

ధర్మము

విచారణ

వేమన పద్యములు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కృష్ణ మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాదేవి

గురు గౌరీమణి

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రామదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2030020024860

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or](#)
[Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ రస్తు
వే మ న ప ద్య ము లు.

ఆంధ్ర తోత్సర్య సహితము.

చెన్నపురి
గవిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము

1919

All Rights Reserved]

[Price Rs 3-8-0.

Λ

విషయ సూచిక.

విషయము		పుట.
1 మూర్ఖ పద్ధతి	1
2 దాంభిక పద్ధతి	48
3 విద్యత్పద్ధతి	98
4 అర్థపద్ధతి.	145
5 దుష్ట పద్ధతి	...	192
6 సజ్జన పద్ధతి	...	237
7 దైవ పద్ధతి	276
8 కర్మ పద్ధతి	321
9 ధైర్య పద్ధతి	370
10 ^o మోహ పద్ధతి	405
11 యోగి పద్ధతి	455
12 బ్రహ్మస్వరూప పద్ధతి	506
13 గురుభక్తి పద్ధతి	656
14 సప్రపంచస్వభావ పద్ధతి	715
15 స్త్రీస్వభావ పద్ధతి—సాధారణనీతి	792
16 కూటవేదాంత పద్ధతి	861
17 జీవన్ముక్తి పద్ధతి	876
18 సంకీర్ణ పద్ధతి	884
19 ఫలశ్రుతి	890

వేమన పద్యములు.

—> మూర్ఖ పద్ధతి. <—

అవతారిక :—తమకు తెలియదు ఒకరు చెప్పినను వినరు. మంచిపని యనితెలిసినకు తెలియకున్నను తాముపట్టినకుండేలికి మూడుకాళ్లన్నట్టులు పెంకిపట్టుబట్టి మూర్ఖులందురు ఇట్టివారే మూర్ఖులు లోకములో దుస్సాధములగు ననేక కాగ్యములకు పనులకును మందుకిలదు. కాని ఇట్టి చుట్టుతిరోగమునకు మందు లేదు వీరు అజ్ఞానముకారు ప్రాజ్ఞుని కారు ఇట్టిమూర్ఖులను లోకులు నిందింతురు కావున బుద్ధియుంతులు మూర్ఖకృత్యములను తెలిసికొని మూర్ఖులుగాక విద్వాంసులై మెలగవలయునని ఈ పద్ధతిలో మూర్ఖులనుగూర్చి వేమన చెప్పచున్నాడు :—

క అజ్ఞానమే శూద్రత్వము

సుజ్ఞానము బ్రహ్మమాట శ్రుతులను వినరా

అజ్ఞానమణచి యోత్తును

సుజ్ఞానపు బ్రహ్మమొందఁ జూడర వేమా. 1

తాత్పర్యము.—“మేము గొప్పకులపువారము వీరు తక్కువ జాతివారు” అని మూర్ఖులుతెలియక నోరికి వచ్చిపట్టులు ప్రేలుచుందురు నిజమును విచారించితిమా శూద్రులు శూద్రులని

వేదగాలేరు తెలివితేకపోవుటయే కూద్రత్వము. జ్ఞానమే
బ్రహ్మము అనిగలవాడే బ్రాహ్మణుడు ఈచెప్పినమాట పొల్లు
మాటకాదు ఇది వేదవాక్యము “ప్రజ్ఞానమే బ్రహ్మము” అని
కలను కావున మూర్ఖుడవై చెడిపోక యజ్ఞానమును బోగొట్టు
కొని జ్ఞానము నొందవలయుటకై ప్రయత్నించును చేయుము.

ఆ. అడవియడవి దిరిగి యాననుచుండలేక

గాసిపడెడువాడు ఘనుడుగాడు

రోసిరోసి మదిని గూఢిగా నిలిపిన

వాడె పరముగన్నవాడు వేమ

2

“బ్రహ్మము, లేక, వేపుడు అన్నివోట్ల నెల్లప్పుడు నిండి
యున్నాడు.” అని తెలిసియును మూర్ఖుడు అడవిని అడవిని
తిరిగి కష్టములపా లగుచున్నాడు అడవి దిరిగినంత మాత్రము
చేత వాడు పండితుడుకాడు. కావున మూర్ఖత్వమును బోగొట్టు
కొని నీమనంబును గురువుపజ్జించి కొని బ్రహ్మను గనుటకు
ప్రయత్నింపవలయు నేకాని అడవులను దిరిగిన లాభములేదు.

ఆ. అదిమి మననునిలిపి యానంద కేళిలో

బ్రహ్మమయుడు ముక్తి బడయఁగోరు

జిహ్వారుచులచేత జీవుండుచెడునయా

విశ్వదాభిరామ వినరవేమ.

3

బుద్ధినుంతుడు, మనస్సు దానియిచ్చవచ్చినట్టులు పోవు
చున్నయెడల బలాత్కారముగా నదిమిపట్టికొని బ్రహ్మస్వరూ
పుడై యానందమునొంది ప్రయత్నించును మూర్ఖుడన్ననో

నునంబునుజయింపలేక చిక్కునకి జిహ్వచాపియముచేతఁ దివరాని
పదార్థములఁదిని చెడిపోవును కాఁబట్టి బుద్ధిమంతులు మూర్ఖత్వ
త్యవిదియని తెలిసికొని జిహ్వచపలతను బోగొట్టికొనవలయు.

ఆ అరయసుఖమొంది దుఃఖమ్మునాగ్న లేక
విధినిదూఱంగి ఫలమేమి వేడుకలర
బుద్ధినొక్కినఁ బరిపూర్తిఁబొందునయ్య
అట్లుకాకూరకయె యుండఁదగును వేమ. 4

అట్లాడు సుఖమునచ్చి పృథు తనప్రయోజకత్వముచేత
పంపాదించితివని యెగిరిపడి దుఃఖమువచ్చినప్పుడు మూర్ఖుడై
దాని న పశమింపఁజేయలేక వేపునినిందింప మొనరువెట్టును దాని
వలన గనుమంతయును ప్రయోజములేమి మూర్ఖుడు తెలిసి
కొనలేడుగాని మఱియును చిక్కఁబట్టినయెడల పరిపూర్ణుడై
సుఖములనొందును

ఆ అనువుగానిచోటఁ బనిగొని జూదము
నాడి కూడి యోడి యడవిసొచ్చు
ఘనునిజూడఁ జూడ గడువుముమూర్ఖత, విశ్వ....

మూర్ఖులతెలివితక్కువ నేమనిచెప్పవచ్చును? బుద్ధిమంతుఁడు
తనకు తగినచోట నేపనిఁజేసినను చెల్లును మూర్ఖుడో - తనకు
అనువుగాని ఫలమునందుఁ బిలువనిపేరంటముగాఁ బ్రశంసించును.
జూదమాడును ఓడిపోవును. పిమ్మటనేడుచు నడవులఁబడును.
కావున నోబుద్ధిమంతుఁడా! అట్టి మూర్ఖుల మూర్ఖతవలనఁ గలి
గిన అపదలనుచూచి తెలివితెచ్చుకొని మూర్ఖతను విడిచి విజ్ఞా
డవై మెలఁగుము.

ఆ. అలలుఁజేసి మలచి యడిగండ్లు మలిగండ్లు

తిరిపెమిడెడు కటికదేబెల్లె

నెలమి మన్నుదినెడు నెట్టతొదురుసుమీ, విశ్వ. .

మూర్ఖులు వెనుకముందు లరియక సంపకలే తిరుకు శాశ్వత ములని తలచి బుద్ధిలేనివారై ఇంటికివచ్చిన యతిథిని త్రిప్పి త్రిప్పి చివరకు అడుగుచిక్కిననున్న మహానము గలసిన తర కలను బిచ్చము వైతురు అహ! ఎంతటి మూర్ఖులు? వీరు శాశ్వతమనుకొనిరే గాని తాముగూడా చివరకు మున్నే అయిపో యెదమనియు అప్పుడామన్ను దినుటకు ఎట్టునవచ్చి బాధించు ననియు నెఱుంగరుకదా! కావున మూర్ఖులగాక యుండునది

ఆ. అవులఁగా మెఱుంగక యజ్ఞనజీవులు

మూమును దెలియక ముట్టుచేత

ననుదినము సృజింతు రాత్తఁ దెలియలేక, విశ్వ....

మూర్ఖులు 'ఇదిట్టులగును ఇయ్యదికాదు' అని తెలిసికొన లేరు. ఏదేని యొక కార్యమువచ్చిన కారణము నరియలేరు ఇంతతో నూఱకయైన నుండరు ప్రతిదినమును తాము విశ్వ మున కంతకును శ్రేష్ఠునగు గొప్ప యుపకారమును చేయుచున్నట్టులు సృష్టిచేయుచుందురు కాని వీరిద్దానినంతయును తెలిసి చేయుచున్నారా? లేదు వీరు అనాత్మజ్ఞులు తామెవ్వరో తెలిసి కొనలేకయే ఘోకులకు అంటుముట్టుల నంటుగట్టెదరు.

ఆ. ఆత్మ నెఱుంగనినుతి యట్టిట్టుచేసిన

వానిమెచ్చువాఁడు నట్టివాఁడె

ముక్తికిడిదియుఁ బాడమొండియుమెచ్చుడా, వి..

అశ్వరథము! మూర్ఖులలో మూర్ఖులు సభ చేరదరు. అందులో
ఏవరో యొకరు తా నెవ్వడో తనకు తెలియకయే పొగడపాగును.
ఆపొగడికనువిని మఱియొకఁ డతనిని మెచ్చుచుండును వీఁడును
మూఁడుఁడే, వాఁడును మూఁడుఁడే మూఁడులుగనుక నే వీరు
వీరిలో వీరిని మెచ్చుకొనుచుందురు ఎట్లనెదరా? ముక్కిడిది
పాడ నారంభించి మొండిచి మెచ్చుకొనినట్లులే ఇద్దఱును విక
లాంగులే, మూర్ఖులే, కావున ప్రాజ్ఞుఁ డిట్టి మూర్ఖులను దూరము
గా నుండవలెను

ఆ ఆభిహత్యమునకె యాయువున్నంతకుఁ
దిరుగుచుండు భ్రమలఁ దెలియలేక
మురికిభాండమునను ముసరు నీగలరీతి, విశ్వ....

మూఁడు 'నేను సత్కులములో పుట్టితిని' అను ఆభి
మానముతో ఆయువుమున్నంతవఱకు తిరుగుచుండు నే కాని
'అయ్యో! బ్రనుసి భ్రష్టుడవైతి' నని తలంపఁడు. ఉదా
హరణము చూడుఁడు ఒక ముఱికికుండనుచూచిన ఈగలు ఆ
మురికినిచూచి సంతసించి మునురుకొనవలయు నని తలంచునీ
కాని "ముఱికి ఇది ముసుగు బ్రద్దలయి పోవుచున్నది, నేను
తెలివితక్ దీని నే నుండిదానినిగా తొలఁచితిని" అని తన యజ్ఞాన
మును తలఁచికొనలేడు గదా

బి. ఆలిమాటలువిని యన్నిదమ్ములరోసి
వేఱుపడుచునుండు నెఱ్ఱిజనుఁడు
కుక్కతోఁకఁబట్టి గోదావరీదును, విశ్వ.... 10

మూర్ఖుఁడు తనను చిన్నప్పటినుండి పాకి సంతరించిన తల్లి
తండ్రులను అన్నదమ్మలను చూచి యసహ్యించుకొనుచు నంతట
నూరుకొనక తనను గంగలోదింపు పెండ్లము మాటలను విని తన
వారిని షడలివైచి వేఱుగాఁబోయి కాపురము నేయుచుండును.
ఎంత తెలివితక్కువ? ఏనునియందురా! తననుకన్న తల్లితండ్రులే
సంతరించలేరిని యనుకొన్న యామూర్ఖుఁడు నడుమ నాలుగు
రోజులక్రిందవచ్చిన పెండ్లము సంతరించునని తలంచుట తెలివి
తక్కువగాదా? ఇట్లు చేయుట నాకుక్కతోకను పట్టుకొని,
పెద్దయోడలచేత దాటఁదగిన గోదావరీచుహా ప్రవాహమును
ఈఁదిపట్టు లుండును కావున బుద్ధినింతుఁడు ఇట్టివానిని మూ
ర్ఖనివనులని తెలిసికొని తెలివిగలిగి నడివలయును

ఆ. ఆసనంబెఱుఁగక యానామకర్తృంబు

గురువుచేతఁ దెలిసి గూర్చుకున్న

మనసునిలుపకున్న మానక మూర్ఖుఁడౌ, విశ్వ....

మూర్ఖుఁడు ఎవనివైన నొకని గురువుగాఁ జేసికొనిన
యొడల తన కప్రతిష్ఠ యుచుకొని తనంత తానే యోగాభ్యాస
మునుచేసి ముక్తిసొందవలయునని ప్రయత్నించును, కాని ఆసన
ములను వేయఁబోయి ఆ పేరు ఊరుతెలియక చిక్కుపడును
పంకరటింకిరిగాఁ గూరుచుండి మనస్సును నిలుపలేక మూర్ఖుఁడై
చెడిపోవును. ఇట్టిది మూర్ఖాకృత్యము కావున నోసునుతీ గురువు
సేర్పఱచుకొని తద్వారా ముక్తిసొందఁ బ్రయత్నింపుమేకాని
మూర్ఖుఁడవు అగుటకుఁ బ్రయత్నింపకుము

ఆ. ఇహమునందుఁబుట్టి యింగితమెఱుంగని

జనులనెంచి మాడ స్థావరములు

జంగమాదులనుట జగతినిఁ బాపము, విశ్వ....

మానవలోకములోఁ బుట్టినతరువాత యింగితముగలిగి ప్రవర్తింపవలయును. కొందఱుజనులు ఇంగితమనుమాట నుందుకై ననులేకుండ బ్రదుకుచుందురు ఇట్టివారు నరులా ? కారు వీరిని ప్రాణముగలిగి, పొట్టనింపికొనెడి చెట్టుచేయలవలె స్థావరములలో చేర్పవలయు నేకాని జంగమపదార్థములో చేర్చుట తగుదు అట్లు చేయుటవలన పాపముకూడకలగును కావున మానవు లీ లోకములోఁ బుట్టినందునకు జ్ఞానమును సంపాదించికొని మెలఁగవలయును జ్ఞానములేక మూర్ఖులై యుండరాదు

అ) ఈతగింజుంటి దెఱిగియు దానికే

యాసపడును మూర్ఖుఁ డవనిలోనఁ

దోయజాక్షిఁ జూచి తొలగంగ వశమానె?,వి....

మూర్ఖుఁడు కానువికారముచేతఁ గన్నుగానక యాఁడువాండ్లనుచూచి యాసపడుట చెడుపని మరియు నీతగింజవలె ప్రమాదకర మరియుఁ దెలిసియు స్త్రీపై నాసపడును ఇట్టివాఁడు మూర్ఖుఁడనుటకు సందేహములేదు వీరికి స్త్రీనిఁజూచి తొలగిపోవుట యగుచుపడునా ? పడదు. కావున నుమతి ! నీవు మూర్ఖుఁడవై విషయములపై నాసపడుము.

ఆ. ఉత్తతిత్తి దీనియుపయోగములు లేవు

తిత్తికొఱకుఁ జెడును దేవులాడి

కత్తిమీఁదిసాము కడ తేరఁబోదయా, విశ్వ....

తెలివిరక్కువచేత మనుష్యుఁడు ప్రీతిచూచి మోహితుఁడగుచుండును. ఎలదనిచెప్పినను వినఁడు, నిజముఁబరికించిన నిందేమి కలదు ? ఉత్తతిత్తి దీనితోడ కొంచెమైన నుపయోగము లేదు. ఇట్టి వ్యర్థపుఁబనికై దేవులాడి చివఱకు మున్నఁ జెందును కత్తితోటి ఎకసక్కముగా సాముఁజేయువాఁడు కడఁగఁగలఁడా ? లేదు గదా ? అట్లే మూఢుఁడు

ఆ. ఉన్నదానినిగను మూపిరిబిగఁబట్టి

కన్నుమూసి యేమికానలేవు

విన్నదన్న దెఱుకవిజ్ఞానమని నమ్ము, విశ్వ.... 19

బుద్ధిగుంతుఁడా! మూర్ఖుడవై గురువుచెప్పినదానిని ఉన్నదానిని కనుము అంతయుకాని వ్యర్థప్రజ్వలకుఁ బోయి ఊపిరి లిగియఁబట్టి కన్నులకు మూసికొనియుండకుము అట్టులయిన యెడల ఏమియును తెలిసికొనఁజాలవు కావున మూర్ఖస్వమును వదలి నేనుచెప్పెడిమాటను వినుము నమ్ముము. జ్ఞానమే బ్రహ్మము. అజ్ఞానమేదియనఁగా; అవి నాశియైయుండునది. పెద్దలుచెప్పినది. స్వయముగా కనినది

ఆ. ఋషులెఱుంగనట్టి విషయంబు భువిలేదు

వారుసెప్పినంత వరుసనగును

తెలియక నెనువారు దేబెలు నిజమయ్యా, వి....

మూర్ఖులు తెలిసికొనలేక పెద్దలనే మూర్ఖులని నిందింప సాగెదరు. వారు ఋషులు, అట్టిఋషులకు తెలియనిసంగతి యొక్కటియును భూమిలోలేదు వారెంతచెప్పిన నంతయగును. ఇది

నిజము, ఈవిషయమును తెలియలేక వారిని నిందించెడివారు నిజముగా దేదెశే యనుటకు సందేహములేదు కావున మూర్ఖుడవై పెద్దలను నిందింపవలదు

ఆ ఎక్కువయునుతక్కు వెట్టివి వారికి

తనవుసతముగాదు తథ్యమరయ

నెఱిగి తిలుగ లేరఁ కేమనమూర్ఖులు, విశ్వ....21

జ్ఞానులయినవారలు ఎక్కువతక్కువల వింపఁగూడదు. సర్వశయనిస్పృహిలో నెక్కువతక్కువలశేవు. అందఱికిని సమానత్యము నిచ్చియున్నాఁడు మూర్ఖుఁ గొంగలు ఈయర్థమును తెలిసికొనఁజాలక తాము శాశ్వతముగానుండు మనుకొని విట్టిపిగుదురు శరీరము స్థిరమా? మూఁడు తిరిగితిరిగి ఈ విషయమును కనలేక నిస్కృతుఁగురు వారే చెఱిపోయెదరు కావున నోయీ నుతిమఁతుఁడా! మూర్ఖ్యమునువదిల సర్వసముడవై

~~యఁడును~~

ఆ ఎడ్డెఁ దెల్పనచ్చు నేఁడాదికై నను

మానిఁదెల్పనచ్చు మాసమున నె

మొప్పెఁదొప్పగాదు ముప్పుదేండ్లకునై న,విశ్వ....

బొత్తిగాప్రపంచమున్న సేమా తెలియని ఎడ్డెయనుష్యునికి ఒకసంవత్సరమైన ప్రయత్నించి జ్ఞానమునుకలిగింప వచ్చును. మానియై కొంచెముగాచెప్పినను మించి తెల్లకొనువాని నొక్క నెలలోనె తెలిసినవానినిగాఁ జేయవచ్చును, కాని చెప్పినంత సేపును విని చివరకు చేయనిని పట్టుబట్టిన మొప్పెలను (మూర్ఖు

లను) ముప్పైసంవత్సరములకైనను తెలిసి జ్ఞానులగా చేయుట యశక్యము.

ఆ ఎండనీడచంద మెఱుంగనేరఁడ యోగి

యుండు నెల్లకాల ముర్విమీఁదఁ

దిండిపోతు నాఁగఁ దిరుగుచు నుండురా, విశ్వ....

లోకమున కష్టము సుఖము ఎండనీడ తెలిసేకొని 'ఎట్లు ప్రవర్తించిన లోకజ్ఞుడనై ప్రాజ్ఞుడైనయ్యెద'నని యుక్తముగా నడిచువాఁడు చిరికాలము బ్రదుకఁడు, కాని లోకముతో నాకేమిపని యని యందఱిని వదిలిపెట్టి తాయివ్వుమే తనదని చెప్పుచు నుండుమూర్ఖుఁడు ఎల్లకాలమును శాశ్వతముగానుండును తిండిపోతై ప్రతిమండిగలమీఁదఁ బడి దొర్లాడి బ్రతికి యుండును.

(అ) ఎంతఁజదువుఁ జదివి యెన్నియో విన్నను

హీనుఁ డవగుణంబు మానలేడు

బొగ్గు పాలఁగడుగఁ బోవునానై ల్యంబు, విశ్వ....

సుగుణములకుఁగాని దుర్గుణములకుఁగాని నీచత్వము కారణమే గాని చదువు కారణము కాదు ఎన్నిచదువులు చదివినను నీచుఁడు తననైచ్యమును పోగొట్టుకొనలేడు అట్లే మూర్ఖుఁడు కూడ ఎన్నిచదువులు చదివినను, చిలుకలాగున ఎన్నిధర్మోపదేశములను విన్నను మూర్ఖత్వమును పోగొట్టికొనఁజాలఁడు ఉదాహరణమును జూడుఁడు బొగ్గునులేర్చి ఇప్తమువచ్చి నన్ని మారులు పాలతో కడిగిన నలుపు పోవునా? ఎట్లు పోదో అట్లే మూర్ఖుఁడుకూడ తనగుణమును మానఁడు.

ఆ ఎదుటనున్నవాని నెప్పుడుగానక
కుదుటివానివెదుకఁ బదరుచుందు?
పదటకొడుకులకును భయమేలగల్గుదు?, విశ్వ ...

మూర్ఖుఁడు బట్టబయలై ప్రపంచమునందంతటను స్పృహ
గా వెలుగుచున్న దైవరూపమును కన్నులార గాంచి సేవింప
జాలఁడు , కాని ఎక్కడెక్కడనో మూలలలో చాఁగి వ్యక్తి
ముగాక యజ్ఞానములో ముణిగియున్నవాఁడని తలచి వెదకు
టకుఁబోవుచు ఒక్కొక్కయైనను భయంబునొందఁడు, ఇట్టి మూ
ర్ఖులు స్వయముగా తమకు తెలియనున్నను, తెలిసినవారలు తప్పుఁ
జాలి ఏమని యనుకొందు రనియైనను భయంపడరు ఏదా
ఎంతటిసావాసము నలంబించిరి? ఇట్టి ఎన్నియును మూర్ఖుని
కార్యములు

ఆ ఎలుకతోలు తెచ్చి యేడాది యుతికిన

నలుపు నలుపె కాని తెలుపుగాదు

కొయ్యబొమ్మఁ దెచ్చి కొట్టిన గుణియకానె,వి....

మూర్ఖుని గుణింతునిఁగాఁజేసి వెలయింపవలయునని యెంత
ప్రయత్నిములుచేసి యెన్నికష్టములను పడినప్పటికిని మూర్ఖుడే
చివటకు అగునుగాని గుణి కాఁజాలఁడు ఉదాహరణముఁ
జూడుఁడు— ఎలుకతోలు నల్లనిదానిని తెచ్చి తెల్ల గా నుదుక
వలయు నని ఏఁడాది యుతికినను నలుపే గాని తెలుపు రాదు
ఇట్లులే ప్రాణముగలవారిని బలకరించినబలుకునేగాని కొయ్య
బొమ్మను ఎన్ని కొట్టినను బలుకునా? పలుకదుగదా! అట్లులే
మూర్ఖుఁడు గూడ గుణికాఁడు

ఆ. ఒకని జెఱుతు మంచు నుల్లనుం దెంతురు

తమకుఁ గలుగుచేటుఁ దా మెఱుంగక

తన్నుఁ జెఱుచువాఁడు దైవంబు గాఁడొకో,ని....

తెలివితేనివారు అంతప్రపంచము తమచేతులతో వేయున్న దనికొని ఇతరులను “చూడు-ఎట్లు చూసినమా” అనియును చెడిపివేయుదునునియును బెదిరించుచుండురే కాని తమకు దాని వలనకలుగఁబోవుముప్పులు కానఁబోరు విచారించితిమేని మన మొరులను చెఱిచిన మఱులను దైవంబు చెఱిపఁదా? కావున బుద్ధి మంతులై మూర్ఖులవలె నితరులను చెఱిపి వేయుదు మని యూఁగక సాధుభావమును అనలంబించి మెలఁగవలయును

ఆ. ఓగుకోగు మెచ్చు నొనరంగ నజ్ఞుని

భావ మెచ్చి మెచ్చు పరమలుబ్ధు

పంది బురగమెచ్చు పన్నీరు మెచ్చునా?,విశ్వ....

మూర్ఖులు మూర్ఖులను మెచ్చెనరే కాని సర్వమును తెలిసి కాలానుగుణ్యముగా మెలఁగువారిను మెచ్చుకొనరు లుబ్ధుఁడు తనవలె మన్నులుబ్ధుని జేరి అతినిగుణములనే ప్రశంసించుచు మెచ్చుకొనును ఇట్లుగుట తగునా? పరికించుఁడు పంది వాసన ద్రవ్యములతో నుత్తమమగు పన్నీరమును పైని జల్లిన మెచ్చు కొనదు, కాని బురదనుచూచి యధిక మైనయావందమునుఁ జేంది మెచ్చుకొనును అట్లే మూర్ఖుఁడును

ఆ. ఓగుబౌ గెఱుంగక యుత్తమాధదనంబు

లిల నుధీజనముల నెంచఁ జూచు

కరిని గాంచి కుక్క మొఱిగినసామ్యమా,ని....

ఇది నుంచిది ఇయ్యని చెడ్డది అని ఓగుబాగులను తెలిసి
కొనలేక వ్యర్థమై మూర్ఖుని సజ్జనులను జూచి వంకలుపెట్టుటకు
పూనుకొని యుండును మూర్ఖుని పనులిట్టివే సందేహము వలదు.
రాజవీధిని ఏనుగుపోవుచున్నచో, తానిక్కడ! రాజాధిరాజుల
యాచరమును పొందినపట్టపేనుఁగు ఎక్కడ! అనియైనఁ జూడక
దొంగను జూచినపట్ల కుక్క మొరుగురీతిని మొగిలి తమతెలివి
తక్కువను వెల్లడింతురు

ఆ ఔ నటంచు నొక్కఁ డాడినమాటకు

కావటంచుఁ బలుక ట్టణము పట్టు

దాని నిలువఁ దీయఁ దాతలు దిగవలె, విశ్వ....

మూర్ఖుని సాధారణముగా తమకు సంబంధింపకపోయినను
అందికొని ఆసనమాటకు, నుంచిదైనను చెడ్డదైనను విపరీతముగా
కాదని బదులుసెప్పఁ బ్రయత్నించుచుండును ఇంతిమాత్రమే
వీరిపని కాని, ఇద్దానిచేతి ఫలము ఎటు కలిగినను సరే! కాని ఇత
రులు చెప్పినమాటకు కాదనిచెప్పట కెంతినేపు పట్టును? ఒకక్షణ
ముగూడ పట్టదు, కాని దానిని నిలువతీయుటకు వానిచేతఁగాదు
సరియేగదా వాని తాతదిగినప్పటికిని నిలువఁ బెట్ట వశముకాదు.

ఆ. ఔర యెంతవార లల్లరిమానవుల్

ప్రభువు నైన గేలిపఱతు రెన్నఁ

దాఁ దెగించువాఁడు దండియా భువిలోన,వి.....

అహాహా! మూర్ఖులపనుల కంతమే లేదు. వారు తమకు
నష్టమనిగాని ఇతరులకు నష్టమగునని కాని కొంచెమైనను మనం

బులోనెంచరు తమయోగ్యతను ఎదుటియోగ్యతను కనలేక
ప్రభువునంతటినని నైనను పరిహాసముచేయుటకు ప్రారంభించె
దరు వీరు కేవల వల్లరిమనుష్యులు ఆతిసాహసము, అనఁగా :
తెంపు, గలవారు ఎంతపనికైనను తెగించి చేయనలవాటు వడి
యొదరు కావున నిట్టిమార్గులను తెలిసినవారలు దండింపవల
యును ఎందులకనఁగా తెగించువాడు దండిండు అగును

ఆ కంటికావరమునఁ గానఁడు మరణంబు
మదముచేతఁ దత్త్వమహిమఁ గనఁడు
భోగవాంఛచేతఁ బురహాసు గానఁడు, విశ్వ....

మూఁడుపెద్దలు “శరీరము శిథిలములు గర్వించి
కాని పనలను చేయకుము దేవుని జూడఁ బ్రయత్నింపుము”
అని ఆనేకవిధముల చెప్పుచున్నను, మదముచేత రాజభోవుమరణ
మును గుర్తింపఁజాలఁడు తెలివితక్కువచేత తత్త్వముఁ దెలిసి
కొనఁజాలఁడు. ఎల్లప్పుడు విషయవాంఛలచేత ప్రార్థువుచ్చుచు
పాపచారుఁ డగువారుని సేవింపఁడు చిరపాపకూపమునఁ గూ
లను కావున మూర్ఖతను పోగొట్టుకొని ముక్తి నొంద ప్రయ
త్నింపవలయును

ఆ కన్నులందు మదము గప్పి కానరు గాని
నిరుడు ముందఁజేడు నిన్నమొన్న
దగ్గులైనవారు తమకంటె తిక్కువా?, విశ్వ....

కన్నులు పొగరుచేత కనిపింపకపోగా భోగములే
కాశ్యతము లనికొని అజ్ఞానులై మార్పులు మెలఁగుచుందురే

కాని “అయ్యో! నీ నేమి గొప్పవాడవా? వృత్తులు నెట్లు జయింపగల్గుదును? గతసంవత్సరము నిన్ను మొన్న చనిపోయిన వారలు నాకంటె ఎందులో తక్కువవారు? వారు జయింపగలిగిరా? కావున భ్రమ నొందితి నీ గాని నిజముగా”దని తుపరు, మఱియును వివరమున ప్రస్తావించును

ఆ కథము మీటి మఱియుఁ గనులు మూఁతిలువడి బుద్ధి తప్పి చాలఁ బుడమిమఱచు వేళలందు నిన్ను వెదకుట సాధ్యమా, విశ్వ....

మూర్ఖుఁడు కన్ను కాలు చేయి చిత్తిము స్వాధీనములో నున్నప్పు డెవ్వడును దైవమును సేవింపక వ్యర్థముగాఁ గాలమును గడిపి, చివఱకు మృత్యు మాసన్నమై, బుద్ధి తప్పిపోయి ప్రపంచమునే మఱచి పోవువేళలో భగవంతుని సేవింపగలుగువా? సేవింపఁజాలఁడు దీపముండగాఁ బనులు దీర్చికొనవలయు నే కాని చీకటిపడినతఱునాత నెట్లు చేయవగును? కాబట్టి బుద్ధిమంతుఁడై మెలఁగవలయును

ఆ. కర్మగుణము లన్ని కడఁ బెట్టి నడవమిఁ దత్త్వ మెట్లు తన్ను దగులుకొనును నూనె లేక చివ్వె నూపుల వెల్లునా, విశ్వ.... 35

మనుజుఁడు అజ్ఞానియై చెప్పినను తెలిసికొనఁజాలక కర్మలు కర్మలని మూర్ఖుఁడై కష్టములపాలంబడును కర్మగుణముల నన్నిటిని కడగా పాఱివోలనిది, ఇట్టివానికి తత్వమబ్బుగలదా? చాలదుకదా! ఎట్లని యనియెదరా? వినుఁడు, దీపము

చక్కగా వెల్లి ప్రకాశముగలిగి వస్తువులన్నియును గనబడవలయుననుకొనిన చమరు పూర్తిగాబోసినయెడల వెలుగునే గాని చమరునకు ఒదులుగా నువ్వులుపోసిన మండునా? మండదు గదా! అట్లే తిత్వమును చూడవలయు ననిన, కర్తములను బాఱు ద్రోలి ఘనమగు జ్ఞానమును తెలియవలయునే గాని కర్తముల చేయుటవలనఁ గూడను తెలిసికొనఁజాలఁడు

ఆ. కల్లయైన జగము గనుటెల్ల నిజమని

నమ్మి భ్రమను జిక్కి నాతిఁ గూడి

యెల్లజనులు మఱియు రేకాంతుఁ డగుహరి,వి....

ప్రపంచములోని జనులెల్లరును మూర్ఖులవలెనే యగు పడుచున్నారు, కాని ఇంద్రోక్కరుఁడును జ్ఞానము గలవాఁడు గన్నడుటలేదు ఎట్లనియందురా? చూడుఁడు ప్రపంచమంతయును అసత్యమని, అనఁగా నస్థిరమని, యంచటికి ప్రత్యక్షముగా తెలియును. అయినను జనులందఱు ఈకనఁబడుప్రపంచమంతయును నిజమని బ్రమపడిరి. ఇంతే గాక నమ్మి పెండ్లి పేరంట మని పెంటిఁ దిగులుకొనిరి గాని ఒక్క డయినను “దేవుఁడున్నాఁడు అతనిని సేవింపవలయును ఆయనను మఱువఁగూడదు” అని తలంచెనా? లేదుగదా! కావున నందఱును మూర్ఖులే

ఆ. కనవు దినును గాదె పసరంబు లెప్పుడు

చెప్పినట్టు వినుచుఁ జేయుఁ బనులు

వానిపాటి యైనమానవుఁ డొప్పుడా?, విశ్వ....

మూర్ఖు లందఱును ప్రపంచములో జన్మించుట, తినుట, తిరుగుటకే యని అనుకొనియెడరేగాని, దేవునిఆజ్ఞను కిరసావ హించి చేయవలయునని తలఁపరు ఏమి వీరిమూర్ఖత్వము? ఇట్లు మూర్ఖులగుజనులకును పశువునకును భేదమేమి? విచారించిన నిట్టినునుష్యునికంటె, పసురమే గుణముకలదిగాఁ గనుపించును. ఎట్లందురా? తిండి ఇద్దఱికి సమానమైనను పశువు కసవును మేయును అయినను అది యజమానని యాజ్ఞను తలఁచాల్సి చెప్పినట్లు చేయునుగదా! ఇంగితము కలిగిన మనష్యుఁ డాపాటి యైనను చేయవలదా? లేదుకదా? ఇట్టివాఁడే మూర్ఖుఁడు

ఆ కనువులు దినువాఁడు ఘనఫలములరుచి

గానలేడు గాదె వాని యట్లు

చిన్నచదువులకును మిన్నజ్ఞానము రాదు,విశ్వ.....

మూర్ఖుఁడు చిరకాలము తడేకనిష్ఠతో విద్యను సంపాదించువానిని కాచి “చచ్చినదాఁకా చదువేనా? దరిద్రువు చదువు ఎంతచదివినను ఒకదమ్మిడిని సంపాదించలేడు. నేను కొంచెముచదివినను గొప్పగాధనమును సంపాదించుచున్నా”నని నిందింప మొదలుపెట్టును. అగును వాఁడు చదివినయల్పవిద్య కంతకంటె జ్ఞానము వచ్చువా? రాదు. ఎట్లందురా? ఎప్పుడును కసి గాయలను గోసితనువానిని పక్ష్యఫలములరుచి తెలియదుగదా అట్లే మూర్ఖునికిఁగూడను! ,

క. కాలముఁ దెలియక చాలఁగ

కాలము గలదంచు నున్నకాలమునందున్

కూళఁడు తనుఁ దాఁ దెలియక

కూలెడు తొలిజామునందు గొజ్జనవేనూ 39

తెలివి తక్కువవాఁడు సోమరియై కాలము గడుచుటను
కొంచెమైనను గనునింపక 'ఇప్పటినుంచి చేయవలయునా ఈ
స్వల్పకార్యమును ?' అని ఉన్నకాలముతో తన్ను తాను తెలి
యక వ్యర్థముగాఁగఁడపిన్దై చి చివరకు తెలివిగలిగి యొక్కమారుగా
నుత్తీర్ణుఁడుగాఁ గాని కృతకృత్యుఁడగుగాఁ గాని గాఁజాలక
యందజీకంఠె ముందుగాఁ జెడిపోవ సంసిద్ధుడై యుండును.
కావున బద్ధిగుంతుఁడ మూర్ఖునివలె కలహపాచేయక ఏకా
ర్యమునైనను వెంటనే చేయవలయును

ఆ. కుక్కతోక దెచ్చి కుదురుగాఁ గట్టిన

క్రొవించెంతనుండు కొంతతడవు

ఎంతఁ జెప్పఁ జెడుగుపంతంబు మానునా, వి....

మూర్ఖుని తీసికొనివచ్చి ఎన్నియొవిధముల చెప్పినయమునను
భయమునను వాని మూర్ఖత్వమును పోఁగొట్టునుద్దేశముతో నింత
ప్రయత్నించినను వాఁడుచెడుగుతనమును మానికొని నమ్రుడై
వినునని తలఁపరాదు ఎట్లనఁగా — చూడుఁడు కుక్కతోకను
తీసికొనివచ్చి వెదురుబద్దతోఁ గట్టినయెడల కట్టినంతసేపే చక్క
గా నుండును కాని తరువాతనుండునా ! ఉండిదు గదా. అట్లే
మూర్ఖుఁడును చెప్పినంతసేపును గుణము కలిగియుండునే గాని
అటుతరువాత నుండఁడు.

ఆ. కుండ చిల్లివడిన గుడ్డ దోపగవచ్చు

పనికి వీలుపడును బాగుగాను

కూలబడిన నరుడు కుదురుట యరుదయా,విశ్వ.

మూర్ఖుడు మిక్కిలిపెడసరము గలవాడు పెరునుగల
ఎస్తువులలో నిల్ల నెక్కువది ఉండకదా! అట్టికుండకు చిల్లిప
డినయడల నాచిల్లికి ఒక్కగుడ్డమక్కను దోపి పనికిదయనట్లు
ఉపయోగించికొననగును కాని సత్పురుషులయొపదేశమునకును
సద్భావమునకును విముఖుడై పడినమనుష్యుని అనగా మూర్ఖుని
కుదుటబఱచి యొప్పించుట మాత్ర మలవిగానిపని.

ఆ ఖరము పాలు తెచ్చి కాచి చక్కెరవేయ

భక్ష్యమగునె యెన్న భ్రష్టుడల్లె

యెంతఁ జెప్పి చివర నెనఁగింపఁ బొనఁగు నే,వి....

నూరు చెప్పినను వేయి చెప్పినను, చదివించినను, మానినను,
మూర్ఖుని మంచిచెప్పి మించచేయవలయుననుట యెప్పటికైనను
అసాధ్యమే యగును కాని సాధ్యము గాదు చూడుడు అవు
పాలు తెచ్చి కాచి చక్కెరవేయ భక్ష్యపదార్థ మగును కాని
గాడిదపాలను తొనివెచ్చి ఎంతచక్కగాకాచినను చక్కెరను
వేసినను, తినదగినవస్తువు అగునా? కాదుకదా అట్లే మూర్ఖుడు
గుణవంతుఁడు గాఁడు

ఆ గాడ్డేమేనినిండ గంధంబు బూసిన

బూదిలోనఁ బడుచుఁ బొరలు మఱల

మోటువారిసొగసుమోస్తరియ్యదినుమీ,వి....

మూర్ఖునికి మంచిగౌరవమును చేసెనను అసహ్యతయే కలుగు
 చుండును. అది వానికి స్వభావము ఏమి యేనికి స్వభావమో
 దానితో నతనిని సంతోషపెట్టుచుండవలయును. సక్కురుపుల
 మేనుల నలంకరపరిచుండమును గాడిద యొకలికిఁ బూసెన నది
 సంతసించునా? సంతసించుటకు మారుగా బూడిదలో పడి పొర
 లాడును కావున మోటవారిమోస్త రిట్లుండు నని తెలిసికొని
 గుణియై మెలఁగవలయును.

ఆ. గుడ్డు వచ్చి పిల్ల గోరడా లాడిన

విధముగా నెఱుంగక వెట్టిజనులు

జ్ఞానులైనవారి గర్వింతు కూరక, విశ్వ.... 44

తా మూఢులు, తెలిసినవారిని తెలివితేటలుగలవారిని
 పోటుకూటలనాడి పరిహాసము లాడుచు చందఱకంటెను ఘను
 లనుని విఱ్ఱపీగుదురు వీరిజాడఁ జాడఁగా నెట్లున్నదనఁగా
 గుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించి నట్లున్నది విచారింపుఁడు పిల్ల
 గుడ్డుకంటె వయస్సున నైనను అనుభవముననైనను అధికిము
 కదా అట్టిగుడ్డు పిల్లను వెక్కిరించునట్లు జ్ఞానులను అజ్ఞాను
 లూరక నిందించుచు గర్వించెనను ఇట్లు చేయుటయే మూఢ
 కృత్యము.

ఆ/ గురువునకును పుచ్చకూరైన నీయరు

అరయ వేశ్య కిత్తు రథ మెల్ల

గురుఁడు వేశ్యకన్న గుణహీనుఁడే ముగో, వి....

మూర్ఖులు తమకు విద్యాబుద్ధులను చెప్పినగురువును లక్ష్యము నేయరు ఆతఁ డెద్దానినైనఁ గోరిన నీయరు సరికదా పుచ్చిపోయినపుచ్చకూరైన నీయరు వీరిభక్తి గురువులయెడ నీరీతిగా యొసఁగుచున్నది ఇక వీరిధనమును భక్తియు నెట్లు సఫలము లగుచున్నవో వినుఁడు ఇట్లు గురువులకీయఁజేసినమును వచ్చె బోగముదానిపాలుచేయుదురు అహ! ఎంత మూర్ఖులో మాడుఁడు గురుఁడు బోగముదానికంటె గుణహీనుఁడా! కాఁడు!దా! కావున నిట్టిమూర్ఖ పుష్పములను చేయఁగూడదు

ఆ. గూబ చేర గృహము గునిసి పాడుగఁ బెట్టి

వెళ్ళిపోదు రెంత వెట్టివారో

గూబగృహము లేమి కూర్చురా కర్తృంబు,వి....

మూర్ఖులు తాము స్వయముగా తెలిసికొనలేదు, ఒకరు చెప్పినను వినరు వారిమాధ్యమే మాధ్యము శిష్యులములని శుభము లని యశుభములని పేరులను చెప్పికొనుచు ఇంటిగోనికి గూబ వారాత్తుగాఁజొరఁబడినదని ఇంటిని పాడుఁబెట్టి మనములో గొణుగుకొనుచు వెళ్ళిపోయెదరు ఎంత వెట్టివారో! మాడుఁడు గూబ దీనినంతమాత్రాన నాగృహము ఏమి కర్తృములను తెచ్చును? వీరి మూర్ఖత్వమే గాని వేరు గాదు

అగ్రాన మింత లేక కడుఁ గష్టపడుచున్న

విద్య యేల నిలుచు వెడలుఁ గాక

పచ్చికుండ నీళ్లు పట్టిన నిలుచునా, విశ్వ.... 41

మరికొంద అజ్ఞానులు అన్న మైనను మానుకొని విద్యాసక్తి యొక్కవగా కలిగియుండవలయు నని చెప్పుచు ఆచారాదుల కూడ మానుకొని చదువుచదువని వచ్చెదరు. మ్రింగుటకు మెతుకులు లేక మిణికెడుసమయములో చదువు ఒంటపట్టునా? పట్టదు ఎట్లనఁగా . అపములో కాచినకుండలో నీళ్లుపోసిన నిలుచును గాని పచ్చికుండలో నీళ్లుపోసిన విఠియక నిలుచునా? నిలువదు. అట్లే మూర్ఖనిపనులుకూడ నగును.

ఆ. చెఱకు తీపి లేమిఁ జెత్త నాఁ బడునట్లు

పరగు గుణము లేనిపండితుండు

దూఱువడునుగాదె దోష మటుండఁగ, విశ్వ....

ప్రపంచములో పుట్టినందునకు గుణియై మెలగవలయును గదా మూర్ఖు లట్లుగాక తమయిచ్చనచ్చిన చొప్పునఁ బ్రయత్నించుచుండురు కాని ఇందువలన నారు యశము నొందుదురా? యశమునకు బదులుగా దూఱు నొందెనరు ఎట్లనఁగా - తీపిలేనిచెఱకు చెత్త యనఁబడవా! అట్టులే గుణము లేనిపండితుఁడు-ఇతరులను మోసపుచ్చినందుకు పొందఁదగినపాప మటుండఁగా పై పెచ్చు లోకాపకాదమునకుఁ బాల్పడును

ఆ. చేటు వచ్చువేళఁ జెడనాడు దైవంబు

మేలు వచ్చెనేని మెచ్చుకొనును

చేటు మేలు దలఁప చేసినకర్తముల్, విశ్వ....49

మూర్ఖుఁడు తాను చేసినప్రయత్నిములు సఫలములుగాక పైగా తన! చేటు తెచ్చునని యైనప్పుడు దైవము తనకు

అన్యాయమును చేసినని నిందింప మొదలుపెట్టును. ఒక వేళ నా ప్రయత్నములు ఫలించినయెడల తన ప్రయోజకత్వముచేతనయ్యెనని సంతసించును. ఆహా! ఎంత తెలివి తక్కువ! చెడువచ్చినను మేలు వచ్చినను తమతమకర్తములవలననే వచ్చునని వీరొకప్పుడైన తలంపరుగదా!

అ. చదివి చదివి కొంత చదువంగఁ జదువంగ
చదువు చదివి యింకఁ జదువు చదివి
చదువు మర్తములను జదువ లేఁ డయ్యెను, వి....

చదువవలయును చదువవల యునని చదివిచదివి శక్తియున్నంత వఱకును పుస్తకములను కంఠపాఠము జేసికొని అసలు కావలసిన పర్తమును మాత్రము చదువక వదలివేయును ఇట్లు చేయుట యజ్ఞానిలక్షణము కావున తెలివితేటలుగలవారలు ఏది ముఖ్యమో దానిని చదువవలయును కాని మూర్ఖులై చెడిపోఁగూడదు.

ఆ. చందమెఱిగి మాటల జక్కఁగాఁ జెప్పిన
నెవ్వఁడైన మా టిఁకేల పలుకు
చందమెఱిగి యుండు సందర్భ మెఱుఁగుము, వి....

మాధులు తమవలన తప్పులేనట్టులును ఎదుటివాఁడే, ఎప్పుడు తక్కువగా మాటల నాడుచున్నాఁడనియు విరుద్ధముగా భాషించుననియు నిందల నెదిరిపై నాలోపించెదయ. ఇది నిజమా? కాదు ఎట్లని యనియెదరా? చూడుఁడు అందము చందమును సమయమును సందర్భమును చక్కగా నెఱిగి మాటలాడ నేర్చి యుండినయెడల ఎంతిగొప్పవాఁడైనను మేధావియైనను మాఱు

బలుకునా? పలుకఁడు. కావున బుద్ధిమంతుఁడై మూర్ఖునిఁ బోలి
 లేనితప్పులను సజ్జనుల కారోపింపక, అభిప్రాయమును తెలిసికొని
 సందర్భమునకు తగినట్లు మాటలనాడుము.

ఆ జననమరణములకుఁ దా స్వతంత్రుఁడు గాఁడు
 మొదటఁ గర్తకాఁడు తుదను కాఁడు
 నడుమఁగర్తననుట నగుబాటు కాదోకో, వి....

మూఢజనుఁడు తనతోనే సకలమును జఱుగుచున్నదని
 యను, తా నె యన్నిటికిని కారణుఁడ ననియు తలంచుకొని
 విఱ్ఱిపీఁగి లేనిపోనివానిని పైని వేసికొనుచుండును ఎంతటి తెలివి
 తక్కువయో! చూచితరా? మనుజుఁడు మొదట పుట్టుటకు తాను
 కారణుఁడుకాఁడు పోనీ మృతికి స్వతంత్రుఁడని యందను
 న్నను దానికినికాఁడు. ఇట్లు మొదటను కర్తకాక చివఱను కర్త
 గాక నడుమ ఎచ్చటనుండియో వచ్చి కర్తనని చెప్పుచుండుట
 విచారించిన నవ్వులచేటు కాదా? అగును కావున మూర్ఖులు గాక
 జ్ఞానులై మెలఁగవలయును

ఆ. జాణల మనుకొనియు చపలాత్తులగువారు

తెలియలేరు తమ్ముఁ డెలియలేరు

కష్టమైన యడవిఁ గాడ్పడియున్నారు, విశ్వ. 53

ప్రపంచములోని యందఱికింబైను తామే మిక్కిలి శేర్ష
 గలసేతజాణలము అనుకొని చపలులై తిరుగుచుందురు. ఇట్టి
 మూర్ఖులు తాము చేయుపనిని తప్పుని తెలియలేరుకదా! పై
 పెమ్మ తా మివ్వకో కూడ తెలిసికొనలేకయుందురు. ఈరీతిగా

మూర్ఖులు అజ్ఞానమనునడవిలో జొరబడి కన్నులు కానక కప్ప మలను అనుభవించుచు బడలుచునున్నార కావున నోయీ చదువరీ! నీవెన్నటికిని మూర్ఖుడవు కాకుము.

ఆ. తగదు తగ దటంచు తగువారుచెప్పిన

వినఁడు మొఱుకు చెడును గొనకు నిజము

మునులు చెప్పధర్మముల మీర నింతెరా! వి....

మొఱుకు అగుమనుజుఁ డేదేని చెడ్డపనులను చేయమొదలు పెట్టినయెడల సత్పురుషులు సాధుబుద్ధితో “నాయనా! ఎట్లు చేయతిగదు తగ”దని తగిన ట్లెల్లవిధముల చెప్పినను వినఁడు. వినకపోవుటమాత్రమే కాక తనయిచ్చవచ్చినచోప్పున చేసి చివ అకు చెడిపోవును ఇది తగును మహానుభావు లైనమునులు లో కోపకారార్థము ధర్మముల చెప్పి విననివారల గతి యింతికంటె వెక్కువ కాఁగలుగునా? కావున మూర్ఖులు గాఁజనదు.

ఆ/తనదు బాగు గోరి ధర్మంబుఁ జెప్పినఁ

దిట్టుచుండు మొఱుకు లెట్ట యెదుట

గడ్డివేయ పోట్లగొడ్డు కొమ్మాడించు, వి.... రర

మూర్ఖులు తాము స్వయముగా తెలిసికొనుక క్తిశీక దుర్మార్గములఁ బడిపోవునప్పు డెవరైనను కరుణామయులై వారిబాగుఁ గోరి ధర్మమును జెప్పుదురని కృతజ్ఞులగుటకు బదులాగా కృత ఘ్నులై వారియెదుటనే తిట్టుటకు మొదలు పెట్టెనరు ఇట్లు చేయుచుండుట మూర్ఖులకు సహజమైయున్నది. ఎట్లనెనరా? చూడుఁడు, పొడిచెడిస్వభావముగల పశువునకు కొట్టఁబోక మేఁత

వేయఁ బోయినప్పటికిని తనకే మేలు చేయుచున్నాడని సంత
సించక కొమ్ముల నాడించి పొడవపెచ్చునా? లేదా? అట్లే మూ
ర్ఖుఁడుకూడ మంచి చెప్పిన వారని నిందించ మొదలు పెట్టును.

శ్రీ. తనలో సర్వం బుండఁగఁ

దనలోపల వెదక లేక ధర వెదకెడి యీ

తనువుల మోసెడు నెద్దుల

మనములఁ దెల్పంగవశమె మహిలో వేమా! 56

మూర్ఖులపనులను మేరయే లేదు భగవంతుఁడు సర్వజగ
ములనుండు నిండియుండఁగా తనలోఁగూడ నుండఁగా తెలిసి
కొనలేక గుళ్లలోనుండు నని గోవురములలోనుండుననయును
తలచి తీర్థయాత్రలపేరున బెట్టికొని తిరుగుచుంగురు, నిజమును
విచారించితిమేని భారమునుమోయు నెద్దులకును వీరికిని భేదము
లేగు ఎట్లందురా? వీరు శరీరములను మోసికొని ఎద్దులవలె
ముద్దులై యుందురు ఇట్టి వీరికి తెల్పి వీరిచేత నాచరణముఁ
చేయించుటకు బ్రహ్మదేవునికైనను పశువుగునా? కాదునుట

ఆ. తన్నుఁజూచి యొరులు దగ మెచ్చవలెనని

సొమ్ము లెఱవఁబెట్టు నెన్నిమీఱ

నొరులకొఱకు తాన యుబ్బుచు నుండును,వి....

తెలివితక్కువవారిలై తమనే యందఱును మెచ్చుకొన
వలయు నని తలచికొని ఇట్లెల్లఁ దిరిగి సొమ్ములను ఎఱవుదెచ్చి
పెట్టుకొని కులుకుచుందురు. నిజముగా తాము ఆసొమ్మును బెట్టు
కొని ఇతరులకొఱకు తప్పొంగుచుండునేకాని అందువలన తమ

కొక్కింతయును లాభము లేదుగదా? కావున బుద్ధిగుంతులైన వారు తమకు అక్కటలేని సంగతులలో ప్రవేశించి పరిహాసము నకు పాత్రులగుదురా? కారు

కం.తలఁ దాఁకినపుడు తలఁతురు

తల క్రిందై పడినయపుడు తలవరు శివునిన్

బలుగాకు లిలను సాజము

కలనాఁ డెన్నరె యదేమి కర్తమొ వేమా 58

మూర్ఖులు తమి చేయుమూర్ఖత్వకార్యములను విడిచి పెట్టుటని చెప్పినప్పుడు విగ్రహ కాని ఆకార్యములైన ఏదియో యొకచెడ్డ తలపైఁబడునప్పుడు తప్పక తలఁచెదరు. ఆప్పుడే నైన భక్తి యును గుదురును ఇట్టివారు కాసులవలె కుక్షింభము బనుటకు సందియములేకుండదా! లేకున్న కలవాఁడు ఒకప్పుడు కాకపోయిన నొకప్పుడైనను స్మరియింపవలదా? అదేమి పాపకర్తమిగాని ఆవిషయమునే తలపెట్టరు

ఆ. తల్లి యున్నయపుడే తనదుగారాబము

లామె పోవఁ దన్ను నరయ రెవరు

మంచికాల మపుడే మర్యాద నార్జింపు,వి.... 59

మూర్ఖులు “తమవారవ్యరైన తమదుండగములు సహించియుండురే గాని యితరులు సహింపరు” అని తెలిసికొనక యును తమ కల్లప్పు డొక్కరీతిగానే నడచుననియుఁ దలంచి మూర్ఖ్యముచేయుచుండురు. తమవారైననే తిమ్మును సహించెదరే గాని ఇతరులొచ్చెదరా? ఓర్వరు. కావున బుద్ధిగుంతులు తమకున్న మంచి

కాలములోనే పేరునొంది మర్యాదను అర్జించుటకు ప్రయత్నింప
వలయును కాని మూర్ఖులు కారాదు.

ఆ తామసంపుటనులు తగవెందులకు నైన

తామసంబు నుడుగఁదగు నుజనుఁడు

తామసంబు నెంచు ధరలోన మూర్ఖుండు, వి....

అజ్ఞానపుపనులు దేనికైనను తగియుండవు వానివలన
సామాన్యముగా ముప్పు దప్పక కలుగుచుండును. కావున నుజ
నుఁడగువాఁడు అట్టి తామసంపుటనులను చేయఁగూడదు తామ
సంబును మూర్ఖుఁ డొక్కఁగుఁడే నుంచివస్తువునుగా నెంచును
గాని నిజ్ఞుఁడు ఎంచఁడు కావున మూర్ఖుఁడు కాఁగూడదు

ఆ తుమ్మచెట్టుకు ముండ్లు తోడనే పుట్టును

విత్తు లోని నుండి వెడలునట్లు

మూర్ఖునకును బుద్ధి ముందుగా పుట్టును, వి.... ౮1

దుర్మార్గులకు దుష్టములగు బుద్ధులు జన్మతోడనే పుట్టును
మూర్ఖులకు గూడను మొఱకుతనము పుట్టుక తోడనే పుట్టును.
ఎట్లనియిందురా? విత్తులో నుండి చెట్టుమొలచెడిరీతిగా నగును.
చూడుఁడు తుమ్మచెట్టుమొలకరూపమునెత్తిన తోడనేముండ్లు
గూడ మొలక లెత్తును గదా అట్లే మూర్ఖుఁడు గూడ పుట్టుక
నుండియే తనమొఱకుతనమును మాపుచుండు.

ఆ. దాన మరసి చేయుదాత దగ్గఱఁజేరి

వక్రభాషణములు వలుకు మొఱకు

చందనతరువందు సర్ప మున్నట్లయీ, వి.... ౮2

మూర్ఖుడు తమకు తెలియకయు నొరులు చెప్పినవివరము
తాము స్వయముగా మంచిచెడ్డలనరిసి దానమియును సరికదా
పైనయోగ్యతను విచారించి దానమిచ్చుదాతదగ్గరచేటి ఐంకరమా
టలను పలుక నారంభింతురు చూడు, ఎట్లందుకో. మంచి
వాసనయును చల్లదనమును గలిగినచందనపు చెట్టుపైని సర్పమున్న
రీతిగా మూర్ఖులుకూడ నుందురు

ఆ ధర్మ మన్న వినగు తనువు నమ్మిననరుల్

యమునివారు వచ్చి యడలఁ జేసి

చొచ్చికట్ట తమరు చొరఁబారఁ గలరొకో,వి....

జమలు సాధారణముగా నెంతటిమూర్ఖులగునో విచారిం
చుడు. ధర్మ మని చెప్పిన వివేచిని, తమశరీరమునే కా
శ్వతముగా నుండునని తలఁచెదిరే కాని ఇతిరము నాలోచింపరు.
యమధర్మరాజు భటులు వచ్చి చెసినపాపమునకు ఫలము ననుభ
వింపఁజేయుటకు తీసికొని పోవఁ బ్రయత్నించినసమయములో-
తమరు తిప్పించుకొని పోగలరా? చాలరు కదా! కావున మొ
ఱకుతనము మంచిదికాదు

ఆ. నీటిలోని వ్రాత నిలువక యున్నట్లు

పాటిజగతి లేదు పరము లేదు

మాటమాటకెల్ల మారును మూర్ఖుడు, వి....64

బుద్ధిపంతుఁడగువాఁడు తానిచ్చినమాటను నెఱవేర్చుకొను
టకు జేయివచ్చినను జేయిపోయినను తప్పుకొని తిరిగిపోవఁడు
మూర్ఖుఁడట్లుగాదు. మానావమానములను సరకునేయక మాటిమా

టికిని మర్యాదను పాటించక తిరిగిపోవుచుండునే కాని నిలువఁ జాలఁడు ఎట్లనియనియపరా - అరముండు నీటిపైనివ్రాసిన వ్రాతె నిడువక చెదరిపోవునట్లులు మూర్ఖుఁడుకూడ మాటను తప్పిపోవును

ఆ. నీళ్లువోసి కడిగి నిత్యము శోధించి

కూడువెట్టి మీఁదఁ గోక కట్టి

యేమిపాట్లూ పడుదు రీదేహమునకయి, వి....65

అజ్ఞానము దేహము లక్ష్యాదులని తెలిసికొనితేక యభిమానము నుంచికొని దినదినమున అశాముసను పరివర్త్య చేసి పెంచుటకై పడరానిపాట్లు నెన్నింటినో పడియెను అవా ఎంత మార్పుము ప్రపంచములో సంతకంఁటెను మొఱుతిన మేమికలదు

ఆ. పరగఁ దా నొసఁగఁడు పరులు చెప్పినదైన

నియ్యఁజాలక విధి నెసఁగువాఁడు

పొట్టు తినెడిలండి బువ్వలుపెట్టునా, విశ్వ....66

తనకు ఉపయోగించునది కానిదైనను తనవస్తువుకాక పోయినను యజమానుఁ డీ యుమని చెప్పినను మూర్ఖుఁడు ఈయుటకు ఒప్పికొనఁడు. తాను స్వయముగ నిచ్చెడిది గాగుకదా ! యజమానునివస్తువును అతనియాజ్ఞచేత నైనను ఇవ్వవచ్చునుకదా ! ఈయఁడు. మూర్ఖులస్వభావమే ఇట్టిది పరీక్షించుఁడు పొట్టు నెరికొని తినియెడిగాభి ప్రజలను విరిచి యన్నము నొసంగునా ? పెట్టఁడు, అట్టులే మూర్ఖుఁడు కూడఁబెట్టడు.

ఆ. పర్వతవనవాసి పరిణామవర్తన

కూపవాసి కెట్లు గుఱుతువడును

బ్రహ్మదేవువెంటఁ బాకృతుఁ డరుగునా?, వి....

మూర్ఖుఁడు పండితునిపరీక్ష చేయునార్థము తనకు లేకున్నను పరీక్షించుటకు పూనుకొనును, కాని అంతమాత్రముచేత పండితుని ప్రభావము బోధపడునా? పడదు ఎట్లందురా? అడవులలోనుకొండలమీఁదనుండి పక్షములగుఱములను భక్షించి దినదినమును బొందుచుండెడి పరిణామతత్త్వమును ఒక్కేచోటు నొకేబావిలోఁ గూర్చున్న నది కెట్లు తెలియును? అట్లే బ్రహ్మదేవుఁ డుత్తమలోకములనున్నాఁడు నేనును బ్రహ్మమునే. ఆ స్థానమును కనుకొంగు నని ఎఱుఱుపడునా? పడదు

ఆ. పరమపదవిఁ గోరుభక్తుండు నిత్యము

రాజు గోరుచుండు రణజయంబు

మూర్ఖుఁడెప్పుడు గోరు ముదితలతో పొందు,వి....

ఎవ్వ రెవ్వ రెయ్యేకులమునఁ జన్పించి యెంతయెంతి పూర్వ జన్మపుణ్యమును ఈజన్మపుష్కలమును చేసియున్నారో వారు వారట్టిఫలములనే పొందెరు చూడుఁడు. భక్తుఁ డగువాఁడెప్పుడును జననమరణాదిక్లेशములు లేని యుత్తమపథమునే కోరును రాజగు వాఁడెప్పుడును శత్రువుల నణచుటకును మహాదైశ్వర్యముల ననుభవించుటకునే కోరుచుండును. ఇఁక మూర్ఖుఁ డెన్ననో నిద్దురిలేదనిడిముదలు, ముదితలతో పొందునేయుటకే ప్రయత్నించును గాని పరముఁ గనఁడు.

ఆ. పాముకన్న లేదు పాపిష్టి దగుజీవి

యట్టిపాము చెప్పినట్టు వినుచు

ఇలను మూర్ఖుఁ డెల్పు నెవ్వరివశ మయ్యా, వి....

క్రొవ్వుములో నేమి, హింసాకార్యములలో నేమి, పావపు
తలంపులలో నేమి, పాముకంటె మించినపాపాత్మ మతీ గుచ్చ
టను లేదు అట్టిపామును గూడ శిక్షించి ఇది యుక్తమిది
యాయుక్త మిట్లు చేయవలయు నని తెప్పి చెప్పిట్లు చేయు
రీతిగా చేయవచ్చునుగాని అబ్బబ్బ! ఈభూలోకములో నెవ్వని
నైనను మూర్ఖుని సమాధానపఱచి వానిని మంచివోవలోనికి
త్రిప్పటకు వలనుపడదు

ఆ. పుట్టుఫలము లేని పురుషాధములు భువిఁ

బుట్టనేమి లేక గిట్టనేమి

పుట్టలోన చెదలు పుట్టదా ? గిట్టదా ! విశ్వ....

ప్రపంచములో తాముపుట్టిన దెందులకో ఎట్లు ప్రవర్తించిన
తమపుట్టుకకు ఫలము గలుగునో కొంచె మైనను ఆలోచిం
పక తమతమ యిష్టమువచ్చినయట్టులు ప్రవర్తించుచుండెదరు.
ఈరీతిగా పుట్టినఫలము లేని యాచెట్టులు ఈలోకములోన పుట్టి
నను సరియే గిట్టినను (అనఁగా : వచ్చినను) సరియే. ఎందువలన
ననియందురా ? పుట్టుకకు సంఖ్యాపూరితము ప్రయోజన మైన
యెడల దినదినమును పుట్టలో నెంత చెదలుపుగువులు పుట్టుట
లేదు. ఎన్నిగిట్టుట లేదు ?

జ్ఞాపొట్లకాయ రాయి పొడుగుత్రాటను గట్ట

రీలతోడ వంక లేక పెరుగుఁ

గుక్కతోకఁ గట్ట గుదురునా చక్కఁగా, వి....

ఎన్నికప్తములకోర్చి ప్రయత్నించినను అసాధ్యుఁడగు మూర్ఖుఁగుమూర్ఖుడే యగునుకాని నుజ్జయొకరితీ కాఁజాలఁడు. ఇట్టిప్రయత్నములు గుణియందు సఫలములగునే గాని ఇతరుల యందు కావు ఎట్లనఁగా పొట్లకాయను రొతిని వేల్చివాడఁగట్టిన యెడల నదిగిడుపుగా నింకయొకింతయును లేక పెరుఁగునే గాని పుట్టుకతోడనే వంకఁ బాటిన గుక్కతోకకు వెదురుబ్రద్దలను వైచి యెంతసదురుగా గట్టినను చక్కఁగా నిలువనేనిలువదు.

ఆ బట్టిపెట్టి నాల్గు బాసలచమురుతో

పండి శుద్ధిచేయ దండి యగునె

పుట్టువందుకలుఁగు పూర్వపుణ్యంబున్న, వి....

గుణముగాని దోషముగాని హాపముగాని పాపముగాని ప్రతిమనుష్యునికి పుట్టుకతోడనే పుట్టుచున్నది గాని దానిని మధ్యకాలమున నింతప్రయాసపడి మార్పఁదలఁచినను మాఱదు. అట్లే మూర్ఖునికిఁ గూడను చూడుఁడు. ఒకవస్తువు మలినముగా నున్నదని యనుకొనుఁడు దానినిబట్టి వేసి నాల్గుబాసలచమురు లోకాంచి పండి శుభ్రము చేసినమాత్రాన మంచిది యగునా? కాదు పూర్వపుణ్య మేమాత్రముండినను అయ్యది పుట్టుకలోనే కలుగుచుండును.

ఆ. బండుబూతులాడు పరమనీచుం డెన్న

దండివారిమేల్చి తా నెఱుఁగునె

చందనంబు ఘనత పంది యే మెఱుఁగును,వి....

గొప్పగొప్పవారినిసయితము మూర్ఖుఁడు అనను వివ నశక్య
ములగుబూతులవాడుట కారంభించున కాని వారికుండెడి గౌ
రవము మంచిమొదలగువానిని గ్రహింపఁగలఁడా? లేదు ఎట్లని
యొదలేని పరికింపుఁడు బురదలో నున్నపుణ్యము నెఱుఁగఁగలదే
గాని పండి చందనమునకుండినగొప్పను గ్రహింపఁగలఁడా? లేదు.
అట్లులే మూర్ఖుఁడుగూడ తనకున్న నైచ్యమును తెలిసికొనలేక
పెద్దలను తిరస్కరింపఁబూనుకొనును

ఆ. బౌద్ధమతమువారు బుద్ధి దైవం బని

యెచ్చుతక్కు వాడి తుచ్చమతిని

గాడిదెల గుమిచలె గ్రక్కునఁ బడుదురు, వి ...

బౌద్ధులంతటిమూర్ఖులు ఇంక నీ ప్రపంచములో మఱియే
వ్వరునులేరు. వారు బ్రనుసి మూర్ఖులై 'బుద్ధియే దైవము బుద్ధి
జనితములగుకొఱుకలే దైవసంకల్పము' లని చెప్పచు ఎక్కువ
తక్కువమాటలను ఆడి బుద్ధిహీనులై గాడిదలవలె తిలవంచుకొని
మొందువెనుకలు లేక యొకరివెంట నొకరు అతిశీఘ్రముగా పతన
లగుదురే గాని పరమార్థమును కనలేరు ఇట్టివారితే మూర్ఖులని
యెఱుఁగునది.

ఆ. నుఘవుఁ డై ననేమి మర్యాద యెఱుఁగని

చారలేల తెలిసి గౌరవింతు

ఉరిమి మొఱుగుకుక్క యోగినేమెఱుఁగురా?వి.

మూర్ఖు లెంతటిధనధాన్యసంపదలఁ గులతూఁగుచున్నను
అతిథుల సార్యులను సత్కరింపనే సత్కరింపరు ఆగతుఁడు

దేవేంద్రునంతటివాడైనను వారు తెలిసికొని గౌరవమును చేయుదురా? చేయును ఏలయునగా వారియొక్కత యంతవఱకే ఎట్లందురా! చూడుఁడు గ్రుడ్లురిమి మొఱుగుచు పైనిబడఁబోవు కుక్క యొగిని గుర్తింపగలవా? లేదుగదా! అట్లులే మూర్ఖుఁడు గూడనిని తెలిసికొనునది

ఆ నుంచివారు లేరు మహిమిఁద వెదకినఁ

గవ్వులెందఱైనఁ గలరు భువిని

ఎసిడిలేదు కాని పదలెంత లేనయా, వి.... 76

ప్రపంచము నంతను పట్టుబట్టి వెక్కిరించు అంగఱును మూర్ఖులే యగిలకుచు గురుగాని మంచివా రొక్కరైనను దొరకరు. కాని కష్టాత్తులు ఎలయునేని ఎందరైనను దొరకఁగలరు ఎట్లనగా - నిదానించి చూడుఁడు బోకములొన వెనుకఁబోయిన బంగారిము లేగుగాని బంగారిమును బదులుగా పసిటు ఎంతయైన నుండుటలేదా? అట్లే మూర్ఖులుగూడ

ఆ. మంత్ర మెల్ల మఱచి మధురాధరముఁ గోరి

ఎట్లు మొఱుగు డొడయు నెఱుగఁ గలఁడు?

ఉవిదఁ జూచి పరమయోగంబు మఱచును,వి....

మూర్ఖులను ఎన్నిమాఱులు ఎంతిదివ్యమంత్రముల నుపదేశించి విషయసుఖములఁ గోరక తిరించు మని చెప్పినను ఆధరము నాసించినయా మొఱుకునొడయుని కానేగలఁడా! కానఁజాలఁడు. ఏల యని నుందురా? ఈచేసినబోధల నన్నిటిని యువతిని చూచునంతివఱకు స్మరించును చూచెనా ఇఁక యోగమునైనను వింటనే వాఱచిపోవును ఇట్టిలక్షణములు మూర్ఖులని తాత్పర్యము.

ఆ. మర్త మెఱుంగలేనిమనుజు లెల్లరు నిట్లు
మాలదాసరులకు మడుపు లిచ్చి
మహిని గాచునట్టిమనుకులం బెఱుంగరు, వి....

ప్రపంచములో పుట్టి పరమార్థము వెఱుంగనిపంగలు
మాలదాసులపాదముల నాశ్రయించికొని మర్తమును తెలిసికొన
లేక మడుపుల నిచ్చి చెడిపోయెదరే కాని తామెంతటి గొత్తము
క్షత్రియుఁడగు మనువంశమున జన్మించిరో తమ కెంతటినిమఁ
డగుమాలవానిగురుత్వ వట్టినదో యని యైన నాలోచింపరు
ఇట్టివాడే మూర్ఖులు

ఆ. మాటలాడఁగలుగు మర్తము లెఱిగిన

పిన్న పెద్దతనము లెన్నవలదు

పిన్నచేతదివ్వె పెద్దగా వెఱుంగదా, వి.... 79

మూర్ఖులు పిన్నులు పెద్దలని ఎంచెదరే కాని తెలివితేటలను
చూడనే చూడరు ఆహా! ఎంతతెలివితిక్కువ! కావున బుద్ధి
మంతులగు నరులారా! ఎవ్వఁడు మర్తముల నెఱిగి మాటలాడ
నేర్చునో వాడె మనసు పెద్ద యగును కాని చిన్నపెద్దతనములను
ఎంచఁడు వీల యని యందురా? జ్ఞానము ప్రధానము గాని
ఒడ్డుపాడుగు వయస్సు ముఖ్యము కాదు చూడుఁడు. చిన్న
వానిచేతనో దీపము పెద్దదిగా వెఱుంగదా?

ఆ. ముక్కుత్రాళ్ల గ్రచ్చి ముఱికి పోవఁగఁ దోమి
కచ్చనీరునించి కడిగికడిగి

ఢొక్కలోమినంత దొరకునామోక్షంబు, వి....

యోగులు కొండిలు మూర్ఖులై యోగాభ్యాసముని ముక్కులలోనికి గుడ్డల నెక్కించికొని ముఱికిపోవునట్లుగా తోముకొని గోచిని శుభ్రముగా నుదికియుదికి డొక్కను కడుగుకొని నిక్కుచుందురే కాని తా.ను అజ్ఞానులై పోవుట నెఱుంగరు. డొక్కతోమినంతమాత్రమున మోక్షముదొరకునా! దొరకదు.

క. ముందరిపోటుల మాన్పను

మం దెందైనను గలుగును మహిలోపల నీ

నిందలబల్కెడుమొఱకుకు

మం దెచ్చటనైన గలదె మహిలో వేనూ 81

ముందుముందుగా వచ్చి పొడివవచ్చు మొద్దులగు యెద్దుల పోటుల తైలైనను ప్రయత్నించి లోపఱచుకొని మాన్పుటకు మందు కలదు గాని కంటికి కనిపించిన ప్రతివారిని నిందించుచుండెడి మూర్ఖులయొక్క తెలివితిక్కువను పట్టుచులను మాన్పుటకు మందు ఈ ప్రపంచములో నెచ్చటనైననున్నదా? విచారించిన లేదని స్పష్టమగునున్నది కావున మొఱకుతనమును బుట్టి మంతుడై పోగొట్టుకొనవలయు .

ఆ. మ్రాను దిద్దవచ్చు మరివంక లేకుండ

దిద్దవచ్చు రాయి తిన్నగాను

మనను దిద్దరాదు మహిమీంద నెనరికి,వి.... 82

దినదినమును పెరుగుచు ననేకములగువంకలుగా తిరుగుచుండుమానసైనను వంక లేకుండ దిద్దగా వచ్చును. అట్లులే అతి కఠినమునైనరాతిని గూడ దిద్ది మనయిచ్చవచ్చినకూపము నేర్ప

ఋషవచ్చును కాని ఈ భూలోకములో ఎంతటి నేర్పుగలవారి
కైనను పెడతిరిగినమనస్సును తిప్పగారాదు

ఆ. మృగము మృగ మనుచును మృగములదూషింతు
మృగముకన్నఁ జెడుగు మూఁగుఁ డగును
మృగముకన్నఁ గుణము మూఁగునకే లేదు,వి....

లోకములోని జనులు ఏదైనను తిప్పలను జేయుచుండు
వారిని చూచినప్పుడు కేవలము పశుప్రాణుఁ డనియును, మృగ
మనియును దూషించుచుందురు, కాని అట్టివారు మృగములు
కారు మృగములకూడ జ్ఞానము కలవి కనుక నవి నిందింపఁదగిన
యవి కావు ఇఁక ఎవరు గుణహీనులందురా? విచారింపితిమేని
మృగముకంటెను గుణము మూఁగునకే లేదు. అనఁగా పశువు
కంటె పశువు మూఁగుఁడు.

ఆ. యశావనమునఁ జూడ నది యెఱుకే లేదు

యశావనంబు నెంతు రధికముగను

యశావనంబు తనకు నందకయే ముంచు,వి....84

జనుఁడు స్వతంత్రుఁడగుటకు యశావన మింకను రాలేదని
చెప్పుచుందురు; కాని ఎంతి తెలివితక్కువవారో చూడుఁడు.
వారు అనుకొనినయిట్లులు యశావనము వచ్చినప్పుడు “తాను
కిర్తబంధములో నుండెనని యు, నానినుండి విడిపింనుకొనవలయు
(ననియు)” జ్ఞానము వానికి లేనేలేదు కావున ఏయశావనోదయము
ను స్వతంత్రతకై కోరునో అది తనకు తెలియకయే ముంచును

ఆ. రాజుమాటనవలె రసికుఁ డాడఁగవలె

నెంతపనికి నుచికి యెగురరాదు

కదిసియెగిరె నేని గ్రహసమానము గాదె

దొడ్డకొంచెమేల దొగకు వేమ !

85

రాజులము రాజులము అని పేరుఁబెట్టుకొని 'అనిన నేనే యుపలెను అడివ నేనే యాడవలయు' నని యుబికి యెగిరిపడు మందురు మూర్ఖులు అట్లు బుద్ధిమంతులు నేమరాదు ఒకవేళ నెవ్వరైనను మీ చేయరాదని కదిసి యెగిరినయడల నానొక గ్రహముతో (అనఁగా : పితౄచముతో) సమానుని కారా' కావున బుద్ధిమంతులు మూర్ఖులవలె న్వాహంభావమును వహింపరాదు

ఆ. తాయీసూపుఁ జేసి రాజుల మ్రొక్కింప

వన్నెకెక్కునటవె వైభవంబు

కర్త యెవ్వఁ డనుచు కానరు మూర్ఖులు, వి....

రాజు అనుమతించినది ధర్మమని కొందఱు మూర్ఖులగునా స్తికులు రాతివిగ్రహమును చెసి రాజులచే దండములను బెట్టించి "రాజంతటివారె ననుస్కరింపఁగా-మీరేల ననుస్కరింపరు ?" అని జనుల నిష్పాండంచెదరు విచారించిన నింతకంటె మూర్ఖులు లేరు. రాజు మ్రొక్కినంతనే వైభవము వచ్చునా? రాదు, ఎవఁడు కర్త ? ఎవ్వఁడు భోక్త ? యని కొంచెమైనను ఆలోచింపరు గదా మూర్ఖులు

ఆ/లెక్క లేనియాక లీలమై యుండఁగాఁ

దిక్కుయెత్తినరుఁడు తిరుగుఁగాక

కుక్కునంటిమనను గూర్పుండనిచ్చునా ? , వి....

మూర్ఖుడై ఇంద్రియములను జయింపలేక మనంబులోని
యాక పికాచమువలె పెరిగి లాగుచున్నప్పుడు తిక్కపట్టిన
వానివలె తిరుగుటకే ప్రయత్నించును గాని యొదిగి కూర్చుండ
లేడు ఛీ ! ఎంతనివర్తము మనస్సు కుక్కవంటిది. అది
కూర్చుండ నిచ్చునా ? మూర్ఖులు దీనిని నిలుపలేక తిరిగెదరు
మండలింపఁ జాలరు

ఆ. వనములోనఁ దిరుగువరమాను లైనను
మనసు నుదురకున్న మమతచేత
చెడుదు రన్న మొఱకు చెడుటేమి లెక్కరా?, వి.

మహామహాయునులే అడవిలో తిరిగి ఆకు లలము తినువారలే
ఒకచోట కూర్చుండి వానస్సును నిల్పలేక మమత్వముచేత చెడి
పోవుచున్నారని చెప్పినపుడు జ్ఞానమే లేక శుద్ధమూర్ఖులైయున్న
నరులు చెడిపోవుచున్నారనిచెప్పట యొకలెక్కయా ?

ఆ వాచవికిని మొగము వాచినయట్టులు
నదియు నదియుఁ దినఁగ మొదలుపెట్ట
మరల దింక బుద్ధిమర్యాదపోయిన, వి.... 89.

మూర్ఖుఁ డగునరుఁడు ఇంద్రియముల స్వభావమును కని
పెట్టలేక నోటియనవ్యాతి పోవుకొఱకని దానిని దానిని తిన
మొదలుపెట్టినేని ఇతఁ వానిజన్తములో నాబుద్ధి మరల వాని
స్వాధీనము కాదు ఇది నిశ్చయము ఏల యని యనెదరా ? ఒక
మారు మర్యాదపోయిన నీక ఎన్నిమారులు రివ్వున్నను వచ్చునా?
కాదుగదా.

అజ్ఞానులై తాము మునిగినదే గంగ యనుకొనువారలకు ఎన్ని చెప్పినను గుణము వచ్చునా? గుణముగా నుండుట యవసర మనియైనను తోచునా? తోచదు తోచినను నిష్ప్రయోజకములే యగును ఎట్లంగురా! చూడుఁడు. బోగముపడుచునకు నావివరుసలు ఎందులకు? నిష్ప్రయోజనము అట్లే చాడీలు చెప్పిడివానికి సాత్త్వికగుణ మెందులకువలయును? ఈ రీతిగానే మూర్ఖులకు జ్ఞానమెందులకు?

ఆ వాదబుద్ధిచేత వాదంబు లాడఁగాఁ
బూనియుందురయ్య పునమిలోన

కిర్తమార్గమునను గడతేరలేదయా, వి.... 91

మూర్ఖు లెంతిదూరిము చదివినను ఎంతిగొప్ప ధనమునొందిన నేలోకమునకు సత్యముఁ జెప్పఁబూనుకొనక చేతనైనంతవఱకు వాదప్రతివాదములనే చేయ నిశ్చయించెదరు, గాని తనవలన వైనంతినుట్టుకు కాయకవాచికమానసికకర్తముల ద్వారా సంసారమును వదల్చుకొని కడతేరినలసి యుండుటను తెలిసికొనఁజాలరు తెలిసికొనినను కడతేరిఁజాలరు

ఆ విష్ణుభక్తు లెల్ల వెలిబూదిపాలైరి
వాదమేల? మతవిభేదమేల?

తెలియ లింగధరులు తిరుమణిపాలైరి, వి.... 92

౬

౭

పెట్టి ' ఈవైష్ణవము గాని శైవము గాని ఎవరినియు నెచ్చినది
ములా? కావు నడుమం త్రవువిమాడుడు విష్ణుభక్తుల వెలి
బూడిదెపాలును, లింగధారులు తిరుగుణిపాలు నైరి కావున
మూర్ఖులు కాజనదు

క. వెయ్యారునదులజలములు

తియ్యక ముటిమునుగఁ బోనఁ ద్రిప్పటకాదా

కొయ్యగులాముకు జ్ఞానము

వెయ్యెనను తెలుపలేము వినరా! వేమా! 93

మూర్ఖులు 'ఎన్నియో తీర్థములని పేరులఁ బెట్టుకొని వేల
కొలఁదినదులలో మునుగఁబోయెదరు విచారించిన నిది కాళ్ల
త్రిప్పటయే గాని లాభము కాసంతెగూడ లేదు ఈవిషయముఁ
జెప్పినను మూర్ఖులు వినరు ఎందువని నందురా? కొయ్యబొమ్మకు
ఎన్ని శిష్యులను తెలివిన గలిగింపఁగలమా? లేముగాదా!

ఆ. వెట్టి వేషములను వేసికోఁబోకుము

కట్టికుక్క తెలుపుగాదుసుష్టు

పుట్టెలోనిగుణము పూడ్చింపఁజనవలె, వి.... 94

సుమతీ! బుద్ధిగుంతుడవై యుండుటకుఁ బ్రయత్నిమును
సేయుమే కాని ఎప్పటికైనను వెట్టివెట్టివేషములను వేసికొని
మూర్ఖుడవై పోకుము. నిల్లకుక్కకెన్ని బొంధములను వేసి తోమి

నను తెలుపురాని యట్టులే పుట్టియలో లేనిగుణము పూడ్చినను
రాదు

ఆ శక్తిమహిమ సోకి చెడిరయూ పురుషులు

ముక్తి మహిమెఱుంగక మూఢులగుచు

ఆదిశక్తిగూడ నన్యాయమై పోయె, విశ్వ.... 95

జనులు శక్తిపూజ యను పేరున బ్రమసి తుచ్ఛసౌఖ్యముల
మఱిగి నిజమగుముక్తిను మాహాత్మ్యమును తెకసికొనఁజాలక
మూర్ఖులై చెడిపోయిరి వీరికి మొదలనున్న కొంచెము జ్ఞానము
కూడ ఇప్పుడన్యాయమై చెడిపోయినది చదువవేసిననున్న
మతిపోయినట్లులు మూర్ఖత ఎంతటిహానిని కూర్చుచున్నదో
చూడుఁడు

ఆ శివునిమంత్రమే యగు శ్రీహరి మంత్రము

తెలిసి తెలియలేరు తిక్కనరులు

దేవుని మఱచి తమ దేహమే యందురు, వి....96

మూఢులగు తమకు తెలియకయున్నను ఒకగు చెప్పిన
నైనను వివచింపకుగదా ఆమాత్రమును గూడ చేయరు
చూడుఁడు మతాభివృద్ధిగ్రహవిప్లులు కొందఱు శివమంత్రము
వేఱు, విష్ణుమంత్రమువేఱు అని భేదము నాలోపించుచు తెలిసి
తెలిసి తెలియనివారిగుచున్నారు. దేవుని మఱచిపోదురు. ఇట్టి
వారు చివఱకు తమదేహమే దేవుఁడని చెప్పఁబూనిదరు అనాహా!
ఎంతటితిక్కవారో పరికించితిరా!

ఆ శ్రవణపుటములున్న సార్థక్య మేమిరా ?

వినఁగవలయుఁ బెద్దలనెడివన్ని

వినఁగ వినఁగ నీకే విశదంబులౌ నుమ్ము, వి....97

బుద్ధిహంతుడవై విద్యాపుష్పలగు పెద్దలు చెప్పెడి నీద్వారల నన్నిటిని వినవలయును నుమా? అట్లు నీయకున్న నీకు చెపు లుండినందునఁ గలుగుఫల మిసుమంతయును లేగు ఈరీతిగా వినఁగా వినఁగా అన్నియును నీకే విశదములు కాఁగలవు కావున త్వరపడి యజ్ఞానముచేత తెలిసికొని కొదినియు చెప్పలేకపోయి రనియు నిందింపఁబోకుము అట్లు చేయుట మూర్ఖత్వమగును

ఆ. సత్యము విడనాడి నాహసంబులుఁ జూపి

బంటుపంతమాడు బత్తి లేక

కర్మజీవి తానుగానంగ లేడయా, విశ్వ.... 98

దిబ్బయై మూర్ఖుఁడు తనయిష్టము వచ్చినచోప్పున తిరుగుచు యథార్థమును మాటలాడుటను మాని వైచికావలయును నాహస కార్యముం నాచరించుచు తనకు తెలియనివిషయములయందైనను పంతములను పలుకుచు దేవునియందు భక్తి యిసుమంతయైనను లేక సంచరించును. కాని తాను కర్తలఁ జేయఁదగినజీవుఁడు మాత్రమే గాని అకర్తములకు ఫలములనిచ్చునాఁడు గూడ తానే యగునా? కాఁబాలఁడు. కావున నానుష్ఠికముల నిట్టి మూర్ఖుఁడు దుఃఖములపాలగును

ఆ. సాధుచరిత యైనసతిసత్త్వివర్తన

జార యే మెఱుంగు సాధుజనుని

బ్రహ్మనిష్ఠ మొఱకుప్రాకృతుఁ డెఱుంగునా,వి....

మొఱకులు పండితశిరోమణుల నెల్లరను వారిని వీరిని అను
లెక్కలేకనిందలు ఎల్కుటకు ప్రారంభింతురు అయ్యది వాని
యజ్ఞానమునే బోధించును గాని దానివలన పండితున కొక్కింత
యైనను లోపము లేదు ఎట్లనఁగా — పతివ్రత యగుస్త్రీనిం
జూచిన రంకులాడి ఆమెసత్త్వపర్వనను తెలిసికొనఁజాలునా ?
లేదు బ్రహ్మనిష్ఠులకు ప్రాజ్ఞుల మాహాత్మ్యమును మూర్ఖుఁడు
నెఱుఁగఁజాలఁడు

ఆ. హీనుఁ డెన్నివిద్య లిల నభ్యసించిన

ఘనుఁడు గాఁడు మొఱకుజనుఁడె గాని

పరిమళముల గర్దభము మోయ ఘనమానె, వి.

నీచుఁ డగువాఁడు ఎన్నివిద్యల నెంతంత గొప్పవానిని
అభ్యసించినను వానినీచగుణము పోఁజాలదు అట్టివీచుఁడు
విద్యాభ్యాసమాత్రముచేత మూర్ఖుఁడే యగును గాని ఘనుఁడు
కాఁజాలఁడు ఎట్లనఁగా. మంచిమంచిపరిమళవంతములగునస్త్రము
లను మోయుచుండినమాత్రమున గాడిద గొప్పదియగునా ?
కాదు గదా !

2. దాంభికపద్ధతి.

అవతారిక దాంభికులు అనగా — లోకులను అసత్యమత ములయందు ప్రవేశపెట్టుటకై లేనిపోనివేషములను వేసికొని మోసముచేయుటకుఁ బూనుకొని నడివారు అట్టివారు తాముచేయు పనులయందు తమ కే శ్రద్ధాభక్తులను నమ్మకమును లేకపోయినను జనులను మోసపుచ్చుచే చరితార్థమని తలంచుచుంగురు అట్టి వారిని బుద్ధిమంతులు నమ్మరాదు పూర్వపరములను విచారింపక వారు చెప్పినట్లు చేయరాదు కావున నాదాంభికు లెట్టివారో వా రెట్లు మోసమును చేయుదురో ఈ పద్ధతిలో తెల్పు చున్నాఁడు. —

ఆ అచ్చువేసికొన్న నడియేని యన్నను
తమ్మఁ దిన్న పంగదాసుఁడ నన
భాగ్యవశత గాని బ్రదుకులు లేవయా, విశ్వ....1

తాత్పర్యము మనుష్యునికి దేవుఁడెద్దానిని సంపదను గాని అపదనుగాని నియమించెనో అదియే కలుగును కాని స్వప్రయోజకత్వముచేత సాధించుటకు వీలుపడదు కావున శంఖచక్రాదిముద్రలను బుజముపై నంటించికొనినను, వైష్ణవ ప్రపత్తినిజాపి “అడియేన్ దాసన్” అని దొంగదండములు పెట్టినను, అచార్యుల ప్రసాదమని యెంగిలితినినను ఏమియు ప్రయోజనము లేదు. భాగ్యముకలుగవలె బ్రతుకవలెనే గాని పట్టిదంభముకూడదు.

ఆ. అందు నిందు వెదకి యనుభవ మందక

కొందఱయ్య లెవుడు కొంగవలెను

మూర్ఖతపముఁ బూని మురియుట గానవా, వి....

“అపుణ్యక్షేత్రములొ తపస్సుచేసిన దేవుఁడు కనుపడును. ఈపుణ్యక్షేత్రములొ తపస్సుచేసిన కనుపడును” అని కొందఱు అజ్ఞానులు కొంగలాగున నిలుచుండి తపస్సుజేయుచున్నామని కుష్మించిపోవుచు సంతోషమును పొందుచున్నారు ఓయీ! నీవు చక్కగాపరికించి చూడుము అందువలన కొంచెమైనను ప్రయోజనములేదు గావున మూర్ఖుడవుకొనుము

ఆ అధిక మైనయజ్ఞ మల్పుండు తాఁ జేసి

మొనసి శాస్త్రములని మురుపు నక్కు

దొబ్బ నేర్చుకుక్క దుత్తలు మోచునా, వి....

అల్పుఁడు తెలివితక్కువచేత యజ్ఞము నధికమని తలంచి దానిచేసి శాస్త్రప్రకారము చేసితిమని సంతసము నొంది పశు హింస చెయును ఈయజ్ఞమును చేయుచువారు శాస్త్రములని చెప్పి చేయించెదరేకాని హింసాఫలము ననుభవించురా? కుండ నిండ తెచ్చినయన్నమును కుక్క-దొబ్బితివఁగలుగునే కాని మరల దానిని ఇంటికి తీసికొనిపోఁగలుగునా? చాలదు అట్లే దిగుమని దింపువారేకాని ఫలముననుభవించువారు లేరు

ఆ. అన్నమదమువలన నతివలు మతిచెడి

యేపు రేఁగి మదనుఁ డేచె నందు

రన్నముడుగువెనుక నతఁ డెందుఁబోయ్యెరా, వి.

వేదాంతులు* “స్త్రీలకు అన్న మెక్కువగా పెట్టిపండువలన మడించి కామవిచారములు కల్గుచున్నవి కావున ఈతిప్ప అన్న ముడి” అని చెప్పెదరు ఇది అసత్యము పై చెప్పినట్లు అన్నము వసలితినునుకొందు కామము కలుగుట లేదా! కావున దాంభికులు చెప్పినట్లుగాక దుర్గుణము ప్రకృతిచేతనే జచ్చుచున్నది.

ఆ. అన్నిజాతులందు నధికుల మనుచును

యజ్ఞ పశువుఁ జంపి యగ్ని నిడుచు

మల్లయందుఁ బెట్టి మాంసంబు తిందురు,వి....

బ్రాహ్మణులు “మేము మాంసమును తినము మే అన్నిజాతులవారికంటె ఉత్తములము జీవహింస చేయుము” అని చెప్పి కొందురు, ఇది బూటకపుమాట యజ్ఞమునుపేరును పెట్టికొని పశువునుజంపి నిప్పులోవైచి కాల్చి సింహలో నుపకఁ బెట్టికొని తిందురు పైకిమాత్ర మెఱుంగనివారివలె నుందురు కావున పీరు దాంభికులు, వీరిమాటలు విశ్వసించఁదగనివి

ఆ. అరయు దోచికొనుచు గురువని తన్నెంచి

తిరుగువాఁడు తన్ను నరయ లేఁడు

పనికి మాలినట్టి బానిసకొడుకురా, విశ్వ.... 6

లోకములో వంచకులు అనేకరీతులుగా బయలుదేరి జనులను మోసముచేయుదురు. శైవులు మొదలగువారిలో గురువులనిపేరు పెట్టికొని తిరుగుచుందురు. నిజముగగురువులు వీరు కారు! తాను గురువుననుకొన్నవాఁడు తా నెవరో తెలిసికొనఁవలదా? కావున నిట్టివాఁడు ఎందువఱు పనికిరానితొత్తుకొడుకే గాని గురుత్వ కాఁడు. ఈగురువులూడ దాంభికులే.

అ. అసుత లింగముండ నది యెఱుంగఁగ లేక
పర్వతంబుఁ బోవు బానిసీఁడు
పాయరానిలింగ మగుఁగాదె ప్రాణంబు, వి.... 7

పంచకులు జనులకు పంచిచ్చేకొఱకు మేము శ్రీశైలము
నకుఁ బోయెదము కొండ నెక్కెడము ధనసహాయము చేయుమని
పీడించుచుందురు ఈ ముండకొడుకులు తమదగ్గఱనే దివ్యమైన
లింగముండఁగా నులభముగా పూజచేయులేక పర్వతమునకుఁ బో
దురు తమదగ్గఱ లింగమేది యని యందురా? పట్టి నెట్టినను
వదిలిపోక బొందిలోనుండు ప్రాణము లింగముకాదా?

అ. అల్లబోడితలలు తెల్లనిగొంగళ్లు
నొడలబూతి పూసి యుందురెపుడు
ఇట్టివేషము లిల బొట్టకూటికె నుమా, వి.... 8

క

క

మేని ఇట్టివేషములు చిచ్చుమెత్తుకొని జనులను అల్లించి బెల్లించి
పొట్టపోసికొనుటకే గాని వేరు గాదు

అ. అక్షమాలఁ బూని యలసటఁ జెందక
కుఱ్ఱే నింపుకొనుట కొదువ గాదు
పక్షిగొంగరీతి పైచూపు లేలొకో, వి.... 9
మోసగాండ్లు కొందఱు జపములు తపములు చేయుదు

మని రుద్రాక్షమాలలను చేతఁబట్టికొని దొంగవేషములను వేసి పొట్టనించుకొందురు వా రట్లుచేసినంతమాత్రముచేత ఇతరులకు తక్కువయేమియును రాదు, కాని పక్షి కొంగలాగున పైకిదూచి నిక్కియుండడ మెందుకు? అడిగిన కడుపునిండఁ బెట్టరా ?

ఆ. అక్షరాళివెంట నడవులవెంటను

కొంగరాలఁ గోడు గుడువ నేల

హృదయమందు శివుఁడటుండుట తెలియదా, వి.

మోసము చేయనెంచినవారలు లోకులకు భగవంతునిదర్శనము కలుగుటకని జపముచేయుమని అడవులలో తపముఁ జేయుమని కొండలలో నుండుమని చెప్పుచుందురు ఓజనులారా ! మీరు ఆదాంభికులు చెప్పినట్లు చేసి గోడుగోడుమని కష్టముల చేత ఏల ఏడ్చివలెను ? మీ మనస్సులలోనే దేవుఁడున్నాడని మీకు తెలియదా ? కావున దాంభికులమాటలను వినవలదు

దాంభికులు కొండలు అఁకలిలేనియప్పుడు అచార మచార మని ఇతరులు ముట్టినపదార్థములను స్వీకరింపరు. అఁకలి కాఁగానే సిగ్గులేక మఱల దానినే గ్రహింతురు. కావున అఁకలి సమయములో తా మితరులకు చెప్పిన అచారములను వదలివేయుదురు. ఇతరులకు చెప్పినచిత్తిశుద్ధి వానికి చీకటిపడినతోడనే లేకపోవును ఇట్లు గర్భిణిస్త్రీకి వెనుకటిబిగువులేకుండును గదా ! దాంభికులు తప్పులు చేయుచుందురు, కాన వారిని నమ్మవలదు

ఆ. ఆకు లెల్ల దిన్న మేకపోతుల కేల
కాకపోయె నయ్య కాయశుద్ధి
లోకు లెల్ల వెట్టిపోకళ్లఁ బోదురు, విశ్వ.... 12

అచారవంతుల మనకొనుచు జేహమును పరిశుద్ధముచేసికొనుటకు నానావిధములగు వనమూలికలను పవిత్రములని చెప్పి తినుమని దాంభికులు లోకులను మోసగించెదరు. ఆకులను తిన్నంతమాత్రాన లోకులకు శరీరము శుద్ధియగునని మేకపోతులు గుట్టగుట్టకు తిరిగి అన్నివిధములగు ఆకులను తినెనుగదా ' దాని కేల కాయశుద్ధి కాలేదు. కావున లోకులు వెట్టివెట్టిపోకడల పోయెదరే కాని అవి నిజములు కావు

ఆ ఆచరాచముల సంగాలలింగాలు
సరణి దెలియనట్టికైవ మేల
అష్టతనుమయుండు హరుఁడౌట తెలియదు,వి....

ఆరాధ్యులను పేరుగలకైవులు మిడలలోను చేతులకును భక్తి పరవశత్వము చేతనని లింగములను కట్టికొనియెదరు. జంగమ స్థావరరూపమైన యీ ప్రపంచమునందలి జీవులందఱు లింగములు గారా? ఆమార్గము తెలియక కైవమని చెప్పెదరు. దారి తెలియని అకైవ మెందులకు? శివుఁడు శివుఁడనఁగా వేరే కలఁడా? నీరు, నిప్పు, గాలి, నూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, ఆకాశము, భూమి, సోమయాజి అను నెనిమిది శరీరములస్వరూపమే ఈశ్వరుఁ డనుమాట వారికి తెలియదు కదా? అట్టి దాంభికకైవ మెందులకు ?

ఆ. ఆడుదానిఁ జూడ నర్థంబుఁ జూడఁగ

బ్రహ్మకై నఁ బుట్టు రిమ్మతెగులు

బ్రహ్మయాలిత్రాఁడు బండిరేవునఁ ద్రైంప, వి....

లోకములో నెంతటిబుద్ధివఁతులైనను ఎంత ఇంద్రియ నిగ్రహము గలవఁదలైనను బ్రహ్మరేవునఁతెటివ రిలైనను ఆడు వానిగాని, ధనమును గాని చూచినవెంటనే ఆశజనించును. పూర్వము బ్రహ్మ సృష్టిచేయుచు తాను సృజించిన సరస్వతిని కూతురుతో సమానమైనది యని యొనఁ గాని చూడక వరించెను. ఏమి బ్రహ్మగార్హన నేమి? వాడియాత్రాఁడు బండ్లు దిగుచేపులో త్రైంపను నానికి గూడ నిదీ బుద్ధికదా! ఇతరులకు చెప్పెడినీతి వారికి లేదు

ఆ. ఆత్మశుద్ధి లేనియాచార మదియేల

భాండశుద్ధిలేనిపాక మేల

చిత్తశుద్ధిలేనిశివపూజ లేలరా?, విశ్వ.... 15

మార్పులై లోకులను పంచనచేయుకలంపుతో, శివునిపూజించుచున్నట్లు పైకిశేషమును వేయదురేకాని లోపల చిత్తము మలశుద్ధమై యుండదు అట్లు చిత్తశుద్ధిలేక చేయునట్టి ఆశివపూజ వలన కొంచెమైనను ఫలముగఁదా అట్లే ఆత్మశుద్ధిలేని యాచార మవలనఁ గూడ నేమిప్రయోజనము? కుండలు తోవక అన్నము వండిన నేమిప్రయోజనముగను.

ఆ. అఱుమతములందు నధికమైనమతంబు

లింగమతముకన్న లేదు భువిని

లింగధార్మికన్న దొంగలు లేరయా?, విశ్వ.... 16

శైవమని, వైష్ణవమని, కాపాలికమని, జైనమని, శక్తిమతమని, చార్వాకమునని అఱుమతములున్నవి ఈ యాఱు మతములలోను నియమములు కలిగి సత్యప్రతిపాదకమగు నుత్తమమతమేది యని యాలోచించినచో ప్రపంచములో లింగధారిమతము (అనగా శైవము) కంటె మించినది మఱియేదియును లేదు. ఈమాట నిజమే కాని, లింగధార్లందఱు సత్యాన్వేషులేనా? సజ్జనలేనా? అని విచారింపనయెడల లింగధారులకంటె మించిన దొంగలు ఈలోకములో నెక పెద్దరును లేరు

ఆ. ఆననములా పన్ని యంగంబు బిగియించి

యొడలు విఱిచికొనెడియోగు లెల్ల

జెట్టినాముకన్న చింతాకు తక్కువ, విశ్వ.... 17

యోగులమని పేరుపెట్టుకొని ఒడలినిండ బూడిదను పూసి కొని కూర్చాసన మని, తుక్కటాసనమని యొడలు విఱిచికొనుచు కూర్చుండుయోగు లందఱును వ్యర్థులేకాని సఫలలు కారు. వీరికిని జెట్టిలమని పట్టుపట్టువారికిని విశేషము భేదము లేదు వీరు వారికంటె చింతాకంటె తక్కువయిన గాని అంతికంటె భేదముగనబడదు ఇట్టివారందఱును దాంభికలు.

ఆ. ఇచ్చవచ్చునరుని కెచ్చువైష్ణవ మిచ్చి

ద్వీజాలకన్న దొడ్డతీ రటంచు

నెల్లవారు నల్లపిల్లాండు పాడరా? విశ్వ.... 18

వైష్ణవమతస్తులకు వీజాతివాఁడైనను గానీ దానుఁడుగా నన్నయెడల నావతీర్థమని కర్తుఁడని నియమము కలదు అజాతి

వారలు లోకులకు చేయుచున్న సుంకిర మింతంత యనరాదు. తమకీష్టమువచ్చినవానికి మాలగానీ మాదిగ గానీ వైష్ణవ మిచ్చెదరు వారిని బ్రాహ్మణులకంటె నధికులని చెప్పెదరు తర్వాత మానాభిమానములు, ఉచ్చనీచలులేక ఆసీచులతో కలసి అల్ల పిల్లాండమును పాడెదరు (అల్లపిల్లాండమునదియొక పాట “అల్లాండం పిల్లాండం” అని, దీనిని ‘అందఱము నొక్కటే’ యని నూచించుటకై పాడెదరట)

ఆ. ఇల్లునాలి విడిచి యినునకచ్చులఁ గట్టి

వంటకంబునీటివాంఛ లుడిగి

ఒంటినున్నయంత నొదవునా తత్త్వంబు, వి....

కొందఱు ఆమాయికులగు జనులను చేరదీసి “సంసారము పొగరము, దీనిని తరించుట కష్టము అందునకొక్కటియే యుపాయము ఇల్లు వాకిలి వదిలిపెట్టికొని యన్నపానాదులను విడిచి ఒంటరిగా నుండుము” అని చెప్పెదరు జనులు విని మోస పోదురు ఇల్లు, వాకిలి విడిచి ఇనుపగోచిపెట్టికొని ఆన్నము తినక కోర్కెలను కోరిక ఒంటి కట్టుగా నున్నంత నే పరబ్రహ్మముకనుపించునా? కనుపింపదు

ఆ. ఇహమునందు నుఖము లీడేరఁగాలేదు

పరమునందు నెట్లుపడయవచ్చు

మొదలలేనిచేత తుది నెట్లు వచ్చురా, వి.... 20

కొందఱు “యజ్ఞము మున్నగుకర్తవ్యచేత పరలోకములో సుఖములు గలుగును ఆసుఖములు వీనికింటె సుత్తమములు. కావున నీలోకమునందలి తుచ్ఛసుఖములను విడిచి పరమునందలి

యధికముఖమును బొందుటకు ప్రయత్నింపవలయునందురు ఇది
టక్కరిమాట పరలోకమున కీలోకము మొదలుపెట్టిది. మొదల
నిక్కడే లేనినుఖము చివరనక్కడ నెక్కడినుండి వచ్చును.
రాదు కావున దీనినిపాటింపవలదు

(అ) ఉదయమందు శూద్రుఁ డుత్తమోత్తముఁ డెట్లు
సతికి శూద్రతనము సత్యమే కద!

తల్లి శూద్రయయ్యె తానెట్లు బావఁడు, వి....

అన్నివర్ణములవారికంటె బ్రాహ్మణుఁ డధికుఁడందురు మఱి
యును బ్రాహ్మణుఁడుకూడ పుట్టుకలో శూద్రుఁడే ఉపయ
నమైన తరువాత బ్రాహ్మణుఁడగును. స్త్రీకి ఉపయవాధికా
రములేనందున యామె శూద్రస్త్రీయే యగునుకదా! అట్టిశూద్ర
స్త్రీకిఁ బుట్టితానెట్లు బ్రాహ్మణుఁడగును? పుట్టుకలో శూద్రుఁ
డైనవాఁడుత్తముఁ డెట్లు కాఁగలఁడు? కావున వివి లోకమును
మోసపుచ్చుటకొఱ కుద్దేశింపఁబడినది

అ. ఉపవసించుచుండి యొగి నీళ్ల మునిఁగియు

కూడువండి వేల్పుఁ గుడువుమనుచు

దాని నోరుకట్టి తామె తిందురు కదా, వి....22

దేవుళ్లకు పొంగళ్లని దాంభికులుచేయు అల్లరికి మితమే
లేదుకదా! భక్తిగలవారివలె ఉపవాసము లందురు పవిత్రతను
కోరువారివలె గుంట గుంటనీళ్లను మునిఁగెదరు చివఱకు అన్న
మును వండి నైవేద్యముని యేమియుగా ఎడ్డించి “అరిగించు” మని
చెప్పి అనేవరనోరుకట్టి తామె తిందురుకదా! అన్నా! ఎంత
దంభముఁజూపెదరు.

ఆ. ఉపవసించినంత నూటబందిగఁబుట్టు

తపసియై దరిద్రతను వహించు

శిలకు మొక్కనగునె జీవము గలబొమ్మ వి....

వంచకులు లోకులను కొడుకులు పుట్టుటకును కోరికలు
 ఫలించుటకు నపవాసములు చేయు మని శిష్యులను చేయు మని
 దేవాలయములకేగి శిలావిగ్రహములకు నమస్కారములు చేయు
 మని చెప్పచుందురు కాని ఇట్లు చేయుటవలన ఫలములేదు.
 ఉపవాసముచేసి యాత్మకు అన్నము పెట్టక కుష్కింపఁజేసి
 నందున ఆత్మహత్య దోషముకలుగును అందువలన మఱుజన్మము
 లో పండియైపుట్టును. ఇంక పెల్లప్పడును తపస్సుచేయుటచేత
 దరిద్రఁ డగును కాబట్టి యొయి బుద్ధివంతుఁడా! ప్రాణము
 గలబొమ్మ ప్రాణములేని రాతిబొమ్మకు దండములు పెట్టవచ్చునా?
 కూడదు, దాంభికులమాటలను నమ్మరాదు.

ఆ. ఊరఁబం దెఱుంగ దుత్తరావారులు

చెడ్డనరిక మెల్లఁ జెందుఁ గాక

సాధ్యమహిమమెట్లు సై వ్విరిణి యెఱుఁగురా?, వి.

మాసగాండ్రు ఉత్తములైనవారిని అజ్ఞులని అసాధులని
 నిష్ప్రయోజకులని నిందించుచుందురు ఇంతమాత్రముచేత
 వారితెలివితక్కువ బయలుగనేకాని వేఱుగాదు మాడు. ఊరిలో
 నుండువంది, శ్రేష్ఠములగునింపగు విస్తువులను తెలిసికొనఁ గలు
 గునా? కాని అసహ్యకరములగు నిరకకూపములను మాత్రము
 తెలిసికొనఁగలుగును. అట్లే ఇతివ్రతయందలి మాహాత్మ్యమును
 రంకటాలగుడ తెలియఁజాలదు కదా!

ఆ. ఊరినడిమిగోవి యుదకంబుగొనితెచ్చి

పాదతీర్థ మనుచు బ్రమయః జేతు

పాదతీర్థ మన్న ఫలమేమి కద్దురా ?, వి.... 25

ప్రతారకులు పలువిధముల లోకులను మోసగించెదరు. నడి యూరిలోని బావి నీళ్లను తీసికొనివచ్చి దేవునిపాదతీర్థ మని త్రావించి భ్రమింపఁజేయుచుందురు లోకులు వానిని తెలిసికొన లేక త్రాగుచుందురు అయ్యో ! బావి నీళ్లను త్రాగి పాదతీర్థమని కొని నందువలన ఫలమేమి యున్నది చెప్పుమా ?

క. ఊరులు పల్లెలు మానుక

వారక యడవిం జరించువాఁ డరుదెంచు

నేర్పరులుఁ గూరలుమెనవెడు

వీటికి కెట మోక్షపదవి వినఁగా వేమా. 26

వంచకులు లోకులకు “ఇల్లు వదలి పెట్టి ఊళ్లలోను పల్లెల లోను నుండక యడవికిఁబోయి తపసుఁ జేయుచు అకలియగు నప్పు డచ్చటి అసులములను తినుచుండిన మోక్షము వచ్చునని చెప్పి మోసము చేయుదురు ఎంతవెట్టివారు ? ఊరిని వదలిపెట్టి అడవులలో తిరుగాడుచు వేళ్లు కూరలు దినువారికి మోక్షమెట్లు కలుగున.

ఆ ఎంగిలెంగి లనుచు నీనోటితోడనే

నేడములను జదువు వెట్టులార

యెంచి చూడ నదియు నెంగిలికాదొకో, వి....

నేడములను జదువుకొనుచుండెడి చాడస్తవప్రాప్తాదులు

అచాఁమని చెప్పచు చూచినదానినిగిల్లను ఎంగిలింగిని పలుకు

చుందురు. ఓవెట్టిబ్రాహ్మణులారా ? మీరు నోటిలోనుండివచ్చిన దానినిగదా ఎంగిలని యందురు. ఆనోటితోనే, అనఁగా . ఆ యెంగిలిగలిగిననోటితోడనే, వేదములను పవిత్రములైనవానిని చదువుచున్నారు ఆలోచింపగా నదిమాత్రము ఎంగిలికాదా ? కావున శాస్త్రమును వదలివేయుఁడు. దంధమును అవలంబింపకుఁడు

ఆ. ఎంబెరుమత మని యెనఁగి మాంసముఁ దిని
మారుపేర్లు పెట్టి మధువుఁ ద్రావి
వావివరుసఁ దప్పి వర్తించి చెడుదురు, వి.... 28

ఎంబెరుమత మనఁగా : నానుధారులమత మఁట ! లోకము లోని మోసగాంధ్రు ‘ఎంబెరుమత’ మని పేరు పెట్టి ఇష్టము వచ్చినట్టులు మాంసమును తినెదరు కల్లునకు అమృతము మొదలగు మారుపేరులనుపెట్టి త్రావెదరు అక్కచెల్లెండ్రనియైన నా లోచింపక వావివరుసలు తప్పి యిచ్చవచ్చినట్టులు తిరిగి ప్రజలను మోసగించెదరు ఇట్టివారె దాంభికులు. కావున వీరిని నమ్మవలదు.

తే. ఏమియైనది పరతత్త్వ మెఱుంగ లేక
సోమయాజులు పశువుల స్పృక్కడంచి
సామ మేర్పడఁ జదివినఁ జావవేల
బాధకములగుదుర్గుణపంక్తి వేమ. 29

యజ్ఞాదులను చేసి సామనేదమును పరించినగుణియై ముక్తుఁడగునని చెప్పుచుందురు ! యజ్ఞములు చేసినంతమాత్రాన దుర్గుణములు

ఱములు తొలగవు పరబ్రహ్మస్వరూప మిట్టులుండునో తెలిసికొనఁజాలక సోమయాజాలనుని నోరులేనిపకువులను బట్టికొనిచంపుచు వధచేయుకాలమున హింసపోవుకొఱకు సామవేదమును పఠించుచుండురు ఆయ్యయో! సామమును ఎంతచక్కగా చదివినను పరలోకమునకు బాధకము లగుదుర్గుఱములు ఎందుకు నశింపవు చెవుమా? కావున నిదంతయును దంభము.

ఆ ఐన దాని కింక కానిదానికి నైన

నాడువారిమాట లాడుమన్న

సాహసమున పెక్కు లూహాలు పనుతురు, వి....

దాంభికులు చెప్పుమాటలకు తఱుగే లేదు జరిగినదానిని గూర్చిగాని జరుగుచున్నదానిని గుఱించికాని కాఁబోవుదానిని గుఱించిగాని అఁడువారివలె నోటికి వచ్చినట్టులు సాధకబాధకములులేకుండ తెంపుచేసికొని అనేకములను అకాశమునకు భూమికి ఆకుకులు పెట్టుమాటల ననాలోచితముగా పల్కెదరు దాంభికు లెంతటిమోసమునకైన'పాల్పడుదురు. కావున నట్టివారిని నమ్మవలదు

ఆ. ఒడల బూది వూసి జడలు ధరించిన

నొడయఁడగును ముక్తి ఒడయలేడు

తడకబిట్టుపెట్ట దలుపుతో సరియకానె? వి....

దంభకురులలో కొందఱు ఒడలినిండ బూడిదను వూసికొని జడలను దాల్చికొని ముక్తికొఱకుఁ బ్రయత్నించుచున్నామని యనియెదరు. అంతమాత్రముచేతనే మనుష్యుఁడు ముక్తివొందఁగలుగునా! పొందఁజాలఁడు. ఎట్లనియనియెదరేము!

చూడుఁడు ఇంటిలోనికి దొంగలుమున్నగువారు రాకయుండు
నట్లు తొలుపునప్పెట్టుకొనవలయును గాని తడుకకు బిట్టువెట్టినంత
మాత్రమున తడుకతలుపగునా? కాదు అట్లే విభూతిప్పెట్టుకొ
న్నంతను జడలుదాల్చి నంగునను ఆయిన నధికారియగునే కాని
మోక్షము నొందఁ జాలఁడు.

ఆ. ఒడ్డుఁబొడుగుఁగలిగి గడ్డముం బొడవైన
దానగుణము లేక దాత యగునె

యెనుము గొప్పదైన నేనుఁగుఁబోలునా. వి....

కొందఱు సాపాటురామన్నలు లోకులను మోసముచేయు
టకు దాతలవలె నటించవలయునని యత్నించెదరు అట్టివారు
ఎంతవేషమును వేసికొన్నను, ఒడ్డుపొడవుగలిగి దొడ్డవారలై బాఠ
డుగడ్డమును పెంచికొనినను (ప్రకృతి) పుట్టుకతో సాధారణ
ముగా తేనిదానగుణమును తెచ్చిప్పెట్టుకొని నటించుచున్నను దాత
మాత్రముకాఁజాలరు ఉదాహరణముగా నెనుమును తీసికొం
దము ఎనుము ఎట్లు మిక్కిలియొడ్డుపొడుగు గలిగినను ఏనుఁ
గునుబోలదో అట్లు దాంభికుఁడును ఎన్నివేషములను వేసికొని
నను దాతమాత్రము కాదు.

ఆ. కడుపు బోరగించి కన్నులు ముకుళించి
బిట్టబిగిసికొన్నబీదయోగి

యముని బారిగొట్టె యతఁ డేమి నేయురా. వి....

కొందఱు యోగులనుని పేరులఁబెట్టికొని సర్వజ్ఞులవలె
నటించుచుందురు; కాని తాము లోకులను వంచనచేసినందువలన
గలుగుఁబోవుఫలమును మాత్రము కానలేదు. కడుపును ఉబ్బుఁ

జేసికొని కన్నులనుమూసికొని బిట్టబిగిసికూరుచుండియున్న ఆ యోగి సాపము బీసవాఁడు. అతనికిమీ తెలియును? యమునిబాటికి పోఁబోవుగొట్టకావున నతఁడేమిచేయుగలుగు నింతకంటెను! అనఁగా నిట్లు వంచించి చివఱకు యనులోకమునకుఁ బోవునని భావము

ఆ కంబళములఁ గట్టి గంతల గజ్జల

బోడితలల సొంపు పొల్పు మీఱఁ

గడుపుకొఱకుఁ దిరుగ ఘనులౌదురా వారు వి

కొందఱు పరమభిక్తులనుని పేరులఁబెట్టికొని కంబళ్లుకాల్పులుమున్నగువానిని కప్పి గొప్పయాటోపముతో గజ్జను గట్టికొని తలలనున్నగా గొరిగించికొని సొగసులెగయున్నట్లు ఊరూరికిని తిగి లోకోపకారమును చేయుచున్నామని విట్టవీగుచుండురు వారట్లు తిరుగుట కడుపునించుకొనుటకే గాని ఘనతను సంపాదించికొనుటకై గాదు లేనిపోనిటక్కురివేషములకు వేసికొని కడుపుకొఱకు తిరిగివంతమాత్రాన వారు గొప్పవార లెట్లు కాగలరు?

ఆ. కల్లటికెకు భూతి గట్టిగాఁ బెట్టిన

నందులోనికంపు లడఁగనట్టు

మెడను ద్రాడు వేయ మెఱయుచు ద్విజుఁడౌనె వి.

దాంభికులు కొందఱు యజ్ఞోపవీతమును మాత్రిము ధరించిన చాలును బ్రాహ్మణత్వము సిద్ధించును. అని యేమేమో పేలుచుందురు జన్నిదమును వేసికొన్నంతనే బ్రాహ్మణుఁడుకాఁడు, లోపలను వెలుపలను పశుశుద్ధతనొందవలయును అటుపిమ్మట

జన్నిదిమును ధరించిననే ప్రయోజనముకలుగునే కాని మఱియొక
రీతిగాఁ గలుగదు. కల్లటికను తెచ్చి పైని విధూతని పూసిన
వాసనపోవునా? పోదు అట్లేమెడలో త్రాడువేసికొన్నిమాత్రాన
బ్రాహ్మణుడగునా? కాదు.

ఆ. కావిపంచగట్టి కడుయోగివలె నుండి

వెలికిఁ గోర్కులెల్ల విడిచిపెట్టి

తొరగి తిరుగువాఁడు దొంగసన్నాసిగా. వి....36

సర్వసంగపరిత్యాగులమని చెప్పుచు కావిపస్త్రములను కట్టి
కొని యోగిరీతిగా పైకిఁ గనఁబడుచు, ఏవస్తువులయందును తినును
కోరిక లేనట్లులు నటించుచు టక్కరులు కొందఱు తిరుగుచుం
దురు అట్టివారు నిజమైన సన్యాసులు గారు ఈరీతిగా తిరుగు
వారిసందఱిని దొంగసన్నాసులని తెలిసికొనవలయునేగాని నమ్మి
వారిని చేరదీయరాదు.

ఆ. కుక్కుటమననంబు కొక్కెరధ్యానంబు

యతులనొసట నొనరునట్లు వ్రాసెఁ

దొల్లిచేసినట్టి దోషంబు తగిలెనో! విశ్వ.... 37

సన్యాసులు యోగాభ్యాసము అనిపేరుతో కనులు మూసి
కొని పొట్టనింపుటకై మననము ధ్యానము మున్నగువానిని చేయు
దురే కాని నిజముగా పరమాత్మసాక్షాత్కారముకొఱకు వారు
అట్లు చేయుచుంటే లేదు ఇట్టివీరిమననము కుక్కుటమననముతో
సమము. ధ్యానము కొక్కెరధ్యానసమము. అనఁగా నీమననధ్యా
నములు దొంగలవలె వంచన చేయుటకొఱకు చేయుచున్నారు.
వీరు ఇట్లు చేసి జీవనము గడపవలయునట్లు బ్రహ్మ వీరిసొగట

వ్రాసెను బ్రహ్మ ఇట్లు వ్రాయుటకు పూర్వ జన్మమున చేసినపాపము కారణమై యుండును.

ఆ, కులమునీఱుచేసి గురువును నధియింపఁ

బొసఁగ నేనుఁ గంతబొంకు బొంకె

పేరు ధర్మరాజు పెనువేపవిత్తయా, విశ్వ.... 38

వంచకులు ధర్మాత్ములము అని ఊరితిగా పెద్దపేరులను పెట్టుకొని లోకమును వంచించుచు నసత్యమునకైన భయపడరు ఇట్టి వారేగానా ధర్మికులు! చూడుఁడు ధర్మరాజు అన్నిధర్మములను తెలిసినవాఁడు గొప్పవంశమున పుట్టినవాఁడు అట్టివాఁడు తన ప్రవర్తనమున నిట్లుండవలెను? ఉండెనా? ధర్మరాజట్లులేదు. పైన వంశమును నాశనముచేసి చదువుసందేహ జెప్పినగురువును జంపుటకే కొంచెము కుంచము కాదు ఏనుఁగంత బొంకును బొంకెను కావున పేరును జూచి నమ్మనలదు పేరు ధర్మరాజే గాని విషపువిత్తనము

ఆ. గుహలు పదివేలు సొచ్చిన గుణము పోదు

నియతగురుభక్తి కావలె నేర్పమీఱ

మహితపరతత్వభావంబు మధురమగును

దాని సాధింపనే మఱి పూనువేమ.

39

దాంభికులు గుహలలో దూరి విషయాసంగము లేక నిశ్చలమై తపంబును చేసి తత్త్వమును చూచుచున్నామని లోకులకు చెప్పినప్పించి వారిని గూడ నట్టులే గృహముల దారలను కొమరులను విడిచి గుహలలో దూఱుటకు పురికొల్పుచుందురు. ఇది అసత్యము అని తెలియక లోకులు బ్రతుకుచుందురు.

చూడుఁడు స్వతస్సిద్ధముగా పుట్టినగుణము పదివేలగుహులలో
 దూరినను పోఁజాలదు అజ్ఞానమునుపోయి జ్ఞానము కావల
 యునన్న నియమముగా గురువును సేవించి భక్తిగలిగి తెలివితేట
 లుగలిగివర్తించినయెడల పరబ్రహ్మస్వరూపము లేటలెల్లముగాఁ
 గనుపించును. వేమనా? నిపు అసత్యపదార్థమునే సాధింపఁ
 బూనుకొనుము ఎంతమాత్రమును వంచకులను నమ్మవలదు

తే. గూబవలె గుడ్లద్రిప్పిన గుణము రాదు

లోభమోహము లుడుగంగ లాభమగును

దేబైలై భిక్ష మెత్తుట తీర్ప దెవుడు

డాబుసేసిన లక్ష్య మడంగు వేమ.

40

మూర్ఖులై యోగముని పేరుపెట్టుకొని కన్నులు మూసికొని
 కనుగుడ్లను తేలవైచి దొంగజపములను చేయుచు సమాధిలో
 నున్నట్లు వంచకులు నటించుచుందురు అట్టివానిని నమ్మరాదు
 గుడ్ల గూబలాగున గుడ్ల ద్రిప్పినంతి నేమంచుగుణము వచ్చునా?
 రాదు మఱి యెట్లు వచ్చునని యనినచోఁ జెప్పుచున్నాము
 లోభమును, మోహమును, అనఁగా అజ్ఞానమును వదలి పెట్టినయె
 డలనే లాభము కలుగును ఇట్లే, తెలివితక్కువచేత చిచ్చుము
 నెత్తుచున్నను లాభము లేదు. తమకు లాభము లేకపోయినను
 డాబు సేసెదమని తలంచినయెడల అసులగుతత్త్వము కనుపిం
 పునద్యక్యమగును. కావున నట్టులుచేయరాదు

ఆ. ఘటము నిందియములఁ గట్టి వేయఁగ లేక

చావువచ్చునపుడు సంన్యసిండు

నాత్మశుద్ధి లేక యందునా మోక్షంబు, విశ్వ....

లోక

5

చిత్ర

మఁ

డ

,య

ములను గట్టివేయలేక ఇట్టమవచ్చినట్లు ఆంగ శక్తయున్నంతవఱకును లోకులను మోసముచేసి చివఱకు చావుకాలము దాపరించినప్పుడు సంన్యాసమును తీసికొనును. ఇట్లు సంన్యాసమును తీసికొనినంతమాత్రాన మోక్షము వచ్చునా? రాదు అత్తశుద్ధిగలిగి మోక్షమునొంద ప్రయత్నింపవలయునే కాని వేఱుగాదు. కావున నాత్మశుద్ధికై ప్రయత్నింపవలయునే కాని సంన్యాసము మొదలగువానికై ప్రయత్నింపకూడదు

ఆ. చిలుక నోరుగొట్టి చిత్రజుమెడఁ గట్టి

కచ్చడంబు బిగియఁ గట్టికొన్న

మనసు వశముగాదె! మహి నేమిపాపము?,వి.....

వానప్రస్థాశ్రమముని పేరుతో అడవులలోఁ జేరి పండ్లను ఆహారముఁగైకొని స్త్రీలను ముందుంచికొని ముక్తికొఱకు ప్రయత్నించుచుందురు. ఇంతఁజేసినను చారికి ముక్తిమాట యట్లుంచి మనస్సు అయినను కుదుటఁబడినదా? అనిన నదియును లేదు. చిలుకలు మొదలగువానికి ఆహారముగా స్పృశించి పండ్లను వాటి నోటిని గట్టివైచి కామమును విడనాడక గోచిని విగువుగాఁ గట్టికొన్నంతమాత్రమున హాసస్సు స్వాధీనము అగునా? కాఁబోదు ఏమిపాపమువలననో గదా ఇట్లగుట? కావున దాంభికలంబోలి చెడిపోవలదు.

..

ఘోషాయనియును, సౌందర్యవతి యనియును, పరపురుషులను చూడనైన నొల్లననియును, పైకి లేచిపోనిదాబులను పైన వైచికోని కొందఱు దాంభికలగు స్త్రీలు లోకమును పంచచేయఁ బ్రయత్నించుచుండును, కాని పైకి ఎన్ని కేషములను వేసినను సహజముగు గుణమును మూర్త్యము మానరు మాకుఁడు ఎంత చక్కని చిన్నదియోను, సూసముగానున్నను, పరపురుషునికి శరీరమునైనను చూపకయున్నను పగలంతయును గడిచిన పిమ్మట సందేహికి పడఁగానే సయ్యాట నాడుటను మొదలుపెట్టరా? కావున వారిమాటలను నమ్మరాదు

ఆ. చదువు చదువ నేల సన్న్యాసికా నేల

షడ్గుతములఁ జిక్కి చావనేల

అతను భజనఁ జేసి యాత్మలోఁ దెలియుఁడీ, వి.

కొందఱు మహానుభావులు శాస్త్రములనాటంటిని తుదిముట్టఁ జదువుకొని సన్న్యాసులై తత్త్వవిచారణనును పేరుతో శైవ, వైష్ణవాదులగు నాఱుమతిములలోను అనిపెచ్చు ఇదిలాచ్చు అని వాదించుచుండురే కాని నిజమును తెలిసికొనఁజాలరు కావున నిట్టిదాంభికలచదువంతయు వ్యర్థము ఎట్లంగురా? చదువుచదువని శాస్త్రముల నన్నింటిని ఏలచదువవలయును? తరువాత శాస్త్రములలో చెప్పియున్నదని సన్న్యాసమును తీసికొనుట యెందులకు? సన్న్యాసులైరిపో! షడ్గుతములను చిక్కులలో ఏల

చిక్కుకొనవలయును ఇంతకన్న సులభమగుమార్గములేదా ?
కావున శరీరమేలేని యమేయరూపుని ఆత్మలో నున్నట్లు తెలిసి
కొనిన ముక్తిపచ్చునని తెలిసికొనవలయును.

ఆ చాలదయ్య యింక చార్వాకమతరీతి

శక్తి శైవ మనుచుఁ జాల నమ్మి

సరణి మిగిలి చెడును చందాల సేవచే, వి.... 45

లోకులనందఱిని మతిగురువులనుని పేరుపెట్టికొని తమలో
నికి చేరిదీసికొని శక్తిపూజయుని కొందఱు నంచకులును, శైవ
మని పీఠశైవమని మఱి కొందఱిని నమ్మించి తాము గూడ తెలివి
తక్కువచేతఁ గాఁబోయి నమ్మినట్లులుండి జౌచిత్యమును, మంచి
చెడ్డలను నదిలిపెట్టి మాలమోదగలై నెడిసోవుచుందురు వీరు దాంభి
కులు చార్వాకులు దేవుఁడు లేడనిచెప్పెనని నిందలను సేయు
చుందురు. నిజముగా ఇట్టి యసత్యమతిములను నమ్మినవారీరిని
విచారించితిమేని యింతకంటె చార్వాకరీతి మఱియొకటిఁ గాన
ము ఇట్లు నాస్తికమతిమును ఆవలంబించుట ఇంక నైనను నిలు
వుదల చేయఁగూడదా ?

ఆ. జడలు గట్టనేల సన్న్యాసి కానేల

నొడలువిలుచుకొనెడియోగమేల

ముక్తికాంతఁ బట్టి ముద్దాడనే కదా, వి.... 46

జడలను దాల్చికొని సన్న్యాసులనుగకొని కొందఱును ఒడ్లు
విడిచికొని యోగులనుని కొందఱు లోకులను మానము పుచ్చు
దలచుచుందురు. ఇట్లు చేయుటవలన ప్రయోజనమేమి యనః

ముక్తియని చెప్పెదరు. ముక్తిబడయుటకు జడలు ఏలకట్టుకొన వలయును? ఒళ్లు నెందులకు విఱచుకొనవలయును? ఇంతకంటెను సులభములగు మార్గములుండగా నిట్లు చేయుట దాంభికలక్షణమని యెఱిగి మోసమునొందక యుండవలయును.

ఆ. జాతులందు మిగుల జాతియేదెక్కువో

యెఱుక లేక తిరుగ నేమిఫలమొ !

యెఱుకగలుగువాడె యెచ్చైనకులజుండు, వి....

ఎఱుకలేని జనులను దగ్గఱచేరి అన్నిజాతులలోనికి మాజాతి యొక్కవనిన మాజాతియొక్కవది యని దాంభికులు ద్రొబ్బులాటలనాడి తిమతిమనుతిములలోనికిని జాతులలోనికిని తీసికొనప్రయత్నములను సేయుచు నల్లరులను చేయుచుందుగు. ఇట్లు చేయుట తెలన సామాన్యులందఱును మోసపోయెదరు నిజముగా లోకులకు జ్ఞానము నుపదేశించి వారిని ఉత్తమజాతులను చేయఁధలఁచినవో వారికి ఉత్తమమగుజ్ఞానమును గలిగించి ఆపిస్తుట విచారింప వలయునే గాని జ్ఞానమే లేక తిరిగిన ప్రయోజనమున్నదా ? లేదు. కావున ఎవ్వనికి జ్ఞానము పవిత్రమైనది కలుగునో వాడుత్తమ పంశముగలవాడగునే గాని వివాదమువలనకాదు.

ఆ. టిప్పణములు సేసి చప్పనిమాటలఁ

జెప్పుచుందు రన్ని శ్రుతులు స్మృతులు

విప్పిచెప్పురేల వేదాంతసారంబు, వి.... 48

లోకులు అజ్ఞానదిశలో నున్నందున తాము లోకానుగ్రహాదులై ఊహారము సదాచారముల నుపదేశింపవచ్చితిమని దొంగ

వేషములను వేసికొని నడుమనడుమ శ్రుతులను స్పృతులను
 ఊదాహరణముగా చెప్పుచు తమభావములకు సరిగా లేనివోటుల
 టిప్పణములను సారము లేనిమాటలతో చెప్పుచుందురు వీరే
 దాంభికులు నిజముగా వీరు దాంభికులుగాక లోకమునకు మేలు
 చేయవచ్చినయెడల లోకులందఱు తరించుకట్టుగా వేదాంతసార
 మును వివరించి వీలచెప్పుకయిందురు ? కావున నిట్టిపంచకులను
 నస్తురాదు

అ. రింగణాలు బలసి నింగికి నెగిరినఁ
 జెట్టుచివరపండు చేతఁ బడునె
 పుస్తకములు చదువఁబొందునా మోక్షముల్,వి.

ప్రజలను మోసపుచ్చుటకై జనులు దాంభికులు గొందఱు
 మేమిన్నిగ్రంథములను చదివితమి అమూఁఖుఁ డొక్కదానిని
 గూడ చదువలేదు వాఁడు చదువరానిమొద్దు మేము చదువ
 నేర్చినపెద్దలము అని మోసము చేయుచుందురు డాబు చేసిన
 యెడల ఫలముగలుగదు చూడుఁడు పిక్కలు బలిసి అకాశ
 మునకు ఎగురఁగలిగినంతమాత్రాన చెట్టుకొట్టకొనమీఁదనుండు
 పండు అంగఁగలదా ? అట్లులే కట్టకట్టలుపుస్తకములు చదివినంత
 మాత్రముచేరి మోక్షములు నచ్చునా ? రాజాలపు కావున అట్టి
 వారిని నస్తురాదు.

ఆ. డగ్గఱకుము పాపదాంభికులను నీవు
 మోసపుత్తురయ్య దోసమనక.
 క్రూరమృగములట్టివారు రానమ్మకు, వి.... 50

నాయనా! ఇట్టిదాంభికులదగ్గఱకు చేరకుము. వారు మిక్కిలి పాపాత్ములు వారికి తనవాఁడు నావాఁడు అను సాధు భావము గాని అయ్యో అని కరుణగాని లేదు పాపమును కూడ లెక్కచేయక దగ్గఱచేరి వారిని మోసముచేయఁ జూచుచుందురు. అట్టివ రు మనవ్యరూపముతో తిరిగెడి అడవిలోనివనించుక్రూర వృగములతో సమానులు అటువంటివారి నెన్నటికిని నమ్మకుము. వారివలలోఁ జిక్కికుము అట్టివారివలె నెన్నఁడును నీవు ఉండుటను ప్రయత్నింపకుము ఇట్టి దాంభికులను తెలిసికొని నీవు ప్రవర్తింపవలయును

ఆ. తంత్రమంత్రములను తారక మజ్జనా

యంత్రబలము గురునిమంత్ర మూని

చింతఃజేయునపుడే చింతయ మందురా, వి....51

హంత్రకాస్త్రజ్ఞులు జనులను చేరదీసి జనశత్రుము రాజవశ్యముగలుగుటకు తినాయొద్ద నశేకములు తంత్రములు మంత్రములును గలవనియును యంత్రములను కూడకలవని యను వారివలన దుర్లభమైన ఎటువంటివస్తువైనన దొరకుటహాత్రమే కాక యోగులకుఁ గూడ దొరకనితరక మబ్బును. కావున తంత్రములను హంత్రములను నేర్చుకొనుఁడు అని చెప్పి మోసమునొందించెదరు వారికి జనులు లోబడుదురు నిజము విచారించినయెడల యంత్రములచేతను తంత్రములచేతను మాత్రములను తారకము చిక్కునా? చిక్కదు. మఱి యింక నెట్లు దొరకునందువా? గురూపనేశము నొంది నిరంతరమును ధ్యానించిన విష్ణు యము నొందునుమా !

ఆ. తనువునందు నగ్ని దరికొని కాలంగఁ
గాల్చుకొనుట యేమికర్తమునకొ
కాల్చుకొన్నయంత ఘనుఁడు తా నయ్యెనా,వి.

దాంభికులు లోకులు సపవిత్రులనియును వారిని పవిత్రుల
నుగా చేయుటకు అగ్నితోనే పరిశుద్ధిచేయవలయుననియు నంగు
లకే ముద్రిలను పేయుట యనియుఁ జెప్పిమోసముంజేయఁజూ
తురు. ఇది వైష్ణవమతసంప్రదాయము, కాని యిట్లుచేయుటకు
కారణములు కానరావు పవిత్రతకొరకని యందురా? తమతమ
శ్వాసయములలోనే యగ్నిమొగుచుండఁగా మఱలకాల్చుకొనుట
యేమికర్తము? పోనీ కాల్చుకొననిండు కాల్చుకొన్నంతమా
త్రమున నాతఁడు ఘనుఁడయ్యెనా? కాశీకు కావున దాంభి
కులమాటలు వినిమోసపోవలదు

ఆ తనువు లస్థిర మని ధనము లస్థిరమని
తెలుపఁగలఁడు తాను తెలియలేఁడు

చెప్పవచ్చుఁ బనులు నేయుట కష్టమకా, వి....రేకి

దొంగలు వేదాంతులనుని పేరులతో తిరుగుచు“శరీరములు
శాశ్వతిములుకావు సంపదలు స్థిరములుగానుండఁజాలవు కావున
మేనిలోనం బ్రాణములున్నంతిలోనే దానాదులను చేయు”మని
చెప్పి మోసముచేయఁజూచుచుందురే గాని నిజముగా వేదాం
తులు గారు! వారునిజముగానే వేదాంతులగుచురని తానుచెప్పెడి
మాటలను తనపనులయం దెందులను ఆవలంబించియుండఁగూ
డదు? కావున నితరులనుచెప్పవచ్చునే గాని వానిని తానుచేయఁ

గలుగుట కష్టము అట్టి పంచకులగు వారివారిలో జనులారా !
మీరు ఎన్నటికిని చిక్కవలదు వారు దాంభికులవి తెలియుఁడు.

ఆ. తప్పువేషమూని ధరలోనఁ దిరిగెడు

నేతలెల్ల మిత్తి జేరుటకు నె

కడుపునిండ నింతి కష్టంబు లేలరా ?, వి.... 54

తప్పుడు వేషములను వేసికొని లోకములో నన్నివోటు
లను దిరుగుచు తనకగపడిన ప్రతివారిని పంచనసేయుచు దాం
భికుఁ డిట్లు చేసిచేసి చివరకు పొందెడి ఫలము మృత్యుదేవతను దర్శిం
పఁబోవుటయే కాని మఱియొకటి గాఁజాలదు, అనఁగా, బ్రతికి
నన్నివాళ్లు పొట్టనింపుకొనుటక నుట. ఛీ! పాడుపొట్టను నిండించి
కొనటకు చేయరాని ఇంతింతిపనులను, పడరాని పొట్టను
పొందవలయునా? పొంది చివరకు నొందుఫలమేమి? కావున
దంభముచేత నినుమంతయు నుపయోగములేదు.

(ఆ) తిరుపతికిని బోవఁ దుఱక దాసరి గాఁడు

కాశి కేఁగఁ బంది గజముగాదు

కుక్క సింహ మగునె గోదావరికిఁ బోవ, వి.... 55

పంచకులు సాధారణముగా “తీర్థయాత్రిలఁ జేసితిమి తిరు
పతి! బోయితిమి! తిరునాళ్లఁజూచితిమి పవిత్రుల మైతిమి. కా
వున నితరులగు జనులందఱును మమ్ము సేవించినను వ్రాణించినను
పవిత్రులగుదురు” అని మోసము చేయఁజూచెదరు. ఇట్టివాండ్లు
పంచకులు వీరు తిరుపతి మొదలగుతీర్థాలకు వెళ్లినమాత్రానఁ
బవిత్రులగుదురా! కారు, ఎట్లనఁగా. ప్రతిదినమును వేలకొలఁది
జీవులఁజంపు తురక తిరుపతికిఁబోవఁగా నీ దాసుఁడు కాఁజాలు

నా ? పంది మలమును భక్షించునదియై కాళికబోయినమాత్రాన
ఏనుఁగు అగునా? గోదావరిలో మునిగినంతమాత్రమాచేత కుక్క
సింహము అగునా ! కాదు. అట్లే పంచకులుకూడను కావున
వారిని నష్టరాదు

ఆ. తోలుకడుపులోన దొడ్డవాడుండఁగ

రాతిగుళ్ల నేల రాశి బోయ

రాయిదేవుడైన రాసులు మ్రింగదా, విశ్వ....56

దేవుళ్లపేరులను పెట్టి మూర్ఖులనందఱిని తనవశమును చేసి
కొని దాంభికులు అబలాడుచుందురు. జనులు వానిపన్నిటిని తెలి
యక మోసమును పొందెదరు ! ఇట్టిపనులన్నియు దింభకృత్యలే
గాని వేరుగాదు దేవుఁడు రాయియగునా? కాఁడు. అదేవుఁడు
మనకడుపులోనే యుండఁగా రాతిగుళ్లలో గాళ్లను పోగు
బోసి మ్రొక్కుదురు. ఎంత వెట్టివారు ! వారు అనుకొనినయట్లు
గాళ్లుదేవులైనవో రాసులురాసులు నై వేద్యమును మ్రింగవలదా !
అట్లు లేదు. కావున దాంభికులవలన మోసము నొందవలదు.

ఆ. దేశదేశములను తిరుగంగ తిరుగంగ

నాత్మయందు ధ్యాన మంటుకొను నె ?

కాసులకును తిరుగఁ గల్గునా మోక్షంబు, వి....

ఉహారను మర్యాదపతులమని గురువులమని యాత్రికుల
మని పేర్లను పెట్టికొని తిరుగుచు ధ్యాననిష్ఠులైనట్లులు కనులను
మూసికొని జనులను పంచనచేయుచుందురు. నిజముగా వీరికి
ఆత్మధ్యానములేదు. ఉన్నదనియెదరా! అట్లుకాదు దేశదేశమును
తిరుగుచున్నంతమాత్రమే ఆత్మధ్యానము వచ్చుటెట్లు? కానుల

కొఱకు తిరిగిడికూనుకొడుకులకు మోక్ష మెట్టులు గల్గును? కలుగఁజాలదు.

ఆ. దొంగమంత్రములను దొరకునా మోక్షంబు
చేతఁగాని చేత చెల్లదెవుడు

గురువటండై వాని గుణహీనుడనవలె,వి....58

కొందఱు మహానుభావులు మంత్రములని ఉపాసనలని చెప్పుచు వశ్యముకొఱకని మంత్రములకు జపమునేయునుని చెప్పి లోకులను ముప్పతిప్పలు పెట్టుచుందురు. అట్టివారి దొంగమంత్రములవలన మోక్షము దొరకునా? దొరకడు పైఁగా అట్టిచేతఁగాని పనినిచేయువఁడు. దానివలన నొకప్పుడు ముప్పుకూడ కలుగును అటువంటి గురువును గురుననఁ గూడదు. వాఁడు శుద్ధ దొంగ అట్టివానిని గుణహీనుడని యనియెదరు కావున నీలా గంటివంచకులను నమ్మవలదు

ఆ. ద్వాదశతీరుమణులు దగునట్టు ధరియించి

ద్రవిడగ్రంథములను దనరఁ జదివి

అక్షయమగు పాత్ర నమరంగఁ చాల్తురు, వి....

వైష్ణవులలోఁ గొందఱు పైకి కేవలమూయికులును పరిశుద్ధులు నగువారివలె కనఁబడుచు లోకులను మోసముఁ జేయుచుందురు అట్టివారు తమ కీయైహికమున నిష్ఠము లేనివారివలె నటించుచు పొట్టనింపుకొనుటకై ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రములను పెట్టికొని తిరువాయ్ మొడియను ద్రావిడ వేదమును చదివికొనుచు ఇంటింటికి అక్షయపాత్రను చేతఁబూని తిరుగుచుందురు. కావున నిట్టివారిని నమ్మరాదు.

ఆ నీళ్లమునుగ నేని నిధులఁ బెట్టెగ నేల
మొససి వేల్పులకును మ్రొక్కనేల
కపటకల్పములు కడుపులో నుండఁగా, వి....60

తీర్థస్నానములని నీళ్లలో మునిగి దానధర్మములని యచ్చటచ్చట నిధులనుంచి తాము చేసినపాపములు పోవుట కని దేవతలకందఱికిని పేరుపేరు చెప్పి మ్రొక్కుచుందురు. ఇట్లు చేసినయెడల జనులకు పాపములు నశించి మోక్షము దొరకునని చెప్పుచుందురు. కాని పాపములు కడుపునిండియుండఁగా కపటము నటించి గేవతలకు మ్రొక్కినంతమాత్రము పాపములు పోవునా? పోవు.

ఆ. పట్టుబట్టఁగట్టి పట్టెనామముఁ బెట్టి
వట్టిభ్రాంతిఁ జెంది వైష్ణవుడయి
లోట్టిదాగినతఁడు లోకులఁ జెలుచురా, వి....

మఱియును గొందఱు వీరవైష్ణవముని జనులను మోసపుచ్చుటకు దంభమును చేయుచుందురు. ఈవీరవైష్ణవముంతయును దంభమునకుపెట్టినపేరు వీరు పవిత్రత్రికోణకని లోకులకుఁ జెప్పుచు పట్టుబట్టలే గట్టికొని పట్టెనామములను మొగమునిండి దిట్టముగాఁ బెట్టికొని లేనిపోని బ్రతునుపొంది “వైష్ణవ్యమును స్వీకరించితిమి. ఇహ్యుడియే యుత్తిమగుమతిము ఇంతింటఁ బవిత్రమైన మతము మఱియొక్కటిలే”దని చెప్పుచు రహస్యముగా కల్లుద్రాగి కులములను జెరుకుదు. క్కావున నిట్టిదాంభికలను బుద్ధిమంతులు నమ్మరాదు.

ఆ పరఁగ ప్రతిమలకును ప్రాణప్రతిష్ఠలో !

ప్రాణ మొసఁగ ప్రతిమ పలుకవలదె

మొదటివానిదృష్టి మూర్తిమంతంబైనవి62

విగ్రహములను జేయించి వానిని గుడులలోఁ బెట్టి ప్రాణ ప్రతిష్ఠలను చేసెనుని ధనమును లోకులనుండి లాగుటకు కొందఱు ప్రయత్నములను చేయుచుందురు ఇట్టివారు చేయుకార్యములే దాంభిక కార్యములు వీనిని లోకులను మోసముచేయుటకే చేయుచుందురు లేకపోయిన రాతిబొమ్మలకు ప్రాణప్రతిష్ఠలేమిటి? పోనీ యన్నను ఆరీతిగా ప్రాణప్రతిష్ఠ జేసినయా ప్రతిమలు పలుకవలదా ! మొదట ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసేనవాని సృష్టిమూర్తి మంతముకాదు కావున దాంభికులను నమ్మవలదు

ఆ పరమయోగుల మని పరముఁ జేరఁగలేని

మాయజనులకెట్లు మంచికలుగు

వేసములను విడచి విహరింప ముక్తియశా, వి....

యోగులలో నెల్లరకంబై సత్తములనుని చెప్పుచు పరమేదో తామే కనుఁగొనలేక తమకంతయును తెలిసియున్నట్టులు నటించి లోకులను మోసపుచ్చువారికి మంచి ఎట్లువచ్చును ? రాదనుట. కావున దాంభికు లందఱును ఈబూటకపుమాటలను మాయవేసములను విడిచి ప్రవర్తించిననే వారికి ముక్తి కలుగును. లేకయున్న ముక్తి కలుగదు. ముక్తి కలుగకపోయిన కుఠములు వచ్చునా ? రావు !

ఆ. పరుల మోసపుచ్చి పరధన మార్జించి

కడుపు నించుకొనుట కానిపద్దు

ఋణము సేయ మనుజుడెక్కువ కెక్కునా,వి....

“అన్నదానము చేయుదును అది దేవతలకుఁ బెట్టుదును”

అని ఇతరులకు మోసముచేసి సాధ్యమైనంతవఱకు అప్పు చేసి డబ్బు లాగి చేతఁ జిక్కిరింపకొని సమారాధనలు సంతర్పణముల నటు వైపు కట్టిపెట్టి తనకడుపునించుకొనుచు మిగుల ప్రయోజకుడ నై తనని యనుకొనుదుండురు విచారింపితి మేని వారు చేసిన పని చేతఁ గాని పని యనవచ్చును లేకున్న అప్పుసాప్పులను తీసినంతమాత్రాన మనుష్యుఁ డధికుఁడై యుండఁగలఁడా? కావున నిట్టికార్యము లన్నియు దాంభిక కార్యములు

ఆ. పిండములను జేసి పితరులఁ దలపోసి

కాకులకును బెట్టు ఖలుఁడు దినము

పెంటఁదినెడికాకి పితరుఁ డెట్లయ్యెనో! వి....65

కొందఱు కర్మిష్టులమని చెప్పుచు, పర్వకాలములయందును, మృతాహమునందును, పిండములను చేసి పితృదేవతలను ధ్యానించి వారికితృప్త్యర్థమై కాకులకుఁ బెట్టుదురు. పెట్టించెదరు వీరిం తటియజ్ఞాలో చూడఁడు. వీరియభిప్రాయము తమపితృదేవతలే కాకులై యాపిండములను తినుచున్నవి యనిగదా! నిజముగా కాకియెక్కడ? పితరుఁ డెక్కడ? పెంటదిబ్బలమిఁది నెంగిలల నేటిదినెడి కాకి పితృదేవత యగునా? కాదు. కావున నిట్టిదాంభి కులను నవ్వురాదు

ఆ. పేరుసోమయాజి పెనుసింహబలుఁ డాయె

మేఁకపోతుఁ బట్టి మెడనువిఱవఁ

గాక క్రీతువువలనఁ గలుగునా మోక్షంబు,ని....

దాంభిసులు పైకి “మేము అగ్నిహోత్రులము మేము సోమ యాజులము మేము పాకయాజులము మాకే మోక్ష మితరులకు భీక్షము” అని తమ్ముతాము పొగడుకొనుచుందురు మోక్షమునకై ప్రయత్నించువారు సాత్వికులై యుండవలయును. పేరుమాత్రము సోమయాజి. మేకపోతు మెడలుపట్టి విఱివి వేయుటకు రెండవ సింహబలుఁడు (కీచకుఁడు) ఇంతిమాత్రమే వీరయోగ్యత కలుగునే కాని క్రీతువు చేసినంతమాత్రమున నీదాంభిసులకు మోక్షము వచ్చునా? రాదు. కావున నిట్టివారిమాటలను విని మోసపోకుఁడు

ఆ. బందెత్రాళ్లఁ దెచ్చి బంధించి కట్టంగ

లింగఁడేమి దొంగిలించినాఁడో

ఆత్మలింగమునకు నర్పింపనేరరో, వి.... 67

ఆరాధ్యులు లింగమును త్రాళ్ళతోఁ గ్రచ్చి విడిపోకుండు మెడలలోఁ గట్టుకొని యుందురు ఏల యిట్లు చేయుచున్నారని లింగమూర్తిసంగతుఁడై యుండుట కనియెడల నిజమును విచారించితిమేని దొంగలను గృహ ఇట్లు బంధింపవలయును. లింగమూర్తిని దొంగనుకట్టినట్లు బందెత్రాళ్ళతోఁ కట్టికేయుట కారఁడు చేసిన దొంగణిక మేది? లేదు. కావున నిట్లుచేయుట దంభికార్యము, కాదందురా? ఎల్లప్పుడు నెడఁబాటుని ఆత్మలింగముం డఁగా పూజింపనేరరా? కావున నిట్టివారి నెప్పటికిని నమ్మరాదు.

ఆ. బ్రహ్మణులమటండు బ్రహ్మత్వ మదిలేని

బ్రహ్మణ మదియేల బ్రహ్మణుడట

బొమ్మవలెను తాను దిమ్మెపైఁ గూర్చుండ, వి....

“మేము బ్రాహ్మణులము. బ్రహ్మస్వరూపులము. మమ్మందఱును పూజింపవలయును మాసేవఁ జేసి తక్కినవారలు కృతార్థులు కావలయునే గాని మఱియొకరీతిగాఁ గాఁజాలరు మమ్ముఁ బూజించిన నందఱిదేవతలను బూజించినట్లులే” యని మెట్టుపై కెక్కి కూర్చుండి పల్కుచుందురు ఆహా! ఎంతటిదాంభికులు వీరు! వీరు జాతిచేత బ్రాహ్మణులైనను బ్రహ్మతేజస్సు వీరియందు కానరాదు బ్రహ్మతేజస్సులేని బ్రాహ్మణత్వముకూడ నొక బ్రాహ్మణత్వమా! లోకు లేమనికొందునియైనను లేక బొమ్మవలె దిమ్మె మీఁద గూర్చుందురుకదా!

ఆ. భాగవతుల మనుచుఁ బరగంగ నెవ్వరు

వారి నెఱుంగలేక వరుసతోడ

ఆడిపాడువార లరయ భాగవతులూ, విశ్వ....69

తంబుర మద్దెల, వెంటఁ బదినుంది మూర్ఖులు కూడిరాఁగా “భాగవతులము భగవంతునియవతారముల నాడెదము పాడెదము. హరికథలను కాలక్షేపము సేయుదుము. చూచి యానందింపుఁడు. చేయించి తరింపుఁడు” అని ఊరూరను తిరిగిడి దాంభికులను చూచి వారే నిజమగుసమాచారమును తెలిసికొనలేక ధనమును దోచి యిచ్చుచుందురు. విచారించితిమేని భాగవతులు ఇట్లుండురా? ఉండరు దేవుని ధ్యానించుచు డంబములేనివారు భాగవతులు కాని ఆడిపాడువారలూ భాగవతులు? కావున నిట్టి దాంభికులను నవ్వుకుఁడు.

ఆ. భూతి దేహమందుఁ బూసిన నయ్యెనా?

నిష్ఠ శివునియందు నిలుపవలయుఁ

గాక బూడ్చెయందు గాడిద పొరలదా, విశ్వ....

శైవులలో వీరశైవులమని చెప్పుచు భస్మమును శరీరమునం దంతటను నుప్పుగింజసోకుటకైనను తావులేకుండ పూసికొని “శివోవాం శివోహ” మని వెట్టికేకలువైచుచు ముక్తుఁడైతినని తలంచుచుందురు, కాని ఇంతమాత్రముననే వీరికి కైవల్యమబ్బునా? అబ్బును. కైవల్యము కావలయునన్న మనోవృత్తులనన్నిటిని శివుని పైననే నిలుపవలయును అట్లుగాకయే ములువుగా మోక్షము భస్మధారణముచేతనే వచ్చునట్లయిన-గాడిదకు కూడ రావలదా? ఏలయని యనియెడరేమి? అదిమాత్రము బూడిదలో పొరలి భస్మాద్భాశనము సర్వాంగములకుఁ జేసికొనుటలేదా? కావున నిట్టి వన్నియును దాంభికులు చేయుమోసపుపనులని తెలిసికొనవలయును

ఆ. భూతిపూసి నీవు ప్రాతభూతంబుల

పెడలఁ గొట్టఁబోవ వెట్టివనుచు

నిన్నె కాంచి భీతినిలువక పారరో, విశ్వ.... 71

కొందఱు దాంభికులు “భూతవైద్యులము దయ్యములను పెడలఁగొట్టెదము” అని విభూతిపిండికట్టులను బెట్టుకొని ఊరూరనుతిరిగి దంధములను చేయుచుందురు. ఎచ్చటనైనను భూతములు తొలగిపోయినయెడల మామాహాత్మ్యముచేతనే యని డాబులు కొట్టుచుందురు, కాని వాస్తవమిట్టులుగాదు విభూతిపిండికట్లను పెట్టికొని భూతములను వెళ్లగొట్టఁబోయినపుడు ఇతనిచూచి

వెట్టివా డైనభూతమునుకొని పరుగెత్తుచున్నవేకాని మఱియొక
తీరునఁ గాదు కావున దాంభికుల పనులను చూచి జనులు
మోసము నొందకూడదు

ఆ మతపువేషధార్లు మహిమీంద్రఁ బదివేలు
మూఢజనులఁ గలప మూగుచుండు,
కొంగలు గుమిగూడి కొఱకవా బోదెలు, వి....

లోకములో నిట్లులు జనులనంచన చేయుటకై బక్కరులు
లేనిపోనిమతిమును వేషములను వేసికొని వేలకొలఁది మూర్ఖులను
మతిమునుండియును మతినాండియును వేఱుపఱచి భ్రష్టులనుగా
చేయుటకై రాత్రింబనల్లు ఏకదీక్షతోఁ బనిసేయఁ బ్రయత్నించు
చుండెదరు ఇట్లుగుట ప్రపంచమునంగు సామాన్యముగా జరుగు
చుండును. చూడఁడు కొంగలను కొంగలు దొంగవేషములను
వేసికొని గుంపులుగాఁజేరి పీకకొని తినుటలేదా? కావున నిట్టి
వారిని నమ్మరాదు

ఆ. మనసున దయలేని మాలకొడుకు నొద్దఁ
జేరియున్నప్రజకు చేటునిజము
పెద్దతనము లెంచ బెంకెల చందమా,విశ్వ....73

దాంభికులు ప్రజలను అల్లెముజెల్లెముచేసి మోసపుచ్చి దగ్గఱకు
చేర్చి తరువాత దయలేక అపదలను గూర్తురు. బుద్ధిమంతు లీవిష
యములను గుర్తించుకొని అట్టివారియొద్ద చేరకూడదు. నిజముగా
మనసులో దయలేని మాలముండకొడుకుదగ్గరిచేరినయెడల చేటు
తప్పదు. అట్టివారు పైకివేయఁ పెద్దమనుష్యులవేషములను చూచి.

దగ్గఱచేరితిమా ? అవియన్నియును క్రమముగా పెంకవేషములుగా మాటిపోవును కావున సాధ్యమైనంతవఱకు దాంభికులమాయకు చిక్కక మెలంగవలయున.

ఆ. మాలమేలుగుణము మంచిదికలిగిన

మాలకూడుగుడుచు మనుజుకంటె *

గుణమే మేలుకాని కుల మేమి మేలురా? వి....

పంచకులు కొందఱు తక్కువజాతిలోనివారిగు మాలలను చూచినపుడు “మే నుగ్రజాతివారిము మాకంటె వీరు లొచ్చు వీరికంటెమేము హెచ్చు” అని పలుకుచు పరినిండ అసత్యభాషణము ద్రోహము మున్నగు గుర్తఃముల నొంద నలవాటుపడియుందురు. సత్యముగా కలముచేత మాలవాఁడైన వాఁడు మాలఁడుకాదు. మేలుగుణములకలిగిన మాలయేమేలు. నిచగుణములుగలిగి ముఱికికూడు తినువాఁడే యధముఁడు గుణము మేలే మేలుకాని కులముమేలు మేలగునా? కాదు! కావున నిట్లనుట దంభకృత్యము. ఇట్టివారిని వచ్చకుంట మిక్కిలిమేలు

ఆ. ముక్కు కన్నులు చెవు లంటి మూయనేల

తెలిపి తెరగంటిలోపలఁ దేటపఱచి

తిరుగ నేర్చినవాఁడెపో ధీజితుండు

ఊరకయ మాయ డంబంబు తొర వేను. 75

యోగుల నున్నకొని ముక్కులను మూసికొని చెవులుపట్టుకొని కూర్చుండి డంబములు చేయుచుండు రేకాని అందువలన నిమిషంతయును ప్రయోజనములేదు. అందువలన కాలయాపనయే

గాని నిజము బోధపడదు. నిజమును తెలియఁదలచినవాఁడు కన్నులఱమోడ్చి ధ్యానమును చిత్తమునందుచేర్చి సంచరింప నభ్యాసమును చేసికొనవలయును. అట్టివాఁడె మనస్సును జయించిన వాఁడగును కాని యూహక లేనిపోని డంబములను చేసినవాఁడు వ్యర్థుఁడే యగును కావున డంబమును విడిచిపెట్టవలెను.

ఆ. ముద్రలన్న నేమొ మురిసెద రయ్యయో ?

భద్రముగను మనసు పరగకున్న

వెట్టిచేష్టలగును వివరింపముద్రలు, విశ్వ.... 76

పంచకులు బయలుదేరి పన్నుద్రులని పంచముద్రులని శాంభ వీముద్ర యని ఇట్లు వేటువేటు కీరులను చెప్పి యాముద్రలను సక్రమముగా ధారణచేయఁగలవాఁడు ముక్తుఁడగు ననిచెప్పి పంచనసేయుదురు. లోకులు పాపము ఆచూకులై అమాటలను నన్ని అముద్రలలో నేమో మాహాత్మ్య మున్నదని యనుకొని మురియుచుందురు. నిజ మిట్లు గాదు. మనస్సును జాగ్రత్తగా పదిలముచేసి సంచరించుటయే ముద్రయనఁబడును దీనిని తెలి యక యిష్టమువచ్చినచోప్పున చేసినచో నవి వెట్టివానిచేష్టలగును. కావున విచారింపక దాంభికకార్యములఁ జేయఁబోఁగూడదు.

ఆ. మొనసి యింద్రియముల మొదట నిల్వఁగ లేక సమసిపోవువేళ నన్నయసింత్తు

ఆత్మ శుద్ధిలేక యంటునా మోక్షంబు, విశ్వ.... 77

అవయవములలో బలమున్నంతకాలము దేవుఁడున్నాడని గాని కర్త లున్నవనిగాని చెప్పిన నప్తక లోకములను మోసగించు

తలంపుతో ఇంద్రియములను జయింపలేనివారలు దాంభికుల
మాటలను విని అవసానకాలమున సన్న్యాసమును సర్వసాపములు
నశించి అత్తసాక్షాత్కారమగుటకొఱకు స్వీకరించుచుండును.
ఇట్టివారికి ఎఱక నిటువంటిదాబుల నెన్నఁటిని జేసినను అత్త శుద్ధి
లేక మోక్షముదొరక నేదొరకదు. కావున దంభిపుపనులను చేయు
టకు తలపెట్టరాదు

ఆ. మోసమునను దనకు మొదటిముఖ్యతహాని

మోసమునను తనదు మురుపు దప్పు

మోసమునను తనదు మోక్షము తప్పురా, వి.

పంచకులు లోకాలను మోసపుచ్చుటయే తమముఖ్యకార్య
మునుగా భావించి అట్లుచేయు బ్రయత్నించుచుండెదరు ఇట్లు
చేయుటవలన ననేకములు ప్రమాదములు గలుగును మోసము
వలన తొలిత తనప్రాముఖ్యత (అనఁగా గొప్పతనము)పోవును
మఱియును మోసముచేత సంతసము ప్రేమ తొలఁగిపోవును.
మోసముఁ జేయుటచేతనే తనకు మోక్షము గూడ రాకపోవును.
కావున దాంభికులై ప్రజలను మోసపుచ్చుటకు పూనుకొనరాదు.

ఆ./ముచ్చు గుడికి పోయి ముడివిప్పునేకాని

పొసఁగ న్నామిఁ జూడఁ బోఁ డతండు

కుక్కయిల్లు సొచ్చి కుండలు వెతకదా, విశ్వ....

దాంభికు లొకవేళ నిప్పుడైనను సత్కార్యములను
చేయుఁబూనుకొన్నను అవియును లోకులను పందించుటకేకాని
జేతోకందుకకుఁ గాదు. ఎట్లుఁగా. దొంగ, ఎప్పుడైనను

ప్రాద్దుపోక గుడికిపోయినయెడల నాతఁడు స్వామిమూర్తిచే
బోయెనా? కాదు అచ్చటికి ఎవ్వరైనను ధనికులువచ్చినయెడల
వారికొంగుమాటలలోని ధనము దొంగిలుటకే పోవును. ఇట్లే
కుక్కగూడ ఇంటిలోఁజొరబడుట కాపాడుటకు కాదు కాని
ప్రతిమండను దొంగిలుటకుతోంగిచూడదా? కావున దాంభికుల
పట్టుబాగ్రుత్తగా మెలగవలయును

ఆ యజ్ఞయాగములని యెన్ని చేసినఁ గాని

ఆత్మయజ్ఞ మగునె యుంటిచూడ

క్రతువు చేయువారు కానంగ దొంగలు,విశ్వ....

పంచకులు లోకమును కప్పిజేయుటకు యజ్ఞములు యాగ
ములనిపేర్లతో ఎన్నింటిని జేసినను అవియన్నియు దంధములకే
గాని నిజములకునా? అట్టివి యన్నియును ఆత్మబోధమునేయజ్ఞ
ముతో సరికాఁగలవా? రాజాలవు కావున యజ్ఞములను జేయు
వారిందఱు లోకమును మోసముఁజేసి డబ్బులాగికొని హింస
చేయు పచ్చెవుదొంగలుగా పరీక్షించి చూచిన యెడల తెలియ
వచ్చును ఇట్టిదాంభికులను ఎప్పటికిని నమ్ముట మంచిపని కాఁ
జాలదు

ఆ. రాతిబొమ్మ కేల రంగై నవలువలు

గుట్లుగోపురములుఁ గుంభములును

కూడుగుడ్డ తాను గోరునా దేవుఁడు,విశ్వ....81

మోసగాండ్రు 'రాతివిగ్రహములకు పట్టుబట్టులు పచ్చని
బంగారుసొమ్ములను బెట్టి యలంకరించి, అవి దేవతామూర్తులని

యను, వీనికి గుళ్లను గోపురములను గట్టించి మాన్యముల నిచ్చి ఉపచారములఁ జేయించినదేవుఁడు సంతసించి ముక్తినిచ్చు ననియును చెప్పి జనులను అజ్ఞానమున ముంచెదరు. దంభమే గాని రాతిరంగు బొమ్మలకు గుడ్డలెందుకు? గుల్లెందుకు? గోపురములెందుకు? ఉదకకుంభము లేమినిమిత్తము? నీళ్లు పెట్టుకూడుగుడ్డలను దేవుఁడు కావలయు ననికోరువా? కోరఁడు కావున నివియన్నియు దంభకృత్యములు. వీనివలన మోసపోకూడదు

అ. రాయి యయ్యెదై నరాయఁడు భువిలోన
భక్తి మ్రొక్కువారు బండలె కద
దేవునంతవారు భావింపభక్తులారా? విశ్వ.... 82

రాతిబొమ్మలకు మ్రొక్కులను వేయు మని చెప్పు దాంభికుల కృత్యములు చూచిన నవ్వునచ్చుచున్నయది. ఏమి విరియగడము దేవాదిదేవతలకందఱికి నధిపతి యగు దేవరాజును రాతిని జేసిరి అబండ్లకు మ్రొక్కుట కందఱిని పురికొల్పెదరు పొకించిన బండలకు మ్రొక్కుకారందఱు బండలే కదా! మనుజులకూడ దేవుని యంశజాలుగనుక వీరుకూడ దైవసమాలు ఇంతటివీరు బండలకు భక్తులు యగుటా? కావున నిట్టి దాంభికుల మోసములకు లోబడియుండఁగూడదు.

ఆ. రుద్రరూపుఁ దాల్చి రుద్రుని నిందించు
భ్రష్టశ్రోత నరుగు భ్రష్టజనుఁడు
అంకునకును తిరుగురమణి కై వడి సదా, విశ్వ....
జనులందఱును శివస్వరూపులనియును శివమయమే సకల

ప్రపంచమనియును వేదములు చెప్పుచున్నవి. కావున లోకులెల్ల
రును శివునిరూపములే యగుదురు. పంచకులు తాము స్వయ
ముగా శివరూపధరులై లోకులకుపంచనచేయుటకై శివునినిండింప
మొదలు పెట్టుచున్నారు. సూర్యుడు ఆదాంభికుని వెంటనంటి
చెడిపోవుచున్నాడు ఎట్లనఁగా అజ్ఞులగునీ కలటలసాంగ
త్యముచేత నెట్టులో వీరుకూడ యట్టులే కావున దాంభికులకార్య
ములను లోలఁగియుండుడు

ఆ లోనఁ బదిలపఱచి లోవికారం బెల్లఁ

దరుగకున్నవాఁడు తపసికాఁడు

వెలివికార మెల్ల విధిపాలికోర్కులే?, విశ్వ....౧౪

తపసులనునికొందఱు కుంటురులు, లోలోపల నేమేమో
మనోవికారములనుంచికొని పైకివాని నన్నిటిని తెలియరానీయక
నఁగిదిచేయుచుందురు అట్టివారు నిజముగా తపసులు కారు.
తపసులపేరనున్నదుండగీడులు వీగు పైకి ఇట్లున్నను నాలోపలి
కోర్కులు దాగఁజాలవు. దంభమునను పైకి మంచిగుణములు
న్నట్లు నటించెదరు ఇవిఫలించునా? ఫలింపవు కాదు
వదలిపెట్టి సత్యమునను బ్రతుకు -

ఆ. వడుగు ద్వీజుల కే

వడుగుఁ జేసెద :

గడుగుఁ ద్రావి

బ్రహ్మణుల కంద

ప్రతివారిని మీవానికి ప.

చేయించి మోసపుచ్చుచుందురు (దాంభికులు). కాని నిజముగా
వడుగన నేమో అదియొప్పురికి యొప్పుడు ముఖ్యమో కొంచెమైనను
వారు తెలిసికొనలేరు. ఇతరులను మాత్రము వెనుకముందుల
నరయక గోతిలో ద్రింపుటకు తప్పక ప్రయత్నమును నేయు
చుందురు పీరు-అనగా నిట్టి దాంభికులగులోకులు కాకులతో
సమానులు. కాకులుగూడ తమజాతితో జేరి మంచిచెడ్డ యనక
గుడితినీ త్రాగి కూయుచుండును కావున నిట్టివారిమాటలను
పాటించి మోసపోగూడదు

ఆ. వంతు లింగముగను వరుసబూడిదై బూసె

అంతరంగ మెఱుంగ నంత్యజాతి

సంతబసివికొడుకు జంగముదేవరా, విశ్వ....రి

దాంభికులు లోకులను మోసపుచ్చుటకై తాముగూడ సత్య
మతిములనవలంబించువారి తేజఃగున కపటముగానటించుచుందురు
వారినిఁబొంచి జనులు మోసమును చెందకూడదు. చూడుఁడు.

“ఁడు నిజమగు శైవుఁడు భస్మధారిణమును చేసికొనియే

బూడిదను పూసికొని తానునువారును

ఒకరికొకరికుండు తారతమ్య

క్కరు మహానుభావుఁడు

జుగము వేషమును వేసి

జాగ్రత్తగా సంచ

లు కొన్ని

దాంభికపద్ధతి

వింతనుద్దులెన్నో వినఁగఁ జెప్పు

దాను గన్నయట్టై దాంభికుఁడెప్పుడు. విశ్వ....87

పంచకులు లోకులను పంచననేయుటకు ఉన్నవానిని లేని వాని కలిపి తమసొంతపాండిత్యము వందుఁ జేర్చి వేదములలోని పని శాస్త్రములలోనిపని పెద్దలు చెప్పిరని ఈరీతిగా వింతవింతలైన సంగతులను వినుట కింపుగాఁ జెప్పుచు మూర్ఖులను వశపఱచుకొనుచుందురు అట్టిసమయములలో నెవ్వఁడైన నిదిమీకెట్లు తెలిసె ననియడిగినచో తానుప్రత్యక్షముగా చూచినట్లు చెప్పెదరు కావున నిట్టియసత్యవాదులగు పంచకులమాయలను చిక్కక బుద్ధిమంతుఁడు జాగ్రత్తిగా మెలఁగ వలయును.

ఆ విప్రవరుల మనుచు వేదంబు చదువక

ప్రాకృతులను జూచి పరిహసింపు

ధరణిసురులకన్న దాసరిమాతమెచ్చు, విశ్వ....88

బ్రాహ్మణోత్తములనుని వేదవేత్తలగు వారివంశమున

చితిమని చెప్పుచు స్వకులాచారమగు వేదాగ-

తమకన్న తక్కువ వారిని జూచి

వీరికింటి దాంభికులు లో

చేయుటచేతనే బ్రాహ్మణు

త్తములనుతముకంటెను

సత్యప్రియులై దంభు

కులాచారములను నెఱవేర

ఆ. వీలుగల్గుజడలు పులితోలు భూతియు

కక్షపాలలు పదిలక్షలైన

మోతచేటె కాని మోక్షంబులేదయా వి....

వీరశైవులను కపాలవాత్సిస్థులను తనుతమమతాధిక్యతను నూచించుట కని పేరుపెట్టికొని జడలను చాల్చికొని పులిచర్మమును పఱచికొని డంబముగాఁ గూరుచుండి కక్షపాలను చాల్చి ధ్యానించుచున్నారము దేవుని అని చెప్పవచ్చు దంభమును చేయమొదలు పెట్టెదరు అట్టివారు దాంభికులే కాని నిజమగు మతాభిమానము గలవారలు కారు జడలను ధరించి కొన్నను పదివేల కక్షపాలలను మోసించు మోతచేటె కాని మోక్షము కొంచెమైనను దానివలన దొరికుట యసంభవము కావున నట్టిదాంభికులవలనో తగులుకొనరాదు.

ఆ వెట్టిబట్టువాని వినయము లధికముల్

చెడ్డముండమునుఁగు చెలఁగుచుండు

— శివకొడుకు మిగులజేయునాచారంబు, వి....

రాగములయం దానక్తికలవార లవలంబించు

యాచారములు పదివేలరెట్లు

ందుట లోకపంచనచేయు

చూడుఁడు వెట్టివెట్టిగా

గోనివిషయముల నశేక

విధిలో నివర్తన పొడ

ప్రసన్న / నను. ఇట్లే,

కులటాపుత్రుఁడు లోకమును వంచనసేయుటకు మఱియొకచార
కాండను పెంచిచేయు మొదలువెట్టును

ఆ. వేసవేలు చేరి వెట్టికుక్కల వలె

అర్థహీనవేద మఱిచుచుందు

కంఠశోషకంఠై కలిగెడి ఫలమేమి, విశ్వ....91

బ్రాహ్మణులు గతానుగతిగలై వేలకొలది గుంపులుగూడి
వేదపారాయణ మని పేరుపెట్టుకొని అర్థహీనముగా వేదములను
చదువుచుందుగు అట్టిచదువువలన నినుమంతయు నుపయోగ
ముండదు నిరర్థకముగా నట్లువేదములను చదువువారికిని కుక్క
లకును భేదమేమి ? కంఠశోషమాత్రమే కాని అద్వానివలన నిను
మంతయును గౌరవములేదు కావున జనులుదాంభికులై లోకమును
వంచనసేయఁ జూడక నర్థజ్ఞులై సత్యమును వెల్లడిచేయవల
యును

ఆ. వై శ్యుల మ్మనియెడివార్తమాత్రయే కాని

దొంగలింతకంటె నొరకఁబోదు

నేలమీద వీరి నేర్పుల నేమందు

కోమటులము మేము కో

కబుర్లను చెప్పుకొనుటయే

కంటెను మించినదొంగ

వీరలే దొంగలు. వీరి

అనఁగా; నుపద్రో

లను మోసపుచు

ఆ. శీలమనుచు నరుఁడు సిగ్గింతయును లేక

పరులసొమ్ము లెల్ల పరిహరించి

వేషభాషవలన మోసంబుఁ జేయును, వి....93

సదాచార మని పేరును పెట్టుకొని దాంభికుఁడు కొంచె మైనను లజ్జనొందక పరులద్రవ్యములను కొల్లకొల్లులుగా దోచి కొనుచు దినదిన మొక వేషమును భాషను మార్చి ప్రజలను నమ్మించి సత్యనిత్యమునుండి వేఱుపఱచి మోసము చేయుటకు ప్రయత్నించుచుండును కావున జనులిట్టివానిని చక్కగా గుర్తెఱింగి వారి వలలలోఁ జిక్కి మోసముల నొందక జాగ్రత్తగా సంచరింపవలయును

అ సకలతీర్థములను సకలయజ్ఞంబుల

తలలఁ గొఱిగకున్న ఫలము గలదె

మంత్రజలముకంటె మంగలిజలమెచ్చు, వి....94

దాంభికులు, యాత్రలకు వచ్చినవారిని మోసమును చేసి డబ్బులాగుటకై ప్రతితీర్థములోను ప్రతియజ్ఞములలోను ప్రాయ

శాసనచేత పవిత్రత వచ్చునని చెప్పి తలలను నున్నగా

ము చేయునది మంత్రోదకమా?

కావున నిట్టివంచకులబారిని

త్యమునందు శ్రద్ధాకురై

పాప మెంచవద్దు పట్టిశిక్షింపుడీ, విశ్వ....95

కొంద తాడువాండ్లు ఇంటిలోపనులను పాటలను మాను
కొని సోమరులై జపములని తపములని యోగములని పేరులను
పెట్టికొని యోగ్యతను మించినవేషమును వైచికోని బురుషులను
అశ్యమునేయక తిరుగపాగుదురు వీరు గూడ నొకజాతిదంభము
కలవారిలో జేరినవారలే, కావున నిట్టివారిని పాపమునక పట్టికొని
కట్టివై చి యింకమీఁద నిట్టిపనుల నెన్నటికిని జేయుకుండునట్లు
కొట్టి శిక్షింపవలయును

ఆ. సంధ్య వార్చినేమి జపము నేయఁగనేమి

వేదశాస్త్రములను నెలయనేమి

పరముఁ గననివాఁడు బౌపఁడు గాఁడురా, వి....

బ్రాహ్మణులు కొందఱు 'సంధ్యవార్చిననే ముక్తుఁడగును.
జపమునేసిననే పరలోకము కలుగును. వేదశాస్త్రములనవశ్యముఁ
జదువవలయును. అట్లు లేనియడలపతితుఁడగును ముక్తుఁడుగాదు.'
అని చెప్పుచుందురు. ఇవి యన్నియును దంభపుమాటలే సంధ్య
వార్చిననేమి, వార్చకున్న నేమి, వేదశాస్త్రములను
చదువకున్న నేమి? ఎవ్వఁడు పరమ -

బ్రాహ్మణుఁడు గాని తక్కిన

వాఁడు కేవలము మోసగ

అ) నేతువందు ము

కాశికేఁగ గ్రంథ

బదరి కరుగ వృద్ధ

తీర్థయాత్రలను చేసిన సమస్తపాపములు నశించిపోయి
పురుషునకు ముక్తికలుగు నని కొందఱు లోకుల నట్టికార్యములఁ
బ్రేరేపించెదరు దానివలన లాభములేదు అట్టిమాట దంభవచ
నము. చూడుఁడు. నేతువులో మునిగివంతమాత్రమున కాకి తెల్ల
నగునా? కాదుగదా! అట్లే గ్రద్ద కాకికిపోయిన గరుత్మంతుఁ
డగునా? గుంటఁడు బదరీనారాయణమునకు బోయినంతమాత్రాన
శతవృద్ధు అగునా? కాఁడు.

ఆ. సోమయాజి ననుచు సొంపై నశాలువల్

మకరకుండలములు మనసు దీరఁ

దా ధరించు మనకుఁదా నేమి లాభించు వి....98

పంచకుండు ఇతరులను మోసముచేయుటకై తాను సోమ
యాజుల మనిచెప్పుచు శాలువలు సొగసుగా తలకుఁ జుట్టికొని
పట్టెడు మకరకుండలములను ధరించి తిరుగుచు తెల్లనానివార
వానిని చూచి బ్రమయుదురే కాని, ఆకాల్వలు, అటుండలములు
అగొప్పవానికే ఉండెను, మనకేమి యని యనుకొనఁజాలక
ను. కావున బుద్ధిమంతుఁ డిట్టి దాంభికులను

వ మిచ్చి

న్

రీతి, విశ్వ.... 99

నవాని నొక్కని తెచ్చి,
దానుఁడై యందఱికంటె

మత్తముఁ' డయ్యె ననియనుచుందురు¹ ఇది బూటకపు మాట. ఈమాత్రముచేత గౌరవము ఘచిత్వము రాదు. ఎట్లంటిరేని చూడుఁడు కల్లుకుండను గడిగినంతమాత్రమున వాసనపోవునా? అందులో గంగనుంచిన పవిత్రత యుండునా? అట్లునీచూడు గూడ

ఆ. హృదయము పదిలంబై నను

గుదికొను సన్యాసమునకుఁ గొమ్ములు గలవా
యిదె యెఱుంగరు చదువరు లట

మది ముక్తికి నాస్పదంబు మహిలో వేమా 100

లోకులను మోసముచేయుటకై వంశములు సన్న్యాసముని విషయపరిత్యాగముని పలువిధములఁజెప్పి లోకులను భ్రమింపఁ జేయఁ బ్రయత్నించుచుండురు ఇన్నితిప్ప లీదాంభికులతో నేలపొందివలయును? మానస్సు మఱలించిన పరతత్త్వమును నేర్చు కొనవచ్చును ఎంతనులభిమోచూడుఁడు. ఇదె ముక్తిదొరకుటకు పాత్రము. ఈమాత్రముసంగతి నెఱుంగరు వఱల వీరొకచదు వరులట! ఎంతవీచిత! కావున నిట్టిదాంభికలమాటలను విని మోస ముఁజెందక బుద్ధిమంతుఁడు జాగ్రత్తగా మెలఁగవలయును

3. వి ద్వ త్ప ధ్ధ తి.

* అవతారిక — విదధాతువుకుండి నివ్వన్న మైనరూపము
విద్వాంసుఁ డనునది విద్వాంసుఁ డనఁగా జ్ఞానముగలవాఁడు.
అనఁగా పండితుఁడనుట ఈవిద్వాంసు లెట్టివారిలో, వీరిస్వభావ
మేమో, ఈజ్ఞానమరీతి యెట్టివో, వీరికుండెడిగౌరవ మింత
టివో, మున్నగువానిని ఈపద్ధతీయందు చెప్పఁగలఁడు కావున
నిప్పుడీపద్ధతీని (అనఁగా విద్యత్పద్ధతీని) చెప్పుచున్నాఁడు —
ఆ. అంది యుండనట్టి యచలస్వరూపంబు

పొందుపడఁగఁ బూని పొదలువాఁడు

చెంది మిన్నకుండుఁ జిత్తయాకారుఁడు, వి....1

తాత్పర్యము — జ్ఞానస్వరూపము ఎట్టిదని .కనుగొనుట.
మిగుల కష్టమైనకార్యము కాని యది అంది యుండనిది; అనఁ
గా: గమ్యమయ్య నగమ్యమగురీతి భాసిలచుండెడి స్థిరరూ
పము. ఇట్టిజ్ఞానమునుపొందునట్లు చరించువాడే విద్వాంసుఁ
డు. అట్టివిద్వాంసుఁడు, ఉత్తమమైనజ్ఞానమును, లేక, విద్యను
పొంది. నేను ఇంతపనిని చేసితినిగదాయని గర్వింపఁడు. ఎప్పుడు
తనలో తాను చిత్స్విరూపముగని సంతోష జెంఘను ఇట్టివాడే
విద్వాంసుఁడు.

ఆ. అన్నమునకు నంట దయిననాత్మకు నంటు

ఆత్మను బెనఁగొన్న యన్నములు

ఆత్మశుద్ధి యన్న మన్నశుద్ధియ సాత్త్వ, విశ్వ....2

విద్యాంసులు అర్జించినజ్ఞానపు ప్రభావ మింతయని చెప్ప వలనుపడదు. ఆయ్యది అన్నమునకు నంటికొని యెంగిలికాదు కాని ఆత్మకు అంటిసోవును ఆయాత్మ నన్నమునంటుకొనుచుం డును కావున నాత్మశుద్ధి యన్నమును అన్నశుద్ధియాత్మయు నగుచున్నది. అచఁగా జ్ఞానము అఖండరూపియై దేహాతిరిక్తమై మాయసాంగత్యము లేక ప్రకాశించు ననియును అట్టిజ్ఞానము గలవాఁడే విద్యాంసుఁడనియును దెలియవలెను

ఆ అరయ మూలమందు నర్థంబునందును

నిర్మలాత్మనందు నియతునందు

బయలునందు శ్రుతులభావంబు నొక్కటి

వెలయ శివునిఁ జూచు వేడ్క వేను.

3

జ్ఞానస్వరూపమే బ్రహ్మము. జ్ఞానవిరాజితులు బ్రహ్మోపా సకులు ఈజ్ఞానము బ్రహ్మమువలెనే సర్వవ్యాపియై సర్వసమ త్వముం జేందియున్నది. చూడుఁడు విచారించినయెడల నీజ్ఞా నము మూలములయందును, వస్తువులయందును, పరమాత్మయం దును, ప్రతీనియగు దానియందును నియతాత్మనియందును, ఆకాశమునను, శ్రుతులయర్థముఁ జెప్పెడియుపనిషత్తులయందు నొక్కటిగా నున్నది, కావున బుద్ధిమంతుఁడు విద్యాంసుని చిన్న పెద్దతనముల నెంచవలదు.

ఆ. అప్రతనువులకును నాదిమ మైనట్టి

యాదితక్తి గూడి యభవుడగును

భయము లేక యుండు బ్రహ్మజుడగు యోగి, వి.

విద్వాంసుడగువానికిని మూర్ఖునకుఁగల తారతమ్యమును చూడుఁడు. మూర్ఖుఁడు ఈ ప్రపంచమునకంటె వేఱుగా నెచ్చటనో దేవుఁడున్నాడని తలంచును విద్వాంసుఁ డట్టులుగాదు పృథివిమొదలగు నప్తమూర్తులలో నాదినుమగు పృథివీస్వరూపుఁడై పుట్టుకలేకయుండు నని దేవునిఁదలంచుచు భయమును మాని మెలంగుచుండును కావున విద్వాంసుడగుట మిక్కిలి శ్రేయము

తే. ఆత్మ తనలోన గమకించి యనుదినంబు
నిర్గుణాత్మార్చనముఁ జేసి నిత్య మమర
ప్రత్యగాత్మను లోనంచి ప్రబలుయోగి
సచ్చిదానందపద మందు సతము వేను. 5

మూర్ఖుఁడు తనలోదేవుఁడున్నాడని తెలియలేక దివ్యతిరుగుచుండును. విద్వాంసుఁడో యట్టులుగాదు ఆయన ఆత్మను తనుఁగా దైవరూపును ఆత్మలోనే పరికింపఁగలఁడు అట్లు పరికించి ప్రతిదినమును తాను చేయుకార్యములను అత్పార్షణముచేయును ప్రత్యగాత్మను మనంబులో పాదుకొల్పికొనును ఇట్లు ప్రబలియోగియై చివర చిదానందమును బొందును కావున విద్వాంసుఁడవగుటకుఁ బ్రయత్నింపుము.

ఆ. ఆత్మలోని సొమ్ము నంజనమునఁ జూచి
యంటితిరుగునట్టి యతఁడు యోగి

పుంజు గూటనుండి ప్రొద్దెఱింగియే కూయు, వి

విద్వాంసుఁ డెట్టి నింద్యమగుస్థితిలోగ నున్నను అనఁగా: బీదయైనను తనధనమగుజ్ఞానమును మాత్రము మఱచిపోఁడు.

ఎట్లనఁగా - కోడివుంజు వేళ తెల్పుటకు బయలుపడవచ్చి ప్రాద్దు
చూచియే కూయ నవసరములేగు. గూటిలో నుండినను సమ
యము నెఱింగియే కూయఁగలుగును అట్లులే విద్యాంసుఁడును
బంధములలో చిక్కినను ఆత్మజ్ఞానమును మఱచిపోక యంటి
పెట్టుకొని యుండును

ఆ. ఆర్యు లై నఘనులు కార్యహీనులు గారు

శౌర్యధైర్యములను సంతరించి

పూర్ణభావ మమరఁబొందుచు నుందురు, వి....7

పూజ్యమతులయిన పండితు లెప్పుడును ఎట్టిశిక్కువస్థితి
లోనున్నను వ్యర్థముకా నేకారు ఇట్టివారు. శౌర్యమును ధైర్య
మును వలయునెంతను సంపాదించికొనియెదరు ఉత్సాహమును
భంగముచేయుకారఁ జేరఁబోవరు తమంతతాము ప్రయత్నించి
జ్ఞానమునంగు పూర్ణభావమును పొందుచు నుండురు. ఇట్టివారే
పండితులు

ఆ ఇంటిలోని జ్యోతి యెంతయు వెలుఁగఁగా

బొరుగువారి యగ్గికరుగదెవుడు

తాను దైవమాయె దైవముఁ గొలుచునా, వి

విద్యాంసుఁడు యూర్ధునివలె కన్నవారి నెల్ల గురువులను
గానుకాచి రక్షింపవలసినవారిని గాను వేడఁడు కనఁడు. ఎందు
వలనననఁగా తా నె గొప్పజ్ఞానమునకు నిధియై యున్నాఁడు. అట్టి
వాఁడు ఇతరుని వేడఁ బోవునా? పోఁడు, ఎట్లందుగా. వినుఁడు.
తనయింటిలో నిష్కన్నవాఁడు పొరిగింటిలో విచ్చమునెత్తఁ

బోవువా? పోడు అట్లే విద్వాంసుడు గూడ తానే జ్ఞానరూపి
యైనదేవుడై యితరుల సేవింపఁడనిభావము.

ఆ. ఇసుక బొగ్గు రాయి యినుమును స్వర్గంబు

కసపుపోచవలెను గనుచునుండి

పరముపదము గాంచు పరిణామమందున, వి....9

మూర్ఖుడు తెలివితేక కంటికి కనఁబడిన ప్రతివస్తువునందు
నాశలఁబెట్టుకొని త్రిప్పటలు పడుచుండును. విద్వాంసుఁడట్లు
అలసటచెందఁడు అతనిదృష్టిలో నంతయును సమానముగా
గనుపడును ఎట్లందురా? చూడుఁడు ఇసుక, బొగ్గు, రాయి
యినుము, బంగారము, వీనిని గడ్డితో సమానముగా నుప
యోక్తానుపయోక్తములనురెంటిని జూచును అవసానకాలమున
పరమపదము నొందును.

ఆ. ఈది దాఁటఁగలఁడు నేనాగరంబైన

సాధువృత్తితోడ సమయమందు

పాదుకొనుచు మనసు పరిపూర్ణమొందును, వి....

మూర్ఖుడు సంసారమును సాగరము అనుకొనుచు సంత
రించలేక త్రిప్పటల నొందుచుండును. 'విద్వాంసుడో అట్లు
కాదు ఇట్టిసముద్రము లింక నేఁబడియైనను ఈదఁగలఁడు.
దాఁటఁగలఁడు. నే నింతవాడనైతిని నా యని పొంగఁడు.
ఎప్పుడును సాధువృత్తితో నుండును తగినసమయము తలపింప
వుడు పాదుకొని చలింపక పూర్ణస్వరూపుడై వెలుగును.

ఆ. ఉక్కుకత్తిని జేబూని యున్న వాఁడు

కుక్కనక్కలు బెదిరింపఁ గొని పడఁడు

దృక్కు దృశ్యంబులను మించి తెలియుచుండు
చక్కగానొప్పు మనమునజరుగు వేమ. 11

మూర్ఖులు చేరి విద్యాంసుని పిల్చిపిచ్చిమాటలతో బెదరింపఁ
జాతురు ఆతఁడిట్టివానికి బెదరఁడు ఎందువలననందురా ?
చూడుఁడు మంచివాడి యగునుక్కుగ త్రినిచేత పట్టికొన్నవాఁడు
కుక్కలనక్కలబెదరింపులను లొంగిపోవునా ? పోఁడుగదా !
అట్టిలేవిద్యాంసుఁడుగూడ మూర్ఖుల బెదరింపులను సరకునేయక
దృక్కును దృశ్యమును తెలిసికొని బ్రహ్మచరును

ఆ. ఈశ్వరునిఁ దలంప నేడుపాళ్లుగఁ జేసి
తనదుమూర్తి నెల్ల ధారఁబోసి

నిత్యకర్తములను నిలుచురా నెఱయోగి,వి12

తెలివిగలవారలు అనఁగా : పండితులు అజ్ఞానాలనలె బ్రవ
ర్తింపరు ఈశ్వరుని అష్టమూర్తిని కా భావించెదరు. అయిత్య
రుని నేడుభాగములను గా చేసి, అనఁగా పదార్థవిభాగమును
భాగించి, తనరూపమును గూడ నందుఁజేర్చి తా నిష్పృతివలెఁ
గర్వల నాచెరించుచు మెలగును. చివరను శివస్వరూపుఁడగును.
మొఱకు గతిగావక చింతాస్వరూపుఁడగును

ఆ. ఉత్తమశివయోగి యూహించి మదిమించి

సత్తమమునఁబోరి సరకుగొనఁడు

పాత్తుమఱిచియుండు పూర్ణ భావంబున, విశ్వ....

అత్యుత్తమఁడగు విద్యాంసుఁడు దాంభికులు నాస్తికులు
చౌప్పెడి లోభవాక్యములను లత్యుముపెట్టఁడు తాను స్వయముగా

విచారించి తెలిసికొని తమోహపమును విడచిపెట్టి నిస్సంగుడై
పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మపదార్థమై ప్రకాశించును. మూర్ఖుఁ డిట్లులు
గాదు. కావున విద్వాంసుఁ డవగుటకుఁ బ్రయత్నింపుము.

ఆ ఉదరపోషణకొఱ కన్న నుబ్బరాదు
మదిని లోగుట్టు విడకయే మర్తమూను
సదయహృదయుండు శివయోగి శాశ్వతుండు
ఉపము సాధించి మించెడు నుర్వీ వేమ. 14

విద్వాంసుఁడు మూర్ఖునిఁ బోలి పొట్టపోసికొనుటకే తన
కాలమునంతయును వినియోగింపఁడు తాను పప్యదప్పశపు
పేరు విని యుబ్బిపోవఁడు తనమనములోనున్న గుట్టును వదిలి
వేయక మర్తము నుంబించును అట్లనినిర్ధముఁడు కాఁబోఁడు
సదయహృదయుడై శాశ్వతమగు పరిమేశ్వరుని కైవిల్యము
నొందుటకుఁ బ్రయత్నమును సేయించును

ఆ. ఉద్ధరింపఁ గలుగు నుత్తముండు కులంబు
మధ్యముండు దానిమాట గనఁడు
అధముడై నవాఁ డడంగించునొక్కట, విశ్వ . 15

విద్వాంసుఁడగువాఁ డుత్తముఁడగును ఆతనికి స్వకీయు
లనుస్వకులమును పోషించి పేరు నొందవలయునని బుద్ధివుట్టును.
కావున నుత్తముండు కులంబు మద్ధరింపఁజూనుకొని ముద్ధ
రించును. మధ్యముఁడు దానివిషయము నే తంపెట్టఁడు ఇక
మూర్ఖుఁడగు నధమునిఁ జూతుమా? ఆతఁడు అణగించుటకే
యోచించును

ఆ. ఉపముగలుగు నాతఁ డూరకుండఁగరాదు

గురునితోడఁ బొందు కూడవలయు

గురుఁడు సెప్పరీతి గుఱుకొని వినుచుండు, వి....

బుద్ధిమంతుఁడగునునుజుఁడు వ్యర్థుఁడై కాలమును పుచ్చుఁ గూడదు. చేతనై నంతవఱకు విద్వాంసుఁడైన గురువర్యుని సంపాదించికొని యతనిసేవఁజేయఁ బ్రయత్నింపవలయును గురుఁడు తనకే దానిని చెప్పినో దానిని వినుచుండు కృతార్థుఁడు కావలయునే గాని మూర్ఖుఁడు గారాదు.

ఆ. ఉప్పుఁ గప్పురంబు నొక్కపోలిక నుండు

చూడఁజూడ రుచుల జూడవేఱు

పురుషులందు పుణ్యపురుషులు వేఱియా,విశ్వ....

వేషమునువేసికూర్చున్న యప్పుడు మూర్ఖుఁడును పండితుఁడును ఒక్కటిగానే యుందురు ఇఁక వారి తారితమ్యమును విద్యాప్రసంగముయములలోనే తెలిసికొనఁగలగుదుము. ఎట్లని యందురొ! ఉప్పును కప్పురమును నొకేరీతిగా తెల్లగానుండుట లేదా! రుచిచూచిన వేఱువేఱుగా గాన్పించుటలేదా! అట్లులే పురుషులలోకూడ పుణ్యాత్ములగుపండితులు వేఱుగా యుందురు.

ఆ. ఉచ్చి గురునివేల నిబ్బరపడువాఁడు

దబ్బరాడఁబోడు తత్తరమున

నిబ్బరంపుమదిని నిర్వివణ్ణత గాంచు,విశ్వ.... 18

గురుకుశ్రావ యెట్టివో యెఱుఁగని మూర్ఖునివలె తనలో తానుబ్బితబ్బిబ్బలై యుండక విద్వాంసుఁడు గురునిజేరి ప్రార్థించి

తెలిసికొనుటకై ప్రయత్నించును. మఱియును ఎంతటి అపద
లలో అసమయములలోనన్నను అసత్యమాడఁడు. చాల నిబ్బర
ముగా నుండును. ఇట్లునిబ్బరముగా నుండువాఁడు అప్రమేయ
మగు నుఖమును బొందఁగలుగును కావున నిట్లు విద్వాంసుఁడ
వగుటకుఁ బ్రయత్నింపుమనిభావము

ఆ. డోగియూగి లాగి యున్నది గనఁగోరు

సాగల్గి పట్టుసాక్షిగాను

యోగమమర ముక్తినిొందును ప్రాజ్ఞుఁడు,విశ్వ....

విద్వాంసుఁడు బ్రహ్మమునుపాసించునప్పుడు సూర్యునివలె
లేనిపోనివేషములను పైనివేసికొని ప్రవర్తించి భిష్టుఁడుగాక
ప్రాణాధారవక్రములు మిగుల నెక్కువగాఁబూరించును నాద
రూపుఁడైనయాత్మను సాక్షిగాఁజేయుచు యోగము సభ్యసించి
మోక్షమునొందును.

ఆ. డోరు విడువకుండు నుత్తమశివయోగి

పోరిచూచు మదిని బూర్ణనుఖము

దారిలోని నక్క తలపెట్టఁ బోవునే,విశ్వ.... 20

మూర్ఖుఁడు బ్రహ్మమునుపాసించుటకని యూర్జను పల్లెలను
విడిచి తెగతిరిగి వ్యర్థుఁడగును. ఇఁకపండితుఁడన్ననోవానివలె
గాక తానున్నచోటులనుండి కదలనైనను కదలకయే ఇంద్రియ
ములతో ఘోరముగా పోట్లాడి వాటిని జయించి తనకుస్వాధీన
ములను గా చేసికొని పూర్ణముగా నుఖము నొందును పండిత
పామరులకింతటి భేదముగలదు పామరునివలె పండితుఁడెప్పు

దును బ్రవర్తింపఁడు. ప్రవర్తించినను ఫలింపదు. ఎట్లనఁగా దారులు తిరుగునక్క తత్త్వమును తలపెట్టునా? పెట్టదు.

ఆ. ఎండయనక తిరుగు నిరవేటింగినయోగి

నీడ నున్నదానిజాడవలెనె

ఎండనీడలున్నె యెఱుకకుఁజూడుఁడు, విశ్వ....21

విద్యాసక్తిగలబుద్ధిచుంతుఁడు తనమనసులో నున్నతత్త్వమును సాధించుటకొఱకై పాపము ' వానావిధము లగు శ్రమల కోర్పును ఎండయనక వానయనక తిరిగితిరిగి యుక్తమగుస్థానమును కనిపెట్టఁగలఁడు మూర్ఖుఁడు మాత్రము తిరుగునే కాని తగినస్థానము నరయఁజాలఁడు ఇట్లు విద్యాంనుఁడు తిరిగినను నీడను కూర్చున్నవానివలె అనాయాసముగా చూడఁగలుగును. ఏలయనఁగా జ్ఞానమునకు ఎండయని గాని నీడయని గాని భేదము లేదుగదా.

అ. ఎందు నెఱుకవాని కిహపరములు లేవు

ప్రాణహానిలేదు ప్రళయమునను

బ్రళయకాలమైనఁ బరమాత్మఁ గలియును,వి....

విద్యాంనుఁడై యుత్తను మగుజ్ఞానము వార్జించినవానికి ఎచ్చటనున్నను ఇహలోకసంబంధము లయినవిగాని పరలోకసంబంధములయినవిగాని కష్టసుఖములుండవు ప్రళయకాలములోనైనను ప్రాణమున కినుమంతయైన హానిలేదు. ప్రపంచమంతయును లయమగు సమయమువచ్చిన యప్పుడు తాను పరమాత్మలోఁ గలియును.

ఆ. ఎఱుకకన్నను నుఖ మేలోకమున లేదు

ఎఱుక నెఱుంగ నెవని కెఱుకలేదు

ఎఱుకసాటి దెఱుకె యెఱుకయే తత్త్వంబు, వి....

విద్యకంటెను నుఖకరమైనది యేలోకములో జెడకినను లేనేలేదు. విద్యలేనివాఁడు తెలివితక్కువవాఁడే అహం మైధున విహారములు ప్రాణిమాత్రమునకు సాధారణములే అయినను ఎఱుకయొక్కటి మఱిపింపని గుర్తు అయియున్నది కావున ఎఱుక (ఆనఁగా జ్ఞానము, అనఁగా విద్య) దీనితో సమానమైనది లోకమునందుఁగూడ లేదు ఇదియే బ్రహ్మస్వరూపము.

ఆ. ఏమహాత్మునందు నీజగములు పుట్టు

నామహాత్ము భజన యనువు మీఱ

నీమనిష్ఠ నెఱిపి నెమ్మది గనవలె, విశ్వ.... 24

విద్వాంసుఁ డగువాఁడు పామరునివలె, తెలిసియును చెడిపోక జ్ఞానము గలిగినందులకు ఫలము ననుభవింపవలయును. అది ఎట్లు చేయఁదగునందు లేని చూడఁడు. ఈచరాచరము లగు ప్రపంచములన్నియు నేమహానుభావునందుఁ బుట్టునో ఆ మహానుభావుని సేవను ప్రేమతోఁగావించి నియమములు నిష్ఠలు గలవాఁడై శాంతిఁబొందవలయును అప్పుడే బ్రహ్మము నొందఁ గలడు.

ఆ. ఒదిగి యొదిగి గురువు నొప్పుగా నొప్పించి

మదిని నిల్పి జాతిమమత విడిచి

కదియుచుండు నతఁడు కలకాల మొకరీతి, వి....

భక్తియుక్తుడై పండితుఁ డగువాఁడు గురుకు హవలను
చేసి ఆయనయాజ్ఞలకు నొదిగి గుండి యుపదేశమునకు సమ్మతిం
పఁజేసి విద్యనార్జించి మనఃబులో నుంచికొని జాతిమతిభేదము
లను దేహభిమాన దిమను త్త్వములను విడిచి కలకాలము నొకేరీతి
గా మేలగుచుండును

ఆ బౌచితిం గన్నవాఁడెపు డర్హమైన
గౌరవమును పదవిని గనుచునుండు
సర్వజనులును బూజింప సంతతమును
దండి దాకీర్తి నార్జించుచుండు వేమ. 26

పండితపామరులకుండు భేదము ఉచితానుచితముల
నెఱిగి ప్రవర్తించుటయే పండితుఁడు ఉచితరీతితోవర్తించును.
పామరుఁడట్లు గాదు ఉచితరీతిగా మేలగు వాఁడెప్పుడైనను
తనకుఁ దగినమర్యాదను బడయుఁగలుగనే గలుగును. ఇంతమాత్రమే
గాక లోకములోనివారందఱును బూజింపఁగా నెల్లప్పుడును
గౌరవమును పెల్లనుకీర్తిని పలయునంతను పొందగలుగును కావున
విద్యాంకుఁడవగుటకు యత్నింపుము.

తే. కడఁగి సంకల్పముల నెల్ల కట్టిపెట్టి
చిత్తమున నేమి తలఁపక చిత్తరూపు
కై వడిని నుండు నాతఁడు ఘనుఁడు దలఁప,వి....

అజ్ఞానియు జ్ఞానియు నిరువురును బ్రహ్మమును సేవిం
చుటకీ యోగము నవలంబించెదరు. అజ్ఞాని తుణతుణమునకు
చలించెడిమనస్సులో పిచ్చిపిచ్చి ఆత్మకోరికలకోరి భ్రష్టుఁడగును.

విద్యాంసుఁడు అనఁగా జ్ఞాని సంకల్పములను అనఁగా కోరికలను
అడచివైచును మనస్సునకు పనికల్పింపక స్తబ్ధముగాఁజేయును.
చిత్తరువులోని బొమ్మవలె కదలక మెదలక సౌఖ్యమందుచుండును.
ఇట్టివాఁడు ఘనుఁడు గాదా?

ఆ కనఁగ సొమ్ము లెన్నో! కనకం బదొక్కటె
పసులవన్నె లెన్నో! పా లొకటియె
పుష్పజాగ్రు లెన్నో! పూజ యొక్కటెనుమీ,వి.

మూర్ఖులు పండితులలో ఎన్నో మతిభేదములు గలవని
దూషింతురు, కాని విద్యాంసులు దూషింపఁదగిన వారలు
గారు. ఎట్లనఁగా పండితులు ఎన్నివిధముల నడచినను వారియె
ఱుక యొక్కటియే ఎట్లనియందుమా! చూడుఁడు బంగారము
తో చేసినసొమ్ములు భేదముగాని బంగార మొక్కటియేకదా !
పశువులకు రంగుభేదమే గాని పా లొకటియేకదా పూవులు
రకములభేదమే గాని పూజయొక్కటియేకదా ! కొవున విద్యాం
సులు భిక్షులుగా నున్నను జ్ఞానము (విద్య) ఒక్కటియే

ఆ. కప్పురంపు మనసు గాంక్షించు యోగికి
జ్ఞానదీపశిఖయుఁ దా నటించుఁ
గానవచ్చు నాత్మక్రమమూఁడమైయుండు,విశ్వ....

విద్యాంసుఁడగువాఁడు మనంబును నిలిపి కర్పూరమువలె
వాసనావాసితము కావలయుననికోరుచుండును. అట్టిమహానుభా
వుని మనంబు కర్పూరపురూపము నవలంబించిన యప్పుడు
స్వయముగా విజ్ఞానశిఖి బయలుదేరి దాని నాక్రమించి వెలిగిం

చుట్టస సాయపడుచుండును ఇట్లగుట విద్వాంసునికి లక్షణమని
భావము.

ఆ. కల్లగురుఁడు గట్టు కర్తచయంబులు
మధ్యగురుఁడు గట్టుమంత్రచయము
ఉత్తముండు గట్టు యోగసామ్రాజ్యంబు,వి....

ప్రపంచములో నున్న పండితపాముల కందఱికిని బుద్ధులు
పనులు ఫలములు మొదలగు నవి వారివారియోగ్యతకు తగిన యట్లు
పుట్టుచుండును అబద్ధాలగురువులు అనఁగా మూఘఁడగువాఁడు
కర్తములను మెడకుగట్టును. సముతెలిసినవాఁడు మంత్రములను
మననము చేయుచునిచేప్పును ఉత్తముఁడగు పండితుఁడగుయోగి
యోగసామ్రాజ్యమిఱుఁ బ్రయత్నించుచుండును కావున బుద్ధి
మంత్రాలు విద్వాంసులగు నుత్తములఁజేరుటకే ప్రయత్నించుచుం
డవలయును

ఆ. కలుషమానసులకు గాన్పింపఁ గా రాదు

అడుసులోనఁ భానుఁ డడఁగినట్లు

తేటనీరు పుణ్యదేహ మట్లుండురా, విశ్వ.... 31

విద్వాంసునియొక్క యమేయమగు జ్ఞానము కనులతో
చూడవలయు ననిన యెడలఁ గనుపట్టగు ఎట్లనియందురా వినుఁ
డు. నూర్యుఁడు అసమాన తేడోనిధియైనను తనకాంతిపుంజముతో
బురుడలో నడగి చూచువారలకు ఎట్లుగన్పింపఁదో అట్లులే విజ్ఞా
నముకూడ పాపబుద్ధితో వెదకిన నగుపడదు. తేటనీటిలో కాంతి
పుంజము ప్రతిఫలించినట్లులే విద్వాంసునివిజ్ఞానముగూడ వెలయు
చుండును.

ఆ కస్తురి యటుచూడఁ గాంతి నల్లగనుండు

పరిమళించు దానిపరిమళంబు

గురువు లైనవారిగుణము లీలాగురా, విశ్వ....

చదివినవాఁడును చదువనివాఁడును ఆకారముననేమి పుష్టి
నేమి లావణ్యముననేమి యోగరూపు లై యున్నను, అంతరంగ పరి
క్షచేసితిమేని వేటువేటుగ నగుపడుదురు ఎట్లనఁగా లోకము
లోనఁ గస్తురియును నల్లగానుండును కాకులును స్త్రీలగానుండును
కాని వానితారతమ్యము నాకారముచేత గుర్తింపవలనుపడునా?
పడవు ఇఁక నెట్లుసాధ్యమనినఁ బరిమళముచేతినే తెలియసాధ్య
మగును కావున విద్వాంసులగు గురువులగుణము లిట్లుండునని
తెలుసుకొనుము

అ కాకిగూటిలోన కోకిల మనినట్లు

భ్రమర మగుచుఁ బురువుబ్రతికినట్లు

గురువులొదు రిలను గుణు లిట్లు వర్తింతు,వి....

విద్వాంసులసంపర్కమున మూర్ఖుఁడు గూడ గుణవంతుఁ
డగునని చెప్పినచో వేరుగా విద్వాంసునిగుణములను వర్ణింప
వలయునా? విద్వాంసులసాంగత్యమున మొఱకు గుణియగునా?
యని సందియమువలదు చూడుఁడు కాకి గూటిలోచేరి కోకిల
బ్రదుకలేదా? అట్టులే పురువు చచ్చి సత్సంపర్కమున భ్రమరము
లగుటలేదా? అట్టులే మూర్ఖు లైనను విద్వాంసులసాంగత్యమువల
న గుణులై చివరకు యుక్తాయుక్తముల నటించింపఁ గలగురువులు
గూడ నయ్యెదరు.

ఆ కుండ గుంభ మన్న గొండ బర్వత మన్న
నుప్పు లవణ మన్ననొకటి గాదె
భాష లిట్లె వేరు పరతత్త్వ మొక్కటే, వి....

ప్రాకృతులగు జనులు పండితులమాటల సద్ధియులను చేసికొ
నక శాస్త్రగ్రాహనములలో దూరి మరిభేదములఁ గల్పించెదరు.
విద్యాంసు అట్టులుగాదు వారి కేసుతిముచే ప్రతిపాదితమైనను
విజుగు వస్తువొక్కటియును జ్ఞానముగలను అగువలన వారు
సర్వాధికులు నెస్తువున్నయును మరిము లన్నియు నొక్కటి
యగుట యెట్లునియెచిరా? చూడుఁడు కుండ యలినను కుంభ
మనినను వేరుభేదమున్నను వస్తువొక్కటిగాదా? అట్లే శుష్క
లవణమనిన నొకటిగాదు

ఆ. గాలి లేనిదీప కళిక చందంబున

నలులు నుట్లు లేని జలధి రీతి

నిశ్చలాత్మ యెన్న నిర్వికారంబున

నుండే నేని పండితుండు, వేమ....

35

పండితుఁ డగువాఁడు దుర్జనులస్తోత్రిములకుపొంగడు.
నిందావచనములకు క్రూరుడు ఆతిఁ డొరులు తిన్న దూషించి
నను భూషించినను తొణకక మిణుకకయుండును గాలి లేనిసము
యమున నున్నదీపము తగ్గకయు పాచ్చకయు నొకేరీతిగ ప్రకా
శించురీతిగాను అలలచే క్రిందుమీదుగాక శాంతముగా నున్న
సముద్రమువలెను తనయాత్మలో రాగవిరోగాదివికారములను
లెక్కింపక నిశ్చలుఁడై ఎవ్వఁడుండునోయట్టివాఁడై పండితుఁడన
దగుననిభావము.

ఆ. చిత్త శుద్ధి గలిగి చెలంగిన జ్ఞానంబు
 కొంచె మైననదియుఁ గొదవకాదు,
 విత్తనంబుమట్టివృక్షంబునకు నెంత, విశ్వ.... 36

మనశ్శుద్ధికలిగి మెలగినజ్ఞానము అనఁగా విద్య కొంచెమైనను అయ్యది సంపూర్ణమైనదే యగును గాని కొదవఅనఁగా లోపముకాదు కావున బుద్ధిమంతులు పండితులను ఎదోకొంచెముగానే చదివరిని పరిహసింపఁగూడదు ఏలయనఁగా-ఇతరులు ఎక్కువఁగా పుస్తకములనన్నిటిని తలక్రిందులుగా చదివెడియును వారు ఈపస్త్రాత్రిము తెలిసకొనినదియు నొక్కటియగును వారికి పిసరంతజ్ఞానమే యపరిమితమగును. చూడుఁడు వట్టి విత్తనము చాలచిన్నది యును గొప్పవృక్ష మగుటలేదా అట్లే! కావున విద్వాంసుల నాక్షేపింపవలదు

ఆ. చినుగు బట్టకాదు చీనాంబరము గాని
 ముటికి యొడలు కాని ముక్తిగాని
 సరమయోగిమహిమ పరికింపనిట్టులు విశ్వ....37

విద్వాంసుని మంచిమంచిబట్టలును వేసికొనలేదనిగాని ముటికిగా నున్నాడనిగాని మూర్ఖులై యాక్షేపింపరాదు ఏలయనఁగా ఇతరులకు పట్టుబట్టలు ఉన్నట్టులే వారికిగూడ గలవు కాని విద్వాంసులకున్నవిమాత్రము కాశ్వతములు. వారు కట్టిన పుట్టము మనకు చూచుటకు చినుగుబట్టవలె నుండునీ కాని అది వారికి చీనాంబరమతో సమానము. మనకు వారుముటికియొడలుతో నగుపడియెదరు కాని వారికదియే ముక్తి, మనకుసాగసనితో చిన

ఎన్నువులు వారికి పగరగును కావున చక్కగా పరికించిన
యత్తినువిద్యాంసుని మహిమలన్నియును లోకోత్తరములై
వెలయును

ఆ చెఱకుతోటలోన జెత్తకుప్పండిన

గొంచెమైన దానిగుణము చెడదు

యెఱుకఁగలుగుచోట నెడైనా డున్నట్లు, వి....

మఱికొందఱు మూర్ఖులు ఎంతపండితుఁడైనను సహవాస
దోషమును చెందకపోవఁడని వాదించుచుందురు కాని సహవాస
మాత్రమున నానుహసభావులగుణముచేసినా? చెడదు ఎట్లం
దురా! చూడుఁడు చెఱకుతోటలోచెత్తకుప్పమున్నంతమాత్ర
మున చెఱకుల తీపి కొఱుతప్పడెనా? లేదుగదా, ఇట్లులనే జ్ఞానులు
అనఁగా విద్యాంసులగుంపులో నొకయెడైనాఁడున్నంతమాత్రాన
నతని యవివేక మీవిద్యాంసునికిరాదు

ఆ. చదువరి మతికన్న సాధకుమతి మేలు

వేదములను లేదు వాదములను

ఒడలు శుద్ధిజేసి యొడయుని జూచెడు, విశ్వ....

కొందఱు సరియగు విద్య నార్జింపలేక చదివచదివి పెడదారి
పోవుచుందురు అట్లు చదివి చెడిపోవు వారికంటె నిత్యమును
జేవుని ధ్యానించు సాధకుఁడే ఎంతోమేలుగా గనుపట్టు
చున్నాడు. కావున నోవెఱ్ఱులారా! వేదములను చదివి సత్య
మును గనలేక వాదములనేల చేసెదరు? అందు పరమేశ్వరుఁడు
లేదు ఇఁక నెచ్చట నున్నాడందురా! మీశరీరములనే కఁడు.

కావున దేహమును పవిత్రమును చేసికొని దేవుని కనుటకు ప్రయత్నించి విద్వాంసు లగుటకు బ్రయత్నింపుడు

క. చూపుల చూపై తోచెడి

రూపములకు రూప మదియె రూపము గాకే

దాపైలోపల వెలుపలఁ

గాపగు పరిపూర్ణమూర్తి కనవలె నున్నది.

విద్వాంసుఁ డగునాఁడు తాను చదివికొనినందుకు పరమేశ్వరుని రూపమును చూచిన నే యలముగాని లేకున్నలేకు కావున నాతని రూప మెట్లుండు నని విచారించనలయును అగుహము హుని శరీరము చూపులనుఁ గూడ చూపై కనుపట్టును అనఁగా జ్ఞానస్వరూపమునుట అతనిరూపము రూపములకుఁ గూడ రూప మగును అతనిమూర్తి అంతటను నిండి యుండును జ్ఞానరూపి యాభగవంతుఁడు కావున విద్వాంసు డిట్టిపరిపూర్ణజ్ఞానరూపిని చూడవలయును

ఆ. జాతి నీతి వేటు జన్మం బదొక్కటి

అఱయ దిండ్లు వేతె యశానుగాక

దర్శనములు వేటుదైవ వశానొక్కటి, విశ్వ....

భగవంతునిరూపమును అపిత్యమును నిర్ణయించుటలో శాస్త్రకారులు వలపురు పరివిధములుగాచెప్పిరి అశాస్త్రములనే దర్శనము లనియందురు విద్వాంసులు కానివార లీదర్శనము లను చదివి ఒకదాని కొకటి సంబంధింపలేకని యుందురు విద్వాంసులైతేనో వానిసారిమును గ్రహించి అంతయు నొక్కటేయని

దెలిసికొనుచుందురు ఎట్లనియెదరా! పేరుమాత్రము భేదమే గాని వేఱుకాదు ప్రతినస్తువునను జాతి నీతి వేఱు కాని జన్మ మొక్కటే కదా! అట్లే తిండితిప్పులును వేఱుగాని దర్శనములు అనగా వస్తువులు గనించుట ఒక్కటియేగదా! అట్లులే దర్శనములు వేఱుగాని జ్ఞానరూపి యగుచైవము నొక్కటే.

ఆ. జీవభేద మెఱిగి చెడిపోనివారలు

బ్రహ్మభావమొంది పఱగుచుండు

నీరు ముత్యమైన నీరుగా మారునా, విశ్వ.... 42

భిష్టులు మెట్టవేదాంతులై చెడిపోయె-రు శిష్టులు జీవాత్మలభేదమును గుర్తెఱుంగుచురు బ్రహ్మభావము విచారణచేత పొందెదగు భిష్టులు కూడ నీశిష్టులవలె ఏలబ్రహ్మభావమును పొందుగూడనియందురా? ముమ్మాటికి సాంద్రతలగు నీటి బిందువు ఎట్లు ముత్యము అగునో, ఎట్లు ముత్యము నీరుగా మారదో అట్లే శిష్టులు బ్రహ్మత్వమును పొందుదురు భిష్టులు పొందరు

ఆ. జీవి యందు భ్రమలు చేరియుండుట కద్దు

జీవి భ్రమలయందు జిక్క దెపుడు

జీవి జీవియైన జిన్నాత్రమగుబయల్, విశ్వ.... 43

విద్యాంసులయొక్క జ్ఞానము అనగా వైదుష్యము మిగుల చిత్రమైనది. ఇట్లు చిత్రమయిన జ్ఞానము గలవారినే విద్యాంసులనియందురు. చూడుడు జ్ఞానచిత్రమును జీవీయందు భ్రమలు చేరియుండును. కాని భ్రమలలోమాత్రము జీవి చిక్కదు. ఇత

నిందుఁ గలచిత్రమేమని యనియెదిరా ! జీవి తనయజ్ఞానమును
 పోగొట్టుకొని తానొక జీవరూపధరుఁ డని తెలిసికొనిన యెడల
 జ్ఞానరూపమగు బ్రహ్మయు బయలుపడునని భావము ఈపద్య
 ములో జ్ఞానస్వరూపము చెప్పబడినది

ఆ తత్వవాదులుండు ధర నెందరై నను

తత్వవేదిఁ జూడు ధరణి లేడు

గలిగెనేని వాఁడు కానంగఁబడడయా, విశ్వ....

విద్వాంసులలోగూడ యధార్థవేత్త అనఁగా అనుభవ
 శాలి దోఱుట మిగులక్లిష్టము ఏమందుగా చూడఁడు
 లోకములో నెందరు కామమునన్న యందరు తత్త్వవాదులు
 అనఁగా బ్రహ్మ మిట్టిని నిట్టిని వాదించువాఁలు దోఱుట
 దురు గాని తత్త్వవేత్త దోఱుట దుర్లభము ఒక శీఘ్ర ఎచ్చట
 నైన నన్నను వారు గనుపించుట అంతకింబెను చాలగట్టము.
 కావున లోకములో విద్వాంసుని నిర్ణయించుట మిగులక్లిష్టము

ఆ తనువులోనవెదికి దైవంబు మొనఁజేసి

ముందు కర్తములను మూలఁద్రోసి

మనసు నిజముఁజేసి మనుతలన్నియు రోయు, వి.

పండితునకును పామరునకు చాలభేదము కలిగియుండును
 పండితుఁడు దైవరూపమును తనశరీరములోనే వెదికి కనుగొ
 మును అయిన సాధారియుగా చెప్పకొని తక్కినకర్తముల తొలగఁ
 ద్రోసికొనును. తనమన్న ఎనోనిశ్చయముతో నభిమానమును
 వదిలి దైవరూపమును నొందుటకు యత్నించును. ఇత

మూర్ఖుడో దై వరూపమును దేశ దేశముల వెదకుటకు పోవును. దేవు నాధారముగా చేసికొనక తనకర్తలను కొనుచు మనోనిశ్చయ ముండదు దేశోద్వృత్తిమానమును ఆసలే వదలి వైవిజాలము, కావున పామరుడై యుండక పండితుడై కృతార్థతనొందుటకు బ్రయత్నింపవలయును

ఆ. శనువులోని యాత్మ తత్వ మెఱుగంక

వేతె కల డటంచు వెదుకడెపుడు

భానుడుండ దివ్యే బట్టుచు వెదకునా ?, వి....46

నిజముగా పండితుడగువాడు పానురునినలె పొరపాట్లకు లోబడకు తనశరీరములోనే యున్న యాత్మస్వరూపమును తెలిసికొనిక పోజూగు పైగా మూర్ఖునివలె వేతె యొక్క డనో నున్నాడని వెదకుటకు బ్రయత్నింపనే బ్రయత్నింపడు. ఏలయని యంగురా ? చూడుడు ఎంత తెలివితక్కునవాడై నను శైలిమని నూర్చు డెండగాయచున్నప్పుడు బట్టబయలు లో దీపమును బట్టుకొని వెదకునా? వెదుకడు గదా? అట్లే పండితుడుకూడను

ఆ తన్నెఱుగనివాడు తానె తా నై యుండు

తన్నెఱిగినవాడు దానె దాను

దనువులేనివాడు తానె తానొనుప్పి, విశ్వ....

మనుష్యులు మూడు తెఱుగులుగా భాగింపఁబడుదురు. పామరులు, పండితులు, పరిమేశ్వరరూపులు వీరికి మువ్వరమును ఆ కారము పరిణామముకూడ నొక్కరీతియై యుండును అహ !

ఎంత చిత్రమో చూడుడు. తా నెవ్వరో తెలిసికొనలేని వాడు (అనగా మొఱకు) ఎప్పటికిని తానె (అనగా మొఱకు గానే) అయియుండును. ఇక తా నెవ్వరో తెలిసికొనినవాడు (అనగా విద్వాంసుడు, లేక, జ్ఞాని) తానుతానె అనగా జ్ఞానస్వరూపుడు ఇక మూడవవాడగు తనువు లేనివాడు (అనగా నీశ్వరరూపి) తానే యగును (అనగా బ్రహ్మ రూపుడగును.)

ఆ. తప్పు నొప్పు తెలిసి దైవసంకీర్తనలో

సేయువారు హరికిసేవకాలి

నీతెఱుంగక వారినిదింపఁ బోవరు, విశ్వ... 48

ఎవ్వడైననుగానీ ఏజాతివాడైననుగాని “ఇది తప్పు ఇది యొప్పు, ఇది మంచి, ఇది చెడ్డ” అని తెలిసికొని దైవమును కొనియాడుచుండినయెడల నాజ్ఞాని ఎప్పుడూ హరికి ఆత్మదైయిండును విద్వాంసుఁ డీరహస్యమును తెలిసికొని అట్టివారిని నిందింపఁబోక జాగ్రత్తవహించి యుండును మూర్ఖుడైనచో విపరీతముగా నడచియుండును. గావున విద్వాంసుడవు కమ్ము.

ఆ. తరువఁ దరువఁ బుట్టు దరువునం దనలంబుఁ

దరువఁ దరువఁ బుట్టు దధిభృతంబు

తలవఁదలంపఁ బుట్టు తనువున దత్తవంబు, వి.

విచారగానేయుకొలదిని వివేకము పుట్టుచుండును నైదు వ్యమునకు అనగా పాండిత్యమునకు వివేకము మూలము ఈ వివేకముచేత నిరంతరమును ధ్యానింపఁగా ధ్యానింపఁగా తత్త్వ

మ అనఁగా యధార్థ ముదయించును ఎట్లనఁగా చెట్టును
తరిమినపట్టఁగా పట్టఁగా నిష్పపుట్టినట్లును, పాలను చిలుకగా
చిలుకగా నేయి అనఁగా వెన్నయై తీరరూపము, పుట్టునట్లును,
నిరంతరవిచారణవలన తత్త్వము కలుగును ఇట్లు చేయుట
పంశితలక్షణము.

ఆ తాను నే ననియెడు తత్త్వభేదంబును

మాని యలవివేకమహిమఁ దనరి

యూఱకుండు జ్ఞాని యుత్తమోత్తముఁడగు, వి.

మూర్ఖుఁ డెంతచదువుకొన్నను చచ్చినదాక తాను నేను
అని ఎదుటివారు వేరుగా నేను అని తానువేరుగా పలుకుదు
క్రమముచే నే యుండును ఇది విద్వాంసుఁడో యజ్ఞానమును
బోగొట్టుకొని భేదవాదమును మాని వివేకమహిమను పొంది తన
కుతాను సాక్షియై యూఱకయుండును ఉత్తములలో నిల్ల
నుత్తముఁడుగూడ నగును. కావున విద్వాంసుఁడగుటకుఁ బ్రయ
త్నింపవలయును

ఆ తిట్టికొట్టిరేని తిటిగి మాతాడక

యట్టునిట్టుఁ జూచి యదరిపడక

తన్నుఁగాని యట్లు తత్త్వజ్ఞుఁడుండును, వి....51

విద్వాంసుఁడగువాఁడు తనను మూర్ఖులు పెక్కులుగా
నిందించుచున్నను వానిని సహింపక వారితో డీకొన యత్నింప
రాదు. అట్లుచేయుట విద్యల్లక్షణముగాదు విద్వాంసుని లక్షణ
మేమనఁగా తనను ఇతరులు అనరాని తిట్లు ఎన్నితిట్టినను ఎన్ని

కొట్టినను ప్రతిచెప్పచూచియు చూడనివారివలెయుండి అదిరి
పడక తననుగాదనుకొని మెలగవలయును ఈరీతిగా నిజముగా
తత్త్వజ్ఞుడే యైనయెడల గుండితీరుగా ఆఁగా శమదమా
దులుగలవాఁడు విద్వాంసుఁడు

ఆ వెట్టివాని మిగుల దీవింపగారాదు

వెట్టివానిమాట వినఁగరాదు

వెట్టికుక్కఁ బట్టి వేటాడగారాదు, విశ్వ.... 52

పండితుఁడు విచుర్యనాముత మగు బుద్ధితో యుక్తిగా
మెలగవలయును. తనహోదాకు తగినట్లు నడచుకొనవలయును.
పిచ్చివానిని ఎక్కువగా గౌరవించి దీవింప కూడదు అట్లయిన
వాఁడు నెత్తెక్కును వెట్టివానిమాట అసలే వివరూపదు మఱి
యింక పండితుడేమి చేయవలయుననిన పాండిత్యములో తన
తోసమాను లగువారితోనే మెలగవలయును గాని తింకింటె
తిమ్మివవారితో చేరరాదు. ఎందువలన నని యందురా? బుద్ధి
మంతుఁడు మంచికుక్కతో వేటాడవలయు నేగాని వెట్టికుక్కతో
వేటాడరాదుగాదా అట్లే

ఆ దేవపూజసేయుదివ్యభోగము గల్లు

తత్త్వమెఱుంగగలఁడు దైవసముఁడు

యేమిలేనినరుని కేగతి లేదురా, విశ్వ.... 53

విద్యసంపాదించిన విద్వాంసుఁడుగను విద్వాంసుడగువాడు
ఈలోకమునందును పరలోకమునందును సుఖము నొందును
దేవతలపూజలను చేయగల్గును. దివ్యములయిన భోగముల ననుభ

వింపఁగలడు. తత్త్వస్వరూపమును తెలిసికొనఁగలఁడు ఇన్ని
యెందులకు? అట్టిపండితుఁడు పరమేశ్వరునితో సమానుఁడు
ఇఁక పండితుఁడు కాక వాగురుడైనవానికే ఏమియునులేదు.
ఏదిహునులేదు. వ్యర్థుడగును కావున విద్యాఁసుఁ డగుటకు
బ్రతుత్తమును సేయుము

ఆ దేహగుణము లెల్లఁ దెలిసిన శివయోగి

మోహమందు దగిలి మోసపోఁడు

ఇంద్రజాలకుం డటెందును జీక్కడు, విశ్వ....54

విషయముల యాధార్యమును తెలిసినయొత్తముఁడు దేహ
గుణములను చక్కగాఁ దెలిసికొని యుండున పండితుఁడగును
అట్టివాఁడు మోహముతో జిక్కుకొని నే కొనిడుగదా! మోసము
గూడ నొందఁడు ఎట్లనఁగా నింద్రజాలకుఁ డెట్లు మాయలలో
బడదో అట్లే పండితుఁడు గూడ కావున పాండిత్యముకొఱకు
యత్నింపుము

ఆ ధ్యానివలెనె యుండు మానివలెనె యుండు

భోగివలెనె యుండు రోగివలెనె

సకలమును తెలిసిన సర్వజ్ఞుఁ డై యుండు, వి....

విజ్ఞానియగు విబుధుఁడు స్థాణువు (అనఁగా మొద్దు) వలె
ఒకేయాకారమున నాకేవిషయమున నుండుడు ఇతని స్థితులు
మారుచుండును. సర్వాంతర్యామియు గూడ నగును ఒకొక్క
వృదు ధ్యానముచేయువానివలె యుండును. ఇఁక నొకప్పుడు
మానియై యుండును మఱియొకప్పుడు భోగివలెను రోగివలెను

సమస్తమును తెలిసినసర్వజ్ఞనివలెను నుండును కావున విద్వాంసుని తెలిసికొనుట మిగులకష్టము.

ఆ. నందుఁడగుచు జ్ఞాని యిందునందనకుండు

నన్నితావులందు హరుని వలెనె

తెలియువారి కెల్ల దేవుఁడై కాన్పించు, విశ్వ.... 56

విజ్ఞాఁడగుజ్ఞాని మూర్ఖునిబోలి యెల్లప్పుడు దుఃఖించుచుండడు ఎప్పుడును శ్మశ్మతువుఁడై యుండును ఈరీతిగా జ్ఞానికి ఈశ్వరునికి వలె ఈచోటు ఆచోటు అని నివాసము నియతమై యుండదు. అనఁగా సర్వవ్యాపియై యుండునని భావము ఈయన తనను గుర్తఁజేసినవారికి దేవునివలె సర్వదా సాహాయ్యము సాచరించుచు వర్తించును ఇట్టి లక్షణములు గలవాఁడు విద్వాంసుఁడు.

ఆ. పగలురేయి మఱచి భావంబు మఱచియు

తాను నే ననియెడి తలఁపు మఱచి

యుండువాని నెంచ యుత్తమయోగిరా,వి....57

విద్వాంసుఁడు ఎప్పుడును తనయంతరింగమున నుదయించు జ్ఞానసుధాంకుని అమృతకిరణములలో మునిగియుండును పగలును రాత్రియును మఱచిపోవును. తలంపులనే నుఱచును. తాను నేను అనుభేదబుద్ధి వానికికలుగ నే కలుగదు. ఈరీతిగా నిరంతరము జ్ఞానసుధాప్రవాహములో తేలియుండు విద్వాంసుఁడే యుత్తముఁడగు శివయోగి గాని తక్కినవారలుకారు.

ఆ పట్టుపట్టబోడు పట్టినవిడ బోడు

నెట్టిగుణవికారనిహతి నడచి

మిట్టిపడక లోన మిన్నందు విజ్ఞాఁడు, విశ్వ....58

విద్వాంసుఁడు చేనినైనను సాధింపఁ బూనిన యెడల
నాపూనికను తుదివెళ నిర్వహించు నే గాని నడుమను మూర్ఖుని
వలె వదిలిపెట్టఁడు అతినిచరిత్ర మిగ్గుతము మొదట పట్టే
బట్టడు, ఒక శేషపట్టేనా అగునంతివఱు వదలిపెట్టడు తనప్రయ
త్నిమునను అడ్డుపడుచున్న రాజసతామసగుణములను పాఠఁదోలి
ఇంతి గొప్పనాఁడ నైతిని గదా యని తుల్లిపడక తుది ముట్ట
జేయును ఇట్టివియే విద్యల్లక్షణములని భావము

ఆ పరగినగాలి నభంబున

నెరయంగా భూమియందు నీరుండుగదా

దరిదాపుల వేటొక్కటి

యిరువుకొనుం దేజ మిట్టె యెల్లడవేమా!59

పండితిపాగురులలోనితేజఃపదార్థ మొక్కటియై యైనను
అయాప్రకృతులస్థితులఁ బట్టి అపాండిత్యము ప్రకాశించు
చుండును ఎట్లుఁగా గాలి యాకాశమునందును, నీరు భూమి
యందును ప్రకాశించుచున్నదో అట్లే దూరముగానున్నను
దగ్గఱగానున్నను సామ్రాచితిగా జ్ఞానము ప్రకాశించుచున్నది.

ఆ. పరస మినుముసోక బంగార మైనట్లు

కప్పురంబు జ్యోతిఃగలసినట్లు

పుష్పమందు దావి పొసఁగినట్లగు ముక్తి, వి....

విద్వాంసులు జ్ఞానోపదేశము చేయుటచేత లోకములోని
యధములందఱు నుత్తిములై తరించి ముక్తి నొందుదురు ఎట్ల
నఁగా పరుసవేది ఇనుము సోకఁగా బంగారమైనయట్టులే,
కర్పూరము జ్యోతిలో గలసిపోవునట్టులే పూవులో పరిమళము
ఇముడినట్టులే పండితుల విజ్ఞానఘన మగుపదేశముచేత పాను
రుఁడు ముక్తి నొందును

ఆ పాలలోనఁ బులును లీలతో గలిసిన

విటిసి తునుకలగును విటివిగాను

తెలివి మనములోన దివ్యతత్త్వము తేట, వి....61

అజ్ఞానముతో కలసి పెనవేసికొనియున్న దివ్యతత్త్వము
మహానుభావులగు పండితుల ప్రభావవంతములగు యుపదేశముల
చేత విటిగిపోయి వేఱయి జ్ఞానము తేటగా శేరి నిర్మలమై
ప్రకాశించును, ఎట్లనఁగా, పాలు నీళ్లు కలసినమిశ్రమములో బులు
ను ఆకును పడవై చితిమేని యవి విటిగిపోయి అందున్న నీరములు
స్వచ్ఛములై విడిగా ఎట్లుభాసిల్లునో అట్లే జ్ఞానముగూడ నని
భావము

ఆ. పికము వనములోన పెల్లుగాఁ బలికిన

భంగి ప్రాజ్ఞజనుల పలుకు లుండు

కాకి గూతఁబోలు కర్మబంధులకూత, విశ్వ....62

విద్వాంసులకును వివేకములేనిచారలకును పలుకులు మున్న
గునవి సమానముగా నే పుట్టుచున్నను అయ్యవి అయాస్థాన
మాలందు వివేకవంతులచే నాదరింపఁబడుచుండును. ఎట్లనఁగా:

చిలుక అడవిలోనుండినను పలికిన యెడల నందఱికి ఎట్లు ఆవరిం
పడగినది అయ్యెనో అట్లు విద్వాంసుని వాక్యములును కాకి
యింటిముందట యున్నను శ్రుతికిరిముగా గూసి నిరాదరణ
మునను పాత్రిమగునో అట్లు మార్పువాక్యము నుండును

ఆ పుడమిదిరిగి బడయు పుణ్యంబు లెల్లను

గలుగు సాధుజనులఁ గన్నయపుడె

వడిని నీరునదిని గడుఁ దేటయై యుండు,వి....63

విజ్ఞానముచే నుత్తములగువారిని చూచినప్పుడు భూవ్రద
క్షీణముచేసిన ఐచ్చ పుణ్యములన్నియును కలుగును ఎట్లనఁగాః
అన్ని మెఱుఁగేలలయంగు ప్రవహించు నీరింతయును పల్లమును
చేరునో ఎట్లు నిర్మలమైయుండునో అట్లులే విద్వాంసులదర్శన
మన పుణ్యములు గలుగును ముక్తుఁడును నగును

ఆ. పైరు నిడినవానిఫల మదేసఫలంబు

పైరునిడనివాఁడు ఫలముఁగనునె ?

పైరునిడినవాఁడు బహుసౌఖ్యవంతుడౌ,వి....64

మనుష్యుఁడు ప్రయత్నించి చేత నైనంతవఱకు జ్ఞానమును
సంపాదించుటకు యత్నింపవలయును. అట్లుచేసిననే వాఁడు
విద్వాంసుఁడై సుఖించును. అట్లు చేయనివాఁడు పండితుఁడు
కాజాలఁడు. సుఖములనుగూడ న్నొందఁజాలఁడు. ఎట్లనఁగాః
పైరును పెట్టుకొనిన వానికే ఫలము గలుగును. గాని లేనివానికి
కలుగునా ? కలుగదు గదా ! పైరుపెట్టినవాఁడే సౌఖ్యవంతుఁ
డగును. కాని ఇతరుఁడు కాఁజాలఁడు కదా ! అట్లే విద్వాం
సుఁడు కూడను.

ఆ ప్రజ లెఱుంగ బ్రదుకుఁ బట్టభద్రుడు గాఁడు
పై గిరీటముండు బ్రహ్మగాఁడు
నోగుఁ దెలిసి పలుకు యోగీశ్వరుఁడు వాఁడు, వి.

విద్యాంనుఁడగు వాఁడు మొగమోటములు లేక లోకులకు
జ్ఞానము నుపదేశించి సన్సార్గమున నడపించఁబూనును అహా! ఏమి
యీతని యపూర్వము లగు ప్రభులక్షణములు! ఈవిద్యాంనుఁడు
అందఱికిని తెలియు నట్లు ఖండితము గా బునును ఇట్లుబల్కుటకు
రాజుగారా? కాదు ఈతని తలపైనను గిరీటముండును. పోనీ
సృష్టికర్త యగుబ్రహ్మయందమా యితను గూడ కాదు మఱి
యీ ఈతఁ డెవ్వరని యందురా? ఓగును దెలిసికొని దయా
మయుఁడై కృతార్థునిజేసు నుపదేశించు యోగి యని కొనుఁడు
ఆని భావము

ఆ. పృథివిమీదఁ బుట్టి ప్రిదులుగహంసల

విహరణం బెఱింగి విడువకమదిఁ

దిరుగ నేర్చియుండు ధీమంతుఁ డెప్పుడు, వి....

భూమిమీద మనుష్యుఁడై పుట్టిన తరువాత నుత్తమమగు
జ్ఞానమును సంపాదించుట నరునకు ముఖ్యమగుకార్యము అందు
నను చదివికొని విద్యాంనుఁ డైనప్పుడు తప్పక విద్యలలో నెల్ల
నుత్తమవిద్య మగువాత్సవిద్యను సాధింపవలయును. ఇట్టిపని
చేయుట పానుడైన కళకక్యము. విద్యాంనుఁడో, భూతములయు
వాత్సలయును పంచీకరణమును చక్కఁగా దెలిసికొని ఒకప్పుడా
విచారణమును వదలివేయక సర్వదా తత్పరుఁడై యుండ
నేర్చును.

ఆ బంటునలెనె లేవఁ బండితంనున్యుఁడు

సాధుపండితుండు శాంతుఁడగును

కుక్క గూయ నేమి గుఱ్ఱమునకు లెక్క, వి....

పండితుఁ డెద్దానినైనఁ గూర్చి మాటలాడఁ బోవునల్నిఁడు
చెంతనున్న పానురుఁడు తాను వానికంటెను మిక్కిలిగా తెలిసిన
వానిబోలి లేచి వింతగా వార్భటమును చేయును కాని
యట్టివాఁడు పండితుఁడా? కాదు ఏల నునిన నిజుగు పండితుఁ
డైన యనూయగు విడనాగును శాంతముగు ఐహింగును సాధు
భావమును చేకొనున పానురుఁ డట్టిపండితుని నిందించినందు
వలన నతనికి అవమానము కాదా? యందులేని విరుఁడు కుక్క
మొఱగిన గుఱ్ఱమునను అవమానమా? లేదు గద ! అట్లే

ఆ. బహుళ కావ్యములను బరికింపగా వచ్చు

బహుళశబ్దచయము పలుకవచ్చు

సహన మొక్కటబ్బ చాలకష్టంబురా ! వి....68

మూర్ఖుఁడగువాఁడు తానుగూడ పండితుఁడ నయ్యెవని
పట్టుబట్టి కావ్యముల ననేకములను చక్కఁగా చదువవచ్చును.
అట్లే అనేకములు ననంతములగు శబ్దముల నుచ్చరింపవచ్చును.
కాని ఈమాత్రముచేత నిజుగు పండితునిలో తుల్యుఁడగునా?
కాఁజాలఁడు; ఏల యని యందుగా? విచారించుఁడు. పండితుని
పానురుని వేఱుపలుపఁజాలినది పానురునికి లేనిది పండితునకు
కలది. దుస్సాధ్యుడుగునది యగు నొక్క ఓర్పు అబ్బుట చాల
కష్టము. అట్టి ఓర్పుగల పండితుఁడే సర్వాధికుఁడు.

ఆ. బాపలన్నఁ దొడ్డపరువునఁ జూడరు

కానిపనులు నేయ గడలు కొనరు

కులము లెక్కయేమి గుణమే ప్రధానంబు వి....

వివేకియై విద్యాపక్షపాతి యగుపండితునకు ఎప్పటికిని
ఎవ్వరి కంగు? అభిమాన ముండగు అట్టివారు నిరక్షరమక్షులను
బ్రాహ్మణులగు నన్నింతమాత్రాన మర్యాదగా చూడరు తిక్కవ
వారలను విద్యగిగినను తిక్కవ కులము వారని వదలి పెట్టరు
ఇట్లు సమానముతో చూచుచుండుటయే విద్యల్లక్షణము.
ఎట్లని యుండు? కులముతో ప్రయోజన మేమి? యోగ్యత
బాపు నది గుణము కదా!

ఆ బ్రాహ్మణులకు సకలభాగ్యంబు లీవచ్చు

గౌరవి సవచ్చు కలయవచ్చు

జ్ఞాన మొసఁగి జనులగడ తేర్పు నట్లయిన, వి....

విద్యాంసుడై జనుల తిరింపఁ జేయగలవాఁడు ఏకులము
నందున్నను పూజనీయుడై యగును అభిమానముచేత అట్టి
వానిఁ ఈయన బ్రాహ్మణుడని నిందనేయరాదు ఏమి? బ్రాహ్మ
ణుడయినందుననప్తము జ్ఞానము నిచ్చి జనులనుఁ తిరింపఁచేయగల
సజ్జనుడై యెవఁడో నట్టి బ్రాహ్మణులకు సమస్తభాగ్యములను
ఈయవచ్చును. గౌరవము చేయవచ్చును వారితో కలిసి మ్మిలసి
తిరుగవచ్చును

క. భువి నరకులమునఁ బుట్టియు

భువినరకులములను బెరిగి భువినరకులమున్

నవిరళముగ ఛీఛీ యని

శివకులమున తిరుగునతఁడె సిద్ధుఁడు వేమా.

విద్యాంసుఁడు అగువాఁడు తా నీనరిలోకములో పుట్టి నందులకు ఉత్త-జ్ఞుఁడై పేటిగి, పాపములఁజేయువారిని గని ఛీఛీ యని మందలించి పారి నద్ధరించుటన, ముఖ్యముగా చేయ వలయును ఇట్లు తనవై గుప్తమును లోకమున వెదజల్లుచు తిరిగెడి వాఁడే నిజముగు పండితుఁడు

ఆ మరములోన నున్న మాతములన్నియుఁ గోసి

ఘటములోన నున్నఘచుని తెలసి,

ఘనత నిఁగించును ఘనత త్వయోగి యా వి.

విద్యాంసుఁడు మార్గభ్రష్టుఁడై నిష్ప్రియోజకముగా ఒకవాద ములను చెయ్యఁబూని కొనఁడు తనవాదములలో నున్న వికల్పభావముల నన్నిటిని మొదలంట నశింపఁజేయును అటు తరువాత నాహ్వానమునందున్న పరిమాత్తుని తెలిసికొనును. క్రమముగా నీశ్వరుని ధారణచేయును పిమ్మట మహాయోగి యగును కావున పరిణీలక్షణము లిట్లు తమతమజ్ఞానానుసార ములై కార్యరూపమును ధరింపవలయు.

ఆ. మననవృత్తిలోని మహిమ నెఱుంగుచు

మనసునందె పూజమహిమ గఱుచు,

మానకుండు వాఁడె మర్కజ్జడగు యోగి. వి....

మఱియు నట్టిజ్ఞుఁ డేవుని నిరంతరము ధ్యానించినందువలన వచ్చు మహిమము నెఱుంగగలఁడు తన మనంబులో తానె

యతనిపూజలప్రభానమును పోకింపఁ గలఁడు అట్టిసాధకుఁ
డగు నాపండితుఁడు ఎప్పుడు నీపనిని ముగించు మర్నజ్ఞుడై
మెలఁగును.

ఆ. మనసు గుప్తపఱచి మాన్యుడై విబుధుఁడు
తఱచు పలుకకుంట ధర్మమండ్లు,
తఱచుమాటచేత దత్తవంబుఁ జెడిపోవు వి....

పండితుఁడగువాడు, సామాన్యుగా ననకు నితిరులకు
చెడువు కలుగకయుండుట యు నోటికిచ్చి దీని యుజవలండుట
యను కలిగి యుండును అట్టివిద్వాంసుఁడు తన మనంబును పది
లము చేయున కపటియ పించుకొనక పూజ్యుఁడగు న సాధా
రణముగాపలకక యుండును ఇట్లుండుట తత్త్వజ్ఞానికిముఖ్యము.
శేకయున్న తత్త్వము చెడిపోవున క య పండితుఁడు అత్త
జ్ఞుడై మెలగవలయును.

ఆ. మనసునిల్పినట్టి మాన్యులౌ విబుధులె

గరిమ మోక్షపథముఁ గన్నవారు,

చెట్టుఁ బెట్టి ఫలముఁ జేకొనకుందురా? వి....75

పేరునకు పండితుల మనుకొనినవారును, అనిపించుకొనినవా
రును పూజ్యులు కాఁజాలరు మనంబును జములచివారె పూజ్య
లగుపండితులు. అట్టివారె మోక్షపునుర్గము సెఱిగినవారలు.
అట్టివారు పట్టినకార్యములను వివిధ ఫలములగువలన పాలు
పడుచుండును ఎందున కనియందురా? విచారించుఁడు.
చెట్టును మెలవఁబెట్టి పెంచి కాయించినవాఁడు దానిపండ్లను

తీసికొనక వదిలినా ? వదలడుకదా ! అట్లే విద్యాంసుఁడు సైయితము

ఆ, మరణకాలమందు మడినిల్పి సుజ్ఞాని

పరముఁబ్రతిభచేత బట్టువిడక

వెనుకఁ గోర్కెలకును విలపించునజ్ఞాని విశ్వ....

పండితముగలను రూపమునను తెలివితేటలయందేగాక కార్యముల నెరివేర్చి ఫలమును బొందుటయందుకూడ నెక్కువ తారతమ్యముగలదు చూడుడు జ్ఞాని యగుఁగాఁడు ఇతరసము యముల నెట్లు పవర్తింపినను దేవుని ముఖానిల్లును. అజ్ఞాని నిలుపఁజాలడు జ్ఞాని కేల మొక పరమేశ్వరుని మనంబున నిలు పుటమాత్రమేక కి నంబుప్రతిభగలవాడై పట్టినపట్టువిడక ఫలమునొందును అజ్ఞానియో సమయములో వదలి పిమ్మట అయ్యో ! పోయెనుదా యని విలపించును కావున పండితుడ వగును

ఆ మర్తవిదుఁడు గాని మర్తంబుఁ గనలేడు

కర్తజీవిగాని కాని లేడు

నీరుచొరక లోతునిజములు తెలియునా విశ్వ....

ఒకవిద్యాంసు విజ్ఞానము మున్నగు వానిని తెలిసికొన వలయు ననికొని ముందుమేని విద్యాంసుఁడే అట్టిపనికి సమర్థుఁ డగును గాని ఇతిరాఁడు క జాలఁడు ఎట్లనియ నెదరా ? చూడుడు మర్తము తెలిసినవాఁడుగాని మర్తముఁ గెలిసికొన లేడు అట్లులే కర్తజీవిగాని క నఁగాఁజాలఁడు. ఏలయనఁగా.—

నీళ్లలోని లోతును తెలిసికొనవలయు నని నీళ్లలో దిగక
తెలియ వలనపడునా? పడదుగదా! అట్లులే, విద్వాంసుని
జ్ఞానముకూడను.

ఆ. మాటలాడవచ్చు మనసు ద్వేషలేడు

తెలుపవచ్చు దన్ను తెలియలేదు

సురియఁ బట్టంగు శూరుఁడు కా లేడువిశ్వ....78

మూర్ఖులు కూడ పండితులఁ జోలి వేషములను వేసికొని
తిరుగవచ్చునే గాని విజ్ఞానమున విలయుంపలేరు ఎట్లనఁగా తా
నొకరితో కావలయు నన్ని మాట నాడవచ్చును కాని తనమనం
బునకు తెల్పఁ జాలఁడు ఇతరులకు జెప్పవచ్చును ఎన్నిటికైనను
కాని తాను ఆచరించుట కట్టము పితకొనినకూడ శూరునివలె
డాబుచేసి కత్తిఁ బట్టవచ్చునే గాని అరివీలఁ గునిమి శూరుఁడు
కాఁజాలనా? కాఁడుగదా! అట్లులే మూర్ఖుఁడగుడును.

ఆ. మాలకన్నియలకు మంచిరూపం బున్న

ముట్టేనే త్రిశంకుపట్టి నాఁడు

కానిపనులు నేయ ఘను లానపడుదురా?విశ్వ....

మూర్ఖులు, రూపంబును చూచి తిరుగుగాని పాపపుపనులను
చేయఁ బూనుచుందురు విద్వాంసు డగువాఁడో అట్లుకాదు.
చూడుడు. పండితశిరోమణి యనఁగలవారిశ్చగురు డు సత్యమును
వల్కి తా నాడినమాటను త్రిప్పెనా! మాలకన్నియ నైనను
సరియే యని ఒప్పికొని రూపమునను ఆపఁ జేందనా? లేదు.
జ్ఞానముచే గొప్పవార లగువారు తమను కానిపనులను చేయఁ

బూనెదరా ? బూనరు, అట్లు చేయఁబూనుట పండితలక్షణము కాదు

ఆ. ముక్తిఁ గానలేని మూర్ఖజనుల కెల్ల

బట్టబయలుచేసి పరమపదము

దాగిఁ జూపుబుధుఁడు దైవంబుగాఢోకోవిశ్వ ...

ఎవ్వఁడైనను, శోకుఁడుజ్ఞానమును బోగొట్టి వారిని సంతరింపజేయుచున్న మహానుభావుని, “దైవస్వరూప” మని చెప్పిన మూర్ఖులు కాదని వాదముల నాడఁజొత్తురు తిగినజ్ఞానము లేక పోవుట వలననే వీ రిట్లు నెప్పెరు. పోకించుడు ముక్తి యున్న నేమో యొఱుఁగక మూర్ఖు లగువారికిందటికిని బట్టబయలుచేసి మోక్షపుమార్గము చూపుపండితుఁడు దేవుఁడు కాదా! అగును.

ఆ. మున్ను నిన్ను గన్నముఖ్యు లెవ్వరో వారి

సన్నుతించి పిదప సంతతమును

జ్ఞానదాతఁగొల్పు ఘనతచే విబుధుని విశ్వ....81

బుద్ధిమంతుఁ డగువాఁడు తెలివిలేటఁడు అల్లి సవాచారమును విడక పండితులమార్గము ననుసరించి మెలఁగవలయును కావున నోయీ! నీవుప్రతిదినమునను దేవతలందఱిలో నుత్తిములును, నిన్ను కన్నవారును అగు నీతిలిసంధ్రులను సేవించి తరువాత నీకు ఉభయలోకతారక మగుజ్ఞానము నిచ్చువానిని గౌరవముగా గొల్చి ముక్తుడవుము

ఆ. మెలఁగి జ్ఞానమయుఁడు మితీమోఱుచుండడు

ఉనికి విడడు, తాను నుపమునొందు,

తనవు మఱచి మించి తత్త్వజ్ఞుఁ డుండును,వి....

విజ్ఞఁ డైనవాఁడు, అనఁగా తెలిసినధీనుండుఁడు మూర్ఖుల
బోలి పొద్దును మీరి సంచరింపడు తానన్న నివాసస్థానమును వీడి
ఆందనిపండ్లకు అట్టుసాఁపఁ బరువు లెత్తడు తనకు సాధ్యము
కాని పనికి యాపాయముచేత సాధింపఁబూనకొనును జ్ఞానము
పూర్ణముగా సంపాదించినతరువాత దేహముపై నభిమానమును
వదలకొని విబుధుఁడై మెలగును

క. మొదటను మతమున్ వదలక

తుద నెవ్వరిమతము నైనదూషింపక తాఁ

బదిలుడయి కోర్కెఁ గోరక

ముదమునజరియించుబుధుఁ డెముఖ్యుఁడు వేమా.

మూర్ఖుఁబోలి విద్వాంసుఁడు అనాలోచితులుగా ఏమత
మునం దన్న నామతములో ప్రవేశింపఁడు అధనా ప్రవేశించె
నేని ఎవ్వరిచుతిమునైనను ఇతరమును నిందింపఁడు తనొట్టుకు
తాను అజ్ఞానమున మునుంగక గొంతెమకోర్కెలను కోరి చెడి
పోక నిత్యమును ఆనందముయ్యఁడై సంచరించుచునుండును ఇట్టి
లక్షణములు కలవాఁడై పండితుఁడు వాఁడై యందఱలోను
ను త్తిముఁడు

తే. యాత్రలందలి ఫల మొంది యాగములను

నూత్రసమముగఁ జేసి నూత్న్య మొంది

పరమహంసను గీలించి ప్రబలుచుండు

పరము గోరెడు ప్రాజ్ఞఁ డీధరను వేమ. 84

మూర్ఖులు యాత్రలని యజ్ఞములని ఆరుభోరుమని
ఆర్భాటములను చేసి పత్తిమును గనలేక చెడిదిరిగి చెడుచుందురు

విద్యాంను లన్ననో అట్లుగాక యాత్రలను నూత్నముగాఁ చేసి
యందలి ఫలమును బొందుదురు. యజ్ఞములను నూత్రప్రాయ
ముగా నొనర్చి పరమపాంసను పరికించి ప్రబలుచుండును
కావున పరమాత్మఁగోరు ప్రాజ్ఞుడగుపండితున కిట్టిలక్షణము
బండు

ఆ రాజవరుల కెపుడు రణరంగములచింత

పరమమునుల కెల్ల బరముచింత,

అల్పనరుల కెల్ల నతివలపై చింత, విశ్వ,.... 85

లోకములో కోర్కులుగూడ వారితెలివితేటల ననుస
రించి యోగ్యత ననుసరించి వుట్టుచుండును. చూడుడు.
ఉత్తమశ్రీయఁడై వుట్టినయడల నట్టివానికి సహజముగా
రణచింత కలుగును జ్ఞానసంపన్ను డగుమునియైనయడల బర
మాత్మధ్యానము చేయఁగోరును అట్లుండైనచో నతివల గవయఁ
గోరును ఇట్లులే విద్యాంనుని కైహికామిష్టికముల మేలు
గూర్చు జ్ఞానముపై యాసక్తి కలుగునని భావము.

ఆ లోను బదిలపఱచి తోనివికారముల్

తలఁచి మెట్టువారు తెలియువారు,

ఆకసమున వేడ్క నరయంగ నుందురు, విశ్వ,....

తా నెవ్వరో ఇతరు లెవ్వరో ప్రపంచ మివ్వనిరూపమా
తెలిసికొని యుక్తముగా నడచెడి వారే విద్యాంనులు. వారు
మూర్ఖులవలె తిరుగరు తమమనోవికారములను బయలుపుచ్చక
లోననే యణచి వైచెదయ ఇట్టివారలే లోకములో తెలిసినవార-

లనఁబడుదురు. వీరు ఇతిరులవలె ఆజ్ఞానమున మునుంగక శబ్ద
స్వరూపుఁ డగు బ్రహ్మమును గనుచు నానందముతో నుందురు.

ఆ. వలయు నన్నరాదు వద్దన్నబో దది

తాను జేసియున్నధర్మ మనుచు,

ఉల్లమందు దలపఁ డు త్తమవిబుధుఁడు, విశ్వ....

పామరుఁడు జ్ఞానాజ్ఞానములను గాని పాపపుణ్యములను
గాని ధర్మాధర్మములను గాని కోరుచుండును విద్వాంసుఁ డట్లు
కోరఁడు ఏలయనఁగా నయ్యది తాను కావలయు ననువంత
మాత్రమున రాదు పల దన్నంతన బోదు తనపాపముగాని పుణ్య
ముగాని జ్ఞానముగాని అజ్ఞానముగాని ధర్మముగాని యధర్మము
గాని తనతోడనే మెలఁగుచుండు నని నిశ్చయించుకొని వాటిని
గూర్చియే మనంబులో తలంపడు ఇట్టివాఁడు పంశీతుఁడు.

ఆ. వాద మాడ జెపుడు పరున నెవ్వరితోడ

జేరరాదు తాను జేటుఁదేడు,

జ్ఞానియగుచుబుధుఁడు ఘనతనొందగఁ జూడు,వి.

విద్వాంసుఁడు మొఱుగును బోలి దుష్టము లగుకార్యము
లను గాని అకృత్యములను గాని చేయడు. ఈయన నిష్కారణ
ముగా నెవ్వరితోడను తగవులాడడు దంభముగా నెవ్వరితోనన్న
వారితో కలయఁడు తాను చేయుపనులవలన ముప్పటిసికొని
రాడు. తాను జ్ఞానియై గౌరవమునొందుటకు ప్రయత్నించును.
కావున నిట్టివానిని పండితలక్షణములుగా తెలియవలయును.

ఆ. వార్ధియందుఁ బుట్టి వశముగా రావచ్చు

పూర్ణదృష్టియందు బూనవచ్చు,

పూని యెఱుకగలిగి బుధుఁడు గా గాలేడు,వి....

మూర్ఖులు మొదలగు వారెన్నియో వేషములకు వేసికొని యితరులను అనుకరించెనకు కాని విద్వాంసులవలె మెలంగజాలరు. ఎట్లనియందురా? చూడుఁడు సముద్రమునా? పుట్టి స్వాధీనముకలిగి రావచ్చును పరిపూర్ణప్రజ్ఞ కలిగినవానివలె నావిషయమున కనుపడవచ్చును కాని సంపూర్ణమును అగుజ్ఞానవంతుఁడై పండితుఁడుమాత్రము కలజాల డనిభావము

ఆ విద్య లేనివాఁడు విద్వాంసులకడ

నుండగానె పండితుండు గాఁడు,

కొలని హంసలకడ కొక్కెర లున్నట్లు, విశ్వ....

పామరులు, “చదువవలెనా? పండితుఁ డగుటకు? విద్వాంసుల దగ్గఱనుండిన యన్నివిధములును అనాయాసముగా లభించును. పండితుఁడు గూడకాఁగలఁడు” అని చెప్పెదరు కాని యిట్లే న్నటికిని కాదు విద్య లేనివాఁడు విద్వాంసునిమ్రోల నున్నంత మాత్రమున పండితుడు కానేకాఁడు. ఎట్లు అనియెదరా? కొలని హంసలయొద్ద కొక్కెర లున్నంతమాత్రమున నవి రాజహంసయగునా? కావున విద్వాంసు డగుటకు కష్టించి చదువవలయు.

ఆ. విద్య లేకయున్న విత్తములేకున్న

మూఁడుఁడైన దుదకు మూగయైన

నిష్టబంధుఁడైన గవ్వమే గలుగును, విశ్వ 91

మనుష్యజన్మమెత్తినపిదప ముఖ్యముగా నుండితీరివలసిన

గుణములలో విద్య యొక్కటి. విద్యరానివాఁడు నాల్గుకాళ్ల
వ్యూహమునాఁబడు ఇంతయేల? విద్యలేకున్నయడల జీవయాత్రను
చేయుట మిగులకష్టము జీవయాత్రను గడపుటకు వలయు నాల్గు
గుణములలో విద్యయొక్కటి ఎంతిగొప్పవాఁడైనను గాని తనకు
లేవల మిప్తబంధువుఁడుగాని ఆట్టివానికి విద్యలేకపోయినను, విత్త
ము లేకపోయినను, మూర్ఖుఁడైనను, మూగయైన కప్పమేయగును.
తే. వినతిసేయును సద్గురు వేడుచుండు

మును భ్రమరకీటకన్యాయమునను నుండు

దాని నెన్నంగదరమె యీవసుధలోన

సాధుసన్తార్గ మదెయగుఁ జగతి వేమ. 92

బుద్ధివంతు డగు సరుఁడు భ్రమరకీటకన్యాయానుసారముగా
సజ్జనుడును పండితుఁడు నగుగురువునకు వినతిసేయుచు పార్థిం
చుచు గురువుల యనుగ్రహమునకుబాత్తుఁడగును. అహ! ఆట్టి
వానిని నిర్లంపదరమా! సత్పథ మనినయడల నట్టివారిచే యగును
ముమా!

తే. విప్రవరులయందు విబుధులయందును

నీతినుంచువాఁడె నిర్తలుండు,

భక్తిగలుగువాఁడె పరమార్థపరుఁడయా, విశ్వ....

బ్రాహ్మణోత్తములయందును, పండితాశ్రేణులయందును
నీతిగలిగి వర్తించుచు కల్లకపటములు లేక నిర్తలుఁడై మెలగు
వాఁడె యుత్తముఁడు ఈరీతిగా మెలగుచు పెద్దలను చూచిన
యప్పుడు భయభక్తులను సహజముగా గనంబఱచుచుండు

వాఁడె పరమార్థరతుఁడు గాఁడని భావము. కావున బుద్ధినుంతుఁ
డిట్లుచేసి విద్యాంసుఁడై మెలఁగవలయు.

ఆ. విశ్వమనఁగ నేమొ? వివరించి చూచును

విశ్వ మైదువిధులు వెలయఁ గనును

విశ్వము మదిలోన వెదకును విబుధుఁడు, విశ్వ....

విద్యాంసునకును, అవిశేషజ్ఞుఁడు అనఁగా మూర్ఖుడగుట
అట్టివానికిని చాలభేదము గలదు మూర్ఖుఁడు కంటికగుపడినదానిని
ప్రతిదానిని నమ్మి శోధింపక పంచితుఁడగును ఇతఁ పండితుఁడో
అట్టులుగాక, ప్రపంచమునఁగా నేమొ వివరించి చూచును.
ప్రపంచము పంచభూతస్వరూప మని తెలిసికొని పంచీకరణ
మును జేయును ఆ ప్రపంచస్వరూపియే దేవుఁడై తనవ్యాపయ
మునం దున్నందున ఆ ప్రపంచమును తనవ్యాపయములో వెదకి
కనుగొనును. ఇట్టివి పండితలక్షణములు

తే. విశ్వరూపము మదిలోన వెలయఁజూచి

హాస్వ మమరిఁగ బుద్ధిని నందిపట్టి

స్వస్వరూపము గనుచుండు సజ్జనుండు, విశ్వ....

విద్యాంసుఁడు ప్రపంచపురూపము నీరీతిగా తనమనంబులో
కలయఁగనుఁగొనును దానిని సంగ్రహముగా మననము జేయును.
అటుతరువాత నద్దానిసాయమున తా నెవ్వరో తనరూపమెయ్య
దియో అను మున్నగుస్వరూపవిషయములను తెలిసికొని జీవ
న్ముక్తుఁ డగును. మూర్ఖుఁ డట్టులు గాదు.

ఆ. వీరుఁ డైనరాదు విబుధులగుణములు
చదువులంద రాదు సటలరాదు,
జన్మపాకముననె సఫలమా నరులకు, విశ్వ....

విద్వాంసులసద్గుణములకు పొ గనలయు ననినచో తాము
కూడ కష్టించి చదివి విద్వాంసులైన నే పుచ్చును గాని ఇతరముల
నెన్నింటినో చేసిను రాదు ఇట్లే హుయఁడైనను రాదు చది
వినను ఒకప్పుడు రాజాలపు ఇంక నెట్లువచ్చు ననినయిడల
పూర్వజన్మమునందు తానుచేసిని పుణ్యపరిపాకముననే యట్టి
గుణము లబ్ధి జన్మము సఫలము క నలయునే గాని ఇతరము
లగు నుపాయముల కోట్లచేత కూడ రాజాలపు

ఆ. వెదకి కానలేరు వేదాంతవేద్యుండు
నుత్తముండె కాంచు నుర్వి మీఁద
కలిగెనే నతనిని గానంగలేరయా !, విశ్వ.... 97

చక్కఁగా విచారణసేయువారి బోలి గొంతులు దేవుని
వెదకి కనుగొందునుని వెదుకఁబూని తెలివి తక్కువను వెల్లడించి
కొనియెదరే గాని వెదకి కనుగొనలేరు దేవుండు సామాన్యఁడా?
కాదు అతఁడు ఉపనిషత్తులచేత ప్రతిపాదింపఁబడదగిన
వాఁడు అట్టివానిని ఒక వేళ ప్రయత్నించినచో నుత్తముండు
చూడగలడే గాని తక్కినవారలు చూడఁజాలరు. ఇట్టివారు
విద్వాంసులుగారు.

క. వేడుక మదిలోఁ జూడక
తోడగునా యెఱుకమీటి త్రొక్కుడుపడ కా

జాడను మఱచినవాడే

వేడుకఁబరత త్వమంది వెలయును వేమా. 98

దైవస్వరూపము బోధయగుటలేదు లేదని త్రొక్కుట పశుచుందురు మూర్ఖులు కాని త్రొక్కుడు పడినంతమాత్ర మున తనకుతోడయి కనుపట్టునా? కనుపట్టకు. అతనిఁ గనిపెట్టు వలయు ననిన సంతతిత్వరము (అనఁగా తొందరపాటును)పొంద గూడదు మనస్సును నిశ్చలమునుగా జేసి జాడను తెలిసికొన వలయును ఇట్లు తెలిసికొనినవాడే విద్వాంసుడని భావము.

ఆ వ్యాధికలిగెనేని వైద్యునిచేతను,

మందుదినక కాని మాన దెందుఁ,

జెంత దీపమిడక చీకటివాయునా, విశ్వ.... 99

ఎంతటి స్పష్ట విషయమైనను ప్రతిక్రియచేయక కుదరని యట్టులే, ఎంతకొద్దిపాటి యజ్ఞానమైనను విద్వాంసుల సదుప దేశములేక నివారించిపోదు ఎట్లని యనియెడ రేమొచూడుదు. జబ్బుకలిగినయడల వైద్యునిద్వారా మందులచ్చుకొనకయున్నం దున గుదురునా? కుదరదుగాదా? అట్టులే చీకటి సమీపమున దీపము వెలిగింపక యడగునా? అడఁగిపోదని భావము.

ఆ స్వానుభూతియందు శాస్త్రవాసనలందు

సంశయంబు లేనిసాధనమున

చెలఁగు దీప మట్టు చిత్స్వరూపము నంటు,వి....

విద్యాంనుఁడు మూర్ఖునివలె ఇతరులమాటలనే నమ్మియుం
డఁడు. తనచేతనై నంతివఱు స్వానుభవమును ప్రమాణముగా
తీసికొని విషయమును విమర్శించికొనును అంగునను సంశ
యమునొందినయడల శాస్త్రవాసగులన కలిగిన జ్ఞానముద్వారా
నివర్తింప జేసికొనును. చివఱను దీపకలి లాగున చత్స్వరూప
మును జేరఁబ్ర కుత్సించును ఇట్టిమూఁడులు గలనాఁడు పండి
తుఁడు కావున పండితునివలె చరించి సౌఖ్యముగని ప్రవర్తిల్ల
వలయును

అ ర్థ వ ద్ధ తి.

అవతారిక. అర్థమనగా ధనముయొక్కయావశ్యకత. దానిప్రయోజనములు, దానివలన గలుగులాభములు, అట్టివారి కీలోకములోగల గౌరవము మున్నగువానిఁగూర్చి తెలుపుట కిప్పు డర్థపద్ధతిని ప్రారంభించుచున్నాఁడు.

ఆ అధిముఁడైనమనుజుఁడర్థవంతుండైన
నతనిమాట నడచు నననిలోన

గజపతింట నెన్న గవ్వలు చెల్లవా, వి.... 1

లోకములోని ప్రతివారికిని ధనము సంపాదించవలసియుండుట ముఖ్య మగుపని, ఎక్కువతక్కువ లన్నియును ధనమువలననే నిర్ణయింపఁ బడుచుండును. ఎంతటి నీచుడైనను ధనముగల వాఁడైనచో నతని మాటకే తక్కిన యందఱకంటె చెల్లుటది అధికముగా నుండును ఎట్లందురా? పసికించును గవ్వ యెంత జేయునువెల? ఆగవ్వలు ఆగఁగా పనికిరానివే గజపతియింట రత్నములవలె చెల్లుటలేదా? అట్లే.

ఆ. అధికభుక్తిచేత మొనటిసొమ్ముకు హాని

కుదువసొమ్ముకన్నఁ గొంతహాని

మొనటిసత్తమునను మూలకర్తకు హాని, వి....

ధనమును సంపాదించినతరువాత వ్యర్థముగా ఖర్చునేయఁ గూడదు ఎట్లైనను సంపాదించినదానిని నిలిపికొనవలయును. కొందఱు సంపాదించినసొమ్మును ఆతివ్యయముచేసి తిన మొదలు పెట్టెదరు అంగుచేత మూలధనమున కెక్కువవచ్చుము గలుగును ఇఁకఁగొందరు కుదువయించుకొనట నాచరింతురు ఇట్లు కొంత ఖర్చు చేయుదురు బుద్ధిమంతు లగువా రిట్లు నేయఁజనదు. మొదటిపక్షముం దిట్లు నే యుటవలన సంపాదకునకే హానిగలుగును

ఆ అప్పులేనివాఁడె యధికసంపన్నుండు

తప్పులేని వారు ధరనులేరు

గొప్పలేని బుద్ధి కొంచెమై పోవురా, వి.... 3

లోకములో భాగ్యశాలియనఁగా సంపాదించువాఁడు భాగ్యశాలి గాఁగలఁడు. ఎవ్వడు తాను సంపాదించినదానిని వ్యర్థముగా ఖర్చు నేయఁడో అధికముగా వచ్చులను తీయఁడో, వాఁడే సంపన్నుఁడగును అప్పు నేయుట గొప్పతిప్పు సామాన్యముగా తిప్పునేయనివారు కనఁబడరు; కాని యోగ్యతయోగ్యత నరయని బుద్ధిమంతులకు ఇట్లు చేయుటవలన చులకదనము గలుగును కావున బుద్ధిమంతు డర్థమును జాగ్రత్తిగా కాపాడుకొనవలయును.

ఆ. అరయఁ దఱుచు కల్లలాడెను వారింట

వెడల కేలలట్టి విశ్రమించు

నీర మోటికుండ నిలువనిచందాన, వి.... 4

గృహస్థు డైనవా డసత్యములను పలుకరాదు. అరీతిగా

తఱుచుగా నసత్యములు చెప్పెడివారిల్లు దరిద్ర దేవతకు వాస
స్థానము అట్టివారియింటినుండి లక్షి వెల్లిపోకనిలుచునా ?
నిలవదు ఎట్లని యందురా ? చూడుగు. ఓటికుండలో నెన్ని
నీళ్లుపోసినను నిలువగలనా ? చాలవుగదా ! అట్లే అసత్యవాదుల
కైశ్వర్యములుండవు కావున ధనికులు గాఁగోరువా రసత్యము
వాడుటను మానుకొనవలయును

ఆ. అర్థవంతుసొమ్ము నాసింతు రథులై
యర్థి కీయ సొమ్ము వ్యర్థమగును
వ్యర్థ మైనసొమ్ము వ్యర్థులజేరుగా, వి.... 5

లోకుల కొకడుస్వభావ మున్నది ఎవ్వనికైన నొక్క
నికి ద్రవ్యముచేతుజీన వీరదరును కష్ట మునేయులును మానివైచి
అధనినునిచుట్టును యాచనలై మూగి వానిధనమున కాసపడియొ
దరు ఇట్టివారికి ధనము నీయఁగూడదు. ఇచ్చినయెడల నీసోమ
రులు కష్టములేక వచ్చిన సొమ్మేగదా యని దుష్కార్యముల విని
యోగించెదరు. కావున బుద్ధివంతుడైన మనుజుఁడు వ్యర్థము
లగుఖర్చులను నేయక ధనమును బాగ్రత్తగా కాపాడు కొన
వలయును

ఆ. ఆడువారిగన్న వర్థంబుఁ బొడగన్న
సార మైనరుచుల చవులఁ గన్న
అయ్యగారికైన నాశలు గలుగవా, వి.... 6

మేము గురువులము, మేము సన్యాసులము మేము విరాగుల
మని చెప్పచు తిరిగిడి యయ్యవారలకైనను ధనము మీది యాస

పోనేరదు. అహ ధన మెంతవశికరణౌషధము ఇట్టి జనవశ్యమును చేయునట్టి వీలొకమునఁ గొన్న మాత్రమే కలవు. వానిలో నన్నిటికంటె ధనపాధికము ధనము పాపఁగాంచిన కోరనివారరులు ఎట్లందురా? చూడుఁడు అశునారిని చూచినను, ధనమును చూచినను, గునిగలపదార్థములఁ జూచినను ఎంతటివారి కైన కాంత్యులుగను కావున ధనములను జాగ్రత్తగా కాపాడుకొనుము

ఆ. ఆపనందు జూడు మారయబంధుల

భయమువేళఁ జూడు బంటు గుణము

పేదవడ్డ వెనుకఁ బెండ్లమునుతిఁజూడు, వి.... 7

మందువెనుకలఁ జూడఁ బంధువుల మఖస్తుతుల కుబ్బిపోయి ధనమును వ్యర్థముగా ఖర్చునీయకుము ఈ బంధువుల నీ కాపదగలిగినప్పుడు నీవంక గన్నిటి యైనఁజూడరు ఇట్టివారి నీకఁ గొందఱిని జూడుము బుద్ధిమంతుఁడవగును బంధువులందరును విజనుగు ప్రేమగలవారని నమ్మదవేని పరీక్షించుము ఆపదలలో బంధువులను, భయసమయములలో బంటులను, పేద యైనతరువాత పెండ్లముచేయు అదరమున చూచి జాగ్రత్తగా మెలంగుము.

ఆ. ఆశచేత ధనము నార్జింపగానేల

మట్టికిందఁ బెట్టి మఱివనేల

ధనము పోవువెనుక ధర్మం బదేలరా, వి.... 8

కొండలు తెలివితేక అత్యాశపడి సంపాదించితేక సంపాదించితేక ధనమును సంపాదించెదరు. అటుతలువాత దానిని

తగునట్టు లనుభవింపక ముందెప్పుడో ధర్మమును సేత మని మాటి
యుచు మంటిలో పూడ్చెదను. తఱువారిత మఱచి పోయెదరు.
అహా ! ఎంతతెలివి తక్కువ ! తనధనమంతయును మట్టిపాలై
పోయిన తాను చేయఁదగిన ధర్మ మేమున్నది ? అధవా ఉన్న
దనినను ఆపాడు ధర్మమువలన ప్రయోజనమేమి ? కావున ధన
మును బాగ్యుత్తగా కాపాడవలెను

ఆ ఇంటిలోని ధనము నిదినాది యనుచును
మంటిలోన దాచు మంకుజీవి

కొంచుబోఁడు వెంట గుల్లకానునురాదు, వి....

ధనమును సంపాదించవలసియుండుట ముఖ్యము సంపాదించిన
దానిని సద్వినియోగము చేయుట అంతికంఠెను ముఖ్యము బుద్ధి
లేనివాఁ డీసమాచారమును తెలిసికొనలేక మూర్ఖుడై ఇంటిలో
నున్నధనమును చూచి ఇది వది ఇది నాది యని మట్టిలోదాచు
ను. కాని తాను చచ్చిపోవునప్పుడు తనవెంట నేమైనను తీసికొని
పోగలడా? లేక అధనము తనంట తా నేమైన గుల్లకాపైవను రాఁగ
లదా? లేదనిభావము. కావున ధనమును సంపాదించి సద్వినియోగ
మును చేయవలయును.

ఆ. ఇరుగుపొరుగువారి కెనయుసంపదఁ జూచి

తమకు లేదటన్న ధర్మమేమి ?

ధర్మ మన్నఁ దొల్లి తన్నుక చచ్చిరి, వి.... 10

ధనముగలుగుట పుణ్యాత్మునికి కాని సంభవింపదు. దరిద్రులు
దీనినితెలిసికొలేక తమ యిరుగుపొరుగున నున్న ధనికులను చూచి

మిక్కిలి దుఃఖపడుచుందురు. ఇట్లు దుఃఖించినందువలన ఫలమినునంతయునులేకు ఏలయుని యందురా? పూర్వజన్మమున ధర్మమునేయక నిజన్మములో నేదియు గలుగదు ఈదరిద్రులు పూర్వజన్మములో ధర్మముపేరు పెప్పిన తిన్నుకొని సమృద్ధులై బాధ నొంది ధర్మమునే నుక పోయిరి గదా! ఇప్పుడు వీరి కెట్లు లభించును. పుణ్యాత్ములకు గాని ధనము లభింపదు.

ఆ. ఇహమునందు చాలయిడుములు పడినను

బడుగు పొందగలఁడె పరమపదవి

పేద కనువు పడునె పృథివిపై భాగ్యంబు, వి....

పూర్వజన్మమునందు చేసిన పుణ్యములవలనఁ గాని ధనములు చేహారవు ఎట్లనఁగా ఈజనలోకమునందు శ్రుతి యెన్నెన్నింటినో పడరానిపాటులను బడియును నిర్భాగ్యుఁడు పరమపదమును అనఁగా మోక్షమును పొందగలడా? లేకుగదా! అట్లులే పేదయై పుట్టినవానికిఁ గూడ పూర్వమునఁ దాను పుణ్యముచేయనికారణమున భాగ్యము కలుగదు.

ఆ. ఇహమున సుఖయింప హేమతారకపద్య

పరమున సుఖయింప బ్రహ్మవిద్య

కడమవిద్య లెల్ల గల్ల మూఘులకెరా, వి.... 12

ఇహలోకము పరలోకము నని రెండేరెండు లోకములు త్రమములు. స్వర్గవిద్య (అనఁగా బంగారుచేయుట) బ్రహ్మవిద్య యని రెండేరెండు విద్యలు సుఖకరములు. అందులో స్వర్గవిద్య లోలోకములో సుఖింపఁగలుగుట కుపయోగించును. బ్రహ్మవిద్య

పరలోకముననుభవములనొందుట కుపయోగించును కావున నివియే
ఆందరిచేతను గౌరవింపఁదగినవి తక్కిన వన్నియునువిద్యలేకావు.
ఆసత్యములు అట్టివి మాధులకే గాని యుత్తములకు తగినవికావు

ఆ. ఇహమునందు సుఖము లింపారలేదట

పరమునందు సుఖముఁ బడయు టెట్లు

ధనము లేక సుఖము తన కెట్లుకలుగురా, వి....

ధనము నార్జించి పరలోకములో సుఖమును బొందుటకై
దానధర్మములను చేయు మని కొందఱయ్యలు పలుకుదురు బుద్ధి
మంతు లద్దానిని విశ్వసింపఁడు ఏలయనియందుకో? చూడుఁ
డు ఈలోకములో సుఖములు కలుగకయే పోయిన పరలోక
ములో నెట్లుకలుగును? మఱియు నింకనొకటి ధన మెవ్వరియొద్ద
జేరునో వారికి సుఖముకలుగును తనధన మితరులఁ జేరిం గా ధనము
లేకపోవు నే గాని తనకు సుఖ మెట్లు కలుగఁగలదు? కలుగదు.

ఆ. ఈత కన్నలోతు నెంచంగఁ బనిలేదు

చావు కన్న గీడు జగతిలేదు

గోచిపాతకంఁటె గొంచెం బికనులేదు, వి.... 14

ధనములేనిది జీవయాత్ర గడప దనియందురు మాకు గడు
చుటలేదా! ఆధనమువలన నేమిప్రయోజనమని కొందఱువిరా
గులగుజనులు పల్కిదురు. కాని వీరికి ధనములేక యున్నందు
వలన రాఁగలకొంచెపుతనము తెలియుటలేదు. విచారించినవో
గోచిపాతకంఁటె మించిన కొంచెపుతనము లేనేలేదు. అనఁగా
ధనమును వదిలినవారికి గోచిపాతముఁగూడ దోహకదని భావము.

ఎట్లనఁగా, ఈతకంటె లోతులేనియట్టులను, చావుకంటెను
గిడులేనియట్టులు

ఆ ఉచితవంతుఁ డైన నుద్యోగపరుఁడైన

సంపదమరియున్నసమయముననె

పరుల కుపకరించి పాలింప కల్గును, వి.... 15

ఎంత యుచితముగా నడచు వానికైనను, ఎంతటిగొప్పయు
ద్యోగము గలవానికైనను ధనములేక యున్నను జనుగుట కష్ట
ము. సంపద బున్నయెడల తానందఱికి నుపకరింపవచ్చును, పశో
పకార మను పవిత్రకార్యమునకుఁ గూడ ధనావశ్యకత్విమె
డుగా నున్నది ధనములేక యున్న నెట్లుపరుల కుపకరింప నేర్చును?
ఎట్లు పాలింపకలుగును? కావున బుద్ధిమంతుఁడు ధనము నార్జింప
వలయును

ఆ. ఉన్నయంత మనుజుఁ డుపకారి గా లేక

కన్ను కానడంచు ఘనుఁడు వల్కు .

దీనుఁ డైనతనకు దిక్కెవ్వరగుదురు, వి.... 16

కొందఱు జనులు ధనికుఁ డగువానియొద్దఁ జేరి నాఁడు
గూడ తనవలె నొకపోమరిగానుండ లేనిని వానిని పరిపరివిధముల
నిందింప మొదలుపెట్టును ఇట్టిఘనుఁడు ధనికులను “ఉన్నది
తిటిలో కొంచెమో గొప్పో యుపకారము చేయుటకు ధనికునికి
కృత్యము కాని ఉన్నంతవఱకు ఉపకరింపక కన్నుగానక తిరుగు
చుండు”నని నిందించు నే గాని ఈధనికుఁడు దరిద్రుఁ డగునప్పు
డీతనికి దిక్కెవ్వరగుదురో? యనియోచింపడు కావున స్తోత్ర
ప్రియులమాట విని ధనము నతిగా వెచ్చింపవలను.

ఆ. ఉప్పులేనికూర యొప్పుదొ రుచులకు

పప్పులేని తిండి ఫలములేదొ

అప్పులేని వాడె యధికసంపన్నుడు, వి.... 17

జ్ఞానమున్నను లేకయున్నను ఇతరములగు నావశ్యకవస్తువుల నేకము లున్నను, లేకయున్నను, అప్పుతీసి పప్పున్నము తినవలయునని కొందఱు కోరెదరు ఎంతవెట్టి! కూరలో నుప్పుచాల దనుకొనుడు అదిరుచింపవా? ప్రతినీత్యమును పప్పులేక ముద్దమింగుడు బడదేమి? ఇట్లు తెగతినువారికి సంపద లెట్లువచ్చును? సౌఖ్యము లెట్లుబుచ్చును? కావున బుద్ధిగలవాడు అప్పుదీయకయుండవలయును అట్టివాడె సర్వసంపదలుగలవాడు

ఆ. ఉర్వి వారికెల్లనొక్కకంచముఁ బెట్టి

పొత్తుఁ గుడిపి కులము పొలయఁజేసి

తలను చేయిపెట్టి ధనవరుల్ గవ్వును, వి.... 18

ఎట్లయినను ఎన్నిపనులయందు కష్టములను పొందియైనను మనుజు లందఱును కష్టపడి ధనార్జనచేయునట్లు బోధింపుము ధనముయొక్క యావశ్యకత్యమును శ్రేష్ఠత్యమును తెలియఁజెప్పుము ప్రపంచములోనివారి కందఱికి ఒకేకంచములో గుడువబెట్టి యొకనుత్యమును గలుపుము. కులభేదమును రూపుమాపుము. నెత్తిచేయిపెట్టి ప్రమాణముచేసి యైనను నుఖకరమని జెప్పి ధనమార్జింపఁజేయ బ్రయత్నించుము.

ఆ. ఋణమొసంగు నాతఁ డినుండగు దొలుదొల్త

నదియు మరలనడుగ యముడుగ నగు

అప్పుజేసి తీర్పు నటయనివారికి, వి....

ఎవ్వనికైనను సరియే ఎంతటి యాపదయైనను సరియే. ఒక
నికి అప్పు నీయకుము. నీవప్పుగొనకుము ఎందులకని యందునా?
తీనుము. ఋణము (అప్పు) నిచ్చువాఁడు మొదట సాక్షాత్తులోక
బాంధవుఁడే యగును కాని దానిని తీర్చుమని మరల యాడి
గినయడల ప్రాణములఁ బెరికికొని పోవు యనాతుల్యుఁడగును
అప్పుజేయుటకు ముందుగా నాయప్పు నెట్లును తీర్పఁగలుగు
దుమా యని యోజింపవలయును తీర్చుటకు తెలియకన్న కష్ట
మగును. కావున అప్పునీయకుము అప్పుగొనకుము

ఆ. ఎంతభూమి దిటిగి యేపాటు పడుచున్న

నంటనీక ప్రాప్తి వెంటదిరుగు

భూమి క్రొత్తదైన భోక్తలు క్రొత్తలా, వి....

ధనమును సంపాదించుట కనుపేరుతో ఎన్నిఎన్ని దేశ
ములు తిరిగినను, ఎన్ని పడరాని పాట్లుపడినను పూర్వకృతము
లేనిది లభింపదు గనుక దారిద్ర్యము వెంటనంటుకొని కలసి
రానీయక తిరుగుచునే యుండును. దీనిని తెలిసికొనలేక వెట్టులై
తిరిగెదరు. ఇట్టివారు వెట్టు లెట్లని యందురా? చూడుఁడు. దేశ
ములు కొత్తవియైన గీతలు క్రొత్తలా? కావున సదృష్టవంతులఁ
జూచి విచారము పొందవలగు

ఆ. ఎద్దుమొద్దువాని కేలశాస్త్రంబులు

ముద్దునాతి కేల ముసలిమగఁడు

చద్దిమిగులనిల్లు సంసార మేలరా, వి.... 21

సంసార మనిచేయుచున్నప్పుడు అతిథి అభ్యాగతులపూజ
లను చేయుచుండవలయును. వీనిని చేయవలయు ననిన ధనాత్తన

మనశ్శయము చేసితిరివలయును. పోనీ ధనమే యక్కఱలేదు అతిథి పూజలే యక్కఱలేదు అని యందుగా? అట్లయిన నాసంసార మెందులకు? నిష్ప్రయోజన మగును అని యర్థము ఎట్లనఁగా, ఎద్దుమొద్దుస్వరూపికి వేళ్ళాస్త్రము లెట్లు నిరర్థకములో, చిన్నపా వకు పెద్దముగనులీ మొగఁడెట్లు వ్యర్థమో అట్లే చచ్చిమిగులనియిల్లు వ్యర్థమగును కావున ధనము నార్జింపవలయును

క. ఎన్నాళ్ళిల దానుండెడు

నన్నాధన మొప్పుకుండ నందుచు సుఖముల్

కొన్నాళ్ళకు దాఁజనినను

మన్నోగద మఱియు నెల్ల మహిలోవేమా. 22

“మాకు ధనమే యక్కఱలేదు” అని కొందఱు బిట్టిబిగును కొని కూర్చుండెదరు ఎన్నాళ్ళిట్లు ధన ముక్కఱలేక కూర్చుండి గలరు? ధనము అక్కఱలేక సుఖములు వచ్చుట యెట్లు? సుఖములు లేనిమనుజులదేహములు వ్యర్థములై మంటిపాలగును కదా! కావున సౌఖ్యముల నొందగోరువారు తిప్పక తమచేత నైనంత దనుక ధనమును కూర్చుటకొఱును బ్రయత్నింపవలయును.

ఆ. ఓజమాలు మగువ కూలిమాడలచేటు

పాటులేని మగఁడు కూటిచేటు

పనికిమాలు దాసి బత్తెంబు చేటురా, వి.... 23

కొందఱు డబ్బును దండుగ చేసి దాసీలని పేరుతో కొందఱు సేవకురాండ్రు నుంచికొనియెదరు. వారివలన కలుగునుపయోగముమాట నటుంకిము. కాని ప్రతిరోజును బత్తెముమాత్రము

పాడగుచుండును ఎట్లనఁగా, బలములేనిపడతిని కూలికిఁ బిల్చిన
కూలిడబ్బులు దండుగయగునట్టులు పాటుపడనిమగవానికి పెట్టె
డియన్నము దండుగయైనట్టులు కావున బుద్ధిమంతుఁడు ధన
మును వ్యయమునఁ జూటయందు జాగ్రత్తగా నుండవలయును.

ఆ. కట్టెవేరు లోడిగట్ట చెప్పగరాదు

కానరాక యున్న కలిమితనము

జంగమైనవాని జాతి గన్నడదొకో, వి.... 24

కొందఱు తమ కెక్కువగా సంపదలున్నవని పురజనులకును
ప్రేక్షకులకును లోపింపఁజేయుటకై వస్తుచాసముల నధికముగా
నలంకరించుచుందురు ఇది నట్టిదే బెత్తనమని నాతలంపు నిజముగా
సంపద లున్నవారు అందఱికిని తెలిసియే యుందురు వారి
కలిమి ప్రయత్నము లక్కఱలేకయే ప్రకటితమగుచుండును.
ఎట్లనియందురా? జంగముఅయినను జాతిగనుపట్టుటలేదా! యట్లు
లే కావున లేనిపోనివేషములచేత డబ్బునశింపఁజేయఁదగదు.

ఆ. కడుపునిండ దవుడు గంపలో బెట్టిన

జన్నుఁ బట్టనీక తన్ను గేదె

వారకాంత లెట్లువలతురో యూరిక, వి.... 25

చేతినిండ పుష్కలముగా ధనమున్న నే యీలోకములో
గుఱుములు బడయగలుగుదుము కేవలధన మున్నంతమాత్రము
నను ప్రయోజనములేదు. ఉన్నధనమును జాగ్రత్తగా కాపాడి
కొనవలయును, కాని ధనములేక తలంపులు మాత్రము నెఱవేరవు.
చూడుడు. కడుపునిండ తవుడుబెట్టినను చన్ను ముట్టుకొననీయక

గేదె తన్నుచునే యుండునుగదా ! అట్లే వేశ్యకూడను కావున
ధన మత్యావశ్యకమని భావము.

ఆ. కనకపర్వతమునఁ గాపురం బుండిన

ననిమిషేశ్వరునకు నాసపోదు

కనకకుండలములు కన్గని నడుగఁడా, వి.... 26

ధనము చెడ్డదియని యును ధనముపై నాశనువిడువవలయు
ననియు ననేకులు పెద్దలు చెప్పుచుందురే గాని తాము ఆవరించిన
వా రొక్కరును లేరు తెలిసికొంతవఱకు దేనికలలో నైన నున్నా
రేమో ? యని విచారించినయడల లేరుసరికదా ! దేవేంద్రునింతటి
వానికే గూడ వింకనుధనాశయే ! అహ ఏమిధనము ! ! బంగరు
కొండమీద కాపురముండినను ఇంద్రునికి కూడ ధనాశయే !
ఎట్లని యందురా ? కర్ణునిజేరి కనకకుండలముల నడుగుటయే
సాక్షి. కావున ధనమునందు విరక్తినిొందవలదు

ఆ. కనకమృగము భువిని కద్దులేదన లేక

తరుణి విడిచిపోడె దాశరథియు

దైవమైన ధనముఁ దలచుచుండెను గాదె, వి....

బంగారముపేరు చెప్పినతోడనే యెంతటి మహానుభావుల
కైనను ఆశలు పుట్టును. అట్లు ఆశలేనివాఁడు లేడు చూడుడు.
రామునంతటినిస్సృహుఁడు “బంగారపులేడివచ్చెను” అని య
న్నంతనే “ఓసి బంగారములేడి యుండునా?” యని యైన
నాలోచింపక భార్యను విడిచి లేడివెంటఁ బరువెత్తిపోలేదా !
దేవుఁడైనను ధనమునే గోరుచుండును కావున బుద్ధినుండు
లింతటియావశ్యకవిషయమును వ్యర్థము పుచ్చకూడదు.

ఆ. కనక మున్నఁ బోదు కాముఁడు భీముఁడు

మిగులఁ దేజమంది మెలగుచుండు

విత్తహీనుఁడైన వెట్టిలలోనేటు, వి.... 28

ధనములేకయే భీమాదు బరణ్యవాసాదులం జేసిరి లేకున్న
బోవునా? భీముఁడు కాముఁడు వీరిందఱును బంగారమున్న
కష్టములకొఱకు కాటికి బోవనే బోయి పైగా వెనుకటి కంటె
సెక్కువలేజము నొంది వెలయుటకే ప్రయత్నములను సేయు
చుందురు ఇక ధనములేనివాని జాతము ఎవ్వఁడైన విత్త
హీనుఁడయ్యెనా అట్టివానిని వెట్టివారిలో నేటుగా చెప్పెదరు.

ఆ కన్నపుత్తునాస కనకంబుపై నాస

పిన్న పెద్దతనము లేన్నఁబోదు

వాసుదేవు విడిచి వసుదేవు నెంతురా? వి.... 29

ఇతరవిషయములందును సమయములందును ఎంతటిగొప్ప
వాఁడైనను కాని పిన్న పెద్దతనములను మానయ్యగదలను చూచె
దరు కాని బంగరముదగ్గఱ మూత్రము మొగమోటము లేకయుం
దురు. కన్నబిడ్డపై యాసయును, కనకంబుపై యాసయును, పిన్న
పెద్దతనముల సన్ననీయదు ఎట్లనియందురా? ధనికుఁ డగువాను
దేవుని విడిచి యాతనితండ్రి యగువసుదేవు నెంచెదరా? లేదు
గదా! అట్టులనే ధనవిషయమునఁ గూడను

ఆ. కనియుఁ గానకుండుఁ గడరీవియా లేదు

వినియు వినకయుండు విస్తయంబు

సంపద లేదేని సన్నిపాతము పూను, వి.... 30

సంపదలేనివాడును సన్నిపాతకోగియును సమానులని
చెప్పవచ్చును. ఏలయనగా, సన్నిపాతకోగియును సంపదలేని
వాడును కన్నులతో చూచియును పిన్నపెద్దతనముల నెంచరు.
వినినను విననివారిపోల్కి నుందురు ఆశ్చర్యము! అహ! ధనము
ఎంతలో మనుష్యునికి పిచ్చియై త్తించి వేయించున్నది. కావున
బ్రతివారును నవశ్యముగా ధనము నార్జింపవలయును.

క. కన్నెమీఁది యాస కనకంబుపై నాస

లేనివాడు వుడమి లేనివాడు

కలిగెనే నతండు కానంగ రాడయా, వి.... 31

సర్వమును తెలిసినవారి మని లోకులు కొందఱు “కనకము
నతిగాసంగ్రహము నేరురాదు ఇదియ బుధులకు కర్తవ్య”మని
ధర్మోపన్యాసములు గావించుచుందురు విచారించితిమేని నిజము
గాకన్యకలపైన గాని కనకముపైన గాని యాశలేనివాడీ భూలో
కములో నెక్కడను లేనేలేడు ఒకవేళ యుండునని యను
కొందమన్నను నాతఁడిట్టులు వీరివలె పెనురచ్చలపైనను పెంట
కుప్పలమీదను కనబడనే పడదు కావున నిట్టివారిమాట విని
వ్యర్థులుగాక ధనము నార్జింపవలయును.

ఆ. కమ్మరీని దుడుకు కార్యవినాశంబు

నడ్లవాని దుడుకు వాలపిడుగు

కాసువాని దుడుకు కాకుంట్లు బాణంబు, వి.... 32

అధికారముకూడను ప్రపంచమునందలి వస్తువులన్నిటి
కంటె నర్థమునకు అనగా ద్రవ్యమునకే యొక్కవగా గలదు.

ఎట్లనియందురా? చూడుడు. కన్దురపనిచేయువాడు కుపితుడై పనినేయకున్న పని నిలిచి పోవును. వడ్లవాడు (అనగా కొయ్యలను చెక్కిడివాడు) సరిగా పనిచేయకపోయిన దినగండము వచ్చినట్లు బుండును. కాని ధనికునికి కోపమువచ్చి సాధింపఁబూనినచో రామబాణమువలె తక్షణమే తగిలి వచ్చును.

ఆ కర్ణుడొకడై గాని ఘనులెవ్వరును లేరు
దానశీలు డంచు తలఁపఁబడెను
తలఁప ధనము కర్ణదాతఁ జేసెను నుమీ, వి....

నూతకులములో పుట్టినవాడైనను ధనముగలిగినందువలన నేకదా “లోకములోన దాతయన్నను ఘండన్నను ఇనసముండన్నను గర్ణుడొక్కడే గాని నుటియొక్కఁడు లేడు” అనికర్ణుడు తలఁపఁబడెను ఆహా ధనపుమాహాత్మ్య మెంతటిదో చూడుడు. కర్ణుని కింతటి యుత్కృష్టతను యశంబును ఇచ్చినది ధనమొక్కటేనుమీ! కావున బుద్ధిచుంతుడైన నరుఁడు ధనము నార్జింపఁబ్రయత్నంబు నేయవలయును

ఆ. కలిగినమనుజుండు కాముడై సోముడై
మిగుల తేజమునను మెరియుచుండు
విత్తహీనుడైన నుత్తసన్యాసిరా, వి.... 34

ధనము కలిగినమనుష్యుడే సకలలోకములలో నుత్తముఁడగును. ఇట్టిమనుజుడే! రూపములేకున్నను కాంతిలేకున్నను మన్నఘుడై చంద్రుడై తేజోవంతుడై వెలయుచుండును. ఇంక ధనము లేనివాడో విత్తహీనుడై విట్టివాడై గోచియు

మొలత్రాడును లేని సన్నాహసియై పోవును. కావున ప్రతివారికిని
ధన మార్జింపవలసియుండుట యత్యావశ్యకకార్యము

ఆ. కలిగి ధర్మ మీయఁ గానని వారును

కలిగి తినక చాల గ్రాగువారు

కలిమి నెచటఁ జూడఁ గానక చెడుదురు, వి....

తనును లేనియప్పుడు సరియే ఉన్నయప్పుడైనను పట్టునుని
ప్రాప్తానికి పదికానులను ఈయలేనివారును, ఒకరికీ యున్నను
తామైన తినియెడరేమి ! యన నట్లును గానివారును ఇంక పైని
వచ్చు జన్తజన్తములను సంపదను కనులతోఁ జూచెడి భాగ్య
మును నోచుకొనక వ్యర్థులై చెడిపోవఁగలుగుదురు. కావున
తాను అర్జించి పల్లనైనంతవఱకు ఒరులకిచ్చి గాని తా ననుభ
వించిగాని యుండుట ధనికునకు చేయఁదగిన కృత్యము

ఆ. కలిమి యున్నవానిఁ గని పట్టి నిచ్చిన

మనువుఁ బొంగుపాలు మఱగినట్లు

లోన నిగిరి కలిమి లోట్టపోయెడునొకో, వి....

లోకములో బుద్ధిమంతు లగునరు లందురేని, సంబంధ
బాంధవ్యములను చక్కగా విచారించి సంపద గలిగినవానికే తన
కొవరిత నీయవలయును. అట్లు ఇచ్చినయడల వారిబాంధవ్యము
(అనఁగా చుట్టటికము) పాలుమఱగినట్లు మఱగి సారవంతమై
యొప్పునేగాని ఇగిరిపోయి కుండ కంటికొని పోవునట్టులు కానే
రదు. కావునఁ బ్రతివారును ధనికులనే యన్వేషింపవలయును.

ఆ. కలిమి కలిగియుండి కఠినభావముఁ జెంది

తెలియలేదు ప్రజలు తెలివితేక

కలిమి వెన్నెలగతిఁ గానంగ లేదయ్యా,వి.... 37

బుద్ధిమంతులు సంపదలు వచ్చినవని పొంగిపడరు. బుద్ధి హీను లన్ననో తమకు కలిమి గలిగినదని బిజ్జుబిగుసుకొని యెవ్వరితోడఁగూడ మాటలనాడక, స్వయముగా తెలిసికొనఁజాలక చాచిపోయెనరే కాని, కలియలేములు వెన్నెలగాత్రులఁ బోలి శాశ్వతములు గావని తెలిసికొనఁగాఁ జాలరు కావున తనకు సంపదగలిగె నని పొంగి యొక్క దివముననే కర్బుచేసి తరువాత విచారిము నొంగవలదు

ఆ. కలిమి కలిగెనేని గామఁగాఁ జూతురు

లేమిచేతఁ జిక్క లేమ లధిపు

మదనువంటిదాని మాలఁగాఁ జూతురు, వి....38

ప్రపంచములోని తక్కినపదార్థము లొక్కటి ధన మొక్కటి నొకటి తక్కినవస్తువు లన్నను లేకయున్నను సంపద లుండినయెడల వానిని మన్నఁఁగునిగా నెందురు. ఇంక నొకవేళ వానికి దారిద్ర్యము వచ్చినా అస్త్రీలు వానిని మన్నఁఁగునితో సమాన మగురూపరేఖావిలాసములు కలవానినైనను మాలవానిని ఎలె దూరముగాఁ బొఱఁజూతురు కావున ధనము సర్వశ్రేయ ములకును తావలము, దానినే యార్జింపవలయును

ఆ కలిమి గలుగ సకలకులముల కెక్కువ

కలిమి భోగభాగ్యములకు నెలపు

కలిమి లేనివాని కులమేమి కులమయ్యా? వి....39

సంపదయే యన్నిగుణములను మూలక రణ వ గుచున్నది.
ఎట్లనియందురా? చూడుడు సంపదయే సగు స్తము లగువలముల
కంటె నెక్కువవలమును తెచ్చుచున్నది సంపదయే తానుగోరిన
సమస్తభాగ్యములకు పట్టుగొమ్మ ఇట్టి సంప లేనివాని జన్మము
వ్యర్థము అట్టివాని భాగ్య మేమిభాగ్యము? కుల మేమి కలము?
ఆనందా సంపదలు లేకున్న నంతయును వ్యర్థము

ఆ కలిమిఁజూచియీయఁగాయమిచ్చినయట్లు
సమునకీయనదియు సరిసతన మొ

పేదకిచ్చుచునవుపెన వేసి నట్లురా, వి.... 40

విశ్వర్యములను పరికించి ఇచ్చుచున్నోళ్లను చేసికొన్న
యెడల నది యంగిచ్చినట్లుండును తనతో సమానమయినవాని
కిచ్చిన నది యెవరి యెచ్చుకొన్నను తెలియక గౌరవము లేక
సరసమాడుకొనిన యట్లుండును ఇంక చీదవానికిచ్చెనా?
తట్టబుట్ట పైనవైచి నెత్తికీ గట్టిర నెంత చీకాకును గలిగించునో
యంతటి చీకాకును గలిగించును కావున ధనిమండవై ధనికు
లతో వియ్యమందుము.

ఆ, కలిమి నాఁడు మగని గామించి చూచును
లేమిఁజిక్కునాఁడు లేవకుండు

మనినమగనినై న మడియంగఁ జూచును, వి.... 41

అర్థములేనినాఁడు వ్యర్థుఁడు అట్టివానిని పిచ్చికుక్కలు
కూడ నొల్లవు. ఇంక పెండ్ల విప్లవడి దని వేలుచెప్పవలయునా?
చూడుడు. అర్థములపట్ల భార్యలస్వభావ మిట్టిదో? సంపదగలి

గినయెడల నుగనిఃశ్యంతము ప్రేమతోఁ జూచును లేనివాఁడు
చూచినను చూడనట్టులు నటించి లేవనైనను లేవదు పైపెచ్చు
ఇట్టిమగనిచేరి నేమిప్రయోజన మిట్టివాఁడు బ్రదికియుండుట
కంటె చచ్చిన బాగుండునని కోరును కాబట్టి శ్రేయఃకాము
లర్థముల నాశింపవలయును

ఆ. కాంచనంబుపై నఁ గాంతలపై నను

బమ్మకై నఁ బుట్టు రిమ్మతెగులు

తోయజాక్షి విడుచు దొరయెవ్వరును లేరు, వి....

బంగారముపెని ఆసలేనివాఁడు మల్లోకములలో నెక్క
డను లేడని గట్టిగా చెప్పఁగలము ఇఁక వీరి వారి సమాచారము
లేల, లోకముల నన్నిటిని వుట్టించిన బ్రహ్మకైనను గానిండు
బంగారము గాని పడలిగాని కన్నుల కగుపడినవెంటనే వలయు
నని వాంఛ గలుగునే కాని వలకని కలుగదు అఁడుదానిని విడుచు
ప్రభు వెచ్చటను లేనట్లే అర్థము నాశింపనివాఁడును లేఁడు.
కావున జాగ్రత్త విహించి ధనమును కాపాడుకొనవలయును

ఆ. కాంచనంబు మీఁది కాంక్ష మోహ మటండ్లు
విడువలేరు దాని విబుధులై న

కాంక్ష లేనివారు కానఁగా రారయా, వి....43

బంగారుపై నాసయుంచికొనుటకు యజ్ఞాన మనియును,
ఆయాసను పో, ద్రోలని యంతఃపటసు జనుఁడు మోక్షమున కర్హుఁ
డు కాఁడని యును కావున నవశ్యము విసర్జించి వేయవలయు
నని విద్వాంసులు చెప్పుచుందురు, కాని ఎంతటి విద్వాంసులై

నను బంగారముపైని కోర్కీలేనివారు ఎక్కడనైన నుండిరేమో? యని వెదకిచూచినను కానరాక యున్నారు కాబట్టి తెలివి తక్కువచేత ధనము నపరిమితముగా వెచ్చించి చెడిపోవలదు.

ఆ కావలయు ధనముఁ గాంత నెల్లప్పుడు

కావలేనివాఁడు చావలయును

కాపులేని దాని కాపుర మడుగ నా?, వి.... 44

పురుషుడై పుట్టినగును సంపాదించు ఫలము కేరేపురు షార్థము పురుషార్థము గోరువాఁడు ప్రతివాఁడును విధిగా పడ తిని భోజ్యమును జాగ్రత్తిగా కాపాడవలయును ఈరీతిగా కాపాడలేనివాఁడు వ్యర్థుఁడు అట్టివాఁడు బ్రదికియుండుట కంటే చచ్చుటమే ను. కాపులేక ఇచ్చినదివల్లు వెచ్చించు కాపు రము యొక్కయు కనకముయొక్కయు మంచిని వేరేతెలుసుగ వలయునా? కాపున సంపదను చక్కగా కాపాడుకొనవలయు.

ఆ, కుడువఁ గూడులేక కూడఁబెట్టఁగ లేక

విడువ ముడువ లేక గడన లేక

నడువ సాగకున్న నడవీనుగందురు, వి.... 45

ధనహీనుని బ్రతుకెంతినీచమైందోచూడఁడు తనకు తను టకు ఆస్తియు కావలయుననిన దొరకుట దుర్లభము. తా నొక రునికి పెట్టవలయుననిన నంతకంటే నుండదు పోనీ ఇట్టికాపు రమును వదలివైచు నేమో? యనుకొందిమన్నను విశువఁజాలఁడు. కాపురము స్వాధీనముచేసికొని గడుపఁజాలను చిల్లివ్యయైన అర్జన ముండదు, ఇత నాపైని దినము గడచుటయే కష్టమగు

చండు ఇట్టిగానిని లోమలు చూచినప్పుడు నడిపీనుఁగు అని
నిందింప మొదలుపెట్టెనరు. కావున లోకనిందకు భయంపడి
యైనను ధనము నార్జింపుము

ఆ కులము గలుగువారు గోత్రంబు గలవారు

విద్యచేత విట్టవీగువారు

పసిః గల్గువాని బాసినకొడుకులు, విశ్వ.... 46

“మాది స్వంతుము మాది గొప్పగోత్రము లోకము
లోని యందఱుండు మేలు హెచ్చువారము.” అని కొందఱు
ఱును, “అన్నివస్తువులను నిందించినది విద్య విద్యతో సమాన
మిలోకమునో లేదు మేము విద్య నార్జించితమి మాతో సమా
నులు లేరు” అని కొందఱు. గర్వముచే విట్టవీగునుందురు
అహ! ఏమి వీరి తెలివి తక్కువ ఈ కులముగొప్పవారలు
గోత్రాలవారు విద్యాధికులు ధనములేమిని అందఱును భాగ్యవం
తుని దాసీపుట్టులతో సమానులగుదురు కావున ధనమార్జింపుము

ఆ కులము లేనివాఁడు కలిమిచే వెలయును

కలిమి లేనివాని కులముదిగును

కులము కన్న నెన్నఁ గలిమి ప్రధానంబు, విశ్వ

లోకమునో నభిమానమును బుట్టించు వస్తువులు రెండు
ఒకటి కులము రెం వది కలిమి గుణవంతుడైనవాఁడు కులము
కంటెను కలిమినే ముఖ్యముగా చూడవలయును ఎట్లనఁగా: —
కులము తక్కువయగువాఁడుండినచో వాఁడు సంపదచే నధికుఁ
డగును. ఇట్లే కలిమి తక్కువవాఁడు కులముచే హెచ్చగు నన

వలదు అట్లేన్నడు కాదు. కలిమి లేకపోయిన కులము తక్కువ
యగును. కాబట్టి కులము కలుములలో కలిమియే ప్రధానము
కావున కలిమి నార్జించుము.

ఆ. కులుకుగుబ్బఁ జూపి గోబ్బున వలపించి

చేతికానులెల్లఁ జేరఁదీయు

చేతఁ గానులేక చేసెడిదేమిటి, విశ్వ.. 48

ధనుగుంవాని నెక్కడ నెవ్వరైనను చేరఁదీసి ద్రవ్యము
నపహరింపనే చూచుచుందురు కావున జాగ్రత్తను వహించి
యట్టివారి మాయలంబులకు కాపాడుకొనవలయును ధనాశ గల
వారు కావున వారికి నీగ్గుఎగ్గులండువు జనులను తమవశముచేసి
కొనుటకు చున్నలసాగనుఁ జూపి వెలిపింతురు చేతిలోని కానుల
నన్నిటిని గ్రహింతురు పోనీ! మనియ నెదవా? మాడు చేతిలో
నొక్క చిల్లిగవ్వ యైనను లేనినో నీవేమిచేయఁగలవు? కావున
ధనమును జాగ్రత్తగా నుంచుము.

ఆ. కూరలేనితిండి కుక్కతిండినిపించు

మాఱులేనితిండి మాలతిండి

ధారలేని తిండి దయ్యపుతిండిరా, విశ్వ.... 49

దబ్బులేనివారికి సౌఖ్యము నెట్లువచ్చును? ఎట్లు జీవింపఁ గలు
గుదురు? ధనికులు కానివారిలు బ్రదుకుటలేదా? యని యనెద
రేమో? సరి. ఇదియూ, తిండిత్రిప్పలు లేక మాడివచ్చుటయూ
గొప్ప? అట్టివానితిండియు నొకతిండియా? కాదు కూరలేని
భోజనము కుక్కతిండితో సమానము మాఱులేని తిండి మాలని

తిండితోపాటి. అజ్యధారలేక యన్నముఁ దినుట దయ్యపు
తిండి కావున భోగముల కాసించువారు ముందుగా ధనమును
సంపాదించి ఎలయును

ఆ. కూలినాలిఁ జేసి గులాము పనిచేసి

తెచ్చిపెట్ట నాలు మెచ్చుచుండు

లేమిఁ జిక్కువిభుని వేమాఱు దిట్టును, విశ్వ....

ఎన్నికష్టములనొందియైనను ధనము నార్జించుటయే పురు
షాకౌర్థము. భార్య మన్నగువారిని పోషించుట కైనను ధనము
నవశ్యముగా నార్జింపవలయున అట్లు పోషించుటకు మర్యా
దగా ధనార్జనమునేయుటకు వలనుపడనిదో కూలి నాలి చేసియై
నను గులాముపనిచేసియైనను డబ్బును సంపాదించి అలుబిడ్డలను
పోషించిన మెచ్చుకొనును అట్లుగాక దరిద్రము నొందిన చేసి
కొనిన పెనిమిటి నైనను అనేకమారులు తిట్టి దిగపాఱఁ బోయును.
కావున ధనమును సంపాదించుట ముఖ్యమగు కార్యము

ఆ కోమటి మదిఁ గోరుతామమేయెల్లెడ

వైద్యుఁ డొరులకెపుడు వ్యాధిఁగోరు

వాడవారు ధనికుఁ జేరఁగాఁ గోరును, వి.... 51

ఊరిలోని వారందఱు ఎంతగొప్పవారైనను ధనికు నాశ్ర
యించికొనియే బ్రదుకఁజూతురు ఇట్లుగుట సహజము ఎట్లు
లని యడిగెదరా? చూడుఁడు. కోమటి తనవర్తకము వృద్ధినిం
గునను నాశచే కలుపునే కోరుచుండుట లేదా? వైద్యుఁడు తన
వైద్యమే ప్రసిద్ధిఁజెందవలయునని లోకులకందఱికిని రోగములు

రావలయు ననికోరుటలేదా ? అట్టులే వాడలొనివారు తాము ఇతరుల ధనము నపహరింపవలయును అని యత్నించుదురు.

ఆ. గోచిపాతఁ బెట్టి కోరి తా ముని సంచు

మనసులో ధనాశ మానలేడు

ఆకృతెన్న వేటిఁ కాశయెన్నఁగ వేరు, వి....52

వేయిమాటలేల? ధనము ఆక్రమణ లేదని పాటవైచినవాఁడు లేనట్టులే ధనమునకై అసపడి వేషములను వేసికొని వాఁడు గూడలేడు గోచిపాతఁబెట్టుకొని మునీశ్వరుఁడ నంచు తిరిగి మనంబులో మాత్రము ధనముపైని ఆశను విడలుకొనఁజాలఁడు. ఎప్పటికిని బుద్ధిమంతులగువారలు ఆకారమును చూచి మోస పోకూడదు. ఏలయునఁగా ఆకృతి వేఱుగ నుండును, ఆశ వేఱుగా నుండును, కావున మోసపోయి ధనముఁ బోగొట్టికొనవలదు.

ఆ. చదువులందుఁ బాడి సౌఖ్యములందును

పెనవులందు రాజ్యపదవులందు

నాశ లుడిగినట్టి యయ్యలు గలరొకో, వి....53

ధనాశలేనివారు తిఱుచుగా తేరనుటకంటెను లేనేలేరని చెప్పుట యుత్తమము. ఏలయనియందురా? చదువులు, సంపదలు, ఆధరణములు అధికారములు, ఎంతటివారికైనను మోహమును పుట్టించి కోర్కెలను తేవునేకాని నిరసనమును పుట్టింపవు ఇట్టివానియందు ఆశలేదని చెప్పుట యసత్యము. వీనియందు ఆశలనుడిగినతయ్యలు కూడకలరా? లేరు.

ఆ. చమురు గల్గుదివ్వె సంతోషముగ వెల్లు
 ధనముగలుగువాని తలఁపుఁ జెలఁగు
 ధనములేని వాని తలఁపులు తీరునా, వి54

ధనముగలవాడే ఎట్టిధర్మ కార్యమును గాని ఎంతటిపుణ్య
 కార్యమును గాని ఘనకార్యమును గాని చేయఁగలఁడే కాని ఇతరు
 లగు దరిద్రులవల్ల నగునా! కాదు ఎట్లనఁగా చమురుకలదీపము
 చక్కఁగా వెలిగింట్టులే ధనముగలవానికోర్కులును అతిశీఘ్ర
 ముగా కొనసాగును చమురులే! దీపము వెలుగక ఆరిపోవు
 నట్టులే దరిద్రునికోర్కులు కొనసాగవు సరిగదా చివఱకు
 నశించిపూడ పోవును కావున ధనమార్జింపుట యత్యావశ్యకము

ఆ. చావు నేడొ రేపా! జతపడినప్పును
 పెక్కునాళ్లు కూడఁ బెట్టనేల?

అనుచు నాశ లుడిగినంతటివారేరి, వి 55

ఏపనిస్తనను అందఱికిని చెప్పెడివారే గాని తాము చేసెడి
 వారు లేనేలేరు, అట్టులే ధనము చిక్కినంతకు ఖర్చుచేయు మని
 చెప్పెడివారే గాని తాము చేసి చూపెడువారు లేరు ఎట్లనఁ
 గా:—చావు నేడొ రేపా! రానేరానప్పును కావున పెక్కు
 నాళ్లు కూడఁబెట్టిన ప్రయోజనములేదు ఇదిగో ఎప్పునుచూ
 డుండు. మేము కర్పచేయుచున్నా మని అశలుడిగి ఖర్చుచేయు
 నంతటి ఘనలెవ్వరును లేరు కావున బుద్ధిగుంతుండు తనధనము
 నితరులమాటప్రకారము కర్పనక్కువగా చేయకూడదు

ఆ. జడలు దాల్చు పెల్లు జగము నీ యనుపెల్లు

నొడలు విఱుచు నట్టియోగ మెల్ల

లక్ష్మీ తమకు తానె లభ్యమాననికాదె, వి. 56

విరాగిగాని రాగిరాని, లోకములోని ప్రతిమనుష్యుఁడును
ధనముకొఱకే త్రిప్పటల నొందుచున్నా రవట కినుమంత
యును సందియును లేకు ఎట్లనియుండురా? మామఁడు ఏవో
మంత్రమును గాని యోగమును గాని యవలంబించిన ధనము
స్థితిమనని ఆశించియే కదా లోకములోని బైరాగు లందఱును
జడలుదాల్చుటయును, లోకము వశ్యరము అని నిందించుటయును
ఒకట విడిచికొనుటయును కాబట్టి ధనమునుండి ఏమఱురారు.

ఆ. టంక మదుకకున్నఁ బొంకంబు గారాదు

స్వర్ణభూషణంబు జగమెఱుంగు

భటుఁడు వెంటలేక ప్రభుఁడు శోభించునా, వి 57

ధనసంపాదనకొఱ కనేకవిధములగు కష్టముల నొందునని
మార్గము నిందించెదరే కాని ఏవో యొకయెత్తువేయనిది ధన
మెట్లువచ్చును? రాగు గదా ! బంగారము సొమ్మునన్నవని ధనము
లేకపోయినచో జగత్తుమెచ్చుకొనబయెట్లు ? బంగారము లేక
మనజుఁగు ప్రకాశించునా? ప్రకాశింపఁడు ఎట్లనియుండురా?
భటుఁడు వెంటరాకపోయి, ప్రభువు ప్రకాశించునా? అట్లే
కావున ధనము నార్జించుట ముఖ్యము

ఆ. డిందుపడినవాని నెందును లెక్కింప

రిందు నందుఁ గాన నెట్టు లయిన

మందమతివి గాక మహిమతో నుండుము, వి....

ఒక వేళ ధనమును సంపాదించి దాని నంతయును కర్బునేసి
కొంచెము లొంగిపోయినవానిని లోకులాదరింతురా? యని విచా
రితము చూచితమేని నిర్ధనుని ఈలోకములోను లెక్కనేయరు.
పరలోకములోను లెక్కనేయరు. కావున బుద్ధిహీనుడవై తిరు
గాడక బాగ్మతగా ధనమును కాపాడికొని పేరుప్రతిష్ఠలనొంది
నుఖింపుము.

ఆ. డొక్క లెండిపోవు డొక్క తానయ్యను
మమత మానఁ గలఁడె? మానవుండు

కాన ధనముఁ గూర్పఁగడఁగుము జ్ఞానివై, వి....

డొక్కలన్నియు తిండిలేక యెండిపోవునట్లు కృశించి పు
టికి నభిమానమును పోఁగొట్టుకొనఁగలఁడా? లేదుగదా! కావున
బుద్ధిమంతుడైనవాఁడు వ్యర్థముగా కాయక్లేశమును గలిగించు
తపోజపంబులతో తంటాను పడుటకుంటే నియతముగా ధనము
వార్జించి జ్ఞానియై సౌఖ్యముల నొందుటయే యత్యుత్తమమగు
కార్యము కాన నెవఁడుచేయుట కొఱుఁ బ్రయత్నించును సేయు

ఆ. తమకు బంధు వనుచు తానె తోడుకవచ్చి

కలిమిఁ గలయఁ జూచి కాంక్షపడుచు

దక్షిణల నొసంగి తరుణి నీయఁగఁజూచు వి....

సంపదకలవాని కీలోకములోఁ గలుగుగుర్యాదలను సుఖము
లను పరికించుడు. కులహీనుడైనను గుణహీనుడైనను సంపద
విస్తారముగా నున్నయెడల వానికిని తమకును ఇదివఱలో నెట్టి

సంబంధము లేకున్నను, తమబంధువని వానిని జెప్పుచు సంపదకు ముత్యమును కోరి వరదక్షిణాలనొసంగి చక్కని చుక్కయగుఁ దగుపిల్లనిచ్చి పెండ్లిసేయఁ జూతురు. కావున ధనమార్జింపుట యవశ్యము చేయఁదగును.

ఆ. తఱుచు కల్లలాడు ధరణీశునిండ్లలో

వేళవేళ లక్ష్మీ వెడలిపోవు

నోటికుండలోన నీరము లుండునా, (?) వి.... 61

మహారాజులైనను గాని చక్రవర్తియైనను గాని సంపదలను జాగ్రత్తగా కాపాడుకొనిది నిలువదు. కొందఱు రాజులు వేళయు లేక అప్పుడిప్పుడనక నెప్పుడును తగవుల నాడుచుదురు. ఇట్లసత్యములు వలుకుదు జగజములను వేయు వారిండ్లయందు రాజులుకావలయును గాక లక్ష్మీ నిలువనే నిలువదు. ఎట్లనియందురా? ఓటికుండలో నీరు నిల్చునా? నిలువదుకదా! అట్లులే తగవులాడి ధర్మస్థానముల కెక్కువారికి ధనమెట్లు నిలుచును? నిలువదు.

ఆ. తరుణి సుతులు ధనము ధాన్యముల్ సంపద

లెంతచుట్టుకొనిన నంతచేటు

పసిరికాయ పురుగువద్ధతి గానరో, విశ్వ62

ధనమును సురక్షితముగా చేయనించినవానికి భార్యలుచుట్టుములు కొమరులు ధనము ధాన్యము ఎంతగా తననుచుట్టుకొనిన నంతచేటు కలుగును ఎట్లనియందురా? పరికించుఁడు. పసిరికాయ పురుగు తననోటినుండి వచ్చుచారమును జాగ్రత్తగా చిక్కుగాఁ

బడకుండు కండెగా చుట్టవల నునని పూసకొని తనకాళ్లకు బండ
ములను వైచికొని మృతినెందును అట్టులే ధనరక్షణమునఁగూడ
నితిరులు ప్రతిబంధకు లగుదురు.

ఆ తలనుఁ బాగ పైని దగుపచ్చశము బొజ్జ
చెవులపోగు లరనిచేరు నర్థి
సుఖముఁ గోర ధనము సౌభాగ్యమును గోరు,వి

జబ్బులేనివానిదగ్గఱకు జబ్బుగూడరాదు ఎంతదరిద్రుడై
నను గర్భయాచకుడైనను వైకలిమిని చూచియే యాచింప మొ
దలువెట్టును తలపైని బెట్టుకొన్నపాగను, పైనికప్పుకొనిన
పచ్చడిమును చెవులపోగులను చూచి సమీపించును కావున తన
చుట్టూ బదుగురువచ్చి తన కెక్కుడు సౌఖ్యములు కలుగవలయు
ననినచో తా నవశ్యము సంపదను కోరవలసియుండును

ఆ. తల్లిబిడ్డలకును దగవు పుట్టించెడు
ధనము సుఖముఁ గూర్ప దని వచింతు
కాని, గడన లేక గడచుట యెట్లురా, వి....61

మూర్ఖులై కొందఱు జనులు ధనమును నింపించుచు ‘తల్లికిని
బిడ్డకును తగువులను కలిగించును, ఛీఛీ! ధనమంతిచెడువస్తువీలోక
మున మఱొక్కటిలేదు కావున బుద్ధిమంతుఁ డగువాఁడు ధన
ము నార్జింపకూడ’దని చెప్పుచుందురు. సరి,వీరుచెప్పినట్లులే నడ
చుకొనియెడము గాని ఒక్కపైస గూడ యార్జనచేయక ఈలోక
ములోఁగడచి బ్రదుకుట యెట్లొ చెప్పుఁడు? కావున వీరిమాటలను
విశ్వసింపకుఁడు.

ఆ. తభుకు బెభుకుఁ జూచి ధరలోని జనులెల్ల
కద్దు లేద టండ్లు ఘనతగాను
ఇదిగో యదిగో యనుచు నీక నెక్కడందురు,వి

మనుష్యుఁ డెంతవఱకు గనికుఁడుగా నుండునో లేక
ఎప్పటివఱకు ధనిక వేషమును వైచిత్ర్యమునో అంతవఱకు వాని
నందఱును గౌరవింతురు. అధనికుని తభుకు బెభుకును చూచియే
యందఱును అడిగి దానిని కద్దనిగాని లేననిగాని ప్రత్యుత్తర
ముల నిచ్చుచుందురు ఒక వేళ దరిద్రుఁడుగాఁ గనుపడి దేనినైన
నడిగినేని ఈయక ఇదిగో అదిగో యని త్రిష్పదు చివఱకు
లేదందురు ధనికునకును దరిద్రునకు నింతటివ్యత్యాసము గలదు.
కావున ధనము అనశ్యము అర్జింపఁదగినది

ఆ తవిటికరియఁ బోవఁ దండులంబుల గంప
శ్వానమాశ్రయించు సామ్యముగను
వై శ్యవరుని సొమ్ము వసుధ నీచుల కబ్బు,వి....66

ధనము నార్జింప తలఁపు గలుగఁగానే సరియ? కాదు
అర్జించిన ధనమును కాపాడుకొనవలయును అధికమునకుఁ బోవు
నప్పుడున్నదానిని జాగ్రత్తచేయు నేర్పుకలిగి యుండువలయును.
అట్లు లేకయున్నచో నసలునకే మోసము సంభవించును. ఎట్లు
యందురా? ఇంటిలోనున్న బియ్యమును జాగ్రత్తచేయక
తలుపు తెఱచికొని తవిటికిఁ బోయిన కుక్కలు చొరఁబడి తిని
పోవునట్లుగా, అర్జించిన దాని నతయ తెలివి లేనివై క్యవరుల
సొమ్ము నీచుఁపాలగును.

ఆ. తాను గోడువ లేడు తగవేది యాపులఁ

జేర నీయఁ డట్టి చెనటి పశువు

చేనిలోన బొమ్మఁ జేసి కట్టిన యట్లు, వి.... 67

ఒక్కొక్కఁడు ధనము నార్జించును, గాని దాని నెట్లు
 బుపయోగించవలయునో తెలిసికొనఁడు తాను ఆనుభవింప
 నైనను ఆనుభవింపవలయును. లేదా తనయాపులఁ జేరనిచ్చి
 యనుభవింపనైనను చేయవలయును ఈరంబుపరులును తనకు
 తోచక యెదుటివాఁడు చెప్పిన విషయి చెవిటి పశువు చేనిపంట
 పాటుపోకుండు గట్టెడియొక విధమైన బ్రహ్మతో సమానుఁ
 డగునే కాని యితరము కాదు. కావున నార్జితములగు ధనముల
 సద్వినియోగముఁ జేయవలయును

ఆ. తాను దిరుగుభూమి తొమ్మదాంబరమైన

బరఁగు దేశమునకు జరుగవలయు

గొల నటెండిపోవ గొక్కెరలుండునా? వి....68

బుద్ధిహంతుడై ధనార్జనమునేయు వాఁడుండవలయును.
 ఒక్కొక్కప్పుడు తొమ్మదాంబు దేశమునందు కలుపు మొదలగు
 వానివలన నాదాయము లేకపోయిన యెడల నేనీ దేశమును విడిచి
 పోవుదునా యని దురభిమానమును పొందిక ధనార్జనమున కను
 వగు మఱియొక దేశమునకు పోవలయును ఎట్లని యందురా?
 ఉదాహరణముఁ జూడుఁడు కొలనిలో నీరున్నంతకు గొక్కెర
 లుండునే గాని యా నీరెండిన తిలువతను గొక్కెరలుండని
 యట్లే.

ఆ. తిరిపగాఁడయినను దిరిప మెత్తినయట్టి

తిరిపమందె తాను దిరిప మిడిన

తిరిపము తిరిపమునఁ దిగఁబడిపోవురా, వి....69

కొందఱు అనాలోచితముగా తాము సంపాదించిన ధనమును వెచ్చించుదురు అట్టిసమయము నిదితగదని చెప్పిన నా కెంతకంటెను దరిద్రము గాఁ బోవునను కాని అట్లనుట మాత్రము సరిగాదు ఎందువలననఁగా — చూడుఁడు తిరిపె మెత్తుకొనువాఁడైనను గాని, తనకు వచ్చునది కొద్దియైనను, అకొద్ది తాను తిరిపమువేయుట మొదలుపెట్టి క్రమముగా తఱిగి పోవునా? పోవదా? అట్లే ధనముకూడ

ఆ. తీపి కెల్లఁ దీపి తెలియంగఁ బ్రాణంబు

ప్రాణవితతికన్నఁ బసిడి తీపి

పసిడికంటె తీపి పరఁగెడునో లేదో, వి....70

ప్రపంచములోని పదార్థము లన్నిటిలోనికని మిక్కిలి ప్రియమైన వస్తువు ప్రాణము. ప్రాణముకంటె తీపిగలపదార్థము సామాన్యముగా లేదుగదా! అప్రాణముకంటె కూడ బంగారము మిక్కిలితీపి (అనఁగా: ప్రాణాపాయము వచ్చినను బంగారమును వదలని పట్టుబట్టి యుందురు) ఇట్లు క్రమక్రమముగా వచ్చి చిట్టచివఱకు బంగార మన్నిటికంటె ప్రీతియైన వస్తువయ్యెను అపసిడికంటె తీపి లేదా యనియందురేమో? కాని దానికంటె సధికమగు వస్తువున్నదో లేదో చెప్పఁజాలము.

ఆ. తెలుపఁబడినవాఁడు దేవతాభక్తుండు

మాటలేనివాఁడు పోటుబంటు

కాసులేనివాఁడు కడుబ్రహ్మచారియనా, వి....71

లోకమలోని జనులొక్కొక్క విషయముచేఁ బ్రసిద్ధిని పొందుచుండురు ఏవిధములయిన యోగ్యతలు లేకన్నను చెప్పి నట్టులు విని నడచుకొనినఁ జూచి “వీఁడమాయకుఁడు వీఁడు దైవభక్తుఁ”డను చుందురు ఇఁక తన్నేనుట యన్నను సహించి యూహక యన్నవానిని “పోటుబంటు” అని పోహసము సేతురు. ఇట్లులే ఇతరగుణము లెన్నియున్నను వివాహితుఁడై యున్నను ధనము లేకపోయిన యెడల నట్టివాఁడు బ్రహ్మచారియగును, కావున ధనము నార్జింపుము

ఆ తోటకూరకైన దొగ్గలికైనను

తవుటికుడుముకైనఁ దవిటికైన

గావ్యములను జెప్పు ఘనులెల్ల ధనపరుల్, వి....

మేము లోకోపకారమునకై శిష్యులను తరింపఁజేయుటకై భగవద్ప్రీతిగా జనులకు కావ్యాదులను నేర్పితరణోపాయమును గల్పించుచున్నారము మేము ఘనులను గామా! “అని పలుకుచు తోటకూరకైనను సరే, దొగ్గలికూరకైనను సరే, తవిటిరొట్టైకైనను సరే, చివఱకు తవిటికైనను సరియే! కావ్యపాఠములను చెప్పుచుండు ఘనులందఱు పరోపకృతికై పాటుపడుచున్నారా! లేదు వీ రెల్లను ధనపరులే కావున ధనమును జాగ్రత్తసేయుము.

ఆ దశగలారి నెల్ల తమబంధువు లటండు

దశయు లేమి నెంత్తు తక్కువగను

దశయనంగను ధనదశయొప్పు నొక్కటే,వి....78

తినకు ఇతరుని యాచింప నవసరములేక యుద్భవముండి
మాటయుఁబూటయును చెల్లుచుండిన యెడల వారిని దశగలవా
రని తలఁచి వంచకులై తినుబంధువువలని వీరిని జెప్పుదురు ఎవనికి
దశ సరిలేదో? వానిని తిమకంటే నీచునిగా తలంచుచుండుదు.
ఇట్లు ధనమును ప్రేమించి యెల్లవారును చేయువాఁనారు కావున
దశయనఁగా నొక్క ధనదశయే దశయనిచెప్పఁదగినది అయ్యది
యే యుత్తమదశ

ఆ. దశయనంగ మెండు ధనముంటయే యండు

కూడు నిద్రలేక కుందుటెకద

రాగ నుండఁబోవఁ బొగుగా నేడ్పించు, వి....

కొంద టిద్దానిని సమైక్యము. అనఁగా ధనము గల్గుటయే
దశయనుట నిష్ప్రయోజనము అని వీరిఅభిప్రాయము ఇట్టివా
రీధనదశయందలి లోపముల నిట్లనిచెప్పెదరు “మార్పులై ధనము
ధనము, ధనమే దశయని చెప్పుదురు అహ! ఏమిదశ? రాత్రింబ
వళ్లు కూడు నిద్రురలేక పికాచములాగునఁ గూర్చుండివలయును.
ఈధనము రాకడయందును కష్టమే పోవుటయందును కష్టమే.

ఆ. దాచినధనమునకుఁ దానును గొడుకులు

వాంఛపడుట యెల్ల వట్టిభ్రమలు

భాగ్యహీనునకును ఫలము లభించునా?,వి....85

ఇక గొండులు సోమరులై ధనము నార్జించుటయందలికష్టములను పొందఁజాలక యెచ్చటనైనను అప్రయత్నముగా పారాత్తుగా నిధానము తమకు దొరకవలయునని గొంతెత్తుకొరికలనుకొరుచుందురు. ఇట్లు గోరుటవ్యర్థము. ఏమనియందురా? ఎచ్చటనైనను దాచిన ధనమునకు తానును తనకొడుకులు నాసపడుట యేమిటి? భార్యయు లేనివానికి ఖలముగలుగునా? కలుగదు. కావున నాశింపకూడదు. కాని చేతిపై నంతవఱకు స్వయముగా సంపాదింపఁ బ్రయత్నింపవలయును.

ఆ. దానములను చేయ ధర చేతులాడక

బహుధనంబుఁ గూర్చి పాతిపెట్టి

తుదను దండుగనిడి మొదలు చెడునరుఁడు, వి....

అత్యంతము కష్టములననుభవించి ధనముల సంపాదించెదరు. అట్లు సంపాదించినధనమునకు దానమో భోగమో యేదో యొక వ్యవస్థను చేయవచ్చునుగాదా ! అట్లు చేయరు. ఊతక సంపాదించి సంపాదించి పూడ్చియుంచెదరు. చివఱకు దీనినేమి చేసెదరనఁగా—ఇట్లుచేసిచేసి కట్టకడవలు మొదలుచెడి నశించి పోవుదురు కావున బుద్ధిచుంతుఁడు ధనము నార్జింపవలయును. అర్జించినదానిని వ్యయముకూడ చేయవలయును.

ఆ. దినము మూఁడుమార్లు తిని నిదురించుచు

సొగసుచనులవారి సొంపుతోడఁ

జేరుచుండి ధనముఁ జెడువకు మెప్పుడు, వి....

కొందఱు మంచిసెబ్బరలను గుర్తింపఁ జాలరు తమకు నష్టమో ఎదుటికి నష్టమో కనిపెట్టఁజాలక దినమునకు మూఁడు మార్లు తిని మొద్దురామన్నలై స్త్రీలవ్యామోహమునఁ బడి పోయి నీచకార్యములను చేయుచు తగనివారలతోఁ జేరి ధనమును బాడుసేయుచుందురు నీవు యశస్సును గోరితివేని బుద్ధి మంతుఁడవేని ఎప్పటికిని అరీతిగా చెయిక జాగ్రత్తగా ధనమును కాపాడుకొనవలయు.

ఆ. దేశదేశమ్ముఁ దిగుగుట తిండికొఱకే
పూని వేషమువేయుట పొట్టకొఱకు
మనసునందునె గుఱిఁగాంచి మమతవిడరు, వి.

ఇతిరుల కుపదేశించువారలే కాని తాము చేయలేరు తాము చేయువనులలో కొన్నియైనను సత్యము లున్నవేమి? యని చూత మనియనుకొన్న నొక్కటి యుఁ గానరాదు. చూడుఁడు. ధనాశను వదిలి వేయు మని మనకందఱికిని బోధించుచు నీమనీషు లిట్లు దేశదేశములు తిరుగుట యెందుకొఱకనఁగా తిండికొఱకే. వేషములు వేయుట పొట్టకొఱకే కాదందురా? అట్లైన ఈ మాటలను మనస్సులోనే గుఱిచేసికొని అమమత్వమును వదలి వేయవచ్చునుగాదా! అట్లుచేసిరా? లేదు.

ఆ. దేశవేషములను లేటనేయఁగ దేవుఁ
డాత్మలోన నుండు నణఁగిపెనఁగి
వేస మరసి చూడ గానంబు కొఱకయా, వి.
తాము ప్రతిదేశమును తిరుగుట భక్తులను తరింపఁజేయు

టకును, భగవంతుని నేవించుటకు నని చెప్పచుందురు; కాని ఈవేషములు దేవునితెల్పఁజాలవు దేవుఁ డాత్మలోనే యుండును, కాని బయటఁబడఁడు కావున వీరుచేయుపరులను, వేయు వేషములను చక్కగాఁ బరికించితిమేని గ్రాసముకొఱకే, యని తెలిసికొని వలయు

ఆ. దోసకారియైన దూసరివాడైన
బగతుడైన వేదబాహ్యుడైన
ధనికు నెల్లనారు తనియింపుచుందురు, వి....50

ధనము గలవానిదగ్గఱకు ఎట్టివారును చేరుచుందురు ఇట్టి ధనికుఁడు దోషకారియైనను సరియే దుష్టుడైననుసరియే శత్రువుడైనను సరియే మిత్రుడైనను సరియే చివఱకు వేదబాహ్యుడగు నపవిత్రపువండాఁడైనను సరియే! వానిని దగ్గఱకు తీసి తృప్తి పొందింపవలయు ననియే లోకమెల్లను కోరుచుండును అహ! ధనపు వ్రభావము పర్జింప నలవికానిది కదా! కావున వ్యర్థుడవు గాఁ ధనము వార్జింప యత్నింపుము

ఆ. ద్రోహబుద్ధినైన దొంగఱికమునైన
సటలనైన నాహసమునైన
సంపదధికునలన సాధింపఁ దగుటొప్పు, వి....31

లోకములో నరుఁడు బాగునొంది బ్రదుకవలయు నని కోరునెడల నట్టిగాఁ దెన్నికప్రములనైన నోర్చికొని ధనము వార్జింప మత్నింపవలయును అట్టివాఁడు ద్రోహము మున్నగు దోషములను విచారింప కూడదు, వాఁడు ఎట్లుబట్టి తన యజ

మానిని గాని తనపై నుంచి విశ్వాసమున్న వానిని గాని ద్రోహము చేసి యైనను ధనముఁ జేర్పవలయును దొంగతనముచేతను గాని ఆయాసపడికాని తెగువగలపనులచేసియైనను తనకంటె నధికు నుండి సంపద నార్జించుట యొప్పును

ఆ. ధనము లేకయున్న ధైర్యంబు చిక్కదు

ధైర్య మొనవదేని ధన మొనవదు

ధనము ధైర్య మతియఁ దగుభూమి నరులకు, వి,

ధనములేకపోయిన జరుగని దేమియుని కొందఱనఁజూతురు.

అట్టివారు ఈప్రత్యుత్తరమును వివలయును ఎట్లనఁగా — ధనములేకయున్న ధైర్యమురాదు పోలె యనినచో ధైర్యములేక పోయినందుచేత ధనము చిక్కదు కావున జనులందఱికిని ధనము ధైర్యము అను రెండు పదార్థములను కూర్ప వలసియుండును అట్లు కూర్పనివాఁడు ఎందుకును కొఱగాని మొఱను అయిపోవును కావున ధనమావశ్యకము.

ఆ ధనములేమి గుణము తక్కువ పడవచ్చు

ధనములేమి కీర్తి తొలఁగి పోవు

ధనములేమి శుచిని తగఁబుట్ట నీయదు, వి.... 93

ధనము లేకపోవుటచేత కేవల మంతమాత్రమే లోపము గాక నింకను ఎన్నియో పెక్కులు లోపములుండఁగలవు. ఏమి యని యందురా? మాడుఁడు. ధనములేకపోయిన గుణము శోభిల్లక తక్కువయగును. ధనములేకుండుటచేత నొక్కొక్కప్పుడు కీర్తి తొలఁగి పోవును. ధనము లేకపోవుటచేత నింకనొకప్పుడు

పరిశుభ్రత కలుగదు. కావున నన్నివిధములను ధన మావశ్యకము. ధనము నార్జింపుము.

ఆ. ధనము లేనిపేద తండ్రిగర్భంబున

భాగ్యపురుషుఁ డొకఁడు వరఁగఁబుట్టి

బహుళధనముఁ గూర్చు భద్రంబులొనఁగూర్చు,

తల్లిదండ్రు లెంతటి పుణ్యమునో పూర్వజన్మమునందు చేసి యుండినఁగాని యిట్టి పుత్రుఁడు పుట్టఁడు. ఎట్టివాఁడనఁగా — ఎవ్వఁడు ధనమున్నపాశుకవసే యెఱుంగని యొకానొక బీద యగు తండ్రిగర్భమున జన్మించి లోకులందఱు భాగ్యపురుషుఁడని ప్రస్తుతులు నేయఁగా నపరిమితమగు ధనము నార్జించునో, అనేకములను శుభముల జతఁగూర్చునో, ఇట్టి పుత్రుఁడు కావున ధనికుఁడగుట తల్లిదండ్రుల యదృష్టము గూడనై యున్నది

ఆ ధనములేమి యనుట దావానలంబగు

తన్నుఁ జెఱుచు మీటి దావుఁ జెఱుచు

ధనము లేమి మదిని తలపఁగా పాపంబు, వి....

డబ్బు (అనఁగా సంపద) లేక పోవుట యననది కొంచె మెచ్చుతగ్గు కార్పిచ్చుతో సమానమైయున్నది కార్పిచ్చునకు దీనికిని చాలభేదముగలదు. అది సమీపించిన వారిని చెఱపి వేయును. ఇయ్యదియో (అనఁగా : ధనము లేక యుండుట) దాపరించిన వానిని తలచిన వానిని వాఁడు వీడని లేకకాల్ప మొదలు పెట్టును. కావున దారిద్ర్యము మహాపాతకము బుద్ధిమంతుఁడవై కృతార్థుడవగుటకు యత్నింపుము. ధనము నార్జింపుము.

ఆ. ధనములేమి సుతులు తప్పల నిడుదురు

ధనములేమి పత్నిఁ దాఁకరాదు

ధనములేమెవనికి తాళిక నీయదు, వి.... 86

ధనము లేకపోవుటవలన నొకటి రెండుకష్టములు మాత్రమే కావు అకష్టముల నిల్చి యన్ని యని లెక్కసేయుటకు వీలు కలుగదు ఎంచికొనఁడు. ధనము లేకున్నందుచేత తాను కన్న బిడ్డలైనను శిష్యులను పైని కట్టఁజూతురు ధనహీనుని తాను పెండ్లియాడిన భార్య కూడ తాఁకుట కొప్పికొనదు ఇంతయేల? యెంతటి విరాగికైనను ధనము పోయిన నోర్చుకొని తెప్పరిల్లుట కష్టము గావున ధనమును జాగ్రత్తగాఁ గాపాడుము.

ఆ. ధనమౌ మూలము జగముకు

ధనమౌ మూలంబు సకలధర్మంబులకున్

గుణములుమూలము సిరులకు

మనమౌ మూలంబు ముక్తి మహిమకు వేమౌ ।

ప్రపంచములో ధనమును బోలిన ప్రధాన పదార్థము మఱి యొక్కటి లేదు. ఇది సత్యము ఎట్లనియందురా? ఈలోకములో ఏవస్తువు కావలయు ననినను ధనము కావలయును. కావున ధనమే జగములకు మూలము ఈధనమే సకలము లగుధర్మములకును మూలము. ఇయ్యదియే యన్ని గుణములకును అన్ని విధములగు నైశ్వర్యములకు నాటపట్టు ముక్తికి మన మెట్లు నివాసస్థాన మౌ, గుణములకు ధన మట్టులు గాన ధనము నార్జింపుము.

ఆ. నక్కవినయములను నై గారములఁ బల్కి

కడకు ధనముఁగూర్చు గడఁగుచుందు,

కుక్కబోను వాతఁగూడు చల్లినరీతి,వి.... 88

ఎంతటివారైనను గానీయుము శిష్టులైనను సరియే కష్టులైనను సరియే భ్రష్టులైనను సరియే. ఎంతటి గొప్పవారైనను నక్కవినయములను చూపెదరు నయగారపు పలుకులను పక్కెదరు ఇట్లు గొన్నాళ్లుండి చివఱకు ధనముఁ గూర్చుటకు తంటాలు పడుచుందురు చూడఁగానీరీతి యెట్లున్న దనఁగాఁకుక్కబోనులో కూడు చల్లినట్లున్నది అఁగాఁ కుక్కకన్నము పెట్టు కూడదని పల్కి బోనులోకేతీసికొని పోయి చల్లినట్టులున్నది.

ఆ. నారాయణనవచ్చు నమశిష్యనవచ్చు

మేలువారి నమ్మి మెచ్చవచ్చు

కొంగు కాను విడిచి గొబ్బున నీరాదు, వి....89

ఇతరములగు కష్టముల నెన్నిటినినను పొందవచ్చును గాని కష్టపడి సంపాదించిన సొమ్ము నీయఁగలుగుట చాలకష్టము. యోగులకేమి? దానముచేయుమని చెప్పవచ్చును కన్నులుమూసి కొని నారాయణ అని గాని శివయని గాని యనవచ్చును. తన కంటే నధికుల నమ్మును నమ్మవచ్చును, కాని ఎంతటిమహత్వహీనున కైనను కొంగు నందలి కానును విడిచి త్వరగా నిచ్చి చేయుటకు చేతులాడవు.

ఆ. పరఁగ లేమిచేత బంధువు ల్పగవారు

పరఁగలేమి చేతఁ బరము తప్పు

పరఁగలేమిచేతఁ బరపతియును దప్పు, వి.... 90

కొందఱు ధని ముండుటకంటె లేక ముండుటయే ముత్తను
మని తలంచుచుండెదరు విచారింపిన అంతటి (అనగా దారి
ద్యముతో సమానమై) నైచ్యము వేరేలేదు ఎట్లనియందురా!
సంపదలు లేకయున్న చుట్టములు ఎవ్వరును ఇంటికి జేరరారు.
అందఱును శత్రువు లగుదురు ధనము లేమివలన పుణ్యకార్య
ములను చేయలేదు అందువలన పరలోకముఖము లుండవు దరి
ద్రువకు చివరకు అప్పుకూడ పుట్టుకొని కావున ధనిమండగుటకు
యత్నము సేయుము.

ఆ. పాగపచ్చడంబు పైకి గూసంబును

పోగు లుంగరములు బొజ్జకడుపుఁ

గలిగినట్టివానిఁ గందురు చుట్టాలు, వి... 91

దరిద్రుని దిగ్గతి బంధువు లయినను చేరరీయరు పిలవరు.
తలవరు బంధువుల కిదియొక సహజమగు గుణము పాగ దుప్పటి
పైని పల్లెవాటు పోగులు ఉంగరములు బొజ్జ పిట్ట కడుపు
మొదలగునవి చక్కగా నున్నవానినే చుట్టములు చూచెదరు;
కాని యితరులను చూడరు నలుపురిలోని గొప్పవాఁ డనిపించు
కొనవలయునని కోరుచుండెద వేని తప్పక ధనమును సంపాదించ
మొదలుపెట్టుము ధనముచే నందఱును వశులగుదురు

ఆ పాపపుణ్యములనుపసి గా పెఱుంగునా?

ధరను బరమయోగి యెఱుంగుఁగాక

పసిడి పొందిక గని బాగుగాఁ గూర్చుము, వి.... 92

పసివానికి పాపము గాని పుణ్యము గాని తెలియునా? తెలి
యనే తెలియదు. ఇంక నట్టిపాపపుణ్యముల నుత్తముఁడగుయోగి

కనుఁగొనవలయునే కాని యితరులకు వలనుగాదు ఇట్టులే ఆర్జిం
చువాఁడ నగునీకు బంగరునందలి పొందికలు తెలియఁగలవు
గాని యితరులకు తెలియవు కావున పొందికను కనిపెట్టి బంఁగా
రమును వలయునంత కూర్చిపెట్టుకొను మనుము

ఆ. పాలసాగరమునఁ బన్నవలించినహరి

గొల్లపల్లెపాలు గోరనేల

నెదుటివారిద్రవ్య మెల్లవారికిఁ దీపి, వి.... 93

జగముల నేలుసామికిఁ గూడ ధనమున్న తగులాటము కలు
గును ఎట్లనియిందురా? చూచుఁడు శ్రీమహావిష్ణువు పాలసము
ద్రములోఁ బరుండును గదా! అట్టివాని కేమి దరిద్రపుతనము
వచ్చెనని రేపల్లెలోని గొల్లవారింటిలోని పాలను గోరవలయును?
దీనిని బట్టిచూచిన ఏమితోఁదెచ్చుననినదో—వినుఁడు ఎదుటి
వారిధన మెల్లవారికిని దీపిగానుండు ననితెలియును కావున
జాగ్రత్తతో ధనమును రక్షింపుము

ఆ. పుత్తడిగలవాని పుండుబాధయుఁ గూడ

వనుధలోనఁ జాలవార్తకెక్కు

పేదవానియింట పెండ్లైన నెఱుంగరు, వి....94

ప్రపంచములోని సమస్తసంగతులును ధనికుని ప్రసంగము
లతో నిండియుండుచున్నవి చివఱకు ధనికుఁడగువానికిఁ గలిగిన
యల్పపుకార్యము గూడ ప్రతివారిచే మంత్రమువలె తిలఁచు
కొనఁబడుచుండును. అహ! ఈమహిమము ధనమునం దున్నది.
ఎట్లనెదరా? బంగారము గలవానికి పుండుపుట్టినను బాధ కలిగి

నను వెంటనే ప్రసిద్ధిజేందుకు. ఇంక దరిద్రుని యింటిలో పెండ్లి
యైన నవ్వరికిని తెలియదు కావున ధనార్జనమత్యావశ్యకము

ఆ. పూర్వజన్మమందు పుణ్యంబునేయని

పాపి తా ధనంబుఁ బడయలేడుఁ

విత్త మొచ్చి కోయ వెదకినచందంబు, వి....95

పూర్వజన్మమునందు పుణ్యమును చేయనివాఁడు పాపా
త్ముడిగును పాపాత్ముఁ డైనవాఁడు ధనములను పొందఁగలు
గునా? పొందఁచాలఁడు అని ధృఢముగా చెప్పఁగలము ఎట్లని
యందురా? చూడుఁడు విత్తనములను చల్ల వలసిన కాలములో
పొలమును దున్ని విత్తక కాపువాఁడు కోతకాలమునందు కొడ
వలని చేతఁబూని కోయటకు వెనకిన పైరు కనుపించునా?
కనుపింపదు గదా! అట్టులే దరిద్రుఁడు కూడ.

ఆ. పూసపోగుఁ బసిడిపుట్టంబు విద్యయుఁ

గాయపుష్టి చాలగలిగె నేని

కానికులజు నైన ఘనుఁ డని రమ్మంద్రు, వి....96

ధనము కలుగువాని యదృష్టము నేమనిర్ణయంప వచ్చును?
వాఁ డెంతవచాతిలోఁ బుట్టినను ధనవంతుఁడై అందఱికిని తెలి
యనట్లు పూసలు పోగులు జరీబట్టలు ఒడ్డు పొడవు చాలినంత
కలిగియుండెనా అట్టిగాని కెదురేగి తీసికొని వచ్చి సింహాసన
మునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి ఘనుఁడ వని నుతించి పూజించెదరు.
కావున తప్పక ధనమును అర్జింపుటకు యత్నింపుము.

ఆ. పేదవానిబాధ పెనుభూతి మైయుండు

జూడలేదు బాధఁ జూడ వశమే ?

కలుగువాని బాధ కనులఁ జూడఁగలేమి

కేమి చేయవచ్చు నింక వేమ !

97

పేదవాఁడును భాగ్యకాలియును కష్టముల నొందుట తుల్యమే యైనను లోకలకు వాని గుఱించిన యనుభవమును బట్టి చూచిన నెంతో తారతమ్యము బయలుపడును చూడుఁడు. పేదవానికి వచ్చినబాధ పెద్దదయ్యమువలె గన్పించును అనఁగా: జనలు విచారింప రనియనుట ఇఁక గలిగినవానికి వచ్చెనా? అహా! ఏమిచెప్పను అచిత్రము ! వానిబాధ కనులఁజూడఁగా లేమని పలుకుచుందురు.

ఆ. ప్రాప్తిగల్గుచోట ఫల మిచ్చుదైవంబు

ప్రాప్తిలేనిచోట ఫలము లేదు

ప్రాప్తిలేక పసిడి పరమాత్ముఁ డిచ్చునా? వి....98

ఇంతకును మనుష్యుఁ డెంతగా నెత్తిని బ్రద్దలు గొట్టుకొనినయప్పటికిని యొక్కడ ప్రాప్తియో యొక్కడనే ధనము లభించునేగాని ప్రాప్తిలేనిచోట ఫలము కలుగనే కలుగదు. ఇట్లు అగుట నిజము ఏలయనియెదరా? పరికించి చెప్పఁడు? ప్రాప్తిలేనివానికి పరమాత్ముఁడు పసిడి అనఁగా. భాగ్యమును నిచ్చుచుండెనా? లేదుగదా! అట్లులే ధనము కూడను.

ఆ. మగని కలిమిఒలిమి మగువకునుబలంబు

కలిమిలేనిమగఁడుకానుఁగాఁడు

పనికిరానిమగనిపాటించిచూడరు, వి....

99

ఇంటియజమాని (అనగా . గృహధికారి)కి సంపద
యున్నచో గృహిణికిని అయ్యది బలము నిచ్చుచుండును గడన
నేయలేక ఒక కానుగూడ దగ్గఱలేనివాఁడు ఒకగవ్వయైన ఖరీదు
చేయఁడు ఇట్లు పనికిరానిపంద యగుచుగనిని సతులు కన్నుల
పైనను చూడ నొల్లరు కావున నన్నిటికిని ధనమే మూలము
ధనము నార్జించుటకే యత్నింపుము

ఆ. లేమిగల్గువాఁ డిఁకేమేమి చేసిన

కలిసిరాదు ఫలము కానుగూడ

కలిమి గల్గుచోట తులదూగుచుండెను,వి....100

ధనికననున దరిద్రునకు సాధారణముగా భేది మున్నట్టులే
వారువారుచేయు కార్యములలోఁ గూడ చాలవృత్తాసము కలదు
ఎట్లనియందురా?చూడుఁడు దరిద్రుఁడేమేమి పనులను చేసినను
కలిసిరాదు అందొక కానుగూడ దొర్కదు. ఇఁక కలిమిగల్గుచో
టనో ఎవ్వరిప్రయత్నిములు లేకయే సంపదలు తులదూగు
చుండును కావున ధనాధ్యుఁడవై సౌఖ్యముల ననుభవించి పే
రొంది కీర్తినొందుటకు యత్నింపుము.

దుర్జన పద్ధతి.

అపతారిక — సాధారణముగా జనులు రెండు తెలుగులుగా నుందురు. ఆ రెండు తెలుగులును సజ్జనత్వము, గుర్జనత్వము నను నవి మంచిపనులను చేయువారు సజ్జనులు చెడ్డపనులను సేయువారు దుర్జనులు లోకమునందుండు ప్రజలకందటికి మేలును కలిగించి పుణ్యమును కూర్చునది సత్కార్యము దీనికి విపరీతముగా దుష్కార్యము ఇట్టి దుష్కార్యములను సేయువారే దుర్జనులు. దుర్జనులనఁగా నెట్టివారో? వారివలన ప్రపంచమునకులుగు కీ డెఱుఁగియో? వారియెడల నితరు తెట్లు నడచుకొనవలయునో, వారి తరులయెడల నెట్లులు నడిచెదరో, దానివలన గలుగు మంచి చెడ్డలేవియో మొదలగువానిని ఈ పద్ధతియందు చెప్పఁబోవుచున్నాఁడు —

అ. అగ్ని చేతఁ బట్టి యాపరమేశుని

నిందచేసి నరులు నీరుకారె

దక్షిణత్రయలోని తల్లడమెఱుంగరా? విశ్వ.... 1

దుర్జనులు పనిలేకయే పరులను నిందింపఁబూనుకొని యుండుచోకాని యుండువలనఁ దమకుఁ గలుగునాపదకు తెలిసికొనఁజాలరు. శత్రువులను లోకోపకారముచేయుట యెట్లుస్వభావమో అట్లే దుర్జనులకుపరాపకారముచేయుటకు సహజము. కావున నిట్టివారు నశించుటయును నిక్కము ఎట్లందురా!

చూడుడు నిప్పును చేతితో తాకిన కాలి బూడిదయగునట్లులు
పరమేశ్వరుని నిందించిన నశించిపోదురు ఇట్లుగుట కుదాహరణ
ముగా దిక్షునియజ్ఞములోని యల్లరిని తీసికొనుడు

ఆ. అంటుముట్టు నెంచి యదలించి పడవైచి

దూరమందుఁ జేటి మాటుచుండు

పుట్టి చచ్చు ఖలులు పూర్ణంబు తెలియరు, ని

దుర్జనులు మంచిచెడ్డలను మాన్యతామాన్యతలును తెక్క
నేయరు లేనిపోనియాచారములను పైని వైచికొని అంటని
ముట్టని అదలించి దూరముగాఁ బడి ద్రోతదరు, కాని అంటన
నేమి ముట్టననేమి తెలియఁజాలరు తామిట్లు అజ్ఞాబుద్ధులు
లోకులపైని మాత్రము నిష్కారణముగా ద్రోహశకటమును
త్రొలుచు పుట్టుచు చచ్చుచుండురేకాని దుర్జనులు నిజముఁబరి
గించి గుణవంతులు కారు

ఆ. అంతరంగమందు నపరాధములు నేసి

మంచివానివలెనె మనుజుఁడుండు

ఇతరు లెఱుంగకున్న నీశ్వరుఁడెఱుంగఁడా? వి. 3

దుష్టుఁడు చాలచెడ్డవాఁడు వాఁడు చేయునపరాధములకు
మితలేదు కాని యొక్కొక్కప్పు డిట్టివారు లోలోననే యప
కారములను ఆచరించి పైకి తామేమియు నెఱుంగనివారివలె నడ
చుకొనుచు శిష్టులవలెనే మెలఁగుచున్నట్లులు నటించుచుండురు.
ఇట్టిదుర్జనుఁడు చేసినతప్పులను లోకు లొకవేళ తెలిసికొనలేకపో
యినను సర్వాంతర్యామి యగుదేవుఁడు గ్రహింపకయుండునా?
కావున దుర్జనత్వము మానునది.

ఆ. అంతరాత్మఁ గనక యల్పబుద్ధులతోడ

మెలఁగెడు ద్విజులెల్లమేదినందు

యమునినరకములకు నరుగంగసాత్వము, వి....4

దుర్మార్గులు తమయంతరము నెదుటియంతరమును తెలిసికొనక ఎవ్వనికి అన్న వానికి కీడుసేయఁ బ్రయత్నించుచుండును ఇట్టివారికి తగినట్లు కొందఱు సాయము చేయుచుందురు ఇటువంటి దుష్టులతో చేరి బ్రాహ్మణవేపధరులయి లోకమునకు ఐహాపకారమును చేయువారలు “పాపముచేయువారలు మావలెనే నరకములకుఁ బోదురు” అని చెప్పబడు సాత్తులయ్యెదరు అనగా నరకమున కూలిపోయెదరు

ఆ. అధికుఁ డైనరా జొకల్పునిచేఁ బట్ట

వానిమాటచెల్లు వసుధలోన

గణకు లొప్పియున్నగవ్వలుచెల్లవా?, వి.... 5

దుష్టుఁడు గొప్పగొప్ప హోదాలనొందుటయును, గొప్పవారి యాశ్రయము నొందుటయును, లోకములను బాధించుట యగును ఎట్లనఁగా చూడుఁడు గొప్పవాఁడైనరాజు ఎవని నైన నొకని నీచుని తనకు ముఖ్యుఁడగునుద్యోగినిగా చెసికొన్నచో నట్టి కొండెగాఁడగు నుద్యోగుఁ డాడినది యాటయును పాడినది పాటయు నగుచుండును స్వయముగా గడ్డిపోచయైనను చేయలేని గవ్వలు ప్రభువులాదరించి ధనమునకు బదులు గవ్వలుమారకముచేయవచ్చు ననిచెప్పిన చెల్లుటలేదా? అట్టులే నీచుఁడుకూడ.

ఆ. అల్పబుద్ధి వాని కధికార మిచ్చిన

దొడ్డవారి నెల్లఁ దొలఁగఁగొట్టు

చెప్పఁ దినెడుకుక్క చెఱకు తీపెఱుఁగునా? వి....

దుర్జనులగు వారు ఏయాధారములు లేకయున్నను ప్రజలకు నిష్కారణముగా ద్రోహములను చేయుచుందురు అటుపైని యిట్టి అల్పబుద్ధులకు రాజాశ్రయము కలిగించి యధికారమునిచ్చినయెడల నీతిండు మున్నుందుగా పెద్దలగు వారి నందఱిని బాఱఁ దోలుటకు ప్రయత్నించును ఎట్లనఁగా చూడుఁడు. ఎప్పుడును చెప్పలను కొఱకితినెడి కుక్కకు చెఱకు ముక్కలిచ్చిన లినునా? ఎట్లుతినదో అట్లే దుష్టునికి అధికార ముచ్చిన దుర్జనులమును వెలిఁబుచ్చును

ఆ. అల్పుఁ డెప్పుడు పల్కు నాడెంబరముగాను

సజ్జనుండు పల్కు చల్లగాను

కంచు మ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా? వి....

దుష్టుఁ డెప్పుడును తాను కివలము పరమేశ్వరుని యవతారిమైనట్లు భావించికొని చాల అడంబరముగా పలుకుట కారంభించును ఇంకను సజ్జనుఁడైనయెడల నితరులనునను నొవ్వనిరీతి చల్లగా యథార్థమునుపల్కును. సజ్జనునికిని దుర్జనునికిని ఇంతటి భేదము సహజముగానే యుండును ఎట్లనియిందురా! గమనించుఁడు. కంచు మ్రోగినట్లుగా ఘన మగుబంగారము మ్రోగునా? మ్రోగదుగదా! అట్లే దుష్టుఁడు

ఆ. ఆదికారణముల నల్పుఁ డెట్టులెఱుంగు?

చెప్పలేడు గాని తప్పుఁబట్టు

త్రోయనేర్పు కుక్క దొంతులుచేర్చునా?, వి....8

దుష్టనుఁడు యోగ్యులు చేయుసత్కార్యములను చూచి
ఇవి యప్రమాణములని యాక్షేపించ మొదలుపెట్టును, కాని
సత్కార్యముల కన్నిటికిని కొన్ని కారణములుండనే యుండును
అకారణములను నీచుఁడెట్లు తెలిసికొనఁగలఁగును? ఎవ్వఁడైనను
“హానీ నీవు చెప్పము మాత” మనిన తాను చెప్పలేఁడు గాని
యితరులను తిప్పలు బట్ట నేర్వఁగలఁడు. నిజమే యిది! దొం
తులు దొర్లించుదొంగకుక్క మఱల వానినిసరిగా చేర్పఁగలదా?
తేదు అట్టులే దుష్టుఁడు కూడ

ఆ. ఆల మెఱుఁగు యోధుఁ డల్పునిఁజేరిన

మార్పుచేత బుద్ధి మరిగితిరుగు

మ్రాను మాను దిరుగుమహి కోఁతికై వడి,వి....

చక్కఁగా యుద్ధముఁజేయునేర్చిన సత్పురుషుఁ డగు
యుద్ధభటుఁడు అల్పుని దగ్గఱకొల్వఁగల జేరనేని వాని బోధల
చేత నిజమగు శూరలక్షణములను కొంతకాలమునకు మఱచి
వ్యర్థుఁడై వంచుఁడై తిరిగిపోవును ఎట్లునఁగా చెట్టు చెట్టు
నకును తిరుగుచుండెడి కోఁతి ఏ ప్రకారముగా, చెట్టెక్కినందు
లకు ఫలముఁగానక పరిభ్రమించునో, అట్టులే అల్పునిచేరిన
భటుఁడును భ్రష్టుఁడగును

ఆ ఇచ్చకంబులాడు నిందీవరాక్షసులు

మచ్చరంబు మాని మాన్యుఁజేరి

తుచ్చగుణము విడక దూఱుచునుందురు, వి....

చూచుటకు చేరెడుచేరెడుకండ్లుగల పుండరీకాక్షులు సా
మాన్యముగా నిచ్చకములఁ బలుకుచుందురు. వీరు తమకున్న

మత్సరమును వదలివేయరు. ఎంతటి పూజ్యునినను కాని దగ్గఱఁ జేరి యాతనివలన నుపకారముల నొందుచున్నను తమకు సహజ గుణమగు నైచ్యమును వదలక వ్యర్థముగా నిందించుచుందురు. ఇట్లు లుండుట దుర్మార్గులకు లక్షణము కావున బుద్ధిమంతుఁ డవై దుష్టుల బారికిఁబడక బ్రదుకుము

ఆ. ఇనుము విటిగెనేని నినుమాటు మువ్వుఁలు
కాచి యతుకనేర్చు కమ్మరీఁడు
మనసు విటిగెనేని మరియంటనేర్చునా? వి....11

దుర్జనులమాటలు సమ్మెటపోట్లకంటె నెక్కుడు బాధాకరములు సమ్మెటపోట్లచేత తుత్తునియాలనైన ఇనుము మొదలగు పెళునువస్తువులను రెండుమారులైనను కప్పపడి కాచి కమ్మరపనివాఁడు అతుకగలఁడు, కాని యీదుష్టులనూటిలమాటలవలన పేరెత్తిన మనస్సును, ఎంతటిబుద్ధిమంతుఁ డగుపనివాఁడైనను ఎంతగా కష్టించినను పూర్వమువలె యదుకఁజాలునా? అదుకలేడు. అనఁగా దుర్జనులమాటలు సమ్మెటపోట్లకంటె బాధగలిగించును.

ఆ. ఎంత సేవఁ జేసి యేపాటుపడినను
రాచమూక నమ్మరాదురన్న
పాముతోడిపొందుపదివేలకై నను, వి....12

సాధారణముగా దుర్మార్గులకే ప్రీతివిశ్వాసములండవు ఇఁక నందులోనికెల్ల నగ్రగణ్యులు వేరొందినరాజును గూర్చి చెప్పవలయునా? సేవకుఁడైన వాఁడు ఎంతప్రయాసమున కొర్చి ఎంతయెక్కువగా సేవించుచున్నప్పటికిని రాజులు తనయందు ప్రీతిగలవారివలె నున్నప్పటికిని రాచమూకను మాత్రము నమ్మ

రాదు ఎట్లనఁగా నెంతగా చడువును కలిగియున్నను పామును నవ్వువచ్చువా? రాదుకదా. అట్టులే దుర్జనునిగూడ

ఆ. ఎద్దుకన్న దున్నయేలాగు తక్కువ

వివర మెఱిఁగి చూడు వృత్తియందు,

నేర్పులేనివాని నెఱయోధుఁ డందురా?, వి....

తెలివితేటలు గలిగి యకారణముగా నపకారము నేయు దుర్జనులనుండి తప్పించుకొను నేర్పు ప్రతివారును కలిగియుండ వలయును. అట్లేననే మనుష్యజన్మ సార్థికమగును అట్లుకాకున్న పశుత్వమునకును పురుషత్వమునకును భేద మేమి? ఎద్దుకన్న దున్న యెందులో తక్కువ? తెలివిలోన నేకదా! అట్లే తనకు నిశ్చయము కలిగిన భేదమును చక్కఁగా వివరించి నేర్పుతో తెలిసికొన వలయును ఇట్టి నేర్పులేనివాఁడు గూడ యోధుఁడే యగునా?

ఆ. ఎఱుక మాలువాఁ డిఁకే మేమిచదివిన

చదివినంత నేపె సద్గుణియగుఁ

గదిసి తామరందు కప్ప కూర్చున్నట్లు, వి.... 14

దుర్మార్గుఁ డగుఁగాఁ డెన్నినీతులను చదివినను ఎన్నిధర్మ శాస్త్రములను చదివికొన్నను కొంచెమైనను ప్రయోజనము కను పట్టదు. ఇట్లు తెలివి లేనివాఁడు ఎన్నిచదివినను చదివినంతనేపే సజ్జనుఁ డగునే కాని అచ్చటనుండి లేవినవెంటనే దుర్మార్గుల సంఘరింప మొదలుపెట్టును ఎట్లనఁగా చూడుఁడు. కప్ప తామరాకుపైనఁ గూరుచున్నంతనేపే గుణియగుఁ గాని అచ్చటి నుండి దూఁకినవెంటనే పురుగులఁ జంపుటకుఁ బయలుదేరును.

ఆ. ఏమి కానిది పరతత్త్వ మెఱుంగలేక
 సోమయాజులు పశువుల స్తుక్కడంచి
 సామ మేర్పడఁ జదివినఁ జావవేల?
 బాధకము లగుదుర్గుణపంక్తి వేమ.

15

దుర్మార్గుడగు మనుష్యుఁ డెన్నిచదువులను చదివినను సత్తా
 ర్యములని యెన్నియజ్ఞములను చేసినను, ఎన్నిపశువులను బంధిం
 చినను “ఏమో! మోక్షము వచ్చు” నని యాసగొనునే కాని
 దానివలన గుడ్డిగవ్యంతయైతను మోక్షము కనుపించదు సరేగదా,
 యిన్నిసానుములను ఇన్ని వేదమంత్రములను చదివిన బాధకము
 లగుదుర్గుణములు ఎంచులకో నశింపనే నశింపవు

ఆ. ఒకరి నోరుఁగొట్టి యొకరు భక్షింతురు

వారిలోరు మిత్తి వరుసఁగొట్టు

చేపపిండుఁ బెద్దచేపలు చంపవా?, వి....16

మనుష్యులు దుర్మార్గులై పాపము-పుణ్యము-దయ-దాక్షిణ్య
 ము అని యైనను, లేక, ఇతియలనోరుగొట్టి తమపాట నింపికొను
 టకు వ్రయత్నిములు సేయుచుందురు గాని ఈదుర్మార్గుల దౌష్ట్య
 మును పరికించుచు నమయుము పడినప్పుడు వీరినోరుగొట్టి
 వారించుట కవతల మృత్యుదేవత యున్నది. దానివలన నందఱు
 దుర్మార్గులును పరిభవంపఁబడుదురు. ఎట్లవఁగా చూడుఁడు.
 చిన్నచిన్నచేపలు తినుట దొరకిన పురుగులను పట్టికొని మ్రింగు
 చుండును. వానిని పెద్దచేపలు చంపును. ఇట్లే దుర్జనులను గూడ
 మిత్తిచంపును.

ఆ. ఒడ్డవానికి గుఱుతోర్చి చెప్పినఁగాని

తెలియఁ బడదదాత్త తెలివి లేక

చెడ్డకొడుకు తండ్రి చెప్పిన వినఁడుగా, వి....17

బుద్ధిలేని మడ్డజంతువునకు ఎంతకష్టముచేసి యెన్నియుక్తులను చెప్పి యెన్నిగొఱుతులను చెప్పిన తెలియనే తెలియదు ఒకవేళ తెలిసినను వాఁ డారీతిగా చేయనేచేయఁడు ఇట్టివారలే ఖిలనఁగా నగుదురు. ఈ దాహరణమును మాడుఁడు చెడ్డకొడుకు ఎన్నివిధములను చెప్పినను వాఁడుచేయుపనులు మంచివి కావని తెలిసికొనిఁ జాలఁడు తెలిసికొన్నను దుర్బుద్ధియై వినఁడు అట్లులే దుష్టుఁడు గూడ

తే. ఓటు పరులకు గల్గించు నూహఁజెంది

కుచ్చితలతోడఁ బనిఁ బడఁగూడదెట్లు

అప్పు డెట్లైన వారలయాస్తత దన

గౌరవంబును మావును కాదె వేమ.... 18

బుద్ధిమంతుఁడైన మనుష్యుఁడు తనకెవ్వరైన ద్రోహము చేసినదో వారలకు తాను ఓటమి గలిగింపవలె ననియెంచి దుర్మార్గులనుచేరి కుట్రలు చేయఁగూడదు ఇట్లుచేసినయడల వాడుష్టుల మూలముగా - తనకత్తువులకు నప్తముకలుగుటకు మాటుగా - తనకే వారిస్నేహముచేతి, గౌరవము లేకపోవుట, మైత్రి మొదలగునవి చెడిపోవుట కలుగును. కావున ఎప్పటియుచితజ్ఞుఁడైన నరుఁడు దుష్టులను జేరరాదు

ఆ. ఓపఁగల్గుదు ననియొక్కింత మిన్నిన

నున్నవాసికూడ నున్నచుట్టి

మూలఱంకు లాగి గేలిసేయుదు రయా! , వి....

దుర్జనుల దిగ్గతి తాను సహనముకలవాడనని చెప్పి వారు చేయు దౌష్ట్యములను సహించుటకు యత్నింప కూడదు వీల యనఁగా-వాదుర్తార్థులు “నీవు ఓర్వఁగలుగుదు నని లేని బింక మువహించి యుబికినదో” సంతసించి మెచ్చుకొనటకు బదులుగా నున్నకీర్తిని కూడ పోగొట్టివేయుదురు అటుతఱువాత ఎచ్చటనో మూలమూలలో దాగికొని యున్నఱంకుతనమును బయలు పెట్టి గలిచేయఁబూనిదరు కావునదుర్తార్థులఁ జేరఁజనదు.

ఆ. కండచక్కెరయును గలియఁ బాల్పొసిన,

తఱిమి పాము తన్నుఁ దాఁకుఁగాదె !

కపట మున్నవానిఁ గన్పట్టవలెనయా, వి....20

దుష్టునకు ఎంతటియింపకారమును ఎట్టిదుస్తరమును నాప త్వముయములో చేసినను కృతఘ్నుతచే నఱచిపోవుచుండుట సహజమగుగుణము. ఎట్లనఁగా పామును చూడుఁడు కండచక్కెరపాలు కలియఁబోసి తీయఁగా పామునకుఁ బోసి పెంచిన నది కృతజ్ఞతను విహించుటకు బదులుగాఁ గృతఘ్నుతను వహించి కఱవెచ్చును కావున బుద్ధిమంతుఁడై కపటముగలవానిని కనిపెట్టి యట్టిదుష్టునకు దూరముగా తొలఁగి యుండవలయు

క. కనియుండి కానలేరట

వినియుండియు వినగలేరు విస్తయ మహాహా !

కనుగ్రుడ్డి వినెడు చెవుడం

చను నది నిజమయ్యె జగమునందున వేమా !

దుర్జనులగుణగణములు స్వభావము లత్యాశ్చర్యకరములై
యన్నవి వీరును సామాన్యులగు మనుష్యులలో చేరినవారలే
యైనను సజ్జనులకును వీరికిని చాలభేదముగలదు ఎట్లనియెదిరా?
చూడుఁడు కన్నులు కళ్లము వెడల్పుననండిన యప్పటికిని (గర్వ
ముచేత) చూడఁజాలరఁట వినుటకు చెవులున్నను (ఓర్వలేమి)
వినలేరఁట. ఆహా! ఎంతఆశ్చర్యము ఇట్టివీరిస్వభావము చూడఁగా,
కనెడి గ్రుడ్డి వినెడిచెవిటి యనుసామెల సార్థకమైనట్లులకును
పడుచున్నది

ఆ. కల్ల నిజముఁజేసి కరినభావముఁ జెంది

ప్రల్లనంబులాడు భక్తిలేక

మాయలాడు ఖలుఁడు మహితాత్ముసాటియా, వి

దుష్టునకును శిష్టునకును కొందఱ జ్ఞానులు సామ్యమును
చెప్పఁజాతురు, కాని దుష్టుడుష్టే! శిష్టుశిష్టే! ఎన్నటికిని ఎంత
తలక్రిందుగాతపస్సుచేసిననుదుష్టుఁడు శిష్టుని బోలఁడు. బుద్ధిమం
తుఁడు ముందు వెనుకల సరియక “అసత్యమును సత్యమునుగాఁ
జేసి దయ లేకమైనను లేక నోటికి ఎచ్చినట్లు మాట్లాడి భక్తిలేక
మాయలు చేయు మాలవేధవ” యగుదుష్టునకును మహాభావునికిని
సాటిచేయఁ బూనెదరు. ఎంతఘోరము!

ఆ. కలియుగంబునందు ఘనతకు నై చ్యంబు

ఘనత నై చ్యమునకుఁ గల్గుచుండు

శ్రద్ధ భక్తులుడిగి జనులుండుగావున, వి.... 23

ఆహా ఏమి కాలముయొక్క నై పరీత్యము. కలియుగము
ప్రభావముచేతఁ గాఁబోలుగొప్పకు తక్కువయు తక్కువకు గొప్ప

తనమును తఱచుగా కలుగుచుండును ఇట్లుగుటకు కారణము నూరు విధముల పెద్దలయందును దైవమునందును శ్రద్ధాభక్తులు లేక పోవుటయే యనితలఁచెనము ఎంత వై పరీత్యమిందువలనఁ గలుగుచున్నదో చూడుఁడు. కావున దుష్టులైపోరాదు.

ఆ కలువపూలవంటి కన్నులుండిన నేమి?

చిలుక పలుకులట్లు పలుక నేమి?

తెలివిబలిమికలిగి తేజరిల్లఁగ నేమి?, వి.... 24

దుర్జనునకు ఎన్ని యుపకరణములున్నను (సాధనములు) వాని నుపయోగించు కొనక పెడత్రోవలఁ బోవుచుండును ఎట్లనఁగా చూడుఁడు కన్నులు సాధారణముగా మంచి చెడ్డలను చూపుచుండును దుష్టుఁడు కలువపూలవలె కండ్లున్నను మంచిమాటల నాడఁడు తెలివితేటలు బలము కలిమి కలిగినను సత్కార్యముల నుపయోగింపఁడు.

ఆ. కల్లుకుండ కెన్నిఘనభూషణములిడ్డ

నందులోని కంపు చిందు లిడదె ?

తులువ సదివికొన్న దొలిగుణమే మగు?, వి....

దుర్మార్గునకు ఎన్నిఘనకారణములున్నను గౌరవప్రదములగు వస్తువులున్నను వాని దుష్టగుణము తొలఁగిపోదు ఇట్టితులువ ఎన్ని ధర్మశాస్త్రములను తుదిముట్టఁ జదివినను తొల్లింటిగుణమును మానుకొనఁజాలఁడు ఎట్లంటిరేని పరీకించుఁడు. కల్లుకుండకు ఎన్ని బంగారపుసాములను పెట్టినను లోపలనున్న దుర్గంధము పైకిరాక యనఁగియుండునా? ఉండిదుక నా. అట్లులే దుష్టునికిఁగూడ చదివి కొన్నను దౌష్ట్యముపోదు.

ఆ. కల్లునీళ్లు త్రాగి కడుఁ బెద్దవారితోఁ

జీరె విడిచి తిరుగు చెడునరుండు

పనులు తీరువెనుకఁ బాటలుగట్టురా?, వి....26

దుర్జనుఁడు పిన్నపెద్దల యంతరమును వదలివైచి సిగ్గు
లేక గొప్పవారిదగ్గఱ కారులు ప్రేలుచు తిరుగుచుండును.
ఇట్టివాఁడే దుష్టుఁడనఁగా దుష్టుఁడు వీఁడు కల్లుత్రాగును
తనకంటె మించినవారిని చిన్నలనికాని పెద్దలనికాని యాలో
చింపఁడు మానాభిమానములు లేవు. ఈరీతిగా తనపని యగు
నంతవఱకును తిఱుగుచునుండి పనులు తీసిపోయిన తిరువాతఁ
దనకు మేలుచేసినవారికే అంకులు గట్టును

ఆ. కసి నిగలిగి పాపకర్తుల వీడింతు

రెల్ల ప్రభులు యముని యల్లభటులు

వృశ్చికంబుఁ గన్న విడుతురే చంపక,వి.... 27

రాజులు నీతికోవిదు లగుదురేని దుర్జాతులను చలముపట్టి
సాధించుమందురు పాపాత్ములను వారివారి పాపములకు తగినట్లు
దండించెడువారలు రాజులును యమునిభటులును మాత్రమే.
కొందఱుజ్ఞానులు “వీరు దుష్టులైనను ఇంతటి దండనకు తగరని”
చెప్పెదరు కాని అది సరిగాదు యోచించుఁడు-ఎంతటిబుద్ధిమం
తుఁడైనను తేలును చూచిన నయ్యో! పాపమని వదలివై చెదరా?

ఆ. కానివానితోడఁ గలసి మెలంగిన

హానివచ్చు నెంతవానికైన

ఈఁగ కడుపుఁజొచ్చి యిట్టట్టు సేయదా, వి....28

తనయోగ్యతకు తగనిమనుష్యునితో కలిసి మెలసి గుణవంతుఁ
డుండరాదు ఒక వేళ నిట్లు కానివానితో కలిసి మెలంగినయెడల
నట్టివాఁ డెంతటివాఁడైన నగునుగాక తిప్పక ముష్ణ ననుభ
వించియే తీరును ఎట్లనఁగా ఈగకడుపులోనికి పోయినయెడల
స్వల్పమైనను-క్రింద మిఁదులు నేసి వాంతులఁ బుట్టింపదా?
అట్లులే ఖలుఁడు గూడ.

ఆ. కులములోన నొకఁడు గుణహీనుఁ డుండిన

కులము చెడును వానిగుణమువలన

ఎలమి చెఱకునందు ఎన్నుపుట్టినరీతి, వి.... 29

సస్వంశముతో నొక్కఁడెవఁడైన గుణహీనుఁడు (అనఁగా
దుర్జనుఁడు) ఉండినయెడల నావంశ మెంతటి ప్రతిష్ఠావహమైనను
ముదలంట నశించి గుణము పేరున కైనను లేకపోవును ఎట్లు
నియందురా? చూడుఁడు చెఱకు తీపిగలదియైనను ఎక్కడనో
యొక్కదానికి నెన్ను వెడలిన నాచెఱసనకు నిక నెచ్చటను తీపి
యనుమాట యైనను లేకుండునట్లు నాశము గలుగదా! అట్లే
ఖలుఁడును.

ఆ. కులమువలనఁ గొంత బలమువలనఁ గొంత

కలిమివలనఁ గొంత గర్వమొంది

అంకుచదువు చదివి అంకునచెడునయా, వి....30

దుర్మార్గుని చెడిపివేయుటకు సామాన్యముగా మంచి వస్తు
వులే చెడ్డవియగును అందఱికిని గౌరవమును జయమునుగొప్పను
జ్ఞానమును కలిగించునట్టి కులము బలము కలిమి విద్య మున్నగు

పదార్థమలను దుర్జనుఁడు పొందినట్టులయిన మంచి నొందుటకు
మాటుగా చెడ్డన పొంది చెడిపోవును

ఆ. కుళ్లుబోతు నొద్దఁ గూడి మాటాడిన

గొప్ప మర్కములను జెప్పరాదు

వేరు తీరుఁదెల్ప నూరెల్ల ముట్టింగు,వి.... 31

బుద్ధిమంతులగువారు సాధ్యమైనంతవఱకును, పరులగుణ
ములను సహింపలేని ఖలులతో చేరరాదు ఒక వేళదైవవశము
వలన నట్టులు కుళ్లుబోతులగు దుర్మార్గుల నొద్దమాటలాడుట తట
స్థించినపక్షమున తినిలోని మర్కములను విప్పి వారికి చెప్ప
కూడదు. అట్లుగాక పారిపాటున చెప్పివైచితిరా! సరి ఇక
వాఁడు వాని దుర్జనత్వమును ప్రకటించుటకొనో యేమో! కాని
ఊరిలోనంతటను చాటినచ్చును

క. కుమ్మరవానికి జ్ఞానము

నెమ్మదిగాఁ దెల్పనలదు నిరసించు నుమీ!

బమ్మను నే నని యప్పుడే

ద్రిమ్మరియై చెడును గాని తిరుగఁడు వేమా. 32

దుర్జనుల దగ్గఱఁజేరి వారిని నుతించుచు యథార్థమగు జ్ఞాని
మును తెలుపఁగూడదు. ఎట్లనఁగా ఎవఁడైన సజ్జనుఁడు కుమ్మన
జేరఁబోయి, వానికి బ్రహ్మము నెఱిగించి దేవుఁడు “నివలెనేఁ
సృష్టిచేయుచుండును నీవు చేయునుండె లెట్లస్థిరములో యాతని
సృష్టియుఁగూడ నశ్వరము” అని చెప్పెననుకొందము. అంత
మాత్రముచేత వాఁడు గుణియగుటకు మాటుగా “నేనే బ్రహ్మ”
నని గర్వింపి తిరుగ మొదలుపెట్టును.

ఆ. కూలకూళ్లుమేయు గుణ మంతచెడనాఁడు

నెట్టివారు మెచ్చ రట్టివాని

కొయ్య దూలమునకుఁ గుదురునా జ్ఞానంబు, వి.

దుర్జనుఁడు నానావిధములగు దుష్టాన్నములనుతినుటకైనను
వెనకఁ జూడఁడు తినివేయుననిభావము గుణమునంతయును
దోషమునుగా స్వీకరించు ఇట్టిగుర్జనుని ఎట్టివారైనను మెగ నే
కొననే కొనరు వినికి ఎన్నివిధములఁ జెప్పినను జ్ఞానము కల్పుచు
కలగదు ఎట్లందురా? చూడుఁడు కొయ్యదూలమునకు ఎన్ని
విధములచెప్పినను జ్ఞానము కుదురునా? కుదురదు. అట్లులే దుర్జ
నుఁడు కూడ

ఆ కైపు మీఱువేళఁ గడను జేరఁగరాదు

అనువు దప్పి మాటలాడరాదు

సమయ మెఱుంగనతఁడు సరసుండు గాఁడయా,వి

బుద్ధిమంతుఁడు సమయాసమయములను గుణాగుణములను
తెలిసికొని కాని యెవ్వరిదగ్గఱకుఁగాని బోఁగూడదు అట్లు పో
దలఁచినయెడల చక్కఁగా పరికింపవలయును. కైపుమీఱినప్పుడు
దగ్గఱకు పోఁగూడదు సమయము నతిక్రమించి మాట లాడను
కూడఁజనదు. ఈరీతిగా సమయమెఱుంగక యున్నయెడల నా
పురుషుండు సరసుండుకాఁజాలఁడు కావున, దుర్జనులనుండి
జాగ్రత్తగా మెలఁగవలెను

ఆ. కొండగుహలనున్నఁ గోవెలలందున్న

మెండుగాను బూదిమెత్తియున్న

దుష్టబుద్ధులకును దుర్బుద్ధి మానునా?, వి....కి

ఎంతటియు తమదశనొందినను దుష్టుఁడు తనదుష్టగుణమును
మానుకొనఁడు ఇట్టిదుష్టార్థుఁడు కొండగుహలలోచేరి మునివృ
త్తినున్నను, కోవెలలో చేరి భక్తులతో కలిసియున్నను, విరాగుల
వలె భిక్షధారణమును చేసికొని యున్నను ప్రకృతిసిద్ధమగుదుర్గు
ణమును మానుకొనఁజాలఁడు కౌవున జనులు వీరియందు విశ్వాస
ముంచికొని మెలఁగరాదు

ఆ. కొండముచ్చు పెండ్లి కోఁతి పేరంటాలు

మొండివానిహితుఁడు బండవాఁడు

దుండగీడునకును గొండెఁడు దళవాయి, వి....36

అహా! పరమేశ్వరుఁడు ప్రపంచము నెంతటిబుద్ధివైభవము
కలిగి సృజించెనో కాని సజ్జనులకు సజ్జనులను దుర్జనులకు దుర్జను
లను సహవాసులనుగాగూర్చి తనసామర్థ్యమును వెల్లడిచేసెను.
ఎట్లనఁగా. చూడుఁడు. కొండముచ్చుపెండ్లికి కోఁతియే పేరం
టాలు ఆగును మొండివానికి ప్రియునుగు మిత్రము బండవాఁడే
యగును దుష్టునకు మంత్రి కొండెములను జెప్పు కష్టుఁడే
యగును, గాని యితరుఁడు గాదు

ఆ. కోతిఁ బట్టితెచ్చి క్రొత్తపుట్టము గట్టి

కొండముచ్చు లెల్లఁగొలిచినట్టు

నీతిహీనునొద్ద నిర్భాగ్యు లుందురు, వి.... 37

దుర్జనులందఱు నట్టి దుర్జనునే నేవించియుందురే కాని
సజ్జను నెంతమాత్రమును నేవింపకు ఇట్లుగుట న్యాయము. లోక
ములో సమానులకు సమానులపొందే కలుగుచున్నది. చూడుఁడు.

కొండముచ్చలను నొక జాతికోతులు వెదకి వెదకి గుణవంతునిగా నిశ్చయించి కోతికి బట్టముగట్టి కొల్చుచుండును అట్లులే నీతిలేని దుర్జనుడగు రాజు నొడ్డ శిర్భాగ్యులే కొలువుడు కాండ్తుందురే గాని గుణవంతు లుండరు

ఆ. కొండెకాడు చావఁ గొంపవాకిటికిని

వచ్చిపోదు రింతె వగవులేదు

దూడవగచునె భువి తోడేలు సచ్చిన, వి....౩౪

లోకులు సజ్జనుడైననే గౌరవింతురు కాని దుర్జనుని ఎంతమాత్రమును గౌరవింపరు. వీరు సజ్జనుని చావునకు చగతురు దుర్జనుడు ఎంతటి ప్రభువైనను గాని నిరంకుశాధికారియైనను గాని చచ్చినయడల విచారింపరు కావున దుర్జనుడై యుండరాదు కొండెములు చెప్పి గొంతులుగోయు నెట్టిదుర్మార్గుడును చచ్చిన ఇంటిముందరికి వచ్చిపోయెదరే కాని విచారింపరు ఎట్లనఁగా చూడుడు తోడేలు చచ్చిన ఆవుమాడ విచారమునొందునా? లేదుగా అట్లులే దుర్జనునివిషయమునను.

ఆ గంగ పాలుచుండు కదలని గతితోడ

ముఱికి వాగుపాలు మ్రోతతోడ

అధికుఁ డోర్పునట్టు లధముఁ డోర్వఁగ లేడు,వి.

స్వభావములోనే సర్జనసజ్జనులకు అపరిమితముగు భేదము కలదు అందులో ప్రవర్తనవిషయములో నొక చెప్పవలసిన పనియే లేదు దుర్జనుఁ డగువాడు అధముఁడు సజ్జనుఁ డధికుఁడు. అధికుఁ డోర్పునట్టు లల్పుఁ డోర్వఁగలుగునా? లేడు ఎట్లనఁగా గంగయును ప్రవహించును. కాల్యయును బ్రవహిం

చును, కాని రెంటియందు విస్తారము భేదముగలదు గంగ యధిక మహిమగలదిగనుక తొణకక కదలక ప్రవహించుచు కాలవ తొణకుచు భోయనమౌగుచు ప్రవహించుచు ఇట్లే గుర్జ నుఁడు కూడ

ఆ గాడ్డె యేమెఱుంగు గంధంపువాసన
కుక్క యేమెఱుంగు గొప్పకొద్ది
అల్లుఁ డేమెఱుంగు హరుని గొల్చువిరక్తి,వి....

దుర్జనుఁడు జ్ఞానమొక్కింతయును లేక శివుని పూజించుచు విరక్తిని బొందియుండువారిని నిందింపఁ బూనుకొని యుండు నే కాని వారియోగ్యతను కనిపెట్టఁజాలఁడు ఎల్లనఁగా చూడుఁ డు అల్పజాతిలో చేరిన గాడిద గంధపు పరిమళము నెట్లుతెలిసి కొనఁగలుగును? కుక్కయెట్లు కొద్దిగొప్పలను గుఱెఱుంగఁగలదు. ఇట్లే దుర్జనుఁడు కూడను

ఆ. గుణికి విద్య భువిని గోరంత యబ్బినఁ
కొండ యగును వానిగుణముచేత
కొండయంత విద్య గుణహీనుఁడెఱుంగఁడు,వి....

సజ్జనుఁడు తనకువిద్య నలుసంత యబ్బినను దానికి తన గుణములచేత ఎన్నెఁబెట్టి కొండంతగా చూపెడి సామర్థ్యము కలిగియుండును. దుర్జనునికి గొప్పవిద్య కొండంత యబ్బియున్నను దానిని తన దుర్గుణపుంజములచేత మొదలంట నశింపఁ జేయఁదలకొనును చూచితిరా? సజ్జనదుర్జనుల కెంతటిభేదమున్నదో! కావున సజ్జనుఁడై మెలఁగవలయు

ఆ. గుఱ్ఱమునకుఁ దగినగురుత్తై న రాతున్న
గుఱ్ఱము లిల నడుచు గుణముగాను
గుర్తు దుర్జనులకు గుణము లిట్లుండురా, వి....

దుర్జన ని స్వాధీనము చేసికొని శిక్షింపఁగలవాఁడుండిననే
వాఁడు నొకవ నుఘ్ననివలె సంచరించు నే కాని లేకున్న లేదు.
ఏలయనఁగా దుర్జనునిస్వభావ మిట్టిదియై యుండును ఎట్లుండు
రా? చూడుఁడు. గుఱ్ఱము ఎక్కిస్వారిచేయఁ దగినదియే కాని
సామాన్యులను లక్ష్యము నేయక క్రిందఁబడఁ ద్రోయును కావున
దానికిఁదగిన రాతున్న గుణముకలిగి నడుచుకొనును. ఇట్లే
దుష్టుఁడు గూడను

ఆ. గోఁచి యూడెననుచుఁ గోఁతియాటల నాడి
వెట్టియోగి నూరువెడలమండు
ఎవరిగోఁచులూఁడవీప్రాద్దుక్రంగి న, వి.... 43

దుష్టునికి “సజ్జనునిపరాధవిందుటగాని పరిహాసించుట
గాని “జన్మచరితార్థముగాఁగల కృత్యమై యున్నది ఇట్టివాఁడు
ఉత్తముఁడైన యోగిని చూచి గోఁచియూడినని గోఁతిచేష్టలను
చేసి ఊరువెడలఁగొట్టి తనదుర్మార్గమునే వెలిపుచ్చును గాని తను
యందతియందుతున్న “ప్రాద్దుక్రంగఁగాని గోఁచులూడుట”
యనుయవగుణమును తెలిసికొనలేడు

ఆ చంద్రునంత వాఁడె శాపంబుచేతను
కళల హీనమందఁగలిగెఁ గదర
పుడమి జనులకెల్ల బుద్ధు లిట్లుండురా?, వి....44

మహాత్ములను పరిహాసముచేసినను పరాభవమునొందించినను
గొప్పగొప్పవారికే ముప్పుగలుగుచుండును అనిన నీదిప్పకాయల
విషయమున నేమిచెప్పవలయును. చూడుడు చంద్రుడెంతటి
వాడు ఎంతలోకోపకారి అంతటివాడే కర్తానుసారియై గణ
పతిని పరిహాసముచేసి శాపమును బొందెను కవున దుర్జనులు
దైవప్రేరితులై కన్నుగానక యకృత్యములను చేయుచుందురు

ఆ. చెట్టుచేమఁ గొట్టి చుట్టుగోడలఁ బెట్టి

ఇట్టునట్టుఁ బెద్దయిల్లుఁ గట్టి

మిట్టిపడును నరుడు మీఁది చేరుఁబడుఁగఁడు, వి....

దుష్టుడు తాను చేయుప్రతిపనియు నుత్తమోత్తమమని
యును, నుభయలోకములయంగును సుఖకరమనియును తలంచు
చుండును ఈయగ ప్రాణిహింసనైనను తిలంపక తనచుట్టు
వట్టులనున్న చెట్టుచేమలను పుట్టలను కొట్టి చుట్టును గోడలఁ
బెట్టి యిల్లుకట్టి “అహ! ఎంతతేలివి. లవాడను ఎంతమంచి
పనిచేసితిని. నాయంతటివాఁడొరుడేడి?” యని మిట్టిపడునే
కాని మీఁద రాఁబోవు చేటు నెఱుఁగఁజాలఁడు

ఆ. చెఱకులోన నున్న జెడ్డుగుణంబున్న

తీసివేయకున్న బొసఁగనట్లు

దూఱువడును గాదె దోష మటుండిన, వి....46

నిష్కారణముగా లోపలకు హితముచేయు నరుడు
“ఈయనగొప్పకులమునఁ బుట్టినవాడు గుణవంతుఁడగు తల్లి
దండ్రులకోమరుడు, కాని కుత్సితగుణముచేత నింద్యుడు. ఈ
గుణములను పోగొట్టుకొను మని ఎట్లు చెప్పదునా?” యని

శంకింపరాదు అట్లు చెప్పకున్న వాచెడుగు పోవఁజాలదు.
ఎట్లనఁగా చెఱకులో పుష్పమున్నగు చెడ్డగుణము లున్నయెడల
వానినంతవఱకు తీసివేయకున్న బాగుండదు కదా అట్టిదోష
ములు పోకున్న అపకీర్తిపాలగును కావున దుర్జనుల గుణ
ములు మాన్పఁ బ్రయత్నింపుము

ఆ. చదువులన్ని చదివి చాలవివేకియై

కలుషచిత్తుఁడైన ఖలునిగుణము

దాలిగుంటఁ గుక్క తలఁచిన చందమామి....47

అన్నివిధములయిన చదువులను నీతులను నేర్చికొని వివేకి
యనిపించికొని పాపములచేయు దురనునిగుణమును పరికించిన
పక్కుమని నవ్వువచ్చుచున్నది చూడుఁడు వీఁడిన్నిగుణము
లను ఇన్ని చదువులను చదివికొన్నను తనయాచరిణములో ఆ
నీతులను పెట్టికొనిక “దాలిగుంటలోఁ బరుండి, రేపటినుండి
దొంగతనముఁ జేయననికొని లేచినవంటనే దొంగిలించుట
కిండ్లలోఁ దూరిన కుక్కను బోలి”యున్నవాఁడు

ఆ. చంపఁగూడ దెట్టిజంతువునైనను

చంపవలయు లోకశత్రుగుణముఁ

తేలుకొండిగొట్టఁ దేలేమిచేయురా?, వి.... 48

బుద్ధిమంతుఁడగువాఁడు దుర్జనునైనను యుక్తియుక్త
ముగా వంచఁ బ్రయత్నింపవలయునే గాని చంపఁబూనరాదు.
ఎట్టిక్రూరజంతువునైనను చంపరాదు లోకమునకు శత్రులగు
వానిని మాత్రము(గుణములన)చంపవలయును. (అనఁగా గుణ
ములు చేసినతప్పిదమునకు శరీరమును దండించుట తప్పని

భావము, ఎట్లనియిందురా ? తేలు విషము ప్రయోగించునే
గాని కొండి యేమిచెసినది. కావున తేలును కొట్టినట్లే దుష్ట
గుణములను నశింపఁజేయవలయును

ఆ. చంపదలఁచు రాజు చనవగ్గలం బిచ్చు

చెఱువనున్న పగఱి చెలిమి సేయుఁ

గఱివ నున్న పాము నెఱికాఁచుకొనియుండు, వి....

ద్రోహమును చేయఁదలంపుగొన్న గుర్తార్థులు పైకి ఏ
మియు నెఱుఁగనివారివలె ప్రేమగలవానివలె మెలఁగి మోసపుచ్చు
చుందురు. ఇట్లు చేయుచుండుట దుర్జనులకు సహజము ఎట్లని
యిందురా ? చూడుఁడు చంపదలఁచుకొనినరాజు ఎక్కువ
చనువునిచ్చును చెఱువదలఁచినశత్రువు చెలిమి నెక్కువగా
పాటించును కఱువదలఁచుకొనినపాము కాచుకొని యుండును.
ఇట్లే గుఱులుగూడను

ఆ. ఛర్దిపుట్టినట్లు సావడ పైపదు

నాతి గన్నయ్యపు నీతిగనఁడు

చేటుమూడినపుడు మాటలు దోపవు, వి.... 50

దుర్జనులకు చెడుగాలమునకు మంచిబుద్ధులు పుట్టవు.
పుట్టిన చెడుబుద్ధులు వారికి వినాశమునకే హేతువులు చూడుఁడు.
శరీరముపైని చలిది యనుపామంటుకొనినయెడల భోజనము
సేయుటకైన బుద్ధిపుట్టదు (?) చెడిపోవనగువాఁడు స్త్రీని చూచి
నీతిని పాటించఁడు ఇట్లులే వినాశము దాపురించియుండిన దుర్జ
నుఁడు మంచిమాటలను వినిపించుకొనక యుండి నశించును.

ఆ. జెట్టి సాముఁజేసి క్షితిలోనఁ బేరెత్త

దుష్ట తెలివితేత దొలఁగు తెలివి

కష్టమొక్కటే గాని కడతేఱుట లేదు, వి.... 51

చాలగాలము కష్టపడి సంపాదించినయోగ్యతలు గూడ దుష్టకార్యములవలన చెడిపోవుచుండును ఎట్లనఁగా నొక జెట్టిగలఁడనుకొనుఁడు వాఁడు ఒడలిసంతయును విఱచుకొని సాముఁ జేసి లోకములో పే రెన్నికను గన్నప్పటికి నట్టివానికి ద్రోహచింత యుండిన యెడల నాదుష్టతెలివితేత ఇదివఱకున్న యోగ్యతగూడ నశించిపోవును ఇన్నిదినములనుంచి ఇతను పొందిన కష్టమొక్కటే గాని కడతేఱుటలేదు ఇట్లే దుష్టుఁడు గూడఁ జెడిపోవును

ఆ జంకులేనిమదిని జగదీశునుంచిన

మంకుబుద్ధిమాని మట్టుపడును

పంకమందుఁ బురువుపడిపొర్లుచుండదా, వి....52

మనస్సులో నితరుల కెవ్వరికిని ద్రోహమును చేయుఁ జాలక ఈశ్వరుని సేవించుచున్నయెడల సంతతియధమునకై నను తరించుటకుపాయముగలుగునే గాని ద్రోహబుద్ధిగలిగినరాదు ఎట్లనఁగా (కంబళి) పురుగు బురదలో పడి పొర్లినను బురద అంటుకొనదు కాని కావలయునని ఇతరములు బురదలో పడిన బురదయంటుకొనదా ! అట్లే దుష్టునికిఁ గూడ నని

ఆ. జగడ మాడుచుండుఁ జాడీలకోరెప్పు

సాధుజనుల మీఱి బాధపెట్టు

యముఁడు తప్పవెఱుతు రందఱు వానికి, వి....53

దుర్జనునిచూచిన భయపడనివాఁ డీలోకములు పడు

నాల్గింటిలోను నెవ్వఁడును లేఁడు ఒక్క యముఁడు తప్ప దుష్టు
నికి తక్కినవారందఱును వెఱతురు ఏలయని యందురా ?
వినుఁడు ఎప్పుడును దేనిమీఁదనో యొకదానిమీఁది సాకును
పన్నికొని తగవులనాడుచుండును అధికారులతో లేనిపోని
చాడీలను చెప్పచుండును సత్పురుషుల నందఱిని పీడించును.
కావున నిట్టిఖలునకు యముఁడు తప్ప శిక్షకుఁ డితరుఁడు లేడు.

ఆ. ఒక్కరులను గూడి యొక్కసక్కెములాడ

నిక్కమైన ఘనున కిరుకుచెడును

ఉల్లితోటఁ జెడుగు మల్లెమొక్కకరణి, వి....54

ఎంతటిగొప్పవాఁడైనను విజ్ఞానశీలుఁడైనను విబుధుఁడై
నను దుర్జనులతో స్నేహముఁజేసి వారితో ననవసరముగా నెక
సక్కెములను పలుకుచుండెనా? తప్పక ఆఘనుఁడు ముప్పుఁజెం
దును సందియము వలదు ఇయ్యది నిజము ఎట్లనియందురా?
పరికించుఁడు గుమగుమన ని సుగంధపుష్పముల నీనుమల్లెమొక్క
నుల్లితోటలో నాటిని గుణహీనతను జెందదా? అట్టులే సత్పురు
షుఁడుగూడ దుష్టునిమైత్రీచే జెడిపోవును

ఆ. డెందమందుఁ దలఁచు డెప్పరమెప్పుడు

నోర్వలేని హీనుఁ డొరునికట్టె,

తనకు మూఁడు సుమ్మి తప్ప దెన్నటికై న,వి....55

ఒరులసిరులను చూచి సహింపలేని యసజ్జనుఁడు “వారి
కెప్పుడును ఏవియైన ఆపదలు రావలయును వారందఱును
నశించిపోవలయును” అని మనస్సులో దెప్పరమును తలంచు
చుండును, ఇట్లు దుర్జనుఁడు నిష్కారణముగా నితరులకు ముప్పు

గోరును గనుక వీనికిఁ గూడ నెన్నటికైనను తప్పుక రాఁగలదు.
కాబట్టి నిష్కరణముగా దుర్జనుడై ఇతరులఁ జెడఁగోరరాదు.

ఆ. తనకుఁ గలుగు పెక్కుతప్పు లటుండఁగా

పరుల నేరుచుండు నరుఁడు తెలియఁ

డొడలెఱుంగఁడనుచు నొత్తిచెప్పఁగవచ్చు,వి....

దుర్జనుని స్వభావమే విలక్షణముగా నుండును వాఁడు
తనవలె యందఱు ననితలంపఁడు తాను ప్రతీదినమునను ప్రతి
క్షణమునను వేలకు వేలు తిప్పులను చేయుచుండును, కాని
తాను చేయుతిప్పులను తెలిసికొనఁజాలఁడు పైగా తనతిప్పుల
నావలఁబెట్టి ఇతరులను తప్పు లెన్నవచ్చును కావున నిట్టిదుర్జనుని
చూచినప్పుడు “ఒడలుతెలియఁ పడిపోవుచున్నాఁడు పాపా
త్తు” డని గట్టిగా చెప్పుటకు ఎట్టి యభ్యంతరములును లేవు.
అనఁగా దుష్టుఁడు దిండింపఁదగినవాఁ డనుట

ఆ. తనకు మేలుఁ జేయఁ దాఁ దెలియఁగనేర్పు

నెలమితోడ గుక్కయెఱుక భువిని

తనకుఁ జేయుమేలు తాఁ దెలియఁగలేని

మనుజుఁ డెంతఖలుఁడో ? మహినివేమ, 57

ఎంతవీచకులమునందుఁ బుట్టినను ఇతరులకు నినునుంతయేని
వృద్ధుఁడైనను తనకు మేలుచేసినవానికి తిరుగా మేలుచేయవలయు
నని కొరుచుండును. ఎంగిలితినుకుక గూడ నీరీతి మెలఁగుచున్నది.
కాని దుర్జనుఁడు కాళ్లుచేతు లుండియు నన్నిజీవములకంటె నధి
కుఁడైనను తన కొరుల నేయునుపకారములను మఱచిపోవును.
ఇతరులు జ్ఞాపకమునకుఁ దెచ్చినను తెలిసికొనఁగా లేకపోవును.

అహ! ఇట్టివాఁ డెంతటి దుర్మార్గుఁ డనఁచగియున్నవాఁడు! అని

ఆ. తనర నృపతితోడఁ దగదుర్జనునితోడ

నగ్నితోడఁ బరునియాలితోడ

హాస్యమాడుటెల్ల నగును బ్రాణాంతమ్ము, వి....

బుద్ధిమంతుఁడు స్థలాస్థలములను యుక్తాయుక్తములను గురై
ఁజింగి మాటలవాఁడుచుండవలయునే కాని ఎవ్వరితో నన్న
వారితో ఇచ్చవచ్చినట్లు హాస్యములు ఎలుకరాదు అందునను
తన్నుఁ బాలించు ప్రభువుతోడను, దుర్జనులతోడను, నిష్ఠుల
కుప్పితోను, బరునియిల్లాలితోను పరిహాసముల నాడరాదు
వినక ఎవ్వఁ డీరీతిగా పరిహాసము ఎక్కుటకు ప్రారంభించునో
అట్టివరునకు ప్రాణహాని వచ్చును

ఆ. తనయుఁ డొదవె ననుచుఁ దాఁ బొంగుచుండును

వాఁడు దుష్టుఁడైనఁ గోడుగూర్పుఁ

దులువవాండ్రఁగూడి మెలఁగనీరాదురా, వి....

లోకములోనఁ బాపము! తల్లిదండ్రులు తమకు బిడ్డలులేరని
వగచి చెట్టుచెట్టుకును గుట్టగుట్టకును మొక్కి కొడుకు పుట్టగా
ధన్యుఁడ నైతి ననిపొంగుచుండును అహ! ఎంతటిబేలతనము.
కొడుకు పుట్టఁగా నే సుంబరము గాదు, వాఁడు సహజముగా గుడ్డు
లనుకూడిఁ గోరును. అట్లు కూడిన నాపదలు వాటిల్లును కావున
తనబాలుని దుష్టులతో కలియనీయక జాగ్రత్తగా కాపాడి
గుణవంతునిగా చేసిన నే సంతసింపవలయును. అనఁగా దుష్టు
డగు నుడుఁడు తల్లిదండ్రులకు శుభికరుఁ డగునని.

ఆ. తేలునకు నిఁకెంత తెలియఁగొండి విషంబు

ఫణికినుండు విషము పండ్లయందు

తెలివిలేనివాండ్రు దేహ మెల్లవిషంబు, వి....60

దుర్జనుల కప్రయత్నముగా శరీర మెల్లను విషపూరితమై యుండును అట్టివారినిఁ జూచినను కలసినను కష్టములవచ్చును. దుర్జనులలో చిన్నపెద్ద లెంచవలదు దుష్టజంతువు లన్నిటికంటె దుష్టుడే యెక్కువకూరుడై యుండును మాడుఁడు లేలునకు కొండియందు మాత్రమే విషముండును పామునకు పండ్లయందును మాత్రమే యుండును ఇక దుర్జనుల కొడలంతయును విషమే యుండును

ఆ. తొత్తు తొత్తెగాని దొరసానిగాఁ బోదు

అడచు టింతె దానికైన ఫలము

మిత్తికూళ్లదొంగ మెలు నెట్లెఱుఁగురా ?, వి....

ఎన్నిపాట్లుపడినను ఎన్నివేషములను వేసినను దుర్జనుఁడు తనదుర్గుణమును మానుకొనక దుష్టుఁడుగానే యుండును ఎట్లని యుండురా? తొత్తు ఎన్నివిధములఁ బ్రయత్నించినను ఎంతగా రాజు ననుగ్రహమును సంపాదించికొన్నను తొత్తేయగును కాని వేఱుగాఁ గాదు కానియందులకు ఫల మేమియునఁగా దెబ్బలు తినుటమాత్రమే యని యెఱుఁగుఁడు సౌఖ్యముల నెఱుంగరా? యనియందులేము! మిత్తికూళ్లదొంగ మేలు తెలియ నట్టులనే ఇదియును మంచి నెఱుంగదు ఇట్లే దుష్టుఁడును.

ఆ. చిక్కులేనివాని దీనతఁ బాపిన

పురుషుఁ డిహమునందె పూజ్యుఁడగునె

పరమునందు వానిభాగ్య మేమనవచ్చు, వి....

దుష్టులు దిక్కులేనివానిని చూచినప్పుడు అట్టివానిని రక్షించుటకు మాటుగా నెత్తికెక్కి కూర్చుండి కష్టముల బెట్టుచుందురే కాని వాని రక్షించి గట్టెక్కింపఁ బూతుకొనరు అట్లు వారాదీనుని రక్షించిన నీలోకముననే సర్వులకును పూజ్యులు కాఁగలరు అట్టి సర్వలోకపూజ్యులగు వారి యదృష్టము నేమని వర్ణింపఁగలగుదుము కావున దుష్టుఁడవై పరమునకు తొలఁగి పోక మెలంగుము

ఆ. దాసరయ్య తప్పు దండంబుతో సరి

మోసమేది తన్ను ముంచకున్న

నీచుఁడై చెడునటు నీచులనమ్మిన, వి.... 63

విధేయు లగువారు దుష్టులయినను తాము చేసినతప్పు నొప్పికొని మన్నింపుఁడని మ్రొక్కినయెడల వానిని మన్నింపవలయును గాని జాగ్రత్తను విహించి మఱల తనను మోసముచేసి ముంచకయిండు నట్లులు చూచుకొనవలయును అట్లు జాగ్రత్త విహింపనివాఁడు నీచుల నమ్మియుండి తాను నీచుఁడై చెడి పోవును కావున దుష్టులఁజేరి మోసము నొందఁ బోకుము

ఆ. దుండగీని కొడుకు కొండీఁడు చెలికాఁడు

బండరాజునకును బడుగుమంత్రి

కొండముచ్చనకును గోతియె సరియగు,వి....64

రాజు దుష్టుఁడైన రాజ్యమెల్లయు దప్పెనుగును. ఎట్లనఁగా: తాను తుంటరియైనయెడల తనకొమరుఁడుగూడ దుష్టుఁడగును తనకు తగినయట్లే కొండములు చెప్పువాఁడు మిత్రుడగును. పనికిరానివాఁడు ప్రధానియగును. ఇది చూడఁగా చిత్రముగానున్నది.

కొండముచ్చనను తగిన సేవకుఁడు కోఁతి యగునట్టులె దుష్టునికి
తగిన సేవకులు దుష్టులే యైయుండురు కావున నట్టివారి నెన్న
టికిని చేరఁబోకుము

ఆ. దుష్టజనులు మీఱి తుంటరిపనులను

శిష్టకార్యములుగఁ జేయుచుందు,

కూడ దనెడివారిఁ గూడ నిందింతురు, వి.... 65

దుర్మార్గులు తామే లోకములో ఘనుల మనుకొనుచు వాడు
అజ్ఞయును లేక తగుయిచ్చనిచ్చినట్లులు పోకిరిపనులను చేయుచు
వానినన్నిటిని శాస్త్రములె విధించుచున్నవనియును అపనులఁ
జేసెడివారలే శిష్టులని యును తిక్కినవారు దుష్టులనియును
జంకక చెప్పమందురు అట్టివారి ప్రస్తావనను ప్రాజ్ఞుఁడు పోవుట
అయ్యుక్తము వారికొక వేళ తెలియకపోయేనేమో యని పండి
తులగునుజనులు తెలఁపఁబోయిన వారి మాట పడితిట్టి వైచె
దరు కావున దుష్టులఁజేరఁబోకుము.

ఆ. దూరదృష్టిఁ గనరు తూగినదనుకను

బాటుపట్టెఱుంగరు పడినదనుక

దండసాధ్యులరయ ధర్మసాధ్యులు గారు, వి....

దుర్జనుల బుద్ధివైభవముల నేమనివర్ణింపఁగలుగుదుము అవద
యాసన్నమై తలపైనిఁ బడునంతవఱకును దూరదృష్టితో నాలో
చనమును నేయరు కార్యము పట్టువదలి సడిపోవువఱకును పట్టు
విడుపులను గుర్తెఱుంగరు ఎల్లప్పుడును తమకు తోచినంతను
చేయుచుండువారు. ఇట్టివారికి మెత్తనిమూలలతో చెప్పుట యు
క్తము కాదు. విచారించిన వీరు దండసాధ్యులే యయ్యెదరు

గాని ధర్మసాధ్యులు గారు

ఆ. దొడ్డవాడ ననుచు దొరలదగ్గఱఁ జేరి

చాడి చెప్ప సాపజాతి నరుడు

చాడిచెప్పవాడు సాయుజ్యమందునా?, వి....67

ఖలులు లోకమున కపకారమును చేయుటకై కాచికొని యుండెదరు తాము చాలగొప్పవారమని ప్రభువులదగ్గఱఁజేరి తన గౌరవమును నెల్లడిచేసికొనును. దగ్గఱనున్న సాధువులపైని చాడీలను చెప్పఁదలపడును. ఆహా! ఎంతటిదౌర్భాగ్యుడో కదా! దీని వలన నీదుర్జనున కేమిఫలము గలుగును? చాడీలను చెప్పినంతమాత్రమున సాయుజ్యమును పొందికలుగనా? కలుగదు. ఇట్లు చేయుట దుర్జనులకు లక్షణమని తెలిసికొనవలయును

ఆ. దొంగతనమువలన ద్రోహమెంతయుఁ జేసి

యెన్వ రెఱుంగకుండ నిముడుకొన్నఁ

దాము చేయుపనుల తగులుకోకుందురా, వి....

దుర్జనులై ఇతరుల కెవ్వరికిని తెలియకయుండునట్లు ఇతరులకు ద్రోహము చేసితమని మఱియుచుండు రెంతటి యజ్ఞాలోకదా! వీరలు ఒకవేళ వీరు తాము ఆతరవాత్యముగా దొంగలవలె ద్రోహముచేసి ఇతరులకు తెలియకుండ నిమిడియుండిరిని యనుకొందము. ఇట్లున్నను తాము చేయుచుప్రకార్యములలో ఇంక ముందైనను తగులుకొనకయుండురా?

ఆ. ద్రోహియైన వాడు సాహసంబున నెట్టి

స్నేహితునికి నైనఁ జెఱుపు సేయు

నూహఁ గలిగియుండు నోగుబాగులు లేక, వి....

గుప్తుఁడు ఎప్పుడును ఇతరులకు నిష్కారణముగా ద్రోహము చేయుఁబూనుకొనుచుండును ఇట్టిద్రోహి తెగుఁజేసి తన కెంతటి ప్రాణమిత్రుఁడై యున్నవానికైనను “కీడుచేయవలయును తగినసమయ మెప్పుడు లభింపఁగలదోకదా!” యని యూహించును మంచిచెడ్డలరయక ద్రోహముచేయును కావున దుష్టులను నమ్మరాదు

ఆ. నేరనిజనులకు నేరముల్ నేర్పుచు

చక్కచేయ రిల నసాధు లెపుడు

ఒప్పుదుర్జనములు తప్పుగ నెంతురు, వి ... 70

సజ్జనులకును దుర్జనులకును రూపమునందు భేదములేకున్నను వారు చేయుకార్యములయందు మాత్రము చాలభేదము గలిగియున్నది. సజ్జనులెల్లప్పుడును దుష్టనిత్తిములను త్రిప్పి మంచివానిని చేయుఁగా చూతురు తమకు ఎవ్వరైన కీడుచేసిన దానిని మేలుగా కైకొందురు ఇఁక దుర్జనులలో తప్పులు నేయనేరని వారికి నేర్పదరు. దుష్టమార్గములఁబడిపోవుచున్నను దిద్ది చక్కనేయరు తమకు ఒప్పుచెప్పినను తప్పుగా నెంతురు. కావున దుర్జనులఁగూడకుము.

క. నేరము లెంచెడిప్రభువును

చేరఁగరాదయ్య నెపముఁ జెచ్చెరదెచ్చున్,

వారాశిదాఁటినను శని

మారకుఁడై పట్టిచంపు మహిలో వేమా. 71

తనను పోషించెడి రాజుగారైనను కానీ, నేవకులపై మాటి మాటికిని తప్పునకును ఒప్పునకును విధివిరామ మినుమంతయైనను లేక యుండు నట్లు నేరముల నెంచు ప్రభువును ఎంతటివిబుధుఁ

డైనను సజ్జనుడైనను ఓర్పుగలవాడైనను నేవించుటకు చేర
రాదు ఒకవేళ చేరెనా వాఁ డెప్పటికి బాగునొంగజాలఁడు.
ఏలయనఁగా ఆదప్తుఁ డగురాజు శనిగ్రహము సప్తసముద్ర
ములు దాటివను పట్టికొని చంపెడిరీతిగా ఏవో నెపముఁ బన్ని
చెఱుపఁ బ్రయత్నించును

ఆ నొసలు బత్తుఁడయ్యె నోరు తోడేలయ్యె
మనసు భూతమువలె మలయఁగాను

శివుని గాంతుననును సిగ్గెట్లు గాదురా?, వి....72

దర్జనుఁడు దైవభక్తుఁడనై తినని తిన్నతానూఱక పొగడు
కొనుచుండును గాని ఈదుష్టుఁడు దైవభక్తిలవాడయ్యెనని
యనుకొందము గాక! ఆపుమేశ్వరు నెట్లుచూడఁగలవాఁడు
ఏలయనియఁచురా! దుర్మార్గునికి నొసలు బత్తిచిన్నిములఁ దెల్పి
నను క్రూర్యమే ప్రధానము గలయితనినోరు తోడేలయ్యెఁగదా!
కావున నెంతకాంతచిత్తుఁడైనను ఇట్టివారిని దుష్టులను చేరరాదు

ఆ. పట్టనేర్చు పాము పడగ నోరగఁ జేయుఁ

జెఱుపఁజూచువాఁడు చెలిమిఁజేయు

చంపఁదలఁచురాజుచనువిచ్చుచుండురా, వి....73

కఱవఁదలఁచుకొన్న కోరత్రాచు పడగను పంకరగా నుంచి
కొన ప్రయత్నించును. అట్లులే చెడిపివేయఁ బూనుకొన్నవాఁ
డెప్పటికంటె నిధికాధికముగా స్నేహముఁ జేయును. ఇట్లులేసి
చంపఁదలఁచుకొనిన ప్రభువరుఁడు విశేషముగా చనువిచ్చి దగ్గ
ఱఁజేర్చుచుండును. ఇవియన్నియును చక్కఁగా నాలోచించితి

మేని దుర్జనత్వమునకు చిన్నెలు కావున బుద్ధిమంతుఁడు దుష్టు
నకు దూరముగానే తొలఁగి యుండవలయును

ఆ. పరుఁగ రాతిగుండు పగులఁగొట్టఁగవచ్చు

కొండలన్ని పిండిగొట్టపచ్చు

కరినచిత్తుమనసు కరిగింపఁగారాదు, వి.... 74

నల్లచట్టుకొండగుండ్లు అయినను ముక్కలుముక్కలుగా
పగులఁ గొట్టుటకు సాధ్యమగును మిగులకాఠిన్యమును వైకాల్య
మును బాహుళ్యమును పొందినకొండల నన్నిటిని పిండిపిండిగా
నూరవచ్చును; కాని, ఇట్టిదుష్కరములగు కార్యములైనను
చేయవచ్చును గాని దయాహీనుఁడగు దుష్టుని మనస్సును కర
గించి సత్పథమునకు త్రిప్పఁగలుగుట మిగులకష్టము

ఆ పరులఁ దిట్టినంతఁ బాపకర్తృం బబ్బు

విడువ దెన్నటికిని విశ్వమందు

పరుఁడు పరుఁడుగాఁడు పరమాత్మయకానయా,వి.

దుర్జనుఁడు తనకెప్పుడైన నపకారముచేసియున్నను చేయక
యున్నను, తనతో సంబంధించియుండినను సంబంధింపకయుండి
నను, చిట్టచివఱకు తాను వానిమొగము నాజన్తమునం దెప్పుడును
చూచియుండక పోయినను, నిష్కారణముగా తిట్టుటకుఁ బూను
కొనునే కాని ఆమాత్రమున వాఁడొందుఫల మిసుమంతయైనఁ
గలదా? లేదుగదా! ఇదియిట్లుండఁగా నితరులను నిష్కారణ
ముగాఁ దిట్టినఁ బాపములు ఎచ్చును. ఇవి జన్మజన్మాంతరముల
కైనను విడిచిపోవు. ఇతిరుఁడు పరుఁడు గాఁడు. అతనుగూడ

దైవస్వరూపమే యగును. కావున దుష్టబుద్ధివై పరుల నిందింపఁ
బూనుకొనకుము

ఆ. పరులు చదువఁజూచి నిరసనబుద్ధితో

వట్టిమాటలాడు వదరుబోతు

అట్టిఖలుని జాడ లరయుట దోసము, వి.... 76

దుర్జనుల కిటుల దుష్టగుణము లొకటిశెండుతెఱఁగులు గాను
ఒకటిశెండుగానే యుండవు అనేకుల కనేకవిధములుగా నుం
డును. ఈదుర్జనులు తాము తెలివితేక చదివితోనలేక పోవుట
యట్లుండఁగా ఇతరులు చదివితోన్నను సహింపఁజాలరు ఒక్క
సహింపలేక పోవుటమాత్రమే గాక నిరసనబుద్ధితో నోటికి
వచ్చినట్లు అసజ్జనులఁగూర్చి వ్రాసుచుందురు ఆహా! ఏమి దుర్జ
నత్వము ఇట్టిపాపాత్ముల విధములను విచారించుటకూడ దోషమే
యగును కావున దుర్జనుని తలపెట్టకుఁడు.

ఆ. పాల నీడిగింటఁ గ్రోలుచు నుండిన

మనుజులెల్లఁ జూచి మద్యమంద్రు

నిలువఁదగనిచోట నిలువ నిందలు వచ్చు, వి....

సత్పురుషుఁ డైనవాఁడు తనకు ఇష్టము లేకయున్నను
హఠాత్తుగా కాకతాళీయన్యాయముగా దుర్జనుని పాత్తున నిలిచె
నేని తప్పక యపకీర్తిపాలగును. ఎట్లుండఁగా. ఈడిగవానిపం
చలో కూర్చుండి పాలను త్రాగుదున్నప్పటికి చూచినవారిలు
మాత్రము కల్లుత్రాగుచున్నాఁడని చెప్పెదరు. కావున బుద్ధిమం
తుఁ డైనవాఁడు నిలువకూడనిచోటుల నిలువరాదు. దుష్టు
లతో చేరరాదు.

ఆ. పాలుపంచదార పాపరపండ్లలో

చాలఁబోసి వండఁ జవికిరావు

కుటిలమానవులకు గుణమేలగల్గురా, వి 78

దుర్జనుని మంచివానినిగాఁ జేసి గుణములు కలుగఁజేయుటకు ఎంతయైనను ప్రయత్నించుఁడు వాఁడు మాత్రము దుష్టుఁడే యగును. పాపరపండ్ల నుదాహరణముగా తీసికొనుఁడు ఇవి మిక్కిలి విషపదార్థములు. ఇట్టివానిని పాలతోను పంచదార తోను చేర్చి చక్కగా పాకముఁ జేసెను చివరకు రుచిచూడను గూడ ననర్హములగును. అట్లులే సుత్సతులకుఁ గూడ సద్గుణములు కలుగవు

ఆ. పురుషుఁ డెంతయున్న పుట్టువు మొదలుగా

పాపచింతఁ జేయుపాపి నరుఁడు

మహిని కుంటికుక్కమాంసము దిన్నట్లు, వి 79

దుష్టుఁడు సిరికొఱకే నరులకు చేటుచేయఁ బూనుకొని యుండు నని తలంపవలదు. ఇట్టిపురుషునకు పుట్టినదిమొదలుగా నెంతటిసిరియున్నను పాపపుచింతలనే చేయుచుండునే కాని ద్రోహమును వీడియుండఁడు. ఎట్లవఁగాః పుట్టినది మొదలు మాంసమును తిను నలవాటుపడిన మక్క కుంటిదై చచ్చుటకు సిద్ధము గానున్నను మాంసముఁ దినగోరునే గాని కోరకయుండదు గదా! అట్లులే దుర్జనుఁడు గూడ నని యెఱుంగువది.

ఆ. బిడియ మింతలేక పెద్దను నే నంచు

పొంకములను బల్కు సంకరునికి

ఎచ్చు కలుగదిచటఁ జచ్చినరాదట, వి 80

దుష్టుఁడు సిగ్గు బిడియ మొక్కించుకయైనను పాటింపడు.
 నలుగురిలోనికి వెల్లి తన్ను పిలువకపోయినను అడుగకపోయినను
 తనంతటఁ దానే ప్రవేశము చేసికొని తగినట్టులు బింకములను
 పక్కటకు ఆరంభించును, కాని వీని కింతమాత్రముచేత నిచ్చట
 ముండటికంటె నెక్కువగౌరవము కలుగదు పోనీ పరలోక
 ములోనైనను కలుగనీ యన్నను అచ్చటను కలుగదు కావున
 దుష్టము లగుతలంపులను నటనలను మొదలంట మానుకొని
 నుభించుట యుక్తము

ఆ. భాష లాడనేర్చి పలుమోసములు నేసి

గ్రాసమునకు భువిని ఖలుఁడ వైతి

దోసకారి నీకు దొరకునా మోక్షము?, వి....81

ఖలుఁడు ఇంతటిదుష్కార్యములను చేయుచుండుట యేల
 యని విచారించితి మేని పొట్టనిండించుకొనుటకే యని తోచు
 చున్నది లేకపోయిన నానావిధము లగుభాషలను నేర్చికొని
 నానావిధము లగు మోసములను చేయుచు తిరుగుట యెందు
 లకు? గ్రాసముకొఱకె ఖలుఁడయ్యెను. అహ! ఎంతటిదుష్టుఁడు!
 ఇట్టివాని కిఁకమోక్షము దొరకుమనిన దొరకునా? ఎన్నటికిని
 దొరకఁజాలదు.

ఆ. మననునఁ గృప లేనిమూలలకొడుకుల

యొద్దఁ జేరినట్టియోగు లెల్ల

పనసకొడుకు చెంచుపడుచులచందమా, వి....82

మానవజన్మము నెత్తినతరువాత దయాదాక్షిణ్యములు గలిగి
 ప్రసర్తింపవలయును. ఇట్టివారి నే పండితు లాశ్రయింపవలయునే

గాని మనసులో కృప యొకించుకమును లేనిచండాలులులగు దుర్జనులయొద్దఁ జేరరాదు ఒకవేళ తెలిసియో తెలియకయో ఇట్టి వారియొద్దఁజేరనా యిట్టివానిగతి పందముండకొడుకులను చేరిన చెంచుపడుచులకు వలె దుర్గతియే యగును.

ఆ. మాటలాడు టొకటి మనసులో నొక్కటి

యొడలిగుణ మదొకటి నడత యొకటి

యెట్లుకలుగుము క్తి యిట్లులుండఁగ తాను,వి....

దుర్జనుల నిట్టివారని గాని ఇట్టిమాటలు గలవారని గాని ఇట్టిస్వభావము గలవారని గాని చెప్పుటకు వలనుపడదు నీల యనఁగా ఇట్టి దుర్మార్గులకు పలికెడిపలుకులలో నొకభావమును, మనస్సులో వేటొకభావమును, శరీరములో నింకొకభావమును, నడతలో వేటొకభావమును కనుపడుచుండును ఇట్టివారికి సద్గతు లెట్లువచ్చును? రావేరవు కావున బుద్ధిపంతు లిట్టివారిని విశ్వ సింపరాదు.

ఆ. ముష్టి వేపచెట్టు మొదలుగా ప్రజలకు

పరఁగమూలికలకుఁ బనికివచ్చు

నిర్దయుండు ఖలుండు నీచుఁడెందులకగు,వి....84

లోకములో ననేకములగు విషపదార్థము లున్నవి వానిలోఁ జాలవఱకు సత్కార్యముల వినియోగము నొందుచున్నవి ఇంత యేల? అన్నివిషములకంటె ముష్టివేపచెట్టువిషము మిన్న, ఇటు న్నను ఈముష్టివేపచెట్టు మొదలుగాఁ గలవిషవస్తువు లనేకములు వైద్యులకు మూలికలుగా నుపయోగించుటకుఁ బనికివచ్చును.

నిర్దయయును, ఒడలంతయును విషమును కలదుర్తార్థుఁడు మాత్ర
మొందులకుఁగూడ పనికిరాఁడు

ఆ. రామనామపరనచే మహి వాల్మీకి

పాపి బోయఁ డయ్యుఁ బాపఁడవఁడొ ?

కులము ఘనము గాదు గుణమే ప్రధానము, వి.

ఎంతటిపాపములను చేసియుండినను దుష్టబుద్ధి, నొక్కదా
నిని వదలిపెట్టినయెడల పుణ్యుఁ డగును. ఎట్లనఁ గా చూడుఁడు
పిట్టలఁగొట్టుబోయవాఁడై పుట్టినను రామనామపారాయణము
చేత పవిత్రుఁడై బ్రాహ్మణుఁ డగుటలేదా? అట్టులే దుష్టబుద్ధిని
వదలిన సెంతటివీరుఁడును మంచివాఁడు అగును. కావున మంచి
చెడ్డలను చెప్పుటకు కులము ఎన్నటికిని ప్రధానము కాఁజా
లదు గాని గుణమే ప్రధానమగును.

ఆ. రేగుపుచ్చకాయ రేయెల్లఁ దన్నిన

ముఱగ దంతకంత బెఱుగుఁ గాక

ఒరులు ఛీ యన్నను నోగుసిగ్గెఱుగునా?, వి....

దుర్జనుని చూచినవారెల్లరును చూచినట్టులు ఎన్నివిధముల
నిండింప మొదలుపెట్టినను తనదుర్గుణమును మానుకొనఁడు చివ
రకు ఇంతటియవమానమయ్యెను గదా ! యిని సిగ్గునైనను
జెందఁడు ఎట్లనఁగాః వెఱ్ఱిపుచ్చకాయను రాత్రింబవళ్లు దంచు
చున్నను అంతకంతకు బెఱుగునేగాని ముఱగదకదా !

ఆ. లేనికాలమునకు లేనిమనమునొందు

ఈనినపులిరీతి నెఱుఁగకుండు

కఠినబుద్ధి కిందు కలి మెటు కలుగును, వి.... 87

దుష్టుని కెప్పటికిని సంకోచభావమే కలుగుచుండును గాని యొక్కనాటికైనను సంపూర్ణముగా సంతృప్తభావము కలుగదు. ఎట్లనగా. శ్రేయికాలమునందు తనకు శ్రేయోదయ గదా యని దుఃఖించును కలిగినకాలములో యుక్తాయుక్తములను కనిపెట్టి మెలగజాలఁడు ఇట్టి కరినాత్మునికి కలిమి కలుగుట యెట్లు? అనగా. కలిమిమొదలగునవి దుష్టుని జేరరావు

ఆ. వంపుకట్టఁ గాచి వంపు దీర్చగవచ్చు

కొండ లన్ని పిండిగొట్టవచ్చు

కలుషచిత్తుమనను కరిగింప నగునొకో, వి....88

కలుషాత్ముడు ద్రోహచింతకలవాఁడు వగు దుర్జనుఁడు ఎన్నియుక్తులను మనస్సమాధానములను వినినను దయనొందఁడు తాను చెయ్యబూనిన ద్రోహమును వీడఁడు ఆహా! వంచిన వంగనిపెళ్ళను కట్టను కాచి చక్కగానైనను దీర్చవచ్చును కొండలన్నిటిని పలసినయెడల పిండిగా దంపవచ్చును, కాని కలుషాత్తుని మనస్సు కరిగింపను మాత్రము పలుకుపడిదు.

ఆ. వల్లకాళ్లు దున్ను వాగు లడ్డమురాఁగ

తుమ్మకంప దుచ్చి త్రోవఁ గట్టు

దండుగైన బెట్టు ధర్మానకోర్వోడు, వి.... 89

శ్రమియందైనను గాని కలిమియందైనను గాని దుర్జనుని గుణము దుర్మార్గమునే తెలుపుచుండును. దరిద్రుడైనయెడల నట్టివాఁడు వల్లకాళ్లను గున్ని దారిబోవువారి కందఱికి బాధ కలుగునట్టులు తుమ్మకంపను కరిగాచేర్చి త్రోవ నడ్డగించును. కలవాఁడిని యందము కలిగినప్పుడు కనబడినవారితో నెల్లను

జగడములనాడి ధర్మస్థానముల కెక్కి దండుగలఁబెట్టునే కాని
ధర్మమునేయ నొల్లఁడు ఇట్టివన్నియు దుర్జనలక్షణములు

ఆ. వాక్కుశుద్ధిలేని వై పగుదండాలు

ప్రేమ కలిగినట్టె పుట్టనేల ?

నొసలఁ బత్తిఁ జూపు నోరు తోడేలయా? వి....90

దుర్జనులు అందఱివలెనే చూచుటకు వినయమును పైకి
కనుపఱచు చుందురు అందఱును యుక్తముగా నొకనమస్కా
రమును పెట్టిన నిట్టివారు అపస్వరములతో వింకవంకదండముల
ననేకములను పెట్టి ద్రోహముచేయఁ బూనుకొందురు ఈద్రో
హులు ప్రేమ కలిగినట్టు లిట్టిదండములను పెట్టు పెండుల కని
యెదరా? ఇదియే దుర్జనలక్షణము నొసలు భక్తినిచూపును.
నోరు హింసను జూపును. గావున నిట్టివారిని నమ్మరాదు

ఆ. వాడ కుటికి తిట్టు వలదన్న మొఱివెట్టు

ముందు మగనిఁదిట్టు మునుఁగుపెట్టు

గడునురాలు మగని గంపతో నమ్మరా, వి....91

దుర్మార్గులు ఆడువారనక మొగవారనక పిల్లలనక పెద్ద
లనక యందఱలోను నుండెదరు. దుర్మార్గురాలగు భార్యయున్న
దనుకొనుఁడు ఆమె ప్రతియింటికి తిరిగి వాడవాడవారిని తిట్టి
వచ్చును. వలదని చెప్పినను వినక యేడ్వసాగును ముందుమగని
కూర్చుండఁబెట్టుకొని మూలుగుచు మునుఁగు పెట్టుకొని పరుం
డును ఎంతగడునుది? ఇట్టివారు మగలమ గంపలోపెట్టి యమ్మి
వేయఁ గలరు కావున దుర్జనుల నమ్మరాదు

ఆ. వింతచదువుఁ జదువ వివరింపఁగాలేడు

హీనుఁ డవగుణంబు మానలేడు

బొగ్గు పాలఁ గడుగఁ బోవునా మలినంబు, వి....

దుర్జనుఁడు ఎంతగా కష్టములను పొంది ఎంతెంతవింతలు
గల విద్యలనుచదివితొన్నను నుంచిచెడ్డలనుపరీక్షించి స్వయముగా
కనుగొనఁ జాలఁడు. ఒకవేళ కనుగొనెను పో నాయవగుణమును
మానుకొనఁజాలఁడు ఎట్లనియందురా? పరికించుఁడు బొగ్గును
పాలతోఁ గడిగిన మాత్రాన దాని మలినముపోయి తెల్లఁబడ
గలుగునా? కలుగదుకదా! అట్లే దుష్టుఁడు గూడను

ఆ. వేముఁ బాలుబోసి వేయొండ్లు పెంచినఁ

జేదు విడచి దీపిఁ జెంద దెవుడు

నోగుగుణము వీడి యుచితజ్ఞుఁడగుచెట్లు? వి....

దుర్జ్ఞుని చేరఁదీసి యాదరించి మేలులనేకములను వానికి
చేసి వృద్ధి నొందించి యున్నను దుష్టుఁడు తనకుసహజముగ చెడ్డ
గుణమునువదలిపెట్టి యుచితముల నెఱుంగఁ గలుగునా? లేడు.
ఎట్లనఁగా చూడుఁడు. వేముచెట్టు ఎంతటి విషవృక్షము?
దానికి పాలను బోసి వేయిసంవత్సరములు పెంచినను చేదును
విడిచి తీసినొందఁగలుగునా? లేదుకదా! అట్లులే దుర్జనుఁడు
గూడను

ఆ వేలుపురుగు చేరి వృక్షంబుఁ జెఱుచును

చీడపురుగు చేరి చెట్టుఁ జెఱుచు

కుచ్చితుండు చేరి గుణవంతుఁజెఱుచును, వి.... 94

దుష్టుడు సజ్జనులచేరినచో నెఱుపుటకే ప్రయత్నించు
చుండును ఇట్లు చేయుట దుష్టులకు ప్రకృతిసిద్ధమగు గుణము.
ఎట్లగుగా. చూడుడు వేరువురుగు మొదలు చేరి తానున్న స్థల
మనియైన నెంచక చెట్టును కూర్చివైచును చీడవురుగు చెట్టుపై
కక్కి యాకులన్నిటిని తిని చెట్టును చెడిపివైచును ఇట్లులే
కుచ్చితుడు గూడ గుణవంతునికూడఁ జెడిచివేయును.

ఆ. శుష్కబుద్ధిచేత శుశ్రూషలోల్లని

నిష్ఠఁబట్టి యేమి నిజ మెఱింగె

కష్టమైనవిద్య ఖలులకు నబ్బునా?, వి.... 95

దుష్టుడు విద్యలను చదివితొనినను అందేమియును సారమే
లేదని గ్రహించును గురువులకు శుశ్రూషలను చేయనొల్లఁడు
ఇట్లుచేసి యాదురాత్ముఁ డేమాత్రము నిజము నెఱింగెను? కావున
కష్టసాధ్య మగువిద్య దుర్మార్గులకు ఉచితముగా నెప్పటికిని దొర
కనదొరకదు ఒక వేళ చిక్కినను అయ్యది విపరీతఫలమునే
ఇచ్చుటకు సిద్ధమై యుండును

ఆ. సజ్జనస్నేహముఁ జాలింపఁగారాదు

ప్రకృతి నెఱుంగకున్న భక్తిలేదు

వలున లెట్టిరీతి భక్తి నిల్పుదురయా, వి.... 96

బుద్ధిమంతులైన సజ్జను లెప్పటికిని సత్పురుషులస్నేహము
లను వదిలివేయరాదు ఎంత గొప్పవారైనను గాని ప్రకృతిని
చక్కగా నెఱుంగకున్న నవయోగము లేదు కావున దుర్జను
లవలె చెడిపోవుదురు. దుష్టులు భక్తికలిగియుండిరా? మేమును
భక్తిని వహింపము అనియెందురా? అట్లనవలదు. దుర్మార్గులేయైన
వారలు భక్తి నెట్లు నిల్పుగలుగుదురు?

ఆ. సారవిద్యలందు సరణి దెలియఁగలేక

దూరమందుఁ జేరు దుర్జనుండు

పరముఁ దెలియ నతఁడు భావజ్ఞుఁ డెట్లగు, వి....

సజ్జనదుర్జనులకు చక్కగా విచారించినయెడల చాల భేదము బయలుపడును విద్యలలోని సారములయందు మార్గమును తెలిసికొనలేక దుష్టుఁడు దూరముగా నిలిచి దూషింప మొదలుపెట్టును పరిమేశ్వరుని భావింపలేఁడు ఇట్టిమూర్ఖుఁడు భావజ్ఞుఁడై సజ్జనుఁడై యుండునా? యుండఁడు

ఆ. స్థిరులు గాక యుద్రపరకూటములఁ జేరి

యెచ్చుతగ్గుఁ జేసి హీనమతులు

గాడ్చె లగుచు ఖలులు గ్రక్కునఁ జెడుదురు,వి....

దుర్మార్గుల కొక త్రోవ ఒకతెన్ను లేదు వారికి మనస్సులో నెట్లుతోచిన నట్టును నేయుదురు ఏకాగ్ర్యమునందైనను కాని వారు స్థిరబుద్ధి కలవారు కాఁజాలరు నీచులఁ జేరుచుందురు. ఎచ్చుతగ్గులచేసి బుద్ధిలేక చెడిపోయి గాడిదలవలె తిరుగుచుండురు కావున నిట్టి దుష్టులతో నిప్తగోష్ఠి నెప్పుడును జరుపకుము

ఆ. హీననరులతోడ నింతులతోడను

పడుచుపాండ్రతోడఁ బ్రభువుతోడఁ

బ్రాజ్ఞజనులతోడఁ బలుకంగరాదయా, వి....99

పెక్కుమఱలేల? పలుకఁదగనివారలతో నెప్పుడును బలుకకుము అట్లుగాక వారితో నతిగాఁ బలికితివా? తప్పకచెడిపోయెదవు. అట్టివార లెవ్వరెవ్వరని యుండువా? చెప్పెదను వినుము.

తక్కువకులవునుజాలతోను, స్త్రీలతోడను, పడుచుపిల్లల
తోను, బ్రభువుగారితోను, విద్వాంసులతోను ఇచ్చు వచ్చినట్లు
మాటలాడకుము. కావున దుష్టునికి దూరముగా తోఁగియుండ
వలయు.

ఆ. హీనుఁ డెన్నివిద్య లిల నభ్యసించిన

ఘనుఁడు కాఁడు జనుఁడు ఖలుఁడె కాని

పరిమళముల గర్దిభము మోయఘనమానె?, వి.

ఎంతకష్టపడినను ఖలుఁడు ఖలుఁడే యగును గాని గుణవం
తుఁడు కాడు. ఇట్టి నీచుఁ డెన్నెన్నియుత్తమము లగు విద్య
లను నేర్చికొన్నను గొప్పవాఁడు కాలేదుగాని ఖలుఁడు మాత్ర
ము అగును. ఎట్లనఁగా గాడిద మడ్డిజంతువు అయ్యది పరిమ
ళము గలబట్టలను మోసినమాత్రాన గొప్పది యగునా? కాలేదు
గదా అట్లే దుర్జనుఁడుగూడ చదివికొన్నను మోతచెటే కాని
లాభ మినుమంతయు నొందఁడు.

సజ్జన పద్ధతి.

ఆ. అచట నిచటఁ జూడఁ డమరఁగా గురుభక్తిఁ
బ్రచురముగను నాత్మ బయలు చేయు
రుచిరముగను నుజనుఁ డచలమై కన్పడు, వి....

నుజనుఁడగువాఁడు దుర్జననివలె చిత్తచలనము కలిగి ఒకదానియందును విశ్వాసహీనుడై యటునిటుఁ జూడఁడు. గురువు సేర్పఱచికొని యాతనియందు భక్తిగలిగి హృదయకుహరమున నడింగియున్న యాత్మస్వరూపమును బయలు సేయుచుండును. ఎప్పుడును చూడ నింపు జనింప చేయుచుండును. వేల కొలంది యిడుములు తనను జాటికొన్నిను కొండవలె ఇనుమంతయును చలింపక ధైర్యముక్తుడై యొప్పుచుండును.

ఆ. అంటి యంటకుండు పమలుని తెఱఁగున
మింటిమంటినడుమ మెలఁగుదాని
నొంటి స్తంభమందు జంటించి చూచును, వి....

యొక్కాయొక్క జ్ఞానమును మంచిసెబ్బరలను తెలిసినవాఁడగుటచేత పరమాత్మనిబోలి విషయములయం దంటియు నంటకయందును భూమ్యాకాశములనిండి నిబిడీకృతమై వర్షాకాలము మెఱుపువలెఁ దళతళ మెఱయుచుండుతత్త్వస్వరూపమును తన శరీరమనం దనుసంధానము చేసి సదాధ్యానము సేయుచుండును. ఇట్టివాఁడే నుజనుఁడు.

ఆ. అండ దప్పిన నరుఁ డతిభార్మికునియిల్లు
 చేరవలయుఁ బ్రదుకఁజేయు నతఁడు
 అవిభీషణునకు నతి గౌరవం బిడె, వి....

లోకములో నందఱకంటెను మిగుల ధర్మాత్ములు సజ్జనులు ఎవ్వఁడైనను తనకు కైవపశమున నేనేని యాపదలు వచ్చి యండ తప్పి యల్లాడునప్పు డిట్టి ధర్మస్వరూపులదరిఁ జేరవలయును. ఇట్టిసజ్జనులు దుష్టులఁ బోలి తమయండను చేరినవారిని కష్టములపాలు కానీయక బ్రదుకచేయుదురు ఎట్లని యందురా! చూడుఁడు మున్ను విభీషణుఁడు రామని శరణు సొచ్చి అతిగౌరవము పెంచెను

ఆ. అడుగడుగునఁ జిత్ర మఖిలవస్తువులను
 భోగభాగ్యములను బొలుపు మిగుల
 తానె తిరుగుచుండు తనతోడునీడయై, వి.... 4

పరమాత్మయొక్కయును సజ్జనులయొక్కయును చరిత్రము ఆశ్చర్యమును గల్గించుచుండును అడుగడుగున చిత్రముగా నుండును. సమస్తభోగభాగ్యములు చెలరేగుచున్నను తనకు తాను మాత్రమే తోడై తిరుగుచుండును.

ఆ. అంతరంగ మెఱుంగ హరుఁ డౌను గురుఁ డౌను
 అంతరంగ మెఱుంగ నార్యుఁ డగును
 అంతరంగ మెఱిగినతఁడె పో శివయోగి, వి....5

సత్పురుషుఁడగువాఁడు తనయంతరము నెదుటివానియంతరము నెఱుంగవలయును. అంతరంగము నెఱిగి మెలఁగవలయును, అంతరంగ మెఱిగిన సాక్షాదీశ్వరుఁడు కాఁగలఁడు.

అట్టివాడే సజ్జనుడగును ఎవ్వడు అంతరంగము నెఱుంగజూసినో? వాడే శివయోగియగును గాని యితరుడు కాఁజాలడు.

ఆ. అంతరాత్మను గుర్తించి యాశ ఋడిగి
చింతలను ద్రొక్కి మదియందు సిద్ధుడగును
చింతలను జూచి బ్రమయఁడు వెట్టివలెను
సందుగొందుల పూర్ణత నందు వేను. 6

సజ్జనుడగువాఁ డితరులను బోలి యుండక యంతరాత్మను చక్కగా గుర్తింపఁగలుగును, ఎన్నువులపై (విషయములపై) యాశల నుడిగి చింతల నన్నిటిని పోద్రొక్కికొని మనంబులొక గలుగువికారములకు లోనగు వెట్టివానివలె బ్రమయక పూర్ణప్రభాఁడై మెలఁగును.

ఆ. అంతరాత్మానుభవ మంది యార్ద్రమతిని
సంతతార్చన మది నిష్ఠ సలుపఁ గోరి
సంతు కెక్కినవాడై పో వరుడనంగ
వానికెవ్వఁడు సరి గానరాఁడు వేను. 7

సజ్జనుడగువాఁడు అంతరాత్మానుభవము నొంది పూజ్యబుద్ధితో నెల్లప్పుడును పూజలను సలుపుచు మనంబులొ నిష్ఠల నాచరించుచు వంతు కెక్కవలయును అట్టివాడే శ్రేష్ఠుఁడు. అట్టివానితో నెవ్వరును సరిరారు

ఆ. అతులనై రాగ్యబోధోపరతుల నెఱిగి
సతులవలపునఁ జిక్కక సత్య మెఱిగి
మతిని జెదరక పట్టుట మాన్యరీతి
ఇద్ది కుదిరినసజ్జనుఁ డిలను వేను. 8

దుర్మార్గులవలె దంభమునకు గాక నిరుపమానముగు వైరాగ్యబోధలను చక్కగా తెలిసికొనును స్త్రీలవలపులలోఁబడి మోసపోఁడు. యథార్థమును కనుగొనును. మనస్సును భ్రమింపఁజేయు విషయముల నేమఱఁడు ఈరీతిగా మెలఁగుట పూజ్యులకు లక్షణము ఇట్టిరీతి కుదిరిన వాడే సజ్జనుఁడనఁబడును.

ఆ. అధిహితమగునట్లు లాడినమాటకు

సంతసించు రెల్ల సత్పురుషులు

అధికభాషణంబు లాయాసదంబులు, వి.... 9

ఎదుటివానికి సంతసము కలుగునని లేనిపోని కల్లమాటలకు ముఖస్తుతులకు సత్పురుషులు సంతసించరు, కాని హితవుగా పథ్యముగా తనకు నెదుటివారికి మంచికొఱుఁ బలికిన పలుకులకు సత్పురుషు లెల్లరును సంతసించురు ఇదియే సజ్జన లక్షణము. అధిక ప్రసంగసంభాషణములు మిక్కిలి ఆయాసమును కలిగించును

ఆ. అనల మించుకైనఁ గనలి మండును గాని

చనువుగాని యెఱుక మనికి విడదు

తనువు మఱుచువాడే తత్త్వజ్ఞుఁడగునుమీ, వి

విప్రు నలుసంతయైనను గణగణమండునే గాని చనువులేని జ్ఞానము తనతోల్లిటియునికిపట్టును విడదు. శరీరమును మఱచి (అనఁగా: ఆభిజాత్యాదులగు నభిమానముల బొత్తిగా మఱచెడివాడే) తత్త్వజ్ఞుఁడగును. వాడే సజ్జనుఁడగును.

ఆ. అనువు గానిచోట నధికుల మనరాదు

కొంచె ముందుపెల్ల కొదువతాదు

కొండ యద్దమందుఁ గొంచెమై యుండదా?, వి

కొండలు బుద్ధిహీనులై తమశక్తి ఎదుటిశక్తి తెలిసి
కొనక యుక్తాయుక్తముల నెఱుంగక మెలంగెదరు సజ్జనులైన
వారట్టులు చేయరాదు అనువుగానివోట నధికులనుని బిగియఁ
గారాదు. తమయొద్ద కొంచె మున్నదని కొవవపడఁగూడదు.
ఎట్లనఁగా కొండ యద్దములో కొంచెముగా నుండదా? అట్టు
లే యని భావము.

ఆ. అన్యులకును వచ్చు నాపదఁ దనదిగా

నెన్నువాఁడు భువిని నున్నవాఁడు

ఎన్ని దానిలోనియిహపరంబుల లెస్స

గన్నవాఁడు మిగుల ఘనుఁడు వేమ 12

లోకములో జన్మించినవారిలో నెవ్వరికి సజ్జనరీతితో
వారు బ్రతికినను వచ్చినవారితో సమానము ఇతరులను వచ్చెడి
యాపదనుగూడ తనదానినిగా తలఁచుకొనెడివాఁ డొక్కఁడే
భూలోకమున నున్నవాఁడనఁదగును ఈరీతిగా నిత్యానిత్యవిచారమును చేసి ఇహపరములను సజ్జనుఁ డగువాడు సాధింప
వలయును

ఆ. అమలమైనపలుకు లభిషేకవారిధి

తనువు దేవళంబు తాల్చి నొంది

ఆత్మ శివుని జేర్చు నాతఁడే శివయోగి, వి

నిష్కలపటములగు సంభాషణములు మున్నగునవి యల
వదు సజ్జనులు తీర్థయాత్రలకొఱకు వేఱుగా తిరుగ నక్కఱయే

లేదు గుప్తమనస్కులకు వలయునట్లులు వారి కిరరములగు నభిషేకాదులు పనిలేదు నిర్మలమైన సంభాషణవాక్యములే వీరికి అమృతాభిషేకములు. శరీరమే దేవాలయములు అగును ఇట్లు శాంతచిత్తుడై అత్తను శివసాన్నిధ్యమును చేర్చువాడే శివయోగి యనఁబడును.

ఆ. అలలు లేనిజలధివలె నుండి మదిలోన

తెలివిగూడి తన్ను తెలియునతఁడె

తలఁప సజ్జనుఁ డన ధరఁ జెప్పఁబడునయా,వి....

రూపము సజ్జనదుర్జనులకు సమానముగా నే యుండినను ప్రవర్తనములో మిగులభేదము గలుగుచుండును సజ్జనుఁడగు వాఁడు ఇతరుని బోలి దంభకృత్యములను చేయుకీ తరంగములు లేనిసముద్రమువలె నిశ్చలుఁడై తెలివిగలిగి యాత్మసాక్షాత్కారమును సేయుచుండును. విచారించితి మేని ఇట్టివాడే సజ్జనుఁడు అనఁబడును

ఆ. అల్పుఁ డెన్నిపలుకు లలయక పల్కిన

నధికుఁ డూరకుండు నదిరిపడక

కంచుమ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగునా?, వి

సత్పురుషులకు నసత్పురుషులకు ప్రవర్తనములో మిక్కిలి భేదముగలదు నీచుఁడగువాఁడు తన్ను ఎన్నిమాటలను నిష్ఠురములుగా పలకుచున్నను సజ్జనుఁడు అధికుఁడు గావున ఉలికిపడక మాఱుమాటాడక అన్నిటిని శాంతభావముతో విని సహించును ఇయ్యది యుక్తమే. ఎట్లనఁగా కంచు మ్రోగునట్లులు కనకము మ్రోగదు గదా. ఇట్లే సజ్జనులు గూడను.

ఆ. అనువినాశ మైన యానందసుఖకేళి

సత్యనిష్ఠపరుని సంతరించు

సత్యనిష్ఠఁ జూడ సజ్జనభావంబు, వి 16

అసజ్జనుఁడు అసత్యములు పల్కియైనను శరీరపోషణమును గావించి నుభంపఁబూనుకొనును సజ్జనుఁడైననో ప్రాణములు నశించినను పిమ్మట పరమాత్మధర్మమువలన గలిగెడి సుఖక్రీడ నాశించి యసత్యములు పలుకఁడు అసత్యనిష్ఠయే యతనిని తరింపఁజేయును కావున 'సత్యము నే చెప్పవలయును' అను నిశ్చలమైన ప్రతిజ్ఞయే యుండుట సజ్జనులకు గుర్తు అగును.

ఆ. ఆత్మనున్నవాని ననుదినంబును జూచి

యతనిమహిమవలన నతనుఁ దెలియు

నతఁడు సజ్జనుండు నవనీతలంబున, విశ్వ....17

సజ్జనుఁడని పేరుపెట్టుకొన్నింతమాత్రాన సజ్జను డెన్నటికిని కాఁజాలఁడు బాహ్యములగు వేషములను వేసి గంభీరము చేయుక తనయాత్మలోనిదైవియాపమును ప్రతిదినమును ధ్యానించుచు ఆధ్యానమువలన శరీరాదులు లేని యముఁడగునీశ్వరుని ఎవఁడు కనుగొనఁజాలనో వాఁడే సజ్జనుఁడు.

ఆ. ఆత్మశుద్ధి గలిగి యధికులమనఁబోరు

ధీరవృత్తి గలిగి తిరుగఁబోరు

రూపు కుదురనుంచి రూఢి గావించును, వి....18

మఱియును సజ్జనదుర్జనల కెంతో భేదము గలదు. సజ్జనులగువారు ఇతరులఁ బోలియుండురు. వీరు ఆత్మశుద్ధిగలవారలై యందఱకన్నఁ దామె యధికులమని చెప్పికొనరు. అపదల

యందు దిగులునొందినవారివలె తిరుగక చైర్య మనలందించి
యొందురు మఱియును పరమేశ్వరుని విగ్రహమును మనములొ
నిల్పికొని తిన్నయు లయ్యెదరు

ఆ. ఆదిశక్తి గూడి యనుభవ మొందును

వేదవిద్య మఱిగి విడువఁబోడు

సాధువృత్తి నిలను స్థైర్యము నొందును, వి....19

దుర్జనులగువారు ఎవ్వనియందును విశ్వసింపక స్వయం
ముగా తమ కనుభవము లేక యొందురు ఇక సజ్జనుడగువాఁ
డన్ననో పరాశక్తి సాక్షాత్కారము నొందును ఉపనిషత్ప్ర
రూపమును గుర్తించి మఱివఁడు ఎల్లప్పుడును సాధువృత్తితో
చిత్తస్థైర్యము నొందియుండును

ఆ. ఆద్యులైనవార లనుభవహుని

తెలియఁ జెప్పచుందు తేటపడఁగ

గుఱుతుఁ గననివాఁడు గుఱి యొప్పుఁ జెప్పనా? వి

సజ్జనదుర్జనులను నుభయుగా గ్రహింపవచ్చును ఎట్లనఁగాః
సజ్జనులు చక్కగా బ్రహ్మపదార్థమును పరికించి అనుభవించి ఆ
యనుభవమువలన చక్కగా తెలియునట్లితరులకు చెప్పెదరు. ఇక
దుర్జనులొ ఆజ్ఞలు గుఱుతు తెలియనివారు నూటిగా నెట్లు
చెప్పనేర్తురు? కావున ప్రాజ్ఞత సజ్జన లక్షణము.

ఆ. ఆడితప్పువార లభిమానహీనులు

గో డెరుఁగనివారు కొద్దివారు

కూడి కీడుసేయఁ గూరుండు దలపోయు, వి....

కంటికి కనిపించినవారిని తీయగా మాటలాడువారిని మొదలగునందఱిని సజ్జనులని తలంపఁబోవము కొందఱు ఆభిమానమును బొత్తిగా వదిలివైచి స్వార్థపగులై మిక్కిలి బొంకుచుందురు మఱియు నత్యల్పులును యుక్తాయుక్తము నెఱుంగనివారునై యుండరు అట్టివారలు క్రూరులని నిశ్చయింపుము. క్రూరుఁ డెప్పుడును కీడునేయనే కోరుచుండును గాని సజ్జనుని బోలి మేలు నేయఁ గోరఁడు.

ఆ. ఇల్లు కల్లఁజేయ రిహపరములఁ జూచి

దీనవృత్తిచేతఁ దిరుగుచుందు,

భక్తికలిగియుండి ప్రాజ్ఞతా సజ్జనుల్, వి.... 22

సజ్జనుల నేర్పించుట కనేకములగు మార్గములు గలవు. సజ్జనులగువారిలు ఇహపూముల నాలోచింపక తాము చేరినయింటిని నాశనముచేయు దుర్జనులఁ బోలియుండురు మఱియు నిట్టి సజ్జనులు అహంకారమును విసర్జించి సాధుభావము కలవారలై సంచరించుచు దైవభక్తి గలిగి ప్రాజ్ఞలై వెలయుచుండురు.

క. ఉక్కుకత్తిని చేఁ బూని యున్నవాఁడు

కుక్కనక్కలు బెదరింపఁ గొంకువడఁడు

దృక్కుదృశ్యశృంబులను మించఁ తెలియుచుండు

చక్కగా నొప్పుమనమున జరుగు వేమ 23

సత్పురుషుఁడు ఇతిరులఁబోలి యైహికసుఖములనమాత్రమే నమ్మియుండక అత్యనాత్మవిచారణము చేసి బ్రహ్మపదార్థమును గమనించి మించియుండునే కాని సంసారికదుఃఖములవలన భయము నొందఁడు. ఎట్లని యందురా? వాడి యగు నుక్కు

కత్తిని చేతఁ బూని యుండువాఁడు కుక్కనక్కల బెదరింపులకు
అదరునా?

ఆ. ఉప్పుఁ గప్పురంబు నొక్కరూపున నుండుఁ

దవిలి చూడ దానిచవులు వేఱె

పురుషరూపములను బుణ్యాత్మ లిట్టులె, వి....24

సజ్జనుఁడును దుర్జనుఁడును వేషభాషల నొక్కరూపుగా
గానిపించినను లోతు పరికించినచో వేఱు వేఱు గాఁ గన్పట్టును.
ఎట్లనఁగా • ఉప్పును కప్పురిమును చూచుటకు తెల్లగా నున్నను
రుచిచూచుకొలఁది భేదము కనుపట్టునట్టులే

ఆ. ఋషులు గానిపింతు హీనులయట్టుల

వారిబోధ పెద్దమేరువంత

లోన నున్నయట్టిజ్ఞానంబుమహిమరా, వి.... 25

ఋషులు ఆకారముచేత చూచుటకు నివజాతివారిని
పోలియున్నట్లు కనుపడుచుందురు, కాని వారుపదేశించుబోధ
పెద్దమేరువుఁ బోలియుండును ఇట్లు వీరుండుటకుఁ గారణము
వా రార్జించి పదిలము చేసికొనినలోని జ్ఞానపుమహిమయే కాని
వేఱు గాదు ఇట్టులే సజ్జనుల మార్గముకూడ నుండును.

ఆ. ఎండచీకటులకు నిమ్మయినుండెడు

నిండుకుండలోన నిద్ర మఱచి

దండిగాను పరమతత్వంబుఁ దెలియును, వి....26

సత్పురుషుఁ డితరునియట్టులు సంపదాపడలకు సంతోష
దుఃఖముల నొందఁడు. వానికి కుఖదుఃఖములు సమానములు.
ఎండకును చీకటికిని సరిగా ఒకేరీతిగా నిమ్మయి యుండును.

మతేయును అవిరతముగా ధ్యానము నొనర్చుచు వలయునట్లులు పరతత్త్వంబు నుపాసనము చేసి తత్త్వము గాంచెదరు.

ఆ. ఎండనీడచంద మెఱుంగనేర్చినయోగి

యుండునెల్లకాల ముర్విమీఁద

తిండిపోతువశమె? తెలియఁగ జ్ఞానంబు, వి....27

ఇంత యెందులకు? సజ్జనఁ డగువాడు సంతోషమునకుఁ గాని దుఃఖమునకుఁగాని ఐశుఁడు కారాదు ఏల యని యందురా? వినుఁడు. ఎండనీడలస్వభావమును సహజముగా నెఱింగినేని ఎల్లకాలము స్థిరుఁడై నిలువంగలఁడు ఇట్లు చేయుట సజ్జనునకే స్వాధీనమగును ఏల యనియందురా? తిండి పోతుకు జ్ఞానస్వరూపమును తెలిసికొనఁగారాదు

ఆ. ఏకమైనవర్ణ మెఱిఁగినయోగికి

పరము నెఱిఁగి చూడ భావ మొందు

నాకృతులను జేరి యన్నిటఁ దానౌను, వి....28

పరమాత్మ అన్నివస్తువులయందును ఒకేరూపుగా ప్రవర్తించుచున్నదని తెలిసినయోగి పరము నెఱుంగఁగలఁడు. దుఃఖభావమునందు చొనుపఁగలఁడు. పిమ్మట సదాధ్యానము చేయుటచేత తానే అబ్రహ్మపు అకృతిని దాల్చి సర్వసముఁ డగును ఇట్లగుట సజ్జనులకు స్వభావము

ఆ. ఒకటిక్రింద నొక్కటాగి గుణకముఁ బెట్టి

సరగున గుణియింప వరుసఁ బెరుగు

నట్టిరీతి గుణులు నరయ సజ్జను లిల, వి.... 29

సజ్జనదుర్జనులలో గలభేదమును చూడుఁడు. సజ్జనునకును దుర్జనునకును గుణములు సమానముగా నీయఁబడినను, సజ్జనుఁడ

గువాఁడు ప్రతిదినమునను అంకెల నెచ్చవేసి పెంచునట్లు తనస
ద్గుణముల నభివృద్ధి నేయఁబూనుకొనునే కాని దుష్టునిఁ బోలి
తగ్గించుకొనఁ బ్రయత్నింపఁడు ఇట్టివారలే విచారించిన సజ్జను
లనఁబడుదురు.

ఆ. ఒక్కమనసుతోడ నున్నది సకలము

తిక్కఁబట్టి నరులు తిరుగుచుందు

ఇక్క నెఱింగి నడవ నొక్కఁడె చాలఁడా,వి....30

ఇన్నిచెప్పట యెందులకు? ప్రపంచమంతయు నొక్కస
త్వేభావముతోడనే జరుగుచున్నది కాని దీనిఁ దెలియఁజాలక
మనుష్యులు పిచ్చవారివలె పుటపోకలఁ బోవుచుందురు ఇట్టి
వారగు నెందఱు నిరర్థకులకంటె తా నెఱింగి మెలఁగు నొక్కఁ
డు చాఁను.

ఆ. ఓగుబుద్ధి విడిచి యోగి గావలెఁ జూచి

బోగ మమరు యుక్తిఁ బూనరాదు

సద్గుణంబు మొదలఁ జవి గాని చూడరా, వి....

మనుజుఁడై పుట్టినందులకు ఫలమేమి యనఁగా —చెడ్డసంక
ల్పములను బోనాడి సజ్జనుఁడు కావలయునే కాని లోకుల మా
సము చేయుటక్కరితనమును బూనక యుండుటయే కావున
నోయి! మొట్టమొదటనే సద్గుణమును చక్కగా నలవర్చికొనుము.

క. ఓర్పులేనట్టివారిల కొరులయశము

విన్నకొలఁదిని పెంపొందు వెట్టితెవులు

దానిపరిహారమునకు నై మానవుండు

తమఘనంబును చాటింతు ధరణి వేమ.

సజ్జనులగు వారివలెఁ గాక దుర్జను లిట్లు లోకమున కపకారము చేయుటకుకారణము లేకపోలేదు వీరికి ఓర్పుచాలింపకుంపు, ఇట్లుండుటవలన నితరుల కీర్తిని విని సహింపఁజాలక వెట్టి యెత్తుదురు ఇట్లు పట్టినపిచ్చును మానుటకై దుర్మార్గుఁడు తన ఘనమును చాటుకొనుచు లోకుల కపకృతిని సలుపుచుండును

ఆ ఓర్పులేనిభార్య యున్నఫలం బేమి

బుద్ధిలేనిబిడ్డ పుట్టి యేమి

సద్గుణంబు లేనిచదువది యేలరా, విశ్వ....33

ఇతరులకలిమిఁ జూచి యోర్పియుండుట సజ్జనులకున్నలక్షణములలో నొక్కటియగుఘనపదార్థము. ఈయోర్పుండిననే జన్మసాఫల్యము గలదు, లేకున్న లేదు ఎట్లనఁగా లోకమున నెంత గుణవతియైనను నోర్పు లేకున్న సాభార్యచే నేమిప్రయోజనము కలదు ఇట్లేపుత్రుఁడు పుట్టినబుద్ధిమంతుఁడైన నే ఫలము, లేకున్న లేదు. ఇట్లులే చదు వెంతయున్నను సద్గుణంబు లేకున్న నిష్ఫలము

ఆ. కంటిదృష్టిచేతఁ గను విశ్వ మెల్లను

దర్పణంబుగల్గఁ దన్ను గనుచు

నాత్మతత్త్వమార్గ మరయును నుజనుండు, వి 34

సత్పురుషుఁడు తనదృష్టిచేత ప్రపంచము నంతయును సామాన్యజనుఁడు చూచునట్లులే అద్దములో తననిడచుచూచికొన్నట్లులే తత్త్వమార్గమును తిలయింపి చూచికొనఁగలఁడు

ఆ. కంటిలోన మిన్ను కలయిక నగుముక్తి

నంటి తిరుగువాఁడె యమలుఁ డగును

వంటకంబుకొఱకు వాగ్దాటిఁ జూపఁడు, వి....35

లేనిపోనిదంభములు దుర్జనులఁ బోలిచేసినవాఁడు ఎప్పటికిని ముక్తుఁడు కాఁజాలఁడు కంటిలో నెల్లప్పుడును మెలగు పరమాత్మరూపమును గుర్తించి విడువక ధ్యానించువాఁడె ముక్తుఁడగును. ఇట్లుగుటయే సజ్జనలక్షణము సజ్జనుఁడగువాఁ డిట్లుకాక యుండఁడు ఎట్లనియందురా? సత్పురుషుఁడు భోజనముకొఱకై దంభము చేయఁడు.

ఆ. కంటిలోనివాని కఱకంగు నెఱుఁగుము

కంటిలోనివాని మింటఁ జూచు

కన్నుమిన్నుహృదయకమలమం దెఱుఁగుము, వి

బుద్ధిమంతుఁడా! సజ్జనుఁడవై శ్రుతిపడక ముక్తుఁడవగుటకు యత్నింపుము కంటిలో నున్న పరమాత్మరూపమును ధ్యానింపుము. సదా భ్రామధ్యమన నిల్పి హృదయకమలమున నాతని గుర్తించి ముక్తుఁడవు కమ్ము

ఆ కడఁగి గాలిలేని గగనంబుభంగిని

బలుతఱగలు లేనిజలధిమాడ్కి

నిర్వికారమునను నిశ్చలుఁడై యుండు, వి....37

సజ్జనరూపమును బ్రహ్మరూపము నొక్కరీతిగా నుండును. ఎట్లనియందురా? గాలి మేఘములు లేక ఆకాశము నిర్మలముగా నున్నయట్లు ఆలలు లేనిసముద్రమును బోలి నిర్వికారులై నిశ్చలులై మెలఁగుచుందురు. ఇట్టివారు సజ్జనులు

ఆ. కడుపుచిచ్చుచేత కామాసలముచేత

క్రోధవహ్నిచేతఁ గుటిలపడక

యుక్తమనసుతోడ నుండును నుజనుఁడు, వి 38

సజ్జనుడగువాఁ డితరునిబోలి తుచ్చనుఖములకై నిర్తలము
లగు పరలోకపదవులను పోఁగొట్టుకొనఁడు ఆఁకలిచేతను, కామ
ముచేతను, కోపముచేతను కుటిలుఁడై ఎప్పుడు నుండక తగినట్లు
మంచిచునన్సుతో నిర్తలుండై మెలంగును.

ఆ. కడుపుకేల మీరు కళవళపడెదరు

కడుపుచల్లవడఁగఁ గలదు భుక్తి

కడకు రాతిలోని కప్పకు లేదోకో, విశ్వ....39

బుద్ధిమంతులారా ! సాడుపొట్టకై మీరందఱు చుర్చార్లపు
పనుల చేయఁబూనుకొనఁకుఁడు అయ్యో ! తెలివితక్కువవార
లారా ! కడుపుకై ఏల యిట్లు కళవళము నొందవలెను ? ఏమి
యును అధైర్యము నొందకుఁడు కడుపు చల్లఁబడుటకు దేవుఁడే
యాహారమును కూర్చి యున్నాఁడు ఇంతయేల ? చివరకు
రాతిలోనుండు కప్పకుఁ గూడ నాహార మిడలేదా ?

ఆ. కనులు పోవువాఁడు కాళ్లుపోయినవాఁడు

ఉభయు లరయఁ గూడి యుండినట్లు

పేదపేదఁ గూడి పెనఁగొని యుండును, వి....40

సజ్జనగుణములలో నైకమత్యము కూడ నొక్కటియై యు
న్నది చుర్చార్లులగువారిలు మాత్రమే వికమత్యహీనులై యుం
దురు ఇక సత్పురుషులో అట్లుకాదు — ఏలయందురా ? చూ
డుఁడు. కన్నులులేనివాఁడు కాళ్లులేనివాఁడు పరస్పరసాయమున
తఱించినట్టులే సజ్జను లైకమత్యముతో పరస్పరసహాయులై
తరించెదరు.

ఆ. కప్పవీడి మనసు కాంక్షింప దెద్దియు

జ్ఞానతపము నూని కదలకుండు

మెచ్చునాత్మక్రమము మిన్నంటి యుండును,వి

మనస్సు “రాతుమెత్తనయిన గుఱ్ఱము మూడుకాళ్ల నడుచు” నన్నట్లు వారివారియోగ్యత ననుసరించి ప్రవర్తించు చుండును చూడుడు. సత్పురుషునిమనస్సు మాంద్యమును వదలి విషయముల నాసింపక జ్ఞానతపముఁ జేయుచు కదలక యుండును అద్దానిచేత నాత్మవిద్యాభ్యాసము కలుగును. గాన సజ్జనుఁ డందఱకంటెఁ గొప్పవాఁడై యుండును

ఆ. కామమోహములను గలిగియుండు నరుండు

ఇప్త దేవగురుల నెఱుంగలేడు

ఇప్తు నెఱుంగునతఁడె ఇలసజ్జనుం డగు, వి....42

దుర్జనఁ డగువాఁడు సజ్జనునిబోలి మెలఁగఁ జాలఁడు. కామమును మోహమును కలిగియుండును ఈ యజ్ఞానముచేత హితులను గురువులను దేవులను గుర్తింపఁజాలఁడు అందువలన నధఃపాతి యగును. కావున నెవ్వఁడు హితు నహితు నెఱింగి మెలఁగఁగలఁడో వాఁడే సజ్జనుఁడు.

క. కాలము తెలియక చాలఁగ

కాలము గల దంచునున్న కాలమునందున్

కూళఁడు తనుఁ దాఁ దెలియఁడు

కూలెడు తొలిజామునందు గొబ్బున వేమా! 43

బుద్ధిహీనుఁడు తాను బ్రదికేయున్న కాలమున సత్కర్మములను చేయక చాలకాలము ముందున్నది తెప్పని తలం

చుచు కాలమునంతయు దుశ్చింతలతోడ వెళ్లఁబుచ్చి తన్ను తాను
తెలిసికొనఁజాలక చివర నందఱికంటె ముందుగా నరకమునఁ
గూలును

ఆ. కాలునికిని జిక్కి కక్కసపడనేల

మేలుగాను గురునిమెప్పు వడసి

ప్రాలుమాలకుండ పరమార్థ మందుము, వి....44

నరులారా ! బ్రతికియున్నంతకాలమును దుష్టపనుల చేసి
పాపముల నొడిఁగెట్టి చివర బుద్ధిపూర్వకముగా యమునివాతఁబడి
ఏల కష్టము నొందెదరు ? బ్రదికినంతగా నందఱికి హితవులగు
పనులఁజేసి గురువుల యనుగ్రహమును సంపాదించికొని ప్రాలు
మాలక పరమార్థము నొందుటకై యత్నించుడు

ఆ. కూళకూళ మెచ్చ గుణవంతు చెడనాడు

నట్టిహీను మెచ్చ రెట్టివారు

మ్రానిదూలమునకు జ్ఞానంబు దెలియునా,ని....

దుర్జనుఁడు దుర్జనునే మెచ్చుకొనును కాని గుణవంతుఁడగు
సజ్జనుని మెచ్చుకొనఁడు ఇట్టి నీచుని ప్రపంచములో నివ్వరును
మెచ్చుకొనరు ఏల యని యందురా? మొద్దుదూలమునకు జ్ఞానము
లేనట్లే యాదుర్జనునికి మంచిలేదు కాన మెచ్చుకొనరు కావున
సజ్జనుఁడవై యుండుము

ఆ. కూళతొత్తుపొందు కుజనునకే కాక

సజ్జనునకుఁ గాదు సమృతంబు

పేడఁ దిన్నపురుగు బెల్ల మే మెఱుఁగును,వి....46

దుర్మార్గునితో స్నేహము చేయఁదగి యుండుట దుర్మార్గు
నకే తగియుండును గాని సజ్జనునకు ఇప్తము కాదు. ఏల యని
యందురా? ఒక వేళ దుర్జనుఁడు సజ్జనునితో చెలిమి చేసినను వాని
మంచిగుణములను గుర్తింప లేఁడు. ఎట్లనియుంగురా? పేడ
తను పురుగునకు బెల్లపురుచి తెలియునా? తెలియదు గదా!
అట్లులే

ఆ. కూర యుడుకు వెనుకఁ గూడునా కసవేర

నెఱుకగల్గి మునుపె యేరవలయు

సలము తప్పు వెనుక ధర్మంబు పుట్టునా, వి....47

ఎప్పుడో సత్పురుషుఁడ నయ్యెదనని బ్రదికియున్నకా
లము వ్యర్థపుచ్చరాదు ఏగుందురా? సమయము తప్పినవెనుక
సద్గుణములు పట్టుపడవు ఎట్లనఁగా — కూర యుడికినతరువాత
గడ్డి నేఱుటకు వీలుపడునా? పడదు కావున గడ్డి తీయవలయు
ననినవో ముందుగా నే యేరవలయును అట్లులే సద్గుణములు
సత్కార్యములు కూడనని భావము

ఆ. కోటిదాన మిచ్చి కోపంబు నొందుచోఁ

బాటిసేయ రతనిఁ బ్రజలు మెచ్చి

సాత్త్వికగుణముల సజ్జనుం డగు నయా, వి....

సీవు సజ్జనుఁడవు కాఁదలంచితివేని కోపమును నశింపజే
యము. కోపమంతటి చెడ్డవస్తువు నేటొక్క టీలోకములోలేదు.
కోటిరూపాయలను దానమిచ్చినను కోపము నొందెనేని అట్టి
వాని నెవ్వరును పాటించరు. ఏలయనఁగా. — సత్పురుషుఁడు
అగుట సాత్త్వికగుణములు సంభవించుచుగాని ఇతరవిధములకాదు.

ఆ కొంపలోన నున్నకోర్కూల భేదించి
పరగ హృదయ మట్టై పదిలపఱచి
గృహము నిల్పువాఁడు గుజనుఁ డెట్లగునయా,వి

కొందఱు ఆజ్ఞలు యోగులను ధ్యానస్థులనుచూచి దుర్జను
లని నిందింపఁజూతురు. ఎవ్వరు దుర్జనులో పరికింపుఁడు మన
స్సులోని కామములవలన నందఱును భ్రష్టులగుదురు కదా !
ఆటివో మనసులోని కోర్కూల నణచి హృదయమును పదిల
పఱచి పరమాత్మను ధ్యానించునాతిఁడు దుర్మార్గుఁ డెట్లు లగును?
చెప్పఁడు

ఆ. కోపమునను ఘనత కొంచెమై పోవును
కోపమునను గుణము కొఱతవడును
కోపమునను బ్రదుకు కొంచెమై పోవును,వి....50

సజ్జనుఁడు ముఖ్యముగా కోపమును వదలిపెట్టవలయును.
ఏలయనఁగా — నింతటి చెడ్డవస్తువు వేతేదియు నిలలో లేదు.
ఇది ఎట్లు చెడ్డదని యందురా ? చూడుఁడు: — కోపముచేత
గౌరవము తగ్గిపోవును. గుణములు నశించును. చివఱకు బ్రదుకు
తెరువుగూడ నశించిపోవును కావున సజ్జనుఁడా కోపమును
వదలిపెట్టుము.

ఆ. ఖలులు తిట్టిరంచు కలవరపడనేల
వారితిట్ల నేమి వాసి చెడును
సజ్జనుండు తిట్ల శాపం బదానయా, వి....51
లోకములో గొందఱు పిఱికివారలు దుర్జనులతిట్లకు భయ
పడి సత్పురుషులనాదరింపక యుందురు. అయ్యది తెలివిశక్కువ.

హందమతులగు జనులారా ! దురనులు తిట్టిరని కలవరము
నొందవలసివని లేదు. ఏలయునఁగా, నీదుర్మార్గుల తిట్లవలన వన్నె
యును చెడదు వానియును తఱుగదు. వీరు కేవలము వ్యర్థులు
ఇంక సత్పురుషులన్ననో అట్లు గాదు. వీరు తిట్టిన కపించి
నట్లు తగిలివచ్చును. కావున సజ్జనుల సత్కరింపుము.

ఆ. గంగగోవుపాలు గంటెఁ డైనను చాలు

కడవెఁ డైన నేమి ఖరముపాలు

భక్తి గలుగుకూడు పట్టెఁడైనను చాలు, వి....

లోకములో నూర్గురు దుర్మార్గులకంటెను విచారించిన నొక
సజ్జనుఁడు మేలు ఎట్లనఁగా పవిత్రములైన గంగగోవుపాలు
ఒకగంటెఁడు చిక్కినను ఉత్తమములై పావనము నొందించును
గాడిదపాలు పంటెఁడు అయినను తృప్తిచేయ గలుగునా ?
లేదుగదా! బత్తితో పెట్టిన అన్నము పట్టెఁడైనను తృప్తి నొందిం
చును. అట్లులే సజ్జనుఁడుకూడ నని భావము.

ఆ. క్రొవ్వపట్టుపొరలుఁ గ్రూరకర్ములు పొరల్

నొవ్వఁ జేసినట్టిరవ్వపొరలు

ఎవరినైన నేమి యినజవాకిట నిల్చు, వి.... 53

దుర్జనులు కొందఱు హింసకైనను భయపడక పాపమున
కొడిగిట్టి, క్రొవ్వినవని నోరెఱుంగని మృగాదులకు కండలు పట్టి
నని అని చంపి తెచ్చి పొట్టనిండ మెక్కి కన్నుగానక తిరుగు
చుందురు, కాని ఈదుష్టుల పొరలు గూడను ఎప్పుడో నొక
ప్పుడు యమధర్మరాజు వాకిటనుండబలినవయే గదా ! కావున
హింసకు రోసి సజ్జనుఁడ వగుము

ఆ. గట్టిసాధువిద్య కాసంతె యనుకొని
గాఢవిద్య నేర్చి కనుము ఘనత
సాధుసజ్జనముల సాంగత్య మెఱుంగుము, వి....

స్వచ్ఛమగు విద్య కొలఁదిగా లభించినను అదియే గొప్ప
దని తలంచుకొనుము ఘనత నొందుటకు యత్నింపుము. బుద్ధి
మంతుడై సాధువులయొక్కయు సజ్జనులయొక్కయు సాంగ
త్యమును సంపాదించికొని తెలివితో తత్ఫలము నొంద
యత్నింపుము.

ఆ. గుణగణంబు లెల్లఁ గుచ్ఛితమును బొంద
తగిలి భ్రమలఁ జిక్కి దండధరునిఁ
దోడి తెచ్చుఁగదర తొలఁగింపకున్నను, వి.... 55

ఎంతటిబుద్ధికాల్కికైనను దౌష్ట్యము, పరులమోసపుచ్చట
తగనిపనులు ఇవి కుత్సితపుపనులు ఇట్లుండిర గుణములన్ని
కుత్సితమును బొందినయెడల మేలునొందలేకుండుట యట్లుం
డఁగా చివఱకు ఇవియే యమధర్మరాజును పిల్చుకొనివచ్చుటకు
కారణము లగును, అనగా పాపులను చేయును. కావున కుత్సిత
ముల విడిచి నుజనుడఁడ వగుము.

ఆ. గుణములు గలవాని కులమెంచఁగానేల?

గుణము కలిగెనేని కోటి నేయు,
గుణము లేకయున్న గ్రుడ్డిగవ్వయు లేదు, వి....

గుణము ప్రధానము గాని కులము ప్రధానము గాదు గుణ
మంతుఁడు ఏకులపువాఁడైనను పూజింపఁదగినవాఁడే ! అట్టివాని

కులమును ఎంచరాదు. గుణ మొక్కటి కలిగిన నెంతసీచకుల
జూడైనను కోటివరహాలను జేయును గుణము లేకయున్నను,
గ్రుడ్డిగవ్వకు కూడ కొఱ గాఁడు కావున గుణవంతుడ వగుటకు
యత్నింపుము.

ఆ. గుణము కల్గియున్న గులసతినెవ్వరు

నిండఁ జేయలేరు నీతిఁ జూచి

గుణము లేకయున్నగులహీనురాలయా వి,

భార్య సద్గుణవతియై యున్నచో నెటువంటి నిష్ఠాపరు
లైనను నిందింపఁజాలరు. ఏల యనఁగా ఆయమ సతియే
యందులకుఁ గారిణము అట్టిభార్యయే గుణము లేకయుండి
నచో ఎంతటిగొప్పవింశములో పుట్టినను కులము తక్కువ గలది
యనియే చెప్పఁబడును కావున గుణముల వార్జింప యత్నింప
వలయును.

ఆ. గుణయుతునకు మేలు గోరంతఁజేసినఁ

కొండయగును వానిగుణముచేత,

కొండయంత మేలు గుణహీనుఁ డెఱుఁగునా?,వి,

గుణవంతుడగువాడె సజ్జనుడు, సజ్జనుర్జనులతారతమ్య
మును కనిపెట్టుము. గుణవంతున కుపకారము గోరంతగా
(అనఁగా కొలదిగా) చేసినప్పటికిని అత్యుది వానిగుణముచేత
కొండంతయగును. దుర్జనునిపట్ల ఇట్లు కాఁజాలదు. ఏల యనఁ
గా: వానికి కొండంత మేలుచేసినను గుణహీనుఁడు గనుక
గుర్తింపఁ జాలఁడు. కావున గుణకులకు మేలు నేయఁ బూనుము.

ఆ. గుణముతీరు లేక కులమెల్లఁ జెడిపోయె

స్త్రీలనడతవలన సిగ్గుపోయె,

చవిటి నేలవలన జలమెల్ల చెడిపోయె, వి....59

లోకములో నొక్కొక్క చెడుపదార్థమువలన ననేకవస్తు
జాలములకు నాశనము కలుగుచున్నది ఎట్లనఁగా చూడుఁడు.
గుణమొక్కటి తప్పుచున్నఁ గులమంతయును చెడిపోవు
చున్నది. స్త్రీలు గుణవతులు గావన్న సిగ్గు పోవుచున్నది.
చవిటి నేలలో పర్ణించినందువలన జల మంతయును నిప్పుయో
జవమైన దగుచున్నది.

ఆ గురువు వచ్చుచున్నఁ గూర్చుండి లేవని

తుంటరులకు నెల్లు దొరకు ముక్తి

మగని లెక్క గొననిమగువకు గతియున్నె? వి....

సిన్నపెద్ద తారతమ్యము సజ్జనలక్షణములలో నొక్కటి.
అందులో గురువు అందఱకంటెను గొప్పవాఁడు. అట్టివాఁడు
వచ్చినప్పటికిని కూర్చుండి లేవక గర్వించియున్న ఖలులకు
ముక్తి వచ్చునా? రాదు ఎట్లనఁగా తన ప్రాణనాథుడైన భర్త
యగుచుదొంచినప్పుడు లేచి వినయముఁ జూపనిసతికి గతి
యున్నదా? లేదు కదా అట్లే దుర్జనులకుఁగూడ.

ఆ. గువ్వకొఱకు మేనుఁ గోసి యాశిబిరాజు

వార్త విడువరాక కీర్తికెక్కె,

నోగునెంచఁ బోవ రుపకారి నెంతరు, వి....61

సజ్జనుఁ డగువాఁడు సర్వకాలములయందును సర్వావస్థల
యందును పరోపకారము చేయుచుండును. అందువలన నాతనికి

యశము గలుగును. ఎట్లనఁగా: పూర్వము గుప్త కుపకారము చేయుటకై తన శరీరమునుండి మాంసమును గోసియిచ్చి రక్షించెను ఆశిబి పోయెనుకాని ఆయనచరిత్ర మిప్పటికి నున్నది కావున అపకారిని ఎవ్వరును అనుకొనరు ఉపకారియగు గుజుని అందఱు కొనియాడుదురు.

ఆ. చిత్తశుద్ధి యొకటి శ్రేష్ఠలాంఛన మగు

నిఖిలపుణ్యకార్యనిర్వహణము,

నద్ది లేక చేయ ననువుగా దేరికి, విశ్వ 62

మనస్సు పరిశుద్ధముగా నుండుట సజ్జనునకు శుభమును గొప్పదియునగు గుర్తు ఇయ్యది సమాస్తపుణ్యకార్యములను నిర్వహింపచేయును ఈచిత్తశుద్ధి కలుగదేని ఎంతటి గొప్పమేధావియు నైశ్వర్యకాలియు నైనను ఏపనినినైనను సరే చేయుటకు అనువుపడదు

ఆ. చిన్నెలంతె కానిసృష్టి లాకికో మగు

నందువల్ల నేమి యాశ కద్దు,

ఒక్కడైనవాడె యుత్తమపురుషుండు, వి....63

దుర్జనులు కొందఱు తమను దాము ఆత్మవిజ్ఞానఘనులని ప్రదర్శించుకొనుట అనేకరీతుల వేషభాషల మెలఁగెదరు వాటి వలన మోసపోవలదు ఇవి యన్నియు చిన్నవే కాని వేఱు కాదు సృష్టి లాకికము అయినంతమాత్రముచేత కలుగులాభము కలదా? లేదు గదా. కావున నొక్కటనే యుష్వచుండువాడే యుత్తమపురుషుఁ డగును

ఆ. చెడ్డవాని మిగులఁ జెఱుచును దైవంబు

అడ్డపడఁడు వాని కాపదైనఁ

చెడినచేనుఁ చూచి యొడయఁడు మెచ్చునా?, వి

సద్బుద్ధి కలిగియుండిననే దైవము కూడ నోర్చి యుపకరించును. అట్లుగాక చెడుపనులు చేయు దుర్మార్గుని దైవమే చెఱుపఁబూనుకొనును. అట్టి దుర్మార్గుని కాపద వచ్చినప్పుడైనను సాయము రాఁడు. ఎట్లని యందురా తాను స్వంతయుజమానుఁడైనను తనపాలమే యైనను చెడినచేనుఁ జూచి మెచ్చుకొనునా? మెచ్చుకొనఁడు గదా! అట్లే

ఆ చెడిన మానవులను జేపట్టి రక్షించి

కడకుఁ జేర్చువారె ఘనులు తలఁప,

విబుధజనులు గాంతు విశ్వేశునన్నిధి, వి....65

లోకములో మేము గొప్పవారమని చెప్పుకొనెడివా రెన్నటికిని ఘనులు కారు. ఇఁక ఘను లెవ్వరందురా? చెడినవారిని దగ్గఱనుఁ జేరఁదీసి రక్షించి సాయముచేసి గట్టెక్కించువారె ఘనులు. ఇట్టి మహాత్ములు కైవల్యమును పొందుదురు.

ఆ. చేకొని పరోపకారం, బేకొఱఁగా మహిమ లెల్ల
నెఱిగెడువిధిమై, ధీశాదికులను జేయును, సాకార
ముగాఁగ నతఁడు సాధువు వేమా. 66

ఎవ్వఁడు తనబ్రతికియున్నంతకాలమును తనజన్మము నంతయును పరోపకారముకొఱ కని యెఱిఁగి బుద్ధిపూర్వకముగా చేయుచున్నాఁడో అట్టి సత్పురుషుఁడే సమస్తయోగముల నధ్య

సిందినవాఁ డగుచున్నాఁడు. అతఁడే సగుణబ్రహ్మపదార్థము
నెఱింగినసాధువుగూడ నగుచున్నాఁడు కావున సజ్జనలక్షణ
మిట్టిది

ఆ. చేకొనుచును తమకు చేసాచి నంతలో

చెడినప్రజల రక్ష సేయకున్న

తనదు సాగు టేమి తనతనువది యేమి, వి....67

పలువురు తాము ధనికులమని విట్టివీగుచు ప్రజల కొక్కిం
తయు సాయము చేయక గర్వింతురు కాని ఇదియును నొక
ఘనకార్యమా? కాదు. ఎట్లనఁగా పిలిచి చేయిపట్టినప్పుడు తన
కున్నంతలో చెడినవారిని చెఱఁదీసి రక్షసేయవలయునే కాని
లేదని చెప్పరాదు అట్లు చేయకున్నయెడల తనది యొక ప్రభు
త్వము, సాగుదలయు నగునా? కాదు. తన శరీరముమాత్రము
నిత్యమా? కావున సాధుభావము నొందవలయును

ఆ. చచ్చువారిఁ జూచి చావని వుట్టని

తత్త్వ మెల్ల నాత్మఁ దలఁపుఁ జేసి

యరసి చూచినట్టియతఁడై పో నుజనుఁడు, వి....

లోకములో తమ్ము దాము సుజనులమనుకొనువా రెల్లరును
సుజనులు కారు ఇక నెవ్వరని యందురా? తాను ప్రతిదినము
చచ్చిపోవువారిని చూచి శరీర మనిత్యమని తలఁచికొని తత్త్వోప
దేశమును చేసికొని చక్కఁగా విచారించి పరమాత్మను చూడఁ
గల సవర్థుఁ డెవ్వఁడో వాఁడే సుజనుఁ డగును.

ఆ. చదివినయ్యకన్న చాకలయ్యే మేలు

గృహము వేల్పుకన్న గేదె మేలు

బాపనయ్యకన్న బై నీడుమేలయా, వి.... 69

చదివికొన్నవారమని చెప్పచు పరలోకమువలన నొక్కిం
తయును భయము నొందిక యిచ్చున వచ్చినట్లు మెలగెడి వారి
కంటె చదువుకాక మైల బట్టల నుడికెడి చాకలియే యుత్తముఁ
డని చెప్పవచ్చును ఎట్లుగా? అడిగిన పదార్థమియని కాను
భేనువుకంటె నింటిలోనుండు గేదెమేలు, అట్లే సదాచారములేని
బ్రాహ్మణునికన్న జనునిక వాయించు బై నీడుమేలు

ఆ. చదువులన్నిచదివి చాలవివేకియకా

కపటికెన్నడైనఁగలభైముక్తి,

నిర్మలాత్మకునకె నిశ్చలంపుసమాధి, వి.... 70

ఎన్నిచదువులను చదివికొన్నను మిగుల తెలివితేటలను
అర్జించినను కపటమును విడలేకపోయిన వానికి ఎప్పటికైనను
ముక్తి గలదా? లేదు. మతియెవ్వరి కిఁక ముక్తి కలుగునని యడిగె
దవా! వినుము. నిర్మలమగు (అనఁగా ఇతరునకు ద్రోహచింత
లేని) మనస్సు గల నుజనునకే ముక్తి కలుగును. అట్టివాఁడే
నుజనుఁడనఁదగును.

ఆ. చంపదగినయట్టి శత్రువుతనచేతఁ

జిక్కేనేని కీడు నేనురాదు,

పొనఁగమేలుచేసి పొమ్మనుటేచాలు, వి.... 71

ద్రోహము చేయుటయును హింసించుటయును సజ్జనులైన
వారికి ధర్మములు కావు. అపాయము చేయువారిని చంపవలదా?

అని యడిగెదరా? అట్లు గాదు. కనఁబడినవెంటనే చంపివేయఁ దగిన శత్రువు తన చేతిలో చిక్కినయెడల వానికెట్టి యుపకార మును చేయరాదు ఇఁక వానిని శిక్షించు తెట్లందురా? వానికి మేలుచేసి పొప్పునుటే శిక్షయగును.

ఆ. చూచువారికెల్లఁ జూడవేటై యుండు

చూపుఁజూచి తెలియఁజూచువారె,

చూచువారలైన సుజనులనిక్కము, వి.... 72

కన్నులున్నను అందఱును గ్రుడ్డివారే యగుదురు చూచెడి వారందఱికంటె వేటై య్చూచులలోనే తానై యే బ్రహ్మ మున్నదో దానిని చూచినయెడలనే చూపుగలవార లగుదురు గాని కౌఁకున్నఁ గాఁజాలరు అట్టివార లెవ్వరని యందురా? సజ్జనులని తెలిసికొనుము.

ఆ. చూరగొనుముదొరకు సుజ్ఞానమెల్లను

పారవేయుమెల్లపాపగుణము,

దారి తెలియబుధులదాపునమెలఁగుము, వి.... 73

సజ్జనుఁడవు కాఁదలంచితివేని నేను చెప్పినట్లు చేయుము. ఏమనఁగా. నీకు సాధ్యమైనంతవఱకును దుష్టులసాంగత్యమును వదలిపెట్టుము. సజ్జనులదాపున తిరుగుచుండుము. వారివలన నీకు దొరకెడి జ్ఞానమునంతను నీకువోనియక చేకొనుము. నీ యొద్దఁగల పాపగుణములను వదిలివేయుము. ఇట్లయిన కొలఁది లోజాలలో సజ్జనుఁడ వయ్యెదవు

ఆ. చదలుభంగిఁ గందు సాధువు మూఢులు

తానువారినట్లై కాననగును,
దీనికెంతదవ్వు దానికినిదియంతై, వి.... 74

తెలివిలేని దుర్జనులు సజ్జనులను సత్పురుషులను గన్నుల
గాంచినప్పుడు అసహ్యముగా చవలుపురుగులను పలె నీమల
నుగా చూచుచుందురు. ఇట్టివారిని వారును మన్నించక అట్లే
చూడవలయును. ఏలయుని యందురా వినుఁడు. ఈవస్తువున కది
యెంతదూరమో దాని కిదిగూడ నంతయే కదా! కావున దుర్జనుల
కోపింపరాదు

ఆ. చాయ నొసఁగు చెట్లు సాధువు బోధలు
అడిగిదరినిజేరఁ బడయవచ్చు,
నట్టునిట్టుదాఁటనదిబోవదిదిరాదు, వి.... 75

సత్పురుషుల యుపదేశములు వినయవివేకములచేత నాఁగి
మఱిగి యుండిననే పొందవచ్చును, గాని అటునిటు తప్పుడు
ప్రోవలఁ బోవ దొరకదు. ఎట్లనఁగా. నీడనిచ్చు చెట్ల దగ్గఱఁజేరి
పంగి విధేయతమై నుండిననే నీడ దొరకును గాని అటునిటు
కదలుచుండిన దొరకునా?

ఆ. జరరమందు జ్యోతి చాల దేదీప్యము
కాన లేరు నరులు కలుషమతులు
కన్నువిచ్చిచూచు ఘనుఁడగునుజనుఁడు వి....76

పరిమాత్తునిరూపము సదాసన్నిహితమై తపతను పొట్ట
లలో పెద్ద జ్యోతియై ప్రకాశించుచున్నది. అయినను పాపా
త్తులు దానిఁ గాంచలేరు. అట్టిజ్యోతిని కన్నుదెఱచి యెవ్వఁడు

చూచునో వాఁడు నుజనుఁ డగునే కాని పైకి నోటికి వచ్చినట్లు
ప్రేలి ఇతరుల మోసము చేయువాఁ డగునా? కాఁడు.

ఆ. జనుఁడు తెలివినొంద చంచలింపదు మది

దయయు నీతిగలుగఁ దగులుబుద్ధి

తివురుభానుఁజూచి తిమిరంబునిల్చునా? వి 77

మనుజుని శక్తియుక్తులను కనుఁగొని మననుకూడ నట్టులే
ప్రవర్తింపఁ జూచును. మనుజుఁడు తెలివి గలిగియున్న మనస్సు
చలింపదు. దయ ధర్మము నీతి కలుగునట్లు మంచిమ ర్గమునఁ
బ్రవర్తించును ఎట్లఁగా చీకట్లను బాఱఁద్రోలెడి సూర్యుని
యెదుట చీకటి నిలుచునా? నినువదు గదా! అట్లే ఇదియుఁ
గూడను.

ఆ. జక్కి నెక్కివీధిఁ జక్కగా వెలువడఁ

గుక్క లిన్నివెంట కూయఁదొడఁగు

ఘనున కోర్వలేని కాపురుషులు నిల్లె, వి.... 78

దుర్జనులస్వభావమేమో కాని సత్పురుషుని జూచి సహిం
పఁ జాలరు. మంచిగుట్టుము నెక్కి రాజవీధిని పోవుచుండు
వానిని జూచి కుక్కలు మొఱుగుచు చుట్టుకొనుట లేదా?
అట్టులే దుర్జనుఁడోర్వలేక పోవుట స్వభావసిద్ధమగు నీచగుణమే
కాని వేఱుకాదు

ఆ. డాగుపడినవెనుక దాఁగ నశక్యము

అరసి చేయుమయ్య యన్నిపనులు

తెలియకున్న నడుగు తెలిసినవారిని వి.... 79

బుద్ధిమంతుడా! నీవు ఏపనిని చేయవలసివచ్చినప్పటికిని
 సద్బుద్ధితో చక్కగా విచారించి చేయించుడుము. ఏలయనఁ
 గా — ఏదైన నొకకళంక మొకసారివచ్చినయెడల నీకే నది
 దాగుట అసాధ్యము, కావున విచారించి చేయించుడుము నీకు
 తెలియమన్న ఇతరుల నడిగి చేయించుడుము ఇయ్యదియే సజ్జను
 లకు లక్షణము

ఆ. తట్టునెక్కి తిరుగ నట్టె నేటయ్యెనా ?

యెప్పుడో క్రిందఁబడిన నేదో విఱుగు

చెల్లియుండి యోర్పుఁ జేందిన భూషింతు, వి

బుద్ధిహీనులగు దుర్జనులు సజ్జనులగౌరవమును చూచి తమకు
 నట్టిగౌరవము వలయునని వాహనములనెక్కి తిరుగఁబూనినదరు
 అందువలన నపాయము కలుగును ఏమనఁగా — గుఱ్ఱము నెక్కి
 నంతమాత్రమున వాడంత గొప్పవాడగునా? కాఁడు ఎప్పుడో
 క్రిందఁ బడును ఏదో విఱుగును కావున చెల్లుచుండినను
 యోర్పు గలిగి యుండుట సజ్జనులకు భూషణ మగును

ఆ. తండ్రికన్న సుగుణి తనయుడై యొప్పెనా

పిన్నపెద్దతనము లెన్నరెవరు

వానుదేవు విడిచి పనుదేవు నెంచిరా? వి.... 81

గుణమును ప్రధానముగా సజ్జను లెన్నుచుందురే కాని ఇత
 రుల రీతిగా పయస్సులోని చిన్నపెద్దతీకముల నెంచరు. ఏల
 యనఁగా : తండ్రికంటె గుణవంతుడైన కొడుకునే కొని
 యాడెదరు కాని పిన్నతనమును లెక్కింపరు. ఎట్లనఁగా —

వాసుదేవుని లెక్క-పెట్టక ఎవ్వరైన వసుదేవుని లెక్కించిరా?
లేదు గదా! ఇట్లే సజ్జనులఁగూడను.

ఆ. తనసతి నధర్మమునఁ దనుదానె చొనువఁగా

సాటివూరుషుండు సరగు దెలుప

నెఱుంగఁలేనినరుండు సరమాత్రుఁడును గాఁడు,వి

తనభార్యను తనంతట తానే యధర్మమునందుఁ బ్రవేశిం
పఁ జేసియు నంతటనైనను తెలివితెచ్చుకొని దుర్జనుఁ డూఱక
యొందునా? యుండఁడు. తనతో సాటి యగువారు తనకా
విధమును తెలియఁచెప్పినను తెలిసికొనఁజాలఁడు. ఇట్టివాఁడు
కూడ మనుష్యమాత్రుఁడే యగునా? కాఁడు

ఆ. తననుబోలె నవియు ధరఁబుట్టినవి కావా?

పరఁగఁ దన్నుఁబోలి బ్రదుకుఁ గాదె

జ్ఞాని జ్ఞానిఁ జంపఁగారణ మేమిరా? వి.... 83

దుర్జనులు సజ్జనస్వభావము నొందక ప్రాణిహింసఁ జేయుఁ
బూనుకొందురు పాప మాప్రాణులును తనవలె నే పుట్టింపికావా?
తనను బోలి బ్రదుకుచున్నవి గావా? తనకీడుమేల్గ నెఱింగిన
వాఁడు తనకుఁ బోలియున్నవితరుల నేల చంపవలయును?
కావున నిట్లు చేయుటను సజ్జను లంగీకరింపరు

ఆ. తప్పు లెన్నువారు తండ్రోపతండము

లుర్వీ జనులకెల్ల నుండుఁ దప్పు

తప్పులెన్నువారు తమతప్పు నెఱుంగరు వి.... 84

సజ్జనుఁ డొకరుఁడు ఇతరులకు సతతము మేలుచేయు
వాఁడు కలఁడు అని చెప్పినప్పుడు వానిని తప్పుపట్టుట క నేకులు

బయలుదేరి వచ్చెనను, కాని యిది సజ్జనులకు మర్యాద కాదు. ఏల యనఁగా — తప్పులను లెక్కపెట్టు ననేకులు గలరు ప్రపంచములో తప్పులేనివారే లేరు, కాని తప్పుల నెఱచువారు తమతప్పును తెలిసికొనఁగలరా? లేరు.

ఆ. తమకుఁ గలుగుపెక్కుతప్పు లటుండఁగా
నొరుల నేరమెంచి నోగి కాఁడు

చక్కిలంబు విడచి జంతిక లేరునా? వి.... 85

బుద్ధిమంతుడవై యితరులతప్పులఁ బట్టపోవక సాధుత్వము నొంది యుండును. తమ తప్పులను దాచుకొని ఇతరుల తప్పు లెన్నువాఁడు దుర్జనుఁ డగును దుర్జనున కిట్లు చేయుట స్వభావము. ఏల యని యందువా? చూడుము ఎవ్వరైనను చక్కిలమును పదలిపెట్టి జంతికము నేఱునా? అట్లే వాటమైనవి గాన ఇతరుల తప్పులను వెదకును ఇది మంచిది కాదు

ఆ తల్లి కెదురుకొనుట తండ్రి కెదురుకొనుట
యన్నకెదురుటయును ననఁగ మూఁడు

పాతకము లటంచు పాటించు సుజనుఁడు వి....

సజ్జనుడగువాఁడు ఎల్లప్పుడును తల్లితండ్రులయెడలను నన్నలయెడలను వినయము గలిగి ప్రవర్తింపవలయును. అట్లు కానివో దుర్జనుడగును. సత్పురుషుఁ డెల్లయెడలను తండ్రికి తల్లికి అన్నలకు నెదురు నెప్పుట లను మూఁడిటిని మూఁడుపాతకములని భావించి ప్రవర్తించును కాన సజ్జనపద్ధతి ననుసరింపుము.

ఆ. తివిరి లేమియింట తెరువరేమెఱుఁగును?

మొట్టఁబెట్టి నెత్తి మొత్తుఁగాని

ప్రథతధర్మ మధమభట్టు లెఱుదురొకో, వి....

ఉత్తములగు ధర్మములను తెలియవలయునన్న సజ్జనుడే యెఱుంగఁగలఁడు, గాని ఇతరునివల్ల నెట్లు ఆగును ఏలయని యందురా. శ్రొత్తవాఁడు దీపము లేని చీకటింటిలోఁ బ్రవేశించిన దారి యేమెఱుంగఁగలఁడు నెత్తిమొత్తుకొని కేలనే పెట్టును అట్లే సుప్రసిద్ధులుగు ధర్మము నధములగు బట్టువార లెఱుంగు పెట్టు? ఎఱుగఁజాలరు

ఆ. తేనె తెఱలజాడ తేనెటీగ యెఱుంగు

నుమరసంబుజాడ భ్రమర మెఱుంగు

పరమయోగిజాడ భక్తుడెఱుంగును. వి.... 88

మఱియును తేనెతెట్టెలోని పొరిల ముందువెనుకలఁ దెలియవలయు ననిన తేనెటీగయే యెఱుంగును. వృత్తులలోని వుప్పొడిరుచిని తెలియవలయుననిన తుమ్మెనయే తెలిసికొనవలయును. ఉత్తముఁ డగుయోగిరీతి నెఱుంగఁగోరిన భక్తునకే స్వాధీన మగును. ఇట్లే సజ్జనరీతుల సజ్జనుడే యెఱుంగునది.

ఆ. దిక్కులేనివానిదీనతఁ బాపిన

పురుషుఁ డిహమునందె పూజ్యుడగును

పరమునందు వానిభాగ్య మేమనవచ్చు? వి

సజ్జనులలక్షణములలో దిక్కులేనివారిని రక్షించుట యొక్కటి ముఖ్యమగు ధర్మము. కొండలు దీనివలన ఫలములేదని మానుషఁ జూచెదరు; కాని నిజముఁ బరికించిన ఫలము లేదా? చూడుఁడు.

దిక్కులేనివానిని రక్షించిన ఈలోకములోనే యసామాన్యమగు గౌరవము గలుగుచుండుట లేదా? ఇహముననే యిట్లయినచో నిఁక పరమును గూర్చి యేమని చెప్పవచ్చును

ఆ. దూలముల న తెక్కి దొమ్మరిగడ నెక్కఁ

జాలుదు ననఁ డెప్పు సజ్జనుండు

వీలుమాలుపనుల వెట్టియె చేయునా? వి.... 90

దుర్జననివలె సజ్జనుఁ డెప్పుడైనను లేనిపోనిదంభభావములను కపటపుగౌరములను తనపైని ప్రచురించుకొనఁడు దూలముల నెక్కుగ నని దొమ్మరిగడ నెక్కుదునని సజ్జనుఁడు చెప్పునా? చెప్పఁడు మఱియు బుద్ధిహీనునివలె తనకు వీలులేని పనులను చేయుదునని వెట్టివానివలె చెప్పునా? చెప్పఁడు కావున సత్యము పలుకుట సజ్జనలక్షణము.

క. దేవతార్చన జనతప స్తీర్థయాత్ర

దానధర్మక్రతువులును దలఁచి చూడఁ

బుణ్యసాధనవృత్తులు పుడమిలోన

కల్పవము లేని హృదయము కలుగ వేమ. 91

సజ్జనులు సర్వదా పుణ్యకార్యములను చేయుటయంటి తమ జీవితములను గడుపుచుండురు. వారు నిష్కల్మషహృదయములు కావున వారికి దేవతలకు పూజించుట, జపము చేయుట, తీర్థముల సేవించుట మున్నగునవి పుణ్యమును ఆర్జించుటకు సాధనములు.

ఆ. దోషరాశిఁబుట్టి దోషంబుఁ దెలియక

దూషణములు నేయుదుష్టజనులు

నరకకూపమందు నాటియుండెదరయా, వి....92

సజ్జనులు అయియుండనివారికి ఎన్నిజన్మములకైనను తరింపు
గలదా? లేదు ఏలయనఁగా ఎల్లప్పుడును పుట్టుకసహితము దోష
ముల గుంపులోనే పుట్టి మంచియేదీయో చెడ్డయేదీయో తెలి
యక దూషించుచుందురు దుష్టులు కావున వారు సరకకూపము
లలోఁ గూలియుండెదరే కాని ఉత్తీర్ణులు కాఁజాలరు

ఆ. ధార్మికునకుఁ గాని ధర్మంబు గనరాదు

కష్టజీవి కెట్లు కానఁబడును ?

నీరు చొరమి లోఁతు నిజముగా తెలియదు, వి

ధర్మాత్మునకే ధర్మముయొక్క నిజరూపము తెలియునట్లు
సజ్జనుడైననే సద్గుణములు తెలియవగును లేనివానికి తెలియఁ
గారావు ఏలయందురా? పాపాత్మునకు అదారి తెలియుట
యెట్లు? నీళ్లలోనిలోతు లోపలఁ దిగినవానికే తెలియును గాని
యితరునకు తెలియనా? అట్లులే సజ్జనగుణములు కూడను

క. నది నుదకంబులు చనుక్రియ,

మడి బొడమెడుత త్వవిధులమహిమాన్వితులై,

పృథివిని గలనరులొదవఁగఁ,

బదపడి సద్గుణుల నొంద బాగు వేమా. 94

ఏటిలోఁ గలసి నీరు ప్రవహించెడిరీతిగా మనుజు లంద
ఱును తమతమ మనంబున నుదయించు తత్సమార్గములచేత మహి
మము గలవారలై సద్గుణిని బొందిన బాగుగా నుండును.

ఆ. నీచగుణము లెల్ల నిర్మూలమై పోవు

కొదవలేదు సుజనగోష్ఠివలన,

గంద మలద మేనికం పడంగినయట్లు వి.... 95

ప్రశ్నలు 20

సజ్జనసాంగత్యమువలన నేమిలాభముని కొందఱు అనెదరు దీనినిగలగు లాభ మితరమేదానినలనను లేదు సజ్జనసాంగత్యము వలన నీచగుణము లన్నియు నశించిపోవును ఏవిధమైన కొఱింతయును కలుగఁగోదు ఎట్లనగా — ఒకరికి గంధమును బూసి నచో కంఠపుడుగినట్లులే

ఆ నేర నన్నవాఁడు నెఱజాణ మహిలోన

నేర్తునన్నవాఁడు వార్తి కాఁడు

ఊరకున్నవాఁడె యుత్తిమోత్తిముఁ డయా, వి.

అననసగములగు పక్షులలోఁ బ్రవేశించక తనకు తెలియని సాధ్యమైనంతవఱకు ముఁగుఁ డట్టిపక్షులకంటె తొలఁగి చనివలయును తెలియనిగాఁడను అని యవినవాఁడు నేర్పిరి యుగిగున అన్నియును తెలిసినగాఁడననువాఁడు మాటలప్రాగు ఏమియును తెలియనివానివలె ఊరకయున్నవాఁడు అందఱు కంటె నుత్తిముఁ డగును ఇట్లుండుటయే సజ్జన లక్షణము

ఆ పరఁగ ఋషులు భువిని పరమపవిత్రులై

మించి లోకమునకు మేలుఁ జేయ

నంచి తార్థములను సమసింపఁజేయ రే, వి.... 97

సజ్జనులు ఏకులమున నుదయించినను తిను తివశ్యక్తిచేత జూపలై పరమపవిత్రులై లోకమునకంతకును మేలు చేయుఁ జూచి తాము తాము సంపాదించిన పాపములను నశింపఁజేయ దొగకొందురు అట్టివారికి ముక్తి హస్తగతమై యుండును.

ఆ. పట్టరానిపట్టుఁ బట్టి యుండినవాఁడు

పుడమిలోన కీర్తి బొందలేడు,

నుగుణిలక్షణముల నుజ్జాని యకానయా, వి....98

పట్టకూడని మూర్ఖువుల పట్టిన వాడు యశమును గాంచ
లేడు ప్రతివిషయమునను యుక్తాయుక్తముల నెఱుంగవల
యును కావున జ్ఞానవంతుడగు సాధనము సజనలక్షణము లల
వడునట్లు ప్రయత్నింపవలయును

ఆ పదిలపడంగ మనసు పట్టనేరనివాడు

కదియఁబోడు పూర్ణకలితుఁడుగను

గుదురుకొనెడివాడు కోవిదుడగునయా, వి....

పదిలముగా మనస్సును పరుగులు వఱనీయక పట్టి యుంచ
వలయును ఇట్లు మనస్సును పట్టనేరనివాడు బ్రహ్మపదార్థము
నొందినవాడుగాఁ గాఁజాలఁడు కావున బ్రహ్మముఁ గోయ
వారెల్లరును వనోనిగ్రహమును ఆశ్రయింపవలయును

ఆ పాలుపెరుగునేయి పరగునన్నము తిని

స్త్రీలఁ గననివాడు శీలవంతుఁ

డొక్కడైనవాడై యుత్తమశివుడయా, వి....

పాలు, పెరుగు, నేయి, శాల్యన్నము మున్నగు సుత్తేజ
కములును మత్తుకలిగించుపదార్థములను భక్షించుచుండినను స్త్రీలను
చూచి యుక్షేపించువాడొక్కరుడై శీలవంతుఁడు అట్టివాఁ
డొక్కడైనను సుత్తముడగును వాడై శివస్వరూపము
నగును.

ఆ. షక్తి దెలిసి పలుక నొక్కవాక్యమే చాలు

పెక్కులేల వట్టి ప్రేల్చుటేల?

దిక్కు కలిగి మొక్క దొక్కటి చాలదా? వి

పలువాటలగు పలికినందుచేతి నాకించుక యైనఁ బ్రయో
జనము లేదు ఘోరి తెలిసికొని మాటాడినమాట యొక్కటై
నను చాలును ఐట్టి ప్రేలుడుమాట లనేము లెంగులకు? వ్యర్థము
లనట. ఎట్లని యందురా? చూడుఁడు దిక్కుతో మొక్కిన
మొక్కు ఒక్కటి చాలదా? అట్లే

ఆ. మఱితునేమొ యనుచు నుది సుజనుం డెప్పు

నెవరొనర్చు మే లదెంశ దైన,

మాఱుమేలుఁ జేసి నుర్యాదగాంచును, వి....102

సజ్జనుఁడగువాని కుండెడులక్షణములలో మొక్కటి మిగుల
నుత్తినుమైనది కలదు అయ్యగ కృతిజ్ఞత, అనఁగా చేసిన మేలు
మఱవక యుండుటయే సజ్జనుఁ డెప్పుడును తన కితరులు చేయు
మేల్మెలంతపాటిదైనను “మఱచిపోవుదు నేమొ?” యని యనుకొ
నుచు సమయమును వేచి మాఱుమేలు చేసి నుర్యాదను పొందును.

—

దైవ పద్ధతి.

ఆ అండమందు నుండు సఖిమౌజనులార,
ఎందు లేకయుండు నెఱుంగు డతఁడె,
యతనిపూజఫలము నందెనా శివయోగి, వి....

దైవస్వరూప మన్నిపదార్థములలోను నిండియుండును
చివఱకు మిగుల కొద్దిపాటిని మగుగుడ్డులోఁగూడ నిండియుం
డును కావున సుస్తముఁగు జనులారా! అట్టి సుస్తవస్తుస్వ
రూపుఁడగు నీశ్వరుని పూజించి ఫలమునొందెనా మట్టివాఁడు
శివయోగి యనఁదగును

ఆ. అందు నిందు నుండు సఖిలుండు నూడఁగా
నెందు దానె నిండి యెఱుంగునుండు,
నతనిపూజఫలము నందఁగవలె నయా?, వి....

దైవ వఖిలవస్తురూపుఁడు ఆతని కిఱపుగానిచోటు వేఱు
లేదు అచ్చట నిచ్చట నుండును విచారించినఁ బ్రపంచము
లోని ఏపదార్థమునందు దైవము తానె నిండియుండిడి స్వభవము
గలవాఁడు మనుజుఁడై పుట్టి యంగలను ఫలముగా నట్టి వహోను
భావుని పూజం నొనర్చి ఫలము నొందవలయును

ఆ. అనువుగానిచోట నధికుల మనరాదు
కాల మొక్కరీతి గడుపవలయు,
విజయుఁ డిమ్ముఁ దప్పి విరటుని గొల్వఁడా,వి....

తానింత పోటుమానిసియైనను దైవబలము లేనిది నెక్క
జాలఁడు కావున మనజాఁడీవిషయమును గుర్తుంచుకొని తన
కనవుపడనిదోటుల నే నెక్కుడు వాఁడనని పెనఁగఁగూడదు. సమ
యములను గుర్తఁజేరి కాలము నొకరీతిగా గడుపుకొనవల
యును ఎట్లందురా పూర్వము మేటివీరుఁడని పేరుగాంచిన
యర్జునుఁడును ఆనువు దప్పి విటుని కొలుచుట లేదా? అట్టులే.

ఆ అల్పుఁడైనను నేమి యధికుఁడైనను నేమి
చెప్పవలయురీతిఁ జెప్పినాఁడ

హరుని యెఱుక లేక యాకు లల్లాడునా?, వి....

కొద్దివాఁడైనను గాని గొప్పవాఁడైనను గానీ యందఱ
కును దైవబలమే బలము గాని ఇతరుములు కావు దీని చెప్పవల
సిగంతగా చెప్పివాఁడను ఒకవేళ ఎవ్వఁడైనను తన ప్రయత్న
ములచేత దైవము నొంపఁ బ్రయత్నించెనేని సఫలుడు కాఁ
జాలఁడు ఏలయందురా ఈశ్వరునియజ్ఞ ఇసుమంత యైనను
లేనిదో ఆకుగూడ కదలఁజాలదు

ఆ ఆకుమీఁది వ్రాత యందఱికిఁ దెలియుఁ

జేతిలోని వ్రాతఁ జెప్పవచ్చు

తోలుక్రిందివ్రాత దొడ్డవాఁడెఱుఁగునా?, వి....

తాటియాకులు మున్నగువానిపై వ్రాసినవ్రాత లందఱికిని
తెలిసినవే ఇట్లులే చేతిపైనివ్రాసినవ్రాతలఁ గూడ తెలిసికొని
చెప్పవచ్చును, కాని ఎంతటి బుద్ధిమంతుఁడైనను ఎన్నిపాట్లు పడి
నను దైవనిర్దిష్టమగు వ్రాతల నెఱుఁగఁజాలఁడు

ఆ ఆకులందుఁ జదివి యందఁగ రానిది,

ఏక మమర యుక్తి నెఱుంగవలయు

దాకిపూర్తిగానుతన్తయు మొందుడీ, వి.... 108

దైవ మధికబలము గలది దేవునిభావ మీరీతి నుండునని
గ్రంథములలో చదివి కనుగొంద మనిన వలనుగానిది అట్లుగాక
తెలియవలయునని పట్టుదల కలిగినయెడల నైక్యబోధక మగు
యుక్తిని తెలిసికొని కలిసికొని తన్తయును నొందుడు

ఆ. ఇంటియింటిలోని గూళ్ళరు నెఱుంగక

అంటిచూడ లేక యడవులందు

నుండఁగోరుదైన ముండ నీయఁడు వాని, వి....

స్వసాధారణముగా నీశ్వరుఁ గనుగొనవలయునని నైక్య
భావముతోను సర్వసౌత్వబుద్ధితోను మెలఁగవలయును ఇట్ల
యిన సర్వజగన్నివాసుఁడగు ఈశ్వరు నెఱుంగఁగలుదురు
కాని ఇంటిలో నున్న నీశ్వరుని తెలిసికొనఁజాలక యడవులలోఁ
బడి యెండఁ గోరుదురు జనులు దేవుఁ డిట్టిచారలకు కొంచె
మైన నంటనీయఁడు

ఆ. ఇయ్యనతనిచేత నిష్పించుకనప్రాప్తి

ఇచ్చువానిచేత నీయనీదు

ఇయ్యఁ గైకొనంగ నీశ్వరుడే కర్త, వి.... 110

మనుజుఁడు ప్రయత్నింపఁ గలవాఁడు మాత్రమే ఫలము
దేవుఁ డీయవలసినదియే ఈదైవమునే అదృష్ట మనియు ప్రాప్తి
యనియు నందురు. దీని ప్రభావ మతివేలము. ఎన్నడును దా
నము పేరైన నెఱుంగనివానిచేత నిష్పించచేయును. ధారాళముగా

నిచ్చువానిచేత నిష్పింపదు కావున ఇచ్చుటకును పుచ్చుకొనుటకును ఈశ్వరుడే కర్తగాని యితరము కాదు

ఆ ఇష్టలింగ మేది యిల శిల లింగంబె

నిష్ఠమీతి మెడను నీల్గ గట్టి,

కష్టపడుటె గాని కలుగదు దైవము, వి.... 111

కొందఱు దైవము నిజరూపమును తెలిసికొనఁజాలక వెట్టి వారలై ఇష్టలింగమిష్టలింగ మని మెడలలో లింగమును గట్టికొని తిరిగెదరు ఎంత వ్యర్థులలో చూడుఁడు, ఏమందురా? ఏది యిష్టలింగము? శిల యందురా? శిల లింగమనునా? కాని లావు మెడలలో శిలల నీలగకట్టికొని కష్టమునొందుటె గాని దైవముఁ గనుగొనఁజాలఁడు

ఆ. ఈనినట్టిపులిని బూని చంపఁగవచ్చు

మనసు మర్త మరసి కనఁగవచ్చు,

దైవమాయ తెలియ తన కసాధ్యం బగు,వి....

ఈనినపులి నైనను పట్టుకొని చంపఁ గలఁడు విశేక బలమువలన మనస్సులోని మర్తములను తెలిసికొనవచ్చును కాని ఎంతటిసూరుడైనను ప్రాజ్ఞుడైనను పరిమేశ్వరునిమాయ నిలు గఁజాలఁడు.

ఆ ఉదకమందు పాచియున్నది చూడరా

మదిని నున్నమాయ మట్టువడక

సదనమందు బ్రహ్మ సాక్షిగా నెంచుము, వి....

దైవరూపము మనకంటి కగపడు ప్రతివస్తువునందును కలదు, కాని ఆయ్యది మనలఁబోలె మాయచే గట్టువడదు ఎట్లు

దురా నీటిలోనుండి పాచి నీళ్ల కంటని యట్టులే కావున
మెలకువతో నీనిలయమునందె దైవముండె నని యెంచికొనుము

ఆ. ఉన్నవార లెవరో చన్నవా రెవ్వరో

కన్నవార లెవరో కానరారు

ఉన్నచన్నకన్న నొక్కడే చూడరా, వి.... 114

హనుజుఁడు ప్రాజ్ఞులెక భేసబుద్ధిచేతి నభిమానియై తిరు
గాడుచుండును అయ్యది యుక్తము కాదు ప్రపంచములో
స్థిగమెవ్వరో ఎవ్వరు లేరో పరికించియు దైవమునకుంటె నితరు
లొక్కరును గనరారు ఉన్నను చనినను ఒక్కదైవమని
యెఱుఁగుము

ఆ ఊరు కాడు దిరిగి యున్నది గనలేక

పోరి గురులఁ గనక పొందుపడక

తాఱుమాఱుగాను తత్తరపడ నేల?, వి....115

ఊరూరికి తిరిగి, నిజముగా లోకముల నిండియున్నదైవ
రూపము నజ్ఞునివై తెలియవై తివి గురువులతో విరోధించి నిజ
రూపమును పొందఁజాలవై తివి వెట్టివాఁడా! యిప్పుడు తారు
మార్చి యేల తత్తరపాటు నొందినపు

ఆ. ఎచటనుండి వచ్చు నెచటికిఁ దాఁ బోవు

నిర్ద్రచంద మెఱుగఁ నేర్చెనేని

అశ్చరాకపోక లతఁడపో శివయోగి, వి.... 116

ముక్తుఁడు ముక్తుఁడనఁగా నట్టివా డొక్కరుఁడే ముక్తుఁ
డగును ఎవ్వఁడు ఈజీవ మెచ్చటినుండి వచ్చునో, ఎచ్చటఁ

గోవునో నిద్రించుట యనఁగా నేమి? యని తరీతిగా నాత్మ
వాకపోకల నెఱుంగునో, వాఁడె శివయోగి యగును.

౨ ఎంత వింత మదికి నేమేమి తోచినఁ

జింత సేయరాదు చిక్కులెట్లు

వింతలోనిగుట్టు వివరింపఁదానగు, వి.... 117

పరమేశ్వరుని ఛాయించునప్పుడు మాయాప్రభావమువలన
మనస్సునకు ఎట్టివింతలు కనుపించుచున్నను వానిని లెక్కనేయ
రాదు ఏమనఁ ఇవియే పరమేశ్వరుని విలాసము లని బ్రతుకిన
నిక రహస్యము తెలియు లెట్లు ?

౩ ఎన్నాళ్లు ప్రతికించచ్చిన

దన్నెఱుంగని మర్పులకును దలఁగునుబరమా,

పున్నమచంద్రుని విమలపు

వెన్నెలలో బయలు సేరి వెలయుము వేమా.

ఈలోకములోని ప్రతివాఁడును ఆముష్టికముపై ధన్య
ముంచికొనవలయును అట్లుగా బ్రదుకే ఫలముగాఁ గొందురని
ఎన్నిదినమును బ్రదికినను తన్నుఁదా తెలియనేరనివానికిఁ
బరము లేదు కావున పున్నమచంద్రునివలె ప్రకాశమానుడగు
పరమాత్మఁ జేరి సుఖముండుము

౪. ఎన్నిభూములఁ గని యేపాటు పడినను

నంటనీక శనియు వెంటఁ దిరుగు

భూమి క్రొత్తదైన భోక్తలు క్రొత్తలా, వి....119

తా నెన్నిదేశములకేగినను ఎన్నెన్ని పాట్లుపడినను తన
యదృష్టముకూడ వెనువెంటనే తిరుగుచుండును (ఇద్దానిసే

యదృష్టమందును) ఏలయందురా మనము వెడలిపోయినభూ
ములు క్రొత్తవైనను వాని ననుభవించవచ్చిన మనముమాత్రము
ప్రాతలమే గనుక—

ఆ. ఎఱుక గలుగునాతఁ డేయూరనుండుట

తిరుగ నేలఁ దనదు దివ్యమైన

పండు పండ వెనుక ఫలము లేకుండునా?, వి....

నిక్కమగుజ్ఞానము గలవాఁడు ప్రతీయూరు నెందులకు
తిరుగవలయును? అతఁ డెక్కడనుండిన ఎచ్చటికి తనకొరిన
వస్తువులు వచ్చిన ఇందును సందేహము వలదు ఎట్లంగురా?
చూడుఁడు ప్రయత్నించి ఫలింపజేసినవెనుక ఫలము లేక
యిండునా? యిండుదుకదా! అట్లులే.

ఆ. ఎవ్వరెఱుంగకుండ నెప్పుడు పోవునో

పోవు జీవ మకట బొంది విడిచి

యంతమాత్రమునకె యపకీర్తి నెఱుంగక, వి....

బుద్ధిచుంతుఁ డగువాఁడు ఎరిము నాసింపక ప్రాణములు
నీరము లనుకొని మెలఁగరాదు అల్పప్రాణము ఎవ్వరికిని తెలి
యకుండ ఎప్పుడు పోవునో తెలియదు కావున నింతమాత్ర
పుదేహమునకై యపకీర్తి పాలు క కయుండవలయును

ఆ. ఏద్య మది నోవ ఫలమేమి యెవరు నిచ్చు

దిట్టఁగా నేమి లేక నుతింపనేమి

కలుగుభువిలాభలోభముల్లాలమహిమ

మనుచు సరిపెట్టికోరాదె యరయ వేను. 122

మనుజుఁ డిప్పు డెంతయేడ్చినను తనకు దైవప్రాప్తియెంతో
యంత కాలానుసారముగా కలుగుచుండును. ఇతరులు తిట్టి
నను పెట్టినను ఒక్కటియే యని బుద్ధిగుంతులై సరిపుచ్చు
కొనుచుండవలయును.

ఆ ఏది కులము నీకు ఏదిమతంబురా

పాదుకొనుము మదిని పక్వ మెఱిఁగి

యీదరించుదానియంతము దెలియుము, వి....

నే నున్నతికులమువాఁడ నను నభిమానముచేత నజ్ఞాని వగు
చున్నావు ఓయి పిచ్చివాఁడా నీవెవ్వరు? నీకు కులమున్నదా?
లేదు కావున మదిలో పరిపక్వము చేసికొని దైవరూపము నెల
కొలుపుము దీక్షఁబూని దానియంతము దెలియఁబ్రయత్నింపుము.

క. ఏదేశముఁ దిరిగినఁ బని

లేదట తనమనసుకుదురు లేకుండినచో

నాధారం బింక నింతియ

తాఁదెలియుట మనసు శుద్ధి తత్త్వము వేమా.

మనసు కుదిరికఁ గన్నవాఁడు దేశదేశములను ద్రిష్టఁ
బనిలేదు మనసు కుదురసన్నను దేశములను దిరిగినఁ బనిలేదు.
కావున తనకు తానె యాధార మనుకొనటయే శుద్ధమగు దైవ
రూపమునుగా తెలియుము

క. ఏనాఁడు సుభిక్షము తన

కేనాఁడిరవయ్యె నచటి కేఁగుమృగంబుల్,

తానున్నచోట విసికిన

మానవులను జివుక నేల మహిలో వేమా, 125

టుని కొల్పెను కావున కాలకర్త గతులు కనిపెట్టి మెలగనల
యను.

ఆ కట్టె పైననున్నఁ గట్టెకు ఘనమేమి?

చెట్టుపైన ఘనముఁ జేరఁగలఁడె

కట్టె చెట్టు రెండు గలసె దైవంబులో,వి ... 129

అశాపీడితులై మిద్దెను మేడను నని యేర్చుచుందురు కట్టె
పైననున్న నింకొక కట్టె ఏమి ఘనము నచ్చెరు? మేడ గాదను
కొమ్మ చెట్టుపైన (అంటగా అంతయెల్లిన) నున్నను ఘనతఁ
గాంచకలఁడా? లేడు అనితి కీ కట్టెయిటు ఆచెట్టును దైవ
ములో కలియునట్టివై యుండును కావున నజ్ఞానివై సుఖముల
కాశింపకుము

ఆ కట్టెయందు నిప్పు గాననిచంద మీ

తనువునందు నాత్మఁ దగిలియుండు

మఱుగు దెలిసిపిదప మార్కొనవలెనయా, వి

అజ్ఞానులు తెలిసకొనఁజాలరు గాని దైవము సునశరీర
ములోనే ఇమిడి యుండును ఎట్లనఁగా కట్టెలో నిప్పు
ప్రత్యేకముగా కనఁబడఁ యున్నట్లు శరీరములో చేరి యాత్మ
యుండును కావున ఆత్మయున్న రహస్యమును ముందెఱిగి ఆ
పిదప స్వాధీనము చేసికొనలయును

ఆ కడక నఖిలములకు నడినాళమందున్న

వేగుఁజుక్కవంటి వెలుగుదిక్కు

వెలుగుకన్న దిక్కు వేతెవ్వరున్నారు,వి.... 131

సనుస్తప్రపంచమునకు ఆధారమై బ్రహ్మనాశము నంటి
యన్నాఁడు దేవుఁడు ఆదేవుఁడు తెల్లనారుజాముఁ మొలచు
చుక్కలాగున వెలుగుచున్నాఁడు ఆయనయే మనలగు దిక్కు.
నిక్కముఁ బరికించిన సంతకస్య వేటెవ్వరున లేరు

ఆ కడగి వట్టియాన కడతేఱినీయదు

ఇడుములందుఁ బెట్టి యీడ్చుగాని

పుడమిజనులభక్తి పొడమంగ నీయదు, వి....

ఎప్పుడును ఆశకుఁ జిక్కిపోకుము అయ్యది నీకు మేలు
ఘేయుదానిఁబోలి కావలయునని ప్రయత్నించి నిన్నుగట్టెక్క
నీయదు నిన్ను ఎప్పుడును ఆపదలలో వైచి పడ నీడ్చుచుం
డును నిన్నే కాదు భూలోకమునందలి జనులకు భక్తి నేకుదు
నీయదు

ఆ. కడుపు కేల మనస కలవళపడియెదు

కడుపు కేడ దృష్టి కలుగుచుండు

కరపరాతిలోనికప్పుకుఁ గలుగదా?, వి.... 133

ఛీఛీ! పాడుమనస్సా! ఈపొట్టకై రాత్రింబవళ్లు ఇంతగా
ఏల దుఃఖించెదవు? పట్టెడన్నము దొరకకపోదు ఒకవేళ
దొరకచున్నను నీకు తృప్తియనమాటయైనను లేదు విచారిం
చుము నల్లరాయిలోని కప్పుకు నై వేద్యము నీయలేదా? కావున
చింతింపకుము

ఆ. కనకమృగము భువిని గలుగ దంచెఱుగదా?

రాముఁ డెఱుక గల్గురాజు గాఁడా?

చేటుకాలమునకు చెడుబుద్ధి పుట్టెడు, వి.... 134

ఎంతటి బుద్ధిమంతుడైనను కానిమ్ము దైవమాయను దాటఁ జాలఁడు ఎట్లంగురా? చూడుఁడు రాముఁ డంతటిమేధావి యయ్యను బంగరులేడి ఏలోకమునను లేదని యెఱుఁగఁడా? లేక ఎఱుకగలవాఁడు కాఁడా? కాకేమి? కావున చెడుకాలమునకు చేటుబుద్ధి పుట్టుచుండును

ఆ కాల మధికమైనఁ గడచిపోవఁగ రాదు

ధర్మరాజుఁ గొల్పె తగనిచోటఁ

కంకుభట్టనంగఁ గటకటా యేమన, వి.... 135

తన ప్రయత్నముకంటెను దైవబల వాధికమైనదో నెంతటి వాడైనను తప్పించుకొని పోరాదు. ధర్మరాజంతటివాఁడు దైవమునకు బద్ధుడై కంకుభట్టనికొని సేవించెను ఇతను తక్కిన వారిగూర్చి యేమని చెప్పవచ్చును?

ఆ కలియుగమునఁ బట్టి కడతేఱఁగా లేక

యొడలు జడలఁజేసి యుగ్రతపము

తమరుచేసి యేమి తత్త్వంబు గనలేరు, వి....

తపములు దానములు మున్నగువానిచేత దైవమును తలక్రింద చేయఁబూనుట వెట్టితనము ఈకలియుగములో పుట్టినందుల కెట్లులో కడతేఱవలయును; గాని యుగ్రముగా తపంబుఁ బూనుట తప్పిదము. చేసినమేలందురా? చేసినవారేమి సంపాదించిరి?

ఆ. కాఁగలపనులెల్ల కా కెట్లుపోవును

కానిపనులు కాన కావు భువిని

మహిమ వేఱి గలదు మనతోడ నున్నదా?, వి

దైవబలముగను మారచ్చోటను లేనే లేదు అతనియందే
కామే కాననాగును అతఁడు కావలయునని తలఁచినవి కానే
యగును కానివి కానే కావు కావున కార్యసాఫల్యము
మదిలో లేనిని తెలియవలయును

ఆ. కసవుఁ బసికి చేసె గాలి ఫణికిఁ జేసె
మన్నెరలకుఁ జేసె మఱవ కెట్లొ
కుంభినీడనులకుఁ గూడట్లు చేసెరా, వి.... 138

దైవస్పృష్టి విచిత్రము ఆయన స్పృష్టిలో కేమియును
లోపమును చేసి యుండలేదు పశువును సృజించెను కసవును
పుట్టించెను. సర్పమును పుట్టించెను దానిని అహారముగా గాలిఁ
జేసెను ఎన్ను ఎట్టుగ అహారముగాఁ జేసెను అట్లే భూమిలో
ఎల్లవారికిని కూడును గూడ సృజించెను

ఆ. కానలేడు నుదురు కర్ణముల్ వీపును
నెఱులఁ గాన లేడు నెత్తిమీఁద,
తన్నె కానలేడు దైవము నెఱుఁగునా?, సి

మనుజుఁడు అజ్ఞానియై దైవమునకు ప్రతిఁజేయుదును
గాని తనసామర్థ్యమును తా నరియఁడు తనచేపులను వీపును
నెత్తిమీఁదనుంగు వెండ్రుకలునుగూడ గనఁజాలఁడు చివఱకు
తన్నే తా నెఱుఁగనివాఁడు దైవము నిక నెట్లెఱుఁగఁగలఁడు?

ఆ. కానలేదు గాని కలియుగంబున నున్న
మనుజులందఱికిని మాన మొకటె
దార్థ్యమున్నయెడల దైవంబుఁ జూచును, వి....

మన యీలు జ్ఞానవశులై “అండు నొక్కటే అందఱు
కును సమానముగా నే నుఖరుఖములు కలుగును” అని తెలిసి
కొనలేకపోవుట యొక్కటిమాత్రమే కాని మాన మంశమును
సమానమే తనుకు దైవభావములను చూడ శక్తిగలిగినయెడల
దైవమును సమానముగా చూచును

క కాలగతి యెంతవారికి

వాలాయము చులకఁదనము వచ్చుట యరుదా?

వేల గిరినెత్తు కృష్ణుఁడు

తేలఁడె నటపస్రిమందు తెలియుము వేమా!

ఎంతగొప్పవారికైనను కాలగతి తప్పించుకొనటకు శక్య
మి కాదు సుస్తప్రపంచమునను ఆధారధాతుఁడైన కృష్ణుఁడు
ఒక్కవ్రేలితో పర్వతమును మోసెనుగా! అట్టివాఁడు సైత
ము కాలమునను కట్టునెడి పట్టయా! నైన తేలఁడా!

ఆ కాలచక్ర మెఱుగఁగా లేక యెప్పుడు

సంధ్యజపము చేయుజాణలార

సంధ్యజపములోనివాడ తెల్లుండును? వి....142

“ఈసమయ మెట్టి? ఇప్పు డేమి చేయువలయును? కాలము
నారాధించుట యెట్లు?” అని కాలచక్రపుమాహాత్మ్యమును
తెలుసుకొనఁజాలక సంధ్య జపము చేయునట్టి జాణలారా!
సంధ్యజపములో జూడ తెల్లుండునో చెప్పలరా?

ఆ కాలచక్ర మెల్లఁ గలవారిమన సెల్ల

సాగి తిరుగుచుండుఁ జంచలించి

చక్రగతిని విడువ స్తంభించు మన సప్టు, వి....

లోకులు తమంత దాము మనస్సును కుడిర్చికొని యున్న
సాధనములతో కార్యమును సాధించికొనఁ గవురవలయునే
కాని ఎప్పుడో సగుమును ఎచ్చినని ఎగుర నూచుచుఁ గూలు
చుండఁ గారారు కాలమును కలవారిమనస్సును ఒకగీతిగా నుం
డెడివి కావు ఎప్పుడును చంచలములై తిలుగుచుండును
కావున చక్రగమనమును విడిచి పెట్టిన వానస్సు కుడరువడి కార్య
సిద్ధి కలుగును

క. కాలము కాల మటనకను

మేలుగ తా నొక్కరీతి మితిమీఱఁగఁ దాఁ

గాలు నెదుర్కొను జ్ఞప్తిని

వాలాయము శివుని గూడి వర్ధిలు వేమా !

దైవము దైవని నని కొండలు కలము నెగురుచూచుచుం
దురు బుద్ధిగుంతులగునారట్లు లెప్పుడో కాలము పొంచిపగును
దైవ మనుగ్రహించు నని కూర్చొనక సాధ్యమైరితివలకు
ప్రయత్నముచెసి మరణము లేనిమార్గము నారసి ముక్తిసిందుట
మంచిది

ఆ. కాళ్లముంద తేరు కడ కీడఁగా లేక

ముగ్గు రీతగాంఢ్ర మునిగినారు

నరుండె యీదు నన్న నగుబాటు గాదోకో, వి.

దైవకృతము నెట్టివారైనను తప్పించుకొనఁజాలరు సర్వ
శక్తియుతులగు త్రిమూర్తులఁటివారలే సంసారివనునది
దాటలేక నిమగ్నులై పోవుచుండగా ఇఁక సామాన్యుడగు
మనుజుఁడు ఈదునని చెప్పట నవ్వలచేటు గాదా!

ఆ. కీలకము లడంచి బైలెటింగినవాడు

సింధువు త్రిమాయఁ జిక్కె నతఁడు

శౌరియంత వాడె జనులకు శక్యమా?, వి....

విష్ణుమూర్తియంతటిగాఁడు పరివయోగము సుసత్కర
కములను బోదించి బ్రహ్మము నెఱంగినవాడె ముగ్ధును శౌరియ
య్యగు లచ్చిమాయలలో జిక్కె నతఁగా నాధారణజనులు
మోహమును గెల్వకే రినుటలో నశ్వర్య మేమి కలదు?

ఆ కుక్కయే మెఱుంగు గురులింగజంగంబు

పిక్కఁ బట్టి యొడిసి వీకుఁ గాక

సంతపాకతోత్తు సన్నాసి నెఱుంగునా?, వి .. 147

మాగు న మముత్తుని చూచి పరిహసంతరే గాని యాతనికి
గోగినమోమును గఱుతంపజాలరు ఎట్లుగా ఆశుద్ధమును
భక్షించెడి నీచజాతు వెనుకకు గురువులే జంగములే యని
సన్నానించునా? సన్నానింపదు కిండ్లు వెడలినచ్చుట్టులు
పట్టుకొని పీకవెట్టును సంతపాకతోత్తు సన్యాసులను (అనఁగా
న్యాయులవారిని) తెల్లసికొనఁ గలుగునా? తెల్లసినకొనఁజాలఁడు

ఆ. కూటవాసి యగుచు గుణములఁ బచరించి

నీటనీడవలెను నిలిచియుండు

నుదకఘటములందు నుపరిసూర్యునిబోలె, వి.

దైవము ఇక్కడనక్కడయని లేక సుప్తని స్వస్వాపియై
గుణములచే నొప్పుచు నుండును నీటిలోని నీడవొప్పున సాక్షి
మాత్రుడై యొప్పియుండును నీటికండలలోని సూర్యుఁ
డొక్కడై నను భిన్నులగ నగుపడునట్టులు ఈశ్వరుఁ డుపాధి
భేదమున వేర్వేరుగా గాన్పించుచుండును.

జ. కోరిదుపదుపుత్రి కొప్పుపట్టిచ్చిన
సింహబలునిచావుఁ జెప్పఁదరమె'

ముగియుకాలమునను మొనగాఁడు నీల్లఁడా?, వి
కర్తములను చేయునప్పు డొడ తెలుంగక నుహంకిరించి
చేయును కాని ఫలకాలమున నెంతటిమొనగాఁడైనను దైవ
దత్త మగునాథలము ననుభవింపక పోఁజాలఁడు ఎట్లందురా?
చూడుఁడు కావలయునని పొగరుచేతి ద్రౌపదిని కొప్పుబట్టి
యీడ్చి కీచకుఁడు ఆఘము ననుభవింపక తప్పించి కొనెనా?
లేకు గదా!

ఆ కొండరాళ్లఁ దెచ్చి కోరికఁ గట్టిన
గుళ్లలోన దిరిగి కుళ్లనేల?

పాయరాని శివుఁడు ప్రాణమై యుండఁగ, వి....
కొండరాళ్లతోఁ జేర్చినగుళ్లలో పడి యేల నుల్లి చచ్చిపో
యెదరు? పాయఁజాలని శివుఁడు ప్రాణమై మిమ్ములను చుట్టికొ
నియే యుండినను మూర్ఖులై చెడిపోయెద రేల?

ఆ. కొడుకును బ్రతికించుకొనలేఁడు శంభుండు
కొడుకును బ్రతికించి కొనఁడు శౌరి

దైవబలము లెల్ల దాననే గనుపించె వి,151

సమస్తజనులను సృష్టింపఁగలిగిన నీశ్వరు నెంతటివాఁడై
నను దైవబలము నుల్లంఘింపఁగాఁజాలఁడు శివునెంతటివాఁడు
కొమరుని బ్రదికింపకొనెనా? విష్ణువునంలవాఁడు మన్మథుని
బ్రదికింపకొనలేకపోయెను. దీనివలన తక్కినబలము లన్నిటి
కంటెను దైవబలమే బలవత్తుమని తెలియుచున్నది.

ఆ. కొండదండిమాను కొండకూతురె యాలు
కొండమేటివిల్లు కొండయిల్లు
కొండవంటిదొరయు గుండు పోయెరా, వి ...

దైవబలమునుండఁ నెవ్వరిబలము సేమాత్మము నుపయోగింపకు ఈశ్వరుని ఉదాహరణముగా తీసికొనుఁడు ఆయన దార్శిన్యమును తప్పింపఁ గలిగిరా? ఆయన మానుగాకు నిశ్చలఁడగు హింసనంతుఁడు కొండపట్టియగుసార్వత్రి పెండ్లాము కొండయేవిల్లు ఆయన సంతోషాఁడైనను దైవబలమునుండఁగలందుకును పనికిరాక మాత్రే పోయెను

ఆ గతము చేసినట్టికర్మబంధము లెల్లఁ
బరిసిపోవు సత్యగురినివలనఁ
కుమ్మరి కొకయేఁడు గుదియకు నొకనాఁడు, వి....

ఎన్నిపాపములను చేసి యున్న గ ఎట్టికర్మబంధములు ఆడ్డుపెట్టుచున్న గ అవి యన్నయును యథార్థముగా గురులక్షణములు గలసత్యగురునికృపచేతి పరిసిపోవును ఎట్లందురా? సంవత్సర హంతయును నిగిషి కెక్కి చేసిన కుంజస్పృశమును ఒకదినములో గుదియపాటునఁ జడుచుండుచు గదా! అట్టులే

ఆ గతముఁ జాతమన్నఁ గలదన్నయర్థంబు
నడచుకాలమేని నమ్మరాదు
క్షణములోని బ్రదుకు సంసారవిభ్రాంతి, వి....

ఈప్రపంచమంతయును కేవలము బూటకముగా గనుపించుచున్నది ఇందనుమంతయైనను సత్యపదార్థము గన్పట్టదు గతికాలమును పరికించిసఁ గలలోనిధనమువలె నదృశ్య మగు

చున్నది. రాజబోవుదాని నెఱుంగనే యెఱుంగును కదా ' పైని
వర్తమానమునకూడ నమ్మటకు వలనుపడదు త్సణకాల మీ
బ్రదుకు సంసారమంతయును భ్రాంతికరము. కావున పరము
గనుము

ఆ. చక్రధరుని వేడి జలధి దాటంగవచ్చు

వికృత మైసబుద్ధి వెతలఁబెట్టు

నక్రమెన్న గజము నయామార భక్షించు, వి....

అత్యంతమును గున్నాధ్యములగు పనుల నైనను చేయవ
చ్చును గాని దైవబలము నల్లంఁగింప నసాధ్యము ఎట్లందురా ?
విష్ణువును ప్రార్థించి వరిము నొంది సముద్రము నైనను దాట
వచ్చును వికృత మగుబుద్ధిని వెతలఁ జిక్కింపవచ్చును మొసలి
వీనుఁగునంతటిదానినైనను భక్షించును కావున దైవబలము
నెంతటిసన్నద్ధము వైనపనులనైనను పడఁద్రోగను

ఆ. చర్తమునకు స్పర్శ చక్కఁగా తెలియదు

కర్తముల్ పొసగుటఁ గానఁ గలఁడె?

చర్తకర్తములుండు జగతిని నరులకు, వి.... 156

మనుజుఁడు ఎఱుంగకయే పాపముల నాచరించును.
చేసినవానిని మఱుగుఁజూతంపలేదు అచేతన మగుచర్తమునకే
ఒక్కొక్కప్పుడు దానిసహజగుణమును స్పర్శజ్ఞానముఁ దెలియుఁ
జాలగు ఇది మనుజుఁడు కర్తములఁ గానఁగలఁడా?

ఆ. చిప్పలోనఁ బడ్డచినుకు ముత్యం బయ్యె

నీటఁబడ్డ చినుకు నీళ్ల గలసె,

బ్రాహ్మము గలచోట ఫలమేల తప్పురా?, వి....

వస్తువులు ప్రాప్తిలేనివానియొద్దకు వచ్చినను ఫలము
నీయవు ప్రాప్తి గలవోట ఫలము నీయక తప్పించుకొనఁజాలవు.
ఎట్లందుగా? చూడుఁడు వర్షము కురియుట అన్నియెడలను
గలగు అవర్షము నీటిలోఁ గురిసిన నీగ్గ వీమియును ఫలము
కన్పింపకపోవు. ముత్యపుచిప్పలోఁ ఒడినా ముత్తయి చుగును.

అ చీలుకగర్భమందు శ్రీశుకుఁ డుదయించి

మునినరేణ్యులయందు ముఖ్యుఁ డయ్యెఁ

బ్రత్తికాయఁ జిత్రపటములు పుట్టనా, వి ...158

మహానుభావులగువా రొక్కయుత్తనుకులములనే గాక
నీచకులములగును పుట్టుచుంగురు అంగులైన వారిసామర్థ్య
మున కేకొఱంతి గునుండుగా చూడుఁడు చీలుకగర్భమునందు
శ్రీశుకులగు పుట్టిరి సనుష్టుకులను ముఖ్యుఁ డయ్యెను ఇట్లు
లనే బ్రత్తికాయ యెంతటిదో చూడుఁడు దానివలన చిత్ర
విచిత్రముగుటలు పుట్టుట లేదా? అట్లులే

అ చీమ కుట్టెనేని జివు కనుపించును

చీమ యెంత దాని సృష్టి యెంత

చీమవంటివాని సృష్టిలో నెఱుఁగుము, వి....

దేనినైనను చూచినమాత్రాన నలక్ష్యము సేయకుము.
దైవబలము అన్నిఁటియందును గలదు అయ్యది యలంఘ్యము.
నొకచీమను ఉదాహరణముగా తీసికొనుము అది మనశరీర
ముతోఁ బోల్చిచూచిన ఎంతపాటిది? అయిన నది కుట్టెనా
చివుకు మనిపించును కాని చీమవంటిసామర్థ్యముగల ఈశ్వరు
నెఱిఁగి మెలఁగుము

ఆ. చేటు వచ్చువేళఁ జెడనాఁడు దైవంబు

మేలువచ్చేనేని మెచ్చుకొనును

గరిమ మేలుకీళ్లు కావటికుండలు, వి.... 160

మూర్ఖుఁడు తన కేడియైనను చెడుగుగలిగిన దైవము చేసె
నని తిట్టును మేలు కలిగిన తన ప్రభావమును తానే మెచ్చు
కొనును కాని ఈ మేలీతనిదానిగాదు. దీని కంతయు దైవబలమే
మూలకారణము. ఆయనయాజ్ఞచేతి మేలుకీళ్లు కావటికుండల
వలె ముంగు నెన, బగును

ఆ. చేయఁదగినవేళఁ జేసెడి కార్యంబు

వేగపడి యొనర్ప విష ము దాను

బుడచుకాయచేదు ముదిసిన తీపయ్యు,వి....161

ఏపని నెప్పుడు చేయవలయునో ననిపెట్టి చేయుచుండు
వలయును చేయఁ దగినసమయములలో చేయుకార్యమును త్వరి
నొంది యందుగా చేసిన విష మును కనికాయ గోసిన చెడు
పుట్టును గదా! ఆట్లులే

ఆ చుట్టుగోడఁ బెట్టి చెట్టుఁ జేమయుఁ గొట్టి

యిట్టునట్టు పెద్దయిల్లుఁ గట్టి

మిట్టిపడును మీఁదిప ట్టేల యెఱుఁగఁడో,వి ...

జనుఁ డజ్ఞానియై స్వామును తనవశమునందే యుండు
ననియును తాన యాప్రపంచమున స్థిరుఁడ గా నుండుననియుఁ
దలఁచి చెట్టుచేరుఁ గొట్టి పెక్కుకష్టముల ననుభవించి యింటి
నొకదానిఁ గట్టి మిట్టిపడును; కాని రానున్నదాని నెఱుఁగఁ
జాలఁడు

ఆ చూపుకొంచెమైనఁ జక్కలు కాన్పించు
ప్రాపు వెలుగు లేదు పరువు గాదు
జ్ఞానదీపమువలెఁ గన్నులకును దోచు, వి....

దైవస్వరూపము వివరింప నశక్యమై యుండును అయ్యది
లఘువుగా కన్పట్టును అయినను చుక్కలు కన్న పట్టును అద్దా
నికి మూలాధారముగు వెలుగు లేదు కేవల ముద్దీపశిఖివలె
కన్నులకు కన్పట్టుచుండును

ఆ. జ్ఞానవంతిఁ జూచు సరకర్తృబుద్ధులు
వెట్టియంద్రు బ్రకృతి విడువలేక
వెట్టి కవనిఁ బ్రకృతి వెనకినఁ గల్గునా? వి... 164

కర్తృబుద్ధులగువాఁ య జ్ఞానప్రకాశనిఁ జూచి నిజము
నెఱుంగఁజాలక వెట్టివాడైరి యనుచుండురు, కాని వెట్టివానికి
బ్రకృతి లోకమున నన్నదా?

ఆ జ్ఞానుల మని యెంచి చపలాత్మ లగువాగు
తెలివిలేమి తమ్ముఁ దెలియ లేక
కష్టగహనమందు గట్టిగాఁ జిక్కిరి, వి.... 165

మూర్ఖులై లోకమునంగు తామె జ్ఞానమని యను
కొనుచు చపలై తమ్మును తాము గుఱుకొనవేఱక కష్టగహన
ములఁబడి తిరుగుచుండురే గాని దైవస్వరూపము నెఱుంగ
జాలరు

ఆ తనకులేనినాఁడు దైవము దూరును
తనకుఁ గలిగెనేని దైవ మేల ?
తనకుఁ దైవమునకుఁ దగులాటమే శాంతి, వి.

మనుజుఁడు తనకు వీలగునంతవఱకును తా నే యన్నిటికిని
మూఁ సునుకొనును తన ప్రయోజకత్వము కొనసాగినినాఁడు
దైవమును నిందింపఁబూనుకొనును ఇయ్యని కేవలము మార్గము.
తనకును దైవమునకును గలసంబంధమే శమము దానిఁ దెలియఁ
జాలరు

ఆ తనకు ప్రాప్తిలేమి దాత లీయక యున్న

దోషబుద్ధిచేతఁ దూలు తెల్ల

ముక్కువంకఁజూచి ముకురింబు దూలుట, వి....

తనకు దొరకఁదగిన యౌష్ణ్యము లేనియప్పుడు తెలివిమా
లినునుజుఁడు దైవమును చాటెను దోషబుద్ధియై నిందింపఁ
బూనుకొనును నిజముఁ బరికించిన నిగియుచితియు గాఁ జాలదు
ఎట్లంగురా? చూడఁడు యద్దముగో ముక్కు వంకరిగా గాను
పించిన యద్దమును తిట్టవచ్చునా? కూడగు కదా! అట్టులే

ఆ. తనదుమనసుచేతఁ దర్కించి జ్యోతిష

మెంతఁ జేసె ననున దెంచిచూడ

తనయదృష్ట మెల్ల దైవంబ యెఱుంగును, వి....

తనకు తా నె ముహూర్తమునఁ బెట్టుకొని కార్యసాధ
ల్యముఁ గాంచఁజాలక జ్యోతిష మెంతిమాపదఁ దెచ్చిపెట్టె
నని యనుచుందురు కాని తనకు ఫలాఫలములు గలుగుటయును
అదృష్ట వట్లగుటను దైవమే యెఱుంగును కని మూర్ఖుఁ డెఱుఁ
గఁజాలఁడు

ఆ తనువు తను వటంచుఁ దవ్వియంత్రు జనులార

తనువు లస్థిర మని తలఁపరాదె

తనువు కానఁబడమిఁ దగులునా మోక్షంబు, వి.

శరీరము శరీరము అని రాత్రింబవళ్లు పరితపించుచుందురు
మూర్ఖ చిత్తులగు జనులారా! ఆశరీరము లస్థిరము లని తిలంప
రాదా? శరీరము నిక్కమగునది ఏదియో గానరాక మోక్షము
దొరుకునా? దొరుకుదు

ఆ తన్నుఁ దా నెఱుంగడు తా నెవ్వరికి నేర్పు

ప్రాలుమాలి తిరుగుపశువుకొడుకు

కాసులకొఱకై న గర్జముల్ గట్టునా?, వి....

ధనబుట్టె ప్రపంచమున కుపదేశము నొసంగెద మని
బయలునెడ గురు ఎంతటి మూర్ఖులో చూచుఁడు తన్ను తా
నెఱుంగఁజాలఁడు కాని తాను నేఱ్ఱఁజూచును ఎవ్వరితని
యపదేశముల వి నెదరు? ఇంతిని త్రిమఁ దెలియఁజాలక తొత్తు
కొడుకు తిఱుఁగుచుండును ఇవి యన్నియును ధనభోగముల
ననే కలుగును కదా!

ఆ తలఁప వశము గాదు దైవంబు బ్రహ్మంబు

తెలియరాదు బ్రహ్మదేవుకై న

నినుక బావి త్రవ్వ నెవ్వరినశమయా, వి.... 171

దైవరూపమగు బ్రహ్మమును కన్నులతో గాంచుటకు
ఆశక్యము సరి కదా! మనస్సుతో నాలోచించుటకును ఆశక్యమై
యుండును బ్రహ్మదేవునంతటివాని కైనను వశము కాదు ఎట్ల
నఁగా ఇసుకలో బావి త్రవ్వుటకు ఎవరు శక్తు లగుదురు?

ఆ తల్లితండ్రీపూజ దారిఁ గనక కొంత

పాపకూపమందుఁ బడట యేల

దానధర్మములకు దైవంబు తానాయె, వి....

దానములకు గాని ధర్మములకు గాని దైవము కారణము.
అట్టిదైవము తల్లితండ్రులస్వరూపమున నున్నాఁడు మనుజులు
మూర్ఖులై ప్రత్యక్షుడైవతములగు తల్లిదండ్రుల పూజింపక యేలకో
పాపకూపములఁ బడినోయెనరు ?

ఆ. తాము నిలుచుచోట దైవము లేచిని

పామరజనములు తిరుపతుల కరుగ

జోగి జేయు చేతిసామ్రై బోజేయు, వి.... 173

మనుజుఁ డెన్నిచోటుల కేఁగినను దైవము సమానము
గ నే ప్రతిఫల మిచ్చుచుండును ఎట్లందురా ? చూడఁడు మూ
ర్ఖులై కొందరు పానుగులు తాము నిలుచుచోటుల దైవము లేచిని
తిరుపతులకు దేవస్థానములను సోపుచుందురు అట్టివారు ముక్తి
లేక బోగియగుట యట్లుండగా చేతిలో నెఱ్ఱనియా గాని నైనను
లేందునట్లు కర్బు చేసికొని బిచ్చగాండ్లయ్యెనరు

ఆ. దళరథుండు రామధరచీశుపట్టంబుఁ

గట్టఁజేయఁదలసఁ గట్టె జడలు

తలపుమనది గాని దైవికమది వేతె, వి.... 174

మనుజుఁ డెన్నివిధములఁ బ్రయత్నించినను దైవగలమే
నెఱ్ఱుచుండును చూడఁడు దళరథుఁడు గొప్పవక్రవర్తి అంతటి
వాఁడు రాముని పట్టము గట్టుటకు ప్రయత్నము చేసెను, కాని
దైవము జడలు గట్టచేసెను కావున కోటిక మనస్సాధ్యమైనది
గాని కొనసాగుట దైవునివశమే యని యెఱుఁగుట

ఆ. దాచినధనముకుఁ దానును కొడుకులు

వాంఛపడుట కానె వట్టిభ్రమలు
భాగ్యహీనునకును ఫలము లభించునా, ...వి

మనుజులు తెలివితేమిచేత దాచిపెట్టినిధనమునకు తామును
తమకొనురులును వారసులని భ్రమింతురే గాని ఫలముమాత్రము
లభింపదు ఏలయుని యందుగా భాగ్యము దైవాత్మము కాని
మనుజుని స్వాధీనము కాదు కావున భాగ్యహీనునకు ఫలము
లభింపదు

ఆ దానధర్మములకుఁ దగు తేవు తేపని
కాలవ్యయము నేయుకష్టజనుఁడు
తాను నేమి యకానా? తనబ్రదు కేమానె?వి....

మనుజుఁడు తానే స్థిరుఁడ ననుకొని బ్రతికియున్నం
టిలో దానధర్మములను చేయక తేవుతే పని కాలమును జతపి
కష్టపడుచుండునే కాని తా నేమి యగునో, తనబ్రదు కేమి
యగునో యని విచారింపఁడు

ఆ. దైవమతుల నరులు తమనంటివా రని
యరసి గూఢతత్వ మెఱుంగ లేరు
ఇల్లు మూయఁబడిన నెట్లు మర్క మెఱుంగు, వి.

దైవబుద్ధి గలపెద్దలను చూచి మూర్ఖులు వారిని గూడ
తనవంటివారిగానే తలచి పరిహసింపచుండురే గాని చక్కగా
విచారింపి యందలి రహస్యము నెఱుంగఁజాలరు ఇల్లు మూ
యఁబడిన పిమ్మట ఇంటిలోని నిజస్థితి తెలియఁజాలరు గదా?
అట్లే వీరును

ఆ ధనమదంబుచేత దైవంబు నెఱుంగరు
కుటిలభావ మొంది క్రూరజనులు
మదము మించినంత మన్నన లేదయా,వి....178

మూర్ఖులై మేను ద్రవ్యము కలవారిము కదా ' యని
మదించి దైవమును నిక్రమ్యుగ్ధులై గురైఱుఁగక క్రూరులై మెలఁగు
చుందురు అట్టివారికి గతి లేనేలేదు. ఏల ననఁగా మదము
మించినమాత్రాన వారికి మన్ననయే లేదు

ఆ ధర్మగ్రహములు రాశి చరియించు చుండిన
మంచిచెడుగు గానుపించుచున్న
బురుషయత్నమనుచు బొంగుదు రేలరా? వి....

భూమియందు గ్రహములు నక్షత్రములఁజేరి వే యస్వా
ధీనగమనమున ప్రత్యక్షముగా తిరుగుచుండినప్పటికిని మంచి
చెడ్డలు వేరువేరుగా నగుపించుచున్నప్పటికిని మూర్ఖజనులు అంత
యును పురుషప్రయత్నమని బోరిగిలఁ బడుచుందు రందులకో
తెలియదు

ఆ. దైవకంటకుండు ధనముచే గర్వించి
సకలసంపదలను చాలఁ దనిసి
కడకు తాను మేలు గానక చెడిపోవు, వి....180

దైవమును నిందించువాఁ డెప్పటికిని బాగుపడఁజాలఁడు.
అట్టివాఁడు కేవలమును ధనకారణమువలన గర్వించి సమస్తసం
పదలను తృప్తుఁడై చివఱకు తనంతి తానే మేలును పొందక
చెడిపోవఁ గలఁడు.

ఆ ధర్మబుద్ధిచేత దైవంబు తెలిసినఁ

గాలుఁ డేమిసేయగలఁడు ప్రజల

ధర్మమంటి వెంట దైవంబు నుండును,వి....1౨1

ధర్మధర్మములఁ బరికించి ధర్మవర్తియై దైవ మిట్టిది యని తెలిసికొనినవానిని యునుధర్మరాజయినను ఏమియును కదల్పఁ జాలఁడు దైవ మెల్లప్పుడును ధర్మము ననుసరించియే మెలఁగుచుండును

ఆ. నక్కనోటికండ నదిలోనిమీనుకై

తిక్కపట్టి విడిచి మొక్కు చెడఁగ

మక్కునపడి గ్రద్ద మాంస మెత్తుక పోవు, వి....

దైవగుణుల నెఱుంగ నెస్వరికిని శక్యము కాదు నక్కయొకటి శోటిశో మాంసముకంటెను కఱచుకొని దైవముచేవంచి తిమ్మి యేటిలోని చేపను పట్టుకొనుబుద్ధిని నోరు తెఱచెను అంత నది పడిపోయెను అసమమున గ్రద్ద యామాంసమును తిన్నుకొని పోయెను. ఎవనిసా మ్మెవనికి ప్రాప్తమో చూడుఁడు

ఆ నీళ్లమీఁద నోడ నిలచి తిన్నఁగ నాగు

బైట మూరెఁడైన బ్రాక లేడు

నెలవుఁ దప్పచోట నేర్పరి కొరగాఁడు, వి....1౩3

సమయము ననుసరించి మనుజులప్రయత్నములు ఫలించుచుండునేగాని యితరమువలనఁ గాదు ఎట్లందురా?చూడుఁడు. నీటిలో పోఁగలయోడ గట్టెక్కిన మూరె డైనను పోవఁజాలదు. అట్లులే మనుజుఁడును నెలవుదప్పిన పిమ్మట నేర్పరి కాఁజాలఁడు.

ఆ. నీళ్లలోన మొసలి నిగిడి యేనుగుఁ బట్టు

బయలకుక్కచేత భంగపడును

స్థానబలిమి కాని తనబల్కి కాదయా, వి....184

మనుజుఁడు స్థానమును కాలమును దైవియు ననుసరించి
మెలగవలయును అట్లయినచే ఫలబుద్ధి గలగున నీళ్లలో నుండి
యేనుగును పట్టుకొనునంతటిబలము గల మొసలియును నీటినివదిలి
బయటఁ బడనేని కుక్కలచేతఁ జిక్కి చానఁ గలదు కావున
స్థానబలము ప్రధానము గాని తమతిమిబలములు ప్రధానములు
కావు ఈస్థానబలముకూడ నొకవిధముగ దైవబలమే

ఆ నొసట వ్రాయవాని నొసలు కొంచెము సేయు

నొసటికంటె వాని నొసలు న్రాత

నొసటిమీఁది వ్రాత నులిమినఁ బోవునా?, వి....

ముఖముమీఁద వ్రాయును ఈశ్వరుఁడు కాని అనొసలు
అత్యల్పమే నొసటికంటెగూడ సిద్ధానిపైని వ్రాసినవ్రాతయే
యెక్కుడుది అత్యధి తుడిచినను పోక ఫలము నిచ్చునట్టిది.
కావున బలవత్తగుము

ఆ. పరగఁ దా నొసఁగఁడు పరులు చెప్పిన నైన

నీయఁజాలక విధి నెసఁగువాఁడు

పొట్టు దినెడులండి బువ్వలు పెట్టునా?, వి....186

మనుజుఁడు ఒక్కొక్కఁడు తాను కలవాఁడైనను దైవ
బలవంనితుఁడై లబ్ధుడగుచుండును అట్టివాఁడు స్వయముగా
గ్రహించి తా నీయఁడు సరికదా! పైన ఇతరులు చెప్పినను
వినఁడు. వాఁడారీతిని చావలసినవాఁడే యగును. ఎట్లందురా?

చూడఁడు పొట్టునూడ వక్షించును? మృతమును గానము
చేయునా చేయగుగాదా! ఎట్లులే

ఆ పరభృశిమ్ము కాక వాలితమైనట్లు

దారిఁ జూపవలయుఁ దద్దజ్ఞుఁ డొకఁడు

తొంటిదన్న ఫలము తుది కల్లు లొప్పిన, వి ...

పూర్వజన్మమున కరుణము ఎన్నియన్నను సజ్జనుఁడగువా
డెవ్వఁడైనను దాచూపునంబనొకకుఁ బోలు దైవరూపమును
గాని అత్తత్తిస్త్వియను గాని నెఱుంగజాలకు ఎట్లనఁగా
కోడ) కాకముచేతి నుండును నెఱుంగజాలని
యట్లు

ఆ ప్రళయకాలముందు ప్రళయధులచేతను

నష్టమెరిగాదె నాటిజనులు

తెలియునేరరైరి దేవుని ద్వీజు లెల్ల, వి.... 183

ఆర్చ్యకలమున కర్చును నెఱసరించి దైవము భిన్న
భిన్నములగు రూపముల నావిష్కరించి ప్రపంచమున కుత్పత్తి
స్థితిలకుములు కలుగుచుండును నని యట్టిగానిని సామాన్యులు
గుర్తింపలేరు ఎట్లనఁగా మన్న ప్రళయకాలమునందు
ప్రళయధులచేత నాటిజనులు నష్టమైరి కదా! వారిని అప్పటివారు
దైవరూపులనుగా నెఱుంగకపోయిరి

ఆ బల్లిపలుకులు విని ప్రజ లెల్ల తమవసుల్

సఫలము లగు ననుచు సంతసించి

కానిపనులకు తమకర్తృమటందురు, వి.... 189

లోకులు మిక్కిలి మార్పును కలసివచ్చునంతవఱకు తమ

బలము కలసిరాకున్న కర్తబలము అని యందురు శకునము
లను బుద్ధిని బల్లిపలుకులు మున్నగువానిని విని సంతృప్తులై కార్య
ములను నెఱవేర్చక యుండి పిమ్మట కర్తముకర్తనుని విలపించు
చుందురు

ఆ మరణమన్న వెఱచి మది గలగఁగ నేల

నిగుఁడు ముందఁజేఁడు నిన్న మొన్న

తనువువిడిచినతఁడు తనకన్న తక్కువా? వి.... 190

పండితులును పానురులు నగు నారల్లగును మరణ మనిన
భయము నొందుచుండు శేలయో! తెలియరాక యున్నది మర
ణము ప్రపంచమునకెఱుగును స్వ. మైనదియే కదా! గడచిన
దినము గతివస్థగము ఆక్రింది శే. నొకరివంటివారందఱు ఎంత
నొంది యుండలేదు వారు తమ మరణమును

ఆ మఱియు దధిని ఘృతము మ్రానులం దనలము

సౌమ్యనుమములందు సౌరభంబు

తిలలతైల మట్లు తేజరిల్లు చిదాత్మ, వి.... 191

దైవము చిదాత్మరూపుఁడై మనము ప్రతీదినమును చూచు
చుండుపదార్థముల నెల్లయెడలను నాప్రపంచి వేర్పడి కనుపించు
చుండును ఎట్లనఁగా పయఁగునకు కలసియుండి వేర్పడు
నట్లులే మ్రాసులలో నగ్ని యంతిరూఢమై యుండి తిఱచిన
బయలుపడినట్లే పూవులకుండి పరిశ్రమ పుట్టునట్లులే తిలల తైల
మువేర్పడునట్లే ఈశ్వరుఁడును జగదంతరూఢుఁడై యును
వేఱుగా వెలుగుచుండును.

ఆ. మన్ను మెత్తి కడిగి మరియాపు గావించి

గుంటనిండఁ బూడ్చి గుఱుతు నిల్చి
మనుజు లెల్లఁ గూడి మఱి దేవుఁడందురు, వి....

ఈశ్వరుని ఆరాధకులగు భక్తులు ఎఱినరూపమే కాని స్వతి
స్పృహమైనట్టిరూప మితర మేదియును లేదు. అయిన నిరూపుఁడు
అయినను ఆతని ధ్యానించు గారి లాతనికి రూపవిభేదముల
నొనర్చి స్థితిస్థాపకగుణముల గల్గించుచుండురు అట్టిగుఱునే
దైవ గుండురు కా. నేఱుకాగు

ఆ మాయ జగ మటంచు మనుజుఁ డెఱుంగ లేక
మాయలోనఁ దాను మగ్నుఁడయ్యె
మాయఁ దెలియునగుని మర్త్యజ్ఞఁ డందును, వి....

మాయజుఁడు మోహ తుండై ఈ ప్రపంచమంతయును
మాయావిసవసమే యని తెలిసికొనఁజాలక తానుకూడ మాయ
యందు మగ్నుఁడయ్యెను అనఁగా మగ్నుఁడయ్యెనని భావము.
అనునజుఁ డెంతకాల మట్టులున్నను వివేకియనఁ దగదు.
మాయదెలిసికొనునట్టి మనుజునే మర్త్య మెఱిగినవాడని యనెదగు.

ఆ. ముక్తి యెవరిసొమ్ము ముక్కుమీఁదుగఁ జూడ
భక్తియెవరిసొమ్ము భజన సేయఁ
శక్తి యెవరిసొమ్ము యుక్తిచే సాధింప, వి.... 144

అపూర్తిమము సలొకకమునగు శక్తి భక్తిముక్తుల నొందు
టను యత్నంపవలయునే గాని కేవలమును దంభానుసారములగు
వాని నొందియలవడకూడదు అట్టివారి కీప్సికములు నెఱవేఱవు.
ఏమందురా? శ్రద్ధాభక్తులగు సాధకునకు సాధ్యములగు నీశక్తి భక్తి
ముక్తులు శ్రద్ధలేనివాని కబ్బుట కాలని సొమ్మ? కాదు గదా!

ఆ. ముద్ర చేతఁ బట్టి మొదటిఁ దెలియ లేక
 విశ్వకర్మఁ బట్టి విడువలేక
 విశ్వకర్మ దిట్టు వెట్టులునడుదురు, వి.... 195

యోగము నవలంబించి మాలాధారుని కనుగొనలగును
 ఈశీతగా యోగము నవలంబింపలేక మాలాధారుని నిర్భీషకు
 లేక కేవలము దైవము పక్షపాతిగా నొనర్చుచుని ప్రపంచనిర్మాత
 యగు శేవుని మూర్ఖుఁ గిట్టుచుండుదుగు అట్టివాఁ గళింతురు

ఆ మునిగి మునిగి మునిగి ముద్దయై ముద్దయై
 వనరి వనరి వనరి వక్కివక్కి
 తిరిగి తిరిగి తిరిగి దిమ్మరై యుండుగా, వి .. 196

పరిమాత్తును వివరించి చూడఁబోయిన నె తయో చిత్రి
 మగా నుండు? ఆయన ఈ ప్రపంచమునంగు ఏయేవస్తువు
 లలో చేరి యున్నాఁడు? అని కనుగొనబడకై యెంతగా ధ్యాన
 ము నవలంబించి యవలంబించి చూచినను ఎంతగా నలసట నొం
 దినను ఎన్నివిధముల కృశించినను ఎన్నిక్షేత్రములు తిటిగింను
 దీనితోపాలు ద్రివ్వరియై వేర్పడకయే యుండును

ఆ మొక్క జేసెనువాఁడును మేను మరవ
 నిద్రబోఁ జేయువాఁడును నిఖిలగతులఁ
 జూపి యిల బద్ధులను చేయు సూక్ష్మరూపుఁ
 డా మహాదేవుఁడే కదా యవని వేమ! 197

మనల నిజగములందు పుట్టించి బ్రదుకుటకు జీవనమును
 గల్పించి గుఖ మొనఁగూర్చి హాయిగా నిదురింపఁజేసి సమస్త

విధములచేతను నడపించి బంధులను జేయునూత్తుకూపుడే అమహా
దేవుఁ డని యెఱుఁగవలయును

ఆ. మెలత నడవి నుంచి మృగమువెంటనె పోయె

రామచంద్రుకన్న రసికుఁ డేడి

చేటుకాలమునకుఁ జెడుబుద్ధి పుట్టును, వి....198

ఎన్నియుక్తు లెఱ గినను ఎంతటి విజ్ఞులయినఁ జెడుకా
లము దా లురించి ఎప్పుడు దైవముచేతి నుండినట్లై చెడిపోవును
గురు ఎల్లంగ గా? చూడుఁడు శ్రీ గౌరవ అట్టి రసికుఁడుకూడ
చేడుకాలమునకు బగుడై అమదాని నడవిలో నెచి తేకివెంటఁ
బడిపోయెను గదా! అట్టులే

ఆ. మ్రాను తగిన దైవ మహిమకావస్తువు

గా నొనర్చు రట్లుగాక యున్న

కాల్తు రట్లై కాదె కష్టమగుచు పాట్లు, వి ...199

కొంచులు లోకుల కొంతకేని సుఖమిచ్చు నాకొక్కనికి
కష్టము నొసఁగను నా పువుదైనాని నిండంచెరుకాని, కర్తాను
గుణగుణుల మనకొనలేరు కదా! చూడుఁడు మ్రాను
మందొదయైన మంచివస్తువుగా జేసి చెడుదయైన కార్చి వేయు
నట్టులే జాననా కర్తము మంచిదైనసుఖమును చెడుదయైన
దుఃఖము నొసగుచుండును

ఆ. మృగములకు నరులకు మేలుఁగా బశువులు

తినగ దున్నఁ బాలుకొనఁగఁ బుట్టి

కష్టపడును వాని కర్త మీడేరదే, వి.... 200

ప్రపంచమునఁ బుట్టి మనుజుఁడు ఎన్నియోవిధముల

నెంద తెంటి నో సాయము గొని కృషివాణిజ్యము మున్నగు
వారి నొనర్చి వాటివాటికి ప్తములపాళ్ల నపహరించి కష్టముల
నొందుచుండును కదా ! అట్టివానికి ఎన్నిజన్మము లెత్తినను
కష్టములు ఈడేరవు

అ గాళ్లు పూజచేసి రాజ్యముల్ తిరిగియు

కానలేరు ముక్తికాంత నెపుడు

తానయుండుచోట దైవంబు నుండఁడా? వి....

దైవము నెఱుంగదలచినవాఁడు తనలో దాని ఒరికించి
యాత్మనిజరూపము నెఱిగి ముక్తిసొంద యత్నింపవలయు నే
కాని ఎన్నివిగ్రహములఁ బూజించినను ఎన్నిన్నిదేశములను
తిరిగినను ముక్తికాంత నెఱుంగజాలరు

ఆ లంకపోవునాఁడు లంకాధిపతి రాజ్య

మంత కీశసేన లాక్రమించె

చేటుకాల మైన జెఱుప నల్పుడే చాలు, వి....

కాలము విపరీతమై విచ్చునప్పుడు అల్పవిస్తువుకూడ సధిక
మగునుపద్రవమును చేయఁజాలును ఎట్లందురా ? లంక పో
వలసినకాలము దాపించినప్పుడు అంతటిరావణునికూడ లక్ష్మ్యము
నేయఁ గ్రోలిమాకలు ఆక్రమించి కొల్లపెట్టలేదా ! అట్టులే

ఆ. వద్దనంగఁ బోదు వలె ననఁగా రాదు

తాను జేసినట్టి దానఫలము

ఉల్లమందు వగవకుండులే యోగంబు, వి.... 203

తాను మనస్ఫూర్తిగా నైనను అయిప్తముగా నైనను చేసి
యొన్నదానిఫలము వెలదని వారించినను పోజాలదు. లేని

యశుడు కావలయున్నను రాదు కావున ఫలబుద్ధుడై నగవ
కుండుట బద్ధిహంతునికి సిగును

ఆ విత్త మొకరి కిచ్చు వితరణగుణమును

చిత్త మొకరి కిచ్చి చెన్నుపఱుచు

బ్రహ్మచేత లన్ని పాడై నచేతలు, వి.... 204

దైవనిర్మాణము లన్నియు నగన్యమహిమములు అయియుం
డున. సాధ్యసాధనములను ఒకచోట గూఱుకుండుట కారణం
యత్నించుచుండును ఎట్లందురా? చూడుడు ధన మొకరి
కిచ్చును దానగుణ వితరునికిచ్చున చిత్తము నొకరి కిచ్చును.
వికాసము నొకని కిచ్చును

క. విధిక్యత మందురె యన్నియు

విధికిని విధి లెస్స యయ్యె విష్ణు నుతింపన్

విధి యెవ్వఁ డందు గావల

విధి బ్రహ్మము తలపఁ దలఁప వెలయుర వేమా!.

ఏమాత్రము అవశ్యమగుకార్యము లిగినను జనులు విధి
క్యతియు అని యందురు కదా? విచారించితిమేని అవిధికినిగూడ
విధి లెస్సగా నున్నాడు అదిడే విష్ణువు. ఈరీతిగా విధికి విధి
కిని సుత్తరోత్తరముగా పోకించిన అన్నివిధులకును బ్రహ్మ
మొక్కటియే మూలకంద మగునని తెలియఁ గలము

ఆ. విప్రవరులమూర్తవిభవము నమ్ముచు

పెద్దల నొగి గూర్చి పెండ్లి చేయు

నువిద ముండయకా ముహూర్తము నిజ మెట్లు,వి.

మానవునియూహాటోహ రెప్పటికిని సత్యములు కాఁజాలవు.

ఎట్లందురా ? మనుజుడు తనచేతి శ్రమ గొన్నట్లు బూహించి
 బ్రాహ్మణుల కూర్చి ముహూర్తము ముహూర్తము అని పెండ్లి
 నేయుదురు అయినను అప్పుది విధవయే యగును గదా ! ఇంక
 ముహూర్తము నిక్కమని యెట్లనగలము ఆయూహోహోహ లెట్లు
 సత్యము లగును ?

ఆ వెడలివచ్చు వేళ వెనుక బోయెడి వేళ

తేను లేదు కొంచు బోను లేదు

ధన మెచటి కగును తా నెందు బోవునో, వి.

ఆశాపీడిశుల్ల చచ్చిన బానిసను ఆతచేతి నా ధనము నా
 ధనము అని మిక్కిలి గు నాతుని గు నుగురు, క ని అత్యుగ్ర వీరి
 ధనము కాఁజూగు ఎట్లుగ నా నా రీ కోకిలన జన్మించు
 నప్పుడు కూడా తేలేడు గోవు విలువ పసికొనిపోలేదు కావున
 కేవలము మానా మాత్రమే కలదు గను పిచ్చుట ధన
 మెచ్చుట బోవునో తా నెచ్చడి బోవునో తెలియజూపు.

ఆ. వీరు డైన లేదు విద్య నేర్చిన లేదు

సత్కులమున లేదు సతుల బేదు

జన్మ ఫలమె కాని జపించినను రాదు, వి....

మనుజునకు భోగభాగ్యం లన్నియును జన్మఫలముననే
 కలుగవలయును గని వీరుడైన విద్య నన్నిటిని నేర్చకొని
 నను సత్కులమున జన్మించినను స్వవిముల జడల దాల్చి కష్ట
 ముల పాలపడినను జపించినను రాజాలవు

ఆ. వెండికొండ పసిడికొండయు దన కుండ

దేవు డేల బోయి తిరిపె మెత్తె

దైవబలము కాని తనబల్కి కాదయా, వి....209

కలిమిశేములను దైవము కారణ మగును కాని తాను కాదు.
ఎట్లనియంగురా? వెండికొండయును మహామేరువును తనకు
కిరతలానులకములవలె సన్నిహితములై యుండఁగా శిశ్యుఁ
డంతటివాఁడునూడ తిరిపము ఎత్తికొనివలసినచ్చెనుకదా! కావున
దైవబలమే బలము

ఆ. వేలకొలది భువని వేషము ల్బాల్తురు

ప్రాచుమాలి బువ్వఫలముకొఱకు

మేలు కాదు మదిని కున్నందియుండుము, వి....

ప్రపంచములో ననేకులు జ్ఞానము వేలకొలది వేషములను
వేసికొనచుండును. అవి కున్నయును పాట్లు నింపుకొనుటకే
కాని పుణ్యముకొఱకై గాని అట్లు చేయుట ముందరికగు
కావున నిట్లుగాక మున్నున దృష్టమై యుండి యుచ్చ
భావమున మెలగును

ఆ. వ్యాధివీడితంబు చ్చసనసంతాపంబు

దుఃఖసంభవమునఁ దొడరు భయము

లేనివారి లుండ లేనాటి కైనను, వి.... 211

ఎట్టివారికైనను దుఃఖము నకలుగక నే కలుగుచుండును బాధి
తుండగువాఁడు కాని నన్నిటిని సహజములుగా తలచి
విచారిము నొకరి మెలగవలయును నిజమును పరికించిరేమేని
యీప్రపంచమునందు రోగము విచారిము భయము మున్నగు
నవి లేనివారి లొకరైన నుండనే యుండదు

ఆ. శాంతమానసమునఁ జల్లనై శీతల

భాతినున్నవాఁడు పరమయోగి

అట్టివాఁడు ముక్తి నతివేగఁ గైకొను, వి....212

ఇతిరులదూపణభూషణాదులకు వికారిము నొందక కేవలము శోకమోహవిరజిత చగుబుద్ధిగలవాఁడై కాంతుఁడై చల్లగా నున్నవాఁడే యోగులలో నుత్తముఁ డనిపించుకొనును ఇట్టివాఁడు మోక్షము నతివేగముగా పొందగలఁడు

ఆ. శిలలు దేవతలని స్థిరముగా రూపించి

మంటిపాలె యైరి మనుజు లెల్ల

మంటిలోనిరాళ్లు మదిలోన తెలియరు, వి....213

మూర్ఖులై గాళ్లవే దైవరూపములని లోకులకు నిరూపించి చిట్టచివలుకు ఆకాశ్వతులై మంటిలో కలసిపోయిరికదా ! ఇప్పటికైనను తత్త్వము ప్రత్యక్షముగా నున్నప్పటికిని రాళ్లును మనుషులె మృద్వికారిములే యని తెలియరు

ఆ శివునియనుభవంబు సృష్టిలోపల లేక

సంశయం బుడుగదు సాధుకులకు

చెలఁగు దివ్యే లేక చీకటి వాయదు, వి....214

ఎంతటిసాధనులయినను ఎన్నివిధములగు నుపకరణములను కలిగియున్నను శివునియనుభవము జవ్వారధ్య లేక సందేహము వశింపదు తత్త్వము బోధపడదు. ఏలయని యందురా ? చూడుఁడు. దీపములేక చీకటి పోవునా? పోదు గదా! అట్టులే!

ఆ. శుద్ధదృష్టి లేక శుక్రునంతటివాఁడు

పట్ట లేక మనసు పారవిడిచి

కన్నుపోవ విడవ గాకి చందం బయ్యె, వి....215

ఫ. పక్రబుద్ధి యెట్టివారికైన నండరాదు వానివలన తప్పక ముప్పు నొందును, శుశ్రువంతటి యాగతానాగతవేదియుకూడ శుద్ధమనస్కుఁడు కానికారణమున మనస్సును జయింపలేక లబ్ధితఁ జొనిపి యందులకు ఫలముగా కన్ను పోగొట్టుకొని కాకినలె యుండలేదా? కావున పశుశుద్ధబుద్ధియై మెలగవలయును.

ఆ. శూలి నెంచి మదిని శుద్ధాంతరంగుఁడై

కాలకర్తములను గాలఁ ద్రొక్కి

మేలుపూర్ణపదవి మెచ్చును శివయోగి,వి....216

ఉత్తిమఁడగుయోగి మొదల మొదల నీశుని భజించి యంతః కరణమును నిర్మలముగా నొనర్చుకొని కాలకర్తములను ఆడఁచి వైచి యుత్తిమాత్తిమగు పరేశునిపూర్ణస్వరూపమును గని వదలక సర్వదా తడకచిత్తుఁడై యానందించుచుండును

ఆ. సకలతనువు లెత్తి సంచరించును జీవి

కలిమి బలిమి తగిలి కలవరించు

నాత్మతేజ మూని యచ్చుగాఁ జూడరా, వి....

ఈజీవుఁడు సమస్తజన్మముల నుత్తిమముల నధిగుములగు వాని నన్నిటిని ఎత్తి తిరుగుచు కలిమిబలమున కష్టముల నొందుచు జనన మరణములఁ బడి కొట్టుకొనుచుండును కావున నీవు మణిలగణల జన్మము నొంద నక్కఱలేకుండ జేయఁగల యాత్మతేజమును పరికించి తృప్తుఁడవై మెలగును

ఆ. సకలవస్తువులను సంతతతనువునా

వునురి కేడ పంచభూతములను

దానిదానిచేతఁ దగుభూషణము చేయు,వి....218

ఏవస్తువును పరికించిను ఎన్నియో శరీ ములం భువభావము
లగుచుండును ఇట్లు ఎండినచో నీరక యును రసజీటిది పంచ
భూతమును పంచభూతములచేత నలంకరించుట కిక యవసర
మేమి యునులే దనిభావము

ఆ. సగరు డుర్వి రాజచక్రవర్తియు నయున్

పరులు తిన్నుఁ బొగడ బ్రదుకుచుండె

నిట్టిఘనత వీరి కెందున కయ్యెరా?, వి ... 219

సగరుడు అంజనవలనే రాజై యుండి యను చక్రవర్తి
త్వము నొంది యుండి యానె ఇతరులు గే యా సుతపాతముల కల
రుచు బ్రదుకుచుండెను ఈరీతిగా నగు గౌరవములు వీరి కెందు
వలన నయ్యెనో తెలియదు అంతయు నైవనిర్దిష్టమని గావము

ఆ సత్యము విడనాడి నాహసంబుల నూని

బంటుసంత మాడు బత్తి లేక

కర్తజీవి తాను కానంగలేడయూ, వి .. 220

కర్తబద్ధుడగు ప్రాణి తనకల నుకై ముద్దాస్థముగ పోలి
వైచి సావాసవృత్తినిలంబించి ధక్తిలేక పతి లను పునుచుం
డునేకాని అపిమ్ము కలుగఁబోయెడి ఫలములను అంశిశ్చముల
నెఱుంగఁజాలక యుండును

క. సర్వము దైవం బనియెడి

నిర్వాణికి గాక ముక్తి నిలువఁగవశమా?

యుర్వెల్లఁ దానుఁ దిరిగినఁ

బర్వతబిలజలధులందు బడిననువేమా! 221

మనుజుఁ డెన్నిదినములు ఏయేవిధమున ప్రపంచమునంత

యీగు చెడఁబెరిగినగు గుహలలో సంచరించి ను సమస్తప్రపంచమును దైవమేమని బుద్ధిపొడవనంతనఱును ఎక్కినొందఁగాఁ జాలఁడు

ఆ సర్వ మొకటె చూడు సమకూరునుఘ్రునెంబు

రెప్పవేయబోకు రేయిఁ బవలు

పగలులోనిపగలు పరమాత్మభావము, వి... 222

మక్కి వలయునేని నాచెప్పినవొప్పు నెఱుంగింభులు సమస్తమును ఒకబుద్ధితో చూడుము అంగులనస్థితి యలవగునా అపిన్నుట జాగ్రత్తగా పోంచి యేఱక రాత్రింబవళ్లును ధ్యానించి యీశ్వరుని గమము తేజస్సునంతకు తేజరిలఁ జేయునదియే పరమాత్మునిగు నెఱవెఱుము

ఆ నాటివారు నిన్ను సాధింపఁగా లేరు

దైవ మెపుడు నీకు తప్పకున్న

భారతంబులోనిపరమార్థ మిదె కదా,! వి....223

నీయంగు దైవులు ఆనుకూలగునట్లు ప్రపంచమునకు మేలకేయఁచు మెలఁగుము అట్లైన దైవము నీకు తప్పిపోక నీనాఁడై యుండును అటుపిమ్మట నెట్టివారైన నితరులు నిన్ను సాధింపఁజాలరు భారత వాంఠయునఁ బరికించినను కలిగెడిసారమిదియే కదా!

ఆ. సౌఖ్యమరియునట్లై సౌఖ్యంబు కలుగును

హరునికృపను సౌఖ్య మమరియుండు

సుఖ మసుఖములకు శూలి కారణుఁ డగు, వి....

సౌఖ్యమునకై వెదుక నవసరములేదు. దైవ మనుకూల

ముగా నుండినచో వెదకితెచ్చినట్టులు సౌఖ్యమే కలుగుచుండును ఇవ్విధముగా సౌఖ్యము కలుగుటకు ఈశునికృప నార్జింపవలయును కావున సుఖాసుఖములకు ఈశుడే కారణుడని మొగవలయును

ఆ సూదినంటురాయి నూత్రముగా నాత్మ
సాధనంబుమీటి సంతరించి
పాదుకొల్పునరులు పరమాత్మ నూవులు, పి

సూదినంటురాయి సంయోగమున ఇహమును ఆర్జించునట్లులే ముముక్షువు అనితినసాధారణములగు సాధనముల నెవలంబించి ఈశ్వరుని సందర్శించి తాను తిలకింప యితిగులహృదయములను ఈశ్వరుని నిలిపి ఆరంభజేయుదురు వారే పరమాత్మ స్వరూపులుగా వెన్నుకొనబడుచుందురు

ఆ. స్వాతిమెఱుపు జూచి సంతోషపడుదురు
స్వాతిమెఱుపులేమి సఫల మన్న !
మెఱుపునుఱుము లేక మేఘంబు గుటియునా? వి

జనులు స్వాతికార్తికలో మెఱుమిటను జూచి వర్షము కుటీయనని సంతసించుచుందురు నిజమును విచారించిన స్వాతిలో మెఱిసినంతమాత్రాన నేమైన ఫల మున్నదా? లేదు మెఱుపునుఱుమును లేక ఎప్పుడును వర్షము కుటీయమగుదా. కావున సాధనము లెన్ని యున్నను మూలాధారము వశమగుచితవలకు తృప్తి నొందరాదు.

ఆ. హరికి దొరకె నందురా సిరి యప్పుడే

దొరకే గాదె విషము హరున కరయు

నెవని కెట్టు లగునో ఎవ్వ డెఱుంగును?, వి....

ప్రయత్నించువలన ఫలము లభ్యుపాగు నని విష్ణువు ప్రయత్నించినందున నే లక్ష్యే నొందఁగల్గెనని యిందహరించెదన ప్రయత్నించున నే ఫలముగల్గెనని ఈశ్వరునికివిడి మేల కలుగవలయును? కావున ఫలము దైవాధీనమై యుండు నే గాని సుసాధ్యము కాదు

క హరివిధి సురమును లాదిని

మెఱసియు జన్మించి పిరిప మేలుల కెడగా

జరయందు మరణముందును

హరున న్వర్తిలిరి దైవశమున వేమా! 228

బ్రహ్మ విష్ణాదిశివతీర్థము మును మున్నగును త్తిమోత్తిము లందఱును దైవబలమునను కట్టుకొనియే జననమరికొదలను ప్రవర్తిలిరి కావున దైవబల చుధియు నిజమ్యము నగును

క. హరివిధులు కనుట వినవా?

హరుఁడు నిమిత్తంబులందు నాడుట వినవా

గురిగల చదువులు వినవా?

తఱివచ్చిన దైవ మనుచు తలఁపుము వేమా! 229

బ్రహ్మవిష్ణాదులు పుట్టిరని వివరేదా? ఈశ్వరుఁడు పరాజితు డగుట లేదా? వేదములు విరి నిట్లని శెప్పగా చూడలేదా? కావున అన్నిటికిని దైవ మొకటియే కారణ మగు ననుకొనుము.

ఆ ఓతివెలదికిఁ దగు శృంగారములు నున్న
 విభునికరుణ లేక వెలయనట్లు
 దై వకృపలు లేక తలఁపులు చెల్లవు, వి 230

స్త్రీకి ఉత్తమోత్తమలగు నాభరణము లెన్నియున్నను భర్త
 యనుగ్రహము లేక ప్రకాశింపనియట్లులే దైవకృప కలుగనిది
 ఎట్టి కోర్కెలను చెల్లజాలవు.

కర్త పద్ధతి.

ఆ. అడవి దిగుగఁ జిక్క దాకసమున లేదు

అవని తీర్థయాత్రలందు లేదు

కర్త ననుసరించి కలసి వచ్చుచు నుండు, వి....

మనుజునకు భోగభాగ్యములు కర్తము ననుసరించియే వచ్చుచుండును, గాని ప్రయాసవలనను పరిశ్రమమువలనను అడవులఁ దిరుగాడుచుండుటవలనను తీర్థయాత్రమనను నిసుమంతము నుపయోగము లేదు

ఆ అండమండముఁ గన నన్నియు నటుపిండ

మండమెట్లొ బమ్మయిండ మట్లై

కర్తబంధమునను గానరు బూసరుల్, వి ... 232

అండాండపిండముల యుత్పత్తి యగుపట్టులుగనే బ్రహ్మాండమును కలుగుచున్నది ఇయ్యది సులభముగా గోచరించుచున్నను మనుజులు కర్తబద్ధులయి యుండి తెలిసికొనఁజాలక క్లేశముల ననుభవించుచుండుదురు

ఆ అడుగడుగున చిత్ర మఖిలవస్తువులను

భోగభాగ్యములను బొలుపు మిగులు

తాను జేయుకర్త తనతోడునీడయా, వి....233

ప్రపంచ ముపరిస్థితియే మిక్కిలి చిత్రమైంది ప్రతి పాదవిశ్వాసమునను సమస్తవస్తువులను భోగభాగ్యములును అభివృద్ధి నొందుచుండును. అయినను అవియన్నియును పురుషుని

వెన్నంటివచ్చునవి కావు పురుషునికి తాను చేయుకర్త మొక్క-
టియే తోడునీడయై వచ్చుచుండును

ఆ. అతిథిరాకఁ జూచి యదలించి పడవైచి

కరినచిత్తు లగుచు కానలేరు

కర్తబద్ధు లగుచు ధర్మంబు సేయరు, వి.... 234

ఎవరైనా నింటికి నతిథియై వసుదించిన పెళ్లునఁ దిట్టుచు
మూర్ఖుఁ కరినచిత్తు లయ్యెదరు వారు కర్తబద్ధులై తిత్తిలంబుల
ననుభవించుతిలంపున నేధర్మంబుల నాచరింపక చెడుచుండురు

ఆ. అపుడు నాదుమాట ననుసరింపఁగ లేక

ఇపుడు రిమ్మటన్న నేమి కలదు

మదము నిల్చువఱకు మనసులు నిల్చునా, వి....

మూర్ఖుఁ అగుజనులు వయోతిరేకమున నుడించి పెద్దల
మాటలను వివరముండురు అట్టివారు సమయములయందు
పెద్దలమాటలను తోసిపుచ్చి పిమ్మట వగచినఁ బ్రయోజన
మేమి? ఓరి మదము నిలచునంతవఱకు మనసు నిలచునా? నిలు
నదు గదా!

ఆ. అరయ కర్తమునను నాహరిశ్చంద్రుండు

ఆలిబిడ్డ నమ్మి యతఁడు కూడ

మాలవాని కెపుడు మఱి లోకువై యుండె, వి.

మంచికిగాని చెడుకుగాని తమతిమ కర్తములు ప్రధా
నములగు కారణములు. విచారించితమేని హరిశ్చంద్రునియంతటి
మహానుభావుఁడు కూడ కర్తబద్ధుడై పెండ్లమును బిడ్డలను
అమ్మి మాలవాని! దాసుడై యుండ లేదా!

ఆ. అరయ నా స్తి యనక యడ్డుమా టాడక
తట్టుపడక మదిని తన్నుకొనక
తనది గా దనుకొని తాఁ బెట్టునది పెట్టు, వి....

అతిథి వచ్చి యార్తుడై తిన్నప్పుడు యాచించినేని
నా స్తి యనక అడ్డుమాటలను పలుకక తట్టుపడక మనస్సులో
కొట్టులివ్వగలనా యని తన్నులాడక తనచేత నున్నదానిని తనదికా
దనుకొని అర్థి సంతసించునట్లు సగవలయును అట్టిదియే దాన
వనఁబడును

ఆ అలను బుడగ వుట్టినప్పుడే క్షయమాను
కలను గాంచులక్ష్మీఁ గనటలేదు
ఇలను భోగభాగ్య మీతీతై కానరు, వి.... 238

మనుజులు మూర్ఖులై యాగతానాగతములఁ దెలియఁజా
లరు. ప్రపంచమంతయు స్థిరమే బుడగ వుట్టినప్పుడే నశిం
చును కలలో కనుపడినసంపద నొందుటలేదు ఇట్లులే ప్రపం
చములో భోగభాగ్యాదులగు ప్రతివస్తువును ఆశాశ్వతిమై యొ
ప్పుచుండును.

ఆ అష్టకష్ట బ్రదుక దగ్నిపాలై పోవు
నిర్దయాత్ముబ్రదుకు నీటఁ గలియుఁ
గ్రూరకర్తృబ్రదుకు చోరులపా తాను, వి....239

ఎన్నివిధముల తప్పించుకొనఁజాలినను కర్తవ్యముల నను
భవించక తప్పదు అష్టకష్టములఁ బడి యార్జించిన దంతయు
నగ్నిపాలై పోవును. నిర్దయఁడైన వానిబ్రదుకు నీటిలో కలసి

పోవును ఇట్టులే క్రూరతఁ దొప్పవనులఁ జేయువారిసిరులు
దొంగలచాలఁ బడును

ఆ. ఆకలి గొని వచ్చె నని పరదేశికి

పట్టె డన్నమైనఁ బెట్టలేడు

లంజెదానికొడుకు లంజెలు కిచ్చును, వి.... 240

మనుజుల మార్భట నేహని నిందింపవచ్చును? ఎంతటి
సిరిగలవాఁడైనను ఉన్నదానిలో గొంతైనను ధర్మము నేయఁ
జాలఁడు ఆకలిగొని యార్తుఁడై వచ్చి యతిథికి పట్టెడన్నము
నైనను పెట్టలేఁడు కాని ముండలకుమాత్రము పెట్టి మోదము
శొందుచుండును

ఆ ఆదితుదల నరయ కల్పుఁడై దినమెల్ల

మార్పుచేత బుద్ధి మఱిగి తగుగు

మ్రూమ్రూను దిరుగు మహిఁ గోతకై వడి,వి.

మనుజుఁడు మార్భటై తా నేకర్తములసేతవలన నట్టు
లంజెనో ఇక నెద్దానివలన నెట్టును కాగలనో యని ఆద్యంత
ములను విచారింపక మతిస్థిరత లేనివాఁడై యూహక పిచ్చిబట్టిన
వానివలె చెట్టుచెట్టునకును తిరిగియాడెడి కోతిరితగను తిఱుగు
చుండునేగాని కర్తఫలముఁ గనఁజాలఁడు

ఆ, ఆలుమాగనిమాట కడ్డంబు వచ్చెనే

నాలుగాదు నుదుటివ్రాలు గాని

యట్టియాలి విడిచి యడవినుండుట మేలు,వి....

భార్య భర్తకుకూలవతియై మిలఁగవలయును గాని
ఎదిర్చియుండరాదు. అట్లుగాక మగనిమాటల కాలు అడ్డునడు

చుండెనేని అయ్యది అలుకాదు. ఆపురుషుని ముఖము వ్రాశే
యగును బాధితుండుడై అట్టియాలిని విడిచి యడవిఁ బడు
టయే మేలగును

ఆ. ఆలు సుతులు ధనము లరయంగ మీరని

మొనసి కర్తమునను మోసపోయి

కాలుఁగన్నయపుడు కడ తేరఁజాలఁడు, వి.... 243

మనుజుఁడు కర్త బద్ధుఁడై సంబంధము లేనిసతీసుతులను
ధనమును కని మీరలే నిక్కని మోసపోయి తిరుగాడుచుండును
కాని మృత్యు వా సన్నమై యమని దృశ్యము కలిగినప్పుడు కడతే
రఁజాలఁడు

ఆ ఇంచుకంతబోన మీశ్వరార్పణ మన్న

పుణ్యలోకములకుఁ బోవునతఁడు

కర్తనూత్నములను గనవలె ఘనులెల్ల, వి.... 244

కర్తములో నే ప్రపంచమంతయు నిమిడియున్నది అందు
లోని దుర్జేయములగు నూత్నములు పెక్కులుగలవు కొంచె
మన్నమును ఈశ్వరున కర్పణముఁ జేసిచో జనుఁడు పుణ్యలో
కములకుఁ బోవును కావున కర్తనూత్నముల నరిసి మేలఁగ
వలయును

ఆ. ఇంచుకంత సుఖమె యీరేడుజగములు

కంచమునకు బిల్లి కాచినట్లు

పంచబాణుబారిఁ బడలుచు నాసింతు, వి....

పదునాల్గులోకములను చక్కఁగా పరికించినను ఎందైనను
గాని సుఖ మొక లేకమాత్రమేకాని నేఱుకాదు. ఇట్లయినను

జనులు ముగ్ధులై మన్మథవిశంబుదులై విషయముల నాసించి ఎంగిలి
కంచమునకు బిల్లి కాచుకొని సుఖింపలేనట్లు లుందురు. కావున
కర్తమలను జాగ్రత్తగా నరయవలయును.

ఆ. ఇంటిమగనిఁ జూచి యిల్లాలు దుఃఖించి

వెంట విలుని దగిలి వెతలఁబడును

తుంటరై న దానిఁ దొలగింప మేలురా,వి....246

బుద్ధులు అపరిశ్రేయములు స్త్రీ లెంతటో విదుషుఁ య్యును
చురుగుఁజూరితలై యుందురు చేసికొనిననుగవి వదలి విటపురుషుల
తో తిరుగఁ గోరుదురు అట్టియిల్లాలిని తొలఁగించుటయే మే
లగును.

ఆ. ఇమ్ముదప్పువేళ నెమ్మే లన్నియుఁ దప్పు

గాల మొక్కరీతి గడవవలయు

విజయుఁ డనువు దప్పి విరటుని గొల్వఁడా,వి....

కాల-ర్తులను యోగమువలన సుఖదుఃఖములు కలుగుచుం
డును సమయ మనుకూలమై యుండునంతనిజకును దాను
చేయుపనులన్నియు సిగ్గు కలిగిన ప్రతికూలమైన చెడిపోవును.
కావున కాలము నొక్కతీరుగా గడుపుకొనవలయును అర్జునుఁ
డంతటి వాఁడు కాలకర్త బద్ధుడై విరటుని గొల్వలేవా?

ఆ. ఇటుకువచ్చువేళ నీశ్వరుఁ దలఁతురు

గరుణఁ గనునె వట్టిగాసిగాక

సుఖము వచ్చువేళ చూడంగ నొల్లరు,ని....248

మన జాల- తనుకు సుఖములు కలిగినప్పుడు ఈశ్వరుని
తలంపక కొంచె మాపదకలుగునప్పుడు ఈశ్వరుని తలంపఁ

బూనుదురు గాని ఆచారమున భగవంతుఁడు దయగలవాఁడు కాదు. కనుక వ్యర్థముగా గాసిల్లక కర్తృఫల మనుభవింప వలయును.

ఆ. ఇరుగుపొరుగులందు నిమిడికతో నుండి

తనకు దానె మొదలితలఁపుఁ జూపి

ధర్మ మనఁగ కర్త తనకుఁ దాఁ బొడసూపు, వి.

కర్తయే ధర్మస్వరూపము. అయ్యది మున్నందు తనచుట్టు ప్రక్కల నివసించి తనంతదానె పొడనూపి పిదప మెల్లమెల్లగా ఇచ్చానుసారియై వర్ధిలి ఫలము ననుభవింపఁజేయును

ఆ. ఇనుకబొగ్గురాయి యినుముఁ జర్తంబును

కనవు పొల్లుగడ్డి కట్టిపెట్టి

పల్లుఁ దోమినట్టిపాపాత్ముఁ డెవఁడయా, వి....250

లోకమునంగు సాధారణముగా బాహ్యమున నేవో యొకరీతిగా పరిశుద్ధులగువారలే గాని కర్తృములఁ బరిత్యజించి బాహ్యంతరింగముల పరిశుద్ధులగువార లయిదు ఇనుక బొగ్గు మున్నగువానితో నంతిశుద్ధుఁడగువా డొక్కఁడును లేడు.

ఆ ఉచ్చ వచ్చుచుండు నిచ్చకు సరిగాను

మచ్చికై న మనసు మర్కమెఱిగి

హెచ్చకర్తములయు ముచ్చట లిట్లెరా, వి....

కర్తల ననుసరించియే బుద్ధులు కలుగుచుండును. ఇచ్చ ననుసరించియేగదా యుచ్చ వచ్చుచుండును అట్లులే కర్తము లును వారి యూహాపోహల ననుసరించి మనుజులవెంట నంటి ఫలముల కొనఁగుచుండును.

క. ఉచ్చసరి తూగి పుట్టెడు

నెచ్చట నేమనుజుఁడైన నేర్పడ భువిలో

నిచ్చట కులజుం డెవ్వఁడు ?

విచ్చలవిడి కర్త మగును వినరా వేమా! 252

ఎంతటి గొప్పవాఁడు పుట్టినను ఉచ్చలోనే పుట్టుచుం
డును కావున నిట్టి మూర్తిగ ర్తజనితులలో కులజుఁ డెవ్వఁడు ?

ఎచ్చతగ్గులు జననమూర్తియన రాజాలపు ఇట్టివాని కన్నిటికి
నొక్కస్వకీయకర్తముమూర్తిమే కారణ మగును

ఆ ఉండడే నుశీలి యుండును కొన్నాళ్లు

యుండి యుండి యుండి యుండలేక

కర్తజాలమునను కడు డస్సిపోవును, వి.... 253

సత్స్విభావమును సదాచరణమును కలవానికి నాశము
లేదు అతిఁడు స్థిరుఁడై యుండును ఇట్టివాఁడు కూడ ప్రపం
చమునం దుండియుండి కర్తాచరణమువలన డస్సియే పోవును
కావున కర్త మన్నిటికంటె బలిష్ఠము.

ఆ. ఉన్నతావు వదలి యూరూరుఁ దిరిగినఁ

గన్నదేమి నరుఁడు గ్రాసమునకు

దన్ను లోనఁ జూడఁ దమమెల్ల వీడును, వి....254

మనుజుఁడు కర్తబద్ధుఁడై యూరకున్న నాయూర
నెక్కిడనుకొని యున్నతావును వదలిపెట్టి యూరూరును తిరుగు
చుండునే కాని బువ్వకంటె మించి సంపాదించినది కన్పింపదు.
కావున నిజరూపము నరిసియుండిన మేలు

ఆ. ఋతువు ననుసరించి స్థితికాలమున నొప్పు

గతిని బట్టి మనుజు మతియు నొప్పు

స్వేచ్ఛఁ బట్టి యువిద చెల్లాటమును నొప్పు, వి.

ప్రపంచములో చందలును వారివారికర్తల ననుసరించియే
ఫలముల ననుభవించుచున్నారు ఋతువుల ననుసరించి కాలస్థితి
మాటునట్టులే స్వేచ్ఛకొలఁది స్త్రీలు చెలరేగునట్టులే మనుజునిగతి
(కర్తము)ని పట్టి మతియును కలుగును

ఆ. ఎదుటికలిమిఁ జూచి యేడ్చెడువారికి

భాగ్య మెటులఁ గూర్చుఁ పరమగురుఁడు

తనదుపూర్వకర్త దైవ మెఱుంగఁడా?, వి....

తా నెంతటి తిక్కునస్థితి నున్నప్పటికిని ఎదుటివానిస్థితిని
గూర్చి వగవరాగు ఎదుటివానికలిమికి వచ్చెడువారికి ఈశ్వ
రుఁడు ఫలము నెట్లీయఁగలఁడు? తాను చేసినకర్తమును నతఁడు
మఱచినను దైవమునాత్రిము మఱువక ఫలమొసఁగును

ఆ ఎద్దుకన్న తెలియ నెనుబోతు తక్కువ

వివర మెఱిఁగి చూడు వృత్తియందు

నేర్పులేనివాని నెరయోధుఁ డందురా, వి....

ప్రతివానికిని బుద్ధి ప్రధానము గాని యొడ్డుపొడవులు
కావు ఎట్లందురా? చూడుఁడు! ఎద్దుకంటెను గున్నపోతు
ఎందులో తిక్కువ? వృత్తి మున్నగువానిలో సమములేకదా ?
అయినను నేర్పు లేనందువలన తిక్కువ యయ్యెను. కావున
బుద్ధిగంతుఁడై యుండవలయును

క. ఎన్నఁగ కర్తము కారణ

మన్నిటికిని జూడ జూడ నాత్తుఁడు తానై

యున్నంతకాల మిలలో

నన్నా యిదె తెలియవలయు నవనిని వేమా!

సమస్తకర్తలకును ఈశ్వరుడు సాక్షిమాత్రుడై యుండును. కారణము మాత్రము మనుజులకు తామొనర్చుడి కర్తయే యగును. ఈరహస్యమునే బుద్ధిమంతుడై మెలఁగవలయును

ఆ. ఎన్నితపము లేర్చి యెన్నినోములు నోచి

యెంతకష్టపడిన నేమిఫలము

కర్తఫలము గాని కలుగ దెందును ముక్తి, వి.

మనుజుడు కర్తఫలమునకు విరుద్ధముగా నుండవలయు నని ఎన్నితపముల నేర్చి ఎన్నివిధములగునోములను నోచి యెంతటికష్టముల ననుభవించినను ప్రయోజన మినుమంత యును కలుగదు కర్తఫలముతిప్ప ముక్తి యెద్దానను లేదు

క. ఎన్నిదేవత లైనను నీరహస్య

చిహ్నాలను బట్టి కనలేరు చిన్మయంబు

తన్ను తనలోనఁ గనుటయే తన్మయంబు

చెన్ను మీఱంగ నిదె మేటి తెన్ను వేమా! 260

ఎందరు దేవతలయినను ఈకర్తరహస్యమున అనఁగా కర్తలలోని వార్తములను గుఱివించి చిద్రూపము నెఱుఁగనే లేరు. తనరూపమును తనలోనే గనబయే తన్మయత్వ మనఁబడును ఇయ్యది ముక్తి కిరవగుమార్గము

ఆ. ఎన్నిఫలము లున్న నీఫలం బెక్కుడు

అన్నిసుఖములందు నధిక మగుచు

కన్నది కననిదయి కనుపించు కర్తము, వి....261

ఎన్నిఫలము లున్నను కర్తఫలమే యెక్కుడుది కర్త
ఫలమువలన కలుగుసుఖమే యన్నిటికంటె నెక్కుడుది యగును.
కర్తస్వరూపమును పరికించిన దృశ్యము అగునట్టిపదార్థముకూడ
కర్తమహిమవలన విపరీతముగా కనుపట్టును

ఆ. ఎఱుకకన్నను నుఖ మేలోకమున లేదు

ఎఱుక నెఱుగ నెసని కెఱుకలేదు

ఎఱుకసాటి దెఱుకె యెఱుకయే తత్త్వము, వి.

జ్ఞానమునకంటె మించిన సుఖము ఏలోకములో గూడ
లేదు ఇట్టిజ్ఞానస్వరూపము నెఱుగుట కెవ్వనికిని జ్ఞానములేదు.
విచారించిన జ్ఞానముతో సమాన మగునట్టి యొకతత్త్వమే కాని
నేఱుకాదు

ఆ. ఎల్లలోకమందు నేవస్తు వున్నదో

తల్లిపిల్లనందు తగులు నదియె

నిస్తరంగవార్ధి నియతిని జూడుము, వి.... 263

సనుస్తలోకములయందు వ్యాపించియున్నవస్తువే తల్లి
పిల్లలనుధ్యమన జన్యజనకభావముచే మెలగుచుండును కావున
చంచలతను విహింపక నియమము నవలంబించి పరమేశ్వరుని
నిజరూపమును చూడుము

ఆ. ఎనగువేత్త యనుచు నెఱుగ రే యీనరుల్

వేయిమార్గములను వేలు పజుఁడు

అవని సృష్టికర్త యంతకు గురుఁడౌను, వి....

సనుస్తప్రపంచమునకు సృష్టికర్తయగు వేలుచే దేవుఁ
డనియును, నాతఁడే వేత్త యనియును జనులు ఎఱుగఁజాలరు.

నిజమును పరికించిన నాతఁడే సర్వమునకు గురుఁడగును, కావున నతని సేవింపుము.

క. ఏడ్వ మది నొవ్వ ఫలమేమి యేరు నిన్ను
దిట్టఁగా నేమి లేక నుతింపనేమి
కలుగు భువిలాభలోభము ల్లర్థమహిమ
మనుచు సరిపెట్టుకో రాదె యరసి వేమా! 265

నవ్వుచు కర్తముల నాచరించి ఫల సాధనవింపవలసివచ్చి నప్పుడు ఏడ్చినను నొచ్చుకున్నను ఇనుముంకయై, ఫలము లేదు దూషించినను భూషించిన నప్పుడు నిష్ఫలము. కావున కలిగినంత వఱకు కర్తఫలమని సరిపెట్టుకొనవలయును

ఆ. ఏమిగొంచువచ్చె నేమి తాఁ గొనిపోవు
బుట్టువేళ నరుఁడు గిట్టువేళ
ధనము లెచటి కేఁగు తానేఁగు నెచటికి, వి....

మనుజుఁడు కేవలము లబ్ధి నొంగునే గాని నిజము బరికింపఁడుగాదా! తాను పుట్టునపు డీలోకమున కేమిగొనివచ్చెను? పోవునప్పు డేమి కొనిపోవును కావున లోభి గాక మెలఁగవలయును ?

ఆ. ఒక్కతోలుదెచ్చి యొనర బొప్పును చేసి
ఆడునట్లు చేసి యట్టె వైచె
దన్నుఁ ద్రిప్పువానిఁ దానేల గానఁదో, వి....

మనుజుఁడట్లానియై తన్నిట్లు మోహితుఁడైనవాని నెఱుంగఁడు అతఁడు కర్తరూపి. చర్మనాయకుగు పుత్తలికఁడైన యాటలాడించుచున్నాఁడు. అయినను తన్నిట్లు త్రిప్పు నాతనిఁ దా నెఱుంగఁ జాలఁడు.

ఆ బల్ల నన్నఁ బోదిఁ కొల్లె నెన్నగ గాదు
తొల్లి చేయుకర్త ధూర్తఫలము
ఉల్లసుందు వగవకుండుటే యోగ్యంబు, వి.

పూర్వజన్మమునం దాచరించినకర్మములకు ఫలము అవ
శ్యము వచ్చియే తీఱును ఆఫలము ఒప్పుకొనకున్న పోవుచి
కాదు ఒప్పిన వచ్చునట్టిని కాగు కావున వచ్చినఫలమును నిర్వి
చారుడై యనుభవించుటయే యుత్తిమము

ఆ కంటికంటి ననుచుఁ గర్తృధికారంబు
వెంట గొనుచుఁ జెడును వెట్టిజనుఁడు
బట్టబయల ముక్తిఁ బొటించి జూడుఁడు, వి....

అన్నియును తెలిసినవి విజ్ఞుడై నైతిని ఇఁక నేమి గాని
తనకు లేనిపోనిఁ కర్తృధికారమును మీఁద నైచికొని ముజుఁడు
వెట్టియై చెడిపోవుచుండును కావున ముక్తికై ప్రయత్నించి
ఫలము నొందుము

ఆ. కంటిమంటచేతఁ గాముని దహించి
కామమునను కడకు గొరిఁ గూడె
నట్టిశివుని నైన నంటును కర్తృము, వి.... 270

శివుఁడు అమితమగు సామర్థ్యము కలవాడై తేజోబల
మున కన్నులు నిప్పులుకాలఁ జూచి మన్మథుని నశింపఁ జేసెను.
తాని చివటకు కర్తృవశమున కామవశంవదుడై గొరిని పెండ్లాడెను.
కావున కర్తృము శివునకుగూడ నలంఘ్యము.

ఆ. కర్తృమయుఁడు గాక కర్తృంబు దెలియఁడు

కర్తజీవి మేలు గానలేదు

నీరుసారక లోతు నికరము తెలియదు, వి....

ఎంతటివాడైనను కర్తముల గాలు పెట్టించి కర్తమునకుగల
నిజరూపము వెలుగుజాలఁడు కర్తజీవి కెప్పటికిని మేలురాదు.
ఎట్లందురా ? నీళ్లలో దిగనిది నీటిలోఁతు తెలియునా? అట్టులే.

క కర్తము జ్ఞానికి దవ్వగుఁ

గర్తమునకు జ్ఞాని దవ్వ కలనిజ మిదె యశా

కర్తజ్ఞానము లుడిగిన

నిర్తలునకుఁ గలుగు ముక్తి నిజముగ వేమా!

కర్తమునకు జ్ఞాని దూరుఁడై యుండును అకర్తమును
జ్ఞానికి దూరముగా నుండును ఇట్టి పరస్పరవిరుద్ధములగు కర్త
జ్ఞానములు నుడిగినట్టివానికే ముక్తి కలుగును కాని యితరునకు
కలుగదు

ఆ. కర్తఫలములన్ని కపటంబుగాఁ జూచి

ధర్తఫలము లన్ని తగిలియుండి

ధర్తమర్తములను చాటుటే ముక్తిరా, వి....

కర్తఫలముల కాసింపక వానిని వృషాప్రాయములనుగా
తలంపవలయును ధర్తఫలములను స్వీకరింపవలయును. ఈరీతిగా
ధర్తకర్తములలోని మర్తములను చాటుటయే ముక్తి యనఁ
బడును

ఆ. కర్తమునను బుట్టి కర్తంబులోఁ జేరి

కర్త మేరుపడుటఁ గాన లేరు

కర్తబంధముననె కడతేరి లేరయా, వి.... 214

జనులు ఎట్టువది కర్తవ్యములలో జేరునదియును కర్తవ్యముననే
యెఱుంగునది అయినను కర్తవ్యము వీర్పడుటనే యెఱుంగు
కదా! చివఱను కర్తవ్యబంధముననే కడితేజలేక యలముచుండుదు.

ఆ కర్తవ్యశమున సంసారకష్టములను

జెంది మోహాతిశయమునఁ జెడును నరుఁడు

కర్తవ్యహితత సుష్టాన కలితతయును

జెంద మోహాదు లేటికిఁ జేరు వేమ! 275

జనుఁడు కర్తవ్యశమువలన సంసారకష్టములను పొంది
మోహాధిక్యతచేత చెడుచుండును కర్తవ్య లేకపోవుటచేతను
ఉత్తినజ్ఞానము నొందుటచేతను మోహాదులు జనుని పొందఁ
జాలవు కావున కర్తవ్యము సుత్తినజ్ఞానముచేత తొలగించికొని
నిర్హోషుఁడై మెలగవలయును

క. కర్తాకర్తలకొఱకును

నర్కలి నొక డుండు లోన నాత్మయుఁ గన్పె

ధర్మాధర్మములకు నగు

నిర్మలమతి యైనవాఁడు నిలుచునువేమా! 276

కర్తవ్యమునకుఁ గాని కర్తాభావమునకుఁ గాని కర్తయగు
వాఁడు తనకంటె వేఱొక్కరుఁ డుండును. అతఁడె ధర్మము
నకు సధర్మమునకు సాక్షిభూతుఁడు. జనుఁడు నిష్కలఁపెచిత్తుఁ
డైనచో అకర్త స్థితుఁడై తోచును

క. కర్తాకర్తము లెఱుంగని

మర్కంబులు సింద్రజాలమహిమలు విద్యో

కర్తలమర్కము ప్రాణులు

నిర్మలమతిఁ దెలియవలయు నిజముగ వేమా!.

ఇది కర్త మిది కాదు అని రహస్యము తెలుపలేనివిద్య
లన్నియు నింద్ర జాలము లనియె చెప్పి నొప్పును. నిశ్చలమైన
యై ప్రాణులు గురుకృపవలన కర్మలలోని మర్తముల నెఱుంగ
వలయును.

క. కర్మనిష్ఠ తై నప్పుడు

నిర్మలుఁ డగుభవుఁడు వాని నిక్క మెఱుంగున్

కర్మము తీతెడు వేళను

ధర్మమే తన దేవుఁ డనుచు తలఁతురు వెమా!

పూర్వసంచితమగుకర్మము నాధించిని పిమ్మట నిష్కల్మ
షుడై పశేతుని నిజరూపమును ఎఱుంగఁగలుగును కర్మము
తీరిపోయెడివేళలలో ధర్మమే తనకు దైనిమగు నని తలఁచు
చుండురు అనఁగా : కర్మస్వరూపమే ధర్మము

ఆ. కర్మగుణము లన్ని కడజెట్టి నడవమిఁ

దత్వ మెట్టు తన్ను తగులుకొనునొ?

నూనె లేక దివ్యే నూపుల వెలుగునా?, వి....279

కర్మగుణముల నన్నిటిని తీర్చికొని ప్రవర్తింపవలయును
ఎందాక మనుజుఁడు కర్మగుణములను తొలగించికొనఁజో యం
దాక నతినికి తిత్త్వమే బోధపడుదు ఎట్లందుగా? చూడుఁడు!
నూనె లేక దీపము వెలుగనట్టులు

ఆ. కాదు సేరి యున్న గతిలోన యున్నను

వీటినడుమ నున్న విధము లొకటె

జాడ విడనిమిదిని జర్పించి చూడరా, వి....280

అడవిలో నున్నను మార్గమధ్యమున నున్నను భవనరాజు
ములలో నివసించుచున్నను మనుజునకు కర్తవ్యము ఏకరూప
ముగా ననుభవమునకు వచ్చుచుండును. పరిపూర్ణమగు మనస్సుతో
చర్చచేసి తెలివికొందుము

ఆ. కూడ దేమి చేసెఁ గులమేమి చేసెను

భూమి యేమి చేసె బొందికట్టె

నరుఁడు వడెడుపాట్లు నగుబాట్లు చూడఁగా, వి.

కొంద టుపవాసాదుల కర్తములు నశించు నందురు కాని
అదియంతయును కల్ల ఏలననఁగా అన్న మేమిచేసినది? కులము
స్థలము మున్నగునవి వీని కేమి యపకృతిఁ జేసినవి? కావున
మనుజుఁడు పొందెడుపాట్లు నగుబాట్లగుచున్నవి

క. కొడుకును వరియింపఁ గోరి వచ్చినదానిఁ

దండ్రి పెండ్లియాడ ధర్మమగునె ?

తప్పని తెలిసియుఁ దాఁ జేయుకర్తంబు

తప్పదెవుడు భువిని దగులు వేమా! 281

కొమరునిపెండ్లి చేసికొనగోరి వచ్చినపడుచును తండ్రి
పెండ్లియాడుట తప్పు. అయినను రాజనరేంద్రుఁడు కర్తవ్య
కుఁడై తెలిసియు ధర్మముఁ దప్పి నడిచెను. కావున కర్త మవి
లంఘ్యమై యుండును.

ఆ. ప్రాత్రనుద్దులైనఁ గురుబోధచే విన్నఁ.

గర్భయుక్తియోగకాండతతులు

ప్రాత్రనుద్దులైన పాయునా కర్తముల్, వి....282

కొత్తకొత్తముపదేశములయినను గురువు లనుగ్ర

హముచే నుపదేశించిననై నను యుక్తియుక్తముగా సాధించిననై
నను కర్తృఫలములు అనుభవించనిది తొలగిపోవఁజాలవు.

ఆ. చిటుతనాఁడు నీవు చేసినకర్తృంబు

మఱితువేమొ మదిని మల్లడించి

తటిమిముట్టుఁజావు తలపడినప్పుడు, వి.... 283

నీవు బాల్యమున కర్తృల నాచరించితినుబుద్ధిని మఱచి
పోయెదవేమొ కదా ! అట్లయినచో నవి వెంటనంటి మరణ
కాలమునందుఁగూడ వెంటనంటి వచ్చుచుండును. అనుభవించు
నంతవఱకు నవి నశింపవు

ఆ. చేటు వచ్చెనేని చెడనాడు దైవంబు

మేలువచ్చెనేని మెచ్చుకొనుమ

గరిమ మేలుకీళ్లు కావడికుండలు, వి.... 284

మనుజుఁ డజ్ఞానియై చేటు వచ్చిన దైవమును తిట్టును.
మేలువచ్చిన తనను దాను మెచ్చుకొనును. కాని నిజముఁ బరికిం
చినఁ గీడుమేలులు సహజములు అయ్యవి కర్తృవశములై యొక
దానివెనుక నొకటివచ్చుచునే యుండును.

ఆ. చదివిచదివి కర్తృసారముఁ గనలేక

తిరిగి తిరిగి తిరిగి దిమ్మరాయె

మరిగితిరిగి మొటిగి మత్తిల్లి చచ్చెరా, వి....285

జనుఁడు వేదములని వేదాంగములని చదివి చదివి కర్తృ
లఁ జేసిజేసి యుండలిసార మేమా తెలిసికొనలేక దేశమంతయును
తిరిగి మత్తుఁడై చచ్చెనే కాని కర్తృఫలమును తప్పించుకొనలేక
పోయెను.

ఆ. చాకి కోక లుదికి చీకాకుపడవేసి

మైల దీసి లెస్స మడిచినట్టు

బుద్ధి చెప్పవాఁడు గ్రుద్దిన మేలయా, వి....286

చాకలవాఁడు మైలబట్టలను ఉదికి మైలదీసి శుభ్రము చేయునట్లులే యుపదేశకుఁడు అజ్ఞానపరిహారార్థమై కొన్ని దుస్సాధ్యములగు కార్యములను కర్తవ్యము చేయించినను ఒక్కొక్క యైన దొసగులేదు ఏల ననఁగా బుద్ధిచెప్పెడివాఁడు గ్రుద్దినను మేలేయగును

ఆ. తనకు ప్రాప్తిలేక దానము చిక్కదు

దైవనింద వెట్టితనము గాదె!

కర్తజీవు లేలఁ గర్తంబుఁ దెలియరు?, వి.... 287

తనకు దానము దొరకలేదని మూర్ఖులు దైవమును నిందింతురే కాని ప్రాప్తి లేనందువలన దొరకలేదనియును దైవమును నిందించుట వెట్టితనమనియును కర్తజీవులు తెలిసికొని మెలఁగరు.

ఆ. తనకుఁ బ్రాప్తిలేదు దాత యిచ్చునె యంచు

నొరుల దూఱు పెల్ల నోగుబుద్ధి

కలిమిలేమి కతనఁ గవ్వమై తోచురా, వి....

తనకు ప్రాప్తిలేదు అనుకొనక లోభియై ఈయలేదని దూషించుట యంతయును బుద్ధిహీనతయే కాని వేఱుగాదు. ఎంతటిజ్ఞుని యైన నీరీతిగా నిందింపఁబూనుకొనును. ఇట్లగుటకు దారిద్ర్యమే కారణముగాఁ గనుపట్టును.

క. తనప్రాప్తి తనకు నుండఁగఁ

దనదుఃఖము తనకె కాక తగులునె యొరులకె

తన చేయుమంచితనకే

యనుకూలించెడిని జేర దన్యుల వేమా! 289

ప్రతిమనుజుఁడును ఈర్ష్యాకువై యితరులఁ జెలుతునని పోవును. ఎవ్వరిప్రాప్తి వారికి ఎవరిదుఃఖము వారికి ఎవరిచేత వారికి నభిముఖమై యుండి ఇతరులఁ జెందనే చెందదు కావున నట్లు చేయుట మంచిది గాదు.

ఆ తనకుఁ బ్రొద్దువోనితరుణం బదైనచో

వినక తీర దధికవిద్య లైన

పొలతి వినకై ప్రియునికొఱకు కాకధ్వని, వి....

తనకు తగని సమయమైనయెడల నెంతటి బుద్ధికుశలత గల వారైనను మంచికాలము వచ్చునంతవఱకు కాచుకొని యుండవలయునే గాని వేగిరపాటు నొందరాదు. ఎట్లనఁగా ప్రియాగవనమును తోరుచిన్నది కాకికూతిలకు కాచియుండుట లేదా? అట్లులే.

ఆ. తనదుకర్తచేతఁ దాను లోకములోన

తనదుతల్లి గర్భమునను బుట్టె

తనదుకర్త మఱచి తగనివి చేయునా?, వి....

తాను చేసినకర్తమునకు ఫలముగనే తాను లోకములో మాతృగర్భమునఁబుట్టె ననుటను మఱచి జంతువు అజ్ఞానియై తగనిపనులను నెత్తిని వైచికొని ప్రవర్తించుచుండును.

ఆ. తనదునీడ శిశువు తాఁ జూచుచుండును

తనదునీడఁ జూచి తన్ను మఱచి

పను లొనర్చుచుండు భ్రాంతుల నేమందు, వి.

పిల్లవాడు కూడ తా నేమి చేయుచుంటిని నీడను బరికించి సదా జాగరూకుడై మెలగుచుండును కదా! ఇట్లుబండ తాము జేయుపనులు ప్రత్యక్షముగా కనుపట్టుచున్నను భ్రాంతులై యింకను కర్తవ్యం జిక్కువారి నేమనవలయును ?

ఆ తనదుభౌత లెల్ల దానంబు సేయంగ
తనకుఫల మటంచు మిణుకరాదు

తనదు కాలుఁ గోయ తనతమ్ముఁ డేడ్చునా?, వి.

ఎవరికర్తవ్యము వారిదే గాని యొకరి దొకరికి రాదు. తనయన్నదమ్ములందఱును దానము లొనర్చిన తనకుఁ గలుగు నని కొందఱు మిట్టిపడుదురు కాని ఫలముమాత్ర మభావమే, ఎట్లనఁగా. తనకాలిని కొసినఁ దనకే నొప్పికలుగును కాని తమ్మునకు కలుగదు కదా !

ఆ తెలివి నొందలేక తిరమును బడయక

తిరుగునస్థిరుడయి దేహి జగతిఁ -

దిరుగనేల ? కర్తవ్య దెలియ దయ్యజ్ఞాని, వి....

దేహి యుత్తమజ్ఞానశూన్యుడై స్థిరత్వమును పొందిలేక ప్రపంచమున నెప్పుడును తిరుగుచుండును గదా ! ఏ యిట్లు తిరుగవలయును ? కర్తవ్య నెందుల కెఱుంగదు ?

ఆ. ధర్మమార్గములను దప్పుఁగాఁ జూచును

కర్తజీవి మేలుఁ గానలేడు

నిర్మలహృదయుండు నీహపమున నుండు, వి....

కర్తబద్ధుఁ డగువాడు పైత్యకోగి ప్రపంచమును పచ్చగా చూచినట్లులే ధర్మపుమార్గము నన్నిటిని తిప్పలనుగా

గాంచుచుండును ఇంక నిర్మలహృదయుఁ డగునాడు ముగ్ధుఁడు
కాక యత్తరూపమున వెలుగొందుచుండును

క. ధర్మార్థకామమోక్షము ,

లర్థిలి మదిఁ దెలిసినంత నామోదం బా

నిర్మలగతిఁ దాఁ గనవలె

కర్మలకును లేదు ముక్తి గదరా వేమా !. 296

ధర్మము, అర్థము, కామము, మోక్షము ననుచతుర్వర్గ
మిట్టిది యని తెలిసినమాత్రాననే సంతసము కలుగునా? కలుగనే
కలుగదు తెలిసికొని దానిని ప్రత్యక్షముగా చూడవలయును.
అంతవఱకును కర్మలకు ముక్తిలేదు

క. నరజన్మముఁ దా నెత్తియుఁ

ఘోరమాత్మ నెఱుంగలేక పాపాత్ముండై

కోటగాని పను లొనర్చినఁ

దిరిగి యధోగతికి నేగుఁ దిరముగ వేమా! 297

ఎన్నిజన్మములనో యెత్తినఁ గాని దొరకని నరజన్మమును
ఘండియును అజ్ఞానియై కోటగానిపనుల నొనర్చుచేసి తిటిగి
యధోగతులఁ బడియుండునే కాని యుత్తీర్ణుఁడు కాఁజాలఁడు.

ఆ. నరుండైనను లేక నారాయణుండైన

తత్త్వబద్ధుండైన ధరణి నరయ

కర్మభావములను ఘనత నొప్పగవలె, వి....

సాక్షాత్తు శ్రీమన్నారాయణుఁ డంతటివాఁడైనను సరి
యే బ్రహ్మసాక్షాత్కారము నొనర్చుకొని సర్వదా బ్రహ్మసంద

మున నోలలాడువాడైనను సరియే కర్తవ్యములను ఒప్పుకొని
అనుభవించి తీరివలయును

ఆ. నింగినెగయువాడు నెఱిలోకమున లేడు

బంగిఁ ద్రాగువాడు బలియఁబోడు

కొంగయోగములను కోర్కు లడంగునా, వి....

యోగులమని చెప్పుచు నాకాశగమనసిద్ధి మాకు గలదిని
ప్రజలను వంచన నేయఁ గొండఱు యత్నింతురు. వారిచేత
లన్నియును వ్యర్థములు ఏలొకమనంగును ఆకాశగమనము గల
మనుజుఁడు లేడు బంగిద్రాగినంత మాత్రాన బలిసిన వాఁడును
లేడు కావున నట్టివారిని నమ్మవలదు

ఆ. పదియసంగతములు పదిసార్లు చేసినఁ

దప్పదారిఁ ద్రొక్కఁ దార్థ్య మొదవు

కూడ దేల యట్టి కుదిరిక మంచికి? వి.... 300

మనుజుఁడు పది తిప్పపనులు పదిమారులు చేసియుండెనా
యటుపై నాతనికి ఎల్ల పనులను తిప్పత్రోవలను బోవుటకు
దార్థ్యము కలుగుచుండును కదా! అట్లులే మంచికికూడ
దార్థ్యముకలుగు నేమో చూత మనినకలుగ నే కలుగదు ఇట్లుగుట
కర్తవ్యము ననుభవించుటకే యగును.

ఆ. పరఁగ నింతవఱకుఁ బడినపా టెఱుగరు

ఘనత నొప్పుమనుజుఁ డనఁగ బుట్టి

కీడుమే లెఱుగక క్రిందాయెఁ జూడరా, వి....

మనుజుజన్మము నెత్తియును ఇంతవఱకు ఎన్నెన్నఁపాల్గు

పడి యిట్టులైనదియును స్మరింపనే స్మరింపరు. కర్తమునఁ గల విశేషము నరయరు చివఱకు అజ్ఞానగౌరవమున కీడుమేలులను గుర్తింపలేక క్రిందు లగుచుందురు.

ఆ. పరఁగ నిలను ముందు బ్రదుకురీ తెఱుఁగక
సకలసంపదలును సతము లనుచు

కర్తమర్తములను గనలేరు మూర్ఖులు, వి....

మూర్ఖులు సంపదలే కాశ్వతము లని నమ్ముకొని కర్తములయందలి మర్తములను గానలేక ఇంతవఱ కెవ్వనివలన నిట్లున్నదియును ముం దేతేఱుగా నుండు నదియును తెలిసికొన లేక కర్తబద్ధులై యల్లాడుచుంగురు

ఆ. పాపమనఁగ వేఱె పరదేశమున లేదు
తనదు కర్తములను దగిలియుండు

కర్మిజనుఁడు తాను కన్నులఁ జూచిన, వి.... 303

పాపము అనఁగా వేఱుగా నెచ్చటనోయుండెనని తలంపవలదు. పాపము ఎల్లప్పుడు తనచేయుకర్తములలోనే మిలితమై యుండియున్నది కాని కర్మి యగుజనుఁడుమాత్రమే తానద్దానిఁ జూచియును గుర్తింపలేక మోసము నొందును.

ఆ. పుట్టువుఁ దెలియనిపురుషాధములు భూమి
బుట్టనేమి లేక గిట్టనేమి ?

పుట్టలోనఁ జెదలు పుట్టదా గిట్టదా, వి....304

జనన మన నేమి యది యెందువలన గలుగుచున్నదో దాని నెఱుగఁజాలని నీచులు ప్రపంచమునందు పుట్టినను లేక

చచ్చినను సనుమే యగును. ఇట్టివారు పుట్టలోనిచెదలువలె పుట్టు
టయును గిట్టుటయును నిష్ప్రయోజనములే యగును.

ఆ. పుట్టుముగ్ధ తిరిగిపోయెడు నీముగ్ధ
తేరముగ్ధ తన్ను తెలియలేడు

ఉన్ననాటికై న నుపకారిగా లేడు, వి.... 305

పుట్టచప్పుడును జీవుడజ్ఞానియే యగును. పోవునప్పుడు
నజ్ఞానియేయై యుండును అజ్ఞానమయుండై తన్ను తా నుద్ధ
రించి తొనలేడుకదా ! ఉన్నంతవఱకై న నుపకారియైమనఁ
జాలడు.

ఆ. పుట్టుటకు ముదంబు గిట్టుటకును వెత
యంద తెఱచిఁగినట్టి యల్పవిద్య

చచ్చుఁ గానఁ బుట్టుఁ జప్పున నేడ్వరే? వి.... 306

పుట్టినప్పుడు సంతసించుచుండుటయును చచ్చినప్పు
డేడ్చుచుండుటయును అందఱికిని తెలిసిన విద్యయే కావున
నుత్తమ మగుజ్ఞానము కలవాడు పుట్టినవాఁడు తప్పకఁ చచ్చి
పోయెడి వాడే గనుక, పుట్టినప్పుడే యేడ్వఁదగును

ఆ. పుడమిఁ దిరుగఁబడియుఁ బుణ్యంబు లెల్లను

గలుగు సాధుజనులఁ గన్నయపుడే

వడిని నీరు నదిని గడుదేటయై యుండు, వి.... 307

భూమిలోని సమస్తతీర్థములును నేవించినందువలన గలుగఁ
బోయెడి పుణ్యమంతయును సత్పురుషులఁ గన్నంతమాత్రమున
గలుగుచుండును. ఇట్లుగల సహజము. వేగవశమున నదినిరు లేట
యైయుండదా! అట్లులే.

ఆ. పుడమి గర్జనశతఁ బురుకుత్సుఁ డనుమేటి
 ధర్మమనుసరించి ధాత్రి నేలి
 తనకు గానివేళఁ దాఁ బడెఁ గర్షముల్, వి....308

పురుకుత్సుఁడను చక్రవర్తి ధర్మానుసారియై సమస్తభూ
 మండలము నేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగా నేలి చివఱకు తనకు కానివేళ
 కష్టములనన్నిటిని కర్షవశముననే యనుభవించెను

ఆ. పురుషు లరసి కొన్నిపుణ్యభూము లటండు
 బుద్ధిలేదొ యిదియు భూమిగాదొ
 పుణ్య మనఁగ నేమి? పురుషునికర్తమే, వి....309

కొందఱు పురుషులు విచారించి కొన్ని క్షేత్రములను
 పుణ్యమయములని పలుకుచుందురు. అట్టివారికి యుక్తాయుక్త
 ముల నరయుబుద్ధి లేకయుండి యుండవచ్చును లేకున్న, తక్కి
 నవి క్షేత్రములు కావా? ఇంతకును పుణ్యమనఁగా నేమియో
 వారికి తెలియనే తెలియదు. పుణ్యమనఁగా పురుషుని కర్తమే
 గాని వేఱుగాదు

ఆ. పూతగడ్డి కేల పుట్టించెవాసన
 కనకము తన కేమి కల్లఁ జేసె
 బ్రహ్మచేత లెల్లఁ బాడైన చేతలు, వి....310

బ్రహ్మ లోకములోనివస్తువు లన్నిటికిని వానివాని కర్త
 ముల ననుసరించి ఫలమును గుణమును పుట్టించునని యందురు
 కదా! చూడుఁడు. అదేవుని చేతలెంత తెలివితక్కువయియో!
 పూతగడ్డికి వాసన యేలపుట్టించెను? బంగారున కేల తగ్గించెను?

ఆ. పెక్కుజనులఁ గొట్టి పేదల వధియించి
 డొక్కకొఱకు నూళ్ల దొంగలించి
 యెక్కడి కరిగిన నెఱుగదే కర్తము, వి....

అనేకులగు బీదలను బాధించి చంపి కుక్షిపోషణమునకై
 యూళ్లను దోచి తిఱుగుచుండెడివా రేమోకమున కేఁగినను
 కర్తము వెంటనంటియే వచ్చును గాని ఏదలనది కాదు కావున
 మిక్కిలి జాగరూకుఁడవై మెలంగవలయును

ఆ. కర్తజాల మనుచు ఘను లెల్ల బల్కేరు
 కర్తమేమి ? దానిఘనత యేమి ?
 తెలుపా నలుపా యెఱుపా తెలిసినఁ బల్కుడు,వి.

ప్రతియాపదలకును తమతమకర్తములు కారణములని
 పలుకుచుందురు గదా ! విచారించిన నిట్లు పలుకువారికి కర్త
 మనఁగ నేమి యందలి గొప్ప యెట్టిదో నలుపా తెలుపా
 తెలియనే తెలియదు నిక్కముగా తెలిసెనందుమా యిట్లు
 పలుకనే పలుకురు గదా !

ఆ. ప్రాణమాత్మ మెన్న ప్రాణిజీవిత మగు
 జీవిప్రాణ మాత్మ చేరి యొకటె
 కర్తబంధమునను గట్టువడి యుండును, వి....

ప్రాణము అత్త ప్రాణిజీవితము ననువీటిని అజ్ఞాని వేర్వే
 రుగా తలంచుచుందురు కాని నిజముఁ బరికించితి మేని జీవితమును
 ప్రాణమును అత్తయును నొక్కరూపే యగును గాని వేఱు
 కాదు. అట్లయిన వేఱుగా దోచుట యెందుల కనఁగా కర్త
 విముననే.

ఆ. మంచిగంధముఁ గన మనను రంజిల్లును

ఎంతొ వాస ననుచు నెన్నుచుండు

తా మెఱుంగ లేరు తమపూర్వవాసన, వి....

మూర్ఖులగు జనులు తామెవ్వరో ఎఱిజింతము నెత్తిరో
వీవాసలు గలవారో యెఱుంగఁ జాలరు; కాని యితరములను
లెక్కింపఁబోయెదరు కదా' ఎట్లందురా? చూడుఁడు. మంచి
గంధమును చూచినమాత్రాన మంచివాసన యని బల్కెదరు కాని
తమపూర్వజన్మవాసనను మాత్రము నెఱుంగలేరు

ఆ. మంచి నీరుపోయ మల్లె పూచును గాని

ఫలిత మొనరు పెట్టు పని జొరమిని

వంట చేయ కెట్లు వంటక మబ్బును, వి.... 315

మంచినీళ్లు పోసినందువలన మల్లె పూచును కాని ప్రయ
త్నింపకయే కాయఁజాలదు అట్టులే మనుజుఁడును ప్రయ
త్నించి కర్తముల నాచరింపక ఫలము నొందలేఁడు ఎట్లనఁగా
వంటచేయక వంటకము కలుగునా?

ఆ. మంచిరుచులఁ గోరు మంచిస్త్రీలను గోరు

మనుజుఁ డెంత చెడ్డమనసొ చూడు

డించుకంత యైన నేలని విడువఁడు, వి.... 316

మనుజుఁ డెంతటివిషయాసక్తుఁడో పరికించుఁడు. మంచి
మంచి పదార్థము లన్నియును తనకు కావలయునని కోరుచుం
డును. స్త్రీల సుత్తమురాండ్రు నిల్లరను తనకు వలయు ననునే
కాని విడచిపెట్టఁడు.

ఆ. మంచిశకునములని యెంచి పెండిలి నేయు

వారలొకరు లేరు వనుధలోన

జనులకర్తములను శకునముల్ నిల్పునా ?, వి.

అన్నిశకునములను మంచివిగానే చూచి పెండి చేయఁగల వార లీలోకములో నివ్వరును లేనేలేరు. ఒకవేళ చూచి యట్లు చేసినను అయ్యవి మనుజులు చేసినకర్తములను పోఁగొట్టఁ జాలవు.

ఆ. మంటిలోనఁ బుట్టి మంటిలోనఁ బెరిగి

మన్ను జూచి సరులు మగ్నులైరి

మన్నుమన్ను జేర మది నిల్పలేరయా ?, వి....

వృద్ధికారములగు దేహములవలనఁ బుట్టి యామృత్తునకే మగ్నులై పరమును కాన లేక ప్రయాసపడి చిట్టచివరికు మన్నును మన్నుతో చేర్చునంతవఱకును మనస్సును నిగ్రహింపలేక పోయిరి. జీవులు ఎంతటియజ్ఞానులో కదా !

ఆ. మతపుభేదము గలమాయసంసారియై

దారిఁ దెలియలేడు తమక మొంది

దారి తెలియు నతఁడు ధన్యుడు గాఁడొకో!, వి.

ఎంత చక్కగా చదివికొనిన మనుష్యుఁడయ్యును మత భేదమును తమస్సుచే నావరింపఁబడి దారి దిస్కు తోఁచక పరిభ్రమించి పడుచు లేచుచుండునే గాని యుత్తీర్ణుఁ డగుట దుర్లభము. కావున నట్టులు గాక దారి తెలియు నాతఁడు ధన్యుఁ డగును

ఆ. మతము లెన్నియైన సతములు కావవి

సతము కర్త మగును జగతియందు

అన్నిమతములందు నరయ నొక్కటి లేదు, వి.

మతము లెన్నియైనను స్థిరములు గానేరవు. లోకములో నెప్పుడు స్థిరముగా నుండునది కేవల మొక్కకర్తమే. ఏమతము లను ఎంతవిమర్శముతో బరికించినను కొంచె మైనను స్థిరపదార్థము లేదు

ఆ. మద్యమాంసరుచిని మాదిగడై వాల

యెంగిలిఁ దినఁగానె నింగి కలదె?

భక్తిని హరుఁ గొల్చి భవ్యులు గండయా, వి.

మాంసమును దినుటకును కల్లును త్రాగుటకును మఱిగి యనాచారివుదైవముల యెంగిలిని మెక్కి నిక్కినంత మాత్రాననే స్వర్గముకలుగునా? కలుగనేరదు కావున ఈశ్వరుని సేవించి పవిత్రులు కండు.

ఆ. మధురసంబు గోరి మక్కికంబులు చేరి

చొచ్చి వెడలలేక చొక్కినట్లు

మునిఁగి విడువలేడు మూఢుఁడు కర్తల, వి....

మూఢుఁడు విషయములఁ జొరఁబడి తీపివాననఁ బట్టి లేనట్టిగలు లేనలో బడి బయలు వెడలలేక పోయినయట్టులే విషయములను వదలి ముక్తుఁడు కాఁజాలఁడు.

ఆ. మనసులోనిముక్తి మఱియొక్కచోటను

వెదుకఁబోవువాఁడు వెట్టివాఁడు

గొట్టెఁ జంకఁ బెట్టి గొల్ల వెదకినరీతి, వి....

మనసులోని సర్వదా సన్నిహితమై ముక్తి యుండఁగా
ఎచ్చటనో కలదని వెదుకఁ బోయెడివాఁడు చంకలోగొట్టెను
బెట్టుకొని గొట్టెను వెదుకఁబోవు గొల్లవానివలె వెట్టివాఁడే
యగును.

ఆ. బ్రదుకులన్ని మాయ భవబంధములు మాయ
తెలివిమాయ తన్ను తెలియ మాయ

తనదుకర్త మొకటై తనరును స్థిర మయి, వి....

బ్రదుకులన్నియును మాయలే, సంసారబంధములును మాయలే, తెలివియును మాయయే, ఈమాయ యంతయును తెలివి
వలన నశించి పోవును కాని తనకర్తముమాత్ర మొక్కటి నశింపక స్థిరముగా నుండును.

ఆ. మర్త మెఱుంగలేక మతములు గల్పించి

యూర్విజనులు దుఃఖు లొనర నుండు

గాజె యింటకుక్క కళవళపడురీతి, వి.... 325

యథార్థము నెఱిగినవార లొక్కరును లేరు. మర్తము
అను తెలిసికొనఁజాలక లోకులు మతిములు మతము లని లేని
పోని చిక్కులను కల్పించికొని చీకటింటిలో దూరినకుక్కల
వలె కళవళము నొందుదురు

ఆ. మాట చెరుపుమాట మర్తమే కర్తము

ఆశలు కడగండు లప్పుముప్పు

పాపకారణములు పలుకులు ములుకులు

లేశమైనఁ దెలియలేరు వేమా!.

326

లోకు లజ్ఞానముచేతఁ దెలియలేరు గాని ప్రపంచ మం

తయను దుఃఖిరూపమే. ఎట్లందురా ? చూడుడు. మాటలే చెఱువునట్టివి. మాటలలోనిమర్తమే కర్త మగుచున్నది. ఆశలన్నియు కడగండ్లు అప్పే గొప్పముప్పగును. పాపమునకు హేతువు లగుపలుకులే బాణములుగా నున్నవి.

ఆ. మాట నిలువలేనిమహితుండు చండాలుఁ

డాజ్ఞ లేనినాథుఁ డాడుముండ

మహిమ లేనివేల్పు మండఁ జేసినపులి, వి....

ఆడినమాటఁ దప్పక నెఱవేర్చుకొనవలయును పలికిన మాటలను నిలుపుకొనలేనివాడే చండాలుఁడు దొరయై యాజ్ఞను చెల్లించుకొనలేనివాఁడు ఆడుదానితో తుల్యుఁడు. సామర్థ్యము లేనిదేవతయును దేబెతోసాటియే యగును. కావున సమర్థుడై మెలఁగవలయును.

ఆ. మాటలోనివానిమహిమ తాఁ దెలియక

మాట తెలియలేక మమతఁ జిక్కె

మాట తెలిసినేని మహితుఁడు యోగియా, వి.

గురువు ఉపదేశించినవాక్యములో సంతర్హితుఁడుగా నున్నవానిమహిమము నెఱుఁగలేక మంచిచెడ్డలను తెలిసికొనఁజాలక మనుజుఁడు మమతిను చిక్కుకొనుచుండును. అట్లుగాక ఆవాక్యమును మంచిచెడ్డలను తెలిసికొనునేని అట్టివాడే యోగి యగును.

ఆ. మానసమున మంచి మల్లెపూవుల చవికె

బావితోటఁ జేసి బాలఁ గూడి

భోగి నయ్యెద ననఁ బోయెఁ బో కాలంబు, వి.

బ్రదికినన్నిశోజాలును గొంతెనుకొక్కలను శోరుచు
 ఫలసిద్ధికై యత్నింపకయే గాలిలో మేడల గట్టుదు ననుకొను
 చుండినవాఁ డెన్నటికిని తరింపలేడు అట్టివానికి ఆయుష్య
 మంతయు నాయాలోచనలతోనే గడచిపోవును.

ఆ మాయజగ మటంచు మనుజులు సెప్పేరు

మాయగాగు కర్తమయము గాని

మాయయైన జగము మఱి యేడ నున్నదో?, వి.

మనుజులు గు ర్తింపనేరక ప్రపంచమునంత యెను మాయ
 యని చెప్పచుందురు కాని పరికించిన నిది మాయగా తోచుట
 లేదు. అంతిగాను కర్తమయముగా నన్నది వా రనుకొను
 నట్టులు మాయయే ననుకొంద గున్నను మఱి జగము లెక్కడివి?

ఆ. మాయజగములోని మమకారవృత్తిచే

మాయఁ దగిలి మనసు మంకు విడక

మదపునేత చేత మహితు లె జ్ఞాదురు?, వి....

ఈమాయావిశిష్టమగు ప్రపంచమునందు జనులు మో
 హితులై మమకారములఁ బకి మనోమాలిన్యమును వదలి వేయఁ
 జాలక మత్తులై దుస్కర్తముల నాచరించుచుందురు . కాని
 యట్టివారు మహానుభావు లట్లు కాగలరు ?

ఆ మాయయన్ చెరసాల మన సను గొల్తునును

భేదమనెడి బొంద బెరసియుండు

నిట్టికీర్తబద్ధ కెన్నడు మోక్షంబు?, వి.... ౪౩౭

కర్తబద్ధుఁడు చెఱఁబెట్టఁబడినవానితో సమానుఁడు. ఇట్టి
 వానికి విమోచనము దుర్లభము అగును ఎట్లనఁగా: వీనికి మాయ

యే యొక చెఱపాల, మనస్సే కాలిసేతులకు గొలుసులు భేదబు
ద్ధియే బొందకొయ్య కావున కర్త బంధము దుర్విమోచనము.

క. మాయమమకారమును ద్రుంచి మఱిగినంత
కర్తకడగండ్లు చెప్పును కాలుఁ డెఱుఁగు
దీనిఁ గని మెలఁగెడివాఁడు ధీజితుండు
నాయతుల్ లేనిచో గతుల్ మాయు వేమ! 333

మాయను మమతిను పోఁగొట్టుకొని యెల్లప్పుడును జ్ఞాన
మును మఱిగియుండినయెడలను కర్తలలోనికష్టములను లోలఁ
గును. ఈయొక్తిసెఱిగి మెలఁగెడివాఁడే మనస్సును జయించిన
వాఁడు. ఉత్తరకాలమునందలి ఫలాపేక్షలేనివానికి సంసారప్రవ
త్తియును నష్ట మగును.

ఆ. మాలయం టనుచును మఱిసీళ్ల మునిఁగిరి
మూలకర్తచేత మూలఁడాయె
ఏల తెలియలేరొ! యానరసశువులు, వి.... 334

మాలవానినిఁ జూచి యంటుపడితిమని పలుకుచు స్నాన
ములను జేయుచుందురు ఆమాలవాఁడును కర్త వశముననే మూలఁ
డయ్యెను. ఈమాత్రము విషయమును మనుజులు ఎందువలన
తెలియలేరొ! గదా!

ఆ. మాలదానియంటు మంచినీళ్లను బోవు
తుఱకవానియంటు త్రుళ్లబోవు
ముచ్చవానియంటు చచ్చిన పోవునా?, వి....
మూలఁడు తాకిన గలుగునంటువోషము స్నానమునఁ బాసి

పోవును. తురకయంటు నిట్టులే కాని పైకి మంచివానివలె
యందుదొంగను స్పృశించినయంటు చచ్చినను పోజాలదు

ఆ. ముక్కుపట్టి యీడ్చుముండను చేపట్టి

తిక్కయెత్తి నరుఁడు తిరుగుఁగాక

ఎక్కడి తలితండ్రు లేమియుఁ దనకేల, వి....

కర్త వశుని గావించికొనిపోవుమండు నపుడు తిక్క
యెత్తి మనుజుఁడు తిరుగుచుండును లేకున్న ఎక్కడి తలి
దండ్రులు ఏటిసంబంధము ?

ఆ. శివాదియీకఁ దీసి మిగులఁ బెద్దల మని

కానరాక తిరుగుఁ గర్తజనులు

బయలుకోరినట్లు భావంబుఁ గోరరు, వి.... 337

తల బోడిచేసికొని యోగులము సన్నాహములు అని కర్త
బద్ధులై తిరుగుచుండుగు ఇట్లగుటయంతయు నిజ్ఞానవిలసితమే
కాని వేఱుగాదు బయలు రీతిగా భావమును కలదా! యని
మాత్రము పరికింపరు

ఆ. ముక్తి యెవ్వరిసొమ్ము ముక్కుమీఁదుగఁజూడ

భక్తి యెవరిసొమ్ము భజన సేయ

శక్తి యెవరిసొమ్ము యుక్తిచే సాధింప, వి.... 338

శక్తిభక్తియుక్తులు కాని ముక్తికాని పుష్కలముగ
హము కలవారికి మాత్రమే యబ్బును ఇతరులు ఎన్నివిధములగు
ప్రయాసముల ననుభవించినను ఈక్షాత్రమైనను వారికి ఫల
లభి కలుగదు

క ముక్తులకు నేలఁ బెట్టఁడు మూఢజనుఁడు
 దూదిమూటనఁ జాలినఁ దొడ్డకడుపు
 నించుచుండును సతమని నిత్యముగను
 కడుపు తన్నుదరించునే కడకు వేను'. 339

మూర్ఖుఁ యి న్నూ నూత్నముల నెఱుఁ జాలఁడు ఎట్లని
 యందుగా? ముక్తులకు ఏమాత్రము నొసఁగక బాహ్యతోప
 మలకు లొంగి కడుపును నించుకొనుచుండును ఇయ్యది వీరి
 నడ్డరింపఁజాలగ

ఆ ముందఁ జూచినంత మొగమోటమిని గంధ్రు
 ముందఁ కూడు దినక ముక్తి లేదు
 ముండకూటికెల్ల నూలంబె కాదయా, వి....

అజ్ఞానావిష్టులై యనుజులు కామాసక్తికే నీ నీ పొడఁ
 గనినయప్పుడు వివశుడై అస్సము నీళ్లను వదిలి తిలుగాడు
 చుండును ప్రపంచమున కంతయును ములాధారము నీయే
 కదా! ఏమి వింతి?

ఆ. ముండలదగుగోష్ఠి మునుగుచుఁ దేలుచు
 విడువలేరు సుమ్మి వెట్టినరులు
 అండఁ బాయు వెనుక సన్నియుఁ బోవురా,వి....

నీలపై గలవ్యామోహమున మూర్ఖులై జనులు పడుచు
 శేచుచు వెట్టివారై తిరుగుచుండును కాని శరీరము నశించి కర్మ
 క్షయమై నీవ్యామోహగులును నశించును.

ఆ. ముదిత నడవినుంచి మునులేడి వెన్నంటె

రామచంద్రుకంటె రసికుడేడి?

పాలువు తొలగెగువేళ బుద్ధు లట్లుండురా, వి....

కాలమును కర్తమును చక్కగా తేనిచో మనుజులబుద్ధులు చెడుమార్గమున నడుచుచుండును శ్రీరామచంద్రునంతటివిజ్ఞుడగు ఓంటిగా నాడుది యగునీ? నడవించి పోవశేచ? అట్లే

ఆ. ముందుజ్ఞాన మెప్పు మోన్మమై శిశువులు

కర్తబంధమునను గానలేక

జననమరణములకు సత్పాత్రు లగుదురు, వి....

పూర్వజన్మ సంచితమైనజ్ఞాన మెల్లను మాయచేసి కష్టపడి యజ్ఞాలై కర్తరూపముల నిజస్థితుల నెఱుంగలేక జననమరణాదులకు పాత్రము లగుచుండురు

ఆ. మునిజనములు కలగ మునిగి వెళ్లినబావి

బ్రహ్మకుఁ దలలెత్తరానిబావి

మొలలబంటిగాను ముంచు నెవ్వరినైన, వి....

ఈసంసారము మిక్కిలియును ప్రాచీనమైనది ఇయ్యది అగాధమగుకూపముతో సమానమైనది ఈకూపమునందే మునిజనులు బ్రహ్మదును పడికొట్టుకొనుచుండురు దీనిసామర్థ్య మెంతటిదో కాని ఎంతవారిగూడ మొలబంటిలో ముంచివైచును.

అ మును తెలిసినవారు మొగి నష్టమై రిల

తిరిగి చెప్పి తనుచు దిట్టవలదు

తెలియఁ జెప్పువాఁడఁ దెలియుము కర్తంబు, వి

ఈయుపదేశములు క్రొత్తవిగావు మున్నున్నవియే యని యనెదిరేమో! కాని యట్లు గాదు. తెలిసిన వారందఱు నశించిరి.

కావున తెలియఁజెప్పుచున్నాను సావధానముగా వినుఁడు సర్వ
బంధములకు మూలము కర్తవే యగును

ఆ. ముటికికొంపలోన నిటికించి జీవుని

కర్తపాశములను గట్టివేసె

నిట్టికర్తజీవి కెట్లొకో! మోక్షంబు, వి ... 346

ఈదేహ మొక ముటికిగుహవంటిది ఇందులో జీవుని
చిక్కించి కర్తపాశములచేత గట్టిగాఁ గట్టివేసి యున్నారు ఇట్లు
సర్వదా బంధనస్థితుఁడగుజీవికి ఎట్లు విముక్తికలుగునో యూ
హింపుము.

ఆ. ముటికికోలుకంత మూలంబె మడిచింత

నరక మబ్బుఁ జెంతనలుగు డెంత

పరము గోరినంత బయలగు నీవింత, వి... 347

సమస్తదుఃఖములును కలుగుటకు కేవల మొకమలినమగు
సింద్రియము కారణమగును అహ! ఈసింద్రియములవలన
నలుగుడుకష్టము ఎంతెంతయో గలదు.

ఆ. ముటికిలోనఁ బుట్టి ముటికిలోనఁ బెట్టిగి

ముటికికర్తమునకు ముటి పెమేల !

ముటి కెఱుంగు నతిఁడు ముటికిలోఁ బుట్టునా, వి

మూర్ఖులు జ్ఞానుల మని చెప్పుచు ముటికి కూపముతో
కుల్యమయిన సంసారమునఁ బడి మునుఁగుచుందురు ఇట్టి
ముటికిలో విజ్ఞఁ డగువాఁడు జన్మింప నొల్లఁడు.

ఆ. మూఁటి నీషణముల మొదలంటఁ జెరుపక

చిత్తమేల నిలుచు స్థిరముగాను

చిత్తశుద్ధి లేక శివుడు కాన్పించునా?, వి....349

ఈపక్షాత్త్రయమును సమూలముగా నశింపజేయనిది
చిత్తశుద్ధ్యము కలుగదు. చిత్తము నిలువనిది శివసాయుజ్యము
కలుగదు

ఆ. మహాదుగుణము లొకట మొదలనె యుండఁగా
కలిపి మూలఁ బెట్టి తెలివిలేక

భ్రమలఁ జిక్కు కర్మ బలువెట్టివాఁడురా, వి....

గుణత్రయము ఆరంభమునుండియే యుండినను వానిని
కలిపినిలుపుకొను తెలివి లేక భ్రమలలోఁ జిక్కికొని కర్మబద్ధుఁ
డై తిరుగువాడు నొకవెట్టివానితో సమానుఁడే యగును

ఆ. మూఢభక్తిచేత ముక్కంటిక బూజింప

మొన్నఁ బోయె వరుఁడు ముక్తుఁడాయె

పూజకేమి తనదుబుద్ధి ప్రధానంబు, వి....351

పూజకంటెను బుద్ధియే ప్రధానమైనది బుద్ధి మంచిది
గలవానికి తక్కినసాధనసంపద యేదియు నక్కఱలేదు మాడుఁ
డు. మూఢభక్తిగలవాఁడు చిరకాలమునుంచి ఈశ్వరు నారాధిం
చువార లట్లే యుండఁగా, తనమనోరూఢి నాతిని బూజింపి
త్వరగా సిద్ధుఁ డయ్యెను

ఆ. మూల మెవ్వ రనుచు ముగ్గురిలోఁ గల

మూల మెఱుంగలేరు మూఢజనులు

మూలమంతటికిని ముఖ్యము కర్తము, విశ్వ....

త్రిమూర్తులలోఁగల నెవ్వరు ముఖ్యులని జనులు తగవు
 లాడెదరే కాని నారము నెఱుగలేరు నిజమును విచారించితిమా
 ఆత్రిమూర్తులకును ప్రపంచమునకంతకును కర్తమే ముఖ్యము
 అగునని తేలును.

ఆ మూలవిద్యయందు ముఖ్యతేజములోన

మెలఁగుచిత్పరుండు విహీరుపగిది

కాలకర్తములకు గాలుండె నాక్షిరా, విశ్వ ...

ఆత్మవిద్యయందును ఆత్మతేజమనందును జిత్తునారాధిం
 చునాఁ డెల్లప్పుడును మగ్నుడై యుండును అట్టివానిని
 లోకులు బరిహసించురు * ని యట్లు గారు

ఆ మాట లుడుగకున్న మంత్రంబు దొరకదు

మంత్రముడగకున్న మది కుదురదు

మనసు నిలుపకున్న మఱిముక్తి లేదయా, వి....

మానము వహింపని సుంతివఱకును మంత్రసిద్ధి కాఁజా
 లదు, మంత్రసిద్ధిమైనఁగాని మనస్సు నిలవదు మనస్సు నిలి
 చినఁ గాని ముక్తిలేదు

ఆ. మైథునమునఁ బుట్టి మానవులందఱు

తిరుగుచుందు రెపుడు తెగువులేక

యెందులోన బుట్టు కందులోనేగతి, విశ్వ.... 355

తాత్పర్యము సులభము.

ఆ. మొదటితరువునందు మూఁడకొమ్మలు పుట్టె

అనలుకొనలు తీగలాకు లమరె

పువ్వుపిందెపండ్లు భువనము ల్నిండెరా, విశ్వ....

మూలాధారమునందు త్రిగుణములు పుట్టి వానితో
సమస్తప్రపంచమును అట్లుకొని లోకములు నిండిపోయెను.

ఆ. మ్రాను తగినదై న మహితమావస్తువుఁ

గా నొనర్తు రట్లుకాక యున్నఁ

కాల్తు రట్లే కాదె కర్తులగతి గూడ, విశ్వ.... 357

కర్తము మంచిదై న ఫలమును పంచినదే యగును ఎట్లు
నఁగా మ్రాను మంచిదై నచో అచ్యుతాపమగువస్తువునుగా నొన
ర్తురు లేకున్న కాల్చి వేయుదురు అట్లే కర్తులకుగూడ శుభ
దుఃఖములు

ఆ. మ్రుచ్చ్యమాన్త్ర కేఁగ ముల్లె విఘ్నముఁ గాని

మ్రొక్కఁ బ్రొద్దు లేదు మొనసి యెపుడు

దొంగకుక్కకుండ దొంతులు మోయునా?, వి.

తాత్పర్యము సులభము

ఆ. యోనిబంధుఁ డగుచు నొనర జన్మము నొంది

హానివృద్ధిచేత నలసుఁ డగును

కాని దానిమహిమఁ గడమొదల్ దెలియదు, వి.

జననము నొంది హానివృద్ధిలవలన మందుఁడై కర్మయొప్పు
చుండునే గాని అకర్మపునిజరూపు నెఱింగి విముక్తుఁ డగుటకై
యత్నింపఁడు

ఆ. యశావనమున నీశునిధ్యానమున మది

నిలువనపుడు ముందు నెగ్గఁ గర్త

చేయనియతనికి క్షితిసౌఖ్య మేదయా?, విశ్వ....

యశావదళముం దీశ్వరుని ధ్యానించుచు తద్రూపమును

మనస్సులో నిలపక యుండినచో ఎన్నిజన్మము లెత్తినను కర్మములు పక్కము రాజాలవు. రానిచో నుభమును కలుగదు.

ఆ. రాయియై యహల్య రాముపాదము సోకి

యాడుదయ్యె నందు రవనిజనులు

చేయునుకృతము లిల శిలలై నఁ దప్పవు, విశ్వ

అహల్య శిలారూపమై రామునిపాదధూళిసంయోగము వలన స్త్రీరూపమును ధరించెనని శ్రురాణములఁ బల్కుచుండురు కాని చేసినకర్మములు రాశైనను తప్పవు

క. లోకము తను ఛీ యననా

యాకీడులొనర్చుచుండు నధముఁడు ధర్మం

బేకొలఁదియొ తా నెఱుంగ నె

కాకులు మడివస్తు వెఱుంగఁగలవా వేమా! 362

సీచుఁడు తనను లోకు లందఱును ఛీ ఛీ యని పలుకుచున్నను పెడజెవిని పెట్టి లోకముల కపకృతియే చేయుచుండును. అయ్యది వాని స్వభావము ఎట్లనఁగా పెంటలలో తినెడికాకి మడివగ్తువు నెఱుంగ గలుగునా? లేదుకదా! అట్టులే

క. వచ్చునది పోవునది మఱి

వచ్చెడిదియుఁ గాన లేరు వరుసయె యనుచున్

విచ్చలవిడిగాఁ దిరుగుచు

జిచ్చునఁ బడుమిడుతవలెను క్షీతిలో వేమా! 363

కిర్దులు జరుగుచున్నట్టిదానిని జరుగఁబోవుదానిని జరిగినదానిని గుర్తింపలేక యజ్ఞాలై నిష్వలోఁ బడుమిడుతచందమున చచ్చిపోయెదరు.

ఆ. వలపుఁ జూపి మదిని వర్ణించినంతనె
వెతలఁ జిక్కుచుండు వెట్టివాఁడు
కులముఁ గోరువాఁడుగుణహీనుఁ డగువాఁడు,వి.

శేనిపోని ప్రేమను ప్రకటించినంతమాత్రాన మనుజుఁడు
మోహజాలములఁ బడి యుత్తహకులఁడ నని యనుకొనుచుం
డును విచారించిన నిది కర్తమూలము

ఆ. వలలు పన్ని దుష్టవన్యమృగంబులఁ
బట్టవచ్చుఁ గాని పాడుకర్త
గురునిబోధ లేక కుదుట నొందదు నుమీ, వి.

అడవిలోని దుష్టమృగములనుఁ గూడ వలలాడ్డి పట్టు
కొనవచ్చును గాని ఈదుస్సాధ్యములగు కర్తములను గురబోధ
యక్కఱ లేకుండఁగనే సాధించుట కష్ట మగును.

ఆ. వాక్కుచేతఁ దప్పు వాపులు వరుసలు
వాక్కుచేతఁ దప్పు పనితగుణము
వాక్కుచేతఁ గలుగు వరకర్తములు భువి, వి.

మాటయే లోకమున కంతకును మూలము. వానిని వరు
సను దప్పించునది మాటయే. స్త్రీల స్వభావమును మార్చునదియును
కర్తములను గట్టునదియును మాటయే యనఁదగును

ఆ. వాగు లడ్డుగట్టి వల్లకాడులు దున్ని
మును నడిచెడి త్రోవ ముండ్లు గొట్టి
పైరుఁ బెట్టునట్టిపావులు గలరొకో, వి.... కిరీ
వాగులు పంకలు బిగించి శక్తకానవాటికలను చెడఁ దున్ని

తోపలనిండి ముండ్లకంచెలను వైచి పైరు వేసికొని కర్త
బద్ధుడై యల్లాడుచుండును

ఆ. వాడ కులము లేక వర్తిల్లు మనుజుండు

కర్త బద్ధుడగుచు ఘనత లేక

లేనివాని బోలి దీనవాక్యము లాడు, వి.... 368

కులము శీలములు లేక మనుజుడు కర్తవశమున తనకు
గలగొప్పను గూడ సరికునేయక నిచయిని బొంగును

క. వాదమున నడచు నరుడగు

గాదనఁగా భూమి దిరుగుఁ గడుసరి యైనన్

యేదైన హానివచ్చిన

సాధనవాదంబు నడవఁ జరుగదు వేమా! 369

ఎప్పుడును ఏదారి యనిన కోదారి యను మనుజుడు
ఎప్పటికిని మంచితోవకు రాజులఁడు. అట్టివానితో సాధు
వాదమునకుఁ గడఁగినను నిప్పియోజనమే యగును

ఆ వానరాకడ మఱి ప్రాణంబు పోకడ

కానఁ బడదు కాలకర్తవశతఁ

గానఁబడిన నెప్పు కలి యిట్లు నడచునా?, వి....

కాలకర్తవశమువలన వర్తిపురాకడమును ప్రాణపుపోక
డయును కనుపట్టవు అట్లుగాక ముందు రాజోపువిషయములు
తెలిసియే యుండునేని కలి యిట్లు గడ్డలగునా?

క విడువని మాయాకర్తము

గడువఁగ లేరైరి జనులు కడుఁ జిత్తముగాఁ

నుడినడి పుట్టుచుఁ జచ్చుచుఁ

గడ తేరుట గాన్పు పెట్టు ఖలులకు వేమా! 371

జనులు అవంతముగా మాయావృతులై దానిని దాట
నేరక నుడిలో ఒడి తిరుగునట్లు ఆమాయలోఁ బడి చచ్చుచు
పుట్టుచుందురు ఇట్టివారు ఏవిధముగా వైనను కడతేఱఁజాలరు.

ఆ వితర్గుణుండు తా నె విజ్ఞానశుభ మూని

మతికి గతి యటంచు మాన్యబుద్ధి

సతతమాత్మఁ గర్తవ్యసందేహములు తోయు, వి.

త్యాగియగున యె తనఁ తా నే విజ్ఞానము నార్జించి
కొని పూజ్యభావముతో మెలగి సందేహములను వదిలి వైచి
అత్తి నాక్షాత్కారము నొందుకొనును

ఆ విత్తనంబు గురువు విశ్వంబునకు నెల్ల

బ్రణవ మంత్ర మరయఁ బరమఁ గురువు

కర్తగురువు సుమ్ము గాయత్రిమంత్రంబు, వి....

సనుస్తప్త పంచమునకు మూలకాగణము గురువులే యగు
దురు అట్టిగురువుల కంటికి గురువు ఓంకారము ఆయాంకా
రము గాయత్రిరూపమున కర్తలనుండి కడతేర్చుటకు గురు
రూపగును

క విత్తును నుముకయుఁ దమలో

బొత్తున పుట్టగను పొట్టుపోయినభంగిన్

వేత్తగు నాతనికర్తం

బితైఱఁగునఁ గడచిననును ననువుగ వేమా! 374

ధాన్యముపై నున్నపొట్టుగడ్డి మొదలయినవానిని తొలఁ
గించి శుద్ధము చేసి దంచి లోనిబియ్యమును పొందునట్టులు గానే
విజ్ఞానియును గర్తలను తొలఁగించి లోనున్నబ్రహ్మమును కన
వలయును.

ఆ. వ్రాత వెంటఁ గాని వర మీడు దై వంబు

చేతికొలఁదిఁ గాని వ్రాత కాదు

వ్రాత కజుఁడు కర్త చేతకుఁ దాఁ గర్త, వి.

దైవము వ్రాత ననుసరించి యుండును వ్రాత చేతి
కర్తము ననుసరించి యగుచుండును కావున నొసలివ్రాతకు
ఈశ్వరుఁడును చేతకు తానును కర్త లగుదురు

ఆ. శనియె చాల దనుచు ననిరట కొందఱు

శనికి చాలనిదది కనఁగ లేరు

కర్తఫలమె మిగులఁ గిష్టముల్ గుఱుపురా, వి....

లోకు లనేకులు శనిచాలకపోవుటవలన తమకు కష్టములు
వచ్చిన వని యందురు కాని ఆశనికి ఏమి చాచున్న నిటు
యిల్లిల్లు అల్లాడవలసివచ్చినది? కావున నందఱికిని కర్తమే మూల
మగును

ఆ. శూలినెంచిమదిని శుద్ధాంతరంగుడై

కాలకర్తములను గాలఁద్రొక్కు

మేలుపూర్ణపదవి మెచ్చును శివయోగి, వి....377

ఈశ్వరునివేడి పరిశుద్ధమగువంతఃకరణము గలవాఁడై
కర్తములను తుదముట్ట నణఁగఁద్రొక్కి యుత్తమ మగుపూర్ణ
రూపమును పొందవల యును.

ఆ. సతిని చూచి చూచి సౌఖ్యంబు తాఁ గోరు
గతిని కానలేడు కర్తజీవి
గతులు సతులవలనఁ గానంగ లేరురా,వి373

స్త్రీని చూచి తాను సుఖంపవలయునని యజ్ఞుడై కోరు
చుండునే కాని చివఱకుఁ గలుగబోవుగతి నెఱుంగలేడు. గతు
లెప్పటికిని సతులవలన కలుగఁజాలవు

ఆ. సతులఁ జూడఁ జూడ సంసారి కాఁగోరు
సుతులు పుట్టఁబుట్ట వెతలఁబడును
గతులు చెడఁగ చెడఁగ గర్తమం బేచ్ఛను, వి.

స్త్రీలను చూచుకొలఁదిని సంసారి కావలయునని కోరు
చుండును కొడుకలు పుట్టినపిమ్మట దుఃఖములపాల్పడును ఈ
రీతిగా గతి తెల్లవారినపిమ్మట గర్త మని యజ్ఞతచేత నేడ్వఁ
జూతురు.

ఆ. సుఖములెల్లఁ దెలిసి చూసంగ దుఃఖముల్
పుణ్యములును కర్తపూర్వకములె
కొఱత వేయ దొంగ కోరిన రీతిగా, వి 350

సుఖములన్ని యు దుఃఖరూపములే పుణ్యములును పాపపు
రూపులే. అయినను మనుజులు కర్తవ్యతచేత దొంగ తనంత తాను
కొఱత వేయు మని కోరునట్లు సుఖములను పుణ్యములను కోరు
చుండురు

ఆ. సుతులచేతఁ బుణ్యసుఖము నొందుదు నని
మనుజుఁ డుండు కర్తమతముఁ దగిలి
ఏనుఁగు పడియున్న నెత్తునా మళకంబు, వి

కొడుకులు వుట్టిన వారిమూలమున నుత్తమలోకసౌఖ్యములను పొందగలనని మనుష్యుడు కర్తవ్యధర్మమై మెలగుచుండును ఇది శ్రమ ఎట్లందురా? చూడుడు ఏనుగు ఎత్తు పడిన దోమలు ఎత్తగలవా? అట్లులే

ఆ సేతునందు మురుగ ఊతే గాకి తెలుపానె ?

కాళికేగఁ గ్రద్దఁ గరుడుఁ డగునె ?

బదరి కరుగ వృద్ధ బాలుండు గాఁడయ్యా, వి....

మనజాలు తమతమపురాతనకర్తములవలన పుణ్యులయ్యెదగుగాని కాశీబదరికాశ్రమాదులను పోయినఁ గాఁజాలరు సేతువులో మునిగినకాకి హంస కానియట్లులే కాశీకిపోయిన గ్రద్ద గరుడుఁడు కానియట్లులనే వీరును కాఁజాలరు

ఆ. స్థిరులు గాక తుద్రజీవులలోఁ జేరి

యెచ్చుతగ్గులందు హీనమతులు

గాడ్డెపిల్ల లగుచుఁ గ్రక్కునఁ జెడుదురు, వి ...

స్థిరభాషముఁ గనలేక చంచలులై నీచులలోఁ జేరి నీచులు తెలివితేనినడ్డిజంతువులై చెడిపోయెదరు

ఆ హరికి దొరకె నందురా సిరి యప్పుడే

దొరకె గాదె విషము హరున కరయ

ఎవని కెట్టు లగునొ యెవ్వఁ డెఱుంగురా?, వి.

తాత్పర్యము సులచి

క. హరివిధి సురిమును లాదిని

మొఱసియుఁ జన్నించి పినప మేలుకొ కెడఁగా

జరయందు మరణమందును

వరుసన్ వర్తిలిరి కర్తవాసన వేమా! 385

బ్రహ్మవిష్ణు మనీశ్వరాదులంతటివారు కూడ కర్తవ్యమున జననమరణములను ముదుసలితనము నొందుచును కర్తవాసనలను తప్పించుకొనలేక పోగా నొక మనుజమాత్రు లెంతటి వారలు!

ఆ. హంస మానసోద మంటక తిరుగునా ?

ముట్టుఁ గర్తవ్యము ముఖ్యముగను

యోగి తిరుగు హంసభోగముతోడను, వి.... 386

హంస మానసోదకమాలతో దిరుగుచు నందలిపంకముచేత స్పృశింపబడని ముట్టులే జ్ఞాని కర్తవ్యమందు సంచరించుచున్నను నిరుపమాన మగుపరమహంససాక్షాత్కారభోగముతోఁ దొలగుచుండును

ఆ. హేమనగము చేత నెప్పుడు గలవాఁడు

వెండికొండపై ని వెలయువాఁడు

ఎత్తనలసె బిచ్చ మేమన వచ్చురా, వి.... 387

మేరువుచేతులలో గలిగి రజతాద్రియందే కాపురముండు నీశ్వరునంతటివాఁడును కర్తవ్యమున భిక్ష మెత్తుకొని జీవించవలసి వచ్చె ననఁగా నొక సామాన్యులను గుఱించి చెప్పవలసిన దేమియున్నది

ధైర్యపద్ధతి.

ఆ. అచ్చపడఁగ మనసు మచ్చికఁ జేఁబట్టి
మచ్చటించి శివునిమూర్తిఁ జూచి
కుచ్చితంబు మాని చొచ్చుటే యోగంబు, వి.

కుదిరికగా మనస్సును మచ్చికఁ జేసికొని నిరంతరధ్యానము
నొనర్చుచు ఈశ్వరునిరూపును గుఱివించి కుత్సితగుణములను
మాని ధైర్యమునఁ బరేశుని జొచ్చుటయే యోగ మనఁబడును.

ఆ. అరసి ధైర్య మూని యశితముకాముఁడై
నిన్ను నమ్మి నిష్ఠ నెగడుచుండి
నిన్ను గొల్వ ముక్తి నిశ్చయముగ గల్లు, వి....

పరమేశుని నిజరూపును విచారించి ధైర్యమును విహించి
యాధిక్యమును గోరుచు జేవుని నమ్మి మిక్కిలి నియమముతో
ప్రవర్తించుచు నేవించు నేని ముక్తి నిశ్చయముగాఁ గలుగును.

ఆ. అంతరంగమందు నభవు నుద్దేశించి
తలఁపఁ దలఁప ముక్తి తనకుఁ గలుగు
బాహ్యరంగమందు భయమొంద ఫల మేమి?,

మనస్సులో నితరవిచారములను దలఁపక జన్మమరణాది
కూహ్యుడగు నీశ్వరుని నిరంతరము ధ్యానించిన ముక్తి కలిగి
తీరును కావున బాహ్యవిషయములకై భయము నొందకుము.

ఆ. అదరివడక మనను నానందమును గోరి

మదిని మెలఁగువాఁడు మాన్యుఁ డరయ

సదమలత్వమునను శాశ్వతేశ్వరుఁ డగు, వి....

ధ్యానకాలమున నేవి యైనను విఘ్నములు పొసఁగె నేని
యధైర్యము నొందక యానందకాముఁడై మనస్సున నీకుని
ధ్యానించువాఁడు తత్తముఁ డనఁదగును అట్టివాఁడు నిర్మలత్వ
మున నీశ్వరభావము నొందఁగలఁడు

ఆ అదరి బెదరు లేని నందంగరానిది

ఉండుఁజూడఁ బెద్దపండు గాను

పండుపడినఁ జెట్టుఁ బట్టంగలేరయా, వి.... 392

విఘ్నభయమువలన నుత్తర బెదరు లేండులకు ?
ఈశ్వరునిరూపుఁ బరికింపఁగా నొకదివ్యమగుఫలమువలె నగుపడు
చున్నది కాని దానిని చివఱివఱివ ధీరులై పట్టఁగా జాలరు.

ఆ. అరుణునందయసంఖ్య యస్తమానపుసంఖ్య

జననమరణసంఖ్య జాతీసంఖ్య

దీని నెఱిఁగి యోగి ధీరుఁడై యుండును, వి....

! యోగి యితరమనుజులవలె జననాదిగుఱిఖములచేత నిరు
త్సాహుఁడు కాక ధీరుఁడై యుండును అతని కిట్టి ధైర్యము
ప్రతీసమునుకలుగు నూర్జ్వరము నూర్జ్వస్తమయాదులవలన
కలుగుచున్నది.

క. అష్టాంగయోగసాధన

కష్టంబుల కోర్వలేడు కనలేడు గదా

చేష్టలు విడువని జీవికి

కష్టంబగు పుట్టఁ జావఁ గతి యగు వేమా'. 394

సోమరియై సామాన్యుఁడగు జనుఁడు అష్టాంగయోగ ములయందిలి సాధనములకును కష్టములకును సహింపఁజాలక చేష్టల విడువక యుండును. అట్టివాని కయ్యది జననాదిక్షేళ దాయక మగును.

ఆ. ఆత్మలోనిజ్యోతి యమరుట లింగంబు

తెలివిచేతఁ గాని తేటఁబడదు

అది యధైర్యపరుని కంటదు మదిలోన, వి....

హృదయములో నున్నప్రత్యేక త్విజ్యోతియే లింగరూపము అయ్యది పరిశీలనానిహిత మగుబుద్ధిసాయ మున్నగాని తేటతెల్లము గాదు అయ్యది ధైర్యము కలవానికే కాని ఆ ధైర్యము కలవానికి అంటనేఱదు

ఆ. అది నెవరు పుట్టి రది తెలియంగోర

సాఱది యగును పిదప సుఖము లేదు

అది శక్తి యన్న నది బయలని నమ్ము, వి.... 396

ప్రపంచమున కంతకును అది యెవ్వరిని మూలకారణమును వెదుకఁబోవ సోదెవలె నెప్పటికిని తెగక చిక్కుకలుగును. ఒక వేళ తెగినను దానివలన నినుమంతయును ప్రయోజనము లేదు. కావున నొక్కమాటతో జెప్పెదను అదిశక్తి యనఁగా నది యాకాశరూపమని నమ్మి సేవింపుము

ఆ. ఇంతి వగవ దేల ? ఏకాంతబుద్ధితో

హరిహరాదులందు నాశ లుడిగి

శాంతబుద్ధి నుండ సమకూడును సుఖంబు, వి.

పరేశునిధ్యానమునకు చారపుత్రాదు లడ్డని యేల చింతి
లెదవు. ఏకాంతబుద్ధి గలవాడెవ్వై శివవిష్ణ్వసులయూ దగు ప్రత్య
భిజ్ఞును వదలి కేవలము శాంతిబుద్ధితో నుండుటకు యత్నింపుము.

ఆ ఇలను జ్ఞాన మనెడి యీత నేర్చినవాడు

జడధి యనెడితమము జడియక విడి

విలయ మనెడిగట్టు వెఱవక దాటుచు, వి.... ప్తి

ఎట్టిసంసారమును చాలెనమా యని యనేకులధైర్యము
జెందుదురు కాని నీవు భయపడకుము జ్ఞాన గునునది యీత
వంటిది ఇట్టియీత నేర్చినవాడు అజ్ఞానయుక్తమగుసంసార
మనుసమద్రుమును ఈది ప్రళయమునుగట్టును తప్పకదాట
గలడు

క. ఉచితమిత్రులు సతిసుతు లూరుపేరు

ధనము ధాన్యంబు పాడియు ఘనమతములు

నాశమొందును ధీరుడై నవ్వుబోకు

నీవె స్థిరుడ వెఱుంగరో నిన్ను వేమా! 399

మిత్రులు భార్యబిడ్డలు ఊరుపేరు మున్నగునవి యన్ని
యును నశించునట్టివే గనుక ధైర్యము వహించి వీటిని నవ్వుక
నీలానిరూపమును గాంచి తరింపుము.

ఆ. ఉడుముతోఁకఁ బట్టి యురిదిగా లాగిన

అడుగువిడక పూని యూని యుండు

ముఱికి పైనఁ జేరు ముద మొందవలెనయా, వి.

మనస్సు మిక్కిలి చంచలస్వభావము గలయుడుము
వంటిది. దానిని పట్టుకొని బంధించిన నిలువఁబడి కష్టములను
సహించిన యాత్మ సిద్ధికి సహాయకారి యగును ఇట్లు చేసి సాధ
కుఁడు గడతేజవలయును

ఆ. ఊతకఱ్ఱఁ బట్టి యురిదిగాఁ బోవుచు

కోతి కొమ్మలందుఁ గుదిరినట్లు

జ్యోతియందు పొంచి సోహంబు గనుమయా, వి

సాధకుఁడగువాఁడు అస్థిరములగు నీకరీరాదుల తఁకార్య
సిద్ధి యగునంతవఱకు నెదలిపెట్టక ఊతకఱ్ఱను చేతఁబట్టుకొని నెమ్మ
దిగా తిరుగుచు కోతి చెట్టుకొమ్మలపైన లాఘవముగా సంచ
రించినట్లులు సంచరించుచు నంతజ్యోతినిఁ గని కై వల్యము నొంద
వలయును

ఆ. ఊపఁబోయి కొంత యూఁగించి విడిచిన

నూగు గాని గమ్య మొంద లేదు

పట్టుపూన్కి కొలఁది పనిసేయులక్ష్యంబు, వి....

మనస్సును స్వాధీనము చేసికొనుటకై యత్నించి కొంత
వఱకు నియమించి సాంతముగా ఘనసిద్ధి యగునంతవఱకు చిక్క
పట్టక విడిచిన విడిచిపోవునే కాని ఫలము నొందలేడు కావున
మందిరూన్కితో సిద్ధికోఱకు యత్నింపుము.

క. ఊరులు పల్లెలు మానుక

వారిక యడవిం జరించు వాడరుదెంచు

నేర్పరులు కూరలు మెసవెడు

ఏటిడి కెట మోక్షపదవిఁ జిక్కును వేమా!. 403

ఊళ్లును పల్లెలును తిరుగుట మాని నిస్సంగుఁడుగా నుండ
వలెనని చెప్పికొనుచు అడవులలో తిరిగి యింద్రియజయమును
ధైర్యముతో గాంచలేక ఆకులముతో పొట్టనింపికొనువానికి
మోక్ష మెట్టులు కలుగును ? ఆనఁగా—కలుగదు

ఆ ఎండనీడవన్నె యేక మానట్టుగ

నిండుకుండలందు నిలువఁజేసి

దండితత్త్వ మెల్ల తలపోసి చూడరా, వి.... 404

నుఖదుఃఖములను ఎండనీడలను ఏకరూపముగా తిలకించి
నిశ్చలుఁడై దైవరూపమును తలపోయుచు తత్త్వముయొక్క
పూర్ణరూపమును ప్రత్యక్షముఁ జేసికొనవలయును

ఆ. ఎదుటి తనబలంబు లెంచుకోనేరక

డీకొని చెలమునను తీర్చే నేని

వెలుఁగుదివిటిసేవ కేర్పడు చందము, వి.... 405

తనబలము నెదుటిబలమును చక్కగా యోజించికొని
డీకొనవలయును. అట్టులుగాక కపటముగా పోరుటకు తలపడ
నేని వ్యర్థమే యగును ఎట్లనఁగా కాంతి దివిటిసేవ కేర్పడిన
రీతినియని భావము

ఆ. ఎఱిగిన శివపూజ యెన్నఁడు చెడిపోదు

మొదలఁ బట్టుపట్టి వదలరాదు

మొదలు విడిచి గోడ తుదిఁ బెట్టుగల్గునా?, వి....

తనకు తెలిసినంతమును నెన్నియెండ్లు కడచినను జ్ఞానము
మాసిపోదు. ఏపనికైనను పట్టుబట్టి నెగ్గింపనిదే వదలివేయ
రాదు. ఏల యనఁగా : పని మొదలునుండియే చేయ సాధ్యము

గాని తుదనుండి కాదు, గోడ మొదలునుండి వదిలి తుదనుండి బెట్టగలుగునా ? కలుగదు.

ఆ. ఎఱిగి మననుఁ బట్టి యేకాంతమునఁ జేర్చి
పఱుగువిడక భావపరమునందు

తరముగానిబయలు దాకుట పరమగు, వి....407

యొక్కాయు కములను నిజానిజములను గమనించి యేకాంతముగా నుండి త్వరపడక తనకు గలిగెడియనుభవజ్ఞానము నంతయును భావరూపమునుగా తలచి బయలుఁ జెందుటయే పరమగును.

ఆ. ఏకరూప మమర నెందాఁకఁ జూచినఁ

బోక యెఱుకవలనఁ బొందుపడదు

తాఁకి మదిని నిల్పు తత్తర మందకు, వి.... 408

ప్రపంచము నంతయును వికృతభావమునఁ బరికింపవలయునని యెన్నివిధములఁ బ్రయత్నించినను జ్ఞానము లేనిది సాధ్యపడదు. కావున జ్ఞానమును పూర్తిగా నార్జించి ఈశ్వరుని సేవింపుము అధైర్యమునుబొందకుము

ఆ. కట్టువార లేరి కట్టనివా రేరి

కట్టికట్టనట్టి కర్తు లేరి

గట్టిపఱచి లెస్స కనుగల్గి చూడుము, వి.... 409

మనస్సును అరికట్టలేఁబోయితిమి కదా యని విచారము నొందకుము. నిజమును పరికించితిమా ఈ ప్రపంచములో కట్టుసామర్థ్యము గలవారు గావి కట్టలేనివారు గాని కట్టియును కట్టలేనివారుగాని లేరు. కావున నారూఢజ్ఞానఁడనై ధైర్యము వహించి పరమాత్మునిఁ జూడుము.

ఆ. గుణవికారంబులను ద్రొక్కి గుట్టు తెలసి
 ధణధణాన్వితప్రణవంబు దాటఁ గాని
 తృణము సర్వం బటంచును తృప్తి గలిగి
 గణుతిఁజేయును మిన్నక ఘనుఁడు వేమ'. 410

సమస్తగుణవికారములను మొదలంట తొక్కి వాటిగు
 ట్టునంతయు నెఱిగి ఓంకారస్వరూపమును చక్కగా నెఱి
 గినఁగాని సమస్తము నాబ్రహ్మమే యనుజ్ఞానము గాని యానం
 దముగాని కలుగదు అయ్యది కలుగునంతకు సంతృప్తుఁడు నాక
 గొప్పవారు ధీరులై యత్నించుచుండురు

ఆ. గుఱుతు గూడు చేసి గుణము వత్తిగఁ జేసి
 సరవి, కర్మసమితి జమురు సేసి
 మూల నొక్కజ్యోతి ముట్టించి చూడరా?, వి.

బ్రహ్మమును కాంచలేను కాబోలు నని యధైర్యము
 నొందకుము. అందుల కొకసాధనమును తెల్పెదను. అట్లు చేయు
 ము. బ్రహ్మము మాయ యను చీకటికోసలో నిమిడియున్న
 యది దానిని గనుటకు దీపము కావలయును గాన లక్ష్మ్యమును
 గూడుగా చేసి గుణమును వత్తిగా చేసి కర్మను చమురుగా చేసి
 జ్యోతిని వెల్గించి కనుము.

ఆ. చీకటింటఁ జేరి చింతింపఁ బనిలేదు

రాకపోక లెఱిగి రంగుమీఱ

నేక తేజమునను నిలఁద్రొక్కి చూడరా, వి....

అజ్ఞానాంధకారమునఁ బడి యధైర్యమునఁ జింతింపవల

సినఁ బని లేదు. చుటి యుపాయ మేమియనెదవా ? జ్ఞానము
రాకపోకలను గుర్తించి తద్వారా తేజోరూపునిఁ గని వెలయుము.

ఆ. చుట్టుపరిజనంబు సుఖలీల చెలువంబు

నడుమ నాయకతయు సర్తనంబు

బ్రహ్మపదము మీరు బ్రదుకుఁడీ జనులార, వి.

బ్రహ్మనందము రాజసౌఖ్యములాటిది చుట్టును బరిజన
మును సుఖలీలయును నడక రాజరీవియును మహానందిప్రపర్త
నముఁ గలిగి యొప్పుచుండును కావున నిట్టియానందము నొంది
బ్రదుకుఁడు.

ఆ. ఛేద్యమైనదానిఁ జేవట్టినాఁ డని

మూలవస్తు వెట్టు కేలఁ జిక్కు ?

దాని మానఁ గలుగు దార్ధ్యంబు నిక్కము, వి.

సత్త్వగుణమాయఁ బ్రవర్తించినకారణమున మూలకారణ
మగు బ్రహ్మము వాని కేరీతిగా సిద్ధించును ? సిద్ధింపదు కదా
కావున నామాయను విడచిన ధైర్యము చిక్కి జీవన్ముక్తి కలుగును.

ఆ. జాతివేటు లేక జన్మక్రమంబున

నెమ్మదిని సభవుని నిల్పేనేని

నఖిలజనులలోన సతఁడు ఘనుండయ్యా, వి....

జాతిగుణక్రియాదిభేదములను సశింపఁజేసి కేవలమును
జన్మపురీతిగా ఆనఁగాః జన్మము మొదలుకొని ఈశ్వరుని హృద
యపీఠిని ధ్యానింపవలయును. ఇట్టివాఁడే సమస్తజనులలోకిని
ఘనుఁ డనఁదగును.

ఆ. తనువనఁబడు వెంటఁ దగుశత్రుమిత్రుల

తెలియలేనివాని తెలి వదేల ?

తెలిసి చక్కబడిన దివ్యామృత మ్మదే, వి....

శరీరము ఒకయింటిపంటిది ఈయింటిలో ననేకులు శత్రువులు గలరు ఈశత్రువులను గుర్తింపలేకున్న తలువార వానితెలివి తేట లెందులకు ? వారిని గుత్తించి ఆపాధను తొల గించుకొనువానికి వేటేయమృతత్వము అక్కడయే లేదు.

ఆ. తాము వెలయునూర త్నామంబు వాటిల్లు

నట్టియూరువిడిచి యవలఁ బోరె ?

కొలఁకు లెండినంత కొక్కెర లుండునా ?, వి.

ఉన్నయూరి కలుపు వచ్చిన దానిని వదిలి మఱియొకచో టికిఁ బోవలయును. అట్లు అయిననే బుద్ధిమత్త్యమునకు లక్ష్యము అగును ప్రపంచధర్మము నిట్టిదే మడుగులెండిన నింకొక చోటికి కొంగలు పోవుట లేదా !

ఆ. తారకంబుఁ జూచుదారి వేఱుగ గద్దు

సమముగాను జూడఁ జక్కఁబడును

వెట్టిగాను జూడ వెలుగెల్లఁ బొలురా, వి....

బ్రహ్మమును పరికించు దృష్టి యొకవిధమైనట్టిది. అయ్యది వేఱుగనే యున్నది దానిని తగినదృష్టితో చూచిన కార్యము సిద్ధించునే కాని వెట్టివెట్టిచూపులఁ జూచిన నినుమంతయును ప్రయోజన ముండదు.

ఆ. దేవుఁ డనఁగ వేఱుదేశ మందున్నాఁడె ?

దేవుఁడనఁగఁ దనదుదేహముపయి

వాహనంబు నెక్కి వడి గదలును జూడు, వి....

దేవుడనఁగా వేటేదేశములో లేడు తనదేహము
లోనే యున్నాడు అతఁ డెప్పుడును మూలఁ బడియుండక
వాహనారూఢుడై బయలు వెడలుచుండును.

ఆ. ధైర్యయుతున కితరథన మైన నదురేమి ?

దాన మిచ్చినపుడె తనకు దక్కి

నెలమి మించుపనికి నెనరేమి నేతురు, వి....

ధైర్యము గలవానికి తనది యితరులది యనుభయము లేనే
లేదు. అతఁడు తనచేతికిఁ జిక్కినదానిని తనకు దక్కినదాని
వలెనే దానముఁ జేయుచుండును. పని ముగిసిన పిమ్మట నెవ్వ
రును నేమియుఁ జేయఁజాలరు

ఆ. నియమితాననమున నిలచినచి త్తంబు

తామసంపునిద్రఁ దలఁగఁ ద్రోయు

నిద్రదొలఁగినంత నిర్భీతి యుదయించు, వి....

మనస్సు నియతమగుస్థానమునందు నిలిచి యుండిన
అజ్ఞానమును పాఱఁద్రోలును అయజ్ఞానజనిత మగుమాంద్యము
పోయెనేని నిర్భీతి కలిగి ఈశ్వరసాక్షాత్కారము గలుగును

ఆ. పట్టుఁ బట్టినతఱి పరవాదము లవేల ?

నెట్టుకొన్నతలఁపు నిలుపవలయు ?

వట్టిపలుకుల విడువారిల నగుదురు, వి.... 422

ఈశ్వర సాక్షాత్కారమునొందవలయునని పట్టుఁ బట్టిన
వాదోపవాదములతో నేమిప్రయోజనము గలదు? కావున నిత
రులు విని నవ్వఁదగిన వ్యర్థప్రలాపములతో కాలమును పుచ్చక
శ్రమయింపి ఈశ్వరునిఁ గని కైవల్యము నొందవలయును.

ఆ. పంద నధిపుఁ జేసి బవరంబునకు బంపఁ

బాటిపోవుఁ గార్యభంగ మగును

పాటునట్టిబంటు పనికిరాఁ డెందును, వి.... 423

పనికిమాలినవానిని యుద్ధమునకు బంపెద లేని యాఁడు
పిటికియై పాటిపోవును. అందువలనఁ గార్యము నెడును నిట్టి
బంటు ఎచ్చట వైనను పనికిరాఁడు కావున పిటికితనము
నొందక ధైర్యము గలిగి మెలఁగవలయును

ఆ పొంకములకు మనసుఁ బోనీక సర్వేశు

వంకనిల్పువాఁడు వంశపరుఁడు

వంక నిల్చుకున్న వచ్చునా పదవులు? వి.... 424

విషయములపైకి మనస్సును బోనీయక లాగిపట్టి ఈశ్వ
రునివైపునకు మరిల్చి యుంచువాఁ డుత్తముఁ డనఁదగును.
మనస్సు నిలుపలేనివానికి ఆపదలును వచ్చును కావున ధైర్యము
వహించి మనోనిగ్రహముఁ జేయవలయును

ఆ ప్రజ లెఱుంగఁ బ్రదుకుఁ బట్టభద్రతఁ గాదు

పైఁ గిరీటముండుఁ బ్రభుత కాదు

బాగు నెఱుఁగు ధైర్యపరుఁ డాతఁడని నమ్ము, వి

ధైర్యము గలవానికి సమస్తైశ్వర్యములఁ గలవన వచ్చును.
ప్రజలందఱచేతను విడితుండై బ్రదుకును కాని చక్రవర్తి
మాత్రము కాఁడు. కిరీటముకూడ కలిగియుండును. బ్రభుత్వ
మున కది చిహ్నము కాదు. కావున ధీగుండవై యుండుము.

ఆ. బంటుతనము గాదు బలముతోఁ గట్టిగా

వెంటనుండి మనసు వెతలఁ బఱచు

నింటఁ గెల్చి రచ్చ నిల గెల్పవలెనయా, వి....

మనస్సున జయించి బంధించుట మాటలని యనుకొనకుము. అయ్యది మిక్కిలియును దుస్సాధ్య మగుకార్యము ఏల యనఁగా మనస్సు వెంటనుండిన ట్లుండియే చిక్కులఁ బెట్టును. కావున నుండుగా నింట గెల్చి పిదప రచ్చఁ గెల్చినట్లు మనస్సును నిగ్రహింపవలయును.

ఆ. బోనులోనియెలుక పోజూచునట్టుల

జ్ఞానమొంద యెలుక చనును మీఁదఁ

గాన ధైర్యపరత ఘనత త్వమందుము, వి....427

బోనులో జిక్కినయెలుక పాటిపోజూచినట్టులే జ్ఞానమును పొంద ప్రయత్నించినప్పుడు ఆజ్ఞానము ఎట్లయినను తప్పి పోవలయునని మనస్సు యత్నించును కావున ధీరుడవై పరతత్త్వము నొందుము

ఆ. మంటిమింటిసంధి మన్నవా రెండటో

ఎన్నగాను దరమె యేరి కైన?

నున్నవారు చావ నున్నవారే నుమీ, వి....428

భూలోకస్వర్లోకములమధ్యను ఎందఱుపుట్టలేదు ఎందఱు చనిపోలేదు వారినందఱు లెక్కపెట్టలేముగదా! కావున నున్నంతమట్టునకును మరణమే విధియని ధైర్యము వహించి మోక్షము నొంద యత్నింపుము

ఆ. మట్టువెట్టి కోర్కె మది నిల్చి చూచిన

గుట్టు మిగులు దానిగుణము దొరకు

నట్టు నిట్టు చెదర నమరదు తత్త్వంబు, వి....

మనస్సును కట్టివై చి కోర్కుల నడించి పరికించిన బ్రహ్మ
మనఁగా నేమి దానిస్వరూప మెట్టిదో చక్కగా బోధపడును.
అట్లు బోధపడునంతవఱకును తత్త్వము దొరకదు.

ఆ. మత్స్రంబు మదము మమకార మనియెడి

వ్యసనములను దగిలి మసలఁ బోక

పరుల కుపకరించి పరముఁడ వగు పొమ్ము, వి....

అజ్ఞానినై పరమునకు శత్రుభూతములగు మదమాత్మ
ర్యాదివ్యసనముల బాఱిఁ దగుల్కొని బాధనొందక సర్వసమత్వ
మును వికృతమును అవలంబించి పరోపకారినై పరఁగుము.

ఆ మత్తచిత్తులు కలమర్తంబుఁ దెలియక

చి త్తచలన మంది చెడిరి భువిని

చిత్త మచట లేక చిక్కునా పరమాత్మ? వి....

మడించినచిత్తము గలవారు మర్తము తెలియఁ జాలక
చిత్తసంచలనము నొంది చెడిపోయెదరు. అట్టివారికి ఫలసిద్ధి
లేదు ఏలయనఁగా చిత్త మచ్చట లేనిది పరమాత్మ చిక్కదు
కదా !

ఆ. మదిని గానవచ్చు మఱి బ్రహ్మమూర్తిని

మదిని గన్నయంత మహిమఁ డగును

వెనకి తనువులోన విశ్వని నరయుము, వి....432

బ్రహ్మమును దర్శించుట కెక్కడికో పోవ నక్కఱలేదు.

ఆ బ్రహ్మమును మనస్సులోనే ధ్యానించి కనవచ్చును అట్లు కను
గొనె నేని యాతఁ డుత్తముఁ డగును. కావున ధీరుఁడనై వెనకి
నీశరీరములోఁగల యీశ్వరు నెఱుఁగుము.

ఆ. మననవృత్తిఁ బూని మానసమాధిలో

తనదుజ్ఞప్తి మఱచి తాల్చి తోడ

పెంపుఁ జెందువాఁడే ప్రియభక్తుఁ డగునయా,వి

మననమును వహించి సమాధినిష్ఠుఁడవై ప్రాపంచిక
జ్ఞానము లేక యుండునట్లులు తన్మయత్వమును వహించి ధైర్యము
నొంది నృద్ధి జెందువాఁడే బ్రహ్మభావబద్ధుఁ డగును.

ఆ. మనసునంటి నిలిచి మనసున నుఖయింప

కడకు మోక్షపదవిఁ గనక పోఁడు

చెట్టుఁ బెట్ట ఫలము చేకూరకుండునా, వి....484

ఈశ్వరుని మనసులో నే పాదుకొల్పి నిర్వికారమగు నానం
దము నొందుచు నుఖించుచుండే నేని ముక్తి నొందకపోఁడు.
ఎట్టు లనఁగా చెట్టు మొలవేసిన నెప్పటికైనను ఫలింపక
యుండుదు గదా! అట్లులే

ఆ. మనసులోన నున్నమర్త్యమంత యెఱింగి

స్థిరముఁ జేసి యాత్మ తేటపఱచి

ఘటము నిల్పవలయు ఘనత లింకేటికి?,వి....485

మర్త్యముల నన్నిటిఁ దెలిసికొని మనస్సును స్థిరముగా
నిలిపికొని యాత్మను పరిశుద్ధతతో కననట్టివానికి ఇతరవిధము
లగు గుణగౌరవములతో నిసుమంతయును ప్రయోజనము లేదు.

ఆ. మర్త్యమంతఁ గనక మన పైక్యమందక

పరమగూఢ మింత బయలుపడదు

పడినమాత్ర మెన్న బయలుపడినయంతే, వి....

సారమును పూర్తిగా తెలిసికొనకుండునంతవఱకును
మన సైన్యమునొందనంతవఱకును రహస్యము బయలుపడదు.
ఒక వేళ సేమాశ్రము బయలపడినను బ్రహ్మపదార్థము బగుల
బడినయట్లులే యగును.

ఆ మామూఁ బోవువిధము మనుజుండు తలఁచిన
మంచిమార్గ మబ్బు మానవులకు
మాయ దాఁట లేని మనుజుండు వ్యర్థుండు, వి

మాయ యెట్లు నినర్తించునది యనువిషయము నెఱింగె
నా మనుజుండు ఇంక నటుపైని సన్మార్గము నొందఁగలఁడు.
అట్లేననే ముక్తుఁ డగును మాయను నిగ్రహింపలేనివాఁడు
వ్యర్థుఁడే యగును

తే మాయ మమకారములఁ ద్రుంచి మఱగినంత
కర్మకడగండ్ల చెప్పను కాలుఁ డెఱుఁగు
దీనిఁ గని మెలఁగెడివాఁడె ధీరుఁ డరయ
మాయఁ గనకున్న గతులెల్ల మాయు వేమ, 438

మాయావికారములను నశింపఁజేసినపిమ్మట కర్మములు
తమంతట తామే నశించును అటుపైని జీవన్ముక్తుఁడగును ఈ
విషయము నెఱింగినవాఁడే ధీరుఁడగును

క. మాయలసంసారముకై

మాయలనే తిరుగుచుండు మనుజుఁడు లోనై
మాయలఁ దెలిసినయంతట

మాయలనే ముక్తి గలుగు మహిలో వేమా!.

మనుజుఁడు అజ్ఞానియై ఈమాయారూపము లగుసంసారాదులఁ బడి కొట్టుకొనును; కాని దీని నెఱిగినేని యట్టి వాని కిందే ముక్తికలదు

ఆ. మాయ భయము లేని మనుజుఁడే మనుజుఁడు
మాయలో మునుంగ మనుజుఁ డగునె

కాయ ముడుగునవుడె మాయయు నుడుగును,వి.

మనుజుఁ డనఁగా మాయవలనిభయము లేనివాఁడే యగునుగాని కలవాఁడగునా? కాఁడు శరీరముతోటిమాయయును తొలఁగును కావున ధైర్యము వహింపుము

ఆ. మింట నంటియున్న మినుకుఁ జూడఁగఁ బూని
అంటలేక కొంద అవధిపడిరి

కంటి నంటుజ్యోతిఁ గానంగ లేరయా, వి.... 441

అకాశప్రదేశమునఁ గలజ్యోతిని వీక్షింపఁ బ్రయత్నించి పొందలేక యనేకులు పెక్కుకష్టములపాలయిరి ఇట్టి వారజ్ఞులై కంటికి కనఁబడువెల్గును సయితము కనఁజాలరు.

క. ముక్కోణశిఖరమున గురి

దక్కఁగఁ బరిపూర్తిఁ జెంచి ధైర్యము విడకే
సాక్కియు సోలకయుండిన

నిక్కవుఁగై వల్య మదియె నిజముగ వేమా! 442

నాసాగ్రమున దృష్టిని నిలిపి ధైర్యమును వహించి పరిపూర్ణమగుధైర్యముతో పరమాత్మతత్త్వమును తిలకించుచు మాయకు వశుఁడుగాకయుండుటయే కైవల్యము నాఁ బడును.

౩. ముదిత వలపుఁ జూడ మోహింతు వారల
చెంతఁ జేరఁగానె చెడును మనను
విత భ్రమగుణంబు కొంతఁ జూచినఁ జాలు, వి.

స్త్రీలయందలిప్రేమకు లొంగిపోయి మోహింతురు.
అహా వారిని సమీపింపఁగానే మనస్సు తిరిగిపోవును స్త్రీ,
చిత్తభ్రమణమునకు కారణము కాన ధైర్య మూనియుండుము

ఆ. మఱిగి తిఱిగి నరుండు మఱులుకొన్నను గాక
యున్నవలన నేమి యాశ గలుగు
అంతరాత్మ నిలుపు నతఁడె పోతానగు, వి....444

మనుజుఁడు విషయాసక్తుఁడు గాక పరతత్త్వమునం
దాసక్తఁ డైనతప్ప లేకున్న ఒక్కొంతయును ప్రయోజనము
లేగు కావున అంతరాత్మ నిలుపువాడె ముక్తుఁ డగును

ఆ. మూఁడుగుణములందు ముఖ్యగుణంబును
తెలియలేనివాఁడు వెలయు నెట్లు
భ్రమల బడియెనేని బలువెట్టియగు నిక, వి.

సత్త్వరజ స్తమోగుణములను మూఁడిటియందును ముఖ్య
మగు సత్త్వగుణము నెఱుంగనివాఁ డెట్లు ముక్తుఁడు కాఁ
గలఁడు ? అట్లు ఎఱుంగకయుండిన వెట్టియగును కావున
ధైర్యమును వహింపుము

ఆ. మూఁడు గుణములంటి మూలంబు గనవలె
వీలుగాను త్రిపుటి వెలయ నొక్క
త్రాడు ద్రొక్క పాముఁ దలచినచందమా?, వి....

మూఁడుగుణముల మూలమును గనిపెట్టి త్రిపుటిని
 శోధించిన యంతర్గతమగు బ్రహ్మతేజము పైకి యుబకగలదు
 త్రాడు ద్రొక్కిన పాము వెడలునట్టులు

క. మూఢాత్ములై నమనుజులు

గూఢంబును దెలియలేక గుటి గనలేగా?

గాఢాంధ కారదూరుని

రూఢిగఁ జేరింగఁ గలుగు రూఢము వేమా! 44౧

మూర్ఖులగువారు రహస్యముగా నున్న పరేశునిరూప
 మును గుర్తింపలేరు నిర్వికల్పరూపుఁడును విమలతేజస్కుఁడు
 నగునాతని గురుతించుటయే ముక్తి యనఁబడును

ఆ మూఁడులోకములను మొనసి యొక్కటిఁ జేసి

యారుతావరముల నంటఁ గూర్చి

స్థిరముగానె యుండు శివమూర్తి చిద్రూపి, వి.

మూఁడులోకములను ఏకాకారతఁ జేసి షట్కాణము
 లను ఈశ్వరునిఁ గూర్చి మనస్సులో స్థిరముగా నిల్పిన శివ
 స్వరూపమే చిద్రూప మని యెఱుఁగవలయును

ఆ మూఁడువేళలందు ముదముతో శివునాత్మ

పూజనేయువాఁడు పుణ్యమూర్తి

పూజలేక మోక్షభోగంబు దొరకునా? వి....

త్రికాలములయందును నత్యధికమగు సంతసముతో
 నీశ్వరునిరూపును హృదయమందు పూజనేయువాఁడే పుణ్య
 మూర్తి యగును ఎట్టివారికైనను పూజలేక మోక్షభోగము
 దొరకదు.

ఆ. మూల మెన్వ రనుచు ముగ్గురిలోఁగల
మూల మెఱుఁగలేరు మూఢమతులు
మూలము ముగ్గురికి ముఖ్యమై యుండును, వి.

కొండలు మూర్ఖులు త్రిమూర్తులలో ముఖ్యు లెవ్వరని
వ్యర్థముగా పోరుచుందురే గాని ఆముగ్గురుమూర్తులకు మూల
మగువానినిమాత్రము కానలేరు

ఆ. మొదట నతడు జ్ఞానము ద్రాంకితుఁడు గాక
యావిధమును దెలియ నజ్ఞుఁ డగును
నడుమ జ్ఞాన మన్న నగుబాటు గాదయా', వి.

మొట్టమొదటనే మనుజుఁడు జ్ఞానియై యుండవల
యును అట్లు లుండవలయునని తెలిసికొనినను జ్ఞానియే
యగును జ్ఞానము ఆదిమొదలుకొని తుదవఱకు నుండవలయునే
గాని నడుమ కలిగినయెడల నగుబాటు అగును

తే. మాని నిజకేళిలోపల మమతఁ ద్రొక్కి
సాహసంబున గురుభక్తి సలిపి లోన
జపము చేయుట ముక్తికి నుక్తి యగును
నిబ్బరము పట్టి ఫలమొప్పు నిజము నేమ, 452

వాఙ్మయమము గలవాఁడై అంతరంగమునందలి మమ
త్వమును తుదముట్టించి తెగువచెసి గురువుల సేవించి వారు
అనుగ్రహించినవానిని జపించుటయే ముక్తి కలుగుటకు తగిన
యొక్తి యని యెఱుఁగుము.

ఆ. యాత్ర వోయినాతఁ డెన్నాళ్లు దిరిగియు

పాదమైనము క్తిపదవిఁ గనఁడు

మనసు నిల్పునతఁడు మహనీయమూర్తిరా, వి.

తీర్థయాత్రలకని దేశదేశముల నెన్నిశోజాలు తిరిగినను
కాలు త్రిప్పటయే గాని కాలువాసియైనను ముక్తిని గనఁ
జాలఁడు మనస్సు నిల్పువాడే మహనీయుఁడగును

లే యుక్తమైనది బయలని యూహఁ జేసి

రక్తి తన్నయ మనియెడి ముక్తి నెఱిగి

భుక్తిశక్తులు మఱచుట పూర్ణపదవి

సక్తి పరమాత్మయం దుంచి జగము వేమ 454

బయలే యుక్తమని యెంచి సాధకుఁడు మనంబునందుఁ
జేర్చి తన్నయఁడై ముక్తి నిజరూపము నెఱిగి ప్రవర్తింప
వలయును అట్టులయిన తిప్పక పరమాత్మసాక్షాత్కరించును

ఆ. రక్తిలేనిపనులు రమ్యమై యుండునా

రక్తి గలిగె నేని రాజు మెచ్చు

రాజరక్తి సంఘ రమణులు మెత్తురు, వి.... 455

ఏపనిని చేసినను అనురాగముతో చేయుచుండవల
యును అనురాగములేనిపను లేవియైనను రమ్యముగనుండ
నేరవు అనురాగముగలిగి చేసినపనులకు రాజును రమణ
ులును మెచ్చుకొనుచుందురు

ఈ. రాముఁ డొకఁడు వుట్టి రవికులం బీడేర్చె

కురుపతియును బుట్టి కులముఁ జెఱిచె

నిలను ధర్తాధర్తములరీతు లిట్టివి, వి.... 456

ధర్మాధర్మముల నిజస్థితులు మిక్కిలియును నూత్నము
అయినవి. ఎట్లందురా? రాముఁడును దుర్యోధనుఁడును గొప్ప
కులమునఁ బుట్టినవారలయైనను ధర్మాసక్తిచే రాముఁడు
కుల ముద్ధరించెను అధర్మానురక్తిచేతఁ గరుపతి కులమును
చెఱిచెను

ఆ. తాయితాయిఁ గూర్చి రాయఁగా రాయఁగా
నున్ననైన యట్టు లన్నిపనులు
వాటు చేసినంత పరిపాటి యగునయా,వి.... 457

నిర్జీవములగు పదార్థములుసయితము ఒకటిగా జేరిన
ఘనకార్యము అనేకములు కలుగును కావున పరిశ్రమచేసిన
యెడలను వికమత్యము గలిగియుండుటచేతను ఎట్టికార్య
ములును సఫలము లగును

ఆ. రూపు నతఁకఁ జూడఁ దాపంబు పుట్టిన
భ్రాంతు లంకురించు నంతలోనె
బుద్ధి మఱిలకున్న రద్దికి నెక్కురా, వి.... 458

మోహజనకములగుపదార్థములన్నిటిలో యవతు
అధికలు వారిరూపమును నడకను చూచిన మ-స్సులో అశేగ
మంకురించి భ్రాంతిగలిగి బుద్ధి యవ్యవయమలపై అగ్ను
మగును. పిమ్మట నెట్లయినను ధైర్యముఁబూని దానిని మఱి
కొనిన మంచిది అట్లుగానిచో నప్రతిష్ఠకలుగును

తే. లగ్నచిత్తము లోనైన లఘువుఁ దెలసి
విలయమగు నిచ్చలోపలివిధము నూని

యున్నవాఁ డగుముక్తుఁ డీయర్విలోన
పాటుపడలేమి నెట్లబ్బు ఫలము వేమ. 459

మనస్సును యోగమునందు గూర్చి, చాంచల్యము నడంచి లోపలివిధముల నెఱింగి తన్నయఁడై యుండెడివాఁ డొక్కరుఁడే యీశ్రుపంచమునందు ముక్తుఁడు నాఁబడును కావున పాటుపడి ముక్తుడవు అగుటకై యత్నింపుము పాటు పడనిది ఫలమురాదు గదా!

ఆ. లింగ మంగమునను లీల దెలియు వెన్న
మనను లింగమందు మఱిలుకొనును
మనను నిల్చు నందె మఱిలింగ ముండురా, వి....

లింగాంగములస్థితిగతులును సంబంధాలును తెలి పినపిదప మనస్సు లింగమునందు మఱిలుకొనును మనస్సును నిల్పినచో నచ్చటనే పరమేశ్వరునిరూపుగూడ ప్రత్యక్షగోచ రము కాఁగలదు

ఆ. వార్తలోని వార్త వై భవ మరయక
మిట్టిపడుదు రిలను మిడుతరీతి
గట్టిజేసి నిలుపు ఘనుఁడెవో శివయోగి, వి....

ఉపదేశములోనియాధార్థియము నెఱుంగలేక జనులు మూర్ఖులై తమ తామె నుతించికొనుచు మిట్టిపడుచుందురు అట్లుగుట ఫలసిద్ధికి భంగకరము అట్లుగాక మనస్సు గట్టిగా నిలిపి శివునిరూపును తెలిసికొనువాఁడే ముక్తుఁడగును.

ఆ. వితరణంపుచూడ్కి విశ్వరూపముఁ జూచి
మతిని గడకుఁ ద్రొక్కి మౌన మూని
సతత మెన్నువాఁడు సరను డీయిలలోన, వి. 462

ధారాశ మగుదృష్టితో ప్రపంచమును పరీక్షించి
సారాసారములను గమనించి మనస్సును లొంగద్రొక్కి
మౌనమును వహించి ఎల్లప్పుడును పరమేశ్వరుని నిజరూపును
ధ్యానించువాఁడు సరసుడని యనఁదగును

క విదితం బగు ఘట మవిసిన
నుదితంబగునాకసంబు నుప్పర మొకటౌ
న దెవిధము విదేహంబును
సదమలకై వల్యసరణి సంపద వేమా! 463

ఘటము (కుండ) లో నాకాశము అంతరించియుండి
అయ్యది పగిలినపిదప నాకసములో కలసిపోవునట్లులనే
బ్రహ్మము దేహముచే నావృతమై యుండి అదేహము నశించిన
వెనుక తనపూర్వ విదేహమనుకై వల్యమును చెందును అయ్య
దియే ముక్తి

క. వినుమా నిటలముః జేరగ
ఘనమగునొకశక్తి కలదు కడుఁ జిత్రముగా
కనుఁగొన దానికి నవ్వల
గనకం బనుజ్యోతి గలదు కనుమా వేమా! 464

ఆబ్రహ్మ ముండుస్థలమును చేరుటకును దొకశక్తి
కలదు అద్దాని నిజరూపము నఱసి అట్లుపైని చేరినచో సువర్ణ

చ్చాయతో వెలింగడివెలుగు కనుబడును ఆయ్యదియే
బ్రహ్మమని తెలియుము

ఆ వీరశైవధర్మవిధము లెఱింగియు

బ్రహ్మవిద్యమీఁదఁ బరఁగె నేని

చెలగి పులికి బంటు సింగపుఁ బిల్లయా, వి. 465

వీరశైవధర్మవిధముల నెఱింగిపిమ్మట బ్రహ్మవిద్యపై
నాసక్తి గలిగెనేని ములుపుగా సిద్ధింపఁగలదు స్వతస్సిద్ధ
ముగా పులియే శౌర్యముగలది ఆమీఁద సింహపుపిల్లయే
బంటు అయ్యేనేని ఇఁక చెప్పవలసినదే లేదు అట్లే శైవధర్మ
ములును అని యెఱుఁగఁదగును

ఆ వేడుచున్నయట్టై వినయంబుఁ జూపుచు

గోత దింపు నుమ్ము కొండెగాఁడు

చేర్పరాదు వానిఁ జెఱుచును తుది నెట్లా, వి.

దుర్మార్గుని ఎప్పటికిని దగ్గఱఁ జేర్చకుము అతఁడు
మిక్కిలి వినయమును జూపుచు దగ్గఱఁ జేర్చినతరువాత
మోసముచేసి ఎట్టులో గోయిలో దింపఁజూచును కావున
నిట్టివానిని చేర్పరాదు

తే వేయుఁగ్రతువులు పనిలేదు వేష్క మీఱఁ

జేయుక్రియలెల్ల గురుభక్తి చిత్తమందు

పాయకుండుట ముక్తికి బాట యగును

న్యాయమగుమార్గ మిద్దియకా నవని వేమ. 467

శలకొలది యజ్ఞాదిక్రతువుల నొనర్చుచుండినను అవి
గురుభక్తితోఁ దుల్యములు కాఁజాలవు. గురుభక్తి చిత్త

ములో బాయక స్థియుండుటయే ముక్తిదొరకుటకు మార్గము.
కావున దీనిని వదలకుము

ఆ వేముచెక్కఁ దిన్న విషరోగములు పాయు
దేహ కాంతి కలుగు దృఢము కలుగు
తినఁగతినఁగ నదియె తీయగా నుండును, వి....

ఎంత యన్నిచుగుపదార్థమైనను సర్వదా నేవించు
చున్న హితము కలుగును అట్లే దుస్సాధ్యమగు బ్రహ్మోపాస,
నమును సుసాధ్య మగును ఉదాహరణమునకై—చూడుఁడు.
శము మిక్కిలి చదుపదార్థము అయినను సంతతియు భక్షిం
చిన విషములు పోవుచు దేహమునకు కాంతికలుగును. తినఁగా
తినఁగా తీయగాఁ గూడ నుండును

ఆ వ్యాధివచ్చినపుడు వైద్యునిచే మందు
దీసి తినక కాని తీతి దెందు
మందువంటి మనసు మనుజుండు కనవలె, వి....

రోగము వచ్చినప్పుడు అయ్యది యాపకమించుటకై
వైద్యునివలన మందు పుచ్చుకొనక తప్పదు అట్లులే సంసార
మనురోగము కలిగినప్పుడును మనస్సు కుదుటపడుటకై మను
జుండు ప్రయత్నింపవలయును

ఆ. శ్యావన లాగి విడిచి సాధింప నేర్చిన
మోసపోక ముక్తి మూటఁగట్టు
దోసకారిగుణము గాసిచెందకపోదు, వి....

శ్వాసమును పట్టనేరిచి ధ్యానధారణాదుల నిరంతరమును బ్రహ్మము నుపాసించుచు మాయకు లాంగిపోక జాగ్రత్తగా నుండవలయును దోసకూరిగుణమువలన గానికలుగును ఆ శ్రవణపుటములున్న సార్థిక్య మేమిరా ?

వినఁగవలయుఁ బెద్ద లనెడివన్ని

వినఁగవినఁగ నీకె విశదంబులౌ సుచూ,వి....471

శ్రోత్రము లున్నందులకు ఫలముగా పెద్దలవలన నుపదేశరూపములుగా విజ్ఞానవాక్యములను వినవలయును వివినను నాకేమి తెలియఁగలవు అని నిరాస నొందకుము వినగా వినఁగా నీకే యందలియర్థము బోధపడగలదు

ఆ. షోడశాక్షరముల శోధించి మది నెంచి

గూఢభావ మూని కుదియఁ బట్టి

వేడు కలర ముక్తి వీలును చూడరా, వి....472

షోడశాక్షరములను చక్కఁగా బరికించి, మనస్సులో ధ్యానించి, తత్త్వమును వదలక ఇంద్రియములను నియమించి, లోఁగొని ముక్తి నొందుటకు యత్నింపవలయును

ఆ. సకలజీవములను సమముగా నుండెడి

యతని క్రమముఁ దెలియ నతఁడె యోగి

అతఁడ వీవె యనుట నన్యత గాదయా, వి....

సమ స్తజీవములను సమానభావముతో చూచుచుండెడి వానిరీతిని పరికించిన నాతఁడే యుత్తముఁ డగుయోగి యనఁదగును ఆయోగిరూపమే బ్రహ్మస్వరూపమని తెలియుము. అంతకంటెను మించినరూపము బ్రహ్మమునకు లేదు

ఆ సకలవిద్యలఁ గని సంతోషపడనచ్చు
చేయిసాచి కాను నీయలేడు
చెలఁగి యొరుల కెట్లు చెప్పవచ్చును నుమ్ము, వి.

ఇతరులయొద్దఁ గలవిద్యలనన్నిటిని కని సంతోషము
నొంగును గాని సంతోషపడి ప్రతిఫలముగా నొక్కకా
పైనను చెయి సాచి ఈయఁజాలఁడు ఇతరుల కెట్లయినను
చెప్పవచ్చును గాని తామాచరించుట యరుగు

ఆ సకలవిద్యలందు సంపన్నులై యున్న
నట్టివారు పరిచయమునఁ జౌక
పెరిటిచెట్టునుందు సరికింప మెచ్చగు, వి.... 475

పరిమారులు పరిచయము గా పోవుటవలన నెన్నివిద్యలు
చదివినవారికైనను చులుకఁదనము తిప్పక ఘటిల్లును ఎ
ట్లంగురా? పెరిటిలో నున్నంతమాత్రాన నాషధియందు లఘు
బుద్ధి కలుగుచుండునట్లులు

ఆ స క్తిగలుగుసనులు చక్కగా నెఱవేఱు
భ క్తిగలుగుపూజ ఫలము నిచ్చు
యుక్తిగలుగుమాట యొప్పునురా భువి, వి....

తాత్పర్యము సులభము

ఆ. సంతలోనిసరకు సరసమా కొనవచ్చు
వింతలంది పొంద వివర మేది
చింతదీర్చి చూడఁ జిన్నయజ్యోతిరా, వి.... 477

సంతలో నున్న సరకు సరసముగ కొనవచ్చినట్టులనే
గురుననుగ్రహమున చిత్తచిత్తముగా నగుపడు తత్త్వరూ
పమును చింతదక్కి చూచి కైవల్యము నొందుము

క సంతతసమాధిఁ బ్రజ్ఞను
వింతలు తలపోయకుండ విచరించినచో
నంతరమునఁ బరమాత్ముఁడు
మంతర్వ్యుఁడు వెలుగుచుండు మదిలో వేచూ!

సంతతమును సమాధిస్థితుఁడై బుద్ధిలన మనోభాసము
లను తలపోయకుండ నిశ్చలుఁడై వివరించు నేని ధ్యేయస్వరూపుఁ
డగు బరమాత్ముఁడు సర్వం వెలుగుచుండును

తే. సచ్చిదానందముగు జ్ఞ ప్తి సరవి జేరి
మెచ్చి చింతాత్రిమా శక్తి మెను మఱచి
నిశ్చలత నున్నవాడై పో నిత్యయోగి
నిశ్చలాత్మనిశ్చల డన వచ్చు వేమ

479

సచ్చిదానందరూపమును మఱచిపోక జ్ఞప్తియం దుంచి
కొని చిచ్చక్తివలన శరీరమును మఱచి గాఢముగు సమాధిని
పూర్ణవిజ్ఞానరూపునిసన్నిధిని మునిగియుండెడివాఁ డెవ్వఁడో
యట్టివానిని నిశ్చలాత్ముఁడని శివస్వరూపుఁడని యనవచ్చును
ఆ. సరవితోడఁ గూడు స్వాధిష్ఠచక్రంబు

ప్రాణపవనములను బందుచేసి
వెడలకుండువాడై వేదాంత వేత్తయనా, వి....

ప్రయత్నముతో స్వాధిష్ఠానచక్రమునందు పంచప్రా
ణములను నిలిపి యొల్లప్పుడును వదలక తన్మయుఁడైయుండెడి

వాడే యుపనిషత్తతప్రతిపాద్యుఁ డగుననుని పొండఁ
గలుగును

ఆ. సవతితల్లిఁ జూడ సాకులు నెఱుపును

స్వంతతల్లివలెను సైప దెవుడు

వింత లడచి లోని విజ్ఞాన మందరా, వి.... 481

నిజమగు విజ్ఞానమునకును మాయకును విస్తారమగు భేదము
కలదు చవతితల్లి యెప్పుడును తప్పులుపట్టునుగాని స్వంతతల్లి
వలె త్నమింపదు ఇట్లులే వింత లడచి లోనివిజ్ఞానమును
జూందుము

తే సాధునాంగత్య మమరిన శాంత మనురు

శాంతి మమఱినఁ జి త్తింబు శక్యపడును

శక్యపడినమనంబె యొసఁగు పరము

పరము గాంచిన శివుఁ డనఁ బరఁగు వేను 482

సాధున్నేహమున శాంతియును దాన చిత్తశుద్ధియును
అద్దాన పరునిసాన్నిధ్యమును అందుమూలమున కైవల్యమును
పొంది పరశివత్వము నొందును

ఆ. సాముఁ జేసి జెట్టి సాహస్యియై యుండు

సాముఁ జేయకున్న సరణిఁ గనఁడు

సాముఁ జేయువాఁడు చాపక యుండునా?, వి....

తాత్పర్యము సులభము

ఆ. నాహసమున నైన సత్యముచే నైన

మోహబుద్ధి విడిచి ముక్తి నెఱిగి

చేర్చి మదిని గురుని జెలరేఁగి యుండరా?, వి.

సాహసముచేతఁ గాని సత్యముచేతఁ గాని మోహ
బుద్ధిని ఎదలి ముక్తిరూపమును గుఱుతించి మనస్సులో గురుని
యొపదేశమును మఱువక బ్రహ్మము నొందుము

ఆ సుతులచేతఁ బూర్ణానుభుముఁ బొందుదు నని
మనుజు డుండు కర్మమతముఁ వగిలి
ఏనుఁగు పడియున్న నెత్తునా మశకంబు, వి ...

మనుజులు సుతులవలన బుర్బలాశముల నొందుదు మని
కర్తమునందగిలియుందురు గాని సుతులు వీరి నుద్ధరింపగలు
గుదురా? ఏనుఁగుపడియున్నచో దోమ రెత్తలేవుగదా!

ఆ సుఖములెల్లఁ దెలిసి చూడంగ దుఃఖముల్
పుణ్యములును పాపపూర్వకములె
కొఱత వేయ దొంగ కోరినచందమా, వి....

సుఖములును దుఃఖములును పుణ్యములును విచారించిన
యెడల పాపజనితములే యగును

ఆ సేవఁ జేసి గురుని స్థిరభావ మందెడు
త్రోవనంటి జ్ఞప్తిఁ దొలగనీక
భావమందె పరముఁ బరికించి చూడరా, వి....

గురుసేవఁజేసి స్థిరభావము నొందవలసినత్రోవ నంటి
జ్ఞాపకమును తొలగఁద్రోయక భావములోనే పరమును పరి
కించి చూడుము

తే. నావృత్తతన్మయ మననంబు సంగ్రహించి
నిర్గుణబ్రహ్మపదవికి నెఱయ బుద్ధి

నొక్కి నిర్భయ మందుటే నుడువుటండు

వేదవేదాంతసారాధివిదులు వేమ.

488

ఉపదేశము అంగ స్యాత్తను తన్మయము నొందించి
సర్వదా మననము చేయుచు నిర్గుణబ్రహ్మామాగ్గమునకు బుద్ధిని
మరల్చి నియమముగా నుండుటయే బ్రహ్మభావము నొందుట
యని యుపనిషత్తము నెఱిగినపెద్ద లందురు

ఆ. స్థిరముగాని క్షుద్రపరకూటములఁ జేరి

ఎచ్చుతగ్గు లొంది హీనమతులు

గాడ్డెప్పిలగునుఁ గ్రక్కనుఁ జెడుదురు, వి....

అస్థిపరములగు పరకూటములఁ జేరి హెచ్చుతగ్గుభావ
ములను పొందుచు కలహించుచుండురు అట్టివారు బుద్ధి
హీనులు

ఆ. స్త్రీలమాయచేతఁ జిక్కు తాఁ గొన్నాళ్లు

తగులుగోగు నట్లు తిగిలిపోవు

దనిసిపొనిసి తులను దైవంబుచేఁ జెడు,వి ...490

మనజుఁడు మూర్ఖుడై స్త్రీలవలలోఁ జిక్కి కొన్ని
దినములును తగులుపాటులను పొంది కొన్నిదినములును నవి
చివర కీకర్త కంతకును ఫలముగా దైవమువలనఁ జెడిపోవును

క. హయ మదిరి పరువు లిడుగతి

రయమునఁ బారెడిని మనసు బ్రతికూలముగా

నయమో భయమో జూపుచు

బయనము సాగింపనీక పట్టర వేనూ!.... 491

గుఱ్ఱమువంటిది మనస్సు గుఱ్ఱము బెడరి పరువు లెత్తును.

అప్పుడు నయముననో భయముననో అంకెను దార్చుకొనునట్లు
లనే అత్తజ్ఞానమును గోరు నీవును మనస్సును జయింపుము.

ఆ. హయము గురువుగాదె యఖింబు తాఁ గాదె
యనుభవింపరాదె హరుని గూర్చి
యతికినంతలోన నంధకారం బేల, వి ... 492

మనస్సు కేవలమును గురు ప్రాయమై మనజాని నడిపించి
తానే సర్వమయమై యొప్పును కావున దానిమూలమున
నీశ్వరు ననుఁగొని సేవింపవలయును

ఆ. స్థూల మగును గ్రుడ్డు సూక్ష్మమా కన్నాని
పాపలోనిజ్యోతి పరమపదము
మాపురేపు నాక మహింసంటి చూడరా, వి ...

గుడ్డుపాపలవలె స్థూలసూక్ష్మముల నత్యంతము వివే
కమునఁ బరికించిన జ్యోతిరూపమగు పరమపదముకి నుపన్మము.
దానిని అహర్నిశలయందును సేవించి ముక్తికొందుము

ఆ. హరిహరాదులందు నాశను దిగనాడి
శాంతబుద్ధిగూడి సగుణమందు
చింతమాని పిదప చిన్మయ మందరా, వి ... 494

బ్రహ్మవిష్ణుగులందు గల ప్రత్యభిజ్ఞను విశదించి
శమాదిపట్కసంపత్తి గలవాఁడై సగుణోపాసనఁ జేయుచు
చిద్రూపమును వీక్షింపవలయును

ఆ. హానిచేతఁ గలుగు నఖిదుఃఖింబులు
హానిచేతఁ దప్ప నరయ సుఖము
హాని దెలియునట్టి యతఁడె పో శివయోగి, వి

హాని యనునొక్కవస్తువును సమూలముగా నెఱిగినవఁ జాలును. దానితోనే సుఖదుఃఖాదులగు నన్నియును బ్రహ్మం డమునంగు నిండియున్నవి దీని నెఱిగినవాఁడే యుత్తముఁ డనఁబడును

ఆ. హేమకారవిద్య నెఱిగినవా రెల్ల

వెతలఁ బడనియట్లు విద్యచేత

ఆత్మ మెఱుంగు వెనక తనకు చిం లేలరా?, వి.

స్వర్గమును చెయ్యవిధము నెఱిగినవారలు కొంచమైనను కష్టముల నొందక యభీష్టము నొందఁగలిగియుండుటచే తత్త్వము నెఱిగినప్పుడు తాపత్రయాదికష్టములు కలుగవు

ఆ. హేమనగము చేత నెప్పుడు గలవాఁడు

నెండ్లికొండచూడ నెలయుపాఁడు

ఎత్తనినె బిచ్చ మేమనవచ్చురా, వి.... 497

బంగారుకొండ్లిపైని సర్వదా నివసించువాఁడును రజ తాద్రి గలవాఁడునగు నీశ్వరునంతటివాఁడును బిచ్చమెత్త నలసివచ్చెను కావున నాపదలు గల్గువేళ మన మధైర్యము నొందరాదు

ఆ హృదయమందు శివునిఁ జెదరిక నిల్విన

పదిలుఁ డగును భవుఁడు ప్రాపు గాను

కదిని నొక్కి మదిని గ్రక్కునఁ జూడరా, వి ...

హృదయమునంగు శివస్వరూపమును నిత్పదరేని ఈశ్వ రుఁడు భిక్తుఁడై యుండి ప్రాపు నొసంగును ఆయనను సమీపించి మనంబును నియమించి యెఱుంగుము

ఆ. తమ గలట్టియతఁడు సాధువై శోభించు

ఓర్పుబోలునట్టి దుర్వి గలదె

వన్నెవచ్చు మేలు లెన్నియొనను గూడు, వి....

తమగలవాఁడెచ్చట నున్నను సజ్జనుఁడై శోభిల్లును.
కావున యొర్పు నార్జింపుము ఓర్పుతో సమానమగు పంచ
వస్తు వీప్రపంచములో నేదియును లేదు మనజునకు వన్నె
నిచ్చును శుభముల ననేకముల నొసంగును కావున నోర్పు
మంచిది

ఆ. తుత్తు దప్పి నిద్ర తుభిశములై యుండు

రి త్తమాయ లోక రీతి గాదె

సత్తు పూర్ణను ప్తి సాధింపవలెనయా, వి.... 500

అఁకలి దప్పి నిద్ర యెల్లప్పుడును చుట్టుకొనియే
యుండును ఇవన్నియును కేవలము మాయానుభావవిలసిత
ములు సత్తును పూర్ణను ప్తితో సాధించి చూచి ముక్తుఁడై కైవ
ల్యము నొందుటకు ధీరుడవై యత్నింపుము

మోహపద్ధతి.

అ. అంగమెల్ల వదలి యటు దంతములు నూడి
 తనువు ముదిమిచేతఁ దఱుచుచడక
 ముప్పుత్రిప్పులబడి మోహంబు విడువఁడు, వి.
 మనజాఁడు శరీరము ముదిమిచేత నడిలినదై పండ్లూడి
 యశక్తుఁడై యనేక కష్టములను పొందుచున్నను మోహమును
 వీడఁడు

ఆ అగ్నిచక్రమనఁగ నాకర్ణలింగంబు
 అగ్నిగుండమందు నమరగూర్చి
 భవునిధ్యాన మిఁకను బాటింప ముక్తిరా,వి 502
 శ్రోత్రవియమును శబ్దనునెడిబ్రహ్మమును ఎల్లప్పు
 డును ధ్యానించి ముగ్ధుఁడు గాక ముక్తి నొందవలయును

ఆ అగ్నిగుండమందు నమరంగ ఘటియించి
 అనని నీరు బియ్య మందునుంచి
 అది పచనము గాఁగ హనుని కర్పించుము, వి ...
 మనస్సును ఈశునివైపునకు మఱల్చి సర్వదా తడేక
 చిత్తుఁడవై యందలిస్వత్తుల నన్నిటిని పరమేశ్వరున కర్పించి
 ముక్తి నొందుము

ఆ అగ్నిశిఖణయందు నమరింగ మనుకార
 మభవుమీఁద ధ్యాన మమర నిల్చి
 యాహుతి యగువెనుక హరునికర్పించుము, వి.

మనమును ఈశ్వరునిపై నిల్పి మమత్వము నీశ్వరుని
యందు నిల్పి ధ్యానించుచు రాగాదులను మొదలంట నశింపఁ
జేసి బ్రహ్మభావము నొందవలయును

క అజ్ఞానమనెడియాడవిని

సుజ్ఞానపుఖిష్ణమునను జూచి నరకరా

అజ్ఞాన మాత్మఁ దెలుపుట

సుజ్ఞానపుదివ్యపదము చూడర వేమా! 505

అజ్ఞాన మనునడవిని జ్ఞానఖిష్ణముతో నటికి ఆత్మను
జ్ఞానాజ్ఞానములను విమర్శించి జ్ఞానపదము నొందవలయును

క. అంతయు బ్రహ్మమయం బని

మంతనములు మాని మనసుమర్తము గనినన్

వింతలు బయలును సున్నగు

వింతలు విడినట్టివాడె సిద్ధుఁడు వేమా! 506

తనిపోనిచింతలను పెట్టికొని యజ్ఞానిగాక ప్రపంచ
మంతయును బ్రహ్మపదార్థమే యని ధ్యానింపవలయును ఇట్టి
వాడే జీవన్ముక్తుఁడు

ఆ అంతరంగమందు నభవు నుద్దేశించి

తలపఁ దలఁప ముక్తి తనకు గలుగు

బాహ్యరంగమందు భాషించుఫల మేమి, వి....

మనుషుఁ డీశ్వరుని మనస్సులో నిల్పి నిరంతరమును
ధ్యానించుచుండిన ముక్తికి లగుదుండునే కాని వెలుపల కెన్ని
విధముల నార్భాటముఁ జేసినను వ్యర్థము

ఆ. అంతరంగమందు నభవు నుద్దేశించి

నిల్చి చూడ బాడ నిల్చుగాక

బాహ్యమందు శివుని భావింప నిలుచునా, వి....

మనమునంగు పరమేశ్వరు నిల్వినచో నిశ్చరసిద్ధి యగు నే

కాని బాహ్యమున నెన్నివిధములప్రయత్నించినను మనుజుడు
సిద్ధి బడయ నేఱడు

ఆ అదియె యొకటి దెలిసి యాదిని నిల్చుము

ఆది బాహ్యున్న నభవుఁ డగును

ఆది బాయువాఁడి కంధునిరీతిరా? వి.... 509

తెలియఁదగిన నాబ్రహ్మపదార్థమును తచ్చబద్ధార్థమును

తెలిసికొని విడక నిరంతరము నేవించి ముక్తుఁడు కావలయును.

అట్లుగాక విడచువాఁడు గ్రుడ్డివానితో సమానుఁడు

ఆ అధరనుధను జూచి యన్నియు మఱచును

శరణిహూవుఁ జూచి శన్ను మఱచు

ఉక్తు లాలకించి యోగంబు మఱచురా, వి....

మనుజుఁ డబ్బానియై యవతుల మోవితేనె కాసింది

తనను ప్రపంచమును ఉత్తమాత్తమమగుయోగమును కూడ
విడిచి చెడిపోవును

ఆ అరిసి సూక్ష్మమైన యానంద మెఱుంగక

మతియు లేక చదివి మందు డయ్యె

సలరహస్య మెల్ల యాతఁ డెల్లెఱుఁగును, వి....

మిక్కిలి నూత్నరూపము గల యాయానందమును

గుత్తింపలేక చదివి చదివి వేసారి యజ్ఞాని యగు నేని తత్త్వము
నెఱుంగ సమర్థుఁడు కాఁజాలఁడు

ఆ/ అన్నరసమువలన నలబిందురస మయ్యె
బిందురసమువలన బీజ మయ్యె

బిందుబీజములను భేదించి చూడరా, వి....512

అన్నమువలన రేతమును దానివలన బీజమును పుట్టుచు
న్నవి కావున ఆరెండింటిని వేర్వేరు విభజించి పరికించినచో
సత్యములెల్ల మగును

ఆ. అభవుననుభవమును నార్గు రరులు నీల్చి
సంశయంబులేదు సాధకులకు

చెంత దీప మిడక చీకటి పోవునా? వి ... 513

ఈశ్వరసిద్ధి యైనచో నరిషడ్వర్గము నశించును అందు
వలన సంశయములు వీడిపోవును దావున దీపము లేనిది చీక
టులు నశింపనియట్టులు అంతశ్శత్రుజయము లేక ఈశ్వరసిద్ధి
కలుగదు

క. అమలాత్మనిమానసమున

విమలాంతర్గతుని గాఁగ వివరింపవలెం

గ్రమమైన చాయలందున

మమకారము నెట్టవలెను మహిలో వేమా!....

బుద్ధిమంతుఁడగువాఁడు నిర్మలుఁడగునీశ్వరుని సర్వదా
మనస్సులో నిలిపి ధ్యానించుచు క్రమక్రమమున మమత్వమును
వీడి ముక్తుఁడు కావలయును

ఆ. అమృతసాధనమున నందఱు బలిసెద

రమ్యత మెంచి చూడ నందలేరు

అమృతము విషమాయె నదియెమిచిత్రమో,వి.

అమృతమును త్రాగిన పుష్టి నొందెదరుకాని యలదానిని
మాత్రము పొందలేరు ఆహా ! అమృతమే విషమయ్యె
నెంతచిత్రమో చూడుడు

ఆ. అరయ కంటిదృష్టిగుటిగను ముక్కుపై

రెప్పవడక గుడ్లు త్రిప్పివట్టి

వివర మెఱుగ శాంభవీముద్రమదియంద్రు,వి....

కనుదృష్టిని నాసాగ్రమున నిల్పి కనులను మూసికొనక
ఈశ్వరుని ధ్యానింపవలెను ఇట్టి ముద్రనే శాంభవీముద్ర యని
యందురు.

ఆ. అలవిగాని బయలు నిండిన మదిఁ జూడ

గూడి మెలఁగుచుండుఁ గోచరించు

చూడఁ జూడ నెఱుక చోద్యమై యుండుగా, వి.

అసాధ్యమగు నాకాశరూపమున మనస్సును చెర్చి
నిరంతరము నాచిద్విలాసములను బరికించిన నాత్మ చిత్రముగా
సాక్షాత్కరింపఁగలదు

ఆ. అప్తకప్తములకు నాలయమై యుండు

గతులు దుర్గతులను గన్న దెదియొ

కానకుండఁబోయె గగనస్వరూపమై, వి.... 518

సమస్తసుఖదుఃఖములకు నునికిపట్టె యుండి మంచి

చెడ్డలను పొందిన శరీరము చివలుకు అదృశ్యమై యాకాలమునఁ
గలసిపోవుచున్నది

ఆ అక్షయాత్మకంబు నర్థింప గుఱి గని

నిశ్చయంబుగాను నిలిపి మనసు

రక్షగట్టినట్లు రట్టడి మాన్పురా, వి.... 519

అవ్యయమగు నాయాశ్వరునిరూపును గుర్తించి మన
స్సులొ పాడుకొల్పి మనశ్చంచలతను మాన్పి సిద్ధి నొందుము.

ఆ అస్థిరమగుమేని కదరుపాటుల పొంది

పెక్కువిధములందు పెంచిపెంచి

అగ్ని కీచ్చు లేక యడవికుక్కలకీచ్చు, వి.... 520

మనజులు అజ్ఞానలై శరీరమును అభిమానించెదరు;
కాని వ్యర్థమగును చచ్చినప్పుడు దీనిని నక్కలకైనను, నగ్ని
కైనను సమర్పించుచున్నారు కావున మమత్వమును విడలి
యొందుము

ఆ. ఆకు కానవచ్చు హరిహరాదులకైన

కొమ్మ కానరాదు కోరి చూడ

కొమ్మ కానరాక కొనియాడకుండునా, వి.... 521

ఈశ్వరునిమాయ యగమ్యమైనది బ్రహ్మాదులను దాని
విలాసములను కనుగొనగలర కాని మూలము నెఱుంగలేరు

ఆ. ఆడు దనుగ రోత యది చూడఁగా రోత

తలచిచూడ తనకు తానె రోత

ఎంతవారి కైన నింతియే బల్ఘాత, వి.... 522

అజ్ఞానులు ఆడుదానిఁ గని మోహించెదరు ఆడుది

మిక్కిలి రోతవస్తువు ప్రతిమనుజునకును కడగండ్లు తెచ్చు
నట్టిది యాడుదియే యగుచున్నది

ఆ. ఆత్మబుద్ధిలనన నఖిలంబు తా నయ్యె
జీవబుద్ధిలన జీవుడయ్యె

మోహబుద్ధిలన ముదితల దర్శించె, వి.... 523

తనమనోరథములవలననే తా నెన్నిజన్మముల నైనను
నరుడై తును అవానివలననే బ్రహ్మయ్యయ్యను జీవుడై పిమ్మట
ముగ్ధుడై స్త్రీలొలుకడై చెడుచున్నాడు

ఆ. ఆత్మలోనిజ్యోతి యమరుట లింగంబు
తెలిసి చూడఁగన్న తేటపడదు

గుడ్డివాఁ డెఱుగు నె గుఱులైనరత్నంబు, వి....

హృదయాంతరాళమునందు వెలుగుచున్నజ్యోతియే
లింగము అయ్యదియే బ్రహ్మము అది విచారింపనిది గుడ్డి
వానికి రత్నమువలెనే గోచరింపదు.

ఆ. ఆది మూలమేది యాధార మెయ్యది

సోది జెప్పెదరమి సుద్దులరసి

లోడు లేక లోనితుర్కముఁ గనుమయా, వి....

మిగ్గుడవు గాక ప్రపంచమునకింతకు నెయ్యది యా
ధార మెయ్యది వేఱు అని విచారించి నిహృదయమునఁ గల
యాశుని సందర్శింపుము

ఆ. ఆది నొకటి దెలిసి యాదిని మది నిల్పి

యాది బాయఁకున్న నభవుడగును

ఆది బాయవాఁడి కంఠునిరీతిగా, వి.... 526

సమస్తమున కాదియైనదానిని విచారించి తెలిసికొని
సేవించువాఁడే ముక్తుఁడగును. తదితరుఁడు గ్రుడ్డివానితో
సమానుఁ డగును.

ఆ. ఆపగాళివెంట నడవులవెంటను

కొండరాలవెంట గొదవ యేల ?

నుల్లమందు శివు డటుండుట తెలియవే, వి....

నదులవెంటను అడవులవెంట నేల తిరిగి బడలెదవు ?
నిహృదయమునఁ గలఈశు నెఱింగి ముక్తుఁడ వగుము

ఆ. ఆరువేషములను నరయంగఁ గడువిత

యాత్మ్యమందు ధ్యాన మమరి దెందు

భీకరంబు గాని బిరుదు లేదు విరక్తి, వి.... 528

ఆరింద్రియముల యార్ఘ్యములఁ బరికించుకొలఁదిని
వితయగునే గాని ఆత్మధ్యానము చేకూఱుగా కాన నయ్యా
రింటిని కట్టి విరక్తి నొంది ముక్తుఁడ వగుము

ఆ. ఆలి నమ్మి భువిని నాచారహీనుఁడై

ప్రాలుమాలె నొక్కప్రతినకొఱకు

ఆది తప్పకుండ కాడుకాఁచినవాఁడు, వి.... 529

హరిశ్చంద్రునంతటివాఁడుగూడ మోహాధిక్యమున ఆలి
నమ్మికొని సమస్తకీర్తముల నుభయించెను కావున మోహము
జయింపరానిది

ఆ. ఆలు బిడ్డలనుచు నతిమోహమున నున్న

ధనముమీఁద వాంఛ తగిలియున్న

నట్టివరుల కెల్ల నవని ముక్తియె లేదు, వి.... 530

పెండ్లము బిడ్డలపై నాశ గలవానికిని ధనాశగలవానికిని
లోకమున ముక్తియే లేదు

ఆ. ఆలుబిడ్డలు ధన మరయఁ దల్లియుఁ దండ్రి

కలమనుజుఁడు మిగుల గప్టచడును

తనకు నెనఁగు లేరు తాను బ్రహ్మాంబైన, వి....

ఆలుబిడ్డలు మున్నగు నీ ప్రపంచవిషయములు బ్రహ్మభావ
మును చెందునంతసరికి జనుల నంటుకొనునుగాని తర్వాత
నొంద నేటవు

ఆ ఆలుసుతులు మాయ యన్నదమ్ములు మాయ

తల్లిదండ్రీమాయ తాను మాయ

తెలియనీదు మాయ దీనిల్లు పాడాయె, వి....

ప్రపంచపుపరిస్థితులను పరికించిన ఆలుసుతులు మున్నగు
నవి మాయయే యని తోచును కావున బుద్ధిమంతఁ
డీమాయను జయించి ముక్తుఁడు కావలయును

ఆ ఆవుచన్నుఁ బిత్రికి ఆపాలు గాచినఁ

బేరి పెరుగు చల్ల పేర్లుగలుగు

తివిలి లోనఁ గలదు నవనీత మిట్లురా, వి.... 533

ఆవుపాలను పిత్రికి గాఁచిన పెరుగు మజ్జిగ, వెన్న,
నెయ్యి మున్నగునవి వేటగుట్టులే శరీరమును విభజించి గురై
టింగిన యాత్మరూపము తోచును

ఆ. ఆవుపాలు శివుని కభిషేకమున కాను

ఆవుపాలఁ జూడ నౌషధంబు

నావుపాల నున్న యతిశయ మేమియా?, వి....

చూచుట కాకార మొక్కటిగా నున్నను యోగ్యత
వేఱుగా నుండును అపుపాలు అన్నిపాలవలెనే యున్నను
నీశు నభిషేకించువుణ్యకార్యమున నుపయోగింపఁబడుచున్నవి

ఆ. ఆశలనెడి త్రాళ్ల నఖిలజనంబులు

కట్టువడియు ముక్తికై గానలేరు

జ్ఞానఖడ్గమునను ఖండింపలేరొకో, వి.... 535

ప్రపంచములోని జనలందఱు అకాబద్ధులై మోక్ష
మునకు తొలఁగియున్నారే గాని జ్ఞానముచే నాయాశను నటికి
వేయువారలు కాన్పింపరు.

ఆ. ఆశలనెడిత్రాళ్ల నసలంట కోయించి

పారవై వఁగాని పరములేదు

కొక్కుతిండియాసఁ జిక్కిచచ్చినయట్లు, వి....

బ్రహ్మము నొందఁగోరువానికి ఆశను జయించిననే
కాని ఫలసిద్ధి గలుగదు

ఆ. ఇచ్చువానికంటె నింద్రియనిగ్రహం

డఱయ నతనికంటె నధిపుఁ డగును

వాఁడు వానికంటె వీడును పాపముల్, వి....

దాతకంటె నింద్రియముల జయించువా డుత్తిముఁడు
ఇట్టివాని నేవిధములగుపాపములు నావరింపలేవు

ఆ. ఇట్టికనులబ్రహ్మ మెట్లు చూడఁగవచ్చుఁ

జూచుకనులు వేఱు చూపు వేఱు

చూపు లోన నుంచి చూడంగ వలవదా?, వి....

బ్రహ్మ ముండినచోఁ గనుపడదేమి యని యందురు గాని
ఈనేత్రములకు బ్రహ్మ మగుపడదు ఏలయనఁగా నీకనులు
వేలు అయ్యవి వేలు బ్రహ్మముఁ జూచుటకు జ్ఞాన మొక్క
టియే సమర్థము

ఆ ఇట్టితనువు గలిగి యీలోకమందునఁ
బుట్టి చచ్చు భ్రమను గట్టిగాను
తెట్టతెరువుఁ జేరి తెలివంటి చూడరా, వి.... 539
అన్నిటికంటె సుత్రమమగు మానవజన్మము నెత్తి
ఈశ్వరుని దర్శింపలేక భ్రమించెదరు కావున నీ వట్లుకాక
జ్ఞానివై కనుము

ఆ ఇంటిలోనికోతి యిరవు గానఁగ లేక
తిరుగఁ బోవువారు బీటగుందు,
కోతి నొకటి నిల్పి కుదురుండలేరయా, వి....

మనస్సు కోతివలె చంచలమైనది కానటు తమమన
స్సును తాము, అరికట్టివేయలేక భ్రమించుచుందురే కాని
వ్యర్థము అగును కావున మనోనిగ్రహముఁ జేయుము

ఆ. ఇంటివెనుక తీరగ యింగ్లికి యుండంగ,
పారదంబు గలుగ బసిడియేల ?
సత్తు పొత్తుఁ జేసి సాధింపవచ్చురా?, వి.... 541

సోమలతయు నింగిలీకమును పొదరసము నుండఁగా
స్వర్ణయోగమున కని వెట్టిప్రజ లల్లాడెదరు కావున సత్తును
కలిపి స్వర్ణము నొందుము.

ఆ ఇంతకాలమునుండి యెఱుకమాలినజీవి
చచ్చి పుట్టుచుండు సహజమనుచు
నెఱుకమానుచోటు నెఱుగునా బ్రహ్మాంబు?, వి.

ఎంతకాలమునుండియో యాజీవి జననమరణముల
నొందుచుండెనేగాని జ్ఞామున కౌధారమగు బ్రహ్మము
నెఱుగఁజాలకపోయెను గదా !

ఆ ఇంతిగన్నఁ జన్ను లింతింతలని చూచి
మోహమొందు బుద్ధి మోసపోయి
గరితలేనివాని కానలేదాయెరా, వి ... 543

స్త్రీలను చూచి స్తనాదులను వర్ణించుచు పెద్దలుకూడ
తెలివిలేక మొద్దులయ్యెదరు ఏమి యీమోహపుసామర్థ్యము!
ప్రపంచమున స్త్రీచింతలేనివాఁ డెచ్చటను లేడుగదా !

ఆ ఇంతిఁ జూచెనేని యింతింశి యనరాదు
కాలవహ్ని లక్క గఱగినట్లు
వట్టిమోహ మిట్లు రట్టులఁ జేయుగా, వి 544

స్త్రీని చూచినవెంటనే చెప్పనలవిగాని మోహమును
పొంది జనులు చెడిపోవుచుందురు

తే ఇంతి యాకృతిపై నాస కెదురునూచి
చింతలోఁ బడి ప్రాణముల్ చిక్కఁబట్టి
యంతు గనలేక చచ్చెద రవనిలోన
కాముకులగతి యీరీతి గాదె వేమ. 545

జనులు స్త్రీలపై గలకోర్కెలచేత ప్రాణములను విగ

బట్టి యవిసి యంతు పొందలేక చచ్చుచుందురు లోకములో
కాముకుల కందఱికి విదే గతి కదా !

ఆ. ఇంతులఁ గనినంత నెంతవారికి నైన

నగ్గిలక్కఁ గరుగ నైనరీతి

వెలయుమోహ మిట్టి వింతలు గల్పించు, వి....

స్త్రీలను చూచినంతమాత్రమున నెంతటివారైనను
లక్కవలె కఱిగిపోయెద రనుటలో వింత లేదు. ఏలయున ఇది
యంతయును మోహపుచమత్కారమే కదా !

ఆ. ఇంద్రలోక మనఁగ నింద్రజాల మనఁగ

నింద్రపదవి యనఁగ నిన్ని యొకటె

కలియుగమున నరులు కానరు భ్రమచేత, వి.

ఇంద్రచంద్రాదిలోకములని జనులు మోహించెదరే
కాని యన్నియు నొక్కటే కావున దురాశ నొందవలదు.

ఆ. ఇంద్రియములచేష్ట లెన్నక భువిలోనఁ

దన్నుఁ దెలిసి మదిని తమక ముడిగి

మింటిమంటినడుమ మిత్తని మ్రొంగుము, వి....

ఇంద్రియములను సరకుగొనక యాత్మరూపమును పరి
కించి భూమధ్యమున బరమాత్మఁ గని మాయను దిగమ్రొంగి
మనుము.

ఆ. ఇంద్రియముల భ్రాంతి నీ రేడుజగములు

మందు బెట్టినట్టు మరులు గొనుచుఁ

బొందు నుఖముచేత పుత్రులఁ గాంచిరి, వి....

ఇంద్రియములవలన నగు భ్రాంతిచేతనే యీపదునాల్గు
లోకములవారును ప్రేమపాశానుబద్ధులై పుత్రులఁ గను
చున్నారు

ఆ ఇంద్రియముల విడిచి యేకతతో నిల్చి
ఎఱిగి పిదప తన్ను నెఱుంగకున్న
యతఁడె మహాని జ్ఞాని యగునని యందురు, వి.

ఇంద్రియముల జయించి ఏకాకియై యాత్మరూపముఁ
బరికించువాఁడె మునియును జ్ఞానియు నగునని పెద్దలు పలుకు
చుందురు

ఆ. ఇంద్రుఁ డాయె కామి హీనుఁడై పోయెను
మారుఁ డాయె కామి మడిసి పోయె
బ్రహ్మ మయ్యె కామి బయిసిపోనాడెను, వి....

ఇంద్రుఁడు మన్నభుఁడు బ్రహ్మదేవుఁడు మున్నగు
వారలును కామముచేతనే పదభ్రష్టులై పోయిరి కావున
కామివి గాక మోక్షకామివి అగుము

ఆ. ఇంద్రుఁడైనఁగాని చంద్రుఁడైనను గాని
నంది దుర్గ మెక్కి నాతితోడ
పొందుఁ బడక ముక్తి పోరాడవలెనయ్యా, వి....

ఇంద్రుఁడైనను సరియే చంద్రుఁడైనను సరియే
మోక్షము విలయునని తోరదరేని కామమును వదలనిది ఫలము
నొందలేదు.

ఆ. ఇన్నినాళ్లునుండి యెనసినమోహంబు

చెలిమిఁ జుట్టఱికము చెల్లె లక్క

తల్లి దండ్రీ బిడ్డ దాయాదు లనెదరు, వి....553

చిరకాలమునుండి వచ్చుచున్న యీమోహము తల్లి
దండ్రీ మున్నగువారిరూపమున పరిణమించి జనుల బద్ధులను
చేయుచున్నది

క ఇల్లనుమీ సంసారమె

యిల్లనుమీ యాయుధంబు నిక చాలంగా

దల్లినుమీ పంచాక్షరి

కల్లనుమీ సతులవలపు గనుఁగొన వేమా! 554

సంసారము మొదలగునవి యన్నియును అసత్యములు;
కేవలమొక పంచాక్షరిమాత్రము సత్యము కావున నిరంతరమును
సేవించి ముక్తఁడ వగుము

ఆ. ఇష్టసిద్ధికొఱకె యీయారుబీజముల్

కష్టములను బడుచు కానలేరు

ఇష్టమందు నిష్ట నిజమని కనుమయా, వి....555

మనోరథములు సిద్ధింపవలయునని జనులు అష్టకష్టముల
నొందెదరు, కాని సిద్ధినిమాత్రము బడయలేరు కావున చిత్తము
నిష్కామముగా నుండుటయే మంచిది అదియే ముక్తికి
మార్గ మగును.

ఆ ఇహమునందు నుఖము లీడేరఁగాలేదు

పరము నమ్మేనేని బ్రదుక నగునె

మొదట లేనిసుఖము తుది నెట్లు కల్గును?, వి....

ఈజన్మమున సుఖ మనుభవింపలేదు గాని పరజన్మము నందు మాత్రము కలదని ఎట్లు నమ్మవచ్చును? ఏమనియెదరా? మొదట లేనిసుఖము తర్వాత రానేరదు గదా !

ఆ. ఈతరానివాడి కెగరోజి యెగరోజి

యేరుదాఁటఁగలఁడె యీదఁబోయి

పరుఁడు గానివాఁడు పరలోక మందునా?, వి....

బ్రహ్మము నుపాసించుటకు నాధనచతుష్టయముగలవారర్హులుగాని యజ్ఞానులు కారు. ఏరు యీదుటకు యీతవచ్చిన వారే యర్హులు గాని తక్కినవారర్హులా?.

క. ఈమాయ జగము జూడఁగఁ

బ్రేమాస్పదదృష్టిలోనఁ బెం పగుచుండున్

కామాంధకారమునఁ బడి

దీమసమునఁ దెలియలేరు దేవుని వేమా!558

ప్రపంచమంతయును మాయాస్వరూపమే కావున నిట్టి మోహప్రపంచమునఁ బడి జనులు కామ మనుచీకటి చేత నావరింపఁబడి తెలివి నొందలేరు

క. ఈలోక చిహ్నాలన్నియు

మేలుగ గురుశక్తి గూడి మిన్నందినచోఁ

గాలుఁ డెదుర్కొనఁ జాలఁడు

చాలును జన్మంబు లనుచుఁ జారట వేమా !. 559

ఇహలోకపుకష్టము అన్నియును గురుమహిమమువలన మాయములు కాఁగలవు. కావున గురువు నుపాసించి ముక్తి నొందుము.

ఆ ఈశున కియ్యది యినుమంత యగుసాడ్డు
బ్రహ్మలే నొసఁగితి పాడుసాడ్డు
విష్ణుదేవున కిది విపరీతముగ సాడ్డు, వి.... 560

మోహమనునది త్రిమూర్తులకును గలదు ఇది వారిము
వ్వరకును దోష మగుచున్నది కాబట్టి మోహము నొందకుము.

ఆ. ఈశుమీఁద భక్తి యినుమంతయును లేక
పాశమందుఁ జిక్కి ఫలముఁ గనక
కాశియాత్రఁ బోవఁ గాలుఁ డెఱుంగడా? వి....

ఈశ్వరునిపై భక్తి లేక కర్మబద్ధులై కాశికి పోయినను
మోహబద్ధులకు మోక్షమునకు బదులుగా యమయాతనలే
కలుగును

ఆ. ఈషణత్రయంబు నెడపంగ నేటిక
మోహరాశిలోన మునిఁగియుండు
జనుల కెట్లు మోక్షసౌఖ్యంబు కల్గును, వి....562
పుత్రదారధనేషణలను వదలఁజాలక మోహమునఁ
బడి మునిఁగడిమనుజులకు మోక్షము చేకూఱదు

ఆ. ఉచ్చచెలమ గోరి యున్నది జగమెల్ల
పిచ్చిపట్టి తిరిగి పెనగు చుండుఁ
తుచ్చనుఖము దీని ద్రుంపఁగ లేరయా, వి....563
ప్రపంచమంతయును విషయాసక్త మయ్యే యున్నది.
గాని నీచమని విరాగము నొంద లేదు

క. ఉచ్చను పుట్టిన తనువట
హెచ్చేమియుఁ గొంచె మేమి యేర్పడతేలియన్

మచ్చరము మాని సత్యం

బుచ్చము నిల్వినను బ్రహ్మ మతఁడే వేమా! 564

మలమూత్రములపలనఁ బుట్టినఈశరీరములలో ఉత్తమా
ధమము లేవి యని విచారించి సత్యమును మనస్సును నిల్విన
వాఁడు బ్రహ్మముఁ గాంచును.

✓ ఆ. ఉచ్చలోనె పుట్టి యుచ్చలోనె పెటిగి

యుచ్చ కాసపడుట యుచిత మగునె

యుచ్చరోయువాఁడె యుత్తమయోగిరా?, వి....

మూత్రములో పుట్టి యందుననే పెటిగి మఱల యందు
లకే యాశపడుట మంచిదికాదు కావున విషయముల వద
లువాఁడు త్తముఁ డగును.

ఆ. ఉయ్యెలందుఁ జేర్చి యూహించి నిద్రింప

నెయ్య మమర మదిని నిలిపినపుడె

దయ్యమంత బ్రహ్మ తన్మయమందును, వి.... 566

మనస్సును ధారణలో నిలిపి యాత్మ నుపాసించిన
బ్రహ్మము తప్పక సాక్షాత్కరింపఁగలడు. కావున నట్లొనర్చుము.

ఆ. ఉరిదిగాను గాలి యున్నతి గను మింట

దురితముగను వచ్చి తొలఁగుచుండు

బురముపై న నిల్పి పూనికఁ జూడరా, వి.... 567

ఉపిరి బిగఁబట్టి మనస్సును కనుబొమలపైని నిల్పఁబో
వునప్పుడు మాయ యడ్డుచుండును. కాన దాని తొలఁగించి
శిద్ధివొందుము.

ఆ. ఊరిము మెఱుమురీతి నొప్పెడి మదియందు
మగులు నేరి దాని మహిమ సెరువ
నరులు మఱులఁ దగిలి నఱక మందెదరయా, వి.

ఎల్లప్పుడును శబ్దించుచున్న బ్రహ్మము నుపాసించుచు
మోహము నొందనిజనులు ముక్తు లయ్యెదరు

ఆ ఊరు కొండవీడు నునికి పశ్చిమవీధి
మూగచింత లెల్ల మొదటియిల్లు
ఎడైరెడ్డికుల మదేమని తెల్పుదు, వి.... 569

సంసార మంధకారావృతము గదా ! ఇంతటి వికార
ప్రదేశ ముండినను కొండవీటిలో మారుమూలఁ గలకొంపలోఁ
బడి చింతలచే కాలముఁ బుచ్చితిని అహా! మాయా ప్రభావము.

ఆ. ఊసరిల్లి పిచ్చి యుపమున రసమును
జేర్చి నూరి సతులు చెలువముగను
వశ్యమనుచు మగనినాతకుఁ గొడుదురు, వి....

కొండలు స్త్రీలు మోహవేశమున పిచ్చి ఆకును నూటి
వశ్యపుమందని మగనికి బెట్టి తిప్పలు పెట్టుచుందురు అహా !
మోహము ఎంతటిచిక్కులఁ బెట్టునో చూడుఁడు?

ఆ. ఋషులటడవినుండి రుచులఁ గోరుట రోత
నరులు కలిగి తినమి యరయ రోత
భార్య లనుచు వారి భరియింపమియు రోత, వి.

ఋషుల మనుకొని రుచికోరుటయును పెండ్లియాడి
పెండ్లములను పోషింపమియును శుద్ధములగు ఆకృత్యములు.
మోహమే ఇట్టిపనులకు మూలకందము.

ఆ. బుడ మనృత మెఱుంగ నెవ్వరితర మగు
స్థితీయు గతియుఁ దెలియ తేటవడును
విన్నమాత్రమున నె వివరింపగా రాదు, వి....

సత్యాసత్యములను చక్కఁగా బరికించి చెప్పవలయునే
గాని వినినంతమాత్రాన విప్పి చెప్పఁజనదు ఏలయనఁగా సత్యా
సత్యములను విన్నంతనే తెలియుట కేరితరమును గాదు

ఆ. ఎంగి లెంతవట్టు హితవుగా నెంచక
యొగ్గియుందు రంత నుర్విజనులు
కన్నయెంగి లెంత కనునెంగి లధికమా, వి....

ఎంగిలి మంచిది గాదని మోహమున తొలఁగియుందురు.
గాని కంటి కగుపడునెంగిలికంటె కడుపునం బుట్టునెంగిలియే
యొక్కవది యగును

ఆ. ఎగ్గుసిగ్గులేని దేకమై తొఁపఁగా
మొగ్గి చూచు తెల్ల మూలవిద్య
తగ్గి యొగ్గ కెవుడు తాఁకుట పరమురా, వి....

లజ్జాదిగుణములఁ బరిత్యజించి సాహసించి బ్రహ్మము
ధ్యానించుటయే విద్య యగును అట్టివిద్యయందు సర్వదా
లీనుఁడగుటయే పరమగును

ఆ. ఎచ్చుకులము నొంది యెన్నాళ్లు బ్రదికినఁ
జచ్చి వుట్టు జన్మశతము లగును
మెచ్చనట్టి పూజ మెప్పుగాఁ బూనరా, వి....

ఎంతటియు క్తమపంశమున జన్మించినను జననమరణ

మలు తప్పవు కావున నిశ్చలచిత్తుడవై మోహమును వీడి
ఈశ్వరుని సేవింపుము

ఆ ఎట్టియోగికి న నిల మన్నభావస్థ
తెలియవచ్చునేని తేటయగున ?

యోగ మెల్ల నుండి జోగియై పాడగు, వి....

ఎంతటియోగియైనను విషయములు ప్రత్యక్షములైన
యోగమును వీడి విషయములయం దాసక్తుఁ డగును

ఆ. ఎట్టివాఁడో తా నదెఱుఁగఁడు తొలిపుట్టు
నీచజీవనమున నీమమేల

ఎఱుఁగుఁడయ్య లోక మీశ్వరమయ మని, వి.

తాను పూర్వమున నెట్టివాఁడో తెలియలేక ఇప్పుడు
మాత్రము నియమములను పెట్టికొని నిల్గును కావున ప్రపం
చము సంతయు నిశ్వరరూపముగా నెఱిగి వర్తింపుము.

ఆ. ఎంతకష్టమైన సంత పాపపుఁ జింత

చింతచేత మిగులఁ జివుకు మనును

చింత లేకయున్నఁ జెడనిసంపదఁ గాంచు, వి....

కష్టము లెక్కువయగుకొలఁది పాపమును, అద్దాన చింత
లును కలుగును. చింతలను విడనాడినచో సుఖంపఁ గల్గుదురు.

ఆ. ఎంతకాల మున్న నెఱుక లేకయె జీవి

చచ్చి పుట్టుచుండు సహజముగను

ఎఱుక మఱివు గలుగ నెఱుగునా బ్రహ్మము, వి.

ఎన్నేండ్లు బ్రదికినను చచ్చి పుట్టుచుండునే గాని
మోహముఁ ద్యజించి బ్రహ్మము నెఱుగలేడు.

ఆ. ఎంతనాటినుండి యెనసిన మోహమో

చెలిమిచేతఁ దల్లి చెల్లెలక

యన్నబంధు లనెడి యాభ్రాంతి నాపడు, వి....

ఎంతకాలమునుండి యీమోహము పారుకొనినదో

గాని చావు దాపించినను సంసారమునందే కొట్టుకొనును గాని
ముక్తుఁడు కాఁడు గదా !

ఆ. ఎంతనేర్పుతోడ నేమేమి చదివినఁ

జింతలేనివిద్య చిక్కఁబోదు

వంతగించి మదిని బరికించి చూడరా?, వి....

ఎంతకష్టపడి మేధ నొంది చదివినను దుఃఖము నడం
చుట నెఱుంగరు కావున ప్రయత్నించి హృదయకుహరమును
వెదకి యీశ్వరునిఁ గాంచుఁడు

ఆ. ఎన్ని వేషములకు నెఱుకయే మూలంబు

యముని గెలువవలెను సమయ మెఱిగి

దొంగ వసతి గాక దొఱకునా సౌఖ్యము, వి....

ఎన్ని వేషములను వేయుటకైనను జ్ఞానము వలయును.
అది యున్నగాని యమునిబారినుండి తప్పించుకొనలేరు

ఆ. ఎఱిగి మఱిగి తిరిగి యేకాంతమును గోరి

పరుగులిడక యోగపథము పట్టి

పరము మించఁగోరఁ బరిపూర్తి సెందురా, వి.

బ్రహ్మమును ధ్యానించుకాలమున మాయాధర్మములకు
మోసపోక యోగమార్గానుసారివై బ్రహ్మము నొంది పూర్ణుఁడ
వై మెలగుము.

ఆ. ఏకచక్రధరుడె యెల్లలోకంబులఁ

బాక మెఱింగి యేలు బ్రభుఁడు గాఁడు

రాకపోక లడచి రాజిల్లు మదిలోన, వి.... 584

ప్రపంచమునం దంతయును ఒకేరీతిగా వ్యాపించి
యాత్మ యొక్కటియే మెలఁగుచుండును కావున చంచలతఁ
బోఁగొట్టి మనంబునందు రమింపఁజేయుము

ఆ. ఏకసమమునందు ఎఱుక గల్గినయోగి

పరుల నెఱింగి చూడ భావమందు

ఆశలేక మించ నన్నిటఁ దానగు, వి.... 585

ఏ కాకారమున సర్వజగములకు కనుఁగొనుచుండిన
వాఁడు సర్వేశ్వరునిరూపము నొందఁగలఁడు

ఆ. ఏడు నైదు నారు నెనిమిది తొమ్మిది

యేమి కట్టునుండి యెట్లు తిరుగు

వాడి వాడి నంత వాడద దేమొకో, వి.... 586

బ్రహ్మము సప్తావరణములను మున్నగువానిని వ్యాపించి
అవిరతముగా సంచరించుచున్నను అతలేక యుండును

తే. ఏదికోరిన నీకోర్కీ యెఱుక యగును

ఏది కోరిక నిండెనో యిరవు నగును

సాధువిద్యకు ధరలోన సమము లేదు

కోవిదుల కిది దెలిసిన గుఱుతు వేమి. 587

సీమనఘ్నుకు సంతృప్తి నిచ్చునదియును కోర్కల
పూరించునదియు నగు కాంతరూప మగుజ్ఞానమే బ్రహ్మ
స్వరూప మని యెఱుఁగుము.

జ. ఒడలిమెఱుఁగుఁ జూచి నడసొబగును జూచి
 వంకకొప్పుఁ జూచి వనితఁ జూచి
 విటులు కడుపులోన వెత నొందుచుందురు, వి.
 శ్రీలను జూచి మోహవశమున నజ్ఞులు పరితప్పింతురు.

ఆ. కడుపులోన నున్న ఘనమైనపిండంబు
 ముందు కష్టమెల్ల మొదలరోసె,
 ఇంక నైనబుద్ధి యేర్పడ వుట్టదా, వి.... 589
 కష్టములను పొందుచున్నను మనుజునకు తెలివిరాదు
 కదా! ఇది యంతయు మోహపుబలము

ఆ. కల్తషంబు పోక కనుపింప దెందును
 రూప మెవ్వరికిని రూఢితోఁపఁ
 దామసం బుడిగినఁ దగ గల్గు జ్ఞానంబు, వి....
 మనస్సులోని కలుషములు నశింపనిది బ్రహ్మ మెట్టివారి
 కిని ప్రత్యక్షము గానేఱదు

జ. కాంత కుంక యైనఁ గానికులంబైన
 పాయలేక విలుఁడు భ్రమసియుండు
 మఱిగి గ్రుడ్డికుక్క మాంసంబు గొన్నట్లు, వి....
 మనుజుఁడు మోహవశంబున కుక్క మాంసమును గోరి
 తిరుగునట్లు మంచిచెడ్డలను గమనింపక తిరుగుచుండును.

ఆ. కాంతసిందురంబు కడుఁబి త్రురోగికి
 నొనర మధువుతోడ నొసగినంతఁ
 దనరు దేహబలిమి ధన్యుడై గట్టెక్కు, వి....

అయఃకాంతమును సిందూరమును లేసెతో కలిపి
యిచ్చిన సైత్య మణగునట్టులు ప్రపంచమునందలి మోహులకు
విషయసంపదలను పోగొట్టిన ముక్తి కలుగును

ఆ. కామచింతః జిక్కి కనుగాన నేరవు

నీమనిషఁ దగిలి నియతి మీఱి

తామసంబు నడఁచి తన్మయ మందరా, వి....

కామముపై కోర్కెతో కన్నుగానక తిరుగకుము లోని
యజ్ఞానమును పోగొట్టికొని బ్రహ్మమును ధ్యానించి తన్మయఁడ
వగుము.

ఆ. కాయమును గనకయఁ గనియు నావల నున్న

కాయమును విడచినఁ గాఁడు యోగి

కాయమందు ముక్తిగతి కేగవలయురా, వి....

ఈజన్మము నెట్లు గడపినను ఉత్తరజన్మమును తప్పించు
కొనఁగలిగినగాని యోగి కాఁజాలఁడు కావున శరీర మున్న
ప్పుడే ముక్తికై యత్నింపవలయును.

ఆ. కాయ మున్నయడై కామాదులను కోసి

జ్ఞానమార్గమునకుఁ గడగవలయు

బాగు చేయఁ గాయ మేగిన నేమగు, వి.... 595

శరీరముఖలమై పోవకమందె జ్ఞానము నొంద ప్రయ
త్నింపుము అట్లు కాకున్న శరీరము నశించి అకాభంగము
కాఁగలదు.

ఆ. కాలుచేయి వంచి గాలి నిండఁగఁ జేర్చి

నేలవ్రాలి కొన్ని నిలిచి కొన్ని

యాసనముఖవిద్య లభ్యాసవిద్యలు, వి.... 596

కరచరణాదుల పంచుటలు మున్నగువానిచే జేయు
నాసనాదులన్నియును విద్యలే కాని ఇయ్యవి బ్రహ్మము
నొందింపఁజాలినవిమాత్రము కావు

ఆ. కావుకావుమనుచు కాళ్లుండి పలికెడి

కాకికరణి బల్కి కానరాదు

బాపలైనవారు బ్రహ్మము నెఱుంగరు, వి....597

నోటితో వేదము నుచ్చరించుచున్న వేదస్వరూపము
నెఱిగి ముక్తులు గారేని బ్రాహ్మణులును అజ్ఞానులనఁబడుచురు.

ఆ. కులము హెచ్చుతగ్గు గొడవలు పనిలేదు

సానుజాత మయ్యె సకలకులము

హెచ్చుతగ్గుమాట లె ట్లెఱుంగగ వచ్చు, వి....

జాతియొక్క హెచ్చుతగ్గుల నెంచ నవసరమేమి ?
సమస్తమును ఒక్కటియే యైనప్పుడు అట్లెంచినను హెచ్చు
తగ్గుల నెట్లు తెలిసికొనవచ్చును

ఆ. కూడు గుడిచి లెస్సఁ గూర్చున్నవాఁడైన

నాఁడుదాని గన్న నట్టె తగులు

నన్నసార మొడలి కతిమదం బిడునురా, వి....599

సులభము

ఆ. కూడు బెట్టకున్న కుక్షీలో జరరాగ్ని

భక్షణంబు సేయు కుక్షీమలము

కూడువిడిచి మలము గుడుచురా యుపవాసి, వి.

అహారము లేకున్నచో జరరాగ్ని మలభక్షణముఁ జేయు
చుండును కావున మోహముచేత నుపవాసము లొనర్పకుము.

బి. కొమ్మ ద్రిమ్మరైన నమ్మగాఁ జూచును
సరస విటుల నేని సమ్మతించు
పేడఁ దిన్నవురుగు బెల్ల మే మెఱుఁగును, వి....
సులభము

ఆ. కొండెగాఁడు చావఁ గొంత దనుకఁ బోవు
నంతు కింతెగాని నగవు లేదు
కొంకినక్క చావ గొట్టె యేమిటి కేడ్పు, వి....

దప్పుడు మరణించిన యూరివారు దుఃఖింపరు.
వానితో నేగఁ బ్రయత్నింపకు ఎట్టులనఁగా నక్కజచ్చిన
చో గొట్టెలు దుఃఖము నొందవుగదా!

ఆ. ఖచరవరులు భూమి గనఁబడ రందురు
కాననచ్చినంత గౌరవింత్రా ?
తల్లిసంక్రిగురులు తత్సముల్ గారొకో? వి....

దేశతలు గనుపడరని అజ్ఞులంగురు గాని కనుపించి
గౌరవించురా? అట్లే యైనచో తలదండ్రులు దేవులు గారా?

ఆ. ఖనుఁ బుట్టు లోహగణమునం దెల్లెడఁ
బనికేవచ్చునొక్కయినుమె చాలు
నైన జాటుకపఱతు రది యెచ్చుగా నింట, వి....
సులభము.

ఆ. గట్టుమీది మన్ను చట్టుపైఁ దగురాయి

పుట్టలోనివాని బుడుగు తోడుగు

గట్టిగాను మూటఁ గనకంబు పుట్టును వి....605

మూర్ఖులు అజ్ఞానముచే కనకమున కాసపడి క్లేశము
నొందెదరు గాని కొండమన్ను పుట్టుపట్ట మున్నగువానిని
మారిన కాదా ?

అ. గద్దెగణము నిద్ర కలలు కోరికలును

ముద మొసంగు శకునములును జెలఁగు

ప్రశ్నలు పదివేలు పరికించి చూడఁగా, వి....606

గద్దె గణము పెఱుగుట మున్నగునవి యన్నియును
మోహవిలసితములే యగును

అ. గాసిఁజెంద నేల జగతికామమును మించి

వాసిగాను భక్తి వరుసదెలిసి

మోసపోక యెఱుక ముగియుట కానరా? వి....

వృథాగా కష్టపడుట యెందులకు? నిష్కామన కలుగు
భక్తితో నేవించి విజృంభము నొందుము

అ. గుటికి రావు జగతి కోమటినిష్ఠలు

లోభితనముచేత లుప్తములగు

పులిని దాసరి కిడు పాలుపని యెఱుఁగుము, వి....

పైకి దంభముల నెఱుపుచు లోభియై యున్నంతవఱకును
కార్యసిద్ధి గానేరదు.

ఆ. గొప్పపిరుదు గన్న కుచకుంభములు గన్న

చెప్పరానిచోట చెలువు గన్న
ముప్పిరిగొనునయ్య మొనసిన మోహము, వి....
పిఱ్ఱలు స్తనములు మున్నగువానిని చూడఁగనే పాడు
మోహ మెచ్చట నుండునో గాని వచ్చి చుట్టుకొనును.

ఆ. గోచిపాతఁ బెట్టి కోరి తా ముని నంచు
మనసులోనియాశ మాన లేడు
ఆకృతెన్న వేటి కాశ యన్నఁగ వేఱు, వి....
మనసులోనియాశను త్యజింపక కట్టుబట్టలను వదలిన
మాత్రాన ముక్తి రాదు

ఆ. గోచి విడుచుయోగి గోతిగా నాడించి
వెట్టివానిఁ జేసి వెతల జిక్కఁ
జేయునయ్య లేమి చేసెదరో చూడు, వి.... 611
అజ్ఞులు సర్వసంకపరిత్యాగియై దిగంబరియగునతనిని
అటల నాడింప నారంభించెదరు

ఆ. గృహము దేహ ముండె కేవలగుణముండె
దాని నిలిపికొనియు దీని దీర్ప
గానరాదె నీకు నానందసుఖములు, వి.... 612
దేహమే గృహము వస్తుపరిజ్ఞానము గలగుణమునందు
కలదు గాని, దానిఁ బరికించినచో నానందము లభిమగును.

ఆ. ఘటము గాన్గఁ జేసి ఘనగుణ మెద్దుగా
దవలి కర్తములను నువులఁ జేసి
తెలిసిగానుగాఁచు దివ్యాత్మతము వుట్టు, వి....

శరీరమనుగానుగకు గుణమను నెద్దును గట్టి కర్తములను
నశింపఁజేయుము.

ఆ. చిత్తము గలయోగి శివునివలెనే యుండు
మిథ్యయోగి యుండు మిడుతవలెను
నిత్యుఁడై నయోగి నీవలె నుండును, వి.... 614

చిత్తశుద్ధి గలయోగి నిస్సంగుడై శివునివలెనే యుం
డును. టక్కరియోగి జట్టిమిడుతవలె యెగిరిపడి నశించును.

ఆ. చింతఁ జెంతనుండు చేమంతిపూబంతి
కాంతఁ జూడఁ దలంచు గౌఁగలింప
సంతమంతనమున కానంద మగునయా, వి....

దుఃఖముల కాకరమగుకాంతను జూడఁగనే అజ్ఞానికిఁ
గౌఁగిలింప బుద్ధివాడమును అందు నేమియానందమున్నది ?

ఆ. చీకటింటఁ జేరఁ జేదివ్వ లేకయే
రూక గానరాదు రూఢిగాను
రాకపోక లడఁచి రవములో విని సొక్కు, వి....

చీకటింటిలో దీపము లేనిది వస్తువు కనబడనట్లులు
గురూపదేశము లేక పరమాత్మ కన్పింపదు.

ఆ. చెలిమి మీఱ మదిని చింతలు విడనాడఁ
బిన్న పెద్దలకును పెరిగివచ్చు
మంటిమింటినడుమ మదినిల్చి చూడుము, వి....

అకల తెగఁద్రోసి యోగమున నిశ్చలచిత్తుడైవై దేవుని
భ్యానింపుము.

ఆ. చచ్చెఁ బచ్చె ననుచుఁ జా వెంచి వగచెడు

దీన నరుల వెట్టి దెలుపరాదు

ప్రాణమునకు మృత్యుబంధము లుండునా, వి....

అజ్ఞులై చచ్చుచున్నారని ఏడ్చెదరే కాని ప్రాణము
లకు చావుపుట్టుకలు లేవు

ఆ. చమురు రాచికోన్నఁ జర్కంబు మెఱుగెక్కు

సాము చేయ మేను సత్తులెక్కు

జ్ఞానమార్గ మెఱుంగ కడతేరు జన్మంబు, వి....

చమురుచేత చర్మము మెఱుగు తేలినట్టుల నే జ్ఞానము కలి
గిన ముక్తి గలుగును

✓ ఆ. చాడికాడు మాట నవ్వడిలో నిక్కు

వేఁట బోవునకము వెలయు నిక్కు

వెలఁదిఁ జూడ నిట్లు విటుఁడును నిక్కును, వి.

మోహమున తమగతులను చూచికోనక కొండెఁగాఁడు
మున్నగువారలు గర్వింతురు

ఆ. చాలు చాలు నిలను జననమరణంబులు

మేలుగావు మాయ మెలకు వెఱిగి

ప్రాలుమాల కిలను భక్తిచేఁ బూనుము, వి....

ఎప్పుడును చావుపుట్టుకలే చాలును కనుక మఱి
జన్మించుతలంపు గొనక భగవద్భక్తిని స్వీకరింపుము.

ఆ. ఛిద్ర మెన్నువాఁడు శిష్యుఁడు తా నొన

ఛిద్ర మెఱుఁగువాఁడు శిష్యుఁ డరయ

ఛిద్ర మెఱిఁగి విడువ భద్రంబు చేకుఱు, వి....

ఒరల తప్పునట్టువాడు శిష్యుడు కాదు గాని తన
తప్పు నెఱిగి దిద్దికొనువాడే నిజమగు శిష్యుడగును

ఆ ఛేద్యమైనదాని జేపట్టినా దని

మూలవస్తు వెట్టు కేల జిక్కు

దాని నూన గలుగు దార్థ్యము తప్పక, వి....

ఛేద్యమును చేత బట్టుకొన్న మాత్రాననే మూలవస్తువు
లభ్యపడదు. కావున నభ్యాస మవసరము

క. జగ మరయ నింద్రజాలము

జగ మనఁగా మాయ సుమ్ము జన్మాదులకున్

భగవంతుం డగుబ్రహ్మము

నిగమాగమనిర్వికారనిపుణుఁడు వేమా । 624

ప్రపంచమంతయును మాయాపూర్ణ మే యగును ఒక్క
బ్రహ్మమాత్రము నిర్వికారుఁడు

ఆ. జంతురాసులందు జనియించి జనియించి

దిమ్మపట్టినట్టు తిరిగి తిరిగి

తనువు నిత్య మంచు తలపంగ నవ్వరో, వి....

జంతురాసియిం దూఱక జన్మమెత్తియెత్తి శరీరమునిత్య
మని తలంచెనేని నవ్వులచేటుగదా!

ఆ. జనన మెట్టు కలిగె జాతి యెయ్యది యయ్యె

జననమరణములకు జాడ లేఱుగ

వినఁగ వినఁగ దీని వివరించికానరో, వి.... 626

అనేకయోగులందు జన్మించుటయే స్వభావము గల
జంతవునకు జననమరణాదులు లేవు

ఆ. జాతిభేద మెంచి జన్మము దైలియక
ముక్తి గానలేరు ముగ్ధు ఔపుడు
జాతు లెంచనేల జన్మంబు తెలియుము, వి....627

మోహము కలవారు జాతిభేదము నెంచెదరు కాని
జాతుల నెంచఁ బనిలేదు పుట్టుకయే ప్రధానము

ఆ. జాతిసూతకములు సత్యమైయుండంగ
నంటినంత నెట్లు లంటుకలుగు?
వితము గానలేరు వెలయంగ జీవులు, వి....628

జననమరణములు నిత్యము లగుటచేత జీవుఁడు నిత్యము
సూతకముతోనే యుండును దీనిని చెలిసికొనఁజాలక చిక్కు
పడియెదరు

ఆ జాతిలోని నెట్టి జాతిముఖ్యం బంచు
నెఱుంగ లేక తిరుగ నేమి కలదు ?
యెఱు కెఱిగినవాని కేజాతి కానేమి?, వి....629

వర్ణములలో నేవర్ణము మంచిదని తిరుగుటచేతఁ గొంచె
మైనను ప్రయోజనము లేదు ఏజాతియైన నొక్కటే యగును

ఆ జీవ ముండుచోటు సిరముగాఁ దెలియక
తిరుగు నస్థిరమగుదేహమందుఁ
దిరుగనేల ననుచు దెలియలేఁ డజ్ఞాని వి.... 630

అజ్ఞాని జీవ మున్నచోటునుగూడ నెఱుంగక తిరిగి
తిరిగి యలయుచుండును.

క. జీవంబగు జీవేశుఁడు
జీవుని కొకయిల్లు చూపఁ జింతల దొంత్రె

కావరమున గర్వించుచు

భావములో శివుని మఱచి భ్రమగొను వేమా!

జీవమే జీవేశుడై ఘటాదులలో నుండి సంగతముగాక
ప్రకాశించుచుండును ఆట్టివానిఁ గానలేక యజ్ఞాని గర్వించు
చుండును

ఆ జీవ మేడనుండు భావ మెక్కడనుండు

కాపురంబు లేడ గదిసియుండుఁ

దనరుచున్నరెంట్రిస్థల మేల తెలియదు? వి.... 632

జీవ మెక్కడ నున్నదో భావ మెక్కడనున్నదో ఆ
రండిటికి అధార మేది? యని విచారింపరు ఆజ్ఞులు

క. జీవాత్ముఁ డెప్పు డుండెడి

తావును దాఁ చెలియలేక తగ నస్థిరము

న్భావమున నమ్మి తిరిగెడి

జీవికి ధర ముక్తి గలుగఁ జెల్లునె వేమా! 633

జీవాత్ముఁ డున్నస్థలమును తెలిసికొనఁజాలక ప్రపం
చమునంతయును దిరుగువానికి ముక్తి లేదు

ఆ. జీవి జీవి జంప శివుని చంపుటె యగు

జీవుఁ డరసి తెలియ శివుఁడె కాదె

భావమందు వేగ భావించి చూడుము, వి 634

ఒకజీవి వేటొకజీవిని జంపినచో దేవుని చరిపినట్లే
యగును ఏలయనఁగా దేవుఁడు సర్వాంతర్యామియై
యుండును గదా!

ఆ. జీవుఁ డీలను నిండి సృష్టిలో నుండంగ
 శివుని వెదుకఁబోవు జీవుఁ డహహా!
 జీవుఁడు శివుఁడను చిహ్నంబుఁ దెలియక, వి....
 ప్రాణిమాత్రుఁడు తనహృదయములో దేవుఁడు జీవ
 రూపముతో నుండుటను గుర్తింపలేకపోవును

ఆ జల్లిమాట లనుచు జగమునఁ దిరిగెడు
 కల్లగురుఁడు కట్టు కర్త మెల్ల
 పల్లు పురుగు నేరి వలవింపఁ జేయదా, వి....
 నోటికివచ్చిన జల్లిమాటల ననుచు లోకులను మోగుము
 చేయుటకై నిష్కారణముగా పుష్పిపురుగు పంటినివలె లోక
 మును నాశనము చెయుదురు

ఆ. బాణలై న యట్టి చపలాయతాక్షుల
 తలపు లరసి చూచి భ్రమయ నేల?
 బయటిరూపు లెల్ల పరికింపఁగా నేల?, వి....637
 శ్రీలను చూచినంత నేవీల మోహము నొందవలయును?
 ఏమి కల దిచ్చట యని అంతరపరీక్షఁ జేసినచో ఎన్నటికిని
 మోహము నొందరు

ఆ. జ్ఞానభావపరముఁ గనుఁగొనకున్నను
 మానరాదు మనసు మమతఁ దగిలి
 పూని జన్మములను పొందు దా పుడమిని,వి....
 మనుజుఁడు జ్ఞానమార్గమును కనుఁగొని దాని నవలం
 బింపనంతవఱకునే కర్మబద్ధుడై పుట్టుచుఁ బెఱుగుచునుండును.

ఆ. తనదు నాత్మయందు దైవంబు గలుగఁగ
 తీర్థయాత్రల కిల తిరుగు నరుఁడు
 గంధపుతునకల గాడ్డె మోసినయట్లు, వి....639
 తనయాత్మలోనే దైవ ముండఁగా తీర్థయాత్రకుఁ
 బోవుట బరువుచేటే కాని వేఱు కాదు.

ఆ తనదులోని జీవతత్త్వము తెలియక
 వేఱటంచుఁ దలఁచి వెదకు లెల్ల
 భానునరయ దివ్య పట్టినరీతిరా, వి.... 640
 తనలోని తత్త్వమును గమనింపనేఱక ప్రపంచములో
 వెదకుట సూర్యునివెదకుటకు దివిటీ పట్టుటనంటిది

ఆ. తనువు నడవిఁ జేసి తనలోనె కూర్చుండి
 తపము చేయలేని తపసులెల్ల
 నడవీయందుఁ జేరి యలజడి పడెదరు, వి....641
 తపస్సుచేయుట కెచ్చటికో పోక శరీరమునే యడ
 విని జేసి తపముఁ జేసిన దైవ మగుపడును

ఆ. తన్ను దెలియకున్నఁ దగు వేదములు వెట్టి
 సర్వసంపదల ముసాబువెట్టి
 ఆరుశాస్త్రములు నికాపురాణములును
 జబ్బు లనుచు జగతిఁ బాటు వేమ. 042

ఆత్మజ్ఞానము లేనిచో వేదములు సంపదలు సకలమైన
 శాస్త్రములును చదువుకొనియున్నను నిర్లభములు

ఆ. తన్నుఁ దెలియునట్టి దైవజ్ఞు లెన్నరిగ

నిన్ను దెలియరేని నిలువ రైరి

మాయఁ దెలియకున్న మంటిపాలైరయా, వి....

అత్తను గుర్తింపనేటక దైవజ్ఞులమని దంభముచేసి మర
ణము పాలైరేకాని జన్మసాఫల్యము నొందరైరి

ఆ. తమకు నాటియండు దైవజ్ఞులగునరులే

పరగ గూఢభావ మెఱుంగ లేక

ఇట్లు మాయఁబడిన నెటు తెలియును మాయ,వి.

దైవజ్ఞులు తమకు దైవము బెట్టినరహస్యము నెఱుంగ
లేక మాయలఁ బడి కొట్టుకొనుచుందురు

క. తమమునఁ జచ్చిన మనుజుఁడు

మమతను దాఁ బుట్టుచుండు మరణముకొఱకై

శ్రమ దీర్చు గురుని వేడిన

భ్రమమూల మిదంజగత్తు బయలగు వేమా!

అజ్ఞానమునఁ జచ్చినచో మఱల జన్మము కలుగును గాన
గురువు నుపాసించి పునర్జన్మలేని బ్రహ్మము నొందుము

ఆ తరుణి సొగసుకాని తనయునిఁ గన్నను

మరునికళల మించి మనసు పాఱుఁ

దలఁపఁ దలఁపఁ బుట్టు తనువునఁ దత్వంబు,వి....

ఆఁడుదానికి తనకుమారునైనను చక్కనివానిఁ బొడఁ
గనినచో మోహము పుట్టును ఇట్లు విషయవివేచనఁ జేసి పరి
త్యజించిన పరతత్వము లభించును

ఆ. తలను వ్రేలవేసి లాలి మించుక లేక

యోగి తెఱచుఁ గన్ను మూగ యగుచు

జ్ఞాన మది యెఱుఁగు గప్తపు దేహమా, వి....

తలను వ్రేలాడవైచికొని దంభమునకు యోగియైనచో
కష్టముల కాకరమగునే కాని జ్ఞానమునకు కాదు

ఆ. తలఁపుచేతఁ గల్గు తారక బ్రహ్మాంబు

తలఁచి చూడఁ దా నె తత్త్వమగును

తలఁపులోనితలఁపు తా నె త న్నెఱిగిన,వి....648

మనోరథముచేతనే తారక బ్రహ్మాంబు సిద్ధించును నిరం
తరము మననము చేయుటచేత దా నె తిదైక్యము నొందఁ గలు
గును

ఆ. తలపఁదలపఁ గూలి తగనేయ కీయఁడు

వలపు దీఱి నీయగలుగురూక

ముక్తినిగిగురుఁడు ముచ్చలకొడుకయా, వి....

పనిచేయనిది కూలియాయనట్టులనే మననముఁ జేయ
నిచో గురు ననుగ్రహింపఁడు మననముఁ జేసినను ముక్తిఁ
దెలుపని గురుఁడు దొంగయే యగును

ఆ. తలపునందు శివునిఁ దలపోయగాలేక

తలఁప దెల్ల బయటి తలపుఁ జేసి

తలపు తాన యైనఁ దత్త్వజ్ఞఁ డగునుమీ,వి....

ఈశుని మనమున నిలిపి ధ్యానముసేయలేక వ్యర్థముగా
స్థూలరూపమును విచారింపఁబూనును మనస్సు అత్తరూప
మైనచో తప్పక కైవల్యము నొందును.

ఆ తలఁపులోనితలఁపుఁ దలపోసి దెలియరా

తలఁపు లెల్ల విడిచి తగినభంగి

తలఁపులోనితలఁపె తత్త్వంబు నాత్మరా? వి....

తలంపులోనితలంపును నిరంతరధ్యానముచేఁ జెలిసి
కొనినచో నయ్యదియై యాత్మతత్త్వ మగును

ఆ. తల్లిగర్భమందుఁ దాఁబుట్టినప్పుడు

మొదలఁ బట్టలేదు తుదకు లేదు

నడుమఁ బట్ట గట్ట నగు బాటుగాదొకో, వి.... 652

మొదలను తుదను లేనిమోహమును (అజ్ఞానావస్థను)
నడుమఁ దెచ్చిపెట్టుకొన్న నవ్యులచేటగును

ఆ. తల్లితండ్రి గలరు తగజన్మజన్మలఁ

దనకుఁ దెల్పువానిఁ గనగ లేరు

నాదమే పరమని నమ్మినవానికి

నివామునందుఁ బరము నెనఁగు వేమ. 653

పూర్వజన్మములును జన్మహేతువులగు తల్లిదండ్రులు
నున్నారు శబ్దమే బ్రహ్మమని నమ్మెడివానికి ఇహపరసాధనము
కలుగును

ఆ. తల్లితండ్రిచావఁ దా నాలితోఁ గూడి

యిల్లు గట్టుకొన్న యింపులెల్లఁ

గొఱతమీఱి దొంగ కూ డడిగినయట్టు, వి....

తనను కనినవారు చచ్చుచుండఁగా తాను కన్నులార
చూచియును మఱుఁ దాను నట్లే సంసారమునఁ బ్రవేశించుట
తెలివిలేనితనము.

ఆ. తల్లిగర్భమందు దాఁ జనియించియుఁ

దనదుభోగసతికి తానె వుట్టఁ

దల్లు రిర్వురైరి తను వొక్కటయ్యెరా? వి.... 655

కృష్ణమనుజుఁడు తల్లిగర్భమున తొలుత పుట్టి మఱల భార్య
గర్భమునఁ బుత్రిరూపమున జన్మించును, కావున నతని కిరు
వురుతల్లులు నొక్కశరీర మనఁదగును

ఆ. తల్లిదండ్రీ గలరు తగ జన్మజన్మలఁ

దనకుఁ దెల్పువానిఁ గనగ లేరు

నాదమే పరమని నమ్మినవానికి, వి.... 656

జన్మజన్మమునందును తల్లిదండ్రాదు లున్నారని తెల్పి
నవానిని గనలేక మూర్ఖులై చెడుచురు

ఆ. తల్లిదండ్రీ బాసి తనయాలిఁగోఁగూడి

యిల్లుపట్టియున్న యింపదెల్లఁ

గొట్టికాడి దొంగ కోరినచందంబు, వి.... 657

తల్లిదండ్రులను బాసి యాలితో కాపురము చేయఁ
గోరుట గొర్తని దొంగిలి వ్యవసాయకష్టమును తెచ్చుకొన్న
దొంగకువలె కష్టకరము

ఆ. తల్లిదండ్రు లనెడితత్త్వంబు నెఱుంగరు

యోనిలింగములన టుష్ఠించు

విష్ణువరయ తల్లి వెలయ రుద్రుఁడు తండ్రి, వి....

తల్లిదండ్రు లనఁగా నేమి యనువిషయము నజ్ఞులై
తెలియలేరు, కాని తల్లిదండ్రులు విష్ణురుద్రస్వరూపులు అని
తెలియవలయును.

ఆ. తల్లితండ్రు లెవరో తనకు జన్మము లెన్నో
తిరిగి యెఱుంగనట్టి దిక్కు లెన్నో
స్థిరము నస్థిరమును తెలియలే డజ్ఞాని, వి....659

తా నెవరో తల్లితండ్రు లెవరో మున్నగువానిని తెలి
యలేక యజ్ఞాని కష్టపడుచుండును

ఆ తల్లి యేళ్ళ వినక తనయాలు ఖగచిన

జాలిపడెడివాడు జడఁడు నుమ్మి

తారతమ్య మెఱుంగనేరనిపశువులు, వి.... 660

కన్నతల్లిపై నిసుమంతయు దయ దలపక భార్యపై
దయపడెడువాడు పశుతుల్యుడు

ఆ తా ననంగ నెవఁడో తనవార లెవ్వరో

తెలిసి తెలియలేడు తిక్కనరుడు

అరిదిపిసిని కాయపురుగుపద్ధతిలాగు, వి.... 661

అజానుడు పిసినికాయలోని పురుగువలె తానెవరో
ఏమియో తెలియలేక శ్రమించుచుండును

ఆ. తాను తా నె యనెడితత్త్వంబులోఁ గల

యన్వయంబుఁ దెలియఁ డబ్బితోడు

తానుతా నె యైన తల్లడం బేరారా?, వి...., 662

తాను తాననుచుండును గాని అందుఁ గలయర్థమును
తెలిసికొనఁజాలక తల్లడపడుచుండును

ఆ. తాను తనువలంచు ద్వయమును బలికిన

మోహవార్ధిలోన మునుఁగునరుడు

కానలేడు మోక్షగతి'యెట్లు సిద్ధించు, వి....663

తాను తనశరీరము అని మోహములో మునిగినవానికి
మోక్షము కలుగనేరదు.

ఆ. తానువెలయుభూమి తనరంగఁ దిరిగెడు
జనుల గాంచి పొంచి సరగఁ గలుచు
కుక్కబుద్ధి యంట గుణ మేల మానును?, వి....
సులభము

ఆ. తానె తత్త్వమునుచు దలపోయఁగా లేక
మాయఁ దత్త్వమునుచు మఱుగుచుండు
ధర్మకర్మములను దా రోయ తత్త్వమా, వి....
తానే యబ్రహ్మ మని తెలియలేక అజ్ఞులు తత్త్వమును
నిందించెదరు కాని ధర్మమును కర్మమును గుర్తించిన తత్త్వ
మగును

క. తామరపాకున నీళ్లుగ
వేమఱు జలియించు బుద్ధి వెదుకరు శివుని
న్నీమహి నమ్మగరాదని
ధీలో తెలియంగలేరు దేవుని వేమా! 666

తామరపాకులోనినీటిబిందువువలె సంసారమునంటియు
నంటకుండు నీశుని అజ్ఞులు తెలియలేరు

ఆ. తాము కన్నవారుఁ దము గన్నవారును
జచ్చుపెల్ల తమకు సాక్ష్యమెకద !
బ్రదుకు పెల్లఁ దెలియ బ్రహ్మకల్పంబులా? వి....
తల్లిదండ్రులు, సుతులు మున్నగువారు చచ్చుట శరీరము
అనిత్యమనుటకు ప్రబలిదర్శనమగుచున్నది.

అ. తిట్టినేని కొట్టు కొట్టినఁ గొట్టును
కొట్టినేని యముఁడు కొద్దిపఱచుఁ
గోపమెంచఁ జేర్చుఁ బాపపునరహత్య, వి....

పరుల నేవిధమునను నేమియు ననరాదు. అట్లు కానిచో
యముఁడు కుపితుఁడై నరకబాధల నొందించును

ఆ. తిఱుగవలయు మనసు తిటిగినవఱకును
దిరుగునట్టై మనసు విఱుగవలయుఁ
దిటిగి విటిగెనేని దేవుఁడు తానగు, వి.... 669

మనోరథము ఈ డేరునంతవఱకును కామముల ననుభ
వించి మనసు తిరిగినవెంటనే విరక్తి నొందవలయును ఇట్లు
చేసినవాఁడు సాక్షాత్తు దేవుఁడగును

ఆ. తీర్థయాత్ర కనుచుఁ దిరుగఁబోయినవాఁడు
పామరుండు గాక భక్తుఁ డగునె ?
తీర్థయాత్రచేత దివ్యుండు గాఁడయా, వి....670
తీర్థయాత్రలకు పోయినపామరుండు భక్తుఁ డగునే
కాని ముత్తుఁడు గానేరఁడు

ఆ. తుంటవింటివాని తూపుల ఘాతకు
మింటిమంటి నడుమ మిడుక దరమె ?
యింటియాలి విడిచి యెట్లుండనేర్చును?, వి....
మన్నభబాధ లతివిషహ్యములు గనుక స్త్రీలఁ ద్యజించి
యంట కష్టము.

౨. తులసికారములును దూముపై వీరము

పఱచి దాన దుష్టపాలువోసి

కఱగి రాగిపైని గ్రమముగా నుంచరా, వి....

తులసి మున్నగువానిరసమును రాగిపైని పోసిన స్వర్ణ
మగునని యజ్ఞులు మోసముచేయుదురు

ఆ. తెఱలమఱుగునఁ గల తేజమంతయుఁ జూచి

మఱియు బ్రహ్మమందు మనసు నిలిపి

గరిమ నున్నయట్టిఘను లెందుఁ గలరయా?, వి.

మాయచే నావరింపఁబడిన యాత్మరూపమును తెలిసి
మనస్సునందు నిలిపినఘను లెచ్చటనో కాని లేరు

ఆ. తెలియ భాగవతులె తెలివి గలా రింక

నంద టెట్టు లగుదు రకట భువిని?

నయినవారిని గను నతిఁడె పో శివయోగి, వి....

భగవద్భక్తిగలవారె మేధావంతులు అనవచ్చును వారిని
దర్శించువాఁడైనను ముక్తుఁ డగును

ఆ. తెలియఁ దనిదుభార్య తెగబారు సంకెల

చిన్నశిశువులెల్ల జీవు లరయ

నరసి చూడఁ దనువె యల చెఱసాలరా, వి....

మనుజుఁడు అజ్ఞానియై భార్య, పుత్రు లనుకొనును
గాని వారు కాళ్లకు బందములును చెఱసాలయు నగుదురు.

ఆ. తెలివి నిలిపి చూడు దీపించు నాకళల్

కళ లుడుగక చూడు కలుగుబయలు

బయలు నంటి చూడ బ్రహ్మాంబు గాంచెదు, వి.

చిత్తమును నిలిపి నిలొ నిపు పరికించినచో నాకనము
నంటి బ్రహ్మ మావిర్భవించును

ఆ. తెలుపుమా యటంచు దేవర యంచును

వెంటఁ బడెడివాండ్రు వెతలు దీర్చు

నెన్నో డైన జెప్పు నేదైన నొక్కటి, వి.... 677

మోహులై ఎవనిఁ బట్టిన వానిని చెప్పుడు చెప్పుఁ
డనిన నేదో చెప్పునే కాని, అయ్యది సఫలము కానేరదు

ఆ తొడలమెటుపు మోవి తోరంపుగుచములు

నోరకొప్పు గలుగు నువిదఁ జూచి

విటుఁడు నిలువగలఁడె విరహాగ్ని జొరకయే?, వి.

స్త్రీలను చూచి ముగ్ధుఁడై నిలవలేక పోవును

ఆ. తొత్తుతోడిపొందు తొత్తై పెసలమూట

లంజతోడ పొందు లజ్జచెడును

జాండ్రతోడ పొందు చావునకే యగు, వి

దాసీసంగమము నింద్యము తొత్తిగల పెసలమూటవలె
బహిరంగమగును బోగముదానితోఁ బోయిన సిగ్గుపోవును.
ఇఁక జాండ్రదానితో సంగమము చావునకే గాన వీనిని
వదలుకొనవలయును.

ఆ. తోలుఘటములోనఁ దొలఁగకయున్నప్పు

డాలుమగలు బ్రీతి నలరుచుండు

జీవి ఘటము విడువ చిక్కూడిపోవురా, వి....

శరీరములో నునురు లున్నంతవఱకే యాయాబుద్ధిత
పోరాటము కాని, అవి తొలఁగిన చిక్కులు తొలఁగిపోవును.

ఆ. దశమి యేకాదశి యని వ్రతములఁ బూని

మెదుకు దిననియంత మది యడగునె ?

పుట్టపైని గొట్ట గిట్టునా యురగము?, వి....681

ఏకాదశి మున్నగుపేరులఁ బెట్టుకొని భోజనము చేయ
నంతనే ముక్తుఁడు కానేరఁడు

ఆ. దృశ్యమైనదానిఁ దెలిసి నమ్మెద రట్లు

కాని దాని నమ్మఁ బూనుకొనరు

కాని దృశ్యమగుట కానరే యది యేల?, వి....

కంటికి కనుపించిననే నమ్ముదురు. లేనిచో నమ్మరు.

కాని లక్ష్యభూత మగుపరమాత్మ నేల నమ్మరు?

ఆ. దేవళములలోను తీర్థంబులందును

మూల మెఱుంగకున్న ముక్తిలేదు

ఆత్మమూల మెఱుంగఁ డది యెట్లు తెలియును,వి.

దేవాలయములు మున్నగువాని కెందులకు పోవలయునో
యామూలమును గనలేనివాఁడు ఆత్మమూలమునుకూడ తెలియఁ
జాలఁడు

క. దేహాభిమాన ముడుగక

మోహాదులు విడుచు నెట్లు మునులకునైన

స్నాహాసమున నది విడుచునె

సోహమ్మని యెఱుంగవచ్చు సుమ్మి వేమా! 684

దేహాభిమానమును వదలుకొనునంతవఱకును ముక్తి
దుర్లభము కావున సభిమానమును త్యజించి సోహమ్మని తెలి
యవలయును.

ఆ నమ్మినట్టై యుండి నౌకభూత మనంగఁ
జాపఁ బొరల వేసి చక్కబోవు
నీతగాఁ డయిన నటేల పోనిచ్చును?, వి.... 685

ఉన్నట్టైయుండి యోడ బోరిగిలఁబడి జనులను ముం
చును కాని అందున్నవాఁడు విజ్ఞుడైన నట్లు కానియఁడు

క. నరజన్మముఁ దానెత్తియు
బరమాత్మ నెఱుంగలేక పాపాత్ముండై
కొఱగానిపను లొనర్చిన
తిరిగి యధోగతికి నేఁగు దిరముగ వేమా! 686

మనుజుజన్మము నెత్తియును బరమాత్ము నెఱుంగఁజాలక
కానిపనులఁ జేసిచో నరకము నిశ్చయముగా గల్గును.

ఆ. నరుడట పరమాత్మగురుని జేరినయపు
హస్తమందు మోక్ష ముమరుచుండు
విఱివినంపదలను విఱివీగును జీవి, వి.... 687

మనుజుఁడు గురువుననుగ్రహమున మోక్షము నొంద
గలుగును కాని తిఱచుగా గర్వమున విఱివీగును

ఆ. నాది నీదటంచు ననువుగా బల్కి న
కాదు కాదటంచు కాల ద్రొక్కి
పాదుకొనెడియుక్తిఁ బడయు మెల్లప్పుడు, వి....

వాదములు మాని నిరంతరధ్యానముచేత నిశ్చయని
భజింపుము

నవద్యములు.

ఆ. నీద్రలోని నిద్ర నిర్జరవిదితంబు
తామసంపునిద్ర తొలఁగిపోవు
సతత మదియె పూన సర్వదా యోగియకా, వి.

కనులుమాసికొని సమాధి నవలంబించి సర్వదా ధ్యానిం
చుచుండినచో యోగి యగును

ఆ. విబిడమైనతమము నిక్కి దాటగ లేక
గుబురు బట్టబయలు కూడుపెట్లు
ప్రబలుచున్న మదిని పాలించుచుండును, ని....

అజ్ఞానము నశింపనంతవఱకును బ్రహ్మసాక్షాత్కారము
కలుగనేరదు

తే నిర్మలజ్ఞానపరిపూర్ణనిష్ఠయందుఁ
కర్తృసన్యాసయోగియై కసిమసంగి
మర్త మెఱుఁగుచు నుండుటే మానమయ్య
ధర్మ మింతయె బోధించు ధరణి వేమ 691

నిర్మలమగు జ్ఞానము నొంది కర్మలఁ ద్యజించి ప్రపం
చములోనిమర్మము నెఱుంగుచున్న, ముక్తి కలుగును

క. నీమము పెట్టుకద్రవ్యము
కామంబున కగుచు భువిని కల్లరికూతల్
సేమముగ బలుకుచుండిన
కోమటు లొకకొండ రుంద్రు కుంభిని వేమా. .

కావలయునవి అబద్ధముల నాడుచు స్వప్రయోజన
పరులై కోమటులవలె మోహములు కొండ యుందురు.

ఈశ్వరుని గుర్తించి మనస్సును మాటిమాటికి నందు
చేర్చి ధ్యానింపవలయును

అ. ఏకమైనదాని నెక్కడఁ జూతురు

పాక మెఱిఁగి చెప్పు పరుఁ డెవఁడు

లోకమాయఁ జూడ లో వెలి నిండెరా, వి. 759

ప్రపంచమున నంతటను నిండి యేకాకారముతో
వెలుఁగు నీశుని కనుఁగొనుము.

క. ఏచూడ్కి నిలిచి యుండునొ

యాచూడ్కిని బట్టి మదిని నొఁగా దనకే

రేచకపూరకకుంభక

నూచన పర మ నెడుబయలు చూడుము వేమా!.

ఏవిధముగా దృష్టి నిలిచిన నావిధముగనే ఈశుని
గుఱ్ఱించి సేవింపుము

అ. ఏరుదాఁటి మెట్టకేఁగినపుగుఱుండు

పుట్టి సరకు గొనక పోయినట్లు

యోగపుగుఱుఁ డేల నొడలిఁ బాటించురా, వి.

ఏరుదాఁటినవాడు పుట్టిని లెక్క చేయనట్లులు యోగ
పురుషుఁడు శరీరమును సరకుసేయఁడు.

ఆ. అయిదు చక్రములను నాదిని బడవైచి

యైదుచక్రములకు నవల వెలసి

యైదుచక్రములను నగుబయ లచ్చట, వి.,

పంచభూతవివేచనఁ జేసి అపంచభూతాప్యతమగుదాని
కంటె నవ్వల నున్న యీశునిరూపమును గుర్తింపవలయును.

ఆ. కడుపులోనివాని గానఁగా లేరయ్యా

కష్టపడుదు రింతె కాని జనులు

హీన మెఱుఁగనాతఁ డిదియేల యెఱుఁగును, వి.

కష్టపడుగురే కాని జనులు కడుపులో నున్న ఈశ్వరుని
తెలిసికొనఁ జాలకుందురు

ఆ. కదలనీయకుండ గట్టిగా లింగంబు

గట్టివేయ నేమి ఘనత గల్లు

భావమందు శివుని భావించి కానరా, వి....764

గట్టిగా కచ్చ గట్టినమాత్రాన కొంచెమైనను ఫలము
లేదు కావున ఈశ్వరుని భావములో ధ్యానింపుము

ఆ. కదియఁ బట్టి హంస కళ లెల్ల గమకించి

సదయహృదయమందు సంతరించి

విదితమైనబయల వెన్నంటి చూడరా, వి....765

హంసను మనస్సునందు గదియించి చిద్రూపమును
చూడుము

ఆ. కనుల చూపు నిలిపి కాంతిని గమకించి

కాంచవలెను చిత్రకళలుదాటి

కోటకొమ్మఁ జేరి కోర్కెల తలఁపుము, వి....

దృష్టిని నిలిపి మనశ్చాంచల్యములను సరకుసేయక
ఈశ్వరునిరూపును సేవింపవలయును.

ఆ. కనులురెంటినడుమ కాసంత నిలిపిన
బొమలమీటి చూడ్కిఁ బొందఁ జేయు
క్రమ మెఱింగి లోనికాంతిని పట్టుము, వి....
కనుబొమల నడుమ గుఱియించి తత్త్వమును కనుము.

ఆ. కన్ను మిన్ను చేసి కాంతిని గమకించి
తన్ను నిలిపి చూచి తలఁపు వదలి
యున్నవాఁడు పరము గన్నవాఁడే యగు, వి....
కన్ను మార్ధ్వముగా బఱపి చిత్స్వరూపమును గుర్తించి
ధ్యానించిన కేఱుఁడై తన్మయుఁ డగును

ఆ. కన్నెవడుచు గాంచి కదలనీకుండిన
యాస బట్టి యొక్కమూసఁ బట్టి
కఱగఁబెట్టి దాని కడముట్టఁ జేయరా? వి....
స్త్రీలపై నాసగలిగించిన మనస్సును బంధింపుము.

ఆ. కపటవేషమూని కడగండ్లు పడనేల
విపినభూమి తిరిగి విసుగనేల
యుపముతోనె ముక్తి యున్నది కనవలె, వి....
కల్ల శేషములను వేయక యుక్తితో ముక్తి గనుము.

ఆ. కఱగ కఱగఁ బుట్టు కనకంబునకు వన్నె
పెనఁగ పెనఁగ బుట్టు ప్రేమ సతికి
ముదియముదియఁబుట్టు మోహంబులోభంబు,వి
కఱగఁగా కనకమునకు వన్నె పుట్టునట్టులే సర్వదా
ప్రేమాదులవలన మోహదులు జనించును.

ఆ. కరతలంబు నెత్తి కాలి నదిమివట్టి
యూర్ధ్వదృష్టిచేత నొనర నిల్చి
సర్వమై తనరుటఁ జాలనాయువు కల్లు, వి....

ఉర్ధ్వదృష్టిఁ గనుబొమల నిలిపి సర్వమయుఁ డైనచో
చిరాయు వగును

ఆ. కల్పమనఁగ నగును కారణబీజంబు
కల్పమనఁగ శివుని కల్పితంబు
అల్పుఁ డేమి యెఱుఁగు నానందభోగము వి....

కల్పమే శివునిరూపము దీని నల్పుఁ డెఱుఁగఁ జాలఁడు.

ఆ. కలిగియు దినలేక కష్టించురోగికి
నాఁడువారిమీఁద నాస గలదె
అన్నమదముతోడ నడగుమదంబులు, వి....774

ఉండియును తినలేనివానికి శ్రీలపై నాస లేనట్టులనే
అన్నమదముతో నన్నిమదములు నశించును

ఆ. కలిగినట్టై యుండు కలుగక యుండును
మఱియు లేకపోవు తిఱుగఁ గలుగు
గలిమి నెచటఁ జూడ గారడి యనవచ్చు, వి....

మాయావిలాసము గారడి పంటిది

ఆ. కలిమిగలయతనికి గన్యక నిచ్చుచు
ముఱియుచుండు గాదె మూఢజనులు
పూజఫలమె కాని పూనిక ల్నిల్చునా? వి....776

కలిమి గలవానికి కన్నె నిచ్చి యుద్ధిపోయెదరు.
కాని ఎంతపూజ చేసిన సంతఫలమే యగును

ఆ. కలుగుచింతలన్ని కడకతోఁ దాటగ
వెలుగుచంద్రకాంతి వేడుకలర
నివ్వటిల్లఁ గోరు నిర్గుణయోగులు, వి.... 777

సంకల్పములకును త్యజించి సంతతమగు భావనతో నిను
కలియుటయే యుత్తమ మగుయోగము

ఆ. కలుగునుఖము లెల్ల గల్లగా రోయుచు
మెలగుచుండనలయు మిహిరుపగిది
తిరుగు నేర్పు చూడ ధీరుడే యగునయా, వి....
సుఖాదుల సత్కరములుగా తలచియుండువాఁడు ధీరుఁ
డనఁదగును

ఆ. కలుపు దీసి నరులు కాపాడి పయిరులఁ
బెంచు ప్రేమవలెను బెనిచి మదిని
దుంచి దృశ్యములను తెఱ్ఱుగా నుండుము, వి.
కలుపు దీసి పైరుఁ బెంచినట్టులనే మదిని బెంచి దృశ్య
ములను దీయవలయును

ఆ. కలుష మెల్లఁ దెలియ తలవంపులకు మూల
మరయ దత్వ మెల్ల నాత్మ బుట్టుఁ
దెలిసినందునకును ధీరుఁడు గావలె, వి.... 780
పాపపుకోర్కూలను విడలి ధీరుఁడై మెలఁగవలయును.

ఆ. కలుష మొక్కయింత కాన్పింప దెందును
 జాడ నెవరికైన సొంపు మీఱఁ
 దామసం బడంగఁ దా వెల్లు జ్ఞానంబు, వి....
 పాపము లేక సర్వదా జ్ఞానము తమస్సును పోగొట్టి
 వెలుగును

ఆ. కస్తురివలపేల గజరాజమున కెన్న
 తనదు మదపుధారతాపి గాక
 యోగి కేల రంభయోగహర్షం బుండ, వి....
 ఏనుగకు కస్తురి యిక్కఱలేనట్టులనే నిశ్చలుఁ డగు
 యోగికి రంభాదులు నిష్ప్రయోజనములు

ఆ. కాచకాచఁబుట్టు గనకంబునకు మేల్కొ
 కదియఁ గదియ బ్రీతి కలికి కగును
 ముదియముదియమీఱుమోహంబునరులకు, వి.
 సర్వదా అనుభవించుచుండినచో కాంతాకనకములపై
 మోహము కలుగును కావున త్యజింపవలయును

ఆ. కానరానిబయలు గనుటయే మోక్షంబు
 మేను మఱచి నిద్ర మెలఁగినట్లు
 తానుతాను గాను దలపు మఱపు దాఁటు, వి
 చిత్స్వరూపమును గనుటే మోక్షము

ఆ. కానవచ్చువాని కనుపించువానితో
 కావు చేయ నలుక కరుణతోడ
 కానరానివాని కరుణేమికందురో, వి.... 785
 సులభము.

ఆ. కామి గాని ఘనుఁడు ఘనుఁడు గాఁడాయెనే
కామిగాఁడె కృష్ణసామిముందు
కామి గాని ఘనుఁడు గణపతిగాఁడొకో, వి....
కామియై కోర్కెల నన్నిటి ననుభవింపక మోక్షము
నొందజాలఁడు.

ఆ. కాయము దగ గూడి కడగి యోగిగ నున్న
కాయ మిలను బడిన ఘనుఁడు గాఁడు
కాయమునను ముక్తి కడ తేఱవలె నయా, వి.
శరీరమును త్యజించినంతనే యుత్తముఁడు కావున శరీ
రముతోనే యోగమును అర్జింపవలయును

ఆ. కాలుచేయి లేదు కంచుకంబు గలదు
కొమ్ము లేక యురికి చిమ్మువేగ
గరిడి లేక చంపు కడుచోద్యమగునయా, వి....
కరచరణాద్యవయవశూన్యమై యాత్మరూపము నెల్ల
చుండును

ఆ. కోటకోట తిరుగు కొమ్ము లేనుఁగు గాదు
త్రాటిపట్టెసరిదు తగిలియుండు
పోటుబంటునైన బొర్లింపక విడఁడు, వి.... 789
సులభము.

ఆ. గగనచిత్తదృష్టి గద్దియనైఁ జేర్చి
యనువరై నయాత డచల మంటి
యుజ్వలాశ మందు నూహించు దత్తవ్రము, వి.

చిత్తమును చిత్తునందు జేర్చి తత్వమును గనవలయును.

ఆ. గట్టుమీఁద నున్న గాన్పించు సర్వము

తెలిసి తేటపడినఁదెలియు నెల్ల

గట్టిగానుమూట గనకముపుట్టురా, వి.... 791

సులభము

ఆ. గట్టిరాళ్ల దెచ్చి కాళ్లచేతుల ద్రొక్కి

కాచియులులచేతఁ గాసిఁ జేయు

మొఱకురాళ్లకెఱగు మొప్పెల నేమందు, వి.

రాళ్లకు రూపాదల నిర్మించి మ్రొక్కినఫలము లేదు.

ఆ. గర్వి యింద్రియముల గట్టివేయఁగ లేక

చావువచ్చునపుడె సన్న న్నసించు

నాత్మజయము లేది కంటునా మోక్షము, వి....

గర్వము సర్వాపదలకుమూలమా మోక్షాకామి గర్వ
మును పరిత్యజింపవలయును

ఆ. గాలి గాలి గలిసె గగనంబు గగనంబు

మన్ను మన్ను గలిసె మంటమంట

నీరు నీట గలిసె నిర్మలంబై యుండె, వి.... 794

పంచభూతములు ఆసన్న కాలమునందుతమతమరాసిలో

నైక్యమొంద నొక ఆత్మయే మిగులును

ఆ. గాలి ఫణికిఁ జేసె కసపు పసులకుఁ జేసె

మంటి నెఱకుఁ జేసె మఱవ కిలను

పుడమిని జనులకు చువ్వెట్లు చేసెరా, వి....795

జనులకు ఆహారవిహారాదులు ప్రకృతిసిద్ధములు.

ఆ. గాలియందె వుట్టి గాలియందె పెటింగి
గాలి దెలియ లేరు గాదె నరులు
గాలియందె యాత్మ కల దదే తత్వంబు, వి....

స్వముని వాయుచుండ మై యున్నది కావున బ్రహ్మ
మును వాయుచుండ మై యున్నది

ఆ గుణవిహీనజనుని గుణమెంచఁగా నేల
బుద్ధి లేని వాని పూజ యే ?
మనసు లేనివాని మంత్రంబు లేమయా, వి....797

చిత్తశుద్ధి లేనివాని జపాదులు వ్యర్థములు

ఆ. గురువునేవఁ జేసి గురితోడ భుజియింప
వలెనటంచు నగును వాంఛ దీఱ
బలుకుచుండ్రుగాని భావంబు గానరు, వి....798
గురువు గురు వందురే కాని యందలి గూఢార్థము

నెఱుంగఁజాలరు

ఆ. గుహలలోన జొచ్చి గురువుల వెదుకంగ
హ్రారమృగ మొకండు తారసిలిన
ముక్తిదారి యదియె ముందుగా జూపురా, వి.

గుహలలో గురువు లుందురని మూర్ఖులు తలఁతురుగాని

అచ్చట హ్రారమృగము తారసిల్లెనా పెద్దగురువగును

తే. గెంటి యెఱుకను జిత్తనుమంటఁ గలిపి
కంటి కింపగు దీక్ష క్తి మింటఁ జేర్చి

జంట బాసిన ఘనుడె పో జాణుఁ డరయ
బంటుతన మది పరమందుఁ బనికి వేచు. 800

మనస్సున చిత్తునందు లయింపజేసి గురూపదిష్టుడై
దైవతబుద్ధి లేనివాఁ డుత్తముఁ డగుయోగి యగును

ఆ. గొట్టెలు పదివేలు కూడియుండినచోట
తల్లి నెఱిగి వచ్చు దానికొదమ
పరమయోగి నెఱిగి భక్తుండు వచ్చురా, వి....
పదివేలగొట్టెలలో తనతల్లి నెఱిగి పిల్ల వచ్చునట్టులనే
భక్తుండును పరమయోగిని గుర్తించి వచ్చును

ఆ. ఘటపుజలములందు గగనము గాన్పించు
ఘటము జలములేమి గగన మేది
ఘటములోన జ్యోతి క్రమమున జూడరా, వి....
కుండవీటిలో నాకసము కాన్పించి ఉత్తకుండలో లేని
రీతిని గమనించి యాత్మ సరయుము

ఆ. చంద్రసూర్యగతులఁ జర్పించి వేగమే
రంధ్రమునను జొచ్చి రంగునిూఱుఁ
చంద్రశాలఁ జేరి చైతన్య మందరా, వి.... 803
చంద్రసూర్యనాడుల గుర్తించి భ్రామభ్యమున దృష్టి నిలిపి
ఈశుని భజింపుము.

ఆ. చపలచిత్తవృత్తి జయమొందఁ గనుకించి
నిపుణుడయ్యు యోగనియతి మీఱి
తపముఁ జేయువాఁడు తత్వాధికుండురా, వి....

చపలమగు చిత్తవృత్తిని జయించి యోగరీతిని తపము
చేయువాఁడు తత్తముఁడు

ఆ. చర్మ మెప్పుడు జీవసౌఖ్యింబు గోరును

జీవికర్మములను జేరుఁగాక

చర్మకర్మము లిట్లు జగతిని నరులకు, వి.... 805

దేహము సౌఖ్యమును గోరును సౌఖ్యము కర్మమున
కఠినము కావున నివి రెండు నన్యోన్య్యాశ్రితములు

ఆ. చిక్కి దక్కబోదు చిగిరించు మదిలోన

నిక్కు బట్టి గురుతు నెఱయఁ జూచి

సొక్కియున్న ఘనులు నూర్యాత్ములగుదురు,వి.

ఆత్మతత్త్వము సాక్షాత్కరించి వెంటనే మాయ
మగును గాన నిశ్చలబుద్ధితో నుపాసించెదరేని తన్మయు
లగుదురు

ఆ. చిత్తమందు శివుని జింతించి చూచిన

హత్తుకొనును బదవి హాని లేక

పొత్తు మఱవగానె పొందున సుఖములు, వి....

చిత్తమునందే శివుని నిల్పి ధ్యానించిన యనశ్వరములగు
సుఖముల నందఁగలుగును

ఆ. చిత్తవాజి నెక్కి శిక్షింప నేరక

తత్తఱపడినంతఁ దఱగునొక్కొక్క

వారణాసి తనకు వైయాసియగు నొకొ, వి....

మనస్సుగుఱ్ఱమును పట్టలేక కాసి కేఁగెదరే కాని
కాసి యేమి వైయాసి యగునా? కాదు.

ఆ. చింత పాటఁదొలి చెవి యొగ్గి వినఁగ నె

కొన్నిహితవు లమరి కొఱఁత దీటు

గాంతఁ జేరి మఱిగి గమనించిచూడరా, వి....

కోర్కెలను త్యజించి గురూపదేశమును వినినయట్లు
నడిచినచో మోక్షము నొందఁ గలుగును

ఆ. చీకటింటఁ బుట్టి చీకటఁ బెఱిగిన

చీకటి ముఱుగున నె చిక్కనే

చీకటి దెలిసిన సృష్టి కాన్పింపవా, వి.... 810

చీకటిఁటిలో బుట్టి చీకటిఁ దెలియలేదు దానిని
కనుగొనిన నిక సృష్టిలో నేమియును మర్తము లేదు

ఆ. చెట్టునందుఁబుట్టి చెలరేగుకాయలు

దనరు కాంతితోడ దగిలిపండు

పండ్లు వానిదిండ్లు పర మిఁక తెలియము, వి....

చెట్టునఁ గాయలు గాచి ఫలించి యనుభవయోగ్యము
లైనట్టులుగ నె ఉపాసనక్రమముగా ఫలవంత మగును

ఆ. చెవులలోను బుట్టు నదియె యాకాశంబు

కన్నుల గనునదియె గదర జ్వాల

ముక్కులోనిగాలి ముక్తికి త్రోవరా, వి.... 812

శ్రోత్రవివరమే యాకాశము కంటివెలుగె జ్వాల.
ముక్కులోనిదే గాలి. ఈమూఁడు నిశ్చరుఁ జేరుటకు త్రోవ
లగును.

ఆ. చెవుల విన్నయట్టి రవమును వివరించి

మన సదెఱిఁగినపుడు మఱిలుకొనును

చెవులు శబ్దమునను జెడరోయ ముక్తిరా, వి....

ఉపదేశమున విన్నదానిని వివరించిన మనస్సు విషయ
ములనుండి నిష్పత్తిమై ముక్తికి హేతు వగును

ఆ చదివి చదివి చదివి జావంగ నేటికి

చావు లేని చదువు చదువలయు

చదువు లేక కోటిజనులు సచ్చిరి గదా, వి....

ఏక్కువగాఁ జదివి పిచ్చిపట్టి పోవుటకంటె యనశ్వర
మగుదాని నాపాసించుట మంచిది

ఆ చనఁగ చనఁగ దాఁకు జనులకు కాళిక

వినఁగ వినఁగ ప్రణవ విభవరవళి

కనఁగ కనఁగ బుట్టు కారణ మదియెరా, వి....

పోఁగాపోఁగా కాళిక విచ్చినట్టులే సంతతాభ్యాసమున
ప్రణవము సాక్షాత్కరించును

ఆ చలముపట్టి మదిని జనియించుగుణముల

తతిని ద్రుంచి వేగఁ దమక ముడిగి

సతముగాను బుద్ధి సవరింప నదె ముక్తి, వి....

పట్టుఁ బట్టి కోర్కెలను త్యజించి అజ్ఞానమును పాఱఁ
ద్రోలుటయే ముక్తి నాఁ బడును

ఆ. చావు దెలియువాఁడు సన్యసించున దెట్లు

కడుపలందు ఘనత గదురు నెట్లు

పాప మొకటె మీఁద ఫలమేమి లేదురా, వి....

చావుఁ జెలియనివాఁడు సన్యసింపనట్టులనే కడుపులో
లేనిది మమత గలుగదు.

ఆ చూపులోనిచూపుఁ జూడంగఁ జూడంగ
తెలివిలోని తెలివి తేజరిలును

నిద్రలోనినిద్ర నిజముని తెలియరా, వి.... 818

కంటిలోని నూత్నజ్యోతిని పరికించినచో బ్రహ్మ
సాక్షాత్కార మగును

ఆ చూపులోనిచూపు నూత్నమా తెలియంగ
చూపులోని చూపు శుభ్రమగును
చూపులోనిచూపు సురచర గమ్యంబు, వి....

సులభము

ఆ. చొక్కమైనపరము చుఱకరివై చూడ్కి
ముక్కుతుదనుగూర్చి ముదముఱోడఁ
దక్కఁ జూచినంత దగ్గతై యుండురా, వి ...

దృష్టిని నాసాగ్రమునందు నిలిపి తడేకచిత్తుడవై
యుపాసించిన బ్రహ్మము సాక్షాత్కరించును

ఆ. ఘరికతోడ గోయ జొచ్చెదవే కాని
దానిపిడిని గోయతరమె నీకు

తెలివి లేనిమేని బలమేమి చేయును, వి.... 821

కత్తితో నితరమును కోయఁగలవే గాని అకత్తిని
కోయఁ జాలవు అట్టులే కావున తెలివి లేనట్టి శరీరబలము
వ్యర్థము.

ఆ. జననమరణము లిల జంగమములు నుమ్మి

జననిజనకు లిలను జలధిరీతి

విచుతిఁ జేసి గురుని వెన్నంటి చూడరా, వి....

జననమరణములును జననిజనకులును చక్రభ్రమణపు
రీతిని గలుగుచుండును గావున నూత్నరూపి యగుచును గాంచి
కృతకృత్యుడవు కమ్ము

ఆ. జపముఁ బాహ్యపూజఁ జాలగా చేసియు

కపటము విడ లేక కష్టనరులు

ముక్తి కొంద లేక మునిఁగిరి తమమున, వి....

జపము తపము మున్నగువాని నెన్నిఁ జేసినను పాపా
త్ములకు ముక్తి కలుగ న

ఆ. జాగ్రత్తనఁగి నేమి జన్మ మనఁగ నేమి

జన్మమునకు నరయ జాగ్రతాయె

జన్మజాగ్రతలను చెలఁగునరా ముక్తి, వి.... 824

జాగ్రత జన్మము వీనిని ఒరికించి ముక్తి దాపుననే
యందును

ఆ. జాతి వేటులేక జన్మక్రమంబున

నెమ్మదిని నభవుని నిలిపెనేని

నఖిలజనులలోన నతఁడు ఘనుండయ్యా, వి....

జాతిభేదముఁ బాటింపక యీశ్వరుని సేవించువాఁడే
ధన్యుఁ డగును

- ఆ. జాతులందు నెట్టిజాతిముఖ్యం బని
యెఱుక లేక దిరుగ నేమిఫలము
ఎఱుక గల్గ మనుజుఁ డేజాతియైనను, వి 826
జాతులలో నేది ముఖ్య మని తెలివితక్కువచేత దిరు
గుట వ్యర్థము ఏజాతియైనను తుల్యఫలమే యగును
- ఆ. జారపురుషువొంద సద్భక్తి నిలుపుచు
పతికి నిచ్చకముగ ఎఱగుభంగి
పరముకొఱకు యోగి పాటించు భవమును, వి
కార్యసిద్ధికై జారిణి పతిని సేవించునట్లులు పరము
కొఱకై యోగులు జన్మమును ఒప్పుకొందురు
- ఆ. జీవలింగపూజ జేసినవారికి
శిలలరూపమందు జింత యేల
చెలగి మధువు గ్రోల చేదు రుచించునా, వి
జీవుఁ డనులింగమును అరసి పూజ చేసినవానికి ఇతర
జీవలింగములపూజ చేయ నవసరము లేదు
- ఆ. జీవి బంపు టెల్ల శివభక్తి తప్పటే
జీవు నరసి కనుఁడు శివుఁడె యగును
జీవుఁడు శివుఁడనుట సిద్ధంబు దెలియురా, వి
జీవహత్య చేసిన శివుని హత్య జేసినట్లు. కావున జీవుల
జంపరాదు
- ఆ. జ్యోతియందె వుట్టె సొంపైన నాదము
బిందువనురె నాదమందుఁ దెలియఁ

బిందు నందు బుట్టై బృథివి యాకాశముల్, వి.

జ్యోతియంగు నాదము, నందు బిందువును, అందు బృథి
వ్యాది పంచభూతములు నని యెఱుంగుము.

ఆ. టక్కుయోగి యెంత టాటోటు చేసిన

వివర మరసినంత వెగటు గలుగు

పరము నున్న నరక బాధయు సిద్ధంబు, విశ్వ

టక్కురియోగి ఎన్నిటక్కులఁ జేసినను పరము కలుగక
పోవుటయే గాక పైని నరక బాధయును కలుగును

ఆ టక్కుమాట లాడి చిక్కులఁ బెట్టిన

నిక్క మెఱుంగు నతఁడు నిర్వహించు

జక్క నై న జ్ఞానసారంబు తెలియురా, వి....832

టక్కులాడుటకంటె జ్ఞానపునిజరూపము నెఱింగి
కడలేరుట యుత్తమము

ఆ తీవి మిగులఁ గలుగ డెక్కెమ్ము లెత్తించి

యూరు నేల ముక్తి యుత్తదియగు

మంచిత్రోవగొఱుకు మహిని యత్నించరా, వి....

ధ్వజపతాకాదులతో ధంభము నూరునేలుటకంటె
మంచిమార్గమున మెలఁగుట మంచిది

ఆ. లేవలేక యున్న వేసికిరాబోఁడు

నిక్కమైన జ్ఞాని నిలుకడగను

ఎంతలాపదలుని కెన్నఁడు నెన్నఁడు, వి.... 834

నిక్కముగా జ్ఞానియైనచో కలిమి లేములను సంపదా
పదలను సరకు సేయఁడు.

ఆ దాఁగుపడిన పండు బాగు లేదందురు
అట్టిదాగు తమది యరయ లేరు
తమ్ము నెంచువారు తమదాగు కానరు, వి.... 835
ఇతరుల తప్పులెంచువారు తమతప్పును తెలిసికొనలేరు.

ఆ తంత్రవాదు లెన్నఁ దఱుచుగ నున్నారు
మంత్రవాదు లరయ మహిని వేరు
జంత్రగాని బొమ్మ చందము చూచిన, వి.... 836
జంత్రగాని బొమ్మలవలె తంత్రవాదులు పలువురు
గలరు

ఆ. తనకు భాగ్యమున్న దక్కువ లేకుండ
గలుగుభాగ్యమెల్ల గల్లయనుచు
నమ్మకముగజూచు నరులెరా యోగులు, వి....
భాగ్యములను కల్లయని చూచువాఁడే యుత్తమయోగి.

ఆ. తనుభరించు నశని దనయాయుధమ్ములు
అగ్నినింక బరుని యాలినెన్నఁ
సరసమునకు గొనఁగఁ జావె సిద్ధించును, వి....
తనను పోషించువాని నెదుర్చుట నాశహేతువు.

ఆ. తఱుచుఁ బదివ పదువ దర్కవాదమె కాని
దివ్యమైన తెలివి తేటపడదు
పసిరికాయపురుగు పగిదిని జెడిపోవు, వి.... 839

ఎంతజదివినను శుష్కవాదమే కాని ఫలము లేదు

ఆ. తరుణియంగ మెల్ల పురుషుఁ డెఱుంగును
పురుషు నంగ మెల్ల పొలఁతి యెఱుఁగు
చీరగట్టకున్న సిగ్గు నెట్టులు, వి.... 840

స్త్రీపురుషులు పరస్పరము నంగముల నెఱుఁగుదురు.

గావున నిత సిగ్గువలదు

ఆ తల్లిగన్న తల్లి తనతల్లి వినతల్లి
తండ్రి గన్న తల్లి తాతతల్లి
యెల్ల శూద్రులైరి యేటి బ్రాహ్మణుఁ డిఁక, వి....

తల్లిదండ్రులు లెల్లరును శూద్రులై యుండ తా
నొక్కరుఁడు బ్రాహ్మణుఁడు కాఁజాలఁడు

ఆ. తల్లిదండ్రు లెంద అల్లజన్మము తెన్ని
తిరిగి యెఱుఁగనట్టి దిక్కులెన్ని
స్థిరము నస్థిరమును తెలియలే డజ్ఞాని, వి.... 842

అజ్ఞాని తల్లితండ్రి, జననమరణములు మున్నగువాని నిజ
స్థితి నెఱుఁగలేడు

ఆ. తాను నింద్రియములు దనర జయించినఁ
దత్త్వ మరసి చూడ దాన యగును
రాజయోగి యిట్లు తేజరిల్లుచు నుండు, వి....

ఇంద్రియముల జయించిన తత్త్వమే తా నగును. ఇ
ట్లుండుట రాజయోగి లక్షణము.

ఆ. తానె తత్వ మయ్యఁ దన్నెఱుంగఁగ లేక
 మాయ దత్వ మనుచు మఱిగుచుండు
 ధర్మకర్మములను తా గోయ తత్త్వము, వి....
 తానే బ్రహ్మ మయ్యను అజ్ఞాని తెలియలేక తిఱిగి
 జేసారుచుండును

క. తిన్నగ త్రిపుటిని గురి గని
 యున్నను నాదంబు వినఁగ నూహింపుము లో
 మిన్ను కని నిన్ను మఱితువు
 వెన్నెలలో బయలు సేరి వెలయుము వేమా!
 త్రిపుటిని గుఱియించి మించిన తత్త్వము సాక్షాత్క
 రించును.

ఆ. తిరిగి తిరిగి తిరిగి ద్రిమృరిగా నేల
 తీర్థయాత్ర లనుచు తెలివిమాలి
 తెలివిలోనిగురుని దెరపిగా జూడరా, వి....846
 వ్యర్థముగా తీర్థయాత్రలను తిరిగి యలయక బుద్ధిలోని
 ఈశ్వరు నెఱింగి సేవింపుము

ఆ. తెలుప మాయఁ జేసి దిట్టతనంబున
 దెలుపు భస్మముగను తేటపఱచు
 విధము కన్న బరుసవేదియు లేదురా, వి.... 847
 తెలివికంటెను మించినది మఱొక్కటి లేదు

ఆ. తొట్టిమానులోని తొఱటజీవుల నెల్ల
 మెల్లలేక చంపుమొకము వలెను

సగ్ని లేనిమంట నదియేమి చెప్పుము, వి....848

దేహములోని కామాదులను జ్ఞానాగ్నిచేత కాల్చి
వేయుము.

ఆ. తోలుతిత్తిలోనఁ దొలుతఁ బుట్టినతాను
వెనుకఁ దెలియవలయు వివర మఱసి
వెనుక తెలియలేమి వెట్టియై చెడిపోవు, వి ...

జన్మమెత్తినపిమ్మట నశ్వరానశ్వరములను విచారింప
నిచో చెడిపోవును

క. త్రిపుటికిఁ జూడ్కిని బైనిడి
యుపజిహ్వాకు నూటి చేసియు స్నదిలోనే
తప మొనరించెడు భక్తుఁడు
నిపుణుండై వెలుగులోనె నేర్పున వేమా!....

త్రిపుటికి పైఁగా నుపజిహ్వాకు నూటిగా మది నిలిపి
ధ్యానింప కేవలఁడగును

ఆ. తనియు పిండమునను దగిలినమనుజుండు
పుట్టలేడు వాఁడు పుడమిలోన
నట్టిపుట్టుక గన నవనిలోలేదయా, వి.... 851

పిండముఁ గవినవానికి మఱల పుట్టువు లేదు

ఆ. దాతయైనవాఁడు తానే మున్నిచ్చెడు
కానివాఁ డొనఁగునె కానియైన
జలము దప్పి తీర్చ మలమెట్లు తీర్చును, వి....852

దాతయైనచో నిచ్చునట్టులనే జ్ఞానియైనచో అజ్ఞులను
కడతేర్చుగలుగును

ఆ. దార బందిగంబు తనయులు సంకెలల్

బంధువర్గ మెల్ల బ్రహ్మరిగోడ

మోహ మెఱుంగలేడు మొక్కలికాడయా, వి.

దారసుతాదులు సంకెలలు మొదలగువానివలె బంధన
హేతువులు

ఆ. దేవభూములందు దేవాలయములందు

దేవుఁ డనుచు మ్రొక్కి సేవఁ జేసి

తెలియ తానె యగును దేవాదిదేవుఁడు, వి....

దేవక్షేత్రములను సేవించి యాత్మ తత్త్వమును గమనిం
చిన మోక్షము గలుగును.

ఆ. దొడ్డవాఁడు పెద్దతోడేలునైనను

మట్టఁ జూచి దాని మర్క మెఱిగి

గొడ్డు గొట్టె నైనఁ గొని చననీయఁడు, వి....

ఘనుడగువాఁడు తోడేలంతటిదానినైనను కదుల
నియక కట్టివేయఁగలఁడు

ఆ. దొమ్మరాటవాని దోర్బల మెల్లను

పొట్టకూటికొఱకె పట్టిన దగు

నదియె యోగి కమర నానంద మందఁడా, వి.

దొమ్మరివాని యాటరీతులు యోగికి కలిగినచో చిదా
నందము ననుభవించును.

ఆ. దోసముల్లువంటి తుర్యమందాత్మను
జూచి యాసల నటు స్రుక్కఁ జేసి
వాసనఁ దెలిసినవాఁడెవో బ్రహ్మము, వి.... ౩౩౪
నూత్నరూపమును గుర్తించి మించినవాఁడే బ్రహ్మ
మగును.

ఆ ద్వారములకు నిలను తలుపులుగడియలు
వలెను కోటికొప్ప గల నియతులు
ధర్మ మెఱిగి పలుక ధన్యుడే భువిలోన, వి....
వాఙ్మయమమతో ధర్మ మరసి పలుకుచు మెలగిన
ధన్యుఁ డగును

ఆ. నచ్చు సేయరాదు నమ్మి నైక్యమునకు
ముచ్చెరుకనుమ్రొంగి ముదము గాను
చొచ్చి బయలుదేరి సొమ్మసిల్లును యోగి, వి....
ఆలసింపక మాయను బోనాడి బయలు చేసి యాత్మ
రూపము నరయవలయును

ఆ. నయనదృష్టి మీఱ నడవడి గుర్తించి
భయము లేక నొక్కి బయలువడక
స్వయము జ్యోతి నంటి సౌభాగ్యమందును, వి.
కనుదృష్టిని నిల్పి భయము పెండక జ్యోతిఁ గాంచిన
సౌభాగ్యము నొందును.

క నాటును గురువరమంత్రము
 దీటుగ మదియందుఁ జేర్చి ధీరుఁడ వగుచు
 న్నాటుము నిను గనుచోటికి
 కోటికిఁ బడగెత్త నేమి కుదురుర వేమా!861

గురూపదేశము ననుష్ఠించిన కృతకృత్యుఁడగును

ఆ. నాడెఘైనలంజె నగవు మేలు నెఱుంగు
 విటుని గుఁస్తరించువిధ మెఱుంగు
 బానిసయినదాని ప్రాతిగోరగరాదు, వి ... 862
 నీచులతోడి పాత్తు పనికిరాగ

ఆ. నయముగాను దృక్కు నాశంబులో నుంచి
 భయము మాని వట్టి భ్రమల ద్రొక్కి
 స్వయముగాను బుద్ధి సాధించి చూడుము, వి
 దృక్కు-ను నిశ్చి భ్రాంతిని పోనాడి బుద్ధిబలమున తేజ
 మును సాధింపవలయును.

ఆ. నరుడైనను లేక నారాయణుడైనను
 తత్వబద్ధుడైన ధరణి నఱయ
 మరణ మున్నదనుచు మదినినమ్మగవలె, వి864
 నరనారాయణులంతటివారైనను మరణము తప్పక గల
 దని నమ్మవలయును

క. నాటుము గురువరమంత్రము
 దీటుగ మదియందుఁ జేర్చి ధీరుఁడ వగుచున్

దాటుము నిను గనుచోటికి

గోటికి పడగెత్త నేమి కాదుర వేమా! 865

గురూపదిష్టమును మఱువక మననముఁ జేసి మోక్షము
నందుము

క. నాడీచక్రము చూడఁగ

నాఁడులు పదిముఖ్య మల్ల నాడులలోనన్

కూడలి నాసికకుడియెడ

మాడును నిశిపింగళాఖ్యములఁ దగ వేమా! 866

నాడీచక్రములోని పది నాడులలోను కుడియెడమవి
యగు ఇడపింగళలు ముఖ్యములు

ఆ. నానబిందుకళల నయమొంది యాత్మలో

నంటి చపలచి త్త మమర నిల్చి

బ్రహ్మరంధ్రమునను బ్రబలిన యోగియా,వి....

ఓంకారరూపమును నిల్చి యోగమున బ్రహ్మరంధ్రము
నంటిన ముక్తుఁ డగును

క. నాదము బిందువు బిందువు

నాదముగాఁ జేసి కళను నారును బిందు

న్నాదుగఁ జేసియు నీయొక

నాదంబునఁ జూచుయోగి నాథుఁడు వేమా!

నాదబిందువులను పరస్పరైక్యత నొందించునాఁడు
ఉత్తమయోగి నాఁబడును.

ఆ. నాద మలరఁ జేసి నాదముఁ బొంగించి

భేద మింతలేక పెనగినపుడు

పాటుకాల్పవలెను బ్ర బలు నీనాదము, వి 869

ప్రణవమును నిన్ని జీవాత్మల కభేదము ననుసంధానము
చేసినచో ముక్తుఁ డగును

ఆ. నాసికందు దృష్టి నయనించు యోగికి

వాసి వన్నె లేల వనుధలోన?

గాళినాథుఁ డతఁడ గణుతింప నిజమయ్యా, వి

నాసికాగ్రమున దృష్టి నిలిపి ధ్యానించువాఁడు సా
క్షాత్తు నీశుఁ డగును

ఆ. నాసికాగ్రమందు నయముగా గురినిల్చి

వాసిగాను జూడ సత్య మగును

కాళికంచును కడగండ్లను బడనేల?, వి 871

స్మృతము.

ఆ. నాసికాగ్రమందు నయమునఁ జేర్పక

మూసి మూయక కనుమూలలందు

చూచి చూడ నతఁడె శుకయోగి యగును గా, వి.

స్మృతము

ఆ. నిపురు గప్పినట్లు నిశ్చలభక్తితో

దగిలియుండ ముక్తిఁ దా నె వచ్చు

జగతి నొప్పు జెప్ప జాణఁడు లేడయ్యా, వి

నిపురు గప్పినట్లు నిశ్చలచిత్తముతో యోగముచేసిన
ముక్తి తానే వచ్చును

క. నిజగురులక్ష్యం బుంచక
యజపాదిక్రియల మీటి యలమటపడకే
నిజవిమలాంతస్యందిను
నుజనుని నెన్నంగ దరమె సూటిగ వేమా! 874

అజపాదికార్యముల నీశుని బరికించువానిని బొగడ
శరముకారు

తే. నిటల దుర్గములో నున్న నిజ మెఱింగి
పటుతరంబుగ మది నిల్చి ప్రబలుయోగి
అంటిమట్టును నిర్గుణం బట్టె మదిని, వి.... 875

కనుబొమలనడుమ నున్న తేజమును మనస్సులో నిల్చి
ధ్యానించిన బ్రహ్మము సాక్షాత్కరించును

ఆ. నిటలదుర్గ మెక్కి నిక్కి చూడంగనె
కుటిలరూపకశలఁ గూర్చు నెఱుక
పటుతరంబుగాను పట్టి సాధింపుఁడు, వి.... 876

కనుబొమలనడుమ దృష్టి నిల్చి ఈశుని గనిపెట్టుఁడు.

ఆ. నిద్రలోని నిద్ర నిజముగా దెలిసిన
భద్ర మగును మిగులు బ్రహ్మవిద్య
నిద్ర తెలియువాఁడు నిర్మలయోగిరా, వి....877
స్వప్నము.

- ఆ. నిద్రలోన మనసు నిలుపుచు లోకముల్
భద్రముగను జూపి బ్రమయజేసి
పొత్తు విడువకుండు పొల తొకర్తుక సదా, వి....
నిద్రలో మనస్సును నిలిపి చిత్తును బరికింపవలయును
- ఆ నెనరు గలుగు గురుడు నిటలదుర్గముఁ జూపు
కనులఁ జూడ్కి మఱుగు గవయఁజూపుఁ
జెనకి యాత్మగూపు చేజేతఁ జూపురా, వి....879
గురు ననుగ్రహముకలిగెనా నిటలదుర్గమును చూపును
- ఆ పంచ తత్వఫలముఁ భావించి కడమించి
కొంచె మైన మదిని గోలుపోక
యెంచి మించువాడ యేర్పడ్డయోగిరా, వి....
పంచభూతములను విశేషన జేసి తెలివిని గోలుపోక
ఈశుని సేవింపవలయును
- ఆ. పచ్చజూచువారు పచ్చ మెచ్చెడువారు
పచ్చమీఁద వాంఛపడినవారు
పచ్చ విడుచువాని బ్రభునిగాఁ జూతురు, వి....
స్పష్టము
- ఆ పంచభూతములను నెంచుచు మదిలోన
మించి యంచవలెను మిత్తిగొంగ
నంచు దెలియువాడె యఖిలజ్ఞుఁ డగుయోగి, వి.
పంచభూతములను విశేషన నేయుచు మనస్సు నీశునిపై
బంధించువాడు సర్వజ్ఞుఁడగును.

ఆ. పట్టువిడక లోని గుట్టును గమనించి
ముట్టు టదియె యెఱుకమూల మగును
బట్టబయలునందు పాటింప నెఱుకేది, వి.... 883
పట్టువిడక పరరూపమును గాంచులయును

ఆ. పండువలనఁ బుట్టె నెఱిగి ప్రపంచము
పండువలనఁ బుట్టె పరము నిహము
పండు మేలెఱింగె ప్రహ్లాదుఁ డిలలోన, వి.... 884
స్వప్నము

ఆ పతగ మితరజఁతువితతి కంతకు మేటి
యగునె రెక్కలుండి యెగిరినంత
వట్టియోగి యుట్టి నైఖరి వాఁడయా, వి.... 885
రెక్కలు గల్గినమాత్రాన పక్షి శ్రేష్ఠము కానియట్టు
లనే పట్టియోగియును వ్యర్థుఁ డగును

ఆ. పతనమందునట్టి పక్వఫలంబును
పట్టి తినగలవాఁడు పచ్చికాయ
కానపడనిరీతి నైహికముండును, వి.... 886
పండు పండుగలవాఁడు పచ్చికాయను కోరనట్టుల
యోగి సౌఖ్యముల కాసింపఁడు

ఆ. పతిని విడువరాదు పదివేలకై నను
పెట్టి చెప్పరాదు పెద్ద కై న
పతిని దిట్టరాదు సతి యాపనతి యైన, వి.... 887
స్వప్నము.

ఆ. పరమ పదవి గోరు భక్తుండు నిత్యము

రాజు గోరుచుండు రణజయంబు

మూర్ఖుఁ డెపుడు గోరు ముదితలతో పొందు, వి.

రాజులు రణజయమును గోరునట్టులనే సహజముగా
భక్తుండు పరమపదవిని కోరును

ఆ. పవలు రేయుఁ జూడ భావంబులోపల

తాను నేనట నెడితలఁపు మఱచి

యున్నయట్టియతఁడె యుత్తమయోగిరా, వి....

రాత్రిందినముల నిజమును బరికించినవాఁడే యుత్తమ
యోగి యగును

ఆ. పాదపాయువులను బఱఁగ దేహము మోయు

దేహిజీవములను తెలియు మోయు

ధరణి వీని రెంటి దా నేల మోయునో, వి....

దేహి సహజముగ కరచరణాదుల ధరించి పుట్టు
చుండును

ఆ. పితృపతీకిని జిక్కి పెనుత్రోవ గానక

వెతలఁ జిక్కువాఁడు వెట్టివాఁడు

సత్తులవలలఁ జిక్కి సంతాపపడ నేల?, వి.... 891

యమనిచెతీలో చిక్కి వెతలుపడరాదు గనుక శ్రీలపై
నాసను పరిత్యజింపవలయును

ఆ. పిల్లి యెలుకఁ బట్టు ప్రియమున నుండఁగ

నచియె కోడిఁబట్ట ననుగమించు

మమత విడువకున్న మానునా మోహము?, వి.

మోహమును మమతను విడువనిది ముక్తుఁడు గా నేరడు.

ఆ పుట్టినజను లెల్ల భూమిని మనియున్న

పట్టునే జగములు పట్ట వెపుడు

యమునిలెక్కరీతి నరిగి తగ్గుచు నుండు, వి ...

జంతువులకు జననమరణములు సహజములు కావున
చచ్చినవారికై ఎగవక మోహము వీడి యుండవలయును.

ఆ. పుట్టినది మొరలుగ పురుషుఁ డేకాలంబు

బాన్ధమెఱిగె శుద్ధపశువు గాక

ముదిసి యోగికరణి ముద మొప్పుఁగానలె, వి....

జన్మము మొదలుకొని మనుజుఁడు పాపము చెయని
దివసమే లేదు కావున గురునగు గ్రహమున జ్ఞానియై యోగియై
కడ తేరవలయును

ఆ పుట్టు దుఃఖమునను బొరలు దుఃఖమునను

గిట్టు దుఃఖమునను గ్రిందురడును

మనుజదుఃఖమునలె మఱి లేదు దుఃఖము, వి....

స్పృధిత్వముభయదులవలన మనుజుఁడు దుఃఖించుచుం
డును అహ! దుఃఖ మెంతిటిది? చానితో సమమగు నితర
వస్తువు లేదు

ఆ. పుట్టుబ్రహ్మ లెదు పుకమిని నడుపఁగా

చిత్త మెల్లయెడల శ్రేష్ఠమగును

ఏల విగ్రహములు ఎత్తుకోదినుటకా?, వి....896

పంచభూతమయమై ప్రపంచమంతయును ఈశ్వరుని
రూపమున భాసెలునపుడు విగ్రహములఁ బూజించుట వ్యర్థమే
యగును.

ఆ. పుడమి యప్పరంబు బురికొనె జగముల

రక్షసేయఁ గల్గె రాజు లెవరు ?

మహిషతి యను పేరు మనుజున కేడదో?, వి.... 897

రాజులు తాము జగతీరక్షకుల మని విజ్ఞప్తి గెదరు కాని
లయమునఁ దామును నశించెదరు అట్టిచో వారిని మహిషతి
యనుట యెట్లు?

ఆ. పువ్వుచెన్ను గలుగ భూమెల్ల వెలసేయు

గొదమచెన్నులు గన గోటిసేయఁ

దడక చెన్నులు గన దయ్యాలు నొల్లవు, వి....

స్త్రీలచెన్నులను యావనమునఁ జూచి మురిసెదరే
కాని ఎయోతిరేకమున వాని నెవ్వరు నపేక్షింపరు

ఆ. పెట్టినంతఫలము పెక్కండ్ర కుపహాతిఁ

జేయకున్నఁ దాను జెరుపకున్న

బెండ్లి సేయునట్టి పెద్దఫలంబురా, వి.... 899

ఇతరుల కపకారము చేయకున్నచో తా నుపకారము
చేసినంతఫల మని పెద్ద లందురు

ఆ. ప్రాణులందు శివుని భావింపనేటిక

యోగ మందు రేల నోగులనుచు ?

యోగిజనులఁ గాంచి యుబ్బుచు నిందింతు, వి.

ప్రాణులలో నున్నశివుని ధ్యానింపఁగాఁజాలక
జోగులై యోగ మందురే కాని నిప్పుల మని యెఱుంగరు.

ఆ. పృథివిఁ బుట్టె మొలక పృథివిలోఁ గలసెను
మఱిల నదియె పుట్టు మగఁడె సుతుఁడు
ధరణిజనుల కెల్ల దల్లియా పెండ్లము, వి 901

భూమినంశముని (మృత్పిండరూపమున) బుట్టి యీ
కరీరము అలనద్దానిలో కలియుచున్నది కావున నంద
ఱును పార్థినరూపులే గనుక దల్లియే పెండ్ల మగును

ఆ బడుగు నెఱుంగలేని ప్రాభవం బదియేల
యోగి నెఱుంగలేని యోగ మేల
వ్యాధి దెలియలేని వైద్యుఁడు నేలయా?, వి....

మంచిచెడ్డలఁ దెలియుఁజాలని ప్రభుత్వమును, యోగి
నెఱుగ లేని యోగమును, వ్యాధిదెలియనివైద్యమును వ్యర్థములు.

ఆ. బాల్యమందు శివుని బరికింపఁగా లేరు
యావనంబునందు నరయలేరు
ముదిమియందు గూడ మోసమే గందురు, వి.

మనుజు లలనులై బాల్యయావనవార్ధకములందు సయి
తము ఈశుని భజింపక మోసపోయెదరు

ఆ. బిగియు దృష్టి నెపుడు బింబమం దుంచిన
మననమందు నెఱుక మగ్న మగును
లగ్నచి త్రమమర రక్షించుచుండురా, వి 904

దృష్టిని చిక్కబట్టి మనము చేసినచో జ్ఞానము సాక్షా
త్కరించును ఇట్లు జ్ఞానలగ్నమైనచో చిత్తము రక్షించు
చుండును

ఆ బిందునాదు జేసి ప్రియ మొప్పుగా నల్ల

నాదుబిందు జేసి నయముగాను

బిందునాదుసందు భేదించి చూడుము, వి.... 905

ఓంకారము (ప్రణవమును) నుచ్చరించుచు తద్గతచే
తస్కుడవై నాదబిందువులమధ్యను పరీక్షింపుము

ఆ బుద్ధియుతున కేల బొసఁగనిసఖ్యము

కార్యవాది కేల కడుజలంబు

కుత్సితునకు నేల గౌరవసంపద?, వి.... 906

బుద్ధిమంతునకు కలియని మైత్రియున, కార్యపరతం
తునకు కపటమును, కుత్సితునకు గౌరవసంపదయు నుండవు.

ఆ. బూటకంబుచేత పుడమిలో నొకకొన్ని

నాటకంబు లాడి నయముఁ జూచి

దీటులేక తాము తిరుగుచువుందురు, వి.... 907

మూర్ఖులు కపటనాటకంబుల నాడుచు లోకులను
వంచించుచు తమ కేదురులే దని తిరుగుచుందురు గాన వారిఁ
గతయకుము

ఆ. బూదిపూత లెన్న బుజముల పొంకాలు

వ్రాలు లింగములును వరుసమతము

లిక్కడఁ దగుగాక నక్కడఁ దగు నెట్లు, వి....

భస్మ లేపనములు బుజపుముద్రలు లింగములు మున్నగు
నవి ఇహలోకమున ఎంచింప నుపయోగించునే కాని పరమునఁ
బనికిరావు

ఆ బేసికంటివాని బెంపార మదిఁ జేర్చి

పూజ చేయవలెను బుద్ధి నిలిపి

ఆత్మపూజకంటె నధికంబు లేదయా, వి....909

త్రినేత్రుని పర్వదా మనస్సునందు నిలిపి పూజచేయ
వలయును ఇట్టి యాత్మపూజకంటె లోకమునం దింక నేదియు
నధికము లేదు

ఆ బొంది యెవరిసొమ్ము పోషింప బలుమాఱు

ప్రాణ మెవరిసొమ్ము భక్తి సేను

ధన మ దెవరిసొమ్ము ధర్మమే తనసొమ్ము, వి....

శరీరమును రక్షించుటకుగాని ప్రాణముల నర్పించు
టకుగాని ధనమును దానము సేయుటకుఁగాని తనవలన
గాదు కాని తాను చేసినధర్మమును తనసొమ్ముగా నుపయోగించి
కొనగలుగును

ఆ బొమ్మలాటవాఁడు బొమ్మల నాడించు

భువిని జనులు నూచుబోల్కిఁ దనరి

తాను మఱిగియుండి దైవము నాడించు, వి....

బొమ్మలాటవాఁడు తాను గన్పడక బొమ్మల నాడించు
విధముననే దైవము తాను లేనమై యుండి జగముల నాడిం
చును.

ఆ. బొమలనడుమ గుర్తుఁ బొందింపఁ జాలక

విమలదృష్టి మదిని వెలుగఁబోడు

తమము దీరినంత తత్త్వంబు తా నగు, వి.... 912

కనుబొమల నడుమ దృష్టి నిలుపనిది యోగదృష్టి
కుదురదు అట్టైనగాని తమ మడఁగదు తమ మడఁగునేని
తత్త్వంబు తాన యగును

ఆ. బొంది నమ్మి మిగుల బోషించి పలుమాఱు

ప్రాణి విడుచు తెల్లఁ బాతకంబె

తనదులోన భక్తిఁ దనగుటే మోక్షము, వి....

శరీరమును నమ్మి పోషించి నశించుటకంటె హృద్గతుఁ
డగు నీశునియందు భక్తి కలుగుటే మోక్షము

ఆ. బోడితలల జడల బూడిదె పూతల

భాషణాసనముల వేషములను

యోగు లై రె? లోన బాగుగా కుండిన? వి....

అంతఃకరణము నిర్మలమగునంతవఱకును తలబోడులు
మున్నగువానిఁ జేసినను యోగులు కాఁజాలరు

ఆ. బ్రదుకు నిత్య మనుచు పదరుచు వగనొఱ

విఱ్ఱవీగువాఁడు వెఱ్ఱివాఁడు

ప్రాణులెల్ల యమునిబారికి గొట్టెలు, వి.... 915

బ్రదుకు స్థిర మనుకొని విచ్ఛలవిడిగ మెలఁగువాఁడు
వెఱ్ఱివాఁడు. ప్రపంచములోని ప్రాణు లెల్లను యముని
పాలిటికి గొట్టెలవంటివే

ఆ. బ్రహ్మమనఁగ నెటనొ బరదేశమున లేదు
 బ్రహ్మ మనఁగఁ దానె బట్టబయలు
 తన్ను దా నెఱిగిన తానె పో బ్రహ్మాంబు, వి....

బ్రహ్మము బ్రహ్మమనఁగా నెచ్చటనో లేదు తనను తా
 నెఱుఁగుటయే బ్రహ్మము నాఁబడును

ఆ. బ్రహ్మ మేడ ననుచు పలుమారు నాడేరు
 వెఱ్ఱిమూర్ఖ జనులు విధుని జూడ
 బ్రహ్మ మన్నిటఁ దగుఁ బరిపూర్ణమై యుండ, వి.
 బ్రహ్మ మేమి? లేదేయని నెఱులై హేళన చెయుదురే
 గాని బ్రహ్మముననుస్థమునందును నిండియుండుట నెఱుంగరు

ఆ బ్రహ్మ ఘటము మేను బ్రాణంబు దగ గాలి
 మిత్రచంద్రశిఖులు నేత్రచయము
 తనమనంబు తెలియఁ దానె పో బ్రహ్మము, వి

బ్రహ్మము, శరీరము, బ్రాణము మున్నగువి నెయ్యది
 యని తనలో దాను విచారణ చెయుటచేత తానే బ్రహ్మ
 మగును

ఆ. యోగి ననుచు గొంత యోగము గూర్చుక
 జగము నెల్ల బట్టి జంపి తినిన
 యోగిగాఁడు కాని యోగగు నిక్కము, వి....

యోగిని యోగి నని పేరు పెట్టుకొని లోకములను పీడి
 కొని తినెడివాఁడు యోగికాఁడు; గాని యోగు (పనికిమాలిన
 వాఁడు) మాత్రము అగును

బ్రహ్మస్వరూపపద్ధతి.

క. అఖిలాకారుఁ డనంతుఁడు

సకలాత్మలయందు సర్వసాక్షియు దానై

నిఖిలముల నిర్వికారుఁడు

నిరతము బ్రహ్మ మనంగ నెఱుఁగుము వేమా !

సమస్తస్వరూపుడై సర్వమునకును సాక్షియు నై నిర్వికారుడై మెలగువానిని బ్రహ్మముగా నెఱుఁగుము

ఆ. అగ్రమందుఁ జేరి యగ్రేశుడై యుండు

నిగ్రహించి యెఱుక నియతి మీఱ

మోహగుణము లన్ని ముక్కొని దాటరా, వి.

బ్రహ్మము అగ్రభాగమున నుండును గావున నింద్రియముల నిగ్రహించి మోహగుణములను పోద్రోలి తన్మయుడవగుము

ఆ. అచలతత్వ మనంగ ననుభవగమ్యంబు

చూపి చెప్పరాదు నూత్న మదియె

మదికి దోచుగాని కుర్త మెన్నఁగ రాదు, వి....

అచలతత్వము (అనఁగా బ్రహ్మము) అనుభవవేద్యమే కాని చూపుటకుఁగాని చెప్పటకుఁ గాని వీలు కలుగునది కాదు.

క. అచలతపోన్వితయుక్తిని-

ప్రచురించెడియాత్మకాంతి ప్రతిబింబములో
ప్రతిలేనిమోక్షమిదె యగు

సుచరిత్రము బట్టబయలు చూడర వేమా !

నిశ్చలసమాధియుతుడవై ప్రతిబింబితమగు నాత్మను
సాక్షాత్కరించుటయే మోక్షము

ఆ. అచలయోగతపము నందంగ గమకించి

ప్రచురమైన కాంతి బడయుచుండి

రుచిరముగను దాట గూపింపఁ బరమాత్మ, వి.

నిశ్చలసమాధి నొందఁ బ్రయత్నించి దివ్యతేజమును
దర్శించి మాయాతీతుడవై నిరూపించిన పరమాత్మ యగును.

క. అతిసూక్ష్మదృష్టిలోనను

మది కింపుగ శివుని గూర్చి మఱియొక టైనన్

ప్రతిలేనిమోక్షమిదె యగు

సతతపు నిర్వాణపదవి సాక్ష్యము వేమా !

మిక్కిలి సూక్ష్మదృష్టితో శివుని నిరంతరము ధ్యానిం
చుటయే నిరుపమానమగు మోక్ష పదము అగును

ఆ. అందరానిసంద దడవి వెన్నెలనుండు

నుండఁ జూడ దొడ్డనుండుగాను

పండుపడినఁ జెట్టు పట్టంగ లేరయా, వి.... 926

బ్రహ్మము అనఁగా అలభ్యమగు ఫలమువంటిది.

అయ్యది చిదాకాశము నంటియుండును అట్టి బ్రహ్మము సాక్షాత్కరించి సంసారవృక్షము ఛేదకమగును

క అది యిది యని మది దోచెడు

సదనము గుర్తించి లోన సాధించినచో

కుదుగును బ్రహ్మానందము

గదిసిన మది జేర నొక్క కనవలె వేమా! 927

“ఇది బ్రహ్మ మది బ్రహ్మము” అని చంచలతను కలుగ నీయక గుర్తించి ధ్యానించి బ్రహ్మమును కలిమిలయును

ఆ అందు నిందు ననక నన్నిటియుండును

విష్ణు నమరియుండు మోయ భువిని

వెనుక జక్రి తిరుగు విష్ణుచక్రంబుతో, వి ... 928

ఇచ్చట నచ్చట ననక సర్వవస్తువులంగును విఘ్న వ్యాపించియే యుండును ఆతిడే పరతత్త్వ మని యెఱుఁగుము

ఆ. అన ననాహతమున నది లెస్సగా చూచి

ఇరకను దాన వాయు వీహఁ జేసి

కడమవాయు వందు కదలక యుండుము, వి....

అనాహతమున లెస్సగా ధ్యానించి వ్యానముఁ జిక్కఁ బట్టి ప్రాణమునందుఁ జేర్చిన నిశ్చలమై యుండును

ఆ. అన్నదానమునను సధికసంపద గల్గి

యమరిలోకపూజ్యుఁ డగును మీఱు

అన్న మగును బ్రహ్మ మది గనలేరయ్యా, వి....

అన్నదానమువలన సంపద లధికముగా గల్గును సుర
లోకనుతుఁ డగును అన్నమే బ్రహ్మము దీనిని జను లెఱుంగ
గక తిరుగుచుందురు

ఆ అన్నము నమృతము నంటు నంటనుచును
పరిహరింతు తెలియఁబడక జనులు

అన్ని మమృతి మరయ హరిహర బ్రహ్మలు, వి....

అన్నము అమృతస్వరూపము అట్టిదానిని అంటు అం
టని పరిహరించెదగ అట్లు చేయరాదు హరిహరాదులును
అమృతరూపులే కదా !

ఆ అమలు మన్యయచింతన మసిననంబు కోరి
జీవేశ్వరై క్యంబు గూర్చినంత

అవిరితంబగు పరివార్ణ మమగు నయ్య, వి.... 932

విమలమును నాశనరహితిము నగుతత్త్వమస్యాదిపద
ఘటితం బగుజీవేశ్వరై క్యంబును గూర్చి పఞ్చాంశుఁడ ఐగుము.

ఆ అయిదువర్ణముల నె యఖలంబు తెలిసిన

నయిదునందు ముక్తి యమరియుండు

నయిదులోన నున్నయతఁడే పో యఖలము, వి.

పంచవర్ణములలోనే సర్వము నిమిడియున్నది కావున
నట్టిపంచస్వరూపము నెఱింగినచో తానే బ్రహ్మ మగును.

ఆ. అర్థయంకణమున కాధార మైనట్టి

యొంటిమేడగుంజ నొనర నిల్చె

ఇంటి కొకడె మగఁడు యిల్లాండు యేడ్గురు, వి.

దేహము ఒంటిస్తంభపు యిల్లు వంటిది దీనికి యజ
మానుఁ డొక్కఁడే కాని యిల్లాండు (సప్తప్రకృతులు)
వీడ్చురు

ఆ అష్టదశములకును నాధార మైనట్టి
యాదిదేవుఁ డొక్కఁడే యఖిలజగము
దాని దాటువాఁడు తానె పో బ్రహ్మాంబు, వి
అష్టదశములకు నాధారమై యుండెడి దేవుఁడొక్కఁడే
ప్రపంచాతీతుఁడు అతఁడే బ్రహ్మమును అగును

క. ఆకలిఁ జంపిన రాదది
యాకుల దిని యడవులందె యలసిన నైనన్
చీ కటికోనం జిక్కదు
ఏ కాకృతి మదిని నిల్పి యెఱుఁగుము వేమా!
బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము ఆకలిని జంపినంతనేరాగు
చీకటిగుహల గూర్చున్న చిక్కదు కావున నిరంతరధ్యాన
మున సంపాదింపుము

క. ఆకాశంబున వాయువు
మ్రాకున దావాగ్ని యలుల మానసమందా
యేకాకారుఁడు జగమున
జోకై తను దానె వెల్లు తప్పదు వేమా! 937
ఆకాశమునందు గాలియును మ్రాసులో నగ్నియు నెట్లు
లీనమై యుండునో అట్లే ఏకాకారుఁ డగుదైవము నిండి
యుండును

ఆ. ఆకుపక్క సున్న మవి మూఁడు వన్నెలు

నేక మైననోటఁ దాఁగు నెఱుపు

సోకి త్రిగుణ మట్లు శోభించు పరమాత్మ, వి

ఆకు పక్క సున్నమును కలిసిన నెట్టులు రక్తిమ యుద
యించునో అట్లే త్రిగుణసంపర్కమున పరమాత్మయు
శోభిల్లును

ఆ ఆకులేనికొమ్మ యభ్ర మెల్లను నిండె

మాఁకు మొదలుఁ దునయు మహిని, లేదు

ఏకమైనపండు నింపొందుచుండును, వి.... 939

మాయ మహావృక్షము దీనికి ఆకులు కొమ్మలు మున్నగు
నవి లేవును ప్రపంచము నంతయును పెనవైచికొనినది దీని
తిరువాతి నే బ్రహ్మము కలగు

ఆ. ఆకృతి నరయఁగ నిరాకృతి యనఁదగు

నాకృతి నొగి దగునిరాకృతిట్టు

లవియు రెండులేక యపునూపమై యుండు, వి.

బ్రహ్మ మేయాకారమున నుండునని విచారించుకొలది
నిరాకారతఁ గాంచును ఇట్లులే నిరాకారమును ఆకారతఁ
బరిణమించును కావున నీరండును లేనిది బ్రహ్మము అని
యెఱుఁగుము

ఆ. ఆది చూచుచుండ నన్నిట దా నుండు

నాది చూడ నొకరి కలవి కాదు

ఆదిముక్తి తెల్లు వ దాత్మనే యుండును, వి....

మూల మిద్దానికి నేని యని చూచిన నన్నిటను కన్పించి
యసాధ్యమగును అమూలమే ముక్తికి తెఱచు అయ్యది తన
యాత్మనే యుండును

ఆ ఆది నెనగు పుట్టి యననికి దోడ్తెరి
వారె బ్రహ్మ విష్ణు నరశివు లన
గనఁగ మాయశక్తి ఘనతేజ మందెనరు, వి....
ప్రపంచస్పృహ కి కర్తలైన త్రిమూర్తులు నైతమా మాయవ
లోబడియెదగు

ఆ. ఆగుదూలములకు నాధార మైనట్టి
యొంటికంట మింటి కొనర నిల్చి
యింటి కొకఁడు కర్త యేపారుచుండును, వి.

ఎట్టత్యచులకు నాధారమైన యీహృదయకుహరము
నందు సర్వదా స్థితుడై కర్తృత్వాదిధర్మములు గలిగి బ్రహ్మ
మొప్పచుండును

ఆ ఉనికి మేరు శిఖర మున్న త్తతను జూచి
కనియు గానరాదు పదల దదియు
వినియు వినదు దానివిచులాంతరంగము, వి....

మేరుశిఖరమునందు నిలిచియున్నను కనిపించియు కని
పింపనట్టిదియై వినియు విననట్టిదై యుండునదియే బ్రహ్మము.
ఇచ్చట మేరుశిఖరము యోగపారిభాషికము

ఆ. ఉపము దోషపట్టియుపవాసముల లేదు
తపము చేయనైన తగిలిరాదు
జపములోన గుఱిని జపదాట కుండరా, వి....

తెన్ను తెలియనియుపవాసాదులలో బ్రహ్మము లేదు.
కావున నిరంతరము జపపరాయణుడవై మెలఁగుము.

ఆ. ఉప్పు చేదునట్టు లూహించి చూచిన
కప్పురంబు జ్యోతి గలసినట్టు
ఉష్ణిల్లు మదిని నొప్పుగా శివుఁ డుండు, వి....
వీటిలో నుప్పు కలయునట్టులను, మంటలో కప్పు
రంబు లీనమగుట్టులను ఈశ్వరుఁడును మనస్సున లీనుడై
యుండును

ఆ ఉబ్బి గుర్తు చూచి యూహను రెట్టించి
నిబ్బరపడువాఁడు నిర్మలుండు
అబ్బరాని బయలునందును పొందును, వి...
నిశ్వాసమును విగియించి గుర్తును చూచి మనస్సును
చిక్కబెట్టి తాల్చి గలవాఁడు దుస్సాధ్యమగు బ్రహ్మము నొందఁ
గలుగును

ఆ ఉర్విజనులు పరమయోగీశ్వరుని జూచి
తెగడువారె కాని తెలియలేరు
అమృతపురుచులను హస్త మె క్లెఱుఁగును?, వి.
అమృతముయొక్క గుచిని హస్తమెఱుఁగనివిధమున
ప్రపంచములోనివారు పరమయోగిని జూచి పరిహసింతురే
గాని తెలిసికొనఁజాలరు

క. ఊకొనఁ జెప్పిన విన దది
ప్రాకటముగ లోకములను పాలించెడినా

పాకము మదిలో బయలని

యేకాకృతి సవిరతముగ నెన్నుము వేమా'.949

చూచుటకును వినుటకును మాటలాడుటకును శక్యము
కాక సర్వలోకములయందును నిండియుండిన బయలే బ్రహ్మ
మని ఎఱుఁగుము

ఆ. ఎక్కువెట్టి గుఱుతి కేకమైనంతట

సొక్కి సోలి యుండు సూత్రముగను

ముక్కుసెవులు లేనిమూలమే పరమాత్మ, వి.

సమాధి నొంది లక్ష్యమును చిత్పదార్థముతో నైక్యము
చేసిఁపిష్టట గలిగెడి యపరిచింత్యమగుమూలమే పరమాత్మ
యనుకొనుము

తే ఎఱుక దోడ్కొని తత్వంబు నెఱుఁగు పెట్టు

లెఱుక తొలఁగిన తత్వము నెంచరాదు

ఎఱుక మఱివుల కందనియిరవు గనుము

ఎఱుఁగుచుండుము దానినే యిలను వేమ. 951

జాగ్రదవస్థ నున్నతత్త్వము ననుసంధింప వీలులేదు.
ఇట్లులే బొత్తిగా జ్ఞానకూన్యమైనను వీలు కలుగదు కావున
జాగ్రత్సమృతలకు రెంటికి నందనిస్థలము గనుము అదియే
బ్రహ్మము.

క. ఎఱుఁగక బుట్టును తనువులు

ముఱికిని దా ముఱుగుచుండు మోయుట గాదా

యెఱుక గలతనువు నొందిన

మఱియును జన్మించు తెట్లు మహిలో వేమా!.

శరీరములు అజ్ఞానజ్యములై మఱికిలో మునిగి తేలు
చుండును కావున జ్ఞానయంతమగు శరీరము నొందినవో
మరి జన్మము కలుగను

ఆ. ఎఱుక నెంచి చూడ నెఱిగించుచుండును

బరము దానికి చూడ బయలుపడెను

గుఱికి బయలుఁ జేర గుణరహితంబురా, వి....

జ్ఞానముఁ బరికించినచో సను స్తము నెఱిగించుచు
బరేశునిసాన్నిధ్యముఁ జేర్చును

తే. ఎఱుక మఱివులు గా నిది యెఱుఁగ లేకు

ఎరమపరిపూర్ణనుఖియూని పట్ట లేకు

ఉరము బెరగని గురిగని యుండు లేరు, వి....

జాగ్రత్తస్వప్నాద్యస్థలు లేనిదియును పరిపూర్ణసుఖ
స్వరూపము కలదియు నగుబ్రహ్మము నెఱుగఁజాలరు

ఆ. ఎఱుకమాలు జీవి యెంతకాలంబున్న

చచ్చిపుట్టుచుండు సహజముగను

ఎఱుక మఱిచు చోటి నెఱుఁగుట బ్రహ్మము, వి.

జ్ఞానశూన్యుఁ డెన్నిమాఱులైనను జననమరణాదుల
నొందుచునేయుండును. కావున జ్ఞానము సార్థించి బ్రహ్మము
గనుట మంచిది

ఆ ఎఱుక మఱపులందు నేమేమి తోచిన
 సరికి గుఱియె గాదు సత్యమునకు
 పరమనిగ్గుణంబుఁ బాటించి కనవలె, వి.... 956
 జాగ్రత్తను ప్త్యగులతో నేరే రీతులు పాడఁ గట్టి
 నను నెన్ను నెన్ని స్వరూపములు ప్రయత్నించి కనకలయును
 ఆ ఎఱుకయుంబువ ని కెఱుకయే యుండును
 ఎఱుక లేనివాని కెఱుక లేదు
 ఎఱుక లేనియెఱుక నెఱుఁగుట తత్వము, వి....
 సులభము

ఆ ఎల్లలోకమందు నేవస్తు వున్నదో
 తల్లిపిల్లసందు శగులునదియె
 నిస్తరంగవార్ధి నియతిలోఁ జూడరా, వి.... 958
 సుస్తలోకములందును ఏవస్తువు నిండి నిబిడీకృతమై
 యున్నదో అయ్యదియే తల్లిపిల్లలసందు నుండును

ఆ. ఎవరి కెవరుగా రి కెవ్వరుఁ గాఁబోరు
 గవయఁ గోరు హంస గదియ నొక్కి
 శివునిరూప మూని సేవింప దొరకొను, వి.... 959
 ఈ ప్రపంచమున పృథా మఱుబొందురే కాని ఒకరి
 కొకరు కాఁబాలరు కావున మోహముఁ బోఁద్రోచి శివుని
 సేవింపఁ బూనుట యుక్తమము

తే. ఎవ్వఁ డజ్ఞానతిమిరంబు నేపు మాపి
 జ్ఞానమను వెన్నెలం దొప్పఁ బూను నేని

చంద్రబోలిన గురునండ సాధకముగఁ

గూడినను గాని తీరదు కోర్కి వేమ. 960

అజ్ఞానాంధకారమును బోఁద్రోలి జ్ఞానేజమును వెల
యించు సామర్థ్యము గల గురుని సాయ మున్నఁ గాని
బ్రహ్మ నొంద జాలవు

ఆ ఎప్పుడో మెలుంగు నింపై ననస్తువు

దేహ మే మెలు గు ద్విభోధ

విధము దెలియఁగోరి వేదాంత మెలుంగుఁడీ, వి.

దేహ మేమియో ప్రియ మేమియో యిప్రియ మేమియో
నెలుంగఁజాలను కావున ద్విభోధ రీతి నెలుంగఁ గోరిన కప
విశ్లేషరూపము నెలుంగవలయును

ఆ ఏదు నైదు నాగు నెన్నిది నొక్కటి

యోగలోన నుండి యొరిసిల్లు

ఓక యొక్క తగుగు నొడయఁడే తస్మింబు, వి....

పంచవింశతి (25) తత్త్వములలో గూడిన యీశక్రమున
కథస్థానము ముందెడివాడె పరమాత్మ యని తెలియును.

ఆ ఏమచూగములును నేకాంతమునఁ జేరి

యూడి పాడి ముక్తి గూడి వేడి

జాపలోని ఏ చులు సాధించి కనవలె, వి....963

సప్తస్తోత్రములను కదియఁ జేర్చి మనస్సులను కన్న
యత్వము నొందించి భ్యానించి బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరింప
కొనవలయును

ఆ. ఏడె యక్షరముల నీయందమొందిన
నందు నిందు ముక్తి యలరుచుండు
నందు నిందు తెలియ నదియవో బ్రహ్మము, వి.

సప్తాక్షరప్రకృతయందె ఈశ్వరురూపముండుగావున
నదియే బ్రహ్మమని యెఱుంగుడు

ఆ ఏపుమీఱ మదిని నెంచి మించుచు గుర్తు
గూపపు భగ్గిమ లడచి రూఢిపడక
కాపురింబుఁ జేరి కడగండ్లు మానుము, వి....

మనస్సును నిమిమించుచు లక్ష్యభ్రమణము లేకుండఁ
జేసి స్థిరుడవై చంచలతనము వీడి బ్రహ్మముఁ గనము

క. ఏరూప మెచటఁ జూచిన
నీరూపమె గానిపించు నిలిపి తెలివియో
నీరూపమె తా నెఱిగిన
ధారుణిలో నీశ్వరుండు తా నగు వేమా! 966

ఎచ్చట నేరూపముఁ బరికించినను అచ్చట నీరూపమే
కాన్పించుచుండును అయ్యదియే బ్రహ్మమని యెఱుంగుము

క. ఏరూపున నాగూపము
లోరూపునఁ జూచుచుండు లోకారాధ్యుం
డేరూపుఁ జూచువారికి
నాహుపై కానిపించు సభవుండు వేమా! 967

సర్వేశ్వరుండు తి న్నేవ రట్టు సేవించిన వారి కారీతిఁ
ప్రత్యక్ష మగును.

ఆ. ఒకట రెంట మూట యోగీంద్రులను గూడి
యుదయపర్వతంబు మొదలి గిరుల
క్రమ మెటింగి కాంచు ఘను నొక్కవీరుని, వి.

బాగ్రత్వస్వప్న సుఖపులను మూడపస్థలయందునుయోగీ
శ్వరసాన్నిధ్యముఁ జేయుచు క్రమముగా నుపాసన జేయు
వాఁడు కేవలఁడగు నిశ్వరుని గాంచఁగలుగును

క ఏరూపు మదిని గోరిన
నారూపే తోచు భ్రమల నొఁ గాదనమిం
ధారాలముగను బ్రహ్మము
కోరికలను మించి చూడ గుదురును వేమా'

మనస్సు నిష్టము వచ్చినట్టులు పోనిచ్చుచుండిన విశ్ర
మములపాలు నేయును గాన కోరికల నడంచి మెలఁగ
వలయును

ఆ ఒక్కఘటములోనఁ బెక్కురూపులు నిల్చు
నెన్ని యెన్ని రూపు లెసఁగుచుండు
నవియు దొలఁగెనేని యన్నియుఁ బైకొను, వి
ఒక్కశరీరమునం దెన్నెన్నియో వికారములు పుట్టు
చుండును కావున నావికారము లడంగిన బ్రహ్మము ప్రత్యక్ష
మగున

ఆ. ఒంటికింబమందు నొనరఁ జూచెడు జ్ఞప్తి
గూడి యాడి పాడి కోర్కె దీటు
మేడదాటి చూడ మితి మీరుచుండును, వి....
సులభము

ఆ. కడకు నింద్రియముల గట్టివేయఁగ లేక
 చావు వచ్చునపుడు సన్యసించు
 నాత్మజితము గామి నందునా మోక్షము?, వి....
 సులభము

ఆ. కడుపులోనిమలము కష్టమై యుండఁగా
 నన్న మేమి కీహో యనుచు తలఁచి
 ఉప మెఱుఁగక మచుజు లుపవాసముందురు, వి.
 శరీరములో నున్నమలము అసహ్యముగా నున్నను
 సహించి యన్నము నేమి పాపమో కాని తిరిగ జను లుప
 వసించుదురు

ఆ. అక్షరపుట మిట్టియరవంబుగో గూర్చి
 అమర నొక్కరవము ననుభవించు
 నతనికొఱకు ముక్తి యక్షయమై యుండు, వి.
 అవినాశియగు నాదస్వరూపమును సర్వదా మననము
 చేయుచుండువానికి ముక్తి యక్షయమై యుండును

ఆ. ఆత్మ తేజ మూని యనుభవించుట ముక్తి
 ఆత్మతత్వ మెఱుఁగునతఁడె యోగి
 యెఱిఁగి మఱిగినంత నేకమై తోచుగా, వి....
 అత్తరూపము నొంది తత్సౌఖ్య మనుభవించుటయే
 ముక్తి. అట్టిది కలవాడే యోగి అట్టివానికి సర్వము నేకవిధ
 మన భాసించుచుండును

ఆ. ఆత్మయందె దృష్టి ననువుగా నొనరించి
నిశ్చలముగ దృష్టి నిలిపెనేని
అతఁడు నీవె సుమ్మి యనుమాన మేలరా, వి....

ఆత్మయందు మనస్సును నిల్పి ధ్యానించినచో తప్పక
తన్మయత్వము నొందెదవు

ఆ. ఆత్మలోనిశివుని ననువుగా శోధించి
నిశ్చలముగ భక్తి నిలిపెనేని
సర్వముక్తుఁ డగుచు సర్వంబు దా నగు, వి....

హృదయకుహరాంతరాళమున నున్న ఈశ్వరునియందు
నిశ్చలభక్తి గలిగియుండు నేని తానే సర్వముక్తుఁ డగుచు

క. ఆత్మానాశ్శక్తివేకము
స్వాత్మను గని యంతమీఁద స్వచ్ఛందగతిన్
ఆత్మకు లో నెలి నెగడు మ
హాత్ముని బొగడంగఁగళమె హరునకు వేచూ !

ఆత్మానాశ్శక్తివేదము చెసి అటుపెని స్వచ్ఛందగతిని
ఆత్మలంఘనమునై వెలుఁగుమహాపుభావు నిశునంతటివాని కై నఁ
బొగడ నశక్యము

ఆ. ఆదిమూలవిద్య నానందభరితుఁడై
వేదతుల్య మనుచు వివేక పూని
పాదుకొనినవాఁడు ఎడయుచు మోక్షంబు, వి.

ఆదిమూలమగు విద్య నొంది యానందపరిపూర్ణుఁడై
ఆద్దానిని విధివిహితముని నన్ని పట్టు వివేక ధ్యానించుచుండెడి
వాఁడు మోక్షమును బడయఁగలుగును

ఆ. ఆదిశక్తి దొడరి యలమటఁ జెందక

ప్రాణపంచకంబు పట్టు నెఱిగి

అంతరిక్షమందు నభిసుతించుట ముక్తి, వి....950

అలసత్వమును వహింపక సర్వదా పంచప్రాణములను
నియమించి ఆకాశతత్త్వస్వరూపుఁ డగునీశుని నుతించుటయే
ముక్తి నాఁబడును

ఆ. ఆశ విడక కాని పాశముక్తుఁడు కాఁడు

కాఁడు ముక్తుడైన గాని మృతుఁడు

మృతిని బడయకున్న మునుగదు మోహము, వి.

ఆశవిడచినఁ గాని ముక్తుఁడు కాఁజాలఁడు అట్లైనఁ
గాని విషయములనుండి విరతుఁడు కాలేఁడు విరతుఁడు
అర్థాత్తును మృతుఁడైనఁ గాని మోహము నశింపదు

ఆ ఉత్తమాంశ బూనియు న్నహిలోఁ జేరి

మత్తు మించినట్లు మఱిగి రాక

సత్తమంబుమీటి నాధింప ముక్తిరా, వి....982

ఉత్తమాంశసంజనితులయ్యును మత్తతతో నుందురు
అట్లుగాక సత్తును ఒనఁగూర్చినచో ముక్తియగును.

క. ఉదకములోపలి తత్త్వము

వెదకియుఁ దా నగుట దెలిసి వేగమె మదిలో

నుదకమునలఁ దాఁ దత్త్వము

మదిఁ దెలిసినవాఁడె తత్త్వమయుఁడౌ వేమా!.

ఉదకతత్త్వమును పరికిలించి తన్నయఁడైన తత్త్వ
మయఁడగును

తే ఉన్ననిర్వాణసిజచర్య గన్నవాఁడు
తన్ను తనలోనఁ జూచెడితత్త్వ మెఱిఁగి
సన్నుతించును బరమాత్మ సమతహతిని, వి....
కలరూపు నెఱిఁగి అత్తరూపమును హృదయాంత
రాళమున గని ధ్యానించుటయే పరమాత్మసమత మగు
మార్గము

ఆ ఎచటఁ జూడ్కి నిలిపి యెంతగఁ జూచిన
నచటఁ దోచు కళల నందరాదు
అచలమైనవ్యక్తి నందుట మోక్షంబు, వి....
ఎచ్చ ధ్యానముంచిన నచ్చటఁ దోచును గాని ఇంత్ర
యములకు పట్టరానిదై యుండును అట్టిదాని నొంది యచ
లమై యుండుటయే మోక్షము

ఆ. ఎన్నితనువు లైన మృతికి నడ్డము గావు
మృతిని గెలువ వాని కెఱుక లేక
దొంగరీతి కెట్లు దొరకురా మోక్షంబు, వి....
ఎన్నిశరీరములయినను మరణము నాపఁజాలవు జ్ఞాన
మనునది యలనడునంతకు మృతిఁ గెలుచుట యసాధ్యము

ఆ. ఎచటఁ జూడ్కి నిలిపి యెంతగఁ జూచిన
నచట దోచుకళల నందరాదు
అచలమైన వ్యక్తి నందుట మోక్షము, వి....

ఎచ్చటెచ్చట దృశ్యమును నిల్చి పరీక్షించినను వ్యక్త
మగుచుండును గాని కళల నంటుట కసాధ్యము అచలమైన
యట్టివ్యక్తి నందుటయే మోక్షము.

క. ఏక బ్రహ్మము నిత్యము

నైకృత్యము లనంగ దగినవస్తువులెల్లన్

ఏకశ్యం బని యెఱింగిన

జోకమునం గలుగు ముక్తి సులభము వేమా!

బ్రహ్మము ఏకమును నిత్యమునై యున్నయది వికృతి
స్వభావములగు వస్తువు లెల్లను బ్రహ్మముయములని యెఱింగి
నచో ముక్తి సులభముగా నగును

ఆ. ఏకమునను జూడ నెఱుక యేకంబౌను

భువిని సతిని గూడువురుషుమాడ్కి-

లోక కాంతునట్లు లోని వెలుగుచు, వి ..989

వికృతబుద్ధిని బరికించినచో లోకమునందలి దాంపత్యము
వలె బ్రహ్మమును ప్రపంచముతో నైకృత్యము వహించి యున్న
ట్లులు స్పష్టమగును

ఆ. యేమి చదివి యేమి యెఱుక లేకుంకిన

చదువులందు బరమసౌఖ్య మేది?

మానసైక్యమున నె మిఱి ముక్తి కలుగుగా, వి.

ఎన్ని చదువులు చదివి ను బరమసౌఖ్యప్రదమగు జ్ఞాన
మలపడదేని వ్యక్తియు కౌవున మానసమును బ్రహ్మముతో
నైకృత్యము నొందింపఁ బ్రయత్నింపుము

ఆ. ఒకటిలోనఁ గొట్టి నొకటిలోననె పెట్టి
యొకటిలోను చూడు మొకటె చూపు
ఒకటియందె చూడ నొనరంగ ముక్తిగా, వి.

మాయను శింసఁజేసి ప్రకృతికి అఁకులముగా మది
నుంచి నిశ్చలుడై యైశ్వర్యకొఱకు ప్రయత్నించిన ముక్తి
కలుగును

ఆ కలుష మెన్నికొనఁగ గౌరవహానియే
యరయఁ దత్త్వమెన్న నాత్మ ఘటిక
శౌచి తాను విదప స్థిరుఁడు కావలెనయా, వి.

పాపముల నెన్ని గౌరవహానియే కాని ఫలము లేదు.
కౌవున తత్త్వము నెన్ని తాను శాశ్వతుఁ డగుటకు ప్రయత్నింపవలయును

ఆ. కష్టమైన మనసు గాంక్షించు యోగికి
జ్ఞానదీపశిఖయు దా నటింపఁ
గానవచ్చు నాత్మ క్రమమైన జ్ఞప్తితో, వి....993

కష్టమైన మనస్సును వీడక యభిలషించు నేని జ్ఞాన
కలికయును అత్తఁగహజమగు జ్ఞప్తితో వెలయును

ఆ కష్టమైనమలము కడుపులో నుండఁగ
నంతకంటె జెడెడి నన్నరసము
ఉపము లేనిజనము లుపవాస ముందురు, వి....

పాపభూయిష్టమగు మలము తమకడుపులోనే యుండి
నను అజ్ఞులై జను లుపవాసములఁ జేయుదురు అద్దాన
కొంచెమైనను ఫలము లేదు

ఆ. కష్టలోభివాని కలిమికి నాసించి

బడుగువాఁడు దిరిగి పరిణమించుఁ

దగరువెంట నక్క దగిలినచందము, వి.... 995

పాపాత్ముడగు లోభివానిసంపద కాసించి తగరు
వెంట నక్క దిటీగినట్టులు ధనాకాపికాచావిష్టుడై తిరుగు
చుండును

ఆ. కాయగాయ గాల్చి కనకముఁ జూడరా

కాయ మనఁగ బ్రహ్మకాయమండు

కాయఁ దెలియునతఁడె కౌస్తుభధరుఁడగు, వి....

సంసారమును విషవృక్షపుఫలమును నశింపఁ జేసి విద్యు
త్తేజమును చూడవలయును ఇట్లు బ్రహ్మరూపమును దర్శించిన
వాఁడు సాక్షాత్తును విఘ్నవియే యెన్నఁ దగును

ఆ. కాయమును గడఁగియు గనక మావలనున్న

కాయమును విడిచినఁ గాఁడు యోగి

కాయమందు ముక్తి గతి కేగవలయురా, వి.

శరీరమును వోధించి యాత్మ సితమగు జీవేశ్వరుని శరీర
మును చూడక విడిచిపెట్టినవాఁడు యోగి కాఁజాలఁడు
కావున శరీరమునందే ముక్తిగతిని కనిపెట్టవలయును

ఆ. కాలధర్మ మెఱిగి కపటవృత్తులు మాని

యాలుపిల్లలందు నాశ వదలి

మేలుగాను శివుని మేల్కొని చూడరా, వి.... 998

కాలపుస్వభావమును కనిపెట్టి కపటమును మోహమును
వీడి ఈశుని సర్వదా ధ్యానించుచుండుము

ఆ. కాళియాత్ర కేగి గంగన్నానముఁ జేసి

కష్టపడిరి ముక్తి గాన లేక

యెనుము దిరుగుచుండు నెచుబోతు వెంటడి, వి.

అజ్ఞులు కొంద అంతస్థితుడగు నీశ్వరుని దస్మింపఁగా
లేక కాళియాత్ర కని పోయి పెక్కు కష్టముల నొందిరి

ఆ కాళియాత్రఁ జేసి గాసిపడుటె గాని

మోస మగును దాన ముక్తి లేదు

పాశ ముడుగఁ బూనుఫలమె యా కాళిరా, వి.

కాళియాత్ర యని కష్టపడుటే కాని దానివలన మోస
మదప్ప ముక్తి లేదు కనుక కర్తబంధము వీడుటయే కాళి
యనుకొని యందులకై ప్రయత్నింపవలయును

ఆ. కులుకు లొలుకఁ జూపి గొట్టున మరగించి

చేతికానులెల్ల జేఱఁదేసి

యలతిఁ జేసికొందు రిల వారకాంతలు, వి. 1001

సులభము

ఆ కూడిపరవశంపుకోర్కెలు లేకుండ

నాటనలెను బుద్ధి నయముగాను

చోటు గననివెలుగుఁ జొచ్చుటే మోక్షము, వి.

అస్వాధీనములగు కోరికలు లేకుండ బుద్ధిని ఈశ్వరుని
పాదుకొలిపి యవేద్యమగు తత్త్వైకల్యము నొందుటయే
మోక్షము

క. కోటులు సంపాదించినఁ

గూటికె సరిపోయె బ్రదుకు గుంపులు కూడెన్

ఏటికి నీసంసార మి

చోటున నిను గన్ననాఁడె సుదినము వేమా'.

కోట్లకొలఁది సంపాదించినను కూటికె సరిపోవును
కనుక నిఁక నీసంసారమునందు బ్రహ్మరూపము నెఱుంగుట
కన్న ప్రయోజనము మఱిలేదు

ఆ కోపమునను నరకకూపముఁ జెందును

కోపమునను గుణము కొఱతవడును

కోపమునను బ్రదుకు కొంచెమై పోవును, వి....

కోపము అపదలమూలము, పాపమూలము హేతువు
గుణము దాన నశించును కాన కోపము పనికి రాదు

తే. గంగాయమునల నడుమను

బంగారపుబొమ్మవోలె బాలిక యుండున్

సంగతిగఁ జెలిమిఁ జేసిన

భంగము లేకుండ ముక్తిపరమగు వేమా!....

గంగాయమునల నడుమ అనఁగా అర్థాత్తును త్రిగుణ
ములనడుమ ప్రకృతి స్వర్ణవిగ్రహమువలె నలరారుచుండును.
అద్దానితో చెలిమి జేసినచో ముక్తి వశమగును

క. గంగాధరుండె దైవము

సంగీతమె చెవుల కింపు సర్వజ్ఞులకున్

బంగారమె యువభోగం

బంగారుడే మృత్యుహేతు వరయఁగ వేమా'.

సర్వజ్ఞులగు వారలకు శివుడే దైవమును, సంగీతమే వీను

లకు ఇంపుజనింపునదియును ధనమే యుపభోగముగను మన్త
ధుఁడే మృత్యువునకు హేతువుగను తోచును

తే. గమ్యమగుజ్ఞానమందుట గగనవిద్య

జ్ఞాన మునయించి మించఁ బ్రజ్ఞాన మమరుఁ

బరఁగు ప్రజ్ఞానమందుటే బ్రహ్మపదవి

పరశివుం డగు నిది యంద ధరను వేను' 1007

లక్ష్మ్యమగుజ్ఞానము నందుటయే యుత్తమవిద్య అట్లేనఁ

బ్రజ్ఞానమును దానబ్రహ్మమును బడయఁగలుగును ఇదియే
తుదకు కైవల్యమునకు సాధకము నగును.

ఆ గీము విడిచిపెట్టి గిక్కురు మనకుండ

జీన ముడుగువేళ శివుని దలఁచు

మనను గొల్పకయును మాయచే బొరలెడు, వి.

బ్రదికినకాలమునందు తన యిచ్చవచ్చినట్లు ప్రవర్తించి
చావుకాలము వచ్చినప్పుడైనను ఈశుని తలంచుటకు ఒప్పు
కొనక అజ్ఞాఁడు మాయచే భ్రాంతుఁడగుచుండును.

ఆ. చిత్రదీపమువలె చింతను దిగద్రొక్కి

మిత్రముగను మనను మెలకు వెఱిఁగి

శత్రుగుణము లెల్ల సాధించుటయే ముక్తి, వి.

దీపమువలె నుపగుడ్డములగు విషయముల నడంచి
కార్యమునం దనుకూలమగు రీతి నెఱింగి మనస్సును సాధించు
టయే ముక్తి యనఁబడును

ఆ. చక్కగాను మదిని చర్చించి కనవలె

ముక్కు తుదిని మించి మురిపెముగను

దృక్కుబ్రహ్మమనుచు మ్రొక్కినంతినె ముక్తి,వి.

చక్కగా మనస్సునందు చర్చించి నాసాగ్రమందు
దృష్టిని నిల్పి దానినే బ్రహ్మమని ధ్యానించుచు మ్రొక్కినచో
ముక్తి చేకులును

ఆ. చందమామ నీడఁ జక్కఁగా దనలోన

నుండఁ జూచి కేల నూదిపట్టి

వెన్నెలబయలను వెదకినంతినె ముక్తి, వి....1011

చంద్రప్రతిబింబమును హృదయఫలకమునందు ప్రతి
బింబితమగునట్టులు చూచి వెదకినంతినె ముక్తి కరతలగత
మగును

ఆ. చదువులందు లేదు శాస్త్రంబులను లేదు

వేదములను లేదు వాదములను

బయలనుండు ముక్తి పాటించి చూడరా, వి.

చదువులందును శాస్త్రాదులయందును గానరాక ఏత
దతీతమై బ్రహ్మముండును అద్వానిత బాటించి కనినచో ముక్తి
కలుగును

ఆ. జీవమునను నాత్మ స్థిరతను గానక

తిఱుగు నస్థిరమును గుటిగ నమ్మి

స్థిరము నస్థిరమును దెలియ జీవికి ముక్తి,వి....

ప్రాణములున్నచోటుల నాత్మ స్థైర్యమును వహింపఁ
జాలక తిరుగుచుండును ఈ స్థిరాస్థిరముల రహస్యము నెఱుం
గుటయే ముక్తి నాఁ బడును.

క. జీవాధారుడు రుద్రుడు

నేవార్చనపరుడు నగుచు స్థిరమతి వెలుగున్

భావాతీతపరంబుగ

గావించును మనసు బయలు ఘనముగ వేమా!

సమస్తజీవములను నాధారుఁ డగునీశ్వరుఁడు స్థిరమ
తిని సర్వదా వెలుఁగుచునే యుండును అట్టివాని నేవించి
ముక్తుఁడ వగుము.

క. జీవిని దెలియుక వేఱుగ

దేవుని భ్రమ దిరుగుచుండు దేవుని నెఱుంగం

జీవుం డని వివరించిన

భావించుగ జీవి బట్టబయలుగు వేమా! 1015

జీవుఁడు జీవి యను భేదమును తెలిసికొనలేక తిరుగు
చుండును అట్టివాఁడు దేవుని జీవుఁడని భావించినచో జీవి
వెలువడును

ఆ. జీవిలోన నుండు స్థిరమును గానక

తిరుగు నస్థిరమునె వరుస నమ్మి

స్థిరము నస్థిరమునుఁ దెలియ జీవికి ముక్తి, వి....

జీవము హృదయమునందేయుండి స్థిరాస్థిరతల నొందఁ
జాలక తిరుగుచుండును కావున వీని నెఱుంగుటయే ముక్తి
యనఁబడును

ఆ జీవులెల్ల ముందు జీవాత్మ పరమాత్మ

జత లెఱుంగ పాపజలధిఁ బడరు

నావనడవువాఁడు నట్టేటఁబడునొకో?, వి....1017

సమస్తప్రాణులును జీవాత్మ పరమాత్మ భేదమును
మున్నందుగనే యెఱింగెదరేని వారి కిక పాపము లుండివు.
ఎట్లంగురా? నావనడుపువాఁడేటిలోఁ బడునా?

క జెండా వేయఁగనచ్చున

కొండలు పెకలింపవచ్చు కుదిరినమదిలో

నిండాఁగ సరిపూర్ణము

జెండాఁగ ముక్తితోఁగ జొగునువేమా! 1018

సులభము

తే జాడ గలగురుమేకలో జోడుగూడి

వీడి యష్టాక్షరములందు విధ మెఱింగి

కూడియాడెడువాఁడె పో కోపదుండు, వి....1019

హృదయమునందు నీశుని ధ్యానించి యష్టాక్షరములను
పారాయణ సేయుచు సర్వదా యానందనిమగ్నుఁ డగువాఁడే
కోవిదుఁడు నాఁ దగువాఁడు

క. జ్ఞానికి కర్తృం బేటికి

జ్ఞానికి గర్తృంబు గలుగఁజాలదు చూడన్

జ్ఞానమే కర్తృంబైనను

మానవులకుఁ గర్తృముక్తి మహిలో వేమా!

జ్ఞానికిని కర్తృములకును సంబంధము లేదు (తక్కినది
ములువు)

తే. తనదుదేహమందు తనకున్నపరివార

మందఱిని బిగించి హర్ష మెసఁగ

నల్లచావు లెఱిగి యిందందు యోజించి

నడవ మేటివర్తనముర వేమ.

1021

శరీరమును తదంతరస్థమగు నింద్రియములను బియ్యంబడి ధ్యానించి వెదకుటయే యత్తమవర్తనమును బ్రహ్మప్రాప్తికి సాధనమును నగును

క. తను దానై బయలందుచు

ననుమానము లేక తానె యచలుండగుచున్

వినయవిధేయత లొందిన

మనమే యానందరూప మయమగు వేమా!.

తను దానై యుండుచు సందేహములన్న పరిత్యజించి గర్వింపక మనస్సును ఆనందరూపము నొందింపదగును

ఆ. తఱుచు దమము బౌసి తనువును మఱచియు

పరమునందు మనసు బయలుపఱచి

కదియ నున్నయట్టి ఘను లెందఱున్నారో,వి....

అజ్ఞానమును పోగొట్టి శరీరముపై నాస్థమై త్యజించి పరమునందు ధ్యానము నుంచుటయే ముక్తిసాధనము ఇట్లు చేయువాగు మిక్కిలి యును స్వల్పసంఖ్యాకులు

క. తలఁచిన తత్త్వంబగునే

తలఁపక తా నూరకున్న దత్త్వం బగునే

తలఁచుట తలఁపమి రెండును

తలఁపక తా నుండేనేని దత్త్వము వేమా! 1024

చింతించినంతమాత్రానను చింతింపనంతను తత్త్వము

కాబోడు. కావున మననామననసాధారణమే తత్త్వ మని యెఱుంగుము.

క. తా ననగ నెన్నడయ్యెనొ
యేనన నెవ్వండు గలఁడో యెఱుకగుదానిన్
దానని మనమున నెఱుగక
పూనెడు జీవుండు జడుఁడు బొంకరి వేమా!.

సుతిభము

ఆ తాను సకల మాటఁ దనలోనిసకలంబు
తనదులోనివెలుగుఁ దానె యెఱిగి 1
యున్నమానవునకు నొసరును ముక్తిరా, వి....

సమస్తస్వరూపుఁడును తానే యనియును, సమస్త
వస్తువులలో వెలుఁగును తానే యనియును తెలిసికొనువానికి
ముక్తిహస్తగతమై యుండును

తే. తాను సంకల్పరూపుడై తమకమందు
దాను సంకల్పరహితుడై తగులు ముక్తి
ముక్తి యన చిత్తశూన్యంబు మోక్ష మదియ
దీని నిక్కంబు గనువాడె మాని వేమ. 1027

సంకల్పరహితుడై ధ్యానమగుఁడైనచో ముక్తి
యలవడును అనఁగా చిత్తము విషయశూన్య మగుటయే
ముక్తి

క. ధ్వని పుట్టిన నాలించును
ధ్వనిమధ్యమునందు జేరి ధ్వని తానై తా

గనుపించునంతఁ దనహృ

ద్వనజంబునఁ జూడ ముక్తి వశమగు వేమా'.

శబ్దస్వరూపమగు బ్రహ్మపదార్థమును, జ్ఞేయజ్ఞాత్య
స్వరూపము గలదానిని హృదయముననే చూడవలయును
అయ్యదియే ముక్తి నాఁ జనును

ఆ. నాకు నెవరు దిక్కు నడినాళములలోను

వేగుచుక్కనంటి వెలుగుదిక్కు

వెలుగుకంటె దిక్కు వెదుకంగ లేదయా, వి....

శరీరిగతి (గమ్యస్థానము) నాళమధ్యగతమగు జ్యోతిస్సే.
అట్టిదానిని నిరంతరధ్యానమున వెదకి గనవలయును

ఆ. నాదు నాదు చూడ నాతులయందుండు

నాదు లేనియట్టి నరులె లేరు

భేద ముడిగి దీని బ్రియపడి కనుఁడయ్య, వి....

(ప్రణవముయొక్క) ధ్వనిని విభేదబుద్ధిని పరికించినచో
నయ్యది బ్రహ్మరూపమున భాసించును

ఆ నిజము కళలమీఱి నిత్యుండు కావలె

పలుకులోనిపలుకు పదిలపఱచి

వేడుకలర ముక్తి వెన్నింటుచుండురా, వి....

సత్యస్వరూపమును చక్కఁగా యోచించి ధ్యానముఁ
జేయుచు హృదయాంతరాళమున నద్దానిఁ బదిలపఱచినచో
ముక్తి యగును

క. నే ననఁగ మేను గాదని

మానసమున నెఱుగకున్న మనుజుల కెల్లన్

స్వానుభవసిద్ధి దొరకదు

తానగు పరమాత్మ నెఱుగఁ దరమా వేమా!

నేను నేను అను అహంశబ్దవాచ్యము శరీరముగాదు; శరీ
రియే యని తెలియనిమనుజులకు స్వానుభవసిద్ధి దొరకఁజాలదు.

ఆ. నే ననువచనంబు నీచనఁగా వచ్చు

నీవు నే ననఁబడు నిష్ఠదెలియఁ

నేను నీవె నీవె నే ననువచ్చురా, వి.... 1033

‘అహంబ్రహ్మసి’ యని యందఱు ననువచ్చునే కాని
అద్దానియందలి పరమార్థము నెఱిగి యనుట కష్టము

ఆ నేను నీవనియెడి నెత్తంపుమాటలు

మాని యుండువాఁడే మానవిదుఁడు

తాను నేననియెడి తమకంబు మానరా, వి....

నేను నీవు అనియెడిభేదబుద్ధిని పరిత్యజించి యుండెడి
వాఁడే ముక్తుఁ డగును కావున నాభేదబుద్ధి త్యజింపుము

క. పంచగునక్షయబిందువు

పంచాక్షరినాద మండ్రు పరమమునీంద్రుల్

ప్రాంచితముగ నది తెలిసిన

మంచిగనకమొక్కు సతఁడు మహిలో వేమా!

అక్షయ మగుప్రణవబిందువు నే పంచాక్షరినాద మని
పెద్దలు చెప్పుదురు దానిని తెలియువాఁడు విజ్ఞఁ డగును.

ఆ పంచతత్త్వములకు బ్రహ్మల కొకసాక్షు

వారితండ్రి నెత్తి వైతు సాక్షు

నంతరంగ మెల్ల నాదిశక్తి యెఱుంగు,వి....1036

పంచతత్వములకును బ్రహ్మములకును తిజ్జననకారకులకును
సాక్షులు చేయుచున్నాను.

క. పంచమహాభూతములై

పంచశరీరములు గలిగి బ్రహ్మాండంబై

పంచావస్థలు దాటి న

టించుట పరిపూర్తి జెందు డెంకిర వేమా! 1037

పంచమహారూపస్వరూపములఁ జెంది శరీరాకారేణ
పరిణతులై బ్రహ్మాండభాండమునంగు పంచావస్థలను దాటి
నటించువాడే పరిపూర్ణుడగును వాడే ముక్తుడగును.

ఆ. పంచశత్రువులను పంచబాణుని గెల్చి

పంచవర్ణములను బరనఁ జేసి

పంచముఖంబులఁ బ్రతిఫలించెడువాని

పంచఁ జేరువాడే పరుఁడు వేమ. 1038

పంచేంద్రియములు మన్నఁగుడు మున్నగువానిని గెల్చి
పంచాక్షరిని జపించి నీశు నొందువాడే పరుఁ డనఁడగును

క. పంచాక్షరిజపమందిన

సంచితకర్తృములు వాయు సాకల్యముగా

మించును బరమజ్ఞానము

ద్రుంచును దుర్భిముల మదిని రూఢిగ వేమా!.

పంచాక్షరిని జపించినచో కర్తృలు తొలఁగును జ్ఞానము
సాకల్యముగా సాక్షాత్కరించును అజ్ఞానమును దుర్భాసము
తులును నశించును.

క. పడిపడి మ్రొక్కగ నేటికి
 గుడిలోఁ గలకరినశిలల గుణములు చెడునా
 గుడిదేహ మాత్మదేవుఁడు
 చెడురాళ్లకు నట్టిపూజ నేయకు వేమా! 1040
 సులభము

ఆ పదునుగల్గు మ్రాను పచ్చనై యుండును

 తలపు గలుగ హరియు దనయుద్దనే యుండు
 విశ్వ.... 1041

శ్రద్ధగలుగువారలకు సమస్తమును హస్తగతమై యుం
 దును

తే పరమనిర్గుణవిద్యలో భావ ముంచి
 మానసజ్ఞానపరిపూర్ణమననమందు
 నేకరూపము మది నెంచి నిచ్చ గనుము
 శాశ్వతానందసంసిద్ధి జరగు వేమ 1042

భావమును నిర్గుణపరముగా ననుసంధించి మననముఁ
 జేసి యైక్యత నొందించినచో శాశ్వతమగు నానందము
 చేకులును

ఆ. పరము గోరినట్టి పామరజనులకు
 స్థిరము గాదు బుద్ధి చిక్కఁబోదు
 తరముగానిపరముఁ దలపోయ నగురోత, వి....
 పరము నపేక్షించి పామరులకు బుద్ధి స్థిరత నొందదు.

కావున నట్టివారు తమ కళకృమగుదానికొకై ప్రయత్నింప
కుండుటయే మంచిది

క. పరమాత్ముని వివరింపఁగ

నగునా యునురేణువందు నతినూత్తుగతిక

బరికింప నన్నిరూపుల

గురుడై తా వెలుగుచుండు గుఱుతుగ వేమా!
సులభము

ఆ. పరము పరమటంచుఁ బలుకుదు రందరు

పరము నందు నేమి బ్రబలముండు?

పరమునందు నిందు పరిపూర్ణమే కదా!, వి....

సులభము

క. పాదమున నడచు నరుడట

లేదనఁగా భూమి దిరుగు లెస్సగ దనకే

యేదైన హాని వచ్చిన

సాధనమగు పదము నడవ జరుగదు వేమా!

సులభము

ఆ. గగన మమరఁ జూడ్కి కనుబాట నిక్కించి

నిలిపి చూడఁ జూడ నిలుచు నుఖము

నుఖములోనివరున సూక్రింప బ్రహ్మము, వి....

చూడ్కిని కనుబామలనడుమ నిల్పి ధ్యానించినచో

సుఖము చేకుఱును. అనుభిక్రమమును పరికించినచో నదియే.

బ్రహ్మ మగును.

క. ఘంటారవమును మదిలో

వింటి నే గంటఁ గంటి విమలపుకాంతిన్

వెంటాడక బ్రహ్మాంబును

గంటిని వగ కాదు నన్ను గనుఁగొన వేమా!.

ప్రణవధ్వని నాలించి కంటితో తద్గమ్యమగు చిత్స్వ
రూపము గని బ్రహ్మమునుగా ధ్యానింపవలయును

క. ఘనసార మగ్ని దొరకొన

ఘనసారం బగును కాదె కారణవిద్యా

ఘనసారము విద్యాగ్నికి

ఘనసారమె కంటకంబు గలుగుర వేమా! . 1049

ఘనసారము (అఁగా కప్పరము) అగ్నిసంయోగము
మాత్రాని ఘనసారము (గప్పమనునది) యైనట్టులనే కారణ
విద్యాఘనసారము అవిద్యాగ్నికి ఘనసారము అగును

తే. చంద్రసూర్యాగ్ను లేర్పడ్డ చంద్రశాలఁ

జేరి పరశివు నాత్మలో చింతఁ జేసి

చిన్మయానందమునఁ జేర దన్మయంబు

ముక్తిమూలం బిదే జనమ్ములకు వేమ 1050

చంద్రసూర్యసంచారము గల సభస్తత్వమును మన
స్సును చేర్చి పరశివుని ధ్యానించి తన్మయుఁ డగుటయే ముక్తి
నాబడును.

ఆ. చంద్రు నీడ నునిచి చక్కగా రవిమూఁద

నుండఁ జూచి కొఱత నుండఁ జేసి

వెన్నెలఁ గదియుటే వెలయఁగ ముక్తిరా, వి....
సులభము

క. చిత్తరువు ప్రతిమ కై వడి

చిత్తమ్మును కల్ప మడచి చిరితరబుద్ధిన్

జిత్తునఁ దెలిసింపాడే

యెత్తినసుజ్ఞానియందు రిహమున వేమా! 1052

చిత్తగువులోని బాష్పనలె నిశ్చలసమాధినుండి చిత్స్వ
రూపముఁ దెలిసినవాడే సుజ్ఞాని యగును

క చిత్తము మనమును బుద్ధియు

హత్తు నహంకారగుణము నాత్మకు లోఁగా

మొత్తముఁ జేయఁగ నేరని

మత్తులకును ముక్తి లేదు మహిలో వేమా!.

మనోబుద్ధ్యహంకారములను స్వాధీనుఁ జేసికొని
అత్తాయత్తముగా మెలఁగనివారలకు ముక్తి లేదు

తే. చోరులకు చిక్కిపోయినతీరె యగును

నోట గుణియించు మంత్రంబు నీట గలియు

మాటలందును పరమాత్మ మఱిగి రాఁడు

చిత్తమున స్వస్థతయు లేమిఁ జెడుగు వేమ.

సులభము

క. చన్నగవరీతి సంపద

కొన్నాళ్లకు వ్రేగుఁజూపి గొబ్బున వ్రాలుక

వెన్నెల చీకటి సరియగు

నన్నా శివలింగమాయ లన్నియు వేమా! 1055

సులభము

తే చూపు చెదరని వృత్తిలో చూడ్కినంటి

యేవుమీఱిన నుదినందు గూవునూపి

తన్ను దా గాంచుచుండును తత్వ వేత్త

నిర్వికారుండు నా భువి నెగడు వేమ 1056

నిశ్చలవృత్తితో ధ్యానించి హృదయమున నీశుని పాదు
కొలిపి తత్వవేత్త యగువాఁడు తత్త్వమును అనఁగా తన
స్వరూపమును పరికించుచుండును

ఆ. చావు వచ్చినపుడు సన్న యనించున దెల్ల

కడకు మొదటికుము చెడట కాదె

పాప మొప్పు వేతె ఫలముండఁబోదయా, వి.

సులభము

ఆ. చూపులోనిచూపుఁ జూడ నేర్చినవాఁడు

మనసులోనిమనసు మాయఁ దవులు

ఎఱుకలోనియెఱుక నెఱుగుమురా మూర్ఖ, వి.

సులభము

ఆ. చూపులోనిచూపు సుజ్ఞానదాయని

చూపులోననుండి చూచువాఁడు

చూడచూడఁ దన్ను జూచును నిక్కము, వి....

చూపులోనిచూపు (అనఁగా అంతరంగదృక్కును)

కలిగియుండెడివాఁడే నిక్కముగా నీశ్వరుని చూచెడివాఁడగును

ఆ. జంగమాఖ్యభక్తి జగతి వేఱుగ లేదు

సగుణభావ మిదియ శాస్త్రవిధియు

నిర్గుణంబు వీడు నెరవేది యోగము, వి....1060

జంగమ మననదియే భక్తిమార్గము ఇంతకంటె నన్యము ఇంక లేను దీనినే సగుణభావ మందురు వీని నవలంబింపుము.

తే. జన్మమరణాద్యవస్థలజాడ మీటి

మన్తయం బగుపరిపూర్తి మఱుగుఁ జేరి

తన్మయాకృతి నొందుటే తత్త్వదంబు

నిర్వికారుని కిది గల్గు నుర్వి వేను 1061

జననమరణాదులు లేనిదియును చిత్స్వరూపమున నిండి యుండునదియు నగునాకృతితో తన్మయత్వము నొందుటయే ముక్తి నాఁ బడును

క. జపములు చేసినఁ జిక్కదు

విపినములందున్నఁగాని విడుచు నె భ్రమలూ

జపమంత్రమూలసిద్ధికి

నెప మెన్ననిమోక్షపదవి నిలుచుర వేమా'1062

జపములను చేసినను అడవులఁ గూరుచున్నను కేవలము భ్రమయేకాని మోక్షపదవి చిక్కదు కావున నట్టిమూల మంత్రసిద్ధుల కన్నిటికిని కారణము గాని మోక్షమార్గము నొందుము

ఆ. జయము భయము దాటి చలపట్టి యుండును
దయకుపాత్రుఁ డగును ధర్మపరుఁడు
నయముగాను గురుని నమ్మి నెమ్మది వేడు, వి.

ధర్మపరుఁడు జయమును భయమును వీడి పట్టుబట్టి
గురుని అనుగ్రహమన కృతకృత్యుఁ డగుటకుఁ బ్రయత్నిం
చును నీవును నట్లులనే చేయుము

ఆ. జిహ్వ రసము వల్ల జీవంబు పోషించు
బ్రహ్మ మన్నరసముఁ బడయ లేగు
రసము ద్రాగనట్టిరాజులు సావరే?, వి.... 1064

అన్నరసము అఖిలలోకములకును ఆధారము ఆరసము
ద్రావనిచో రాజులైనను చచ్చిపోదురు

ఆ జీవగుణము గలుగుజీవంబు బ్రహ్మంబు
సాటివచ్చుటెట్లు సరవిఁ దెలియ
నూరికుక్క సింగ మొక్కటి యగునొక్కొక్క, వి.

జీవగుణంబులు కలిగియున్నంతవఱకును జీవము బ్రహ్మ
మునంటి రాజులదు ఎట్లనఁగా నూరికుక్క సింహమగునా?.

ఆ. జీవనము దెలసినఁ జెలఁగి మదిఁ జలించు
దైవ మగపడినను దగులు బుద్ధి
దీప్తభానుని గని తిమిరంబు నిలుచునా?, వి....

బ్రదుకుకాలము ముందుగఁ దెలిసినచో మనస్సు
చలించును. దైవ మగుపడిన బుద్ధి యాతనియందు నిలుచును.

క. జీవము శాశ్వతరూపము
భావమునను నిలిచి లోనె పరుండై యుండుం

గోవలనిర్గుణ మదె యగుఁ

గావరమును కడకుఁ ద్రోసి కనవలె వేమా.' 1067

జీవముయొక్క కాశ్వతమగు (అచంచలము నపరిణామి యునగు) స్వరూపమును మనస్సులో నిల్పి ధ్యానించినచో నయ్య దియే నిర్గుణరూప మగును

ఆ జీవి బంపుటెల్ల శివభక్తి తప్పట

జీవు నరయ నిజము నీవెఱుంగవో

జీవుఁడు శివుఁ డగుట సిద్ధంబు సిద్ధంబు, వి....

ప్రాణిహింసచేయుట పాపము చెయుటయే ప్రాణి యనఁగా నీవే సుమా! కావున జీవుఁడే శివుఁడు అని తెలిసి కొని మానుము

ఆ జీవుఁ డనఁగ మీరు చిక్కులు పడనేల

వాయు వాకసంబు వహ్నిఁ గూడి

దేహి యనఁగ నొప్పే దేహంబులం దొప్పి, వి.

జీవుఁ డనఁగ పంచభూతసముదాయ విశిష్టుఁడైయే యున్నాఁడు కాన నతనికై దుర్భ్రమలు నొందవలదు.

ఆ. జీవుఁడె యగసాలి ష్టీతిలోనఁ దెలియంగ

భావ మైన తానె పరమశివుఁడు

వాయు వనెడియతఁడె వసుధ బ్రహ్మముకాదె,వి.

అగసాలి సమస్తస్వర్గమునకు నాకృతి నేర్పఱచునట్టు లనే జీవుఁడును పరమశివుఁడు గనుక ప్రపంచమునందలి జీవరాసుల కాకృతుల గల్పించుచుండును

అ. జ్యోతియందుఁ బుట్టె సొంపైన నాదము

బిందు వమరె నాదమందు దెలియ

బిందువందుఁ బుట్టె బృథ్వి యాకాశముల్, వి.

జ్యోతి (వెలుగు) యందు నాదమును దానియందు బిందువును అద్దానియందు పృథివ్యాదిభూతములును పుట్టినవి

ఆ జ్ఞానముద్రచేతఁ గనఁగ వచ్చెడితఱ్ఱ

కదియె మదికి శ్రేష్ఠమనుచు మునులు

పలికి రదియె తెలియ బరమార్థ మగునయా, వి.

జ్ఞానసంయమమువలన గననయ్యెడి తఱ్ఱకే బ్రహ్మమని పెద్దలు చెప్పిరి

తే జ్ఞాననుజ్ఞానగతు లొప్పు జాడ లేఱుఁగ

నగును దై వజ్ఞులగు వార లరసి రేనిఁ

బాలు నీరును భేదించఁ బరఁగు హంస

లట్టినామర్థ య మొప్పువా రవని' వేమ. 1073

సులభము

అ. టెక్కె మెత్తి చెప్పు మొక్కఁడే దేవుఁడు

నిక్కముగను లోన నిలచియుండు

జక్కఁ జూచునతని సంతోషమున ముంచు, వి.

సులభము

తే. తత్పదము నెన్న ప్రత్యగాత్మమ్ము సుమ్మి

త్వంపదం బన బ్రహ్మదూపమ్మై కదర

అసిపదమ్మున లక్ష్యమ్ము నైక్యము గీన
సోహమేర్పడుఁ దెలియంగ జూడు వేమ. 1075

‘సోహమస్మి’ యనుమహావాక్యములోని తత్పదము
ప్రత్యగాత్తయనియు అసిపదమున నాబ్రహ్మమే నేను అని
యైక్యతను పొందవలయును _____

ఆ తథ్యమైనపూర్ణతత్త్వము నీలోన
మిథ్య నరయగానె మిత్రమగును
సత్యనిత్యకర్తృసాక్షి బ్రహ్మంబురా, ని ... 1076
సులభము

ఆ తనదురూప మెల్ల తనలోనఁ జూచియు
మనసు దీపమునను మమత విడచి
యనుదినమును గాంచు నతఁడె పో బ్రహ్మము, వి
అత్తస్వరూపమును తన అత్తలో నక్షించి సమస్తము
నాత్మనుకృతిన జూచువాఁడు బ్రహ్మమున నైక్యము నొందును.
క. తనగుణము తనకు నుండఁగ

నెనియంగా నొగుని గుణము నెంచును మదిలో
దనగుణము తాను దెలియక
వనరి పనరి మనెడివాఁడు వ్యర్థుడు వేమా' 1078
తనగుణము తంకుండఁగా నితరులగుణముల నెంచెడి
వాఁడు కేవలము వ్యర్థుడే యగును

ఆ తనదురూప మెల్లఁ దనలోనఁ జూచియు
మనసుదీపముగను మమత విడచి
యనుదినమును గాంచునతఁడె పో బ్రహ్మంబు, వి.

మనోదృష్టి నాత్మరూపమును ననుదినమును లోపల
అనఁగా అంతర్హృదయమునఁ గాంచువాఁడే బ్రహ్మస్వరూ
పుఁడు అగును

ఆ తన్నుఁ దా దెలిసిన దానె పో బ్రహ్మాంబు
తనువులోనిము క్తఁ డగిలియుండు
తన్నెఱుఁగనివాఁడు తా నెట్టిబ్రహ్మాంబు?, వి....
తను తాఁ గెలిసికొనటయే బ్రహ్మమగున ఇట్టిది తెలి
యనివాఁడు బ్రహ్మము కాఁజూఁడు

ఆ తన్ను వెదకి చూడఁ దానె యా జీవుండు
తత్త్వ మరయ నగును దానె యాత్మ
మన్ను మిన్ను లేదు మాయయు లేదయా, వి
అత్మరూపమును వెదకినచో తానే (అనఁగా జీవుఁడే)
అబ్రహ్మస్వరూపమును చెంది కాన్పించునే కాని తదితరము
అవంతయును లేదు

ఆ తపము లేల యరయ ధాత్రిజనుల కెల్ల
నొనర శివుని జూడ నుపము గలదు
మనను చెదరనీక మహిలోనఁ జూడరా, వి....

మనస్సును చలింపనీక కుదురుపఱచి ఈశ్వరుని గాంచెడి
యొక్తి జనుల కెల్లరకు నుండఁగా నీక తపములు వ్యర్థములు.

తే. తమము మించినధ్యానంబు తత్త్వదమగు
విమలనుజ్ఞాన మనుప్రజ్ఞ విడిది గనుచు
నిర్ణయంబును గనుచుండు నేర్పుతోడ, వి. 1083

తమోగుణమును వీడి ధ్యానించుచు తత్పదవాచ్యుడై
ప్రజ్ఞారూపమును గుర్రెఱుంగుచు నుండిన కైవల్యము గలు
గును.

ఆ. తఱచు తనువుఁ బాసి తఱిశోఁ దను మఱచి
తాను నే ననఁ దగు తలఁపు మఱచి
యుండునాతఁడు గద యుత్తమయోగియా, వి.

ప్రాయశః శరీరముపై గలమమతను విడచి భేదదృష్టిని
త్యజించి యుండెడివాఁడేగదా యుత్తమయోగి యుండగును.

తే తలపుమఱపులు లేనందు దాఁకినపుడె
తాను బ్రహ్మాంబులోఁ జేరి తలఁగకుండు
తత్పదంబును మఱ గిన తానె బ్రహ్మ, వి....

స్వృతివిస్వృతులు లేనిబ్రహ్మములోఁ జేరి తత్పదమును
మఱగినచో తానే బ్రహ్మము అగును

ఆ తల్లి యొకతె భువిని దండ్రీయు నొక్కఁడు
నెల్లలోకములను నెంచిచూడఁ
గల్గగాదు గౌరి కఱకంరులే సుమీ, వి....1086

లోకమున కంతకును పార్యతీపరమేశ్వరులే జననిజన
కులు వారికంటె నితరము మఱియేదియును లేదు

ఆ. తాను జన్మమెత్తి దానధర్మము లీయఁ
గర్తగతిని యముఁడు కష్టపఱచు
కర్తధర్మములను కడతొయ బ్రహ్మము, వి....
సులభము

క. తా నగుట యెఱింగి సర్వము
దా నగుటయుఁ దెలిసి యేకత త్వము తాఁ గాఁ
దా నెఱింగి పరిణమించిన
మానవునకు ముక్తి గలుగు మహిలో వేమా!
సులభము

క తా ననెడియహంకారము
మానక తను దానె చెఱుచు మైమఱిపించుకొ
నేనని పలికెడివారికి
మానునె దుష్కర్త ఫలము మహిలో వేమా!.

అహమస్మియనుగర్వభావమును త్యజింపనివారి కచ్చ
టకు పోయినను దుష్కర్త ఫలములు మానునా? మానవు

క. తా నవుట దెలిసి మది నొక
తానును లేకుండు పెల్ల దను దానె యనం
దా నెఱింగి పరిణమించిన
మానవులకు ముక్తి గలదు మహిలో వేమా!.

ఆత్మభావము నెఱింగి సమస్తము వాత్సరూప మగుట
నెఱింగి ప్రవర్తించు మానవులకు ముక్తి తప్పక గలుగును

ఆ. తాను జన్మమెత్తి దానధర్మము లీయఁ
గర్కగతిని యముఁడు కష్టపఱిచుఁ
గర్కధర్మములను గడఁ ద్రోయ బ్రహ్మంబు, వి.
సులభము

ఆ. తాను నింద్రియములఁ దనర జయించిన
దత్వ మరసి చూడ దాన యగును
రాజయోగి యిట్లు తేజరిల్లుచు నుండు, వి....

తా నింద్రియజయము నొనర్చినచో తత్త్వమే తా
నగును రాజయోగి యీభావము నెఱింగి ప ర్తిల్లుచుండును

క. తానును నేనని వేరుగ
మానసమునఁ దలచునట్టి మానవుఁ డెటులుం
గానఁగ నేరఁడు తత్త్వము
మానులతోఁ దిరిగి యైన మహిలో వేమా!

విభేదబుద్ధి గలమనుజుఁ డెన్నినాళ్లు మానులతో కలసి
తిరిగినను తత్త్వము నొందఁజాలఁడు

క. తానును నేర్పరియైనను
దానకములఁ దన్ను దానె తప్పించికోసం
దా నెన్నివిధములను మఱి
తానే పరమాత్మ యనుచు తలపర వేమా!
సులభము

ఆ. తాను పుట్టుచోట దాఁ జూచి పలికినఁ
దాను దిరుగుబుద్ధి ధరణిలోనఁ
దాను బుట్టుచోట తత్త్వంబు తలపోయ, వి.

తనపుట్టుకకు అగుమూలకారణములను విచారించిన
(అనఁగా పంచభూతవిశేషనఁ జేసినచో) మనస్సును విఠిగిపో
వును. అట్టిదియే తత్త్వము అని యెఱుంగుము

శే. తామసంబంటు బుద్ధిని దగులఁ బెట్టి
 నీమనిష్ఠలు మదియందు నిగుడఁ జేసి
 కామనర్గము జయమంద గలుగు ముక్తి, వి....
 సులభము

ఆ. దారకంబుఁ జూచు దారి వేలుగఁ గద్దు
 సమముగాను జూడఁ జక్కబడును
 వెట్టిగాను జూడ వెలుగెల్లఁ బారురా, వి....1097
 సర్వసమత్వముతో చరించిన నన్నియును చక్కఁ
 బడును

ఆ. తావులేనిచోట తావు తానై యుండుఁ
 దావు గలుగుచోటఁ దాను లేడు
 తావు తాన యైన తత్వంబు తెలియురా, వి.
 సులభము.

ఆ. తిరిగి తిరిగి నరుండు మరులుకొనుట గాక
 యందువలన నేమి యాస గలుగు?
 అంతరాత్మ నిలుపునతఁడే పో బ్రహ్మంబు, వి....
 సులభము

ఆ. తిట్టికొట్టిరేని తిరిగి మాటాడక
 యూరకున్న జూడ నుర్విమీఁద
 వాడగుపరమాత్మ వర్ణింప శక్యమా?, వి....
 ప్రజలు చేయుదూషణభూషణకు మాటువల్క
 యూరకున్నవాఁడు పరాత్తుడే యన వచ్చును అట్టివానిని
 వర్ణింప శక్యము గాదు.

ఆ. తిరిగి తిరిగి నరుడు ద్రిమృతి కాఁగానె
యందువల్ల నేమి యధికమొప్పు
నంతరంగ మెఱింగినప్పుడే శివుఁడౌను, వి....1101

అంతరంగము నెఱింగిన శివుఁ డగునే కాని తీర్థాదుల
వలన దిమృతియగుటచేత నినుమంతయుఁ బ్రయోజనము లేదు

ఆ. తెఱువు ముక్కు చాయఁ దేఁగలిగినమీఁద
నందు గనఁబడునదె యరయలేరె

అరసిచూడ బయలె యల్లదె ముక్తిరా, వి....

నాసామార్గమున ధ్యానిస్తమితలోచనుడవై యుండు
నప్పుడు కన్పట్టెడిబయలే ముక్తి యని భావింపుము

ఆ. తెలుపువాఁడెనందు తెలియువాఁడెన్వఁడు

గుట్టెఱుంగునంత బట్టబయలు

సొరధి భాంశమందు సూర్యునిచందంబు, వి....

ఘటములో సూర్యుడు ప్రతిఫలించినరీతిగా జ్ఞాతజ్ఞే
యస్వరూపుడై ఈశ్వరు డుండును

ఆ. తేకువమర బుద్ధి తెల్లముగా నిల్చి

తాక నది ప్రణవపుధ్యానమగును

సోకి మించువాఁడె సురలోకమును బొందు, వి.

బుద్ధిని దృఢముగా నిల్చి ప్రణవమున ధ్యానించుచు
చిత్కళ నంటినచో సురలోకము నెవశ్యము నొందును.
అనఁగా దేవత్వము నొందు ననుట

ఆ. దాన మమరఁ జేయ దరిఁ జేర్చు నయ్యది

మనమె నమ్మె నేని మాయముంచు

జ్ఞానకలిక నమ్మఁ జంపురా వైరుల, వి.... 1105
ఊహ్యము

క. దృక్కునకు దృశ్యమునకును
మక్కునతో భేద మెంచ మఱిలేదునుని
దృక్కునకు దృక్కు బ్రహ్మమే
నిక్కము నీయందు నిండి నెగడును వేమా!

దృగ్దృశ్యములకు భేదము నెంచలేదు దృక్కును
దృశ్యమును రెండును బ్రహ్మస్వరూపమున నీయందే నిండి
యున్నవి

ఆ దూలములను బోలుదురవస్థ లవి యెల్ల
రోసి యాస లన్ని కోసివైచి
వాసనఁ దెలిసిన వాఁడెవో బ్రహ్మాంబు, వి....

మూలాకారములగు నాసలను నశింపఁజేసి పూర్వకర్త
వాసనను తెలిసికొన్నవాఁడు సాక్షాత్తు నీశుఁడగును.

క. దేహీయు జ్ఞానానలమున
దాహంబై దేహ మెల్ల తల్లడపడఁగా
దేహములోఁ బొర్లాడుచు

మోహము విడి శివుని జూడు ముక్తుఁడు వేమా!

దేహము జ్ఞానాగ్నిచేత దగ్ధమై తల్లడపడునప్పుడైనను
మోహమును వీడి శివుని జూడుము అదియే ముక్తి యను
కొనుము

ఆ. దైవఘటన లేక దైవనుజ్ఞానం బ
దేల వచ్చు రెంటి కెఱుకపడక

యెఱుక నెఱుఁగువాని కెఱుకలోఁ గనిపించు, వి.

ఈశ్వరుని ప్రేరణ లేక జ్ఞానము కలుగనేరదు. అట్లు
గాక ఈశ్వరుని ప్రేరణయే యున్నచో వానికి జ్ఞానముననే
కనిపించును

ఆ. దొడ్డవాండ్ర మనుచు త్రోవ ఛాంకలు గొట్టి
యడ్డ మైనజనుల నంటగట్టి
దోచుకొన్న నట్టి దోష మెక్కడఁ బోవు?, వి.
సులభము

ఆ. ద్విజుల ఘోరపెట్టి తిట్టఁ దొడగువాఁడు
మృతిని బొంది తాను వెతలఁబడక
కాలుదరిని జేరు గడ తేఱలేడయా, వి....
సులభము

క. ధూమాదుల నావృతమై
వ్యోమంబున కెగసి కలియు నుపమను దనలో
శ్రీమించు శివుని జేరును
కామాదుల గలియఁ డతఁడు ఘనముగ వేమా!
వాయుతత్వము ధూమాదుల నావృతమై అకిసమున
కెగసి నభస్తత్వములోఁ గలసి శివునిఁ జేరును ఇట్టియోగము
గలవాఁడు మఱుల విషయలోలుఁడు కాఁడు

ఆ ధరను దేవళముల తగులువీడిన నాఁడు
తనువు గుడిగఁజేసి తన్ను నిలిపి
లోకబుద్ధి విడిచి లోచూపుఁ జూడరా, వి....

విగ్రహారాధనబుద్ధి నశించినచో శరీరమునే ఆలయము
గాజేసి యందు తనయాత్మనే నిలిపి లోకసాధారణదృష్టి
నిశ్చించినను ముక్తి కలుగును

క. నాదము బ్రహ్మం బనుచును

వేదములను జదువవచ్చు విని కనినంత

నాదంబు లేనిబయలున

నాదాంతమె పూర్ణపదవి నయముగ వేమా!

నాదమే (శబ్దమే) బ్రహ్మాంబని వేదములందు చదివి
తెలిసికొనవచ్చును ఇట్లు సర్వదా మనసము చేయుచున్నచో
నాదాంతమగు పూర్ణపదవియే బ్రహ్మమని సాక్షాత్కరించును.

క. నాదము ముక్తికి తేలుచును

బాదుచు తెలియంగ నగును పరిపక్వముతో

భేదంబు మాని మదిలో

వేదికపై జేరి వినుము వినుచక వేమా! 1115

విభేదబుద్ధిని పరిత్యజించి శబ్దమునకు కారణభూతమై
నదాని నుపాసించవలయును

క. నిండినమతమున వెదకిన

నుండెడి నేవస్తునైన నుపము దల్లిర్ప

దండిగ నిండినపిన్నుట

ఖండించిన వెల్లిగాదు గదరా వేమా! 1116

పూర్ణమగుమతమునందు ఏవస్తునైనను దొరకును

అ. నిన్నుఁ జూచె నేని తన్ను దా మఱిచును

దన్నుఁ జూచె నేని నిన్ను మఱిచు

నేవిధమున మనుజుఁ డెఱుఁగు నిన్నును దన్ను, వి.

నిన్నుఁ జూచినచో తనను దా మఱచును (ఇచ్చట నిన్ను తన్న శబ్దములు అత్తదేహముల కన్వయించును) తన్నుఁ జూచినచో నిన్ను మఱచును ఇట్టిస్థితిలో నుభయము నెఱుంగఁగల్గుట కష్టతరము

తే నిముషమైనను మది నిల్పి నిర్మలముగ

లింగజీవేశులను గాంచి భంగపడక

పూజ మదియందుఁ జేరుట పూర్ణపదవి, వి....

ఒకనిమేషమైనను మనస్సును నిల్పి నిర్మలదృష్టితో జీవేశుని పూజించినచో పరిపూర్ణత్వము నొందును

ఆ నియతస్మృత్త మిఱి నిటల దుర్గముఁ జేటి

భయము లేకయుండు బ్రహ్మవేత్త

జయము గల్గి ముక్తిఁ జవిచూచుచుండురా, వి.

నియమముతో నిర్భీకుడై బ్రహ్మము నుపాసించువాఁడు జయమును ముక్తిని పొందఁగలుగును

క. నిరతం బెడ తెగకుండన్

పరిపూర్ణబ్రహ్మ మాత్మపదమున నుండన్

నిరసదృష్టిననడవిని

జరియించుము జగమెఱుంగ సత్యము వేమా!

సర్వదా పరిపూర్ణమగు బ్రహ్మము నాత్మపదమున నెఱ కొల్పి నిర్దుష్టుడవై సంచరింపుము

ఆ. నిహతిపుట్టువులకు నెల మిహ మందురు

కుహరలోకమందు గుతుక మేది?

దహరమందుఁ జూడఁ దగులును దత్త్వంబు, వి.

జననమరణములకు ఇహమే కారణమందురు గాని కుహరలోకమందు గుతుకము కానరాదు. దహరమునందుఁ జూచినచో తత్త్వంబు తగులును.

ఆ నిర్గుణాంశము మది నెన్ని నేర్పు మీఱి
స్వర్గ మని యెంచుచుండిన శాశ్వతంబు
భర్గుడై తాను బాముల పావునయ్య, వి ...
నిర్గుణమగు నంశమును కనిపించి నేర్పుతో తా ననారతము తద్ధ్యానస్తిమితుడైనచో భర్గత్వము నొంది పాపములఁ బాపఁగలుగును

తే. నిష్ఠయందును దృఢమైననిష్ఠఁ బూని
కష్టయోగంబులను మించి కాంతదీప్తి
వ్యప్తిపరిపూర్ణి మందుట నదలకున్న
స్పష్టమపుడొను సంతోషసరణి వేమ. 1128
సులభము

క. నీమము పెట్టుక ద్రవ్యము
కామంబునఁ గొనుచు భువిని కల్లరికూశలో
నేమముగ బల్కుచుండిన
గోమటు లొకకొందఱుండు కుంభిని వేమా!
ద్రవ్యమే ప్రధానముగాఁ గైకొని లోకులను వంచించుటకు అసత్యము లాడువా రీలోకములో గొందఱు కలరు.

క. నీరనుఁ బుట్టిన దుష్టుగు
క్షౌరము నీరాయె నీరు క్షౌరము నొకటే

యారీతి శివుని జీవుని

వారక మది నెఱుంగ నగును వసుధను వేమా!

నీటివలనఁ బుట్టినది త్వరము త్వరము నీటిస్వరూపము
ఇదేవిధమున జన్మజనకతాదాత్మ్యము నూహింపవలయును

క. నీవాడిన నేనాడుదు

నీవుండిన నేను నుందు నిర్విణ్ణుడనై

నీవు దలంచిన దలఁపుదు

నీవు నగిన నేను నగుదు నిజముగ వేమా! 1126

పరమాత్మ సాక్షిరూపుఁడు నీవెట్లు సంచరించుచుం
డిన అయ్యదియు నట్లట్లున్న రీతిని దోచుచుండును

తే నీవు నెఱిగను లోకంబు నీకుఁ దోచు

నీవు మఱిగినతోడోడ నెందుఁ బోయె

న నెడియెఱుకను విడనాడు నయ్యయోగి

దానఁ బరమార్థ మెఱుగంగ నొను వేమ 1127

నీకు సర్వదా సహచరమై యుండి సమస్తవిషయము
లను నీకెఱింగించుయెఱుక నీవు మృతినొందినపిదప ఏమగునో
తెలిసికొనెనేని యందే పరతిత్త్వము గలను

క. నేఁ జచ్చినతోడనై మఱి

దాఁ జచ్చును నపుడే పంచతత్త్వము లొకటౌ

రాజత్స్వరూపమందును

రాజితుడై నిలచియుండు తథ్యము వేమా!

సులభము

ఆ. పంచభూతములను బరగియుండినవాఁడు
 పంచలింగములను బ్రబలియుండు
 పంచభూతములును భావింపఁ దానయా, వి....
 పంచభూతములును పంచేంద్రియములును పంచలింగ
 ములును పరేశ్వరుని రూపులు

ఆ. పంచభూతములను బరఁగ నింద్రియముల
 సంచరించినపుడు జగము కలుగు
 సంచరింపకున్న జగమెట్టు కలుగుగా?, వి....1130
 పంచభూతములతోడి సంయోగమున నింద్రియములు
 చరించెనేని జగము లుత్పత్తియగును

ఆ పటిమమీఱి మనసుఁ బాటించి చూడక
 కిటుకుఁ దెలియరాదు కెరలుటకును
 జటిలవేష మేల జైత్రుడై నాధింప, వి ...1131
 మనస్సును పటిమతో నిల్పక యందలికిటుకును తెలిసి
 కొనఁజాలక జటిలవేషమును వేయఁ బ్రయోజనము లేదు

ఆ పటుతరంబుగ తనయాత్మభావ మంది
 నిటిలదుర్గముపై నున్న నియతిమీఱి
 ఘటము మఱచినవాఁడే పో ఘనుఁడు నుమ్ము, వి.
 తాను ఆత్మభావము నొంది నానాగ్ర గామియగు నీశుని
 గుర్తించి శరీరము మఱచినవాఁడే ఘనుఁడు

క. పంత్తము విడకయె నెప్పుది
 చింతనమున గుర్తు దెలసి చిన్తయమందఁ

వింత లడంగును మానస

మింతింతని చెప్పరాని దెఱుఁగుము వేమా!

పట్టినపట్టు పదలక ధ్యానించుచుండిన చిత్స్వరూపము
నొందఁగలఁడు

ఆ పనితోడివులు వేఱు బంగార మొక్కటి

పలుఘటములు వేఱు ప్రాణ మొక్కటి

యరయ దిండ్లు వేఱ టాకలి యొక్కటి, వి ...

వస్తువు ఒక్కటియును చెక్కడిములు వేఱునగుటచేత
వస్తువులే భిన్నములుగా గాన్పించుట ప్రాణులు కాన్పించును

ఆ పరిగ బొందులు పది ప్రాణంబ మొక్కటి

పుష్పజాతులు పది పూస యొక్కటి

పసులపన్నెలు పది పాలన్ని యొక్కటి, వి....

సులభము

ఆ. పరిధనంబునకును బారుగాఁ జే జూచి

సత్య మింత లేనిచట్టున్వీజులు

ద్వీజుల మనుచు నెంత్రు లేజ మింతయు లేక, వి.

సులభము

ఆ పరిగ బొమ్మగుడ్డు పరికించి చూచిన

గులమునిన్ని యందె కూడి పుట్టె

నంద తొకటఁ గలియ నన్నదిమ్ములె కదా! వి....

జీవము అకృతి అందము మున్నగువానిని బరికించి చూచి
నచో సర్వము నేక మనియే తోచును

క. పరులను నీవని తలఁచెడి

పరబుద్ధిని మీర కీవు పదరక యున్నన్

స్థిరవేత్త తందు దోచెడు

పరిపూర్ణమె బట్టబయలు శాగుగ వేమా! 1138

ఇతరులను మీరు అనెడిభేదబుద్ధిని వదలి సమత్వము నవలంబించెదవేని బ్రహ్మస్వరూపము పరిపూర్ణముగా బట్టబయలుగును

ఆ పరులు చదువఁ జూచి నిరసనబుద్ధితో

వట్టిమాటలాడు వట్టెవాఁడు

అట్టివానిబ్రదుకు టది యేమి మంటికా?, వి ...

ఇతిరులు చదువుకొనుచుండుటను జూచి హేళనచేయు వాఁడు వ్యర్థుఁడు

ఆ పలుక మన్ననేల పలుకక యున్నావు?

పలుకు నన్ను జూచి ప్రబలముగను

పలుకునుయ్య నీదుపలుకు నే నెఱింగెద, వి....

బ్రహ్మమా! నాకు నీకే తోడు, పలుక మనినను ఏల పలుకకున్నాడవు? పలుకుము నీపలుకును నే నెఱింగెదను.

ఆ. పలుగు రాళ్లఁ దెచ్చి పరగ గుఱులు గట్టి

చెలఁగి శిలలసేవఁ జేయనేల?

శిలలసేవఁ జేయ ఘమేమి గల్గురా?, వి ... 1141

రాళ్లతో గుళ్లుగోపురములు గట్టి యర్చన చేసినంత మాత్రానఁ గొంచెమైనను ఫలము గలుగఁజాలదు

క. పాలు ద్రాగినపుడు ప్రాణంబు రక్షించుఁ
బాలు ద్రాగకున్న బడలి కౌను
పాలవలన ముక్తి ఫలమందఁగా లేక
చాలు రోగ పడును జగతి వేను

1142

పాలు సమస్తమునకు మూలాధారము

ఆ పాలు పెఱుగు వెన్న పఱగ నన్నము దిని
స్త్రీలు గననివాఁడు శీలవంతుఁ
దొక్కడై నవాఁడె యుత్తగుళివుఁ డయా, వి ...
సులభము

ఆ పిండ ముండమందు పెఱుగుచునున్నట్టి
తండ్రి బిందునాదు గనరఁ గూడి
యండమే నేలించినయపుడు గర్భ ములం ప్ర, వి ...

పిండము గర్భకోశము ల జేరి బింగునాగువుల కొంది
యండరూపము నలిచె నేని గర్భ మని పలుకుదురు

ఆ పిండ ముండము నడిబిందు వాత్సజ్యోతి
యగ్నుజ్యోతి సరిసిజాండమందు
నాదబిందువులకు నడుమ సద్భూజ్యోతి, వి....

పిండాండములనడుమబిందువున సరిసిజాండమందు నూ
ర్యునిజ్యోతియును నాదబింగువులనడుమ పరమాత్మయును
వెలుగుచుండును

ఆ విడుగుపడిన తావు దడనడగా నుండు
విడుగుపడినఁ గొంప నడికి గూలు
విడుగుపడినవాని ప్రేత మేమనవచ్చు, వి ...

సులభము

ఆ పిన్నవాండ్రు స్వేచ్ఛ యిచ్చినఁ జెఱచును
ఆడవాండ్రు స్వేచ్ఛ గోడొనర్చు
పురుషులకుని స్వేచ్ఛ భూరిని గూర్చుగా, వి....

పిన్నవాండ్రకు స్వేచ్ఛ యిచ్చినచో లక్ష్యము తొలగి
పోవును స్త్రీలకు స్వేచ్ఛ యిచ్చినచో గీకు తెచ్చును.
పురుషునికి స్వేచ్ఛ యిచ్చినచో గొరుగు గూర్చును

క. పిరిగొనుహంసను మదిలోఁ

బిఱబిఱ గుంభించి పట్టి బి శ్శరవోకక

స్థిరభావనిధి గైకొని

పరిపూర్ణ సమాగమమును బడయుము వేమా !

హంసస్వరూపమును మనస్సులో కుదుటపఱచి భయ
ముఁ జెందక స్థిరత్వమును గైకొని పరిపూర్ణసమాగమ నొం
దుము

క పిండము పృథివిని బడఁగా

నండనె తగుమండ్రసాని యది దెల్పును దా

మెండుగ మగవాడను గద

దండిగ నీజనము లెఱుంగ నరలో వేమా ! 1149

సులభము

ఆ. పిడుగును నరచేత బిగబట్టి యందులో

గల్గవంబు లెల్లఁ గడఁకు తీసి

కడమకరముచేత గలిజనములఁ బ్రోచు,వి....1150

దేనిము అమేయమని మోపేతుడు పిడుగునైనను
అరచేతఁ బట్టుకొని పాపములఁ బోద్రోలి యాపుల్ నాశి
తులను గక్షించును

క పిలిచిన పలుకును దేవుడు
సూకున నే నిండియుండి ప్రభువై యుండు
వెలుగున వెలుగై మించెడు
వెలుగే పరమాత్మ బయలువిడ కది వేమా'
సులభము

ఆ. పిసినివాని యింట పీఠుఁగు వెళలినఁ
గల్గెకోలలకును గాను లిచ్చి
వెచ్చనూయె నంచు వెక్కివెక్కి మతేచ్చ, వి.
లోభి తనయింటిలో పీఠుగు వెడలినను ఖర్చు అగునే
యనియే దుఃఖపడుచుండును

ఆ పుక్కిటినతివానిఁ బూజింప దోషంబు
యరమునుదతివాని యూహ లెన్న
నత్తియువిడవాని బత్తియే పరి మిచ్చు, వి....
బ్రహ్మ ఈశ్వరుఁడు వీరద్వజులొ దిశ్యుని నేవించు
టయే యత్తమము

ఆ పుట్టలోను తేనె పుట్టినిరీతిని
గట్టుమీఁద మణియుఁ బుట్టుచుండు
కట్టలోన నగ్ని పుట్టినవిధమునఁ
బుట్టి మెట్టనలెను భువిని వేమ.

పుట్టలో తేనె పుట్టి ట్టులును కట్టెలో నగ్నిబుట్టిన
విధమునను జ్ఞానము పుట్టవల గూను

ఆ. పుట్టి చచ్చు సరుడు పూర్వ మేమెఱుంగక
బట్టబయలునుండి భ్రమసి యైన
దెలివి విడిచి భూమి దిఱుగంగనేటికి?, వి.... 1155
సులభము

ఆ పుట్టినదియు మొదలు పురుషుఁ డేర్పడు దాఁక
మంత్రసానిగూడు మఱిగి యంత
పోయిరావె యనుచు పుత్తురు సెలవిచ్చి, వి....
జన్మించి పురుషుఁ డేర్పడునంతకును మంత్ర సాని నుంచి
పిష్టుట పంపివేతురు అనఁగా కార్య ముండినంతివఱకును
లోకులు ఆదరింతురు

ఆ. పుట్టినపుడే బొడ్డు పట్టి కోయుచు నుండ
నప్పుడు గురుముద్ర లానతిపడె
ముద్ర లేనివారు ముజ్జగంబుల లేరు, వి.... 1157
పుట్టినపుడే బొడ్డు కోయుచునుండి నప్పుడు గురు
ముద్రలు పడినవి కావున నీలోకమునందు ముద్రలు లేనివా
రలే లేరు

తే పుట్టినప్పుడు తెచ్చెనే వుడమి విడచి
గిట్టునప్పుడు గొనునొకో యట్టిధనము
నడుమ నీయాజ్ఞ వచ్చె ద్రి నేత్ర యనుచు, వి.
సులభము.

ఆ పుట్టుటకును ముదము గిట్టుటకును వెత
యంద రెఱిగినట్టిదైన విదై
చచ్చువాడె పుట్టఁ జప్పున నేడ్వరే?, వి... 1159
సులభము

ఆ పుట్టువార లెవరు పుట్టకుందు రెవరు
పుట్టి పుట్టనట్టిపురుషు లెవరు
పుట్టి పుట్టనట్టు బోధించి చూడరా, వి... 1160
సులభము

ఆ పుట్టుశక్తు లైదు పుడమి నటింపంగ
విప్రుల్లె వేరవేత్త లండు
శక్తిపుత్రులుము జగతి నెఱుంగరో, వి....1161
శక్తిపంచకము పుడమి నుండఁగా విప్రులందఱును
వేదవేత్త లగుదుంగురే కాని శక్తిపుత్రునికులము నెఱుంగరు.

క. పుడమిని గలనడజీవులు
బడబాగ్నియు దీవు లకును భానుని యెడలన్
జడమును గూడినయప్పుడె
వెడలని ప్రళయంబులకును విధమిది వేమా!
ఊహ్యము.

ఆ పుడమిలోన నరులు పుత్రులఁ గనఁగోరి
యడలుచుందు రనుపమాశచేతఁ
గొడుగు కలిగినంతఁ గుల ముద్ధరించునా?, వి....
ప్రపంచమునందు మనుజులు పుత్రులఁ బడయఁగోరి

బడలుచుందురే కాని కొడుకు పుట్టినమాత్రాన కులము సుధ్ధరించునా? ఉద్ధరింపఁడు

ఆ పుత్రసంతతులేక పుత్రుండు జగతిలో,
బుణ్యలోక మెట్లు పొందఁగలఁడు ?
పుత్రహీనునకును బుణ్యంబు గల దెట్లు?, వి....
పుత్రసంతతి లేక పుణ్యలోకములు గల్గవు

ఆ పుగువచిహ్నం జూడ బుట్టె స్త్రీలకు భ్రమ
పురుషుఁ డేహ్యమనుచుఁ బుట్టగాదె
శివుఁడు పుగుషుఁ డైన స్త్రీలకు జిక్కునా?, వి....
పురుషచిహ్నముఁ జూచినతోడనే స్త్రీలకు మోహము
కలిగెను గాని ఏహ్యత ఏల కలుగలేదో కదా !

క. పురములు నాటిటిపై నొక
పురమందున మూలశక్తి పూనిక గనుమా
యురమున గురి గనినంతట

పరిపూర్ణపుబ్బ హాగూపు బయలగు వేమా! 1166

ఆరుపురములపై నుండు నొకపురమున సున్నమాల
శక్తిని గుఱితో గనినవో బ్రహ్మస్వరూపము బయలగును

ఆ. పురహరునకు నేతిపురుపు తా నేసిన

స్థిరము కలుగు జ్ఞానజీవమయ్యె

నేతి కేమి వచ్చె నిజభక్తహేతువు?, వి....1167

ఈశ్వరునకు ఎత్తము నేయుటచెత పురుగుఁ గూడ
చక్కనిజ్ఞానము కలిగెను. ఎత్తమున కేమి గాని భువిలో
భక్తియే ప్రధానము

ఆ. పునుగుబిల్లి యేల పుట్టించువాసన
 ల్లానినుహిను లేమి ధరణిలోన
 బ్రహ్మచేతల్లె పాడైనచేతలు, వి.... 1168

• సులభము

ఆ. పురుషభాగ్యమున నె పుణ్యవతిదొరకు
 బుణ్యసతికినట్టె పుట్టు నుఖము
 నిరువు రనుభవింప నేనగును సంతతి, వి....

సులభము

ఆ పూజ సేయఁ జేయఁ బూజారి తానాయె
 పూజ్యవస్తు వెన్న భువినీ దానె
 ఏడఁ బూజసేయ నెల్లదిక్కులు తానె, వి....

పూజసేయగా సేయగా తాను పూజారియును పూజ్య
 వస్తువునయ్యెను సమస్తమును వ్యాపించియుండుటఁజేసి పూజ
 సేయ నీకతావు లేగు

తే పూని నుఖదుఃఖముల విఱి లోనఁ జేరి
 తాను తానగుతత్త్వంబుఁ దాకి తాకి
 పోరి పరిపూర్తి నొందుట పుణ్య మయ్యె, వి....

నుఖదుఃఖములను లక్ష్యము సేయఁ తాను తానగుతత్త్వ
 మును గమనించి ధ్యానించి పూర్ణస్వరూపము నొందుటయే
 మేటిపుణ్య మగును

క. పూర్ణమగుముక్తి యోగికి
 బూర్ణము సాధనము సపరిపూర్ణము సంసా

రార్జనతారకగోచర

పూర్ణము పరిపూర్తిఁ జెందఁ బూనుము వేమా'

సులభము

ఆ. పెక్కుచదువు లేలఁ బెక్కువాదము లేల?

నొక్కమనసుతోడ నూరికున్న

సర్వసిద్ధుఁ డగును సర్వంబుఁ దానగు, వి....

పెక్కువాదములకంటెను ఒక్కమనసుతోడ వివేచన
చేసెనేని సర్వమయస్వరూపుఁడగుచైవమే తా నగును

ఆ. పెట్టువార లెవరు పెట్టకుం డ్రైవ్వురు

పెట్టి పెట్టనట్టి దిట్టలెవరు

పట్టు దప్పుకుండ భావించి చూడరా, వి....

సులభము

ఆ. పెట్టి పోయువాఁడు కట్టడిగలదాత

తిట్టిపోయువాఁడు తుట్టెపురువు

రట్టు నేమువాఁడు రాణింపునకు రాఁడు, వి....

సులభము

ఆ. పెరటఁ జెట్టు వెట్టి సరికింపకుండిన

వెలుగుదాటి తీగ వెడలబొలు

నాఁడుదాని గుణము నటునలె నుండురా, వి....

పెటడులో చెట్టువైచి మఱల దానిపై లక్ష్య ముంచ
కున్న వెట్లు కుమార్గమునఁ బడునో అఁడుదాని గుణములు
గూడ వెట్టులనే యుండును

ఆ. పొట్టివాఁడు కీడు పొడలపురుగు కీడు

నట్టియాశ కీడు వరడు కీడు

పొట్టిచేయికాలు పొసఁగుట కీడురా, వి....1177

పొట్టివాఁడు పొడలపురుగు మున్నగునవి యన్నియును
కీడును దెచ్చును

క. పొందుము హృది గురిదగు నా

నందము సనసద్వివేకనాదము పైగా

నిందించు భ్రమల నెల్లను

సందీయనబయలు చేరు నాక్షిగ వేమా!

భ్రమరహితుడై ఈశుని హృదయమునందే పాదుకొ
లిపి తత్కైవల్యము నొంగుము

ఆ. ప్రణవమంత్రమహిమ భావింప లింగంబె

మూఁడుమూర్తులందు మొనసి యుండు

మాన్యు లెఱిగి కొలువ మనుజుల శక్యమా, వి.

ఓంకారమహిమమే పరికించిచో త్రిమూర్త్యాత్మ
కమై తేజరిల్లును కావున నట్టిదాసిని నేవింపుము

క. ప్రత్యక్షము రవిచంద్రులు

ప్రత్యక్షము వాయు వగ్ని పానీయంబుల్

ప్రత్యక్షము భూదేవత

ప్రత్యక్షము విశ్వ మెల్లఁ బరఁగెడి వేమా! 1180

ప్రపంచములూ నున్ని రవిచంద్రాదిభగవదంశము
లెల్లను ప్రత్యక్షమే గనక ఈశుఁడును ప్రత్యక్షుడే యని
భావింపుము

ఆ. ప్రణవ మెఱుంగ నతఁడు భక్తుండు తాఁగాఁడు
జ్యోతి జూడ నతఁడు జోగిగాఁడు
నిత్య మెఱుంగ నతఁడు నిర్వాణికాఁడయా, వి

ఓంకారము నెఱుంగనివాఁడు భక్తుఁడు గానట్లులే
జ్యోతినెఱుంగనివాఁడును, నిత్యమును గుర్తింప నేరనివాఁ
డును యోగియును నిర్వాణియును కాఁజాలఁడు

క ప్రత్యక్ష మగుము శివ యని
నిత్యము మదిలోనఁ దలఁచి నిలచినయపుడే
సత్యముగ జ్యోతి కనఁబడు
నిత్యములో శృప్తి జెంది నెరయుము వేమా!.

సాక్షాత్కరింపుము శివా యని ప్రతిదినమును మన
స్సున ధ్యానించుచుండినచో నిజముగా జ్యోతి (ఆత్మరూ
పము) ప్రత్యక్ష మగును తద్దర్శనము నొంది సంతృప్తుడ
వగుము

క ప్రథమమున మాశృదేయత
షడపటి జనకుం డటగును బరికింపనికణ్
గుదిరినసదమలగురుడే
తుదిదై వము పెరలు వేరు తోరము వేమా!

తొలుత తల్లిదండ్రులును పిమ్మట గురువును దైవరూపు
అగుదురు ఇంతకంటెను నేఱు లోకమందు లేరు

ఆ ప్రభుల కిచ్చునట్లు పండితులకు నీరు
వనిత కిచ్చునట్లు నరుల కీరు

సురకు నిచ్చునట్లు సుధకును నీయరే, వి....

సులభము

ఆ ప్రవరయున్న పేగు పరిధినిల్లిన నేమి?

దానియందు నేపు తగిలె మీకు

నిజము దెలియ మీగు నిత్యము పూజ్యులు, వి.

ప్రవరయున్నను కేరున్నను ఏమి యును ప్రయోజనము లేదు

ఆ ప్రాకటముగ నింత లోకమందున గంటి

పల్లెము తొడెన్న పరమగుణుడు

అన్నదానమునను హరిపూజచేతను, వి....1186

లోకములోని యితితత్త్వాభివ్యక్తిని సత్త్విగుణప్రధానమై యన్నదానియును హరిపూజను చేయు గంటిపల్లె ముత్తిడు కేవుడు

ఆ ప్రాణబంధములను పంటకాపెఱుగునా

యెఱుకగలగు జ్ఞానియెఱుగు గాక

ముద్రలందు లేదు మూలమందే కాక, వి....

ప్రాణబంధములను పంటకాపు ఎఱుంగఁ జాలడు. గాని యోగి యెఱుంగఁగలడు

ఆ. ప్రాణమగును గాలి బ్రహ్మాండ మగుమేను

మిత్రచంద్రశిఖులు నేత్రచయము

మఱియు దేవుఁ డింకనుమహిమిందనెవరయా,వి.

పంచభూతస్వరూపుడే దేవుడు. గాని తదితర మేదియును లేదు.

ఆ. ప్రాణ మిలను లేక పరమంధగా రాదు
 ప్రాణముండగా నె నరము కలుదు
 ప్రాణి పరము గనుట భావింప నేరదు, వి.... 1189

ప్రాణమున్న నే పరము నందవచ్చును లేకపోయినచో
 పొంద జాలరు కావున ప్రాణి పరము గనుటను భావింపవల
 యును

ఆ. ప్రాణరక్షణ కిం పరమశివునిమీఁద
 ధ్యాన మమర లేమి దగిలి నరుఁడు
 పుట్టు చచ్చుచుండు పునఃమిని పుణ్యఁడై, వి....

ప్రాణసంరక్షణభారమును ఈశ్వరునిపైఁ బెట్టినకత
 మన మనుజుఁడు పెక్కువారులఁ బుట్టి చచ్చుచుండును

ఆ. ప్రాణిచేరునాఁడు పరఁగ దేహమునకు
 హాని లేక యుండు నర యు నఁట
 ప్రాణి పోయినపుడు పనికిరా దీ దేహ
 మనుచుఁ బలుకుదు రిం జనులు వేమ 1191

ప్రాణిచెరిసి శరీరము పనికివచ్చుననియును శేనివో
 పనికిరాదనియును లోకులు పలుకుచుండును

ఆ పృథివివారి కెల్లఁ బెట్టును నొకగిన్నె
 పొత్తు గుడిచి కులము పొలియఁ జేరు
 తలను చేయి వెట్టి తన నమ్మఁ జెప్పుచు, వి....

ఎల్లవారికిని సర్వసమత్వమును జూపి ఒక్కచోటున
 సమావేశముఁ గుదిర్చి నీతిఁ జెప్పును

ఆ. ప్రొద్దుపొడుచుచోటఁ బ్రొద్దు నిలుచుచోట
 బ్రొద్దుగుంకుచోటు బాసగఁ జూచి
 ప్రొద్దెఱిగినవాఁడు పొలుపై నయోగిరా, వి ...

ఉదయాస్తమయములందలి యాధార్థ్యము నెఱింగి
 ప్రవర్తించువాఁడు ఉత్తముఁడగుయోగి

ఆ. ప్రియము లేనివిందు పిండివంటల చేటు
 భక్తిలేని పూజ పత్రిచేటు
 పాత్ర మెఱుంగని యీవి బంగరుచేటుగా, వి....
 సులభము

ఆ. ప్రొద్దుపొడుచు తుఱిగి ప్రొద్దునడి యెఱింగి
 ప్రొద్దుగుంకునట్టిపోలి కెఱిగి
 ప్రొద్దు దెలియునశిఁడే పొలుపొంద బ్రహ్మంబు,వి.

కాలపుపరివర్తనములను పరికించినవాఁడే బ్రహ్మ
 స్వరూపుఁడగును

ఆ. ఫణిశి దెలిసి మాఱు పల్కుటే యుక్తము
 గణన కెక్కునట్టి ఘనుఁడే యెపుడు
 గుణము లేకయున్న గురుగునే యూహలు, వి.

రీతిని గుఱించి ప్రత్యుత్తరమును చెప్పటయే యుత్త
 మము ఇట్టిగుణము లేనిచో నూహలు గురురజాలవు

ఆ. ఫలక మెకముచేత బట్టి ఖర్గం బూన
 బంటుతనముగాదు సత్తిభ లేమి
 వీధిలోను దిరుగ వెలది పురుషుఁ డౌనె, వి....

చాలుడవాలును బూనినమాత్రాన బంటుతనమురాదు.
ప్రతిభ లేక వీధిలో దిరిగినంతమాత్రాన పుగుషుడగునా?

ఆ. ఫలము లేనికార్యములు సేయ నొల్లరు

కలజనంబు లెల్ల నిల నిజంబు

ఫలము మంచిదైన బరసుందు మూదమందు, వి.

ఎన్నె నను నిష్ప్రయోజనముగా నేపని నెసను గావి
నమ్మి తల పెట్టరు ఆఫలము మంచిదైనచో సంతసితురు.

ఆ. ఫల నేత్రుడైన భావింపలేడయా

ఆలి మీఱఁ బెట్టి యాదిమదన

గోలయనుచు నమ్మకూడగు వెట్టియై, వి....1199

ఈశ్వరునంతటివాడైనను శ్రీకిన్యాకంత్త్రము నిచ్చి
నచో తద్వర్తనమును గుఱుతింపలేడు

ఆ. బంగి త్రాగి తీరిగి బకము చాచ్చిన నుండ

సంగ్రహింపగాదు చంద్రకళలు

బ్రుంగు మఱని లోది మిన్నంది యుండరా, వి.

బంగి ద్రాగి కొంగవలె దొంగజపము చేసినను చంద్ర
కళలు అభ్యములు కావు

ఆ. బట్టత్రాళ్లతోను బంధించి గట్టఁగా

లింగ మెనఁగిసొమ్ము దొంగిలింప

నాత్మలోగలింగ మటువలెనే యుండు, వి....

సులభము.

ఆ. బంగి త్రాగువాఁడు భావము నందఁడు
నింగి కెగయుకై వు నిల్వనీడు
లింగమమర బంగి లీలను చెందురా, వి.... 1202
సులభము

క బట్టబయలందు శ్వాసము
ముట్టుదు నెగరోజిపట్టి మూలమునందే
నెట్టించు విడుచుచు నుండిన
గుట్టుపర బ్రహ్మనుంచు గూడుము వేనూ! 1203
అకాశతత్త్వము నంటనట్లులు ప్రాణముఁ బిరియబట్టి
విడుచుచుండిన బ్రహ్మము సాక్షాత్కరించును

తే బట్టబయలైన తత్త్వమే బ్రహ్మనుగ
నిట్టనిలువున మదిజేర్చి నెగడవలెను
దట్టిగట్టిన జయమున్న జెట్టినలెను
గుట్టలో గుట్టుపర ఎందు గూడు వేను. 1204
బట్టబయలగు తత్త్వమే బ్రహ్మను మది నెంచి చలిం
పక ధ్యానించినచో పరతత్త్వము నొందును

క. బట్టబయలైన బ్రహ్మము
గుట్టును మది నెంచి లోన గుణము పడినచో
దిట్టముగ జగము గిట్టును
దిట్టరివై యెఱుక మఱచి తిరుగుము వేనూ!
ప్రస్ఫుటమై బ్రహ్మమనుమాయను పరికించినచో జగత్తు
అంతయును మిథ్య యని తెలియును.

ఆ. పటువుగాను బుద్ధి పరికించి నొక్కుచు
కుటిలగుణములన్ని కూల ద్రొక్కి
పటుతరంబుగాను బలపడఁ జూడరా, వి....1206

బుద్ధిని ప్రస్ఫుటముగా నొక్కుచు కుటిలగుణములను
ఘోనఁడంచి బ్రహ్మముఁ గనఁ బ్రయత్నము సేయుము

ఆ. బంటుతనము కాదు బలముతో గట్టగా
వెంటనుండి మనసు వెతలఁబఱచు

నింట గెల్చి రచ్చ నిల గెల్వనలెనయా, వి....

మనసును నిగ్రహించుట యసాధ్యము అయ్యది
త్రాళ్లకుఁ గట్టువడను కావున తొలుతి మనస్సును గెల్చి పిదప
తక్కినవాని గెల్వవలయును

ఆ. బండదానికేల బంగరు మొలత్రాడు
విధవరాలి కేల వెండిగొలుసు
ముచ్చుముండ కేల ముంజేతికడియాలు, వి....
సులభము

తే. బంధము క్తులరెంటిని పదిలముగను
కోరగాకయ మదియందుఁ గోర్కె లడఁచి
చేయుపనులెల్ల బయటను జెనకి మించు, వి....
బంధమునుగాని ముక్తినిగాని అభిలషింపకయే
నిస్కామనయా కార్యములను చేయుచున్నచో బ్రహ్మత
సొందును

ఆ. బంధుకోటి బాసి బయలును తెలియక
సింధువుత్రిమాయఁ జిక్కెకాదె

శార్ఙ్గియంతవాఁడె జనులకు శక్యమా?, వి....

శార్ఙ్గియంతటివాఁడే మాయకులోఁబడుచుండినవాఁడు!

ఇఁక మన మనఁగా నెంతవారము కావున జాగ్రత్తతో
మెలఁగవలయును

ఆ. బన్నపడగ గుఱిని పట్టులో పట్టుగా

చిన్నబలముఁ జేర్చి చింతవిడిచి

యున్నవాఁడె ముక్తి గన్నవాఁడగు సుమ్మి, వి....

ధంగమునొందక పట్టిపట్టు వీడక నూత్నశరీరిని గుఱు
తించి నిశ్చింతితో నుండినవాఁడే ముక్తుఁ డనఁదగును.

క. బయలందె పుట్టు సర్వము

బయలందే లీనమగును బ్రహ్మాంశంబుల్

బయలని మదిలోఁ దెలసిన

బయలందే ముక్తి బట్టబయలగు వేమా! 1212

సమస్తము నాకాశరూపమే యని యెఱుంగుము.

క. బయలున పుట్టినబంధము

బయలందే లీనమగును బరమాత్మునకున్

బయలున పుట్టెడిసంపద

బయలుగ కలుపంగ ముక్తిబయలగు వేమా!

సులభము

ఆ. బయలు బయలుగాను పరికింపఁ జాలక

బయలులోనివారు బయటపడిరి

బయలులోనిచాలు పరికింప తత్త్వమా, వి....

బయలును బయలని పరికింపలేక పెక్కుభంగపాటుల
నొందిరి కావున బయలులోని నిజమును పరికించుము అదియే
బ్రహ్మము

ఆ. బయల నిల్లు గట్టి పరికింప నేరక
బ్రమసి తిరుగుచాడె పామరుండు
బయలుపడిన తానె బ్రహ్మమై పోవును, వి....
సులభము

క. బయలనుచు బయలుపొకగన
బయలునఁ దనమనసు నిలిచి బాగుగఁ దనరుకొ
బయలుని తఁచెడి భ్రాంతియె
బయలై తనుదానె కాంగు బ్రహ్మము వేమా!
బయలును బయలు గెనివో మును స్థిరముగా

నిలుచును" అట్టియే బ్రహ్మమని నమ్ముము

క. బయలున బంధము ఘట్టము
బయలున పరిమాట్టమును బంధము కలుగుకొ
బయలున బంధము నుదిపెను
బయలున బయలయ్యె డినియె పరమగు వేమా!
సులభము

ఆ. బయలుబయలుగాను బయలపడినప్పుడే
నయముతోడ నైక్యముగను నుదిని
జ్ఞప్తియందు నెఱుక గలుగయే లేదయా, వి....
బయలు బయలుగా బలపడి యపుడే బ్రహ్మైక్యము
కలుగును. అప్పుడు జ్ఞప్తి యుండఁజాలదు

- ఆ బయలు బ్రహ్మ మనుచుఁ బరికించుచుందురు
 బయలదేల దాను బ్రహ్మ మగును
 బ్రహ్మమైనబయలు ఎరికింప తత్త్వమే, వి....
 బయలు బ్రహ్మ మనెదరు; కాని తానే బ్రహ్మమై
 యున్నప్పుడు ఆబయలుతో నెమి ప్రయోజనము?
- ఆ బయలు బ్రహ్మ మనుచు భాషింపు గుందురు
 బయలదేమిటికీని బ్రహ్మ మగును
 బ్రహ్మమైనబయలు భావించు దుంచుమి, వి....
 బయలు బ్రహ్మమందును కాని బయలు లేని బ్రహ్మ
 మగును? మఱి బ్రహ్మ మెయ్యె యందువా? వినుము బ్రహ్మమైన
 బయలే
- ఆ బయలుగూవు తనకు బయలుగాఁ జేసి యు
 బయలుగూవు నంటి భ్రమయకుండి
 బయలులోనిబయలు భావించి ఎరమాత్మ, వి.
 ఆకాశ తత్త్వమును అత్తాధారమును గానిలిపి తద్వారా
 చూపును బ్రహ్మమునంటగాఁజేసి భ్రాంతి నొందక భావించి
 చో పరమాత్మ యగును
- ఆ. బయలుగూవుగూవు బయలుగా చేసియు
 కంటిగూవుబయట నేనుఁజిది
 బయలుకానిబయలులు ఎరికింప తత్త్వము, వి....
 సులభము
- ఆ. బయలు గూవు లేనిభావంబులో నెంచి
 బయలుగూవుబట్టి బయలుచేసి

బ్రహ్మముబయలనుచు భావింప తత్త్వము, వి....

బయలును భావములోఁ దలపోసి స్పష్టముగా బయలే

బ్రహ్మ మని భావింప తత్త్వము నొందును

ఆ. బయలులోనె పెనిగి బయలులో మునిగియు

బయలు దెలియలేఁడె బంధకుండు

బయలు బ్రహ్మ మనుచు భావించి చూడరా, వి.

బయలులో పెనిగియు మునిగియును బయలనగా

బ్రహ్మమని బంధకుండు (అ.గా. సంసారి) తెలియలేడు.

ఆ. బయలులోనెబయలు పరికించి చూడక

బయలు గూపుఁ జూచి వలచు నొర

ముఱికి దేహమందు మోహంబు విడఁడయా, వి.

లోని తత్త్వము నెఱుంగఁజాలక పైరంగులకు బ్రమసి

మోహముచే నశించును

క బయలే చూడఁగ సర్వము

బయలున లీనములు చూడ బ్రహ్మాండంబుల్

బయలని తోఁచెడి మదిలో

బయలందిన ముక్తి బట్టబయలగు వేమా' 1226

సమస్తప్రపంచమునకును బయలే ఆధారము దాననే

సమస్త బ్రహ్మాండములు అన్నియు నిమిడియున్నవి అద్దాని

గనిన సమస్తమును బట్టబయలగును

క. బయలయినది యెంతెంతయొ

బయలున బ్రహ్మాండమునకు పట్టది యెంతో

రయమున రవి తా నెంతో

భయపడుదుగు దానిఁజూడ బయలని వేమా!.

బయలన నెంతో అందుఁగల బ్రహ్మాండ మెంతో యని
యిట్లు తారతమ్యపరీక్షఁ జేసినచో బ్రహ్మము వ్యక్తమగును

ఆ బట్టె లట్లు లరవ ఫలమేమి కలదురా?

అందు సార్థకంబు జెందకున్న

విన్నవాగు వారి వెట్టులుగా నెంత్రు, వి....

అగ్రజలవలె ఊరక యుంచిన ఫలము లేదు, దానియం
దలి (అనఁగా వేదమునందలి) అగ్రమును గని తత్ప్రకారము
కృతకృత్యులు కావలయును

ఆ. బలముకొనఁగ గాలి బట్టి రేచించుచు

గలియఁ జూడ కంబుకడలుకొనఁగ

విలయకుంభకంపువిధ మంది చూడరా, వి....

బలిష్ఠ మగుశ్వాసమును నిరోధించుచు నెగయించుచు
పూరించుచున్న నదియే కుంభక మని పెద్ద లందురు

ఆ బలము చూపుటేల బలవంతముగ రాదు

కులము జూచి మెచ్చ గుదురఁ బోదు

తలముఁ ద్రొక్కి- యట్లు తలకొని విడరాదు, వి.

బలము చూపినను కులముఁ జూపినను అత్తజ్ఞానము
కలుగఁబోదు వెంట నంటి పట్టువీడకయ ప్రయత్నింప
వలయును

క. బహువిధవస్తువులందును

మహి గలిగెడి యెల్లజాతి మనుజులయందుక

రహిమించు బ్రహ్మమని మది

గ్రహియింపుము బాహ్యశబ్దకథితము వేమా'.

సమస్తస్థులగును జాతులంగును మనుజులయందును
మించి యుండెడుదియే బ్రహ్మమని గ్రహింపుము

ఆ బాగుగాను ముక్తి బడయంగ ముందుగా

యోగిగాక గురుని కేగి మ్రొక్కి

వేగ బుద్ధి నొక్కి విజయమొందుట తగు, వి....

ముందుగా గురువుల సేవించి వారియుపదేశము నొంది
ముక్తి బడయుటకై పిమ్మట యత్నింపవలయును

ఆ. బాట తెలియకున్న బహుదూరమై తోచు

చోటు తెలియకున్న చూపించు

కోటకొమ్మమీద గుమరగఁ జూడరా, వి....

మార్గము తెలియకున్నచో గమ్యస్థానము చాలదూర
ముగాఁ దోచుటలే మర్తము తెలియనిచో బ్రహ్మోపాసన
శక్తముగా తోచును

ఆ జ్యోతియంగు పుట్టె సొంపైననానము

బిందు వసురె నాననుండుఁ దెలియ

బిందునందు పుట్టె బృథినియాకాశముల్, వి.

జ్యోతియంగు సొంపగునానమును ఆందు బిందువును
దానఁ బృథివ్యాదులును ప్పట్టినవి

ఆ. బాటెడేసి జడలు భక్త్యంగ లేననల్

మదనమునముఠోడ మాములయ

కోక లుడిగి యంగరేకులు బలిసెరా, వి.... 1235

సృష్టము

తే. బాలపాయంబునను ముక్తి బడయుగాదు
వయసునందును కామంబు వదలబోదు
ముదిమియుందును చింతలో ముక్తిలేదు
చచ్చి సాధింపనగు నేమో జగతివే 1236

బాల్యమునగ దజానమును వయసునందు కామోద్రే
కమునను ముదిమిని చింతించెను కామము గడచునే గాని
ముక్తికై ప్రయత్నించుట కష్టము

ఆ బాలపాయముగదె భ్రమలు వశంపక
మేలుపోగద రెపుడు మేదిగద
కీలు దెలిసి గదని కీర్పకుండుము, ఏ .. 1237

తేతనాచును నది బ్రాంకుల నశింప జేయుక ఎట్టివారై
నను పిదప మేలును పొందజాలరు కావున నీహస్యము
నెఱింగి కీర్పడక గుండుము

ఆ బాల్యముందు నష్టమిభక్తి లేకుండును
యాచనమున హుని నేర గినను
వార్ధక్యంబునందు ఎర్జించ లేరెడి, ఏ.... 1238
సులభము

క. పొలుండవై యున్నస్వము
చాలపు యావనమునందు సంపదగూపుల్
మేళనమా ముదిమియె యే
వేళను గడ తేపుళివుని వెదకుర వేమా! 1239
సులభము

ఆ బిందునాదు నాదుబిందుచుగాఁ జేసి
 నాది బిందులాది నాదుఁ జేసి
 బిందులోనినాదు భేదించి చూడరా, వి....1240

బిందునాదులను నాదుబింగులనుగా తాదాత్మ్యము
 నొందించి బి దులోనినాదును భేదించి చూడుము

ఆ బిందురక్తములను బెరిసిన దేహము
 చంద మెఱుంగక ద్విజశబ్ద మిడుచు
 నడచి విడుచు నానరకంబు మృత్యువు, వి....

బింగురక్తములు బెరిసినదేహపుచందము నెఱుంగక
 ద్విజాఁ డనుకొనినచో మృత్యువే కాని వేఱుఫలము కలుగఁ
 బోదు

ఆ బిందుననఁగ మాయబీజంబు శివుఁడయా
 అందు కనక మయ్యె నప్పులయ్యె
 సంధి వెలయ జగము సర్వంబు తా నాయె, వి.

బిందుబీజములున, మాయయును, ఈశ్వరుఁడును వారి
 వలననే యీపరిదృశ్యమానమగు సమస్తప్రపంచమును సృజిం
 పఁబడినది

ఆ బిందువందుఁ బుట్టె పెంపైననాదము
 నాదమందు పుట్టె నాదిశివుఁడు
 శివునిమధ్యమందుఁ జెలగును నూత్నంబు, వి....

బింద పునందు నాదము పుట్టగా నందు పరశివుఁడు
 నూత్నరూపియై ప్రకాశించుచుండును

ఆ. బిందు సేవకుండు బీజమై యుండును
నాధు సేవకుండు సర్వహితుఁడు
తీర్థ సేవకుండు తిరుగు చుండెడి గదా', వి....1244
స్వప్తము

ఆ. బొంది వేఱు కాని భువి ప్రాణ మొక్కటి
అన్నము లిల వేఱు ఆక లొకటి
పుష్పము లిటు వేఱు పూజ యొక్కటి నుమ్ము,వి.
శరీరములు వేఱువేఱుగను ప్రాణము ఒక్కటిగ
నుండును ఎట్లనగా అన్నములు వేఱైనను ఆకలి యొక్క-
టియైనట్లులనే పువ్వులు వేఱైనను పూజ యొక్కటి యైనట్లు
లనే యని యెఱుంగుము

ఆ బ్రహ్మ గుఱ్ఱునుయ్యె భవుఁడు పల్లంబయ్యె
నాదివిష్ణు వెన్న నంకి లాయె
నందు మీఁద నుండు నాఁడదో మగవాఁడో,వి.

బ్రహ్మవిష్ణుగులచె విహింపబడి స్వాతీతస్వరూప
మున వెలుగునది ఆఁడుదయో మగవాఁడో యేర్పఱుప నశ-
క్యము

ఆ. బ్రహ్మ జంపి విష్ణుభాగంబునను గలిపి
విష్ణుఁ జంపి శివుని వీటఁ గలిపి
శివుని జంపి తాను శివయోగి కావలె, వి....

రజోగుణమును తమోగుణమును నశింపఁజేసి తాను
త్రిగుణాతీతుడైన శివయోగి కావలయును

క. బ్రహ్మ తన్మయచింతన భవహరంబు
 బ్రహ్మ మాత్మానలోకన ప్రముదితంబు
 బ్రహ్మచుం దైక్య మగునాత్మ సరళంబు
 విమలమతి నెంచునపు డిదె విధము నేమా'

బ్రహ్మ తన్మయచింతన పాపహరము బ్రహ్మము ఆత్మా
 వలోకనప్రముదితము కావున నెల్లప్పుడను బ్రహ్మము
 ననుసంధింపుము.

ఆ. బ్రహ్మ బ్రహ్మ యన్న బ్రహ్మం బదెట్టివో
 వలసి తెలిసి చూడ వద్దనుండు
 ముద్రలోన నుండు ముద్రిక గానరు, వి.... 1249
 స్పష్టము

ఆ. బ్రహ్మ మనల నున్న ప్రళయకాలంబైన
 నదియుఁ బ్రహ్మచేత నందవచ్చు
 బ్రహ్మ మనుగు జ్ఞ ప్తి పట్టులో కట్టురా, వి ...
 స్పష్టము

ఆ. బ్రహ్మ మున్నచోటు పరగంగ వెలియక
 ఎందొ వెదుక బ్రహ్మ మేల గలుగు
 నంజనంబు లేక యాసామ్మ దొంగిడు, వి ...

అంజనము లేక సామ్మ దొరకనియట్టులనే బ్రహ్మమున్న
 చోటు తెలియక తక్కి నతావుల వెదకిను దొంగగు

ఆ. బ్రహ్మనును తెలియవు భావముం దుంచిన
 తనువు గుడిగఁ జేసి తన్ను నిలిపి

లోకబుద్ధి విడచి లోకజూపు చూడరా, వి....

భావమును గుదురుపఱచి అంగు అత్తిభావము నుంచి
విభేదదృష్టిని మానించో బ్రహ్మమును పొందగలుగువు

తే బ్రహ్మ మెఱుంగనివా రెట్లు పారు లైరొ

జిహ్వోచుచుకు దోషదో జివులార

గహ్వరింబై నమదియందు కిగు డి మీరు, వి....

బ్రహ్మమును తెలియనివా శేవిధమున బ్రాహ్మణులు
కాగలిగిరి? బ్రహ్మము జిహ్వవేద్యము గాక మనోవేద్యమని
యెఱుంగుడు

ఆ. బ్రహ్మ మెఱుంగు జ్ఞ పి పదిలంబుగా నుంచి

తనవు నఱచి వేగఁ దన్నుఁ దఱచి

లోకబుద్ధి మఱచి లోకజూపు చూడగా, వి....

బ్రహ్మము నెఱుంగఁదగినయెఱుకను పదిలపఱచి నిస్సృ
హుడై లోకము ఆనబుద్ధిని బొత్తిగా మఱచి హృదయాంతర
మునందు వెదకినచో ముక్తి గలుగును

ఆ బ్రహ్మ మేక ననుచు పలుమాటలాడేర

వెట్టిమూర్ఖజనులవిధము చూడ

బ్రహ్మ మన్నిటఁ దగుఁ బరిపూర్ణమై యుండు, వి.

మూర్ఖులు ఎచ్చటి బ్రహ్మమని పరిహసించుకే గాని సర్వ
వ్యాపియై పూర్ణమై యుండెడి యారూపము గాంచఁజాలరు.

ఆ. బ్రహ్మ యెచనికొడుకు పరికింపఁగా భువి

విష్ణు వెచనికొడుకు వెలయఁ జూడ

శివుఁ డెవరికి కొడుకు చిత్తమందుంచరు, వి....

సృష్టమా

ఆ. బ్రహ్మవంశభవులు ప్రబలులై యుండఁగా
నితరజాతులకును గతులు గలవె

వనములోని క్రోతి వనుమతి నడవునా, వి ... 1257

బ్రహ్మవంశ్యులు ప్రబలులై యున్నంతఱకు నితరులకు
గతులు లేవు కలిగినను వారసమర్థులయ్యే యుందురు

ఆ. బ్రహ్మవాదు లెల్ల బ్రహ్మం బనంగను
వలసి తేలసిమాఁగ వస్తనుండు

ముందునున్న యట్టి ముద్రికఁ గానరు, వి....

బ్రహ్మవాదులు బ్రహ్మమని చెప్పెడివానిని పరికించి
చూచినచో నియ్యదేనె యుండును

ఆ. బ్రహ్మవిష్ణుశివులు భాగంబులను నిల్పి
పరమయోగియైన బ్రహ్మ మగును

బ్రహ్మమైనవాని భావింప శక్యమా, వి.... 1259

త్రిమూర్తులయంశముల నిల్పి యోగియైనచో బ్రహ్మ
స్వరూపము నొందును అట్టివానిని భావింప శక్యము అగునా?
కాదు

ఆ. బ్రహ్మనే త్తల మని పౌరుష మాడేరు

బ్రహ్మ మేమి దానిభావ మేమి

తెలుపా నలుపా యెఱుపా తెలిసిన పలుకుఁదీ, వి

బ్రహ్మశేతల మని ప్రజ్ఞలు పల్కుదురు; కాని బ్రహ్మ
నెఱింగియున్నచో నలుపా తెలుపా చెప్పఁడు?

ఆ. బ్రహ్మసంతతి యన భక్తులై వెలసిరి
మునులజాతులెన్నో రీతు లయ్యె
తోతి కెక్కువారి రోయక పిలుతురా,వి.... 1261

సప్తమ

తే. బ్రహ్మస్థుఖత త్వవిజ్ఞానపరముఁ గోరి
గురుకళాజాలనియతమాకోర్కొ మిగిలి
యోగనిర్ముక్తరూపుడై యున్నయెడల
పరమశివుడని భాసిల్లు ధరణి వేను 1262

బ్రహ్మసుఖమును గోరి గురుమాగ్ధక్రమమున యోగనిర
తుడై యున్నయెడల ముక్తుడై పరమశివుడై భాసిల్లఁ
గలుగు

ఆ. బ్రహ్మవిష్ణువులకు పరఁగెగ రుద్రుఁడు
సిగయ యగుట నెఱిగి సృష్టిజనుల
రుద్రనిందఁ జేసి కూఢి తప్పదురయా, వి....
త్రిమూర్తులకును శివుఁడు తలకట్టగుటచేతి శివనిందను
చేయరాదు

ఆ. బ్రహ్మపగువుచెడున బ్రహ్మాణులోదొడ్డ
బ్రహ్మనలనఁ బుట్టి పరఁగి రనఁగ
బ్రహ్మవేత్తయైన బ్రహ్మాణుడే యగు, వి....
సప్తమ

ఆ. అంగమందు లింగ మమరంగ మర్దించి
జంగమందుబెట్టి యంగుపఱచి

రంగుగాను వసుధ గ్రుంగగ జూడరా, వి....

స్పష్టము

ఆ. అగ్నిచక్ర మనఁగ నాకర్ణ లింగంబు

అగ్నిగుంజమందు నంటఁ గూర్చి

భవుని ధ్యాన మిఁకను పాటింప ముక్తిరా, వి..

అగ్నిచక్రమునందు అంటఁ జేర్చి మనస్సును నిలిపి
ఈశుని నిరంతరమును ధ్యానించుటయే ముక్తి యనఁబడును.

ఆ. అగ్నిశిఖలు రుందు సమరంగ మనుకార

మభవుమీఁద ధ్యాన మమర నునిచి

అహుతి యగువెనుక హరుని కర్పించుము, వి.

మనస్సులు నగ్నిశిఖలను నిశ్చరునినై ధ్యానమునుంచి
మనస్సు, అహుతియనె ఈశ్వరుని కర్పించుము అయ్యదియే
ముక్తియగును

క. అంచ ఘనాక్షరబిందువు

సంచాఁపిరినొకగుండ్లు పరమమనీంద్రుల్

ప్రాంచితముగ నది తెలిసిన

మంచానన మెక్కువాఁడు మహిలో వేమా!.

ఓంకారస్వరూపమే హంసము అదియే నాదము.
దానిని చక్కగా తెలిసినవాఁడే యోగ్యుఁ డగును.

ఆ. అంచచరసమూహ మంగము లింగము

సరణి డలిసినట్టి శైలమే

అష్టశిఖలు లమర హరుఁడౌట నెఱఁగరా, వి....

సూత్రము.

క. అంతయు బ్రహ్మమయం బని

మంతనములు మాని మనసు మర్మము గనినన్
వింతలు బయటచు నున్నగు

చింతలువిడి నట్టివాఁడె సిద్ధు డు వేమా! 1270

సమస్తమును బ్రహ్మస్వరూపమని యెంచి వాదములను
మాని మనస్సును నిల్చి చింతలు వీడినవాఁడే సిద్ధుఁ డగును

ఆ. అంతరంగమందు నభవు నుద్దేశించి

నిల్చిచూడ జాడ నిలుచుఁగాక

బాహ్యమందు చూడ భావింప నిలుచునా?, వి.

అంతరంగమనం దీశ్వరుని నుద్దేశించి నిల్చి చూచిన
జాడ నిలుచునే కాని బాహ్యమందు భావింపఁగా నిల్చునా
నిల్వదు

ఆ అంతరంగమందు సనువుగా శోధించి

తలఁప తలఁప ముక్తి తగులుఁగాక

బాహ్యరంగమందు భాషింపఁ దెలియునా, వి....

హృదయమునందు చక్కగా శోధించి పరికించినచో
ముక్తిపథము దొరకునే కాని పైకి భాషించిన దొరకదు.

ఆ. అందలమును మోసి యందరపై నుండి

పొంది వేడ్క మీఱు పూర్ణుఁ డతఁడు

అతనిపూజఫలము నందగఁ జేయును, వి....

కర్తయును భర్తయును తానై సమస్తమునందును నిండి
యండిన ఈశ్వరుని పూజించినచో ఫలము నందునట్లు
చేయును

క అనుచితపురుషుం డొక్కఁడు
 విను నిత్యానిత్య మనెడి విధమెట్టిదనం
 దనసంకల్పమె బంధము
 తనసంకల్పంబె త్తయము దనరంగ వేమా! 1274

ఈ మోక్షమార్గమునకు అనుచితుఁ డెప్పుడు నర్హుఁడు
 గాఁడు నిత్యా నిత్యసంబంధము కర్తానుసారి యొనఱిది

క. అనుభవకేళికి లోనగు
 తనువులు మూఁడుడిగి లోనితధ్యముగని యా
 జననాంతర మనురంగను
 కనునదె బ్రహ్మాంబు మదిని గట్టిగ వేమా! 1275
 అనుభవకేళికై వాసనాశ్రయమును వీడి తత్త్వము
 నరసియుండవలయును అదియే బ్రహ్మము

ఆ. అనువు గానిచోట నధికుల మనగాదు
 కొంచె ముండు తెల్ల కొదువగాదు
 కొండ యద్దమందు కొంచెమై యుండదా, వి.
 పర్యతము మహదాకృతి గలదైనను అద్దమందు ఆణిగి
 యున్నట్లులనే బుద్ధిమంతుఁడు తగనిచోటుల నణిగియుండ
 వలెను

ఆ. అనువుమీఱి మదిని నానంద మందెడి
 నరుఁడు పరుఁడు గాఁడె నయముగాను
 మనసు నిలుపకున్న మఱి ముక్తి లేదయా, వి.
 హృదయమునందు పరికించినచో నానందము ననుభ

వించెడి పురుషుడే పరాత్త యనియును దానిపై మనసు
నిల్పుటయే ముక్తియనియు నెఱుంగఁదగును

తే అన్యులుండనిస్థలమందు నాత్మవిద్య
చిత్తతిమిరమ్ము నణగించి చెంగలించి
పండువెన్నెలకాంతిలో బ్రాకిచూడు
మప్పు డానందమును బొంద నగును వేమ.1278

ఇతరు లెవ్వరును లేని యేకాంతస్థలమునందు యోగము
నభ్యసించి ఈశుని గాంచవలయును

ఆ అమల మన్యయంబు నింతరాత్మకు లోన
విమలదృష్టిఁ బూని విడక మించి
తేమలకున్నవాఁ యెరబయి లేరును, వి....

నిర్మలమును నాశనరహితము నగు ఆత్మతేజస్సునే
ఈశ్వరుడని నమ్మి పొందవలయును

క. అభవుని మదిలో గాంచెడు
శుభకరమగుమాడ్కి నంది సొంపలరంగా
నభిముఖిదృష్టిని బూచుము
రభసము లేనట్టియెఱుక రాజులు వేమా'. 1280

ఈశు దర్శింత మనునత్సాహమున దృష్టిని భ్రామధ్య
మునం జేర్చి ధ్యానించి రాజులుము

ఇ. అయిదునైదునైదు నైదింటఁ జేకూడు
మూఁడు మూటఁ జేరి మురియు నొకటి
మురిసిన సకలంబు మోహించి యుండురా, వి.

పంచవింశతితత్త్వస్వరూపుఁడు ఈశ్వరుఁడని కనుఁ
గొనుము

ఆ. అయిదువర్గములను నానంద మెఱిగిన
నందె చూడ ముక్తి యలగుచుండు
అయిదులోనఁ దెలియు టదియెపో బ్రహ్మంబు, వి.

ఇరువదియైదుతత్త్వములందును ఆనందమే వెలుగు
చుండును అదియే ముక్తియును బ్రహ్మము అనియుఁ జెప్పఁ
బడును

ఆ. అల్పసుఖము లెల్ల నాశించి నునుజుఁడు
బహుళదుఃఖములను బాధపడును
పరిసుఖంబు నొంది బ్రదుకఁగ నేరఁడు, వి....

అల్పపుసుఖముల కాశించిన పెక్కుదుఃఖములపా
లగును కావున నట్లు చేయవలదు

ఆ. అక్షయమనుటంక మండంబు హో గూర్చి
అమరగుణవికార మనుభవించి
అక్షయంబునంట నక్షయంబై యుండు, వి ...

అనశ్వరమగు కైవల్యమున మనస్సునుఁజేర్చి గుణవికార
రహితుఁడై యక్షయత్వము నొంది బ్రహ్మము నొందవలయును.

క. అక్షరపదవికి పదివే

లక్షరముల నతివ నేల నల శివ యనురెం
డక్షరము లణఁచు దురితము

తక్షణమే పదవి గలుగు శిధ్యము వేమా!..1285

అక్షరరూపము (బ్రహ్మత్వము) నొందుటకు పదివేల
మాటలను పలుకుటకంటెను శివ యనునొకమాటఁ బలికిన
చాలును

క. అక్షరపుటడవిఁ జొరకయె

యక్షరమగుమహిమ గాన నవనిం దొలుతె
నక్షరమును జపించిన
నక్షయముగ నదియె చాలు నరయుము వేమా!

అక్షరములను నేర్వకయే యక్షరత్వము నొందఁ
జాలవు కావున తొలియక్షర మగునొంకారము నుపాసించి
ముక్తుఁడ నగుము

ఆ ఆకసంబు శూన్య మందు శబ్దము పుట్టె

శబ్ద మధ్యమునను సరగఁ జూడ

శబ్దరహిత మగుచు చెలఁగును బ్రహ్మాంబు, వి....

అకాశము శూన్యము అంగు శబ్దము పుట్టెను అశబ్దము
నందే బ్రహ్మము స్ఫోటరూపమున వెలుగుచున్నది

ఆ ఆత్మ తేజ మూని యనువుగా శోధించి

తేజ మాత్మీయందు తేటపఱచి

మింటినుంటి నడుగు మిన్నంది చూడరా, వి....

స్వబుద్ధిని నిత్యానిత్యవికేచనఁ జేసి హృదయమునందలి
తేజముతో లయింపఁ బ్రయత్నింపుము

ఆ. ఆది నంటిచూడ నలవి గా జేరికి

సోది చెప్పఁదరమె నుఖమెఱింగి

వాద మేల బయలు వర్ణించి చూడరా, వి....

అన్నిటికి నాదియగు దానిని కనగొన నెవ్వరికిని సా
ధ్యము కాదు కావున కేవల చిత్స్వరూపమును ధ్యానింపుము

ఆ. ఆలుమగఁడు నుతుఁడు నందఱలో నాత్మ

మేలుగానెయుండి మెఱయుచుండు

వేఱువేఱుగానె వెలసె గూపంబులై, వి.... 1290

దారపుత్రగులందును సమస్తమునందును ఏకరూప
ముగా నాత్మ ప్రకాశించుచున్నను ఘటభేదమున వేత్వేరుగా
ప్రకాశింపుచున్నది.

ఆ ఆశవాశము బట్టింతు రాలునుతులు

గాసిపడెదవు కూటికే గడపరాదు

శోకమందిన కాలుఁడు తాకి విడఁడు

పాకమెఱిగిన బ్రహ్మాంబు పరఁగు వేమ. 1291

దారపుత్రులు ఆశాపాశములపాలు నేయుదురు.
కావున సంసారముఁ ద్యజించి బ్రహ్మమును సేవింపఁ బ్రయ
త్నంపుము

ఆ ఇట్టియాశావనమున నీశ్వరధ్యానంబు

కలిగి చేయవలయుఁ గడకతోడఁ

జేయకున్నయెడల క్షీతి సౌఖ్య మేదయా, వి....

యావన మున్నప్పుడే యీశ్వరుని ధ్యానింపలేనిచో
నిఁక దిప్రపంచమున నెప్పటికిని సౌఖ్యమే లేదు

ఆ. ఇట్టిలింగమందు నీరేడుజగములు

పుట్టి బ్రదుక నరులు భువిని వెలసి

గట్టిగా యమునికి కానుకలై యుందు, వి....

సులభము

ఆ ఇతరచింతలన్ని వెతలని మదినెంచి

జతుకమంటిరీతి జగము మఱచి

సతత మాత్మయందె సయ్యాటలాడరా, వి....

తక్కిన యైహికచింతలన్నియును బాధల గల్గించును.

కాన వాటిని విడనాడి నిరీహుడవై యాత్మ ధ్యానము
సేయుము

క. ఇదియది గానిది మదిలో

చెదరనిగుటితోడఁ జూచి చేపట్టికనన్

గదలక మెదలక తోఁచెడు

విదితంబేదందు బెనఁగి వెలయుము వేమా !.

నామరూపములేని యాత్మ బింబమునుగుర్తించి భ్రాంతి
పడక పట్టు వీడక ధ్యానించి కృతకృత్యుడఁ వగుము

క. ఇది రాజమార్గభాసము

సుధయై జగములకు నెల్ల సూక్ష్మాకృతియై

సదమలమతియై తోఁచెడు

నదియే పరమయినబయలనం దగు వేమా. 1296

ఇయ్యది రాజమార్గపురీతి లోకులు తరించుట కమృత
ప్రాయము కావున దీని నవలంబింపుము

క. ఇది లేక జరుగ దనుచును

మదిలో నేవస్తువై న మమతఁదగు మతిం

గదిసి విడిచి పోఁజాలని

దదెపో సంసారబీజ మనఁబడు వేమా !. 1297

ఏనస్తువుపెనినై నను ఆత్మంత మాస్థ గొనుటయే సంసారమునకు మూలబీజ మనుకొనుము

క. ఇంద్రియపరవశుఁ డధముం

డింద్రియపరవశుఁడై భక్తియొడ మధ్యముఁడౌ

నింద్రియజయుఁ డుత్తముఁడు జి

తేంద్రియసమధికుఁడు విన మహేశుఁడు వేమా!.

ఇంద్రియలోలఁ డధముఁడని జెప్పఁబడును కావున నింద్రియలోలతను పోగొట్టుకొనుము

క. ఇరుమూఁడక్షరసాధన

పరుఁడగు నిర్వాతదీపపద్ధతి మదిలో

గుఱిమీఱి బయలు సేరిన

నిరుపమసానందమూర్తి సత్కుఁడు వేమా! 1299

పంచాక్షరీసాధనపరుఁడగువాఁడు నిర్వాతదీపమును బోలి నిశ్చలుఁడై ఈశునిరూపము నొందఁగలఁడు

ఆ. ఈజగమున ముక్తి కిరుమూటి కవ్వల

రాజమార్గ మమరు రంగుగాను

తేజ మూని నొక్కి తెంపుగాఁ జూడగా, వి....

పంచతిత్వములను విమర్శించినచో తదనంతరమునందవ్యవహితముగ నే ముక్తి కలదు దానిని సేవింపుము

జ. ఈడుగానిదాని తోడికి బాల్పడి

జోడుగూడరాదు నూటిగాను

కూడి తప్పే నేని గుణములు కొంచెమా, వి....

సులభము.

క. ఉత్తమమగుజ్ఞా ఫికి నై
సత్తమ నిజరూపభావసాదృశ్యముతోఁ
బొత్తున పారంగతుడై
హత్తైడున ధ్యాత్వ నిద్య ననువుగ వేమా' 1302

ఉత్తమభావముతో తాదాత్మ్యసిద్ధి కై యత్నించుటయే
యధ్యాత్మవిద్య యనఁబడును దాని నాజ్ఞింప యత్నించుము
క ఉదయూదిక పైనుండెను

సదయుని మది నిల్చి చూడ శక్యము గాఁగాఁ
గుదుగుపగు జ్ఞ పి నిలిచిన
నదియే పరిపూర్ణసౌఖ్య ముండెను వేమా' 1303

సూర్యమండలమును అంతర్హృదయమునంగు నిల్పు
కొనశక్తి కలిగినవో అత్త పరిపూర్ణతయును క్రిమముగా నల
వడును

క. ఊకొనిఁ జెప్పిన విన దది
ప్రాకటముగ లోకములను బాలించెడు నా
పాకము మదిలో బయలని
యే కాకృతి ఎవరతముగ నెన్నుము వేమా' !

ప్రపంచము వినినను సాధ్యము కానట్టిది బ్రహ్మస్వరూ
పము , అద్దానిని యేకాకారమున ధ్యానించిననే లభ్యము
అగును

క. ఊకొని వినఁగానచ్చును
ప్రాకటముగ కథల నెల్ల బలుదెఱఁగులుగా

నేకీభావమునందును

సోకుట దుగ్గభము మదికి నుడివడు వేమా !.

ఎన్నిమాటలైనను చెప్పవచ్చును వినవచ్చును ; గాని
బ్రహ్మతైకత నొంగుట యలవిగానిపని యని యెఱుంగుము.

క. ఊపిరి లోనికి లాగుచుఁ

బ్రావుగ లోనిలువఁ జూచి పనువుగ విడుచున్
జూపోర్వనిబయలందుచు

దావుగ నీలోన నిన్నె కననలె వేమా ! 1306

శ్వాసమును బిగియఁబట్టుచు విడుచుచు మనస్సును
నిశ్చలత్వము నొందించి బయలుని నున్నయాత్మరూపమును
సందర్శింపుము

తే. ఊపి రున్నంతవఱకును కాపురంబు

చేసి కడ తేఱలేకయే చిక్కునడరె

పాపలో చూపుమించుటే పాపనంబు

దాని మార్గంబై తెలియగాఁ దగును వేమ.

సులభము

ఆ. ఎక్కువెట్టి పరము నేకాంతమును గోరి

ముక్కుకొనను చూడ్కి మొనయు నిలిపి

సొక్కియుండు టదియె సోహంస్వరూపము, వి.

మనస్సును ఎక్కువెట్టి నిశ్చలత నలవఱచికొని దృష్టి
నిలిపి తత్త్వమై యుండుటయే సోహంస్వరూపము.

ఆ. ఎక్కువెట్టి మనసు నేకాంతమునఁ జేర్చి

మొక్కువాడె పరము దక్కువాడు
నిక్కిచూచునపుడె నిర్ఘాంత మబ్బురా, వి....

మనసు నెక్కువెట్టి ఏకాంతమున నాత్మతాదాత్మ్యము
నొందించినచో కైవల్య మలవడును

ఆ ఎక్కువెట్టి మనుజుఁ డేకాంత మమరఁగా
దక్కగోరుచుండు ధన్యుఁ డరయ
బ్రక్కనుండు నెఱుక పరిపూర్ణమందురా, వి....
సులభము.

తే. ఎచ్చుగచ్చులు నుడివిన నేమి ఫలము
ముచ్చువేషంబు పూనిన మూల మేది
అచ్చుపడ తన్నెఱింగినయతఁడె యోగి
సచ్చిదానందపూర్ణుడౌ జగతి వేమ 1311

హెచ్చుతగ్గుమాటలఁ బక్కి దొంగవేషములు వేసెడి
వానికంటె అత్తాసుసంధానము చేసినవాఁడు త్తముఁడు

తే. ఎండమావులచాడ్చున నుండు జగము
లుండుపరమాత్మ యందును దండిగాను
నిండుమదిలోన శోధించి నెగడనలెను
మిథ్యయనునమ్మకము నీవు మీఱి వేమ. 1312

ఎండమావుల వలె భ్రాంతియుక్తములైన సిలోకము
లందలి స్థిరత నూహించి ఈశ్వరుని ధ్యానింపుము
ఆ ఎంత కడుగ నోటి యెంగిలిపోవునే
యెల్లకాలమందు నెంగిలితగు

ననుదినంబు చూడ నన్మతమాడెడు నోరు, వి.

ఎంతగా పరిశుద్ధిచేసినను నోటిలో ఎంగిలి పోనే
రదు. అసత్యమాడుటయే గొప్పయెంగిలి

తే ఎదుట గాన్పించుదానిని ఎంచరాదు

మదిని గుఱుతొంది యుండట మానిశింబు

సదయహృదయత సాక్షిగా సంశరించు

హృదయరింజక ముప్పుడుగు నెన్న వేమి 1314

కన్నులయెదుట గనుపట్టుచున్నను ఎంచుట కిలవిగాని
యట్టిది అట్టి బ్రహ్మరూపమును సార్వకాలీనముగు చిత్తిసాక్షి
త్వము నొందుము

క. ఎందును శలవచగ లేకట

పొందుగ పరమాత్మ నికను బొందుట యెట్లా

ముందుగఁ దను దా దెలిసిన

నందే పరమాత్మ తెలియు ననిని వేమా !.

సులభము

తే ఎదుట నిల్పినచూపులో నేక మనర

నెఱిగి మఱిగిన పడనే యెంచరాదు

మదికి లోవెలి బయలు గు మఱుగుఁజేరు

స్థిరత చిత్తంబునకుఁ గూర్ప దివర వేమి 1316

ఎదుటివస్తువుపైని దృష్టి నిలిపి దానియందు మనస్సు
లగ్నమైనపిమ్మట యూరకుండక యా చిత్స్వరూపము నొందు
నట్టుల యత్నింపుము

ఆ. ఎనిమిదక్షరముల నేర్పడ నెఱిగియు
 వినియు కనఁగరాక వెలయువాని
 తనువు మఱచి తెలియఁ నత్వాత్మఁ డగునురా,వి
 అష్టక్షరములం దిమిడి యున్న యాభగవత్స్వరూపము
 నెఱుఁగఁగల్గిన తత్త్వరూపుఁడు కాఁగలఁడు

క. ఎనిమిదిక్కులు బయలై
 యెనిమిదిటికి కారు కెన్న నెక్కుడుబయలై
 వినరానిబయలునడచినఁ
 గనరా యచ్చోట నన్ను గలసియు వేమా!.
 అష్టదిక్కులును అకాశరూపమున ననంతత్వము నొంది

యున్నవి అట్టి యుర్వాచ్యము, తత్త్వము గనుము

ఆ. ఎన్నితనువులైన మృశికి నడ్డము గావు
 మృతిని గెలువలేని యెఱుకలేక
 దొంగరీతి గాక దొరకునా మోక్షము, వి....

సులభము

తే. ఎన్నిదినములు బ్రదికిన నేగు ఫలము
 పిన్నపెద్దలు చెలరేగి వేగులేక
 యన్నదమ్ములు నావులు నందె చనిరి, వి....

సులభము

తే. ఎన్నివిద్యలు నేర్చిన నెఱుఁగరాదు
 తన్ను నిర్గుణమును జ్ఞప్తి తాఁకవలెను
 నిర్లయో నాస్తి యన్నది నిండియుండు

గురునిజోధకు నన్యమే కొలఁది వేమ. 1321

ఎన్నిచదువులు చదివినప్పటికిని అత్తనిర్గుణమనుభావము
చెందనంతవఱకును ముక్తి దుర్లభమనుకొనుము

క. ఎనుబది నాలుగు లక్షల

టనఁబరఁగిన జీవరాసులందును మునుదాఁ

జనియించువిధము దెలిసిన

మనుజుఁడెవో దారి గాచు మహిలో వేమా !.

ఎనభైనాలుగులక్షల ప్రాణికోటిలో తన జన్మవిధము
నెఱింగినవాఁడె ముక్తుఁడగును

ఆ. ఎల్లి నేఁడు నిన్న నేలాగునను గాని

మనను నిలుపువాఁడు మంచి నాఁడు

శివుఁడు భర్త కర్త చింతన నేలరా, వి....1323

ఏప్పటికైనను మనస్సు నిలుపువాఁడు మంచివాఁడు.
కనుక ఈశ్వరునియందు మనస్సు నిల్పి ఆయనయే సమస్తమునకు
నాథారమని ధ్యానింపుము

తే. ఎవ్వ రెవ రన నేనను నేను మెఱిగి

తా నెవం డైన నెఱుఁగని మానవుండు

అడిగినపుడైన లక్ష్యంబు నమరఁజేయు

గొంత తెలిసెడిఁగాదె గూఁవింత వేమ 1324

ఎవ్వరు ఏమి అని యడిగినప్పుడు తాను అను భావమును
తెలిసికొని లక్ష్యమున సమన్వయముఁ జేసికొనుటయే ముక్తికి
మార్గము

తే. ఎవ్వరెఱుగనిశత్యంబు నెఱుఁగు తెట్లు
 లోను చూడంగ మాడంగ లోక మగును
 తలపు మఱిపులు దాటుటే తన్మయంబు
 నిత్యపూర్ణ శానందనిరతి వేను. 1325

ఎవ్వరికి నెఱుగరానితత్త్వమును తా నెఱుఁగుట దుర్ల
 భము కావున సర్వాంతర్యామియగు పరాత్పరుని ధ్యానించి
 తన్మయత్వము నొందుట మంచిది

క. ఏకాంత మిరవు గన్గొని
 లోకాంతముఁ జేరఁబోయి లోబయలగునా
 పాకంబు బూని మించిన
 నీకింపగుచిప్పిరింబు నెలవగు వేమా! 1326

ఏకాంతప్రదేశమునఁ గూరుచుండి నిత్యానిత్యవివేచ
 నను జేయుచు మించిఁచో చిత్తును పొందఁగలవు

క. ఏకాంత మిరవు కన్గొను
 శ్రీకాంతుని బ్రహ్మమయుని జిన్నయు పరుని
 న్నాకారరూపు సాక్షి ని
 జాకారమె పరమపదవి యారయ వేమా! 1327
 సులభము

క. ఏకం బ్రహ్మ మనంగా
 వైకల్పిశమై జగంబు వారల కెల్లఁ
 సాకారత్వము లుడిగిన
 శోకము మోహంబు లేదు శుభమగు వేమా!.

బ్రహ్మ మొకటియేయని నిశ్చయించి సాకారనిరాకారత
లుడిగియున్నవాఁడు తప్పక ముక్తుఁడగును

క. ఏచినపంచేంద్రియసుఖ

నీచవ్యాపారముడిగి నిజముగఁ దానై

లోచూపుఁ జూడ నొల్లక

వాచాబ్రహ్మాంబు వదలచలదుర వేమా !. 1329

పంచేంద్రియముల సుఖవ్యాపారమును వదలి నిష్క
ముగా బాహ్యంతరముల తన్మయత్వము నొందుట మంచిది

ఆ. ఏకసముమునందు నెఱుక గల్గినయోగి

పరుల నెఱిగిచూడ భావమందు

ఆత లేక మించి యన్నిట దా నగు, వి....1330

సులభము

క. ఏజనుఁడు గుణకదంబము

నీజగమునఁ బట్టనేర్చు నిమిషికపడఁగా

నాజనుఁడే ముక్తికర్తృఁడు

రాజితపరిపూర్ణహృదయరంజక వేమా! 1331

గుణచయము నడంచి నిర్గుణత్వము నొందగలవాడే ముక్తి
కర్తృఁగును కేవలఁడునగును

క. ఏతత్త్వ మమర గోరెదొ

ఆతత్త్వము సరిగ నడపు మారసి స్వరముల్

ఖ్యాతిగ వర్ణము లెన్నక

యాతురత న్నిలుపు మదిని ననువుగ వేమా!.

నీవు పొందవలసిన తత్త్వమునందె మనస్సును నిల్పి
సార్వకాలీనమగు ధ్యానముచేత నాతత్త్వము నొందుము

తే. ఏది తినకయు బ్రదికిన నేమి గలదు?

వాదునకు జిక్కఁదక్కనివరుస గనుము

భేదబుద్ధిని జూచిన బెనఁగఁబోదు

సమత గలవాఁడె యోగ్యుఁడీ జగతి వేమి. 1333

నిరాహారుఁడై మనుటలోగాని వాంఛమటలోగాని
భేదబుద్ధితో మెలఁగుటలో బ్రయోజనము లేదు

ఆ. ఏది ఏదని మదిలోని పాదు దెలిసి

కాదు కాదని పరికించి కనులు దెరిచి

ఆదిమూలము గనుచుండు నాశ్చర్యేత్త

దాసనే పరమానంద మూను వేమి 1334

నిరంతరము తదానంతచిత్తుఁడవై వానోభ్రమలపాలు
గాక మఱపు లేనివాడవై పరమహంస్వరూపమును కనుఁ
గొనుము

ఆ ఏమి కానిదాని నెఱుఁగుట లక్ష్యంబు

సామ్యచేసినిట్లు సాధ్యపఱచి

నీచునిష వదిలి నిర్ణయమందరా, ని ... 1335

ఏవిధమైన వికారములు లేనిదానినే లక్ష్యముగా నుంచి
కొని స్వాధీనముఁజేసికొని తన్మయత్వము నొందుటకు యత్నిం
పుము

తే. ఏమిసాధనముల నంద నేమిఫలము

తామసాన్విత మగునుక్తిఁ దగులఁబెట్టి

నీమనిషులు మదియందు నెఱపవలెను
మనసునిలుకడ గనునట్లు మనఁగ వేమ. 1336

ఎన్ని సాధనములున్నను ప్రకృతి తామసాన్వితమే యగు
ను. గాని యిసుమంతయున ప్రయోజనముండదు గాన మనస్సు
నిలుకడ గనునట్లులు ప్రయత్నింపుము

క. ఏరికిఁ దక్కనిచిన్తయు
దారికి తోడ్పడట నెఱుక తనలో దానై
పోరుచు బై కొనుచుండును
సారెకు సమయింపఁ జూడు సరసశవేమా !.

ఎట్టివారికిని సాధ్యుఁడుగాని చిత్స్వరూపుని జ్ఞాన
సాహాయ్యముని హృదయమునఁ దే గని తన్మయతి నొందుట
శ్రేష్ఠము

క. ఏవంక మనసు కలిగిన
నావంకను నింద్రియంబు లన్నియు నేగు
న్నీవంక మనసు కలిగిన
నేవంకకు నింద్రియంబు లేగవు వేమా! 1338

ఏదిక్కునకు మనస్సుపోయిన నాదిక్కునకే ఇంద్రియ
ములును పోవును గనుక మనస్సును సర్వదా దేవుని దిక్కుననే
నిలుపుము

క. ఒకటని రెండని యెన్నుచుఁ
బ్రకటితముగ లెక్కబెట్ట బైకొనుచుండున్

నికరముగ నెఱుకదాఁటిన

సక లేఱుని గాంచుటదియె సరసము వేమా! 1339

ఒకటి చెందు అని గుఱించుచు క్రమముగా నీశ్వర
ధ్యానసంలగ్నచిత్తుఁడైనచో శ్రేష్ఠము

క. ఒంటరిగా నున్నప్పుడు

గంటికి మింటికిని నడుమ గావురముగ నీ

యింటను గన్గొని పిమ్ముట

జంటించు జితాత్మమయుని జపమున వేమా!.

ఏకాంతమున నున్నప్పుడే ధ్యానమునంగు మనస్సును
చేర్చి ఈశ్వరసిద్ధిని బడయుము

ఆ. ఒంటికంబమందు నొనరి నంకణ వశాను

ఆసునంకణముల నమర నిల్పి

ఆనల నిఁక చూడ నమరును తత్త్వము, వి....

ఈశరీరము ఒంటి స్తంభపుమేడవంటిది ఇందు అరిం
ద్రయములు నారంకణములు, వీటిని స్తంభింపఁజేసి అటుపైని
యున్న బ్రహ్మమును సందర్శింపుము.

ఆ. ఒంటిమేడలోన నొనరంగఁ జూచిన

మంటిమింటినడుమ మహితముగను

కంటిజ్యోతిమిగిలి కలియ నెక్కుము హంస, వి.

ఒంటి స్తంభముమేడలో నిశ్చలమగు ధ్యానమున జూచి
నచో గొప్పవెలుగు కానవచ్చును దానిని పొందుటకై యత్నిం
పుము. అదియే హంసమునాఁబడును.

ఆ. కడకతోన నరుడు కామంబు గట్టినఁ

జిత్తమునను చికిలి చిత్తహుపు

కై వడి నిలనుండు ఘనుఁ డాశఁడేనుమీ, వి....

కామమును జయించి మున్నును వశపఱచుకొని చిత్త
రువులోని బొమ్మవలె విషయములకు లొంగకయుండెడువాడె
ముక్తుఁడని తెలిసికొనుము

క. కడలేనియాదికాలం

బెడఁబడకుండఁగను జ్ఞాన మెడఁబడకున్నన్

విడువఁడు జడమతులను మఱి

నడవుడి ఘనులెల్ల ముక్తి నట్టుగ వేమా! 1344

సులభము

ఆ. కడ వనిండ నుధను క్రొమముతో ద్రావిన

పాలమీద నేలఁబొలుచునను

తప్పు మెఱుఁగు వెనక గన్తివ్వంబు లేటికి, వి ...

తృప్తిగా నవృక్షము ద్రావినవానికి పా లక్ష్మణులే
నట్లులే ప స్తత్త్వము నెఱింగినవానికి ఇతరతత్త్వము లనావ
శ్యకము లగును

తే. కడలకుండఁగ మది నిల్చి కదిసి పట్టి

నిదురలో నిద్రచూచుచు నేర్పు మిగిలి

పదరకుండెడివాడె పో యహ్మనిభుఁడు

నిదియె సంతోషముల కెల్ల నిజము వేమ. 1346

మనస్సును నిశ్చలముగా నుంచి సమాధిస్థుఁడవై

జాగ్రతసు విహించితీతని బ్రహ్మము నొందఁ గలవు ఆ బ్రహ్మమే
సంతోషముల కల్ల నిధి యనఁబడును

క. కదలనిజీవములందును

తుది మొదలుగ నారుచులు తొలఁగక యుండున్

గదలెడిజీవములందును

వదలవు కష్టంబు సుఖము వనుధను వేమా !

స్థావరములు మొదలుకొని జంగమములవఱకు నేజం
తువుకును కష్టసుఖములు తప్పవు

క. కనుచాటు తప్ప కాగుటి

మననంబున జేరి నొక్కి మార్కొనినంతన్

వినుచుండుఁ బ్రణవరసళిని

కని దాఁటున నిర్గుణంబుగతి యగు వేమా !

దృశ్యమును తొలఁగక మఱియు ధ్యానమునందుంచి
యొంకారరూపుడగు నీశుని భజింపుము

తే. కనులచూడ్కిని జెనరిక గట్టి నొక్కి

తనువుపై నాన విడిచిన తావు బట్టి

యున్నసునుజుఁడె శివుడయ్యా యుర్విలోన

నతనికేటికి సుఖదుఃఖవిశతి వేచు

1849

దృష్టిని నొక్కిపట్టి శరీరమును మఱచి ఈశ్వరుని
యందు మనస్సును లగ్నము చేసినవానికి ఏవిధములైనసుఖ
దుఃఖములును లేవు.

ఆ. కనులఁజూడఁబడని కలుషవిదూరుని

మనమునందు జేర్చి మరలుకొనక

తనకు ముక్తి లేదు తలఁపులు మెండైన, వి....

అపరిదృశ్యమానుడగు నీశ్వరుని మనస్సునందుఁ జేర్చి
నిష్కాముకుడై ప్రవర్తింపవలయును

క కప్పయు పామును బోరం

గప్పను సర్పంబు మ్రింగు కైవడి మెఱయం

గప్పను వెడలం ద్రోసెడి

యొప్పున నాచొప్పు దెలిసి యుండర వేమా!

మందూకి మును సర్పమును బోరునెడ సర్పము మండు
కమును మ్రింగివైచును సమర్థుడైనచో అపామునుండి
మండుకమును విడిపించును అట్లే మాయయును జీవుఁడు
నుండునప్పుడు విజ్ఞుడై మాయను విడిపించును

ఆ. కపటమైన పనులు కడఁబెట్టి చూడక

తత్వ మెట్లు తనకు తగులువడును

దగులువడినఁ గాని ధన్యత నొందఁడు, వి....

సులభము

ఆ కంబమునను జొచ్చి కడ తేరిపోయెడి

తెలువెలుఁగకయుండఁ దిరిగివచ్చి

తెరువుదెలిసి దాట దేవుఁ డందురు కదా, వి....

శరీరములో ప్రవేశించి వెడలుచుండెడి ఈయవస్థలను
తెలిసికొని ఏతడతడు డగుటయే ఈశ్వరత్వము నొందుట
యని యందురు.

క కర్తజ్ఞానేంద్రియములు
నిర్మలహృదయమున జేర్చి నిర్గుణమతితో
ధర్మంబని వివరించుట
మర్మం బధ్యాత్మ యోగమహిమము వేమా !.
కర్తేంద్రియములను జ్ఞానేంద్రియములను నిర్గుణమతితో
విశేషన సేయుటయే అధ్యాత్మ మని చెప్పబడును

ఆ. కల్ల నిజము తెలిసి గాలిభూతము రోసి
యింటిమీఁద నాస యేల విడరొ
నీటిమీఁద బుగ్గ నిలుకడ కావయా, వి.... 1355

సత్యాసత్యములను స్థిరాస్థిరములను నిర్ణయించి యన
త్యాస్థిరములను రోసి యుండుటయే ముక్తికి సాధనము

తే. కలుషముల నెల్ల ఖండించు గతి నెఱింగి
చిన్మయానందపట్టాభిషిక్తుడైన
హాని నెన్నంగతరమె న్నూననుధయందు
బరళివుండని వర్ణింపబడును వేను. 1356

పాపహరమగు చిన్మయత్వము నొందినవానిని పరళివుం
డనియే చెప్పవలయును

ఆ కాంతపై నిప్రేమ స్వాంతము రంజించు
జింతదీఱు దరుణి చిక్కునవుడె
వింతయమరఁ బోదు విశ్వసాక్షిని గూడ, వి....

స్త్రీవిషయికమగు చింతను విడచిననే ముక్తిని గనఁ
గలఁడు.

క. కించిన్నాత్మమును మదికిఁ
జంచలమును బుట్టనీక జాగ్రతతోనా
నంచితమగు గురుభక్తిని
మించినపరిపూర్ణమూని మెలఁగుము వేమా!.

ఇసుమంతైనను మనస్సును చలింపనియక గురూక్త
మార్గమున నాత్మధ్యానము చేయుటయే ముక్తి కనువగు
మార్గము

ఆ. కీలుదెలిసి మీదిని గేవలాత్మను గూడి
భావమందు సాక్ష్మి బయలుదాఁకి
చేరియుంట ముక్తిఁ జెందంగఁ బూనరా, వి....
రహస్యము నెఱింగి యాత్మసంలగ్నచిత్తుడై చిత్స్వ
రూపము నొందియుండుటయే ముక్తి నాబడును

క. కుండలియోగము దెలిసిన
బండాలము యోగి కేల బాలికబొందం
దండిగ నాతనువొందను
మెండుగ నొకముక్తికాంత మెఱుగుర వేమా!.

నిక్కమగుయోగికి స్త్రీవిషయికమగు వాంఛయే
యుండదు. ఉండినను అది ముక్తికాంతావిషయికమగు వాం
ఛయే గాని ఇతరము కాదు

ఆ. కేవలాత్మ జీవుడే నిజమని వట్టి
వాదులాడునట్టివారి ద్రొక్కి
పట్టి వారి నాల్కు తుదిఁగోయ పాపమా?, వి.

జీవుడే ఆత్మ యని వాదించువారి నేమి చేసినను
పాపము లేదు

ఆ. కొండమీద జ్యోతి కొమగుదీపింపగా
నిండి పూర్ణముండు నిబిడముగను
అండజేరకున్న నంటగరాదయూ, వి.... 1362

వెలుగు శిఖరము పర్యంతము నిండి నిబిడికృతమై కప్ప
ట్టుచుండును ఆట్టిదాని నా ని ముక్తుడె వగుము

క కోటులు సంపాదించిన

గూటికె సరిపోయె బ్రదుకు గుంపులు కూలె

న్నేటికి నీసంసారము

చోటున నిను గన్ననాడె సుదినము వేచూ!.

కోట్లకొలది సంపాదించినను సంసారము రచ్చకు మూ
లమేగాని ఇతరము కాదు కావున విరాగివై త్యజించుము.

ఆ. కోరి మదిని గురుని కొలువు జేయుట మేలు

గారమున దెలుపు గహనవిద్య

దూరదృష్టి నలిపి తొడరుట మోక్షంబు, వి....

గురువులను ప్రార్థన చేసి కోరికొనినచో నాదరించి
రహస్యమగు నధ్యాత్మవిద్య నిత్తురు దా ముక్తి కలుగును.

ఆ. క్రమమున దేహత్రయములు

విమలజ్ఞానంబుచేత వివరించినచో

నమలం బగునస్తోకము

కొమరొప్పుగ జాగ్రతండు గూడును వేచూ!.

దేహత్రయములను నిర్మలమగు జ్ఞానదృష్టిని వివరించి
చూచినచో నందు అమలమగు జ్యోతిస్సు ఆపరాత్మరూపము
కనుపట్టును

తే. ఖండపరశువుఁ బూజింప దండిదావి
భూతి నిచ్చును గావున నీతి గలిగి
శివుని బ్రార్థించుతేరి ననుభవమునందఁ
జేయు నై శ్వర్య మిచ్చుటచేత వేమ 1366

శివుని పూజించి సంపదల నొసఁగు గావునఁ బూజించి
అణిమాద్యేశ్వర్యములను పడయుము

తే. గట్టురాచూలివత్తియైన గంగధగుని
గుట్టు మదిలోనఁ దెలిసినఁ బట్టవిడక
చ్చువలె మనమందుట శాశ్వతంబు
దిట్టయగునట్టి యాతఁడె తెలియ వేమ. 1367

ఈశ్వరుని హృదయమున నెలకొలిపి నిరంతరధ్యాన
మునఁ దన్మయత్వము నొందినవాడే ముక్తుఁడని తెలిసి
కొనుము

తే. గగనగోచరనిర్గుణగమ్య మూని
తమము మీఱినధ్యానంపుతత్పరమున
దెమల కందుట మోక్షంబు తెరువు గాదె
విమల సుజ్ఞాన మబ్బిన వెలయు వేమ. 1368

చిద్గమ్యమగు తత్త్విము నొంది యజ్ఞానమును రూపు
మాపి నిరంతరధ్యానముతో నుండుటయే మోక్షము నొందు
టకు తగినమార్గము.

తే. గమనగమ్యనిరాలయగతిని మనసు
సమరసత్వంబుగా నెంచి సాక్షి యగుచు
భ్రమ లడంచిన బ్రహ్మంబు బట్టబయలు
క్రమ మెఱుంగమి లోనెల్లఁ దమమె వేమ 1369

మనసు సమరసభావమున నడపించుచు భ్రాంతిరహి
తముగాఁజేసి ఈశుఁ జేర్చినచో బ్రహ్మము ప్రకట మగును

తే గగనగోష్ఠనిరాలయ ఘట్టమందు
విమలనిర్మలనిష్కళవేదిఁ జేరి
తన్ను గని చింత చేయుటే తత్పదంబు
గురుకటాక్షము లభియింప గుదురు వేమ 1370

చిద్గోష్ఠమును నిర్మలమును నిష్కళమును అగునా పరే
శుని చింత జేయుటయే తత్పదము అయ్యది గురువుల కటా
క్షమున లభ్యమగును.

ఆ గుడులు దేవతలని గుర్తులు గావించు
ముష్టి బాపలనుచు మూర్ఖనేల
మొప్పెరుకును దారి మిరి మగఁ జూపిరి, వి....

గుడులు దేవతలు నని బ్రాహ్మణులు తమ జీవితకై ఏర్ప
ఱచిరని మార్పులు ఏర్పచుందురే కాని బ్రహ్మప్రాప్తికి దారి
జూపిరని తలంపరు

ఆ. గుణికి జ్ఞానమహిమ గోరంతఁ జెప్పిన
కొండ యగును వాని గుణముచేత
గుణవిహీనున కెట్లు గుదురు నారీతిగ, వి....

గుణవంతునకు జ్ఞా మహిమ నిలుసంత చెప్పినను కొం
డంత యగును; కాని గుణహీనునకు మాత్రము అట్లు కాదు.

ఆ. గురువు లేక విద్య గుఱుతుగా దొరకదు

నృపతి లేక భూమి తృప్తి గాదు

గురువు విద్య లేక గురుతరద్విజాఁ డౌనె, వి....

రాజు లేక లోకములు జరుగఁటలే గురువు లేని విద్య
యును పేరు పహింపదు

తే. ఘనచిదాకాశమైనట్టిగతి నెఱింగి

యనిల రేచకపూరకిం బనువుగాను

పనుపడఁగ లాగి కుంభించి పాటుపడర

మనెడు సుజ్ఞాన మమర నేమరక వేమ 1374

చిదాకాశమును లక్ష్యముగా నుంచికొని రేచకపూరక
ములను పూరించి ధ్యానముఁ జేసినచో సుజ్ఞానము లభించును

ఆ చింతమానుకొనను జేరిన నలకాంత

వింతఁ జూపి చనును విడువరాదు

పంతగించి దాని పట్టిన నే మేలు, వి ... 1375

మనస్సును విశ్వసించినఁ దప్పు త్రోవల నిడుచుకొని
పోవును గాని ట్టులు పోనియక పట్టి యుండుటయే మేలు

తే చింతయానందపురి నడిసీమఁ జేరి

తన్మయుండైన పరిశివతత్త్వవేత్త

మన్మయంబగు రాజ్యంబు మఱిగి యుండు

జన్మరాహిత్యమందు నిజమ్ము వేమ. 1376

చిన్నయానందము నొంది పరశివతత్త్వజేత యగు
వాడు మనోరాజ్యమును పాలించుచు జన్మరహితుడై యుం
డఁగలఁడు

క. చెప్పియుఁ జూపఁగరానిది

మెప్పుగ మదిలోనిఁ జూచి మెలకువతోడన్

త్రిపులు వడికయె చూచిన

నొప్పుగ జగ మెల్ల నిండి యుండిన వేమా !.

నోటితో చెప్పటకును కంటికి చూపుటకును వీలుకా
నట్టిది పరబ్రహ్మస్వరూపము కావున భ్రాంతిరహితమగు
దృష్టితో చూచిన లోకముల నిండి కాన్పించును

తే. చెప్పించుచును దా నెంతో చేసినట్లు

ముప్పు తిప్పలు దలఁగను మూఁమేది

చెప్పునూటలు తనమది సేఁతలగునె, వి....1378

ఎంతె తో పయలు చెసినట్లు చెప్పించుచు గాని చెసి
చూపుటమాత్రము కష్టము

ఆ చెలిమి డ ముందు చింతించి గగనంబు

బలముతోడ బ్రాకి భావ మూని

ఫలహీనమైన భావ చిన్మయముందు, వి....

సులభము

ఆ చక్కగాను మఱిని చర్చించి కనవలె

మొక్కుతుదిని మించి మురిపముగను

దృక్కు బ్రహ్మమనుచు మ్రొక్కినంత నె ముక్తి, వి.

త్వరనొండక చక్కగా మనస్సులో చర్చించి నాసా
గ్రమన దృష్టినిలిపి అప్పుడు దృశ్యమగు తేజమునే బ్రహ్మ
మని నమస్కరింపవలయును

ఆ చక్కగాను మదిని నాధించి కనవలె

నిక్కి చూచు నెఱుక నేర్పుమీఱ

ముక్కుతుదిని చూపు ముదమందఁ జూడరా, వి

నాసాగ్రమందు దృష్టి నిలుపు తెఱఁగును చక్కగా
నభ్యసించి పిదప నారీతిని చెసి బ్రహ్మమును సంతసముతో
దర్శింపుము

తే. చేరి యష్టాక్షరము లెంచి దారి మిగిలి

కోరికలు లేనిమోక్షాధికారి యగుచుఁ

బోరి చిత్పదమందినఁ బొంచి మించు, వి....

అష్టాక్షరిని జపించుచు నిష్కాముఁడవై పట్టినపట్టును
పేడక చిత్పదమునందుటకు ప్రయత్నింపుము

ఆ. చక్కఁజేసి మదిని నాధింప నేరమి

ముక్కుమీఁద దృష్టి మొనయు టరుదు

నిక్కమైనజ్యోతి నిన్నంటియుండురా, వి....1383

మనస్సును చక్కఁజేసికొనకుండునంతవఱకు నాసాగ్ర
మన దృష్టి నిలుచుట కష్టము దృష్టి నిలిచెనా పరబ్రహ్మము
సర్వము దానిలో నివసించియుండును

క. చక్కనిపూనికతోడను

ముక్కుతుద న్నిలిపి మనసు మూలముగనమి

స్తక్కదు నిశ్యవినోదము

దృక్కగునాబయలు నేర దృఢమగు వేమా !.

నిశ్చలమగు ప్రయత్నముతో నాసాగ్రమునందు
దృష్టిని నిలిపి మనోమాలముఁ బటుతరముగా నందుఁ జేర్చి
నవో బ్రహ్మస్వరూపము బయలుపడును.

ఆ. చందమాను వెలుగుఁ జక్కఁగాఁ బరికింపు

వెన్నెలం దలరెడి వెలయు బయల

దానియావుఁ దెలియఁగానె ముక్తి ఘటిల్లుచి....

చంద్రబింబములె శుజ్వలమగు నాబ్రహ్మమును సంద
ర్శించినతత్త్వము సందారమునుండి విముక్తి దొరుకును

ఆ. చదువులందు లేదు శాస్త్రంబులను లేదు

వాదములను దైవభేదములను

బయల నున్నముక్తిఁ బొటించి చూడరా, వి....

చదువులలోను శాస్త్రములలోను వెదికినఁ గానరాక
తదతీతమైన రూపముతో బయలుపెన్న ముక్తిని కనుగొనుము.

ఆ. చదువులన్ని చదివి చాలవి వేకియై

మగిడి తన్నెఱుంగక మందజనుఁడు

విసుగుచదువటందు వెట్టియై చెడిపోవు, వి....

సమస్తవిద్యలను చదివియును అత్తజ్ఞానము లేక విసుగు
పుట్టి వెట్టియై మందుఁడు చెడిపోవుచుండును

ఆ. చాయలోనిచాయఁ జక్కఁగా గుర్తించి

రోయవలెను భ్రమలఁ గొంకులేక
 మాయ మాయ మకాను మహిమత్వమందురా,వి
 చక్కగా దృష్టిని బఱపి భ్రాంతులను దిగఁ ద్రొక్కి
 మాయలను పో నడంచి తత్వము నొందవలయును.

తే. చూపుచూపులరెంటిని జూచి దాని
 నిగుకు తెలియంగ మదినుంచ నేర్పు గనుచు
 గాపురంబగు కైవల్యకర్జమాను
 నిర్మలజ్ఞాని పని బూని నిజము వేను. 1389

చూపును రూపును వికృతముఁ జేసి మనస్సును తదా
 యత్నముఁ జేసి యందలిరహస్యములఁ గనిపెట్టుచు కైవల్యము
 నొంగుటకై యత్నము సేయవలయును

తే. చూపులో చూపు వెలిచూపు చూడ నేల
 నాది ముంశము లేనట్టి దచు మగును
 వేనగు మూర్తి మిది ముందు ఎముగెను, వి

అ. రంగిమగలక్ష్యమును చూచి యచలమగు తత్వ
 మును మనస్సునగు చెచ్చి ధ్యానించుట ముక్తికి సాధనము

తే. చూపుచూపుల రెంటిని జూచి దాని
 నన్నియును గాక తన్ను దా గన్నదాని
 నిర్మలంబుగ మది నెంచు నిర్మలండు
 నిర్గుణబ్రహ్మ మరచేత నిలుపు వేను. 1391
 సులభము.

ఆ జగమునందు లేదు జలములందును లేదు
నిగమవేద్యమైన నిజపదంబు
సగుణనిర్గుణముల సాధించి చూడరా, వి....
సులభము

ఆ జతుక మంటురీతి జాబిల్లి వెలుగంది
ప్రతిఫలింపగుటిని బరిణమించి
వెదుకవలెను మదిని వేదాంతమర్శము, వి....
అగ్ని సంయోగమున లక్క గరగింపులు అత్తప్రత్యక్ష
ము మనస్సు కరిగి యందు లయమై గుండవలయును.

ఆ. జననమరణవేళ స్వాతంత్ర్యమా లేదు
లేను లేదు మున్ను పోనులేదు
నడుము గర్తననుట నగుబాటు గాదఁటే, వి....
జననమరణాదులలో లేనిస్వాతంత్ర్యమును నడుమ
తెచ్చుకొనిన నవ్వలచేటు

ఆ జాతికులములను జనులెల్ల బద్ధులై
భావపరమునందు ప్రాలుమాలి
చచ్చి వుట్టుచుండు జడమతులై భువి, వి....
జాతి యని కులమని ఎల్లజనులు బద్ధులై జననమరణము
లను జడత్విమువలన పొంగుచుందురు

ఆ జాతిమతము విడిచి చని యోగి గా మేలు
జాతితోనె యున్న నీతినలదె
మతము బట్టి జాతి మానుకుంట కొఱంత, వి....

జాత్యాదులను విడిచి యోగిగా నుండుటయే మేలు.
అట్లుగాక జాతితో నుండినవో నీతి లేకుంట యన్యాయము.

ఆ. జాతి వేటు లేక జన్మక్రమంబున

నెప్పుది నభవుని నిల్పె నేని

అఖిలజనులలోన నతఁడే పో ఘనుడయ్యా, వి....

జాత్యాదిభేదములు లేక హృదయమున నీశ్వరుని నిల్పు
వాఁడే యందఱలో నుత్తముఁడు.

ఆ. జీవభావ మెఱుంగఁ జెడ దెన్నటికి మతి

ద్వైవమును నెఱుంగ దనరు బుద్ధి

తేజ ముదయమంద దిమిరంబు నిల్వదు, వి....

జీవసర్వమును తెలిసికొని యున్నవో తేజము గలిగిన
తిమిరములు నిలువనట్టులనే విఘ్నములు లేక బ్రహ్మత్వము
నొందఁగల్గుదురు

ఆ. జీవవశమురీతి జన్మాత్రతను మించి

భావమమతనమరు పట్టు బట్టి

కలియుహంస మదిని గర్తృసన్నాప్తసియై, వి....

జీవవశతను చివాకారత నొంది మమత్వమును వీడి
కర్తృసన్నాప్తసియై మెలంగవలయును

క. జవదాట నేల గుఱిగా

భవహారమగు భక్తి బూని పరిపక్వముగా

ధృవమైన బయలు జేరఁగ

శివ మన్తయచిన్తయంబు చేకురు వేమా !. 1400

ఈశ్వరునియందు భక్తి గలిగియున్నచో కర్తము పరి
పక్వమై చిత్స్వరూపము నొందఁగలఁడు

ఆ. జాలి నొందరాదు జవదాఁటి కనరాదు

ఆదిమూల మైనయాత్మమటుగు

పోరిచేరి పొంది పూర్ణము నందురా, వి....

సులభము

ఆ జ్ఞాననిష్ఠఁ బూని మేను మఱిచువాఁడు

కామిగాఁడు మోక్షకామిగాని

నీమనిష్ఠ లుడిపి నిర్గుణ మందురా, వి.... 1402

జ్ఞాననిష్ఠ కలిగి నిస్పృహఁడై యుండువాఁడు మోక్ష
కామి యగుగాని కాముకుఁడు కాఁజాలఁడు ; కావున నియమ
విరహితమగు నిర్గుణత నొందుము

ఆ. జ్ఞానమెన్న గురువు జ్ఞానహౌన్యము బుద్ధి

రెంటిసందుఱిప్పు తేచునపుడు

రిప్పు తెలిసెనేని రెండొక్కరూపురా, వి....

జ్ఞానాజ్ఞానముల తారతమ్యమును కనిపెట్టి సమయమున
గుర్తఱింగి జ్ఞానయుతుఁడై మెలఁగవలయును

క. తక్రముతో నుద్భవమై

తక్రమున దేలు వెన్న తరబడి సంసా

రక్రమమున బుట్టియు ఘన

చక్రము గుర్తింప నగును జతురత వేమా

తక్రము (మజ్జిగ)లో బుట్టి దానినుండి వేటుపాటు
నొంది పరిదృశ్యమానమగు వెన్నవలె సంసారమునఁ బుట్టియు
నద్దానినుండి వేల్పుడవలయును

క. తననిజరూపము జూడం

గను దగుమార్గంబు తెలియఁ గావలె నన్నన్
ఘనగురునియండ జేరక

యొనఁగూడునె నాముఁ జేయ నుర్విని వేమా!.

అత్తరూపముఁ బయవలయునని కోరికగలిగియున్నచో
గురినియొండిను జేరి మెలఁగవలయును

క. తనలోపల సకలంబును

తినరం దా నగుట నెఱిఁగి తారకమాత్మం

గనుఁగొనుచు బరిణమించిన

మనుజునకును ముక్తి గలదు మహిలో వేమా!.

తనలోనే సమస్తమును గని తానె సమస్తస్వరూపుఁ
డగుట్లు భావించి సమత్వము నొందినవానికి ముక్తి యవశ్య
మును గలదు.

క. తనలో సర్వం బుండఁగఁ

దనలోపల వెదుకలేక ధరవెదకెడి యీ

తనువుల మోసెడియెద్దుల

మనములఁ దెల్పుంగవశమె మహిలో వేమా!.

తనలోనే సమస్తము నుండఁగా బయల వెదకువారు
మూర్ఖులును అనివార్యులును

క. తనమతమును తా నెఱుంగఁడె
మనమునఁ దలపోయ నెవని మార్గం బగునో
యనయము నీజాలంబును
గని మెలఁగుట ముక్తి కిరవు గదరా వేమా !.

తనమతమేదియో మోచించుకొని నయానుసారియై
నిన్ను (బ్రహ్మమును) గనుటయే ముక్తి కిరవు
క తనుఁ దా దెలియుట తత్త్వము
తనకన్యలు బోధనేయ ధరలో గలరా
తను దాఁ దెలియక యుండిన
తన కెవరును తెలుపలేకు తథ్యము వేమా !.

తనను తా నెఱుంగుటయే తత్త్వము ఇతరులు తనకు
తెలుపు పాటివారలు లోకములో నెవ్వరును లేరు

తే. తాను తానైనబయలున దనరిబుద్ధి
పూనికను నిల్చునప్పుడే పూర్ణమంది
నిర్ణయో నాస్తి సర్వత్ర నిండు నదియె, వి

తాను (అనఁగా జీవుడు) ఆత్మత్వమునొంది చిత్స్వరూ
పము నొంది పూర్ణత నొందినప్పుడే ముక్తుఁడయ్యెను

ఆ. తావు లేనిచోట తావు తానై యుండు
తావు గలుగుచోటఁ దాను లేడు

తావు తానై యైనఁ దత్త్వంబు తెలియునా,వి.

కూన్యమునఁ బూర్ణుడై పూర్ణమున కూన్యుడై చిత్త
ముగా పగాత్తుఁడు వెలుగుచున్నాఁడు ఆత్మత్వము నొందఁ
బ్రయత్నింపుము.

క తొమ్మిది తొమ్మిది తొమ్మిది తొమ్మిది
 నమ్మి శివుని దలఁప లేక నశియింతువు నీ
 విమ్మహి గృధ్రచయంబులు
 సన్నతిగా నిన్ను దినును చక్కగ వేమా !. 1412

నవరంధ్రమయమగు విశరీరమున్న నమ్మకుము ఇయ్యది
 చివఱకు గద్దలపాలగునే కాని యుపయోగింపదు

ఆ. తోలుతి త్తిలోనఁ దోలుతఁ బుట్టినవాని
 వెనుక దెలియవలయు వివర మరసి
 వెనుకఁ దెలియలేమి వెట్టియై చెడిపోవు, వి....

ఈచర్మభస్మికలో తోలుతఁ బ్రవేశించిన దెవ్వరా ?
 యని వెదకి తెలిసికొని జాగ్రత్తను వహింపుము

ఆ. త్రాడు పా మటంచు తాఁ జూచి భయపడుఁ
 దెలిసి త్రాడటన్న దీటు భయము
 భయము తీటినపుడే బ్రహ్మాంబు తానగు, వి....

అజ్ఞానమున త్రాడే పామని భ్రాంతిగలిగిన భయము
 కలుగుచుండును. అట్టిభయజనకమగు భ్రాంతి తీరనా తా నే
 బ్రహ్మత్వము నొందును

తే. దర్పణంబున దనరూపు తగిలినట్లు
 నేర్పు గలిగినమదిలోన నీదురూప
 మర్పణంబుగ నెఱుకలో నడచిచూడ
 నోర్పు కలవాఁడ నేర్పుతా నొనర వేమ, 1415

సీరూపము అద్దములో సక్తముగాకయే ప్రతిఫలించి
నట్లులు సీశరీరములో జ్ఞానస్వరూపుఁడు సంసక్తుఁడు గాకయే
ఎలఁగుచున్నాఁడు

ఆ. దావున నున్నది యద్దము
రూపున నీరూపుఁ జూచి రూఢిగ గనియా
పాపకు లోనగుచూపున
బ్రాహ్మే శివుడుండుఁ గనుము పనుపడి వేమా !.
సృష్టము

ఆ. దూరయోచనలకు దూరమౌ దైవము
తనువు దూరమైనఁ దగులునపుడు
జీవిదవ్యుచ్చేయ దేవుఁడై నిలుచునా, వి...1417
యోచనలకు దైవము దూరము కాదు శరీరము ఒక
వేళ దూరమున నున్నను నిరంతరము ధ్యాతుఁడైనచో జీవి
సామీప్యమున దేవుఁడై నిలుచుండును.

ఆ దేహమూలమందు దేహి దేవుఁ డటంచుఁ
దెలిసియున్న బుధులు తీర్థయాత్ర
లరయ బోరు జగతి నాత్మ తామై యునికి, వి.
శరీరములో నున్నజీవియే దేవుఁడని తెలిసినబుధులు
(అనఁగా జ్ఞానులు) తామె దేవరూపులు గనుక తీర్థయాత్ర
లకుఁ బోవరు

ఆ. దొమ్మ మాయకొఱకు నమ్మవారికి వేట
లిమ్మటం ద్రిదేమి దొమ్మతెవులా ?

అమ్మవారి పేర నందఱు దినుటకా, వి.... 1419

పీడలు పోవుట కని పలుకుచు అమ్మవారికి వేటనిమ్మను
టకు వీరికి పోఁగలమా? లేక పొట్టనించుకొను నుద్దేశమా?

ఆ. ధాత్రిజనుల కెల్లఁ దగ నెఱింగించెద
నొనర హను నెఱుంగు నుపమ యొకటి
మనసు చెందరనీక మహిమతోఁ జూచుటే, వి....

ఈశ్వరుని చూచుటకు మనస్సును నిశ్చలముగా నుం
చుట యొక్కటియే మంచియుపాయము.

క. నలుగురుగలచోటను దాఁ
దలఁజూపుచు మెలఁగుచుండి ధన్యత గనఁగా
దలఁచెడియాతఁడు నిచ్చలు
గలమాటలె పలుకుచుండఁగా దగు వేమా!.

సులభము

ఆ. నాకు నెవరు దిక్కు నడినాళములలోన
వేగుఁజుక్కవంటివెలుగ దిక్కు
వెలుగుకంటె దిక్కు వెదుకంగ లేరయా, వి....

సులభము

క. నాదము దెలిసినయోగియె
వేదాంతములోన నున్నవిధి దెలుపుమది
న్నాదంబె ముక్తిపదమని
యాదరమున జనులతోడ ననరా వేమా!.

నాదజ్ఞాడగువాఁడు వేదాంతమును చక్కగా నెఱింగించును. కావున నాదమే ముక్తిపదము

ఆ నాదునాదు గూడి నామరూపంబైన
నాదులోన నాదు నాటియుండు

వాదుఁ జేయువారు వర్ణింపలేరయ్యా, వి....

శబ్దము శబ్దమును ఒక్కటిగా చేరి నామరూపాదల నొంది ప్రపంచమునందంతటను వ్యాపించియుండును కాని దీనిని మూర్ఖులు తెలిసికొనఁజాలరు.

క. నాలుగువీధుల మధ్యను

మేలుగ బ్రహ్మాంబు నుండ మెలకువతోడం

జాలగ గురుమూలంబున

వీలుగఁ బొందంగ నగును వినరా వేమా!.

నాలుగుతత్త్వములతోఁ గూడికొని బ్రహ్మము జాగ్రదవస్థ నొందియుండును కావున గురునిసాయమునఁ బొందుటకు యత్నింపుము

ఆ నాసికాగ్రముందు నయముగా గురి నిల్చి

వాసిగాను జూడ వశ్యమగును

కాళికంచుల కని కడగండ్లఁ బడనేల, వి....

కాళికిని కడగండ్లుఁబడుటకన్న నాసికాగ్రమునందు ధ్యానించినచో తత్త్వము సాక్షాత్కరించును

ఆ. నిజము వరుస నెఱిగి నిత్యుడ వగుటకు

పలుకులోనిశబ్ద మలరదెలియ

పలుకకుండువాడై పరమాత్ముడందురు, వి....

నిజమును పరుసను తెలిసికొని నిత్యత్వము నొందుటకై
వాఙ్మయమము నవలంబింపుము అట్లైన వాడై పరమాత్మ యని
పెద్దలు సెప్పుదురు

తే. నిత్యసత్యనిరామయనిర్గుణంబు

మృత్యుసమదృష్టిలో నెంచి మిన్నకుండి

భృత్యభృత్యానురాగుడై భృకుటి నంటి

సృశ్యమాడుచు నుండుటే నియతి వేమ. 1428

నిత్యసత్యనిరామయత్వాదిగుణవిశిష్టుడై మృత్యువునం
దును సమత పఱించి విధేయుడై మెల్గుట మంచిది

తే. నిత్యసత్యవ్రతాచారనిపుణుడ వయి

పరమధర్మార్థముల నెల్లఁ బట్టి చూచి

సిద్ధిబొందెడి పరిపూర్ణచింతఁ బూను

మప్పు డానందిమమితమా నయ్య వేమ. 1429

సులభము

క. నిత్యానందవివేకము

సత్యంబుగ దెలియకున్న శక్యంబగునా

ముత్యము సరిగురుమర్తము

భృత్యుడవై మది నెఱుంగఁ బెంపగు వేమా.

నిత్యానందవివేకము గురునగు హమ శకున్న దుస్సా
ధ్యము

ఆ నిద్రమేలు తెలిసి నిలుపుడీ మీలోన
బ్రాణిమేలు తెలిసి బాయకుండు
బ్రాణి నిదురసందు పరమాత్ముఁ డుండును, వి....

సమాధిఁ బూను టెఱిగి జీవజీవిభేదములను గమనించి
నచో పరమాత్మ స్వీకృతము కాఁగలఁడు

ఆ. నిద్రలోనినిద్ర నిర్జరతా ప్తికి
తామసంపునిద్రఁ దలఁగఁ ద్రోసి
నిద్రలోనినిద్ర నిర్భీతి నుదయించు, వి.... 1432

సమాధి నొంది పరతత్త్వము నుపాసించినచో నిర్భయమగు సాధన ములవిడును

క. నిను నీవెఱుగఁగ నెంచిన
మనమున సంకల్పములను మానఁగవలెరా
అనుమానరహితముగ గుఱి
వినయంబున గురుని బట్టి వెదకుము వేమా!.

ఆత్మకైవల్యము నొందఁగోరదవేని కామనలను త్యజించి
నిరనుమానమగు వినయము నొంది గురునిద్వారా పొందుము.

ఆ. నిన్ను జూచు చుండ నిండును తత్త్వంబు
తన్ను జూచు చుండ దగులుమాయ
నిన్ను యెఱిగినపుడె తన్ను దా నెఱుఁగును,వి.

అంతశ్శరీరముపై ధ్యాన ముంచిన యాత్మత్వము పరిపూర్ణభావమునఁ బ్రత్యక్షత నొందును

ఆ. నిన్ను జూచెనేని తన్ను చా మఱచును
 దన్ను జూచెనేని నిన్ను మఱచు
 ఏవిధమున మనుజుఁ డెఱుఁగు నిన్నును నన్ను, వి
 స్పష్టము

ఆ నిర్మలాత్మ విద్య నిత్యసత్యజ్ఞాన
 నిరతుఁడైనవాఁడ నేఁగుమీఱ
 ననుభవింపఁ గోర నలసట బొందును, వి....

నిర్మలమగునాత్మ విద్యను నిత్యసత్యవ్రతనిరతుఁ డగు
 వాఁడు ఎన్నికష్టముల కైన నోర్చి యభ్యసించి యనుభవింపఁ
 గోరునే గాని వదలివేయఁబోఁడు

క. నీతియు భక్తియు జ్ఞానము
 రీతుల వర్తించు మదిని రేవెలుఁగగుచున్
 జ్యోతిగ నాదగు బ్రహ్మము
 భూతాత్ముఁడు నిన్నుఁబొందు బొడగను వేమా !

నీతియు భక్తియును జ్ఞానమును గలుగుపనస్సును
 చిక్కఁబట్టి జ్యోతిస్స్వరూపమగు బ్రహ్మముఁ జేర్పవలయును.

క. నీలోనియెఱుక యనునది
 నీలోననె పెరిఁగిపెరిఁగి నీలోనడగున్
 నీలోనిచిత్ర ముడఁచిన

నాలోనన బ్రహ్మ బయలు నందును వేమా !

హృదయాంతరస్థమగు జ్ఞానము పెరిఁగిపెరిఁగి యందే
 తీనమగును అందలిచిత్రములను బరికించినఁ బ్రహ్మ మట్టివానికి
 ములభ మగును.

ఆ నీళ్లమునుగ నేల నిధుల మెట్టగ నేల
మొనసి వేల్పులకును మొక్కనేల
కపటకల్పవములు కడుపులో నుండఁగా, వి.....
స్పృష్టము

క. నీచనినను నేననినను
భావమ్మున నెఱుకయొక్క పద్ధతి యగునా ?
భావంబు దెలిసి మది ని
ర్భావముగా నిన్ను గనుట పరమగు వేమా!
నీవు నేను అని వాగు లాడుకొనుభావము జ్ఞానపురితి
గాదు మరి యేదియందురా, నిర్భావముగా భ్యానించుటయే
పరమనొంద సాధకము

ఆ నీవు నిలిచియుండు నిఖిలంబు నిలువదు
నిలిచియుండు నెడ నీగువలెను
నీవు నిశ్చయంబు నిఖిలంబు మాయయశా, వి.....

దైవము నీచను నిత్యము తక్కినది అనిత్యము కావున
నీవు అనుపదార్థము నిత్యము తక్కినది మాయాస్వరూపము

ఆ. నీవు పలుకుచున్న నియ్యపూజితఁడౌను
నీవు పలుకకున్న నిదురపోవు
నీవు పలుకుపలుకు నిర్మలుం డగునయా, వి.....

భాషించుచున్న పూజితఁడెవగుచుందువు భాష లుడి
గినను సుషుప్తి క్షేంద్రపు (అనఁగా సంభాషణభూషణాదులు
జాగ్రత్స్విప్నాదులు లేనిది బ్రహ్మ మనుట)

ఆ. నీవు వినఁగ నొకటి నిలిచి యుండఁగ లేదు
 నిలువ నెండమావు లలరునట్టె
 నీవు నన్నెఱుఁగుట నిశ్చయం బాయెరా, వి....
 సులభము

ఆ నేను నీవనియెడి నెత్తంపుమాటలు
 మానియుండువాడె మానవిదుఁడు
 తాన నే ననియెడి తమకంబు మానరా, వి....
 నేను నివసు విభేదబుద్ధిని మాని యుండువాడె
 మాన్యుఁడు గాన నట్టిబుద్ధిని పరిత్యజింపుము

ఆ నేయి వెన్నకాచి నీడనే యుంచిన
 పేరి గట్టిపడును పెగుఁగు రీతి
 పోరిపోరి మదిని పోనీక పట్టుము, వి.... 1445

వెన్న కాచి సిద్ధము చేసినదైనను రేయి నీడనుంచిన
 గట్టిపారిట్టులే పరిపక్వముచెసినను మనస్సులు కొంచె మే
 మరినచో పారిపోవును

ఆ. నేననువచనంబు నీచనఁగా వచ్చు
 నీవు నేననఁబడు నిష్ఠ దెలియ
 నేను నీవె నీవె నేననవచ్చురా, వి.... 1446

నీవు నేను అనుశబ్దముల కైక్యమును సమర్థించుటయే
 బ్రహ్మత్వప్రాప్తియందలి ముఖ్యతత్త్వము

ఆ. పంచభూతములను పరఁగవలను బట్టి
 సంచరింపకుండు సరణి దెలిసి

వేటలాడి బేస్తవాటంబు నెఱుంగుము, వి....

పంచభూతములను పట్టి చలనము లేకుండఁ గట్టి వైచి
వేటకారునిబోలె వశపఱచికొనవలయును

ఆ. పంచఋషులు భువిని పరమపవిత్రులు

మించి లోకమునకు మేలుకొఱకు

సంచితార్థములను సమసింపఁజేయరా, వి....

ఏవురు ఋషులు కేవలము లోకోద్ధరణమునకు మాత్ర
మే పుట్టియున్నారు వారు సమస్తపాపములను పోగొట్టు
శక్తి గలవారలు

ఆ. పంచముఖములందు పంచాక్షరి జనించె

పంచవర్ణములను బ్రబలె జగము

పంచముఖుని మీరు బ్రస్తుతినేయడీ, వి.... 1449

పంచముఖుడగు నీశు నైగుముఖములనుండి పంచాక్షరి
జనించెను కావున పంచాక్షరీజనకుడగు నీశుని స్తుతింపుడు

ఆ. పంచవర్ణ మెఱుంగ పరము నెఱుంగును

పరము నెఱుంగ నిచ్చ ప్రజ్వరిల్లు

ప్రజ్వరిల్లువాఁడు పరము తా నగునయా, వి.

పంచవర్ణములలోనితత్త్వ మెఱింగినచో పరునిగూడ
నెఱుంగగల్గును అట్టివాఁడు తానే పరముఁ డగును

ఆ. పట్టరానిపట్టుఁ బట్టి యుండినవాఁడు

పుడమి గీర్తి నెఱుఁడు బొందలేడు

సుగుణలక్షణమున సుజ్ఞాని యగునయా, వి....

దుర్లభమగు (జ్ఞాన) ఫలము నొందినవాఁడు లోకము
వారి మెప్పులకు పాత్రుఁడు కాఁజాలఁడు; కాని సుజ్ఞాని
మాత్ర మగును

క. పడయఁగరానిది పూర్ణము

తడఁబడకలమననమందు దలపడినంతం

జడిముడి లేకటు నిల్చిన

విడనాడఁగ బట్టబయలె వెలయును వేమా!.

లభ్యముగానియట్టి పరాత్తుని పూర్ణస్వరూపమును తత్త
పాటు లేనిమనముతో మననము చేసిన బ్రహ్మము ప్రకట
మగును

క. పనుపడి నిర్గుణ మనునది

తన కెద్దియుఁ దోఁపఁ బోదు తత్త్వమెఱుంగకే

మననాంతరంగమందును

వినయం బగుబలులు జేసి వెలయును వేమా!.

నిర్గుణమనునది ఏదియును తత్త్వము నెఱుంగనంతవఱ
కును బాహ్యచక్షుస్సులకు గోచరింపదు.

తే. పరమసిద్ధాంతమగునట్టి బయలు చేరి

పట్టువిడుపులు వదలి తాఁ బ్రాకి నిలచి

వట్టివని లోకపాశంబు వదలి నగును, వి....1454

ఉపనిషత్ప్రతిపాదితుఁ డగుశిష్యుని నవిరతము ధ్యా
నించుచు నైహికమును విడనాడినవాఁడు ముక్తుఁ డగును.

ఆ. పరముపరమటంచుఁ బలుకుదు రందఱు
పరమునందు నేమి బ్రబలముండు
పరమునందు నిందు పరిపూర్ణతయె కదా! వి....
స్పష్టము

ఆ. పరుస మినుము సోక బంగారమైనట్లు
కప్పురంబు జ్యోతి గలసినట్లు
పుష్పమందు దావి పొసగినట్లగు ముక్తి, వి....
ఇనుము పరుసవేది సంస్కర్షమున బంగరైనట్టులనే,
కర్పూరము జ్యోతిలో లీనమైనట్టులనే, పువ్వులో దావి
యున్నట్టులనే ముక్తి యుండును.

ఆ. పరమసిద్ధికొఱకు బాపల నిగుడించి
శ్రవణమననవృత్తి సంగ్రహించి
యెఱుక మఱచువాఁడె యేకాగ్రచిత్తుఁడు, వి.
పరాత్పసిద్ధికొఱకు శ్రవణమననములను పెద్దలవలనఁ
జేయుచు నేకాగ్రచిత్తుఁడై యైహికజిహ్వాసుఖవాఁడు ముక్తుఁ
డగును

క. పరమాత్మునిచింతనలో
దఱుచుగ నుండుటయె తగును ధర నాఁకటికిం
దిరిపము నెత్తి భుజించుచు
దొరవలె గృహవేదికందు తొంగుము వేమా!
దైవమును మనస్సులోనే ధ్యానించికొనుచు కలిగిన
మట్టుకు భుజించుచు నింటిపట్టున నుండుట యుత్తమము.

క. పరిశీలించినజ్ఞప్తిని

గుఱినిల్పెడుభక్తిచేత గోర్కు లడిగెడిక

స్థిరరూప మంది పొందెడు

పరిపూర్ణసమాగమంబుఁ బడయుము వేమా!

వివేచన చేసి లక్ష్యము నుంచెడికొలఁదిని గోర్కులు

అడంగి పరిపూర్ణకైపల్యము నొందఁ గలుగును

ఆ. పరుల కుపకరించి పరుసొమ్ము పరునకు

పరఁగ నిచ్చెనేని పరము కలుగు

పరముకన్న నేమి పావన మాసొమ్ము, వి....1460

సులభము

ఆ. పలుకులోనిపలుకుఁ బరగంగఁ జూచినఁ

బలుకులందు బ్రహ్మపదము గలుగు

పలుకుఁ గాన లేక పరువు దప్పిరి జనుల్, వి....

వాక్కులలోని యంతస్తత్త్వములను విమర్శించినవో

అందును బ్రహ్మము నెలకొనియుండును గాని మూర్ఖులు

గొంద టిద్దానిఁ జెలియరైరి

ఆ. పలుకులోనిబిందు నలరంగఁ దావలె

పలుకులోనిదాని పదిలపఱచి

వేడుకైనఁ దాని వెతఁ బెట్టకుందుకు, వి....

సులభము

ఆ. పాశమునను జూడఁ బరఁగ దేహమునకు

హానివచ్చుఁగాన నదియుఁ జూచి

జ్ఞానదీపకలిక కడకొత్తవలెనయా, వి.... 1463

సృష్టము.

ఆ. ప్రాణమందు శివుని భావించి తేజక

ముద్రలనుచు బడెడిమూఢులార

ముద్రలందు లేదు మూలమందే కాక, వి....

ప్రాణమునం దున్నశివుని భావింపలేక ముద్రలు
ముద్రలని బడుచుంగురు మూఢులార' దైవము మూలమునందే
కలదు. గాని ముద్రలలో లేడని నమ్ముడు

ఆ బ్రదుకువార లెవరు బ్రదుకకుందు రెవరు

బ్రదికి బ్రదుక లేనిప్రాణు లెవరు

క్షీతిని శోధి జేసి స్థిరముగాఁ జూడరా, వి ...1465

చక్కగా విశేషనఁ జేసి మాచినచో ఏ ప్రపంచము
నందు బ్రదుకువారు బ్రదుక గలవారలు బ్రదుక లేనివార
లెవరెవ్వరో లేటలెల్ల మగును

క. భగవంతుడై నదేవుడు

జగముల దనలోనఁ బెంచి జాలముజూపుం

దగురీతిని దానన్నిటి

నగణితుడై వెలయుచుండు ననువుగ వేమా !.

పద్మదైశ్వర్యవిరాజితుడగు దేవుడుజగము తనలోనే
పెంచి మాయఁజేసి తానాజగము లన్నిటిలోను నిండి వెలుగు
చున్నాడు

క. భగవంతుని ప్రతిబింబం

బగు నీశుం డొరసి మాయనగులోకమునం

దగభోజ్యమునగు జీవుం

డొగి భోక్త యవిద్య గూడి యొప్పుగ వేమా!.

భగవంతుని ప్రతిబింబమే ఈశుండుగననియును మాయ
వలన భోజ్యము నగుజీవుండు అవిద్యతోఁ గూడియుండు నని
యు నెఱుంగుము

ఆ. భద్రమైనమనను బలపడినంతట

వద్దఁ దగును పరము నశముగాను

నిద్రలోనినిద్ర నిలుపుకొనుచుఁ జూడు, వి....

మనస్సును జాగ్రత్తగా బలపఱచినచో నిద్దుర (అనఁ
గా సమాధి) యలవడును అటుపైని ధ్యానము తద్వారా
సిద్ధించును

క. భయమునుమీ యజ్ఞానము

భయ ముడిగిన నిశ్చయంబు పరమార్థంబౌ

లయమునుమీ యీ దేహము

జయము నుమీ జీవుడనుచు నాటర వేమా!.

భయమే తెలివిలేమి అయ్యది పోయిన పరమార్థము
తెల్ల మగును ఈశరీర మెప్పుటికైనను లయమనునదియే యని
సాటి చెప్పుము

ఆ. భానుసోమవహ్నిభవ్యలోచను మదిఁ

దలఁపకున్న ఫలముగలుగఁ బోదు

ఇహపరములకు మహేశ్వరుఁ డతఁడౌట, వి....

సూర్యచంద్రాగ్నులు నేత్రములు గాఁగల ఈశ్వరుని
మదిలో దలంపనివారికి ఇహపరముల కధినాథుఁ డన నీశ్వ
రుని యనుగ్రహము లేకపోవుటచేత ఫలము లభింపదు

ఆ. భార్యమీఁద నాశ పరఁగు బురుషునకును
మగనిమీఁద నాసమగువకుండు

శివునిమీఁద నాశ సిద్ధున కుండురా, వి....1471

భార్యను ప్రేమించిన భర్తనుకూడ భార్య ప్రేమిం
చును ఇయ్యది ప్రపంచలక్షణము ఇట్లే ముక్తుఁడగు సిద్ధు
నకును శివునకును పరస్పరము ప్రేమ ముండదు

ఆ. భావ మరయ వేఱె పరదేశమున లేదు
తాను జేయుపనులఁ దగిలియుండు

భావమందు శివుని పరికింపుచుండుము, వి

భావము భావ మనఁగా ఎచ్చటనో లేదు తనభావము
దాను పరీక్షించినచో దనయందే ఈశ్వరుఁడు సంతర్భామియై
యున్నాఁడు

క. భావాభావము లంటక

నేవించెడు బట్టబయలు స్థిరమతిలోనం
కేవలము శివధ్యానము

తావరమును గన్నవాఁడె ధన్యుఁడు వేమా !.

సృష్టము

తే. భాషలెన్నిటిలో నైన భాష మొకటె
 వేషములలోన జిక్కనివిధమెఱుంగు
 పోషకుండని తలఁచుట పొందు గాదు
 దోషమున్న నెఱుంగుము తొలుత వేమ. 1474

ఎన్ని విధములగు భాషలున్నను భాష మొక్కవిధమైన
 తెఱుంగుననే ఏవేషమున నీకుని ధ్యానించినను పోషకుఁ
 డగును

క. భువనాకారుని మదిలోఁ

బ్రవిమలశుభమూర్తిగాను బరికించినచో
 భవనాశమగును బూర్ణుఁడు
 శివదేవుఁడు చిన్మయుండు స్థిరుఁడగు వేమా!.

ప్రపంచస్వరూపుని మదిలో నెలకొలిపి ధ్యానించి
 నచో చిత్స్వరూపము తప్పక సాక్షాత్కరించును

ఆ. మంట లోహమందు మ్రాకుల శిలలందు
 పటములందు గోడబ్రతిమలందు
 దన్నుఁ దెలియుకొఱకుఁ దగులదా పరమాత్మ, వి.

మంట లోహము మ్రానులు శిలలు పటములుఁ బ్రతి
 ములు మున్నగువానియం దెల్లయెడలను పరమాత్మ నిండియు
 యుండును

ఆ. మంటికుండవంటి మాయశరీరంబు

చచ్చు నెన్నఁడైనఁ జావదాత్త
 ఘటము లెన్నియైన గనన మొక్కటికదా, వి....

మృద్ధుటమువలె నున్ననీశరీర మెప్పుడో యొకప్పుడు
నశించును. గాని ఆత్మ నశింపదు.

ఆ మడియువాఁ డెవండు మడియనిదెవ్వఁడు

పాటుఁ జేసి చూడ బట్టబయలు

సొరది జలఘటమున నూర్చునిచందము, వి....

నీటికుండలలో వ్యాపించు నూర్చుని ప్రతిబింబమువలె
నీ ప్రపంచమున మడిసియు మడియకయు నుండువాఁ డెవ్వఁ
డో యూహింపుము

ఆ. మతము లెన్నియైన సతముగా నుండదు

సతముగానె యుండు జగతి నొకటి

అన్నిమతములువీడుమతియు మొక్కఁడులేడు,వి.

ఎన్నిమతములయినను గొంచెమైనను ప్రయోజనము
లేదు కావున నన్నిటిని విడచివేయుము

ఆ. మది నెఱిగినవాని మహి గాన మెందుము

మది నెఱుంగువాఁడె మహి మనుజుఁడు

వెదకి తనువులోని వేడ్కతో నిను జూచు, వి....

మనోమర్తము నెఱిగినవాని నీమహిలో నెచ్చట
వెదకినను కానఁ జాలము అతఁడే ఈశ్వరుఁడు అనుపేరున
సమస్తశరీరములందు నిండి మనలను చూచుచుండును.

ఆ. మనముఁ జూచి గెల్చి మనములో నుఖయింప

గడకు మోక్షపదము గను నచటనె

చెట్టుఁ బెట్ట ఫలము చేకురిదే దాన, వి....1481

మనస్సును పరికించి జయించి సుఖంప నేర్చినట్టైన
 విత్తినచెట్టు ఫలించునట్టులనే మోక్షమును లభించును
 ఆ. మనసునందు ముక్తి మలయుచు నుండఁగ
 మనసు నెఱుఁగ లేనిమనుజు లెల్ల
 మనసునంట లేక మాయమై పోయిరి, వి....

మనసులో నే ముక్తి యుండుగా మూర్ఖులై మనుజు
 లందఱును మనస్సును తెలిసికొనలేక నశించిపోయిరి
 ఆ. మనసు ముక్తి యనుచు మది నెఱుఁగఁగ లేరు
 మనసు చేతఁ దగిలి మాయ మైరి
 మనసు తానయైన మర్తజ్ఞుఁ డగుయోగి, వి....

మనసు ముక్తి యని యెఱుఁగలేక అనేకులు మాయ
 మైరి కౌపున మనస్సు నెఱిగినవాఁడే మర్తజ్ఞుఁడగు ననఁ
 దగును.

ఆ. మనసులోనిశివుని మానక నిల్విన
 యోగియగునతంఁడె యుర్విలోన
 శివుని దలఁపలేనిచి త్తం బదేలనో, వి.... 1494

మనసులో నున్న శివుని అనారతమును ధ్యానించుచున్న
 యోగి యగును గాని మనస్సు శివుని నిలుపఁజాలదు ఏమి
 చిత్తము !

ఆ. మాయరూపు రూపుమాయగాఁ జేసియు
 మాయరూపును పెనుమాయఁ జేసి

మాయలోనిమాయ మణి పరంజ్యోతిరా, వి....

సులభము

ఆ ముగురిలోన వెన్న ముందు గానఁగ లేక
నరకమునకుఁ బోవునరులు గలరు

ముగురికందనట్టిమూలమూర్తి యొకండు, వి.

త్రిమూర్తులలో ముందు వెనకలను చర్చింపఁ బోయి
తెలియక నరకమునఁ గూలుచుందురే గాని త్రిమూర్తుల నతి
శయించి యున్నమూర్తిని ఎఱుంగఁజాలరు

ఆ. ముగురుమూర్తు లన్నమూలభావ మెఱిఁగి
మూలవానితోడ ముచ్చటాడి

సత్తుచిత్తు లోనినారంబు తెలియురా, వి....1487

త్రిమూర్తు లున్నచోటును కని వారిని దర్శించి సత్తు
చిత్తుల సారమును తెలిసికొని ముక్తుఁడగుము

ఆ. మూఢజనుల కెల్ల మూలమై తగుయోగి
తారకంబు గాను దైవరూపు

బట్టబయలు జేసి పరమాత్ముఁ జూపఁడో, వి....

మూఢజనుల కందఱికి తారకుండై సజ్జనుఁడగు యోగి
దైవరూపము నెఱింగించి దొరలను ధన్యులను చేయక
యుండునా ?

ఆ. మేకచంకఁ బెట్టి మెలగుచు మందలో

బ్రమసి తిలుగు గొల్లపగిది గాను

దేవు నెఱుంగక పెరిచేవతల దలంచు, వి....

మేకను చంకలోఁ బెట్టికొని మందంతయును వెదకు
గొల్లవానివలె హృదయమునందున్న దేవుని గుర్తింపలేక పెరి
దేవతలను దలంచుచుందురు

ఆ. మ్రాకుఁగొలవైచి మహిమిఁద నొకజాణ
పూని తిరుగుచుండెఁ బొందుగాను
కాల్చినట్టి మ్రానుఁ కడురమ్యమై యుండు, వి.

మాయయను వృక్షమును జ్ఞానాగ్నిచేత తగులఁ బెట్టి
ప్రకృతి యనుజాణ తిరుగుచుండును ఆకాల్పబడిన మాయా
వృక్షము మిక్కిలి రమ్యముగా నుండును

క. మ్రాకున ననలంబుండును
మ్రాకున నాయనలమువలె మనుజులలోనన్
డీకొని తా రాజిల్లుచు
నేకంబగు బ్రహ్మముండు నెప్పుడు వేమా! 1491
మానులో నగ్ని యంతర్ధానమై యున్నయట్టులనే
పరమాత్మయును సమస్తములోఁ జేరి విరాజిల్లుచునే యుం
డును.

ఆ. రతి యొనర్చు బూని సతిని వేడినయట్టి
మతిని వేడి పరముమఱుగు దెలిసి
గతిని, గోరుచుండ్రు ఘనయోగు లిలలోన, వి.

రతి యొనర్చుటకై సతిని బిలిచినయామతినే పట్టి
యందలిమర్తమును కనుగొని యోగీశ్వరులు గతిని తద్వార
మున గోరుచు నుందురు.

ఆ. రమ్యమైన మనసు రాజని యెంచుచు

గమ్యముగను దాని గట్టు టెటింగి

మఱిగి పూర్ణపదవి మహిలోన గానరా, వి....

మనస్సునే సర్వస్వతంత్రమునుగా నెఱింగి దానిని
అరికట్టుటకు ఉపాయముల నరిసి అచోప్పనఁ జేసి పూర్ణమగు
బ్రహ్మస్వరూపమును సందర్శింపవలయును

ఆ రూపమడఁగ జీవరూపంబు గనరాదు

అట్టిరూప మడప నలవి గాదు

బ్రహ్మమడఁగకున్న బ్రహ్మంబు గనరాదు, వి....

రూపము పోయిన జీవరూపమును కూడ పోవును.

కావున నట్లు కానియక ఆకృతినహితముగనే దైవముఁ గాం
చుటకై యత్నింపుము

ఆ. రూపవంతులట్లు రూపులు ముగ్గురు

వారివారి నెఱింగి గారవింప

మొదల తానె యుండి మోక్షంబు గల్గురా, వి.

సాగసు గలవారివలె ముగ్గురు సాగసరులు నాడియున్న
వారు వారిని గుర్తించి గౌరవించెద వేని నికు తొలుతనే
మోక్షము గలుగును

ఆ రూపుఁ జూచి మెచ్చి గూపింప నేరక

వేదశాస్త్రములను వెదకుటేల

దావుగానె యున్న దర్పణ మట్టుల

శివుఁడు భావమందు జెలగు వేమ.

బ్రహ్మస్వరూపును కన్నులారఁ జూచియును ఇట్టిదని
నిరూపింపఁజాలక వేదకాస్త్రములలో వ్యర్థముగా వెదుకఁ
బూనెదరే కాని భాషములోని శివుని కానఁజాలరు

క. లలితశివతత్త్వపదమునఁ

గలిసిన శివయోగి యేల గలియు జగములన్

జలబిందువు ముత్తియమై

కలియునె తొల్లింటినీటఁ గనరా వేమా'. 1497

ముత్తఁడైనవాఁడు మఱల నిక నెప్పటికిని జగములలో
కలియక ముత్తియమైన నీటిబిందువు మరల నీటిస్వరూపమును
పొందనియట్టులనే యవినాశము నవికారియునై యుండును.

ఆ. లేదు జగతి నంచు వాడు సేయఁగ నచ్చు

సోది నెప్పురాదు సూక్ష్మ మెఱిఁగి

పాదుకొల్పి బుద్ధిఁ బరికించి చూడగా, వి....

ప్రపంచమునందు ఈశ్వరుఁడు లేనే లేడని ఎన్నివాద
ములను అయినను చేయవచ్చును , గాని ఆవాదముల నటుంచి
సూక్ష్మవిచారములతో బుద్ధిని పాదుకొల్పి పరికించినచో బ్రహ్మ
ము సాక్షాత్కరించును

ఆ. వాడు వాడు గాడు వానిలోపలనుండు

వాడేవాఁడు వాడువాడుగాఁడు

వాడు వాని గూర్చువాడే పో' బ్రహ్మాంబు, వి.

వాడువాడు అని చెప్పఁబడెడివాడు వాడు గాక
వాడు అనే వానిలోనుండే వాడు (బ్రహ్మము) మాత్రమే
వాడగును (అనఁగా బ్రహ్మము అగును)

క. వినవలె నాదము తనలోఁ

గనవలె బ్రహ్మంబు విడక కాతుకమొప్పన్

గనవలె సోహంభావము

తను దానై పరమునంద దగులక వేమా! 1500

ప్రణవమును విని యద్దానియందు మోయుచున్న
నాదును గని సోహ మస్తి యని మహావాక్యార్థమును చేసి
తత్కైవల్యమును పొందఁగా దగును

ఆ. విన్నవాఁ డెవండొ కన్నవాఁ డెవ్వఁడొ

విన్నకన్న వానివివరమేమొ

అరసిచూడవలయు నంబుధి నై నను, వి 1501.

సృష్టిము

ఆ. విమలసృష్టిఁబూని విజ్ఞానమందమి

తమము బాయనగునె తథ్యముగను

దమముమీఱినంతఁ ద త్త్వజ్ఞఁ డగునయా, వి.

నిర్మలమగుసృష్టిచక్రమునందుఁగల విజ్ఞానమును పొంద
కున్నంతవఱకును తమ మడంగదు ఆట్లు క్రమక్రమమున తమ
మడంగ నేని వాఁడే త త్త్వమై యుండఁగలఁడు.

తే. వేదగీతంబులను మించి వెలయువాని

నాదబిందువు కళలంటి నయము గాను

సాధకంబున జొచ్చుటే సన్నతంబు

జన్మసార్థకమప్పుడే జనును వేమ.

1503

జేదాతీతుఁడును నాదబిందుస్వరూపుఁడును అగు బ్రహ్మ
మును సాధకమున (అనఁగా సాధనచతుష్టయసంపత్తిచేత) కలి
యుటే తన్నయత్వ మనఁబడును. అయ్యది కలిగిననే జన్మము
సార్థకమైనట్లులు లెక్కింప నగును

ఆ. వేదముఁ జదివియు విఱ్ఱవీగుటెకాని

యధమగతిని బడిరి యయ్య లెల్ల

బ్రహ్మమహిమఁ దెలిసి బ్రదికిన బ్రదుకయీ, వి.

వేదములను జదివితె మని విఱ్ఱవీగుటే కాని బ్రహ్మము
మహిమను గనఁజాలక యథోగతికి పాలగుటను ఎఱుంగరైరి.
పాపము !.

ఆ. వేదవిప్రులెల్ల విశ్వోపకారులు

సాక్షీయున్నవాఁడు జగతిలోన

నట్టివారి నరులు నరయ రిదేలొకో, వి.... 1505

వేదవిప్రులందఱును విశ్వమున కుపచరించినవారలు
అందులకు దైవమే సాక్షియై యున్నాఁడు లోకులు అట్టి
వారిని ఎందులనో విచారింపనైనను విచారింపరు

తే. వేదశాస్త్రపురాణముల్ వెదకు నేల ?

అది తుదియును లేకయ యచల మగును

సారమిది మించి వెలిగెడి సత్యమగును

వాదములఁ గానరాకుండి వరలు వేమ, 1506

వేదములు పురాణములు మున్నగువాని నేల వెదుక
వలయును : ఆద్యంతకూన్యుడై యచలుడై యున్నబ్రహ్మ
మును సర్వవ్యాపిని కోరినచోట కనుము

ఆ వెన్ను దగిలియుండు కన్నుగాననినాఁడు

చిన్ననాఁటినుండి చెలిమిఁ జూపు

అన్నదమ్ములకును నాప్తుడై యుండును, వి....

దైవము వరులందుఁ గలయనుకంపచేత కన్నులు కను
పింపనినాఁడు వెన్నునంటియుండి బాల్యమున చెలిమిఁజూపి
అప్పుడై మెలఁగుచుండును

ఆ వేదసార మెల్ల వెదకి తాఁ జూచియు

లీనమైన బ్రహ్మరీతి దెలిసి

పరము గ నెడివాఁడు పరమాత్ముఁ డగునయా, వి.

వేదములలోనిసారమునంతను వెదకి లీనుడై యున్న
పరమాత్ముని తెలిసికొనెడివాఁడే పరమాత్మ యగును

క. వేదాంతనారగుణ సం

వాదితుఁ డగు గురునివేడి పరిపూర్ణుడవై

మోదంబున గుఱినుంచుము

సాధనలో ముక్తి గలుగు సత్యము వేమా! 1509

ఉపనిషత్సారజ్ఞుఁ డగుగురువును ప్రార్థించి పరిపూర్ణ
భావముతో గురూపదేశమును సంతోషపూర్వకముగా గుఱి
దప్పక ధ్యానించినచో ముక్తి తప్పక కలుగును.

గురుభక్తి పద్యతి.

ఆ అంజనంబు కనుల కంటించి చూచిన
సొమ్ముదొరక భువిని నూత్రముగను
గురునినమ్మికరుణ గుణమంటిచూడరా, వి....
కాటుకను పెట్టుకొనిన భూనిక్షిప్తమగునిధి దొరకిన
తీరిగానే గురుసహాయమున మోక్షము నొందఁ గలుగుదువు.

ఆ. అన్నిదానములను నన్నదానమే గొప్ప
కన్ననారికంటె ఘనులు లేరు
ఎన్నగురున కన్న నెక్కువలేదయా, వి.... 1511
ప్రపంచమునందలి యన్ని దానములకంటె నన్నదాన
ముత్తమమైనట్టులే గురునికంటె నుత్తములు వేతే లేరు

ఆ. ఆత్మయందు జ్యోతి యనురుట లింగంబు
తెలిసి చూడఁగాను తేటపడును
అదియుఁ గురువులేక యబ్బునా మొప్పెకు, వి.
ఆత్మలోనిపరంజ్యోతియే లింగస్వరూపము. ఇట్టి దీని
నిజము గురువు లేక కుదురదు

ఆ. ఆత్మయందె దృష్టి ననువుగా నొనరించి
నిశ్చలముగ దృష్టి నిలిపెనేని
అతఁడు నీవే నుమ్మి యనుమాన మేలరా, వి....

చూపును అత్తయందు బెదరనీయక నిలుచునట్టులు
చేయఁగలిగినచో కైవల్యము నొందఁగలుగుదువు

క. ఇతరాపేక్షలు గోరక

సతతము గురుభక్తి యుక్తి సారముగనకే

గతి యగుబ్రహ్మానందము

మతి కింపుగ దోష బోదు మహిలో వేమా!.

గురువులందు భక్తి తప్ప తక్కినవానిని వేనియును
అక్షేపక బ్రహ్మానందసుఖము ననుభవింపఁ బ్రయత్నిం
పుము

క. ఇరువదియారవత్త్వం

బరయగ జీవాత్మనైలవు నలపరమాత్మ

న్నియొందఁ గూర్పు గురుపద

మెరయంగా గురువటంచు నందురు వేమా!.

శరీరము పంచవింశతి తత్త్వమయమైనది గురువు ఇరు
వదియారవత్త్వ మనఁదగు జీవునిస్థానమును పొందునట్లు
చెయును గనుక గురువని యందురు

ఆ ఇహమునందు గురున కీదేహ మిచ్చిన

పరముఁ జూపి గుఱుతు బట్టియిచ్చు

స్థిరముగాను బుద్ధి చెడనీక చూడరా, వి....1516

ఈలోకమునం దనశరీరమును గురువుల కర్పించువాని
కాగురుఁడు పరము నెఱుఁగు నుపాయములఁ జూపించును.
పిమ్మట నిశ్చలబుద్ధితో కనుంగొనుము

ఆ. ఇహమునందు నేమి యిడుములఁ బడినను

బరసుసాధనార్థపథము గాదు

గురునియుక్తి మీటి గుర్తించి చూడరా, వి....

ఇహలోకనమునకై యెన్నిపాటులఁబడినను అయ్యవి
పరలోకసాధకములు కానేరవు కావున వానిఁ బరిత్యజించి
గురువుల సేవించి బ్రహ్మమును సందర్శింపఁ బ్రయత్నింపుము.

ఆ. ఇహము విడచి ఫలము లింపుగ గలవని

మహిని బల్కువారి మాట కల్ల

ఇహములోనే పరము నెనఁగుట కానరా, వి....

ఇహమును త్యజించిన పరమునఁ బెక్కులు ఫలములు
కలవని చెప్పెడివారిమాట యంతగా పాటింపఁదగినది కాదు.
గనుక ఇహమునందె పరమునుకూడ సాధింపవలయును

క. ఈఘటమునందుఁ జూచియు

ఏఘటమున నింతె యనుచు నెఱుంగక మదిలో

నేఘటముమీఁద వాంఛయు

మోఘం బని కొనఁగవలయు ముఖ్యము వేమా!

అత్తైపమ్యమున సమస్తశరీరులు నిశ్చే యుందురని నిశ్చ
యించికొని ఇతరులపై మమత్వము నభిలాషమును వ్యర్థమని
విడిచి పెట్టవలయును

ఆ. ఈదవచ్చు నేను బాధ లేకుండనే

యాదిగురువు లేక యందరాదు

సోదిఁ జెప్పు టేల చొక్కినమది చూడు, వి....

అ సాయా సముగా నేటి నైన నీ దవచ్చును; గాని గురువు
లేక బ్రహ్మము నుపాసింపఁ జాలము

క ఈలోకచిహ్న లన్నియు

మేలుగ గురుశక్తి కూడి మిన్నందినచో

కాలుఁ డెదుర్కొనఁజాలఁడు

చాలును జన్మంబు లంచుఁ జాటర వేమా! 1521

ఈలోకమునఁ గలిగినయనుభవమును గురుసాయముతో
చేర్చి యుపయోగించినచో జననమరణములు తొలగి చనును.

తే. ఈషణాదుల నన్నిటి నీడ్చిపట్టి

మోసపోకయు మదిలోన గాసిపడక

రోసి బయలున జేరుట వాసి యగును

ఇట్టులగు నాతఁ డెన్నిక కెక్కువేను 1522

కోరికలను నాశముఁ జేసి విషయాభిలాషివి గాక
సంసారమును రోసి విజనమున వసించుట యుత్తమము

క. ఉచితాహారమువల్లనె

యుచితంబుగ బుద్ధిస్థిరత నొప్పునటులనే

యుచితగురుబోధవల్లను

నుచరితుఁడై పరము గాంచునుష్ఠుర వేమా!.

తగినయాహారమును నేవించినఁ దగినబుద్ధి యొప్పునట్టు
అనే గురువిబోధ ననుసరించి పరమును సిద్ధించుచుండును

క. ఉచ్చకు త్రోవగు తావున

ద్రచ్చుంగా జగము వుట్టె తాతలనాఁడే

హెచ్చగు కులజం డెవ్వఁడు

మచ్చిక మది దోయుమయ్య మాన్యత వేమా!.

ఉచ్చు నలయమగు స్థానమునఁ బుట్టి నచ్చుచున్న
విజగత్తులోని మనుజులు తమలో తాము హెచ్చుతగ్గులకై
పోరుట మంచిది కాదు

ఆ. ఉండునుండు జ్ఞాని యుగములు చనినను

ప్రాణహాని లేదు బ్రళయమునను

బ్రాణహానియైనపరమాత్ము గలియురా, వి....

ఎన్నియుగములు గడచి చనుచున్నను చలింపక జ్ఞాని
యగువాఁడుండును అతనికి ప్రాణహానియే లేదు అట్లేష్వు
డైనఁ గల్గినచో నదియే కైవల్యము

క. ఉడుగునె క్రతువులఁ దపముల

నడవుల తీర్థములఁ దిరిగినంతనె ధరలో

నొడయని గనుగొనఁ జాలఁడు

కడుధీరత గురుఁడు సెప్పఁగల డిది వేమా! 1526

యజ్ఞములను యాగములను అరణ్యవాసముల నుపవాస
ములను కర్మబంధములు ఉడిగిపోవుఁ గాని గురుకృపవలన
నుడుగఁగలవు

తే ఉత్తమజ్ఞాననిలయమా నుపముచేత

భక్తి సాధించి పూర్ణత బడయవచ్చు

ముక్తి కిరవగు గురునాజ్ఞ మొదటిదయ్యు

నది లభించిన సర్వంబు నట్లు వేమ.

పరిపూర్ణమగుభక్తిని సాధించి పూర్ణుడై గురువులు
చెప్పిన చొప్పున నడచుకొనుచుండె నేని వాడు తప్పక
ముక్తి కిర వగును

తే ఉదధి లంఘించి దాటినయు త్తముండు
మదిని రామాజ్ఞమీఱక మాయ లడచి
హృదయమందున రామునిఁ బదిలపఱచె
నౌర మారుతి తత్వజ్ఞు డగుట వేను. 1528

సముద్రములను కూడ నొక్కయంగలో దాటినమారు
తియును సంసారమును దాటుటకై శ్రీరాముఁ డనుగురుని
సేవింప వలసివచ్చెను

ఆ. ఉన్నదన్నదెఱుక నూహలు రెట్టించి
మన్నుమిన్నునడుమ మాఱురేక

యున్నవాడె పరము గన్నవాడగునురా, వి.

అస్తి యనెడిబుద్ధిని మనస్సున నుంచి పృథివ్యాకాశ
ముల నిండియుండినపరమాత్మ తత్త్వము నరయువాడే
యుత్తముడు.

ఆ. ఉపముచేత గురుని దపమునఁ జూడక

జపముచేయువాడు చపలు డగును

నెపము వడక మించి నేర్పున జూడరా, వి....

యుక్తితో గురుని సేవింపకయే సాధింతునని జపము
చేసినచో వడకునే కాని పరము స్వాధీన పడదు

ఆ. ఉపము గలుగునాతఁ డూఱకుండగ రాదు

గురునితోడ బొందు కూడవలయు

గురుఁడు సెప్పురీతి గుఱిమీఱరాదయా, వి....

యొక్తగలవాఁ డూరక త్రొద్దుఁ పుచ్చక గురుని జేరి
యాతని సేవించుచు నతని చెప్పినచొప్పున నడచికొని కృతార్థుఁ
డగుటకై యత్నింపవలయును.

ఆ. ఉపముతోడ గురుని నొప్పుగా సేవించి

జపము హృదిని జేయు జాడ లెఱిగి

తపముఁ జేయువాఁడు తత్త్వజ్ఞుఁ డగుయోగి, వి.

యొక్తిగా గురుని సేవించురీతులను జపముచేయు చొ
ప్పును నరసి ధ్యానించువాఁడు తప్పక తత్త్వజ్ఞుఁడు గా
గలఁడు.

ఆ. ఉపము దోఁపనట్టియుపవాసముల లేదు

తపము చేయనైన తగులరాదు

జపములోన గురుని జవదాటకుండరా, వి....

ఉపములేనియుపవాసాదుల నెన్ని చేసినను నిష్ప్రయో
జనమే కావున గురువులనాజ్ఞను మీఱక మెలంగి కృతకృత్యుఁ
డవు అగుము

ఆ. ఉబ్బి గురుని వేడి నిబ్బరపడువాఁడు

దబ్బరాడఁబోఁడు తత్త్వరమున

నిబ్బరంపుమదిని నిర్విణ్ణతను గాంచు, వి....1584

సంతుష్టుడై గురుని నుతించుచు మిథ్యావాక్కులఁ
బలుకక యాత్మధ్యానముఁ జేయువాఁడు తన్మయుఁ డగును.

ఆ. ఉనుగు లేనితిత్తి యినుమంత నూఁదిన
పంచలోహములును భస్మ మగును
పెద్ద లునురు మన్న పెనుమంట లెగయవా, వి.
ప్రాణము లేనితిత్తిని కొంచె మంత యూఁదిననే
రాళ్లను మాడ్చు నగ్నిని బుట్టించును గదా! ఇంక ప్రాణముగల
పెద్ద లునురుమన్న లోకములు మండవా ?

ఆ ఊడిగంబుఁ జేసి యుబ్బించి గురువును
గూడి పొందవలెను కోర్కె లడఁచి
వేఁడి పరమపదవి వెలయంగఁ జూడరా, వి....
గురువును చక్కగా శుశ్రూషించి యాతని దయను
సంపాదించి పరతత్త్వము నొందఁ బ్రయత్నింపుము
క. ఎక్కడ వెదకిన తానై

మ్రొక్కను తా వెందు లేక మూలము తానై
చక్కగ నిర్భయుఁ డగుచును
నిక్కము నిన్నంటియుండు నిజముగ వేమా!.
పరమాత్మ ఎచ్చటఁ జూచినను నిండియుండి నీవెను
వెంటనే సంఛరించుచుండును గాన ధీరుడవై తత్త్వమును
కనుఁగొనుము

తే. ఎక్కువెట్టిన రూపము చిక్కువెట్టి
నిక్కబట్టుము నిజ మని సొక్కి ముట్టి
చిక్కగను బూర్ణమందుము చిక్కవెందు
గుతుని బెడియ నుపాయంబు కుదురు వేమ.

ధ్యానమున నిల్వినపరరూపమునే చెడఱియక పట్టి
పూర్ణరూపుడవై గురునిసాయమున కేవలఁడవు అగుటకై
యత్నింపుము

ఆ. ఎట్టిమంత్రమైన నెంగిలి గాకుండు
బలుకవశము గాదు బ్రహ్మ కై న
ఎంగి లెంగి లందు రీనాటితోడనే వి.... 1539

ఎటువంటిమంత్రము నైనను నోటితోనుచ్చరింపవలసి
వచ్చుటచే నెంగిలి గానిది ఇక ఈలోకములో లేనే లేదు.
కావున ఎంగిలని నిందింపరాదు

క. ఎడపక క్రతువులు తపములు
నడవులవాసంబు తీర్థయాత్రలచేయన్
ఒడయని కనుగొనఁజాలఁడు
కడువడి గురునిష్ఠ పరుఁడు కావలె వేమా! 1540
సదా తీర్థయాత్రాదులఁ జేయుచున్నను సర్వవిఘ్నఁడగు
శిశ్యుని గురునిష్ఠ పరుఁడు గాక కనుగొనఁ జాలఁడు

క. ఏపాపమైనఁ జక్కగఁ
బావును గురుమర్మఘటిక బహుజన్మతతిన్
జూపట్టి యడఁగదొక్కుచు
కాపై మదిలోన వెలుఁగు ఘనమున వేమా!
గురుభక్తి యనున దెట్టిపాపముల నైనను పాఁఁద్రోలి
జన్మదుఃఖములను తొలఁగించి పరతత్త్వమును సాక్షాత్క
రింపఁ జేయును.

అ. కపట ముడిగి గురునికై దండ యొసరించి

యుపముతోడ భక్తి నునికి జేసి

తప మెఱింగినంత ధన్యత వొడమును వి.... 1542

కపటమును వదలిపెట్టి గురుని సాయము ననలించి

శుశ్రూష జేసి తపస్సత్వపు రహస్యము నెఱుంగఁ గలిగిన
చో ధన్యుడు కాఁగలఁడు

ఆ. కారుకారు గుగులు కాగుణితముఁ జెప్ప

శాస్త్రపారములను జదివి చెప్ప

ముక్తిదారిఁ జూపు మూలము గురుఁడురా, వి....

కాగుణితమును కావ్యాదులను చెప్పినంతమాత్రాన
గురువులు కారు, కాని ముక్తిదారి జెప్పువాఁ డొక్కఁడే
గురువు అగును

తే గుట్టుగురుభక్తిలో ముట్టి మిట్టిపడక

జెట్టివలె బోరి లోమర్చి మిట్టి దనుచు

నట్టుపడఁ జూచి మించుట నాణె మరియ

పిట్టకబురులచే నేమి గిట్టు వేను 1544

గురుభక్తిలోనిగుట్టును తెలిసికొని గర్వింపక మర్తమును
కనిపెట్టి ప్రయత్నింపవలయునే కాని పిట్టకబుర్లవలనఁ గొంచె
మైన నుపయోగము లేదు

ఆ. గురుచరణము బట్ట గుక్కలు గరచునా

గురుచరణము విడువ గుక్క కఱచుఁ

గుక్కకున్న గుణము గురునకు లేదురా, వి....

గురుని పాదములయండనున్నన్ని నాళ్లును మాయయే
మియు చేయఁజాలదు. కాని అండఁబాసినచో బాధింపఁ
బూనును

క. గుఱిగాన లేక మర్త్యులు

పరిచితశాస్త్రముల వాదపద్ధతిగనర

గుఱి గురువు జ్యోతి నిచ్చును

దరిదెలిసినవాడె యోగి ధరలో వేమా! 1546

లక్ష్యశుద్ధిని పొందలేక ఎన్నిదినములు శాస్త్రముల
చాదించినను బ్రహ్మము నొందఁజాలఁడు; కాన గురుని సేవించి
ముక్తుడ వగుము

క. గురుఁడగుసాత్త్వికు శిష్యుఁడు

పరగంగా జీవుఁడనుచు బరికించుచు నీ

గురుశిష్యపరమయోగం

బురుతరముగ గూర్చువాఁడు యోగిర వేమా!.

బహుకాలపరిశ్రమమువలనను గురుశిష్యులు జీవజీవులు
వికృతము నొందినట్లు కైవల్యము నొందెదరు

క. గురుఁ డనఁగ ధేనువై తగు

వరశిష్యుఁడు వత్సి మగుచు వర్తింపంగా,

దఱిగలిగినప్పు డొసఁగును

నిరుపమలక్ష్మ్యామృతంబు నిజముగ వేమా! 1548

గురువు కామధేనువు. శిష్యుఁడు వత్సిమువంటివాఁడు.
గనుక గురువు జ్ఞానామృతమును శిష్యుని కొసఁగును.

క. గురుఁ డనఁగా బరమాత్ముఁడు
 పరగంగా శిష్యుఁ డనఁగ బటుజీవుఁ డగున్
 గురుశిష్యజీవసంపద
 గురుతరమునఁ గూర్పు నతఁడె గురువగువేమా!.
 గురువు సాక్షాత్తును బరమేశ్వరస్వరూపుఁడు అని
 యుపాసింపవలయును

క. గురుఁడనఁగా మొదలంతకు
 గురుశిష్యుఁ లనంగ నెల్లకొమ్మలు కానం
 గురువును గానఁగఁ జాతురు
 ధరలోపల మనుజు లెల్ల గలఁపగ వేమా! 1550
 సమస్తమునకును గురుఁడు మూలము శిష్యులు కాఖిలు
 కావున వా రుభయిలును పరస్పరసాయమున లోకము నుద్ధ
 రింపఁబూనవలయును

ఆ. గురువు శిష్యుఁ డనఁగ గొన లెట్లు మొదలెట్లు
 గురువు శిష్యుడనెడి గుఱుతు లెట్లు
 గురునకూడఁ దగినపరువు లేకుండిన, వి.... 1551
 గురువులేకుండఁ దగినపరువు ఇసుమంత యైన లేనిచో
 గురువు మూలమును శిష్యులు కాఖిలును గానుండక యుండురు.

ఆ. గుఱుతు గనుచుఁ జెప్పు గురు వెవ్వఁడును లేడు
 గురుతెఱంగు శిష్యునరుఁడు లేడు
 గురుఁడు శిష్యుఁ డనుట గ్రుడ్డదుచేనురా, వి.
 లోకములో మోసగాండ్లు కొందఱు గురువులమని

వత్తురే కాని గురుశిష్యులతెఱంగు నెఱుంగఁజాలక గ్రుడ్డెద్దు
చేనులో పడ్డ యట్టు లుందురు

ఆ. గుఱుడు గూడు చేసి గుణము వత్తిగఁజేసి
సరవి గర్తసమితిఁ జేసి మూల
నొనర నొక్కజ్యోతి ముట్టించి చూడరా, వి....

లక్ష్యులక్షణములను వత్తిపాత్రములుగాఁ జేసి అత్త
జ్యోతిని వెలిగించి చూచినచో పరతత్వము అనువుపడును

ఆ గుఱుతు తిథులవలనఁ గులమెల్లఁ జెడిపోయె
స్త్రీలనడతవలన సిగ్గువోయె
నేహ్యపల్వలముల నిల యెల్లఁ జెడెనయా,వి....

గుఱుతు తిథులవలన కులములును స్త్రీలవలన సిగ్గును
పాడుగుంటలవలన భూమియును చెడిపోయెను

ఆ గురునితోడఁ బొందు కూడి యుండినవాఁడు
చేరిబ్రహ్మమంటి చెలఁగి యుండు
మఱుగు తెలిసెనేని మర్తంబు లేదయా, వి....

గురునితో నైక్యముఁ జెంది యుండుటే నైవల్యము.
ఈమర్తము నెఱింగినవాడే బ్రహ్మము ఇంతకంటెను శేష్య
మిఁకను లేడు.

ఆ. గురుని నిందఁ జేసి గుట్టెఱుంగనివాఁడు
యమునిబాధ నొందు క్రమముగాను
దేనెలోనియీఁగ తెఱఁగున నగునయా, వి....

గురుని సంతృప్తునిఁ జేసి మర్తము తెలిసికొనని వాఁడు
తేనెలోఁ బడినయీఁగవలె యమునిబాధలకు పాల్పడును

ఆ. గురునిపరమగురుని గుఱుతుగా దెలియక

గురు వటంచుఁదలఁప గ్రుడ్డిరీతి

గురునకు గురువైన గురుఁడు ప్రాణేశుండు, వి.

గురుపరమ గురుపరమ పరమగురువులలో గలతార
తమ్యము నరయలేనివాఁడు గ్రుడ్డివాఁడే యనఁదగును

ఆ. గురుని శిష్యునియతి గుఱుతుగా మదిలోన

శానలేడు భ్రాంతి మానలేడు

గురునిశిష్యుఁడెంచు గుఱియదె యగునురా, వి.

గురుశిష్యుల స్వధర్మములను కనిపెట్టఁ జాలక భ్రాంతు
లై పరస్పరము నిందించికొనుచుంగురు

తే. గురుపరంపర నీవిద్య గూఢ మెఱిగి

పరమపరిపూర్ణ మందుట పరవశతర

నిరుపమానందనుఖకేళి నెఱిపవలెను

బరశివుండన భాసిల్లవలెను వేమ.

1559

గురుపరంపరవలన నీయాత్మ విద్యలోఁ గలరహస్యము
నెఱింగి పూర్ణత నొంది అనందము ననుభవించుచు పరశివుఁడూ
కాఁదగును

ఆ. గురువు తానయ్యును గుణమించుకయు లేక

చందమామ కిచ్చె శాప మతఁడు

గురుఁడు కోపమూనఁగూడ దెప్పటికైన, వి.

తాను గురువయ్యను ఓర్పునకు బదులుగా మార్పు
సెంది బృహస్పతి చంద్రుని శపించెను గురుడైనవాఁ డి
ట్లెన్నటికిని చేయరాదు

తే. గురుముఖింబున నెఱిగిన గుర్తువిడక

నిస్తరంగసముద్రంబు నియతి మనను

నిలిపి యపరోక్షమందుట నిర్గుణంబు

దాన పరిపూర్ణసంతోష మూను వేమ 1561

గురుముఖిమున విని యున్నగురుతును వదలి పెట్టక
నిశ్చలసమాధియందు మది నంది ప్రత్యక్షము నొందవలయును.

ఆ గురువు కలుగు నాత్మ గురు తెఱింగెద మని

కాల మెల్ల విత్త గడిపి రయ్య

గురువు దొరకుపపుడు కూలు నీ దేహంబు, వి.

గురుత్వమునకు నిలయ మెనయాత్మ నెఱింగెదమని కల
కాలము సంతయును మూర్ఖులె పోగొట్టి కొనిరి గదా !

ఆ. గురువు చిల్లగింజ కుంభ మీ దేహంబు

ఆత్మ కలుషపంక మడుగుఁబట్టు

తెలిసి నిలిపెనేని దివ్యామృతము తేరు, వి....

ఈశరీరము పంకకలుషితిము గావున గురువను చిల్లగింజ
నిందు చేర్చిన పంకము అడుగంటి దివ్యామృతము తేరును.

ఆ. గురువు తా నయినను హరుని తాఁ జూపును

బ్రహ్మలోక మితఁడు పాఱఁజూపు

శిష్యు నఱిసి తట్టి చీకటి బావురా, వి.... 1564

నిజమగు గురువే యైనయెడల యాతఁడు ఈశుని జూ

పించి శిష్యుని చేరఁదీసి యాతనియజ్ఞానమును పాఠఁద్రోలి
ము ! నెనయించును

✓ గురువునకును పుచ్చకూరైన నీయరు

అరయ వేళ్ళకిత్తు రథ మెల్ల

గురుఁడు వేళ్ళకన్న గుణహీను డగునొకో, వి.

లోకులు నాస్తికులై గురువనినఁ బుచ్చకూర నైనను
నీయక బోగముల కర్థముల నర్పింతురు ఆహా ! బోగము దాని
కన్న గురుఁడు గుణహీనుఁడా ?

ఆ. గురువు లేక విద్య గురుతుగా దొరకదు

నృపతి లేక భూమి నియతిగాదు

గురువు విద్య లేక గురుతరద్విజుఁ డౌనె, వి....

గురువు లేనివిద్యయును గాజులేనిరాజ్యమును తుది
ముట్టఁ జాలవు కావున గురుని సేవించి కృతార్థుఁడఁ వెగుము.

ఆ. గురుని శిక్షలేక గుఱు తెల్లు కల్లునో

అజునికైన పానియబ్బకైన

తాళఁపుఁజెవి లేక తలు పెట్టులూడును, వి....

గురునియనుగ్రహము కొంచెమైనను లేక బ్రహ్మదేవు
నంతటినాని కైనను లక్ష్యము సిద్ధింపదు తాళము చెవి లేక
తలుపువచ్చునా ! రాదు కదా.

ఆ. గురువు వచ్చుచున్నఁ గూర్పుండి లేవని

తుంటరులకు నెట్లు దొరకు ముక్తి

మగని లెక్కగొనని ముగుద కాగతి పట్టు, వి....

గురువుపచ్చుచున్న లేచి యెదురురానిమూర్ఖులకు సద్గతి
దొరకదు

ఆ. గురువుసెప్పినయుక్తులు కూడి మిగిలి
మఱపులేదని నిజమాడి మహితుఁ డగుచు
నఱపుచుండును శివయోగి నేర్పుతోడ, వి....

గురువు చెప్పినయుక్తులను మదిని నిల్పికొని మఱచి
పోక సర్వదా యభ్యసించువాఁడు అత్యుత్తముఁ డగును

ఆ. ఘటములోన నున్నగతు లన్నియును ద్రెంచి
దిటవు చేసి మనసు లేటపఱచి

ఘటము నిల్పువాఁడు ఘనతత్వయోగిరా, వి....

ఘటములో నున్నట్టిగతులను త్రుంచివైచి మనస్సును
దిటవు చేసికొని శరీరమునం దీశుని నిలుపుకొనువాఁడే తత్త్వ
జేత్త యగును.

ఆ. చపలచి త్తవృత్తి సాధించి నిలిపినఁ

ద్రిపుటిబిఱముఁ జేరు దెంపుగలిగి

జపము లోనిజపము జయశీలము మించు, వి....

చపలమగు చిత్తవృత్తిని నిలిపి త్రిపుటియందు చేర్చి
బ్రహ్మమును ధ్యానించుచుండవలయును

తే. చర్చమీఱినజ్ఞానంబు సంతరించి

మూర్ఖజెందినయట్లున్న ముక్తిగలుగు

గూర్చి మెచ్చఁడె గుఱిదాఁటి కోవిదుండు

తీర్పు గురుదరి జేరంగ దివిరి వేను.

జ్ఞానమును కూర్చికొని మోహముఁ జెందినట్లు నటించుచు లక్ష్మ్యమును దాటి బ్రహ్మమును జేరుటకై కోవిదుఁడు యత్నించును

ఆ చెడుగుణంబు లెల్లఁ జేపట్టి శిక్షించి

పరమపదవి సిగ్ధపడఁజూపు

నట్టి గురుని వేఁడి యసరోక్ష మందరా, వి....

దుర్గుణములను పాఱఁజ్రోలి పరమపదమును జూపించు గురుని పశ్యత్వమున సేవింపుము

ఆ చదువురా దటన్న సామాన్యత యిఁకేల

బుద్ధి కుదురకున్న పొంది కేల

గురుని గూర్చి ముక్తి కరతలామృతమా, వి....

చదువురానివాని సమత్వమును నిశ్చలబుద్ధి లేని వాని పొందికయును నిర్లక్ష్యములు.

ఆ చనఁగఁ జనగ దాఁకుఁ జనుఁద్రోవలో గాళి

వినఁగ వినఁగ బ్రణవవిభవ మెచ్చు

గనఁగఁ గనగఁ బుట్టు కారణ మాయెరా, వి....

పోఁగా పోఁగా కాశియును, వినఁగ వినగ బ్రహ్మమును చూడఁగాఁ జూడఁగా కారణమును సిద్ధించుచుండును.

ఆ చదువురా దటన్న సామాన్యత యిఁకేల

బుద్ధికుదిరియున్న పొందు లేల

గురునిగూర్చి ముక్తికూడియుండునునుమీ, వి.

చదువురాని సామ్యము వ్యర్థము కావున మనస్సును

స్థిరమును జేసి గురుని యనుగ్రహమును సంపాదించి ముక్తుఁడు
కావలయును.

క. చుట్టుకొనియున్నమాయను

నెట్టుము గురుభక్తి మీటి నియతాత్ముఁడవై

ముట్టుము తత్పరతను మన

మట్టిట్టును జెందనీక మాన్యత వేమా! 1577

అవరించియున్నమాయను నశింపజేసి గురుభక్తిగలిగి
నియతుఁడవై తత్పరతతో బ్రహ్మము నుపాసింపుము

క. చూచెడివఱకే సాధన

చూచిన మదియందు దోచి నులభం బగునా

తోచెడిమర్తము నీవని

కాచుకొనియు గురుని గోరి కనవలె వేమా!

చూచునంతవఱకే సాధన కావున మనస్సునందున్న
మర్తమును కని సర్వము నాత్మమయుమని నమ్మి ముక్తుఁడవు
కావలయును.

ఆ. ఛాత్రధర్మ మెఱింగి చక్కని భక్తితో

గురుని సేవ జేయ గుదిరినపుడె

సర్వమర్తములును జక్కగా విడిపోవు, వి....

శిష్యధర్మమును ఎఱింగి భక్తితో గురువుల సేవించి
సమస్తధర్మముల యందలి మర్తములను ఎఱుంగవలయును.

ఆ ఛాయనొసఁగుఁ జెట్టు సాధువు బోధట్టు

లడఁగి దరినిజేరి బడయవచ్చు

నట్లునిట్లు దాఁట నది పోవు నిది గాదు, వి....

చెట్లు నిష్కామనతో నడ నొసంగినట్టులుగానే సాధు
వులును సర్వోత్తమమగు బోధ నొసంగెదరు కాని దానిని
లక్ష్యము నేయనిచో వ్యర్థము

ఆ. చిద్రమెన్నువాఁడు శిష్యుఁడు తా నొనె

చిద్ర మెఱుఁగువాఁడు శిష్యుఁ డగును

చిద్ర మెఱిఁగి చూడ భద్రంబు చేకురు, వి....

నేరము లెంచువాఁడు శిష్యుఁడు కాఁడు; కాని గురుని
నేరముల నెఱింగి వాటిని కప్పి వేయువాఁడే యగును

ఆ. ఛేద్యమైనదాని చేపట్టినాఁడని

మూలనను వెట్లు కేలఁబట్టు

దాని మానఁ గలుగు దార్ధ్యంబు లేకున్న, వి.

ఛేద్యమైనది చేతి జిక్కినంతమాత్రాన మూలము వశ
మగునా? కావున దానిని పట్టుకొనఁగలుగు దార్ధ్యమును
ముందుగా నలవఱచుకొనినలయును

క. జగమున గురుఁడుదయించిన

జగమునఁ గలజనులు శరణుశరణునరొక్కో

జగ మెఱిఁగి మ్రొక్కఁ జూచెడి

నిగమాగమ నిర్వికారనిపుణుఁడు వేమా! 1583

గురుని యుదయమున లోకులు ఆతని నుతించినట్లే సద్గు
రుని నుదయమున మ్రొక్కడివాఁడు సర్వోత్తముఁ డగును.

ఆ. జననమరణము లన స్వప్ననుషువులు

జగములందు నెండ జలములుందు

నరుడు జగమునంట నగుబాటుగాదాకో, వి.

జననమరణాదు లన్నియు జగములందు నిండియుండుట
చెత నరుడు జగమని యనుకొనుట నవ్యులచేటే యగును

ఆ జాతిలోన నెట్టిజాతిముఖ్యం బని

యెఱుంగ లేక తిరుగ నేమి కలదు

యెఱుక కల్గినవెనక నేజాతి కానేమి, వి....

ఏజాతిముఖ్యం బని తెలిసికొని జాలక తిచ్చిగిన గొంచె
మైన బ్రయోజనము లేదు కావున ముందు నెఱుకను సంపా
దించవలయును

తే. జాడ గలగుటిమేడలో జోడుగూడి

వేడి యష్టాక్షరములందు విధ మెటింగి

కూడి యూడెడివాడెపో కోవిదుండు, వి.... 1586

చెతనముగల సౌధములో నున్నబ్రహ్మమును అష్టాక్షర
ములలో తత్త్వమును తెలిసికొని యుండెడివాడే కోవిదుం
డగును

ఆ. జక్కి నెక్కి వీధి జక్కగా వెలువడు

కుక్క లిన్నివెంట గూయ దొడంగు

ఘనున కోర్వలేనికాపురుషులు నిట్లే, వి....1587

గుడ్డు నెక్కి వీధి వెంట బోవు నెడ గుక్కలు
అఱచునట్లే గొప్పవాని జూచి యల్పులు అల్లరి జేయుదురు.

తే. బాగునేయక గురునేనఁ జరిపి దాన

యోగయోగాంగముల నేర్చి యోగు లగుచు

ఆశలను మానుటకు కాదె యచలతపము

సిద్ధిసొందును ముక్తికిఁ జేర్చ వేమ. 1588

అలస్యము కార్పక గురువుల నేవించి ఆశను పరిత్య
జించిండునలన నే యచలత్వము నొందుచున్నారు

ఆ బాణాలమని యందు చపలాత్తు లగువారు

తెలివి లేకతమ్ము తెలియ లేరు

కష్టమైనయడవి గాసిలుచున్నారు, వి.... 1589

చపలులు తమ్ము బాణాల మని చెప్పి కొందురే గాని తమ
తెలివితమిని కష్టములను తెలిసికొనఁ జాలరు

ఆ జ్ఞానమెన్న గురువు జ్ఞానహైన్యము బుద్ధి

రెంటినందు రిచ్చు రేచునపుడు

ఱిమ్ము తెలిసెనేని రెండొకరూపురా, వి....

జ్ఞానమే గొప్ప! తద్భిన్నమే నీచము కావున జ్ఞానా
జ్ఞానములవిమర్శించు భావమును తెలిసికొని దాని నొంది సుఖం
పుము

ఆ జ్ఞానవంతునికిడు కర్మబద్ధులు

వెట్టియందు ప్రకృతి విడువలేక

వెట్టి కననిప్రకృతి వెదకినఁ గల్గునా, వి....

జ్ఞానము గలవానిని గొందఱు వెట్టివారని యనెదరే

గాని లోకములో వెట్టికి తెలియని వేద్య మేదియును లేదని
యెఱుంగరు కదా !

ఆ. జ్ఞానియ నెదువాఁడు ఘన తేజమందును
బూనిసుఖము జెందు పుట్టఁబోఁడు
తానె తానటయ్యు తనలోనె వెల్లును, వి....

జ్ఞాని తేజమును దర్శించి సుఖమును జెంది జనమర
కాదులనుండి ముక్తుడై చిన్తయతఁ జెందును

ఆ. టీక వ్రాసిన ట్లనేకులు పెద్దలు
లోకమందు జెప్పి రేకమనుచు
కాకులట్టిజనులు కాన దీమర్తము, వి.... 1593
ఎందరో పెద్దలు ప్రపంచములోని మర్తమును టీక
వలె వివరముగా చెప్పినను తెలివితేనివారై లోకులు ఇద్దాని
నెఱుంగఁజాలకున్నారు

ఆ తత్త్వ మెఱుంగువాఁడు దైవంబు నెఱుంగును
సర్వసారములను జానఁ జేయు
కదళిమ్రుంగువాఁడు గరళంబు మ్రుంగడు, వి....
తత్త్వతత్త్వ లైవమును ఎఱుంగఁగలుగును సమస్తమును
కూడ తెలిసికొనఁగలఁడు ఎట్లన గరళము మ్రుంగెడివాఁడు
కదళిని మ్రుంగఁజాలఁడా ?

ఆ తనదుమననుచేత దర్శించి జ్యోతిష
మంతఁ జేసె ననుచు నెంచి చూచు
తనయదృష్టమంత దైవ మెఱుంగఁడా, వి....

మూర్ఖుడై తాను విఫలమైనప్పుడు జ్యోతిషమును
నిందింపఁబూనుకొనునే కాని తొలుత తనయదృష్టమును తా.
నెఱుంగఁజాలఁడా ?

ఆ. తనవిరక్తి యనెడి దానిచేతను చిక్కి
మిగిలి వెడల లేక మినుకుచున్న
నరునికేడ ముక్తి వరలెడి చెప్పఁడీ, వి ... 1596
విరాగ మనుదాని పాలఁబడి తప్పించికొనలేక తిరి
గెడివానికి ముక్తి ఎట్లు కలుగఁగలను ?

ఆ. తనివి దీఱ గురుని ధ్యానించి మదిలోన
దనువుమఱచి గురుని దాకినపుడే
తనగుచుండు బ్రహ్మతత్త్వమందురు దాని, వి.
మనస్సు సంతృప్తి నొందునట్లు ధ్యానించి తత్త్వమును
గని తన్మయత్వము నొండవలయును

ఆ. తలపులోనఁ గలుగు దా దైవ మేప్రాద్దు
తలఁచి చూడ నదియ తత్త్వ మగును
ఊరకుండ నేడ్వ నుత్తమయోగిరా, వి.... 1598
దైవ మెల్లపుడును మనమనస్సులోనే యుండి తలఁచి
నంతన బయల్పడును కావున చింతింపక సర్వదా యానంద
మయఁడై యుండవలయును.

ఆ తలపులోనిమరులు తలఁపు లెఱుంగక
తలలు బోడులైన ధన్య తేమి
తలఁపులోనితలఁపు తత్త్వమం చెఱుఁగుము, వి.

మనోమర్తముల నెఱుంగఁజాలక తలలను బోడులకు
చేసికొనినంతనే ధన్యులు గాఁజాలరు

తే. తలవరులకైన నెప్పుడు ధర్మ మొప్పు
సామియానతిఁ జేయుచు తారెఁగుఁగమి
గురులహితబోధ మీరెడికూశలకును
నరకకూపంబె శరణవశా యరయ వేమ 1600

భటులకైనను కొంతధర్మము గలదు వారు తమ యేలిక
మాటను జనదాటరు అట్లే జనుఁడును గురులయాజ్ఞ చొ
ప్పున నడుచుకొనవలయును

/ఆ. తల్లిదండ్రుమీఁద దయలేనిపుత్రుండు
పుట్ట నేమి లేక గిట్టనేమి
పుట్టలోనఁ జెనలుపుటదా? గిట్టదా, వి....1601
తల్లిదండ్రులపై ప్రేమలేని పుత్రుని పుట్టుక పుట్టలోని
చెదలుపుట్టుకవలె నిర్ధక్ము అగును

ఆ. తల్లిదండ్రు లెన్నఁదగు తొలిగురువులు
బాధ్యతీధవులిల పరమగురులు
కూలివాండ్ర జగతి గురులన ద్రోహము, వి....
తల్లిదండ్రులు అదిగురువులును పార్వతీపరమేశ్వరులు
పరమగురువులు నగుదురే గాని కూలికై చెప్పవారు గురు
వులు కారు

ఆ. తల్లిబిడ్డలకును తగవు వుట్టించెడి
ధనము సుఖము గూర్చు నని గడింతు

కాని యెల్లయెడల ఘనదుఃఖకర మది, వి....

తల్లిబిడ్డలకు తగవుల బుట్టించు ధనము సుఖప్రద మని
కూర్చుటకు యోగ్యము కాదు

ఆ. తల్లి యాలు నయ్యె తగఁ గోడలును నయ్యె
గోడలనఁగ నంగ గూఁతు కాయె

మాయవిడక ముక్తి మహి నిఁకఁ గల్గదు, వి....

జనులు మఱల మఱల పుట్టుచుండుటచేత ఈజన్మము
నందలి తల్లి మున్నగునాగు ఇంక నొకజన్మమున ఆలు మున్నగు
వారగా పుట్టుచుందురు

ఆ. తాను నిర్మలఁడు గద నగుగుణము లన్ని

చేయలేని గురుఁడు చెడుగురుండు

గుడ్డితట్టు నెక్కి గుణికిన ట్లగునురా, వి....

తాను నిర్మలఁడై గుణముల నన్నిటిని నిర్మలములుగా
చేయలేని గురువు నాశ్రయించుట గుడ్డిగుఱ్ఱము నెక్కిన
ట్లగును

ఆ. తాను విమలఁడై న దనగుణ మంతయు

శివున కీని గురువు చెడుగు గురువు

గుడ్డిగుఱ్ఱ మెక్కి ఘడిఁ జాట్టినట్లగు, వి....1606

తాను విమలఁడై తనగుణములను లోకిముల కుపయో
గింపనివాఁడు కుజచుఁడు

ఆ. తాను సకలమకాట తనలోనినకలంబు

తనదులోనివెలుగు తానె యెఱిగి

యున్నమానవునకు నొసరఁగా ముక్తిరా, వి....

సమస్తస్వరూపమును తానే యని యెఱింగియున్న
మనుజునకు ముక్తి మిక్కిలియును సులభముగా దొరకును

ఆ. తామసించి చేయఁ దగదెట్టి కార్యంబు

వేగిరింప నదియు విషమ మగును

పచ్చికాయఁ దెచ్చి పడ వేయ ఫలవశానె, వి....

ఏపనినైనను త్వరపడి చేయరాదు అట్లైనచో పచ్చి
కాయను మ్రాగ వైచిన పండనియట్లులే వ్యర్థమగును

ఆ. తాము కన్నవారు తము గన్నవారును

చచ్చుటెల్ల తమకు సాక్ష్యమె గద

బ్రదుకు లెల్ల తెలియ బ్రహ్మకల్పంబులా, వి....

కొడుకులు తండ్రులు మున్నగువారు అందఱును చని
పోవుట ప్రపంచ మస్థిరమునకు తార్కాణమె యున్నయది.

ఆ. తిత్తిలోనిశివుని స్థిరముగా దెలియక

తిక్కపట్టి నరుఁడు తిఱుఁగుచుండు

దిక్కదెల్పు గురుఁడి కొక్కఁడే దిక్కురా, వి....

శరీర మనునీసంచిలో నున్నయాశ్వరు నెఱుంగఁజాలక
తిరుగు నీనరులకు తెల్పి సమాధానముచేయుటకు గురుఁడు తప్ప
యితరులు తగరు

ఆ తిరిగి తిరిగి నరుఁడు మరులు కొనుటె గాక

యందువలననేమి యధికమగును

అంతరంగ మెఱుంగ నప్పుడు శివుడగు, వి....

ఎన్ని దేశములందు తిరిగినను ఎక్కువేమియు లేదు;
కావున తిరుగక యంతరంగము నెఱుంగ యత్నింపుము
ఆ. తీర్థయాత్ర కనుచు తిఱుగఁబోయినవాఁడు
పామరుండు గాక భక్తుఁ డగునె
తీర్థయాత్ర చేత దివ్యుండు గాఁడయా, వి....
తీర్థయాత్రల కని తిరిగెడివాఁడు పామరుఁడే గాని
భక్తుఁడు కాఁజాలఁడు

1613

తే తొల్లి జేసినపాపంబు తొలఁగుకొఱకె
పుట్టిచచ్చుచునుఱలను బుట్టుచుండ్రు
గురుని జేరియు వేడితా గొల్చునేని
పుట్టుదాఃఖము బాడయి పోవు వేమ 1614
పూర్వజన్మ సంచితపాపములు నశించుటకే మనుజుఁడు
మఱల మఱల చచ్చిపుట్టుచుండును, గాన గురుని సేవించి
ముక్తుఁడ నగుము

ఆ. త్రాడు మెడకు వేసి తనకు శూద్రత్వంబు
పోయె ననెడి దెల్ల బుద్ధిలేమి
మది నిలువక త్రాడు మఱి వన్నె దెచ్చునా?, వి.

~~మెడలో (అంగుళి) తాడున శుభ్ర త్వము పోయె
ననిన పోడు మగ్గప్ప సెళ్ళల మెడలోని వన్నెయును రాదు.~~

ఆ. దగ్గలున్నవాడు తప్పక దత్తుడు
ఎడము పడినవాడు దుడుకు గడును
అనుసరించువారి కయ్యెడు గార్యముల్, వి....

ఎంతటి నేర్పరియైనను సర్వదా యా శయింపనిచో
కార్యములను చెడుపుకొనవలసినవాడగుచున్నాడు

ఆ నశి

ద?

?

అట
కొనుచుండురు, గాన లా... న్నుటకంట 4

గొప్పది

ఆ నర్మసంబునందు ధరషణ్ణములందు
వర్ణ మాశ్రమమును వదల కెపుడు
తిరుగుచున్నవాడు ధరలోన నజ్ఞాని, వి ...1618

కాస్త్రములలోను పిణ్డతములలోను వర్ణాశ్రమముల
లోను అసక్తి గలిగి అజ్ఞాడు తిరుగుచుండును

ఆ. దాత లేనికొంప దయ్యాలపెనువాడ
నీతిలేనిమాట రాతివేట
ప్రీతిలేనిలంకె ప్రేతవాహనమయా, వి...., 1619

దాతలేనికొంపయును నీతిలేనిమాటయును ప్రితిలేని
సతియును కొఱగానిది

ఆ. దాన రసంగనచ్చు వేసార్ల కైనను
జంగమనంగ నచ్చు లింగ మున్న
బాపడనంగ రాదు పదివేలకైనను, వి ... 1620
వేయి యశ్శమునైనను జేసి దాసరిజంగము అని యని
పించుకొనవచ్చునుగాని బ్రాహ్మణుడనిపించుకొనుట కష్టము.

ఈ దినముల వ్యర్థము పుచ్చక
కనుచుండుమి యాశ్చ నెపుడు ఘనగురుబోధ
న్నిను నీవెఱుంగక యున్నను
గొనకొని మది చెఱుచునిన్ను గొల్బున వేమా!
కాలమును న్యర్థముగా గడఁచి ద్రోయక నీలో నీవు
గురువు చేసినయాత్మబోధను ధ్యానించి ముక్తుడవగుము

ఆ దున్నపోతునకును తోడిరాగం బేల
కన్నగానికేల కంటినిదుర
వెన్నముద్ద కేల వేడినీరపు బొందు వి.... 1622
దున్నపోతునకు తోడిరాగమును కన్నగానికి నిద్దుర
యును పనికిరావు

తే. దురితముల నెల్ల ఖండించుగురుని జేరి
పరమనిర్గుణమననంబు ప్రాకినంత
గుగుతిరంబుగ గుణములు కొట్టువడును
పరశివుం డన భాసిల్లు ధరను వేమ. 1623

పాపముల బాఱుఁ జేయుగురునిఁ జేరి ప్రార్థించినచో
 సమస్తమును సిద్ధించి కైవల్యము నొందఁగలుగును
 తే దివ్యపరతత్వ మనుజ్ఞుఁడై ధీజయుండు
 మరలి పుట్టనిగురుభక్తి మహిమతోడ
 నక్షయాత్మకపరిమంది యుమలుఁ డగును, వి....

దివ్యమగు పరతత్వముపైని మఱపు లేకయుండి గురు
 భక్తుడై యక్షయత నొందుటకై యత్నింపవలయును
 తే. దివ్యమైనట్టిపరశివ తేజ మూని
 భవ్యమగుయుక్తి మదిలోనభద్రపఱచి
 సేవ్యుడై యుండుటేముక్తి స్థిరముగాను, వి....
 దివ్యమగు శివతేజమునుపూని యుక్తితో నాత్మను నిలిపి
 శాసనవాఁడే ముక్తి కర్తుఁడు

ఆ. దృశ్యమైనదాని దెలిసి నమ్మెద రట్లు
 కాని దాని నమ్మఁ బూనుకొనరు
 కాని దృశ్యమగుట గాన రే యది యెట్లు, వి.

దృశ్యమును నమ్మి ట్లు అదృశ్యమును నమ్మరే గాని
 దృశ్యమె యదృశ్య మగుటను తెలిసికొనఁజాలకయుండురు

ఆ. దేవభూములందు దేవాలయములందు
 దేవుఁ డనుచు మ్రొక్కి తెలియలేక
 తిరుగుచుండువాఁడు దేవాదిదేవుఁడా, వి....

సృష్టము.

ఆ. దేహభావమెల్ల తెలియంగఁ జూచిన
నఖిల హేయములకు నాలయంబు
పరసతిగమనము స్రవ్యక్షనాశము, వి....

దేహపురీతి నాలొచించిన సమస్తాపదలకు మూలకార
ణమని తోచును కావున పరదారాగమనము నాశనకరము.

ఆ. దేహమాత్మరూపు తేటతెల్లము జేసి
యవలి చూపు జూచు సతఁడె గురువు
భ్రమరము తనరూపు క్రిముల కిచ్చినరీతి, వి....
స్పష్టము.

తే. దేహమాత్మలు వేఱని తెలియలేక
మోహమునఁ జిక్కి నిద్రలో మునుగుటెల?
సాహసంబున గురుభక్తి నలుపవలెను, వి....

దేహము అత్త వీని నిజస్థితిని చెలిసికొనుటకు గురుభక్తి
సార్థింప వలయునే గాని అజ్ఞానియై నిద్దుర బోరాగు

ఆ. ధర్మమునకు గీడు తలఁచినవాఁడు తా
దుష్టుఁ డగుచు తుదకు త్రోవయె చెడు
గురువుపత్ని గవయ నోరెడునట్టులు, వి.... 1631

ధర్మమునకు ద్రోహము చెయవలఁచువాఁడు గురుద్రోహి
వలె తానే నశించును

ఆ. నిజగురూపదేశ నిశ్చయాత్మకవిద్య
రక్షకం బటండ్రు రాజవీధి
మధ్య మార్గమందు మాన్యతఁ జూడరా, వి....

తాను తనగురువు నెప్పినచొప్పును మఱచిపోక పది
అముగా రక్షించుకొనవలయును ఇట్టివారిని మిక్కిలి గౌరవ
భావముతో గిలకింపవలయును

ఆ నిజము కల్లరెండు నీలకంఠు డెఱుంగు
నిజము లాడకున్న నీతి దప్పు
నిజములాడునపుడు నీహుప మనవచ్చు, వి....

సత్యాసత్యములను సర్వేశ్వరుఁడెఱింగియేయన్నాడు.
కావున నిజమునే బలుకుము నీతిని తొలగి నడవకుము

క. నిందించు భ్రముఁ జెంపక
పొందినమది జేర నొక్కి పోడిమితో నీ
వందుకొని గురురహస్యము
సందయ్యక పూర్ణ శగుము సరగున వేమా !
నిందాభ్రములను వీడి మదిని చిక్కఁబట్టి గురూపదేశ
రహస్యమును సర్వదా ధ్యాసించి పూర్ణుడవగుము

తే. నిరతమాత్మచిదానంద నిలయముందు
సరివితోడుతవిరిపూర్ణ సౌఖ్యమెఱిగి
యరిది యగుబయ లేరుట యనుభవంబు, వి.

ఎల్లప్పుడును ఆత్మ యనుచిదానందనిలయమునందు పరి
పూర్ణ సౌఖ్యమ్రస్వరూపము నెఱిగి చింతయొడగుటయే యను
భవ మనఁ బడును

ఆ. నూటెనిమిదిగల్గ నోముల పుణ్యాలు
కలవొ జీవులకును చింత లేదు

చెడిననీళ్లు నదుల చేరెడినట్లయా, వి.... 1636

నూ పెనిమిదిగళ్లనోములు మున్నగు వానివల్ల పుణ్యములు
తేవు కావున గురువు నాశ్రయించి ముక్తుడ వగుము

ఆ. నూరు పలుకవచ్చు నుడి వ్రాయగారాదు

వ్రాశికన్న సాటి వలవ దెన్న

బరగ లేనివ్రాత భంగపాటుం దెచ్చు, వి....

నూరుమాటలవైనను పలుకవచ్చును వ్రాయటయసా
ధ్యము అట్లు వ్రాసెనేని ఆయ్యది భంగపాటు దెచ్చును

ఆ నెనరు గలుగుగురుఁడు నిటిలదుర్గముఁ జూపు

కనులచూడ్కి మఱుగు గవయఁజూపు

చెనకి యాత్మరూపుఁ జేజేతచూపురా, వి....

ప్రియము గలుగుగురుఁడు యోగమును చూపి ఆత్మ
రూపు నొంగు తెఱంగును వివరించును

ఆ నేరనిజనులకు నేర్పునేరము లెల్లఁ

జక్కఁ జేయుదు రిల సాధుజనము

ఒప్పుదుర్జనులిల తప్పుగా నెంతురు, వి.... 1639

ఆజ్ఞలకు వంచకులు నేర్పిననేరములను సజ్జనులు దిద్ది
నచో దుర్జనులు అపనిని గొప్పతప్పుగా నెంచెదరు

ఆ. నేర్పి నడతు నన్న నేరమి తా వచ్చు

నోర్చి నడతు నన్న నోర్పురాదు

కూర్చి నడతునన్న కూడంగ నీయదు, వి....

స్పష్టము

ఆ. పంచమనిగమంబు భారతం బగునని
 పొగడి రేల జనులు బుద్ధిమాలి
 హింసకార్యము తమ కిష్ట మెట్లయ్యెనో, వి....
 భారతము పంచమవేదమని పొగడిరే కాని అందలి
 హింసకార్యము కెట్లు ఒప్పుకొనిరోకదా !

ఆ. వట్టుగొమ్మ వదలి పలువింప నేటికి
 ఇట్టై గురుని వేడి గుట్టు నటిగి
 నిట్టనిలువు గాంచి నిర్గుణ మందరా, వి 1642
 అవలంబము లేక విలపించుటకంటె గురువును జేరి
 రహస్యము నొంది నిర్గుణత్వము నొందుము

ఆ. పడతిమోసె నొకఁడు పడతి మెసె నొకఁడు
 పడతి నురము జేర్చి బ్రదికె నొకఁడు
 పడతికొఱకె పెక్కుపాట్లను బడిరియా, వి....
 లోక మంతయును హరిహర బ్రహ్మచలవటకు స్త్రీలకై
 పెక్కుపాటులను అనుభవించి యున్నయది

ఆ. పడుచుమాటలాడి పరితపింపఁగ నేల
 వెడగుచర్య లడచి వేడిగురుని
 యడుగులంటి మ్రొక్కి యాసనువిడఁద్రొక్కు, వి.
 పడుచుమాటలఁ బలికి పిచ్చుట పచ్చితృప్తుడెగుట
 కంటెను ముందుగనే గురువులపాదములపై వ్రాలి ముక్తుడ
 వగుటకు యత్నింపుము

శ్ర. పడచునూరకేలఁ బార చూచెదరొక్కొ

యెంతవారలై న భ్రాంతి సెంది

లోన మీఱుకాము లొంగఁజేయఁగ లేక, వి.

స్త్రీలు కనుపింపఁగనే కామమును' లొంగదీయఁజాలక
లోమలు వారినేల పొఱఁజూచి చెడిపోయెదకో కదా!

ఆ పరఁగ దేవుఁ జేసి ప్రజలను మ్రొక్కించి

తొక్కుభూమి కెల్ల దొరను జేసి

మనుజవరులకు నిల మాంగల్యమును జేసె, వి.

దేవుని నిర్మించి ప్రజలను ఆమూర్తికి మ్రొక్కించి
ఈభూమి కంతకును రాజులను చెడి ముండెను ఆహా! ప్రకృతి
మాహాత్మ్య మిట్టిది

ఆ. పరఁగ నింతదనుకఁ బడినపాటెఱుఁగఁజొ

ఘనతి నొప్పుమనుజుఁ డనఁగఁ బుట్టి

కీడు మే లెఱుఁగక క్రింగగుచిత్రము,వి...1647

మనుజుఁడు తా నిన్నిజన్మములందును పడినపాటును
స్తరించును పజల క్రిందుమీ దగుచుండును ఎంతటి
చిత్రము!

ఆ పరధనంబులకును ప్రాణము లిచ్చును

సత్య మింత లేక జారుఁ డగును

ద్విజులమంచు నెంత్రు తేజ మించుకలేదు, వి.

పరధనపరాంగనలన్న ప్రాణములనైన నర్పించు మూఢు
లను బ్రాహ్మణులని పలుకరాదు

ఆ. పరపురుషునిమీఁదఁ బ్రాణంబు వెట్టుక

మగువ సేయుచుండు మంచితనము

అట్టిభంగి యోగి యాత్మ భావించును, వి....

జారిణి పరపురుషునిమీఁది యాసచెతి మంచితనమున
నటించుటలులే యోగియును అత్తసిద్ధికై శరీరమును పోషింప
వలయును

క. పరమాత్మునిచింతనలోఁ

దఱుచుగ నుండుటయె తగును ధర నొక్కటికిఁ

దిరిపము నెత్తి భుజించుచు

దొరవలె గృహ వేదికందు తొంగుము వేమా!.

పరమాత్మధ్యానమే తఱుచుగా మదిలో నుంచుము.
ఇట్లు చెయుచు నిరీహుడవై స్వగృహముననే యుండి సుఖం
పుము

క. పరిపక్వ మొప్ప శిష్యున

కురమందలి బయలు చూపి యుద్ధతిమిఱిన్

పరిపూర్ణ మందఁ జేసెడు

గురుఁడు పరబ్రహ్మమైన గుణనిధి వేమా! .1651

కర్తము పరిపక్వము అగునట్లులు శిష్యునకు అత్తబోధ
జేయుగురుఁడే గురుఁడు గాని తక్కినవారు కారు.

ఆ. పరుల కుపకరించి పరుసొమ్ముపరునకుఁ

బరఁగ నిచ్చెనేని పరము కల్లుఁ

బరముకన్న నేమి పావన మాసొమ్ము, వి....1652

పరుల కుపకారముజేసి వారిధనమును వారికిచ్చుటయే
పరసాధకము

ఆ పరులవిత్తమందు భ్రాంతి వాసినయట్టి
పురుషుడవనిలోనఁ బుణ్యమూర్తి
పరులవిత్త మరయ పాపసంచితమగు, వి ... 1653

పరద్రవ్యములపైని ఆశ లేనివాడే యఱసినచో పుణ్య
మూర్తి యని తెలిసికొనుము

ఆ. పక్షిజాతి బట్టి పరఁగ హింసలు బెట్టి
గుల్లు గట్టి యందు గుదురఁబెట్టి
యుంచుచారి కట్టిచంచన రాదొకొ, వి.... 1654

నిరపకారులై యుండుపక్షులఁ బట్టికొని గూళ్లలో
బంధించువారికఁ గూడ అట్టిగతియే కలుగును

క. పాదుకొని హృదయమందును
సాధారణవృత్తు లడఁచి నన్నుతిగను జీ
వాధారచక్రమందును
మోదంబున విఘ్నపతికి మ్రొక్కుము వేమా!.

హృదయమునందు జీవాధారచక్రమునందు మది నిల్పి
ఈశ్వరుని సేవింపుము

ఆ పాలగలియు నీరు వాలెయై రాజిల్లు
నట్లు గురునివలన కోవిదుడగు
సాధుసజ్జనముల సంగతు లిట్లురా, వి.... 1656

పాలలో గలసిననీరు పాలయినట్టులనే గురునితో
కూడినశిష్యుడు తన యత్వము నొందును

ఆ. పాలనీటికలంత పరహంస మెఱుంగును

నీరుపాలనట్లు నేర్పు నెమలి

అజ్ఞుడైన హీనుఁ డలశివు నెఱుంగుచా, వి....

పాలనీళ్ల భేదమును పరహంస మెఱుంగునుగాని నెమలి
యెఱుంగనట్టులనే అజ్ఞుడును ప్రాజ్ఞునివలె శివుని యెఱుంగ
జాలఁడు

ఆ. పాలప్రియముచేతఁ బఱుగ నేడ్చెడిబిడ్డ

క్షుత్తుదప్పుల కిలశోకపడఁగ

దల్లిపనులు తీర్చి తనయుని ముద్దాడు, వి.... 165౪

పాలకై బిడ్డ లేడ్చుచున్న పని త్వరితముగ తీర్చికొనిన
పిమ్మటనే బిడ్డలను తల్లి ముద్దాడినట్టులు గురువును శిష్యుని అద
రించి ముక్తునిఁ జేయును

ఆ పాలరాళ్ల దెచ్చి పరఁగంగ గుడిగట్టి

చెలఁగి శిలల పూజచేయుచుండు

శిలలనేఁ జేయఁ జిక్కున దేమిటి వి.... 1659

పాలరాళ్లతోఁ గూడి గట్టి శిలలను పూజించినందువలన
ప్రయోజన మింత యైనను లేదు

ఆ. పాలసాగరమునఁ బవ్వలించినవారి

గొల్లపల్లెపాలు కోరనేల

ఎదుటివారిద్రవ్య మెల్లరకును తీసి, వి.... 1660

పాలసముద్రములోఁ బరుండిన విష్ణువే గొల్లవారిపాతి
కాసింఁచె ననుటఁ జూడఁగా పరద్రవ్యముపైని అందఱకును
అసక్తి గలుగునని తోచుచున్నది

ఆ. పాలు పెరుగు వెన్న పాయసంబును నేయి
జున్ను లెన్నియొనఁ జూడపాలె
పాలవంటికులము బ్రహ్మాంబు గానరో, వి

పాలు పెరుగు మున్నగు భేదము లెన్నియొన్నను వస్త్రై
క్యము గనినట్లులే బ్రహ్మము నని యెఱుంగుము

ఆ. కల్లలాడుకంటె కష్టంబు మఱి లేదు
కష్ట మెపుడొ కీడు కలుగఁజేయు
ద్విజుండ ననుట చూడ త్రిమృతితనమురా, వి.....

కల్లలకంటె కష్టప్రదములు వేఱుగాలేవు అయినను
కల్లలకు జంకక తిటిగెడివాఁడు ద్విజుండైనను ద్రిప్తతీయ
యగును

ఆ. కల్లుద్రాగువానికల్లు మ్రుచ్చునరాదు
కల్లలాడువాడె కల్లుమ్రుచ్చు
కల్లుద్రాగుకంటె కల్లలాడుట కీడు, వి..... 1663

కల్లుద్రాగువానికంటె కల్లలాడువాడే పాపాత్ముఁడు.

ఆ నిజములాడు నతఁడు నిర్మలుండై యుండు
నిజమునాడు నతఁడు నీతివరుఁడు
నిజము బల్కుకున్న నీచచండాలుఁడు, వి..... 1664

నిజముబల్కువాఁడు నిర్మలుఁడైయుండును వాడే నీతి
పరుఁడు. నిజమును పలుకనివాడే నిజమును బరికించినచో
చండాలుడనఁదగును

ఆ. నెనరు గలుగ గురుఁడు నిఖిలదుర్గముఁ జూపు
గనులచూడ్కి మఱుగు గవయఁ జూపు
చెనకి యాత్మరూపు చేజేతఁ జూపురా, వి....
స్పృహ

క. వగ లుడుగ నాశ లుడుగును
వగవుడుగం గోర్కె లుడుగు వడిజన్మఁబుల్
తగు లుడుగు భోగ ముడిగిన
త్రిగుణంబును నుడుగుముక్తి తెలుపుగ వేమా!
శత్రుత్వము పోయినచో నాశయును వగఁబోయిన
చో గోర్కెలును సంగమముడిగిన భోగములును త్రిగుణము
లుడిగినచో భోగములును నశించును

ఆ పుట్టినపుడే బొడ్డు పట్టి కోయుచు నుండ
నప్పుడు గురుముద్రలానతిపడె
ముద్ర లేనివారు ముజ్జగంబుల లేరు, వి....1667
పుట్టినపుడే ప్రతివారికిని గురుముద్రలు వైచుచుండఁ
గా ముద్రలు లేనివార మనుకొనుట వ్యర్థము

ఆ. పుట్టిపుట్టలేదె పుడమిని జను లెల్ల
పుట్టు గిట్ట లేదె పూర్వు లెవరు?
పుట్టిగిట్టు లెల్ల పట్టి భ్రాంతులు నుమీ, వి....

లోకములో నెందఱో పుట్టుచున్నార; కాని వారిలో
నెక్కడనో యొకరిద్దఱు తప్ప తక్కిన వారెల్లరును కేవల
మును భ్రాంతులే

ఆ. పూసపోగుపసిడి పుష్పంబు మొనలగు

సంపద గలవాఁడు జగతియందు

హీనకులజుఁడైన హెచ్చనియందురు, వి....1669

పూసబుట్ట మున్నగుసాధరణము లున్నవానిని హీన
జాతి వానినైనను హెచ్చుచుచుందుగు అహి ఏమి చెప్పఁ
దగును అర్థవై భవమును'

ఆ. పెట్టి పోయలేని నట్టిదేబెలు భూమి

బుట్టి రేమి వారు గిట్టి రేమి

పుట్టలోనఁ జెదలు పుట్టదా గిట్టదా, వి.... 1670

పెట్టిపోయలేనిదేబెలు పుట్టలోనిచెదలువలె పుట్టినను
గిట్టినను లాభము లేదు.

ఆ. పొత్తు గుఱువ వచ్చు పుత్తుఁడే వయసైన

దొత్తుకొడుకు నెంగి లెత్తుకుండ్రె

కాని వానిజోలిఁ గాన రీరీతిగా, వి.... 1671

కొడుకును ఎంతపెద్దవాఁడైన దగ్గఱఁ జేర్చుకొన
వచ్చును; కాని కానివానిని కూడరాదు

ఆ. ప్రభువు క్రొత్తియైన ప్రగ్గడ పందియా

పైనికుండు పక్కి నేనపసులు

నేను లక్ష్మణులును నెలుకలు పిల్లులు వి....1672

రాజులు చపలలై చచ్చో మంత్రులు మున్నగువారిని
గుఱించి విశేషముగాఁ జెప్ప నవసరములేదు

ఆ. ఫణికి గోర లుండ భయ మొందునట్టులే

వెరతు రయ్యదుష్టవిభవమునకు

కోరలూడఁ ద్రాఁచు మీఱునా దుష్టత, వి....

పాముకు కోరలున్నవని భయపడినట్టులే దుర్తార్థుల
సంపదకును భయపడవలయును

ఆ. బాపఁడనఁగ నేమి భక్తుఁడనఁగ నేమి

జోగి యనఁగ నేమి స్రుక్క నేమి

ఇన్ని యేల వెనుక నినుజూడు సని దీర్పు, వి....

బ్రాహ్మణుఁడు భక్తుఁడు మున్నగుభేదముల నాలోచిం
పక యముఁడు అందఱను వారివారిపాపముల కనుగుణముగా
దండించును

ఆ. బాలచనులఁ బూలబంతులఁ బోల్తురు

ప్రాలుమాలినట్టి భ్రాంతు లవని

మాంసఖండమందు మరి యేమి యున్నది, వి

స్త్రీలచన్నులను పూలబంతులు అని ఈవిధముగాఁ
బల్కుదురే కాని అంజేమియై లేదు.

ఆ. బాల్యమందు తాను బహువిధముల పట్టి

చప్పఁబడినట్టి స్తనములకును

మోహ మింత యేల మూఢాత్మ తెలియరా, వి.

స్పృహ

ఆ. బూతులేనిలంజె భూతంబు కూతురు

ప్రీతి లేనిపాటు చేతిచేటు

దాత లేనియూరు దయ్యాలపేటరా, వి....1677

స్వప్నము

ఆ. బ్రహ్మ తలను గొట్టి పాటవై చినయప్పు

ఉడ్డపడంగనోప రియిరి నురలు

శివునికరుణ లేక చెడిపోదు మందురు, వి....

ఈశ్వరుడు బ్రహ్మను తలద్రుంచినపుడు తిక్కిన దేవ
తలు అడ్డుకొంగల్గిరా? కావున శివునినుపాసింపుము

ఆ బ్రాహ్మణునకు మ్రొక్క బహుదీవన లొసంగు

నాత్మశుద్ధి గలుగు నాతడైనఁ

గలుగు నన్ని కామి గంఠశోషయె నుమీ. వి.

అత్తశుద్ధి గలవాడైన బ్రాహ్మణునకు మ్రొక్కిన
పెక్కుదీవనల నిచ్చునే కాని కామికి మ్రొక్కినే కంఠశోష
తప్ప వేరొ ఫలము లేదు

క. భక్తికి మూలము జ్ఞానము

రక్తిగ గురు చెంతఁ జేరి రక్కొనినంతన

యుక్తిగ నెఱుకై తోచును

ముక్తికి నిలయమగు దారి మునుకొని వేమా!.

భక్తిమూలముగాఁ గలది జ్ఞానము గనుక గురువులభక్తి
తో నేవించి ముక్తి కిరవగుజ్ఞానము నొందుము

ఆ. బత్తి లేక లంజె పలుమారు పిలచిన

బత్తి గాదు లయపుమిత్తిగాని

మిత్తి చొరగ నిల్లు మ్రింగక పోవునా, వి....

భక్తిలేనిస్త్రీ మృత్యుదేవతయే కాని వేఱు గాదు అట్టి
దాని నిల్లు సేర్పినచో ఇంటితో కూడ మ్రింగి వేయును

ఆ. భక్తిముక్తి గలుగుభాగ్యంబు గలుగును

చిత్తమెఱుగుపడతి చెంతఁబతికి

జిత్త మెఱుంగనిసతిఁ జేరంగరాదుగా, వి....

చిత్తానుకూల యెచో భక్తిముక్తులు మున్నగునవి చేకు
ఱును లేనిచోఁ గలుగవు కావు చిత్తము నెఱుంగక స్త్రీని
కూడఁదగదు

ఆ. భక్తి యున్నచోటఁ బరమేశ్వరుండు

భక్తిలేనిచోటఁ బాపముండు

భక్తిగలుగవాఁడు పరమాత్ముఁడగునయా, వి.

భక్తియున్నచోటుననే పరమేశ్వరుండుండును గనుక
భక్తుఁడు పరాత్తుఁడు కాఁగలుగును

ఆ. భగము గోరువారె పలువురు గాన్పింతు

భగము గోరకున్కి జగతి లేదు

భగము గలుగువాఁడుభగవంతుఁడగునయా, వి.

లోకములే విషయాసక్తులే పెక్కురు గాన్పింతురు;
గాని ఇతరులు కానరారు

క. భల్లకము లోలి పాజ్జులు

యీలోకమునందు గుగుని నెఱుంగరు తమలో

ముల్లోకము లెఱిగినటుల

గొల్లున బొగడుకొనుచుండు గొనకొనివేమా!

కొందఱు ఎలుగుబంట్లవలె బలిసి ఈలోకములో
గురుని నెఱుంగ లేక తమ తామే పొగడుకొనుచుందురు.

ఆ. భవుడు చిత్రముగను భార్యల మోయును

అట్లు మోయగలుగు దిట్ట యైన

అతినివలెనే బూది యలఁచిన మెఱుంగగు, వి.

ఈశుడు భార్యను అసక్తుడైయ్యే వహించును అత
నితో సామ్యము గోరువాడును అట్టి నేర్పుగలిగిననే భక్తము
నలఁచికొనవలయును

తే. భోగభాగ్యంపునుఖములఁ బొందవచ్చు

రాగవైషమ్యముల నెల్ల దీగె దెంచి

వేగ మదియందు గురుభక్తి నాగనిమ్ము

యోగివరులకు దీటుగా నుండువేమ 1687

రాగద్వేషదులను నిర్జించి గురుభక్తిని అర్జించినచో
పెక్కుభోగభాగ్యములను అనుభవింపగలుగుదువు

తే భ్రాంతిచేతను మర్త్యులు భక్తి విడువ

భయదమౌ పుట్టుచావులు ప్రాప్తములగు

నిట్టినరులకు కష్టంబు లెట్లు తీఱు

గురుని సన్నిధి తీర్చునా కొఱతవేమ. 1688

భ్రాంతులై మర్త్యులు భక్తిని త్యజించి జననమరణముల
పాల్పడుదురు. ఇట్టివా రెన్నటికిని ముక్తులు కాలేరు.

ఆ. మంటలోహములను మ్రానుచీలయందు
 పటముగోడలందు బరగ నినుక
 బెట్టునంటునట్ల పెనఁగ్గుదేహము జీవి, వి....
 స్పష్టము

ఆ. మంటిలోనఁ బుట్టి మంటిలోనఁ బెఱిగి
 మంటిలో నె తిరిగి మనుజుఁ డాయె
 మన్నమంటిఁ గలుప మనుజుఁడే తత్త్వము, వి....
 మంటలోఁబుట్టి మంటలోఁబెఱిగి మనుజుఁడు కుదకు
 మన్న అయిపోవుచున్నాఁడు

ఆ. మట్టువెట్టి కోర్కె మదినిల్పి చూచిన
 గుట్టు మిగుల దానిగుణము దొరకు
 నట్టు నిట్టు చెదర నమరదు తత్త్వము, వి ...
 కోర్కెలను కుదించి పట్టి నిశ్చలమనస్కుఁ డైనఁగాని
 తత్త్వము అమరఁ జాలదు

ఆ. మరములోనియోగి మాయ లన్నియు గోసి
 ఘటములోన నున్నఘనుని దెలిసి
 మాటమాటకు గురు మఱువక తెలుపురా, వి.
 స్పష్టము

ఆ. మంత్రమొకటి చెప్పి మఱి దేవతార్చనఁ
 జేసి కరుణ తమకు జెందినగని
 వేదపఠనఁ జేసి వెఱ్ఱులై పోదురు, వి.... 1693
 మంత్రముల నుచ్చరించి దేవతలఁ బూజించి తాము

కరుణాశుర మైతి మనుకొని మనుజులు వెట్టివారై పోయెదరే
కాని కరుణాశురమాత్రము నిక్కముగా కాజాలరు

ఆ. మతిని గానలేరు మఱి బ్రహ్మమూర్తిని
మదిని గన్నవారు మహిని లేరు
వెదకి తనువులోన వేడ్కతో నెఱిగిన
యతఁడె యోగివర్యుఁ డంద్రు వేను. 1694

మాటలే గాని మదిలో నున్న బ్రహ్మము నెఱుంగ
లేరు ఎవరైనను తమశరీరమును శోధించి యందలి ఈశ్వరు
నెఱుంగఁ గల్గిరేని వారే యోగివర్యు లనఁదగుగురు

ఆ. మదమునలనఁ గలుగుమాటల మఱి బల్కి
ముచ్చునుద్దలనొగి మోసపుచ్చి
కానుగాఁ బెనఁగెడు కిష్టులము గురుఁడగు, వి....
మదజనితములగు మాటలతో దొంగ వేషమువై చిధనము
గుంజుకొనెడివాఁడు గురుఁడు కాజాలఁడు

ఆ. మదిఁ గలిగినపూజ మదనారి మెచ్చును
మనను నిల్పినంత మహితుఁ డగును
మనను లేనిపూజ మట్టిసమానము, వి.... 1696

మనస్థిమితము గలిగిన పూజ యైనచో శిష్యుఁడు
సంతసించి జనుని తరింపఁజేయును; కాని అట్లు గాజేని
అపూజ నిరర్థక మగును

ఆ. మనసులోఁగఁ బుట్టు మదికోర్కు లన్నియుఁ
గోర్కులందు ముక్తి కుదుగుపడదు

మనము బ్రహ్మమనుచు మది నెఱుంగఁగ లేరు, వి.

మనస్సులోనికోర్కెల నన్నింటిని రూపుమాపినఁగాని
కుదుటపడఁ జాలదు అట్లేన గాని మనస్సు బ్రహ్మము నొందఁ
జాలదు

ఆ. మనసునందు ముక్తి మఱియెఱుంగఁగ లేక

మనసుచేతఁదగిలి మాయ మైరి

మనసు తానయైన మర్తజ్ఞుఁ డగుయోగి, వి....

మనస్సులో నున్నముక్తి నెఱుంగఁగా లేక మనుజు
లనేకులు మరణించిరి కావున మనసులోనిమర్తము నెఱుంగ
వలయును.

ఆ. మనసులోనివాని మనసులోనె కలిసి

మనసులోనివాని మగ్గు మంది

మనసుఁ దెలియువాఁడు మర్తజ్ఞుడై యుండు, వి.

మనసులో నున్నవానిని మనస్సులోనే కలిసికొని తన్మ
యుడై తత్త్వము నెఱింగినవాఁడే బ్రహ్మము నొందఁగలు
గును

ఆ. మనసులోనె వుట్టె మాయసంసారము

మనసు విడిగె నేని మాయతోఁగను

మనసు నిల్పెనేని మహి దానె బ్రహ్మము, వి.

సంసారము మనోజన్యము మనస్సు విడిగిన సంసారము
విఱుగును కావున మనస్సును నిలుపుటయే బ్రహ్మ మనఁ
బడును.

ఆ మన్నుకుప్పు జేసి మంటిలో గోరాడి
మంటికుండ నంటి మఱిగి తిఱిగి
మన్ను మింటఁ గలియమఱియెందుఁబోయెనో,వి.
స్పష్టము

క. మని యుండెడిజగ మెల్లను
చనిపోయినవారిపుణ్య సత్కథ లెలమి
న్వినవలె మనవలె చనవలె
ననిమిషులకు నైన తెలియ దంత్యము వేమా!.

బ్రదికియున్నవా రెల్లను భుక్తిభుక్తులకు మూలములగు.
గతించినవారిచరిత్రములను వినవలయును చదువవలయును. అఱి
తిగా నడచికొనవలయును

ఆ మనసు వాక్కుకర్త మఱియేమి లేకయె
రాకపోక లేని రాజవీధి
పరఁగ హాని కలదె పరతత్త్వయోగికి, వి....

మనోవాక్కాయములకు అందక ప్రవృత్తి నివృత్తికూ
న్యూడగుపరాత్తునితో నైక్యము సెందిన యోగికి నాశము లేదు.

క మనసే మాయామృగమా
మన సేమిటి పైకిఁ గాని మఱిపోసీకా
మనసున మనసును జంపిన
మనసందే ముక్తి గలదు మహిలో వేమా!.

ముక్తికిఁ గాని సంసారాసక్తికిఁ గాని మనస్సే మొదటి
కారణ మగుచున్నది

ఆ. మన్ను పాఱఁ బట్ట మన కేమిలాభము

ధాన్యమట్లు చేయఁదగును గాని

ఘనునిలోప మెల్ల గారాదు విడువుము, వి....

ధాన్యమును పాఱఁబట్టిన లాభము గాని మన్ను పాఱఁ
బట్టిన లేదు గదా! అట్లే గొప్పవానిలోపముల నెన్నకూడదు.

ఆ. మన్ను మిన్నునంటి మహిమిఁద నొకకోట

కొమ్ము లమరియుండుకొనలు మిగిలి

దివ్వే లేనివెలుగు తేజరిల్లుచు నుండు, వి....

పృథివ్యాకాశముల నిండి మహదాకృతితో సమస్త
వస్తుగతమై బ్రహ్మము ప్రకాశించుచున్నది

క. మాటల మాటలు వచ్చును

మాటలనే కలుగుచుండు మఱిమంత్రంబుల్

మాటలపొందిక తెలిసిన

మాటలనే ముక్తికలుగు మహిలో వేమా!.

మాటలలోనే సమస్తము నిమిడియున్నది కావున

మాటపొందిక తెలిసినచో ముక్తియును సులభ మగును

ఆ. మాదిగ యనఁగనె మఱి తక్కువందురు

మాదిగయిల సురల మామగాదె

మాదిగకును బిడ్డ మనయరుంధతి గదా, వి....

స్పష్టము.

ఆ. మాయ నఱక మనుచు మాయ రోయక సాటి

సమముగ నరదేవ సభలయందు

నందఱు ఘనులైన హరునకు దా వేది, వి....

మాయ నరక మనియును మాయయందే జనులు
మగ్నులై పోవుచున్నారు అట్లు వారు కానిచో నందఱును
ఈశ్వరమయలే యైనచో నిక చోటుండునా?

ఆ. మోదమునను గురుముఖ్యులకరుణచేఁ

దొమ్మిదిస్థలముల దొడ్డునాయ

సర్వజీవుఁ డాయె సర్వంబు తా నాయె, వి....

సంతసముతో గురువుల ననుగ్రహమును సంపాదించి
నవరంద్రయితమగు నీశరీరబంధమును వదల్చుకొనఁగలిగినచో
సర్వమయత్వము నొందఁగలుగును

ఆ. మోహజలధిలోన మునిగి చచ్చుటె కాని

హరిపరాయణత్వ మనురఁబోదు

ముట్టిగురుని పాద మూలము నొందుము, వి

ఎన్నిదినములు శ్రమపడినను మోహమున మునిగి
చచ్చుటె కాని హరిపరాయణత్వము కలుగఁజాలదు

ఆ. మోహమనెడి బుద్ధి మూలంబు నెఱిగి తా

మోహరించి గురునిమోముఁ జూచి

మోహమందు ముక్తి ముక్కొను నిక్కము, వి.

మోహమనెడిబుద్ధిమూలమును కనిపెట్టి గురుని సేవించి
ముక్తిసొందుటకై ప్రయత్నింపుము.

ఆ. యోనియందు బుట్టి యుత్తమకులజుఁడై

బ్రహ్మకులమునందు బ్రదుకుచుందు,

బ్రహ్మ నఁజుగ లేక పడి చత్తు రీదె వింత, వి.

యోనిజనితజీవులే తామయ్యను సర్వోత్తములని బ్రా
హ్మణులమని చెప్పికొనుచు బ్రదుకుదురు ఎంత వింత!

ఆ. రద్దిమాని మనసు రాపాడి ధ్వనిఁ జూపి
ముద్దుగులకునాత్మ మూల మంది
నద్దు సేయకున్న సంసారి యోగియా, వి....

లేనిపోనియార్యాభటములఁ జేయక మనస్సును చిక్క
పట్టి యాత్మమూలమునఁ బాదు సేసి కేవలానందమును పొంద
వలయును

ఆ. రాకపోక లడచు రాజమార్గముఁ బూని
నాక మనెడిగుర్తు వీక నెఱిఁగి
సోకి బయలు మించ సూత్రంబు గాదొకో?, వి.

మనోవినిర్గమప్రవేశములను గుర్తించిచిత్తానమునందు
నెలకొల్పి ధ్యానించుట బ్రహ్మసాక్షాత్కారమునకు తగిన
సూత్రము

ఆ. రాకపోక లేని రాజమార్గములోన
నేకగూపు దలఁచి యెన్నుటగుదన
సోకి సోకి మాయ సొక్కించుటరుదురా, వి.

ప్రప్నత్తినిష్ఠత్తిరహితమైనపద్ధతిని భగవంతుని వీకరూ
పుగా ధ్యానించుచు మాయకు లోబడక మెలంగవలయును.

ఆ. రాజయోగమూని తేజమందుట ముక్తి
తేజ మందకున్న దేబెలె కద
మర్క మంత లేక మహి గురుఁ జూడుము, వి.

రాజయోగము నవలంబించియును తేజము నందఁజాలక
యున్నచో పట్టి తెలివిలేనివారలు గనుక గురువుల నాశ్రయించి
ముక్తుఁడవు గము

ఆ. రాజయోగమునను రాజత్వమును బొంది

రాజరాజు దొడ్డరా జనంగ

రాజయోగమున నె రాజశేఖరుఁ డాయె, వి....

రాజయోగము నాశ్రయించుటచేతనే రాజరాజుచక్ర
వర్తియయ్యెను రాజయోగమున సత్వరుఁడు రాజశేఖరుఁ
డయ్యెను

ఆ. రాజసంబుచేత రాజ్యభారం బందు

నోర్పులేనియాతఁ డుభయతఁ జెడు

నీటిపై న గుండు నిలుచునా మునుఁగక, వి....

రాజసమువలన రాజ్యమును పాలించుపట్టుల నోర్పు
లేనివాఁ డెందుకును గొరగాక యుభయత్ర చెడిపోవును

✓ ఆ. రాజసంబు జెంది రమణులపొందాస

పడెడువాఁడు గురుని ప్రాపెఱుఁగునె !

నిటులమరుగుయువతి విభుభక్తియెఱుఁగునా,వి.

రాజస్థభావముతో స్త్రీలపై నాసపడుచు తిరుగువానికి
గురుభక్తి కుదుటనేఱదు

ఆ. రూఢిగాను భక్తి రూపించి చెప్పిన

వాఁడె పరమగురుఁడు వసుధలోన

వేడి పరము గనుటె వేదాంతవేద్యము, వి....

భక్తిని నిరూఢిగా తెలియఁ జెప్పవాఁడే యుత్తమో
త్తముఁడగు గురువు కావున నాగురువును బ్రార్థించి ముక్తుఁడ
ఁగుము

ఆ. రూఢి మదిని మించి రొదవినఁ జాలక

కాఁడు జేర నేమి ఘనము గలుగు

వీటిలోన రవము విన్నంద వినుచుండు, వి....

మనస్సును మించి శబ్దమును కనిపెట్టఁజాలక శక్తకాన
ములో తిరుగాడుచున్నంతమాత్రాన నేమియు నాధిక్య మల
వడదు

ఆ. లజ్జలజ్జ యనుచు లలనల మీఁదికి

లజ్జ విడిచి తిరుగు లావరియయి

లజ్జ తెలిసె నేని లలనలఁ దాఁకునా, వి.... 1723

లజ్జ యని పలుకుచునే స్త్రీలఁ గోరి పైఁబడుచుందురు.
ఎంతటిమూర్ఖులు నిజముగా లజ్జగలవా రిట్లు చేయుదురా ?

ఆ రోగియైనవాఁడే రోగి నెఱుంగును

రోగి నరసి చూచి రూఢిగాను

రోగి కిడినవాని రాగి బంగారమా, వి.... 1724

రోగియే రోగి నెఱుంగును కావున నెందును సమా-
నుఁడే సమానుని కనిపెట్టఁజాలును

ఆ. లేడులేడనినను లేడు లేనే లేడు

కాఁడు కాఁ డటన్న గానెగాఁడు

తోడుతో డనినను దోడనే తోడగు, వి....

దైవము మనుజుల మనోధర్మము ననుసరించి లేడన్న వానికి లేకయు కాడనినవానికి కాకయు తోడనినవానికి తోడ్పడియు వచ్చుచుండును.

ఆ. లోకమందుఁ బుట్టి లోకమందె పెరిగి
లోకవిభవ మోర్వలేక జనుఁడు
లోకమందు జవికి లోఁబడి చెడిపోవు, వి....

లోకములోఁ బుట్టి అందే పెరిగి యిచ్చట వారిసంపదల నోర్వఁజాలక విషయాసక్తులై చెడిపోవుచుండురు.

ఆ. లోకములకు గురువు లోకులకును గురు
వదియుఁ దెలిసి మోక్షమందఁ గోరి
గురుని గనక సరకకూపముఁ జెందును, వి....

లోకములకును లోకులకును గురువే మూలాధారము. అట్టిగురుని ఆశ్రయింపనివాఁడు అధోగతిపాలగును

ఆ. లోను జూచినతఁడు లోకంబు లెఱుగును
బయలఁ జూచినతఁడు పరమయోగి
తన్నుఁ జూచినతఁడు తా నొను సర్వము, వి

అంతస్సును కనిపెట్టినవాఁడు అఖిలమును కనిపెట్టఁజాలును కావునఁ దన్నుదా నెఱుగఁ బ్రయత్నింపుము.

ఆ. పట్టిమమతఁ జిక్కి వావివరున లంచు
దిక్కపట్టి నరుఁడు తిరుగుఁ గాని
యొక్కడితలిదండ్రు లేమియుఁ దన కేల, వి.

నిరర్థకమగు మమత్వమునకు లోఁబడి వావులని వరుస

అని నడుఁడు తిక్కపట్టి తిరుగుచుండునే కాని తలిదండ్రుల
తత్వము నరయ జాలఁడు.

ఆ. వక్షమందు గురుని వర్ణించి చూడరా

రక్షకత్వమునకు రాచబౌట

అక్షమాల జపమె యనని దొంగలరీతి, వి....

హృదయస్థితుఁడగు దైవమును గుర్తించి తదక్షరత్వ
మును ధ్యానించి ముక్తుఁడ నగుము

ఆ వాక్కుశుద్ధి లేక వైపగుదండాలు

ప్రేమ గలిగినట్లు పెట్టనేల

నొసల భక్తి గలదు నోరుతోఁజేలయా, వి ...

వాక్కుద్ధియనునది ఇసుమంతయును లేక దొంగదండ
ములఁ బెట్టుచు లోకముల వంచించువారిని చేరఁబోకుము

ఆ. వాక్కువలనఁ గలుగు నరమగు మోక్షంబు

వాక్కువలనఁ గలుగు నరలు ఘనత

వాక్కువలనఁ గలుగు నెక్కు డై శ్వర్యముల్, వి.

మాటవలననే మోక్షము ఘనత యైశ్వర్యము మున్నగు
నవి యన్నియును గలుగును

ఆ. వాక్కునందు గురువు వక్తృత్వము గురువు

చీకటినటు గురుఁడు చిక్కియుండు

అఖిలమునకు గురువె యాధారమై యుండు, వి.

వాక్కులకు వక్తృత్వమునకు అంధకారమునకు దానిని
పోగొట్టుటకు ఇంతయేల సమస్తమునకు గురువే మూలాధార
మని వస్తుము.

ప్రపంచస్వభావ పద్ధతి.

ఆ అండములను బుట్టునలరు ప్రాణులు కొన్ని
బుద్ధుడమాలఁ బుట్టు పురుగులెల్ల
స్వేదములను బుట్టు జీవులు కొన్నిరా, వి....

ప్రపంచమునందలి ప్రాణులు అండజము అని స్వేద
జము అని బుద్ధుడజము అని యనేకవిధములుగా నున్నవి

ఆ. అందెయింద్రజాల మయ్యె లోకంబు లై
మించె నొకటికొకటి మింటియందు
తన్నుఁ దానె జూడ తలపులు మఱచెను, వి....

ఇట్టి యీ ప్రపంచమునందె మాయ పుట్టి యద్దాని
యందు ఒకటి నొకటి మించియుండును

ఆ. అన్నిజాతులకును నాధార మైనట్టు
లున్నసాన గాది మన్నెబుఱుల
నెన్నిజన్మములను నెక్కడ గానము, వి.... 1742

సమస్తమునకు నాధార మైయుండు రని వినునట్టి సాన
గాదిబుష్పిగణము ఎచ్చటఁ జూచినను కౌనఁజాలము

క. అరిషడ్వర్గంబులచే
నరు లెల్లను జిక్కి సొక్కి నైజము విడకే

యరుగుదురు గాక యెఱుంగక

మఱుగై నది బ్రహ్మనునుచు మహిలో వేమా!.

అరిషడ్వర్గమువలన మనుజులు మత్తిలి యభిమానము
ఎహించెదరే గాని బ్రహ్మము నెఱుంగ లేరు.

ఆ. అరుణ నుదయసంఖ్య నస్తమానపు సంఖ్య

జననమరణసంఖ్య జాతీసంఖ్య

దీని నెఱిగి యోగి ధీరుడై యుండును, వి....

సూర్యోదయ సూర్యాస్తమయాదులు పెక్కులగుటఁ
గని దేహ మనిత్య మని ధీరత ఎహింపవలయును

ఆ. ఆల్లివంకవార లాత్త బంధువు లైరి

తల్లివంకవారు తగినపాటి

తండ్రివంకవారు దామాదు లైరయా, వి ...

సులభము

ఆ. ఆల్లివంచలేక యధమతి నొందుచు

వెనుక నుంటిననుట వెఱ్ఱితినము

చెట్టుముదురునేని చిదిమిన బోవునా?, వి.... 1746

భార్యను స్వాధీనముఁ జేసికొనఁజాలక వెనుకఁబడుట
తెలివితక్కువ యగును గావున లోటుతమండియే యత్నింప
వలయును.

ఆ. ఆలు రంభయైన నతిశీలనతి యైన

జారపురుషుఁ డేల జాడ మాను

మాలవ్వాడ కుక్క మఱిగిన విడుచునా, వి....

శ్రీ లెంతటిగుణవతులైనను ఏమటియుండరాదు.

౩ ఇచ్చి పుచ్చుకొన్న హితులును మనుచులు

తగ్గు లేక యెల్లు దామరవలె

కాచి పూచి పండి కడు రమ్యమై యుండు, వి.

సంబంధబంధుత్వాల నిచ్చి పుచ్చుకొన్నచో దామర
తంపవలె నల్లుకొని రమ్యముగా నుండును.

ఆ. ఇలను శూద్రులౌట నెఱుంగరు మొదలను

మనను నతనివీ ద మరులుకొల్పి

కొల్వఁగారొ ద్విజులు కోటానుకోట్లుగా, వి....

పుట్టుకలో తాము శూద్రులౌట నెఱుంగరు; కాని
మనస్సు నెల్లప్పుడును ద్విజత్వభావన జేయుటచేత ద్విజులగు
చున్నారు

ఆ ఇల్లు కల్లఁ జేసి యిహము పరముఁ జేసి

దీనవృత్తిచేత దిరుగుచుండి

భక్తి కలిగియున్న ఫలమేల లేకుండు, వి....

ఇల్లు గుల్లఁజేసి వృద్ధుడై దీనవృత్తితో తిరుగుచు భక్తి
లేక యున్నచో కొంచె మైనను ఫలము లేకుండును

ఆ. ఈకె లంటఁ జేసె దోకలంటగ జేసె

గోక లంటఁజేసె లోకమునకు

మానరిత్యుణంబు మర్యాద యని తెల్పు, వి....

దేవుడు మనుష్యులకు మానసరిత్యుణమే మర్యాద
యని తెలుపుటకు తనసృష్టిలోనిజంతువులకు ఈకలు లోకలు
కోకలు మున్నగువానిని సృజించెను.

క. ఈఘననూత్ర మెఱుంగుము

నీఘటమున శివుఁడు జేరి యిరవుకొనంగా

నేఘటపటముల కందక

తా ఘనుఁడై యాడుచుండు తథ్యము వేమా!.

శరీరమునందే ఈశ్వరుఁడు నివసించి ఘటకుసూలాది
విషయగమ్యుఁడు గాక యున్నాఁడని యెఱుంగుము

క. ఈచెవిగొఱగక నొల్లరు

వాచవులకు విందు మన్నవాక్యంబులచే

పూచను బడుచులు వెఱచెను

ఆచందము లాయె జగము లన్నియు వేమా!.

ఉపదేశవాక్యములను వినిక యుపనిషత్సారమును గ్రోల
గోరి వ్యర్థు లగుచున్నాఁ

క. ఈతనువునందుఁ జూచిన

నేతనువుల కింతె యనుచు నెదిరిని దున్నుం

జూతురు లోఁగాఁ జూపున

నాతురముగఁ దపను లెల్ల నమరఁగ వేమా!.

సమస్తమును ఆత్మశరీరసాదృశ్యమునఁ బరికించుచు
దన్ను నెదుటిని జూచుటయే తపస్విజనలకు లక్షణము

ఆ. ఉత్తమోత్తముఁడగు నుర్వి తత్త్వజ్ఞుఁడు

మహిమజూపువాఁడు మధ్యముండు

వేషధారి యుదరపోషకుఁ డధముండు, వి....

తత్త్వము నెఱిగినవాఁడు ఉత్తముఁ డనియును మహిమఁ

బ్రదర్లిం చెడివాడు మధ్యముఁ డనియును దాంభికుఁ డధముఁ
డనియు నెఱుంగుము

ఆ. ఉదకమందు మొసలి యుబ్బి యేనుఁగుఁ బట్టు
మతక మేమొబయల మొసలబోదు
ఎఱుక నుఱుగుఁ దెలిసి యేకమై యట్లుండు, వి.

నీటిలో మొసలి ఏనుఁగును పట్టి కదలనియని యట్లులే
విజ్ఞానమువలన మనస్సును బట్టి మఱగనియక యైక్యము నొందిం
పవలయును

ఆ. అనయ మీను బాపి యనలంబుఁ జల్లార్చి
గోచి బిగియఁగట్టి గోపమడచి
ఆన విడచెనేని సతఁడు దా యోగియా, వి....

ఈర్ష్య కామము క్రోధము మున్నగువానిని విడచు
వాఁ డందఱకంటె ను తముఁడు

ఆ. అన్నము తిను వేళ నాత్మగుచుల గోరు
మదియు నాల్కసెప్ప నడుగుచుండు
ఆత్మకు తృణమైన నయ్యయో యనరాదు, వి.

భోగముల ననుభవించు కొలఁదిని సంతృప్తి కలుగక
ఆశయే పెరుగుచుండును కనుక ఆత్మకై (మనస్సుకై) దయ
పడరాగు

ఆ. ఆశకన్న దూఖి మతిశయింపఁగ లేదు
చూపు నిలుపకున్ననుఖము లేదు
మనను నిలుపకున్న మఱి ముక్తి లేదయా, వి.

అశకంఠే దుఃఖమును నిశ్చలత్వముకంఠే సుఖమును
మనస్థిమితముకంఠే ముక్తియును వేటుగా లేదు

ఆ. ఆశగననివాని నాశ్రయింపఁగ రాదు

ఆశ దీర్ఘవాని నడుగవలయు

ఆశ గలుగునంత కమలుండు గాఢయా, వి....

అదర మీయనివాని నాశ్రయింపక అదర మిచ్చి
కోర్కె దీర్ఘవానిని అడుగవలయును

ఆ ఆశ గోసీవేసి యనలంబు చల్లార్చి

గోచి బిగియఁగట్టి కోప మడచి

యాస విడుచువాఁడు నగు నిల యోగిగా, వి.

విషయములపై గలయభిలాషను పో నడచి కోపము
మున్నగువానిని రూపు మాపి నిరీహుడై యుండువాఁడు త్త
మయోగి యగును

ఆ ఆశచేత ధనము నార్జింపఁగా నేల

మట్టి క్రిందఁ బెట్టి మఱవనేల

ధనము పోవువెనుక ధర్మంబు తలఁతురు, వి....

అశతో ధనముఁ గూడబెట్టి మట్టిలో పాతి ఏల
మఱువవలయును కావున నాశయే పరిత్యజింపఁదగినది

ఆ ఆశచేత మనుజు లాయువు గలనాళ్లు

దిరుగుచుండు భ్రమలఁ ద్రిప్ప లేక

ముఱికిభాండమందు ముసరు నీఁగలభంగి, వి.

విషయాభిలాషచేత బ్రదికినన్నినాళ్లును మనుజులు
ముఱికికుండపై నీఁగలు ముసరినట్లుండురు

క ఆశను విడువనిజీవికి

క్లేశము విడిపింప దరమే కేశవునకు నా

యాశాపాశము లెల్లను

రోసిన క్లేశంబు విడుచు రూఢిగ వేమా! . 1764

అశను త్యజింపనివానికి కేశవునంతవాని కైనఁ గాని
ముక్తి దుర్లభ మనియును విడిచినచో క్లేశములు వదలు నని
యును భావము

ఆ. ఆశపాపజాతి యన్నిటికంటె నా

యాసచేత యతులు మోసపోరె

చూచి విడుచువారు శుద్ధాత్ము లెందైన, వి....

అన్నింటికంటెను అశయే పాపజాతి కావున సదా
మోసపోక తత్త్వము నెఱింగి త్యజించువారు ధర్మాత్ము లనఁ
దగుదురు

ఆ ఆశపాశము మొదలంటగా దెగఁగోసి

పారవేయకున్న ఫలము గలదె

కొక్కుబోసులోనఁ జిక్కినచందము, వి.... 1766

అశ యొకపాశము (బంధము) వంటిది కాన దానిని
మొదలంట కోసివేయనంతవఱకు బోసులోని పందికొక్కునకు
వలె విముక్తి కలుగజాలదు

ఆ. ఆశపాశ మెల్లఁ గోసి వేసినవాని

చిత్త మెప్పుడు గురుని చేరియుండు

మోహపాశ మున్నమోక్ష మెక్కడిదయా?, వి.

అకాపాశమును ఛేదించి గురుసేవ జేయుచుండుము
అట్లుగాక మోహమునఁ బడితివా ఇఁక మీఁద మోక్షమే నీకు
దుర్లభ మగును

ఆ. ఆశ యనెడిత్రాట నఖిలజంతువు లెల్ల
కట్టువడెను గాని నిట్టలమున
జ్ఞాన మనెడి చురియుఁ బూచి కోయఁగనైతి, వి.
అకాపాశముచేత సమస్తజంతువులును బద్ధములై యుం
డుటను పరికించియు జ్ఞానమును కత్తితో కోయలేక పోయితిఁ
గదా !

ఆ. ఆశయనెడి దాని కోసి వేయఁగ లేక
మోసబుద్ధివలన మునుఁగువారు
కాశివాసులై నఁ గనఁబోరు మోక్షము, వి....
అకాపాశమును వదల్చుకొనఁజాలక మోసపోయియుం
డెడివారు కాశికి పోయినను ముక్తికొందఁజాలరు

క. ఆశయె యిహపరసౌఖ్యవి
నాశము భవబంధములకు నయముగ తానే
యీశుని గనుఁగొన నీయదు
ఆశవినాశంబె పరమదవనిని వేమా ! 1770

ఇహపరసౌఖ్యములను వస్తుచేయును భవబంధముల
గల్పించును నశింపజేయును కావున ఆశ మంచది కాదు.

ఆ. ఆశలనెడిత్రాళ్ల నఖిలజనంబులు
కట్టుపడుచు ముక్తి గానరైరి

జ్ఞానఖడ్గమునను ఖండింపరాదొకో, వి.... 1771

జనులు మూర్ఖులు కాకపోయినచో తెలిసియు ఆకా
పాశములను జ్ఞానఖడ్గముచేత నేల తెగవ్రేయక యుందురు.

ఆ. ఆశ లుడుగఁ గాని పాపముక్తుఁడు గాఁడు

ముక్తుడై నఁగాని మునియు గాఁడు

మునియు నైనఁగాని మోహంబులుడుగవు, వి.

ఆశ లుడిగినఁ గాని పాపవిముక్తుఁడు కాఁడు. ముక్తుఁ
డైనఁగాని మోహదులు నశింపవు

ఆ. ఆస పాపజాతి యైహికంబుల నెల్ల

ఆసచేత నెవరు మోసపోరు

చూచి విడుచువారు శుద్ధాత్ము లవనిని, వి....

పాపజాతిలో మేటియైనది యాశ దీనిని పరికించి విడిచి
పెట్టెడివారే యుత్తములు

ఆ ఇంత వగవ నేల యేకాంతబుద్ధిని

హరిహరాదులందు నాసలుడిగి

వాసన దెలిసినవాఁడెవో బ్రహ్మము, వి1774

పెక్కువిధములఁ బరితపించుటకంటె హరిహరాదిభేద
బుద్ధిని ఆశను పరిత్యజించి వాసనాతత్త్వమును కనిపెట్టినచో
ముక్తుఁడు కాఁగలఁడు

ఆ ఇంద్రపదవి గోరి యింపుగా యజ్ఞముల్

కలిమిచేతఁ జేసి కాములైరి

పరమయోగ మూని పట్టుగ లేమిని, వి.... 1776

యోగమును పట్టజాలక కొందఱు ఇంద్రపదవిని
గోరి యజ్ఞములను చేసి కామకులై పోవుచున్నారు

క. ఇది నాకుఁ జాల దనుచును

మదిలో దా నెపుడు దలచి మమతగను మతిం
పొదలుచు విడువం జాలని

దిదియే సంసారబీజ మనబడు వేమా । 1776

ఉన్నంతతో తృప్తిబొందవలయును అట్లు గాక ఎంత
వచ్చినను చాలదు చాలదు అని ఆసంతృప్తితో నుండుటయే
సంసారమునకు మూలకారణము

ఆ. ఇదియె పరమటంచు మదికి దోచిన జాలు

మనను చెదరుకోర్కె మట్టుపఱచి

సుధను గ్రోలువాఁడు నుడిబడి చచ్చునా, వి.

తా ననుభవించునదియే యాత్మమ మనుకొని మనస్సును
చెడరిపోసిక ఆత్మబోధామృతమును గ్రోలువాఁడు ఎప్పటికిని
మృతుఁడు గానేరఁడు

ఆ ఎక్కుడైన యాశ లినుమడియై యుండఁ

దిక్కపట్టి నరుఁడు తిరుగుచుండు

కుక్కవంటియాస గూర్చుండ నీచుడు, వి....

అకలు మనుజుని పికాచములవలె చుట్టుకొని త్రిష్పచు
న్నందున నరుఁ డిట్లు భ్రాంతుఁ డగుచున్నాఁడు

ఆ. ఎక్కువయును దక్కు వెటువంటివారికి

తనువు సతముగాదు తధ్య ముఱియ

నెఱిగితిరుగ లే రి కేనునవచ్చును, వి.... 1779 .

ఘనత్వాల్పత్వములు ఎంతవారికైనను గలవు కావున
అందులకై విచారింపరాగు

క. కన్నెల నవలోకింపఁగ

జన్నులపై దృష్టిపాఱు సహజం బిలలో

కన్నులకింపగుదృష్టిని

తన్నెఱుఁగుట ము క్తికిరవు తగునిది వేమా'1780

కన్నెలఁ జూచినంత మాత్రానఁ జన్నులపై దృష్టి
తగులును

ఆ. కమలభవుఁడు సేయుఁ గడుసృష్టి యందును

హరిభరించు చంపుహరుఁడటండు

మూర్తు లిందలైన మూల మొక్కటియెఱా,వి.

బ్రహ్మ సృజించు ననియును హరి పోషించు ననియును
హరుఁడు నకింపఁజేయుననియు నందురు; కాని విచారించిన
చో నీముగ్గురు నొక్కరే యని యెఱుంగఁగలవు

ఆ. ~~శక్తి~~ ~~హారగిరి~~ కన్నులు ముకుళించి

బిజ్జబిగిసి యుండు బీదయోగి

మేఁకపోతువలెను మెఱమెచ్చులకు నయి, వి....

చలిదిలన్నముఁ దిని కన్నులు మాసికొని మేఁకపోతు
పలె దిగిసికొని మెఱమెచ్చులకై యోగుల మని కొందఱు
వేకులు కూర్చొని యుందురు

ఆ. కలిగినట్టులుండు కలుగక యుండును

మఱియు లేక యుండు మఱియుఁ గలుగు

నాశకొలఁదిని శిఘ్రఁ డందించుచుండును, వి....

పోషణ లేనివానికాపురము నిరర్థకము

ఆ. కాసి మధుర కంచి గయప్రయాగలు నేతు

వాసతోడ వీనివనతి తెలిసి

వాసన నెఱుంగక వట్టి వెట్టివిధంబు, వి....1786

వాసనను గమనింపక కాశి కని గయప్రయాగాదుల
కని తిరుగుట వ్యర్థము

- ఆ. కాశియాత్ర జేసి గాసిపడుటే కాని
మోస మగును దాన ముక్తిలేదు
పాశముడుగఁ బూన ఫలమె యాకాశియా, వి.
కాశియాత్ర కనిపోయి కష్టములపా లగుటయే కాని
అందునఁ గొంచె మైనను ముక్తి లేదు
- ఆ. కుక్కయే మెఱుంగును గురులింగదేవర
నక్కపో తెఱుంగునె యొక్కప్రాద్దు
మొక్కఁడీడికెపుడు మోక్ష మందఁగ నానొ,వి.
ఏచులు అధికుల నెఱుంగఁజాలరు కుక్క గురుదేవర
నెఱుంగునా ? నక్కకు ఒక్కప్రాద్దు తెలియునా ?
- ఆ. కోమటికి దురాశ కొండలు వాములు
చందనంబు సోన చంద్రకళలు
అశకు మితి లే దిక్కడ గతి లేదు, వి....1789
కోమటి అశకు మితి లేదు అశకు తగినయర్థము యుం
డదు కావున అశ నిర్ధకము
- ఆ. కోమటి నిష్ఠలు గుఱికిరా వెన్నడు
లోభిగుణముచూడ రూఢియగును
బలిని దాసరి కిడఁ బాలువడ నగునొకో, వి....
కోమటిచేష్టలు (ఇచ్చకపుపనలు) ఎప్పటికి సఫలములు
కానేఱవు; కాని లోభము మాత్రము ప్రకట మగును
- ఆ. చిత్తమనెడివేరు శిథిలమైనప్పుడే
ప్రకృతి యనెడిచెట్టుపడును పిదపఁ

గోర్కులనెడి పెద్దకొమ్మ లెందునుగదా', వి.

మనోమూలము కిథిలత నొందినవెంటనే మాయావృక్ష
ము కూలును మొదలుకూలిన పిమ్మట ఆకాశాఖలు ఎట్లు నిలువఁ
గలవు ?

తే. చిత్తవృత్తులు మదియందుఁ జేరనీక

రిత్తబయలున గుఱి మించి రేయి బవలు

మత్తుఁడై యుండువాఁడెహమాన్యుఁ డరయ

నత్తఁ దెలిసియె దరిజేర సరవివేమ. 1792

వికల్పములను మనస్సులోనఁ బుట్టసేయక చిత్స్వరూప
మును ధ్యానించుచుండువాఁడే యుత్తముఁడగుయోగి యని
యెఱుంగుము

క. చక్కెర గలిపి తినంగా

ముక్కినతవుఁ డైన లెస్స మోహము గదుర

నైక్కుడు బాసినయైన

న్నక్కువగను దివ్యభామ మహిలో వేమా !

చక్కెర గలిపినచో ముక్క తవుడును ప్రియమైన
యట్లే మోహముఁగలిగెనేని దానీదియును దివ్యభామవలె
కాన్పించును

ఆ. చదువులందు రాజపదవులందును పాడి

మొదవులందు స్త్రీలపెదవులందు

నాశ లుడిగినట్టి యయ్యలు ముక్తులు, వి....

చదువు లుఱ్ఱోగములు సంపదలు మున్నగువానిపై
సఖిలాప లేనివారే నిక్కమగు ముక్తులు అని తెలిసికొనుము.

క. చనువారెల్లను జనులం

జనిపోయిన వారివుణ్యసత్కథలెల్లన్

వినవలె గనవలె మనవలె

ననిమిషులకుఁ దెలువఁగూడె దంత్యము వేమా !

చనిపోయిన మహానుభావుల చరిత్రమును పఠనపాఠ
నాదులవలన సర్వదా ననుకరించుచు సాధారణులు ముక్తులగు
టకై యత్నింపవలయును

ఆ. ఛరికతోడఁ గోయఁ బొప్పడునే గాని

దానిపిడిని గోయ తరమె నీకు

తెలివి లేక మేనిబల మేమి చేయును, వి....

కత్తితో కోయవచ్చునే గాని పిడితో వీలలేదు ఇట్లు
లేజ్ఞానబలమున జయింపవచ్చునే గాని అదిలేని దేహబల
ముతో ప్రయోజనము ఇసుమంతయైనను లేదు

ఆ. జననమునకు మున్ను జననిగర్భములోన

మునుపు జేసినట్టి ముష్కరంబు

ననుభవించి యునికి నాశలు విడువరు, వి....

పుట్టుటకు ముందుగా తల్లిగర్భములో తానదివఱకు
చేసినకర్మఫలమును పూర్ణముగా ననుభవించియును మఱి
నాశలను త్యజింపరు గదా !

క. జన్మము నెత్తినమనుజుఁడు

చిన్మయపరిపూర్ణమహిమఁ జిత్తము నెఱుంగన్

దన్మయత నొంద నేర్పును

చిన్మయుఁ బరమేశు మదిని జేర్చును వేమా !

జనుఁడు చిత్త్రపపుమహిమము నెఱిగినచో కైవల్యము
నొందఁజాలును

ఆ. జాతివార లెల్ల జాతివిద్యలు నేర్చి
జాణలైరి మీఱి జగతిలోన

బ్రహ్మణులనువారు బ్రహ్మము నెఱుంగరు, వి.

ఉత్తమజాతివార మనుకొనువారందఱును పలువిధము
లగు విద్యల నేర్చి గొప్పవార మనుకొంగురే గాని బ్రహ్మము
నెఱుంగఁజాలరు

ఆ జిహ్వ రుచుల గోరు జీవించునంతకు
సతియుఁ బతియుఁ గోరు సుతులధనము
హవ్యసహుఁడు చూడ నందఱు గోరును, వి.
జిహ్వరుచియును, సతి బతినీ, సుతులు ధనమును, అగ్ని
హవ్యమును గోరుచుందురు

ఆ. జిహ్వలంపటంబు జీవనంబై యుండు
జిహ్వలంపటంబై జీవపోష
జిహ్వచేత నరులు చీకాకువడిరయా, వి....1801
జిహ్వలంపటము పోఁగొట్టికొన నలవి గానిది గాననే
నరులు అనేకవిధములగు కష్టములకు పాల్పడుచుందురు.

ఆ జీవము దెలిసినఁ జెలఁగి మది చలించు
దైవ మగువడినను దగులు బుద్ధి
దీప్తభానుని గని తిమిరంబు నిలుచునా, వి....
జీవస్వరూపముఁ దెలిసినచో మనస్సు కుదుట పడును.

పిమ్మట దైవ మగుపడును నూర్య నేడుట బడుచీఁగటులవలె
పిమ్మట బంధములు తొలఁగించును

క జీవాధారము నీరము

జీవాధారంబు గాలి చెలఁగుచు నుండున్

కావలసిన నవి యొక్కరి

యీవిని కోరకయె చిక్కు నిలలో వేమా! 1803

పరమేశ్వరుని జీవదయాశుత్వము నేమని కొనియాడఁ
గలము సమస్తజీవములకు నాధారములై నిరములను ఇతరా
పేక్ష లేక చిక్కునట్లు చేసి యున్నాఁడుకదా!

క. ఎక్కడినుతు లెక్కడినతు

లెక్కడి బంధువులు సఖులు నెక్కడిభృత్యుల్

దొక్కువడి పోవువేళలఁ

జక్కటికిని నెవరురారు సహజము వేమా! 1804

సతీసుతులు మున్నగువా రందఱును బ్రతికినంతవఱకే
కాని చనిపోయినపిమ్మట వచ్చెడివారు కారు

ఆ ఏది కులము నీకు నేది స్థలంబురా

పాదుకొనుము మదిని పక్కమెఱిఁగి

యాదరించుదాని నవలీల ముట్టరా, వి 1805

నియంత నిజ నికులస్థలాదులను గూర్చి చర్చించడము
విషయ వాసనపోయి వైరాగ్యము గలుగును. పిమ్మట నిశ్చ
యని జేరఁ గలుగుదువు.

ఆ ఏమి కొంచు వచ్చె నేమి తాఁ గొనిపోవుఁ
బుట్టువేళ నరుఁడు గిట్టువేళ
ధనము లెచటి కేఁగు తా నేఁగు నెచటికి, వి.

మనుజుఁడు బ్రదికినన్నిదినములును లేనిపోని ఆశలచేతఁ
దిరుగుచుండునే కాని పోయెడువాఁడు ఒక్కటియును
వెంట రాఁబోదు.

ఆ. ఒక్కతచువున కిలఁ బెక్కుపాట్లను బడి
పెక్కుదినము లెల్ల ప్రేలి ప్రేలి
అగ్నిలోనఁ బడునొ యలనక్కపాతొనొ
తెలియుమయ్య యిఁకను దీని వేమ. 1807

ఈతుచ్చశరీరమునకై ఇన్నిపాట్లు పడి ఎన్నిదినములొ
నోటికొలది ప్రేలుచుందురు కాని దీనిని ఎప్పుడో యొక
వాడు నిప్పువారినో నక్కలవారినో ప్రేయుదురు

తే. కచముఁ గక్ష్యంబు నోరును గనులు మేను
నాభియును బాహుమూలంబు నాతి కెపుడు
నోర్వఁ దగనట్టిగాలుతో నొప్పుచుండు
నింతకే యేల నింతిపై భ్రాంతి వేమ. 1808

స్త్రీయని భ్రమయే కాని కచకుచాదులకుండలి దుర్గం
ధమును కొంచె మైన ఏలనో విచారింపరు గదా !

తే. కండ లెముకలు నెత్తురు గలిగి తచువు
మూత్రమలములతో నుండు ముట్టరాక
కాయజుని బాణమం చాన గల్గఁ జెడును

ఆస బాపెడివిధమును సరయు వేమ 1609

నెత్తురు మలము మూత్రము మున్నగువానితో నిండిన
ఈమరుగుగుంటను మనఃధర్మాణమని మూర్ఖుడై మనుజుఁడు
మెచ్చుకొనుచుండును

ఆ. కడుపులోని మలము కడమవి యెముకల

కలది మాంస మింత కప్పుతోలు

మలము నెత్తిమీఁద మానెట్టు కలుగురా, వి.

ఈశరీరములో నేమున్నది? మలము నెత్తురు ఎముకలు
మాంసము పైని తోలు ఇట్టిదానికై జనలు ఎట్లు వలతుతో
కదా!

ఆ. కడుపులోనిరోత కడు నోటియెంగిలి

కడగ వశమె బ్రహ్మకొడుకునకును

సత్యమున్న గొంత జగతిపై సిద్ధించు, వి....

నిజముఁ బరికించినచో కడుపులోను నోటిలోను నున్న
మలమును కడగి వేయఁజాలరు గదా! కావున వీరి శుద్ధతలోఁ
గొంచెమైనను సత్యము లేదు

✓ఆ. కన్నెదానిమేను కస్తూరివాసన

ముసలిదాని మేను ముటికి కంపు

వయసు దానిమేను వర్ణింప శక్యమా, వి....

మనుజులు విషయాసక్తులై కన్నెది కస్తూరివాసన
యనియు ముసలిదానిమేను ముటికీకంపు అనియును చెప్పు
చుందురు

క. కాలములనుహిమ దెలియక

వాలాయము నిత్య మనుచు వరలుదు రింతే

యేలనొ కాలము దెలియరు

వాలాయము జాటుచుయ్య వనుమతి వేమా!

కాలముయొక్క తత్త్వము గనిపెట్టఁ జాలక నిత్య
మనుకొని దుర్విషయములఁ జిక్కి మూర్ఖులై నశించుచుందురు.

ఆ. కాలవశముఁ బట్టి కర్తజీవిగణంబు

మత్తులగుచు నుండి మఱచినారు

మత్తులై నజనుల మనసేటి మనసయ్యా, వి....

కాలమునుబట్టి కర్తగణమును మత్తులై మెలఁగుచుం
దురు అట్టివారు ప్రశంస్యలు గారు

ఆ కాలిసంకెలయగు గరిచుతోఁ దనభార్య

చేతివిడిచి కట్లు శిశువులెల్ల

సరిపడచెఱసాల సంసారకూపంబు, వి ... 1815

భార్యాపుత్రాదులు సంకెలలును సంసారము చెఱసాల
యనని తెలిసికొనుము

ఆ. కై వువస్తువులను గాంక్షించి నేవింప

కానిపను లొనర్చు మేలెఱుంగక

అట్లుపూనువారి నధము లటందురు, వి....1816

మత్తువస్తువులను తినినచో నశివి గానిపనులను చేయఁ
బూనుకొని యుందురు అట్టివారిని గౌరవింపరాదు

ఆ. జన్మముల నీకెన్ని జన్మంబు లెత్తును

కర్మధర్మములకు గణన యెంతో

కర్మధర్మములను కడతేటలేరయ్యా, వి 1817

ఎన్ని జన్మములనైనను నిట్టులు స్వకృతకర్మధర్మముల
ఫలము లనుభవించుటకై పుట్టుచునే యుండవలయును గనుక
కర్మవలన గడతేటజాలరు

ఆ. జన్మ నదలి వేరు జన్మంబు లెత్తంగ

కర్మధర్మములకు గణన గలదె

కర్మధర్మములను కడతేటవచ్చునా, వి 1818

స్పష్టము

క. ధన మెచ్చిన మర మెచ్చును

మదమెచ్చిన దుర్గుణంబు మానక హెచ్చున్

ధన ముడిగిన మద ముడుగును

మదముడిగిన దుర్గుణంబు మానును వేమా!.

ధనమువలన మదమును దాన దుర్గుణమునుకలుగును అది

లేకున్నఁ గ్రహముగా మదమును దుర్గుణమును మానును

ఆ. ధర విరక్తితోడ తలఁపుల విడువమి

తనకు తగులు నట్లు తత్వ మరయఁ

దత్తవ్య మరయఁ దాను దానగు బ్రహ్మంబు, వి

విరక్తుఁడైనను కామములను పరిత్యజింపనిచో తత్త్వ
ము కలుగఁ జాలగు అతత్త్వమే యాత్మ రూపమునఁ దేజరిల్లు
చుండును.

క. నడజీవులు స్థావరములు

నడి చని పోవంగ నెఱిగి భావములోన

న్విడువక బ్రహ్మము దలపరు

ఎడి చని పోకుందురేమొ వసుధను వేమా !.

స్థావరజంగములయస్థిరతను మదిలో నుంచికొని యెల్ల
ప్పుడును నవినాశ మైన బ్రహ్మము నొందుటకై యత్నింపుము.

క. ధర గిరులు జలధు లన్నియు

బరికింపఁగ బ్రళయమునను భస్మములయ్యా

సురలును మునులును జనఁగా

నెఱయోధు లిటుండఁ గలరె నేర్పున వేమా !.

పర్వతములు సముద్రములు మున్నగుమహద్వస్తువులే
ప్రళయకాలమున లయించు ననఁగా నితఁ తక్కిన ముక్క
దుల గుఱించి చెప్పవలసినదేమి ?

క ధరఁబుట్టి భోగి నయితిని

బరమం దిచ్చనటు మాని పడతులకై నే

తిఱిగి యలసితిని ద్రస్యము

మఱి యార్జించితిని కడకు మరణమే వేమా !.

ప్రపంచమునం బుట్టి భోగవాంఛచేత పరమును విడ
నాడి ధనము నార్జించి నిష్ప్రియోజనముగా నలసిపోయితిని
కదా !

క. భుక్తిని మిక్కిలి విషయా

సక్తత తా దిరుగుచుండు సత్రములందున్

భుక్తిని ముక్తి లభింపదు

భక్తిని జీవునకు ముక్తి భద్రము వేమా ! 1824

తిండికని త్రిప్పల కని జనుఁడు సత్రములందుఁ బడి
తిరుగునే గాని భుక్తియును లభింపదు ముక్తియును లభింప
నేరదు కాన ముముక్షుఁడ వగుటకు యత్నింపుము

క. భోగంబుల కాశింపక

రాగ ద్వేషంబు లుడిగి రంగుగదమలో

వేగమే మోక్షపదంబును

రాఁగను నాతండు యోగి రాయుఁడు వేమా !.

భోగంబులను కోరక రాగద్వేషదులను పరిత్యజించిన
వాఁ డతిశ్రీఘ్రకాలములో మోక్షము నొందఁగలవాఁ డగును.

ఆ భోగవాంఛచేతఁ బొలుపేదొ యెఱుఁగక

ద్రోహబుద్ధి నొరుల దూరుచుండు

సాహసిం చువాఁడు సర్వదాచెడునురా, వి....

భోగముల ననుభవింపవలయు ననునాసతో పరులకు
ద్రోహము చేయవలయునని యత్నించువాఁడు తానే చెడి
పోవును

తే ముక్కు గోరును సద్గంధములను నల్లై

చెవులు కర్కంబు గన్నులు జిహ్వ మొదలు

ఇన్నియును గోరునటువంటి ఇల్లురోసి

తన్ను కనుగొని సుఖయింపఁదగును వేమ. 1827

ముక్కు చెవులు మున్నగున వన్నియును విషయములనే
వాంఛించుచుండును కనుక వీనిని పరిత్యజించి ఆత్మను సంద
ర్శించి సుఖింపుము.

ఆ. ముండమోపితోడ మునుగుచు తేలుచు
 నుండఁగానె మోహ ముండె గాక
 అండఁబాయు వెనుక నాయాశలే లేవు, వి....
 అడుముండతో మునుగుచు తేలుచు సున్నంతవఱ

కును మోహము నశింపదు

ఆ. అతిథిరాకఁ జూచి యదలించి పడవైచి
 కరినచిత్తులగుచుఁ గానలేరు
 కర్తమునకు ముందు ధర్మము గానరో, వి....
 అతిథి వచ్చిన నదల్చి కరినచిత్తు లగుదురే గాని ధర్మ
 మర్తములను కని పెట్టఁ జాలరు

ఆ. ఊరునూరుదిరిగి యున్నది గనలేదు
 మోరయెత్తి చూచి మొనయు లేరు
 పాటఁజూచు టదియె పరముగాఁ గాదొకొ, వి.
 ఊరూరును తిరిగి వ్యర్థముగా బడలెదరే కాని పరము
 నీక్షించి కృతార్థులు కాఁజాలరు

క. ఎండిన మానొక టడవిని
 నుండిన నం దగ్నిఁబుట్టి యూడ్చుచు చెట్లన్
 దండి గలవంశ మెల్లను
 చండాలుం డొకఁడు పుట్టి చదువును వేచూ !
 స్పృహ

ఆ. ఔ ననంగ వచ్చు నై నది కానిది
 యున్యుఁ డెదుట నుండి యడుగఁడేని

నిలిచి యడుగువాఁడు కలిగిన నిలువఁడు, వి....

ఎదుట నెవ్వఁడైనను ఆక్షేపించువాఁడు లేక యుండు
నంతవఱకును అయినదానిని కానిదానిని కూడ ఎదురు తిఱిగి
వాదింపవచ్చును

ఆ. కట్టుబట్టఁ జూచి ఘనతఁ జెప్పఁగరాదు

కానరాదు లోనిఘనత లెల్ల

జంగమైనవాని జాతి నెంచఁగ నిట్లు, వి.... 1833

కట్టుకొనినబట్టకు జూచి గొప్ప చెప్పటకు వీలుకలుగదు.
కనుక జంగమైనంతనే నమ్మ రాదు

క. కలలోనిసంప దెల్లను

కలగని మేల్కొనినపిదప కనఁబడ కేగున్

బలుభోగభాగ్యగుణములు

కలరీతిగ నర్చునలెను ఘనముగ వేమా! 1834

కలలో కనుపించినసంపద మేల్కొనినపిమ్మట మా
యమై సోయినట్టులనే భోగభాగ్యములకూడ తలంపవలయును

ఆ. కలిమి గల్గినేమి కరుణ లేకుండిన

కలిమి తగునె దుష్టకర్తులకును

తేనె గూర్చ నీఁగె తెఱవనఁ బోవదా, వి....

కరుణ లేనిచో కలిమి యెంత గలిగినను నిష్ప్రయోజ
నమే యగును.

ఆ. గతికి మతి యటంచు గమకించినంతలో

మదికి గతియుగల్గు మహితముగను

సతికి నుతులు పుట్టి సంతుష్టుఁ జేయరా, వి....

గతికి మతియును మతికి గతియును అని యనుకొనినచో
నున్నంతలో సంతృప్తియే కలును

ఆ. జీవిజీవి చంపి జీవికి బెట్టంగ

జీవిదానఁ బలసి చెలఁగుచుండు

జీవహింసకులకు చిక్కునా మోక్షంబు, వి....

ఒక ప్రాణిని జంపి వేటొకనికిఁ బెట్టిన వారికి
మోక్షము లెట్లు కలుగును? కలుగవు

ఆ. టీక వ్రాసిన ట్లనేకులు పెద్దలు

లోకమునకు జెప్పి రేకమతము

కాకు లట్టిజనులు కాన గామర్తంబు, వి....

అర్థము చెప్పినట్లు పెద్ద లనేకులు లోకులకు ఎన్నివిధ
ములను చెప్పినను వినకయే యుండురు

ఆ. రీవి లేదటంచు డెందంబులో నెంచి

జ్ఞాని నెఱుఁగ లేనిమానవుండు

డాంబికునకు లొంగి డయ్యును కడపట, వి....

డాబు లేదని తలఁచి మూర్ఖుఁడు జ్ఞానులను సత్కరిం
పక, పంచకులవలలోఁ బడి నశించును

ఆ. తత్త్వహీనులుండ్రు తఱుచుఁగా భువిలోన

తత్త్వమెఱుఁగువారు తఱుచులేరు

కలిగి రేని వారు కాన్పింపరారయా, వి.... 1840

ప్రపంచములో చాలవఱకు నజ్జానులే కన్పింతురు; గాని జ్ఞానులు కన్పింపరు.

ఆ. తనకు నొప్పిపుట్టి తనువెంత బడలిన
కూళవిటుఁడు యువతి గూఢు నున్న
పండ్లుపడిన గుక్క పసరంబు గఱవదా, వి....

తనశరీర మెంత బడలియున్నను బుద్ధిహీనుడై విషయములఁ గోరువాఁడు పండ్లూడినను కుక్క పసరముల కాసిం చునట్లు యువతుల కాసించును.

క. తనకులగోత్రము లాకృతి
తనసంపదకలిమి బలిమి తన కేలనయా
తనవెంట రావు నిజ మిది
తనసత్యమే తోడ వచ్చు తనతో వేమా! 1842

కులము గోత్రము సంపద మున్నగున వేవియును తన తోడ రావు, కాని తాను చేసినసత్యము మాత్రము వచ్చుచుండును

క. తనకేనాఁడును భిక్షుము
తన కేనాఁడును భగంబు తనరవలయునం
చును దనదశకై యెల్లెడ
మననందున చివుకుచుండు మనుజుఁడు వేమా!

మనుజుఁడు భోగము భాగ్యము మున్నగునవి యన్నియును తనకే కావలయు నని యూహక యాశించి చెడిపోవుచుండును

క. తనతల్లిలోప మెఱిగిన

మనుజుఁడు చింతిల్లు నెవుడు మానసమందున్

తనయాలిలోప మెఱిగిన

ఘనుఁడై నను దానివిడుచు గదరా వేమా !

తనవారిలోపముల నెఱింగినవాఁ డన్నిటికి ఇతరులలోప
ముల నెంచఁడు

ఆ తనదు భ్రాతృవరులు ధర నేలుచుండఁగా

దనకు నుండునండ్లు వెనుక వారు

తనదుకాలు గోయ తమ్ముఁడు ఏడ్చునా, వి....

తన యన్నలదమ్ములు మున్నగువారు భూమిని యేలినను
తనకర్తమే తనకుఁగాని మఱి యేమియు లాభము లేదు

ఆ. తనవిపత్తు తెలియ దప్పించుకొనఁ జూచు

నెట్టిమనుజుఁడైన నెట్టు లైన

నరకబాధ వినుచు నరయఁడా ధర్మము, వి....

తనకు పచ్చినట్టియాపదను తప్పించుకొనఁజూచెడి మను
జుఁడు నరకబాధలను ఇతరులవలన వినునప్పుడు వ్యాజముతో
తనకు పరిహారమును వెదకుచునే యుండును

ఆ. తనవిరక్తి యనెడిదానిచేతను జిక్కి

మిగిలి వెడలలేక మిగులుచున్న

నరునికేడ ముక్తి ధరలోన లేదయా, వి....

తాను కేవలము విషయరక్తుఁడై విముక్తుఁడు కాలేక
పడియుండుమనుజునకు ముక్తి లేనే లేదు

క. తను వలచిన దావలచును

తను వలనకయున్న నెవఁడు తా వలవడిలం

తనదుపటాటోపంబులు

తనమాయలు పనికిరావు ధరలో వేమా !. 1848

తానితరులయెడ నెట్టులు ప్రవర్తించుచున్నఁ దనయెడ
అను లోక మట్లే ప్రవర్తింపఁ బూనునే కాని వేఱుగాదు.

ఆ. తనువు తా ననుకొను తనకు, వాసనఁ బట్టి

జననమరణములను జక్కఁ జిక్కి

పాలువున నెఱుంగక పోర్లాడుచుండెడి, వి....

ఈశరీరమే తాను అనుకొని జననమరణాదిక్షేపముల
పాలై మనఁజూడు కొట్టుకొనుచుండును.

ఆ. తనువుపోవు వేళ దనువును బాంధవుల్

వెంటరారు నిజము వెఱ్ఱులార

తనువు విడచిపోక దనకు తోడొ గుటి, వి....

శరీరము నశించిపోయెడినాఁడు అంతవఱకును కూడ
నుండినబంధువులు మున్నగువారిలో నెవ్వరును కూడ రారు;
కాని తనఁబ్బిక మాత్రమే వచ్చును

ఆ. తనువు విడిచి తాను దరిలిపోయెడివేళ

తనదుభార్యసుతులు తగినవారు

లోక్కరైన నేగ రునురుమాత్రమే కాని

తనదుమంచితోడు తనకు వేమ.

1851

పైయిట్టుకానే.

ఆ. తమకు గలుగుపెక్కు తప్పు లటుండఁగా
 నొరుల నేర మెంచు నో గెవుదును
 జక్కిలంబుఁ జూచి జంతి కేరినయట్లు, వి....1852
 తాము చేసినతప్పు లెన్నో యుండి నను వాని లెక్క
 చేయక దుర్జనుఁడు ఇతరులతప్పులను చక్కిలము జంతికను
 వెక్కిరించినట్లు లెక్కపెట్టపోవును

ఆ. తరుణియన్నఁ గన్నఁ దనయుని జూచిన
 మరునికళల మించు మనసుపాటు
 పాపజాతిమనసుఁ బట్టంగరాకుండ, వి.... 1853
 స్త్రీ అన్నయైనను తమ్ముడైనను కొడు కైనను పరిశీలిం
 పక మనస్సును పట్టజాలక పైకొనును ఆహా! మనస్సు ఎంత
 పాపపుడి!

ఆ. తల్లి తండ్రి చావఁ దనయుఁడు తానేడ్చు
 మగఁడు చావ నాలు వగచుచుండు
 కార్యవశమే కాని కలుగునా మోహము, వి....
 తల్లిదండ్రుల మృతికి కొడుకును మగనిమృతికి ఆలును
 కార్యవశమున దుష్టులంచెదరేకాని నిజమగు దుష్టము కాదు

ఆ. తల్లిదండ్రీహితులు తగినచుట్టము లెల్ల
 నేరి కోరి పోరు నెగువు చూచి
 పడుచు నిత్తు రింతె భాగ్యమియ్యగ లేరు, వి.
 తల్లిదండ్రులు మిత్రులు మున్నగువారన్నచో పడుచు
 నీయఁగలరే కాని భాగ్యము నీయఁజాలరు:

ఆ. తాను దినక తగిన ధర్మము నేయక
కొడుకుల కని ధనముఁగూడఁ బెట్టి
తెలియఁజెప్పలేక తీరిపోదురు వెన్న
సొమ్ము పరులఁ జేరు జూడు వేమ. 1856

తాను తినకయు కొడుకుల కీయకయు ధనము గూడఁ
బెట్టి చివరకు తెలియఁజెప్పకయు మనుజుఁడు మృతినెందును

క. తానును జను లేనునుకొనఁ
బూనుదురో దాని నరసి పొందిక జెడనీ
రానిపథంబున నడచిన
దాననె ధర్మాత్ముడండు తన్నిట వేమా !. 1857

తానును జనులు ఏమనుకొందురో యని భయము
నెందుచు ధర్మ మార్గమున నడచుకొనుచుండవలయును

ఆ. తాముదినకయటుల ధర్మము జేయకఁ
కొడుకులకని ధనము గూడఁబెట్టి
తెలియఁజెప్పలేక తీరిపోయినలెక్క
సొమ్ముపరులఁ జేరు జూడు వేమ. 1858
స్పష్టము

ఆ. తిరిగి వచ్చు వేళ మఱిలిపోయెడు వేళ
వెంటదేరు ధనము నంటఁ బోరు
తానెటకుఁ జనునొ ధనమెందు బోవునో, వి....

పుట్టునవుడును గిట్టునప్పుడును ధనము నెవ్వరును తెచ్చు
టయును లేదు తీసికొనిపోవుటయు లేదు

ఆ తేరుమనెడియింటి దినదినంబును నూడ్చి
యలికి పూసి మెత్తి యనువుపఱచి
కాపు విడిచి పోవు కడపట నీజీవి, వి.... 1860
స్వప్నము

ఆ దోపునిచ్చువాఁడు తులలేని నెఱదాత
దోచుకొన్నవాఁడు ద్రోహి యయ్యె
ప్రావుజూపువాఁడు పరమపూజ్యుండట, వి....
స్వప్నము

ఆ ద్విజనరుండు చెడ్డ దిక్కులేకయ భూమి
మనుజు లెల్లజెడుదు రనుట కేమి
కాలగతులు మాఱ కలియు ధర్మము మాఱు, వి.

బ్రాహ్మణుఁడు చెడినచోఁ బ్రజలందఱును చెడుదు
రనుటలో కాలగతులు మాఱి కలి యధికమై యుండుటచేత
నసత్య మేదియును లేదు

ఆ. దానధర్మములను తాఁజేసి వుట్టమి
కర్మగతిని యముఁడు కష్టపఱచు
కర్మధర్మములను కడవీడ బ్రహ్మాంబు, వి....1868
తాను దానధర్మాదులను చేసి యుండనికారణమున య
ముఁడు కష్టపఱచును కావున వానిని దొలఁగించు కొను
టచే బ్రహ్మఁ జేరును.

ఆ. ధనవిహీనుడయ్యు దండ్రి పుణ్యము చేయు
భాగ్యమునను నరుఁడు పట్టి యగుచు

బహుళధనము గూర్చు భద్రమార్గంబున
పరుల కిచ్చు కీర్తి బడయు వేమ 1864

తాను చేయకున్నను తండ్రిచెసినభాగ్యమువలన నతనికి
కుమారుడై పుట్టి కలిమి ననుభవించు చుందురు

ఆ నక్కవినయములను నయగారములు పల్కి
కుడువ కెల్ల ధనము గూడఁ బెట్టు
కుక్కబోనువాత గూడుచల్లెచరీతి, వి.... 1865

నక్కవినయములను నయగారములను పలికి లోభి ధన
మును ఆర్జించియుంచును

క. వదియుదకంబును ప్రియమగు
మదినొదవెడి తత్త్వబుద్ధి మగ్నత నెన్నం
దుదివదవి గలియ ఘనమగు
నుదధి ప్రవేశించుగంగ యొప్పుగు వేమా! 1866
నదియుదకములను మదియందుండెడి తత్త్వబుద్ధియును
తుదివదవికై ప్రవహించుచుండును

క. సరకులమునఁ దాఁ బుట్టియు
సరకులమునఁ దాను బెరిగి నగుఁడయ్యును దా
సరకులములు ఛీఛీ యన
హరకులమునఁ దిరుగునేని హరుఁడా వేమా !

మనుష్యజన్మము నెత్తియును బెఱిగియును మనుజులం
దఱు నసహ్యించుకొనునట్లు ప్రవర్తించునేని యాతఁడు ముక్తఁ
డగును.

ఆ. నరుఁడు బాగరమున నటియించుచుండును
 నరుని కిలను బాగ్ర తరుదునుమ్ము
 నరుఁడు బాగ్రతనుట ధరిణిలో పరమాత్మ, వి....
 స్పష్టము

ఆ. నీరుపై నిఁబడిన నిప్పులు బొగ్గులొ
 నిప్పుమీఁద కుండనీరు పెట్ట
 గళపెళనుచు గ్రాలు కడు చోద్యమిది కదా, వి.
 నిప్పు నీళ్లపైఁ బడిన బొగ్గును నిప్పుమీఁద నీటికుండ
 నుంచిన నుడుకును కలుగుచుండును అహ! ఎంతవంత!

ఆ. నీరుమొదలు పెట్ట నీరమే మొలకయ్యె
 మొలక విశ్వమగుచు మొనయుచుండు
 నీరు విశ్వమగుట నేర్పుతో తెలియుము, వి....
 తొలిసృష్టియుడకము అద్దాననే యీ ప్రపంచమంత
 యును జనించినది అయ్యది విశ్వమగుటను నేర్పుతో తెలిసి
 కొనుము.

ఆ. నీళ్లలోనిమీను నిగిడి దూరము పాటు
 బయల మూరైడై నఁ బారలేదు
 స్థానబలిమికాని తనబలిమి కాదయా, వి....
 ఎంతవారికిని స్థానబలమును అనుసరించినయే మాట
 చెల్లును గాని వేఱు గాదు ఎట్లనఁగా నీళ్లలో నున్నచెప ఎగిరి
 తప్పించుకొనిపోవును

ఆ. నేయిలేని కూడు నీయాన కసవది
 కూర లేనితిండి కుక్కతిండి

ప్రియము లేనికూడు పిండపుకూడురా, వి....

సృష్టము

క. నోరెరిగి తామవేవియు

నేరనిజంతువుల జంపి నెమ్మది దినునా

క్రూరపుసంకరజాతుల

మారణమే మందు రింక మహిలో వేమా !

సృష్టము

ఆ న్యాయశాస్త్ర మరయ నన్యాయ మొనరించు

ధర్మశాస్త్ర మొసగు దుర్మతంబు

జ్యోతిషంబు జనుల నీతులు దప్పించు, వి....

శాస్త్రములను ఎక్కువగా చదువుకొలదిని వాదమే
యలపడును గాని వేఱు గాదు

ఆ నేర్చినడతు నన్న నేరమి తావచ్చు

నోర్చి నడతు నన్న నోర్పురాదు

కూర్చి నడతు నన్న గూడంగ నీయదు, వి....

సృష్టము

ఆ. పంకజాక్షి గన్న బంగరుపొడ గన్న

దిమ్మబట్టి యుండు తెలివి యొప్పు

మనుజులకును తత్త్వ మహి మెట్లు కల్గురా, వి.

అడువారు బంగారము ఎవ్వరికి కనుపించినను ఆశలనే
కలిగించును; గాని అన్యథాకాఙ్ఞాలదు

క. న్యూనము గల తనభార్యను

కాననమున జంపవచ్చు గడుచిత్రముగా

దా నెఱుక మ్రింగురీతిని

మానముఁ గాపాడుకొ నెడిమహితుఁడు వేమా!.

లోపము గలది తనభార్యయే యైనను మానుషమును
గోరినవాఁడైనచో మనుజుఁడు అద్దానిని త్యజించును

ఆ. పంచభూతములను బరఁగ నింద్రియముల

సంచరించినపుడు జగము కలుగు

సంచరింపకున్న జగమెట్లు కలుగును, వి.... 1878

పంచభూతములు నింద్రియములు కలిసి సంచరించినచో
జగత్తులుండును; లేకున్న నుండవు.

ఆ. పంచమనిగమంబు భారతం బగునని

పొగడి రేల జనులు బుద్ధిమాలి

హింస నెంచి చూడ నిష్టమె ట్లయ్యెనో, వి....

భారతమును పంచమవేదముని పొగడిరే కాని ఆబుద్ధి
మంతుల కాహింసాకార్య మేతీఱున నిష్టమయ్యెనో చెప్పఁ
జాలము

ఆ. పంచవర్ణ మెఱుంగఁ బరము నెఱుంగును

బరము నెఱుంగ నిచ్చుప్రజ్వరిల్లు

బ్రజ్వరిల్లువాఁడు పరముఁడు తానగు, వి....

పంచతత్త్వముల నెఱిగిన బరమును, అద్దానఁ దేజ
మును గలిగి తనకు పరతత్త్వము లేటయగును

ఆ. పచ్చదనముఁ జూచి యిచ్చను కాముకు

ల్పిచ్చులో బడుదురు క్షీతితలమున

యిచ్చ గలుగఁజేయు నెచ్చుగా మోహము, వి.

పచ్చదనమును చూచి కాముకులై మోహమునం బడి
మునుఁగుచుందురు

ఆ. పచ్చవిల్లుచేత గ్రచ్చఱ జనులెల్ల

దచ్చనాడ నైరి ధరణిలోన

గులజఁ డెవ్వఁ డిందుఁ గులహీనుఁ డెవ్వఁడు, వి.

మనఁధవిలాసములకు గుఱియై యున్న సప్రపంచపువా
రిలో హెచ్చుతగ్గులను ఏర్పఱించుట కష్టము

ఆ పట్టకుండి యధికభాగ్యంబు పట్టెనా

దొడ్డవారిఁ దిట్టి త్రుళ్లిపడును

అల్పజాతికుక్క యధికుల నెఱుఁగునా, వి

రాకరాక భాగ్యము కల్గినచో అల్పజాతికుక్కలు అధి
కులను ఎఱుంగఁజుటల నే దుష్టులు గొప్పవారిని తిట్టఁబూనుకొని
యెదరు.

ఆ. పట్టనేర్చుపాముపడఁగ యోరఁగఁజేయుఁ

జేఱుపఁ జూచువాఁడు చెలిమిఁ జేయు

చంపఁదలఁచురాజు చన విచ్చుచుండును, వి

పట్టుకొనఁ దలఁచుపాము యోరపడగను చంపదలఁచు
రాజు చనవును చెరుపఁ దలంచువాఁడు చెలిమిని చెయు
చుండును.

ఆ. పచ్చిమలము దినుచు పండుటాకు నమలి

యుచ్చ దప్పి దీర్చి యుడుకు కోర్చి

కచ్చను బిగియింపఁగలుగునా తత్త్వము, వి.

పచ్చిమలమునుదిని ఆకులలమును తినియున్నను తత్త్వము
అలవడఁగాఁజాలదు.

ఆ. పండువలనఁ బుట్టె పరఁగ ప్రపంచంబు
పండువలనఁబుట్టె పరము నిహము
పండుమే లెఱింగె బ్రహ్మాదుఁడొక్కడు, వి....
స్పష్టము

ఆ. పత్తనమ్ములందు పతులకు సతులకు
మోహ మెచ్చుదాన యూహలెచ్చు
ముక్తిమార్గమునకు యుక్తియే తెలియదు, వి.
స్పష్టము

ఆ. పరదళములఁ జూచి ప్రాణంపునీతిచే
నుఱుకుపిఱికివాఁడు మొండిదాక
యముఁడు వచ్చు నేని యడ్డ మిం కొవ్వరు, వి....
శత్రుసేనలకుఁ జంకి పిఱికివాఁ డెచ్చటనేనిఁ బాఱఁ
గలఁడు; గాని యమునిబాఱినుండి పాఱిపోఁజాలఁడు

ఆ. పరబలంబుఁ జూచి ప్రాణరక్షణమున
కుఱికి పాఱిపోవు పిఱికినరుడు
యముఁడు కుపితుఁడైన నడ్డ మెచ్చఁడు సుమి, వి.
శత్రువులఁ జూచి ప్రాణములపై నాసచ్చే పారిపో
వును; గాని యముఁడు కుపితుఁడైన నెట్లు తప్పించికొని పోఁ
గలుగును.

ఆ పరమభాగవతులు ప్రజలు సంతోషించు

నాటపాట నేర్చి నీటుగాను

కోట్లకొలది తెచ్చి కూటికి లేకుండు, వి....

భాగవతులు జనులను రంజింపజేయుటకు ఎన్ని పాట్లు
పడి ఎంతడబ్బు హర్జించినను కూటికి లేకయే చివటు తంటా
లుబడుచుందురు

క పాతకసంసారార్ణవ

మేతెఱుగున దాఁటె దీవు హెచ్చరికమెయిన్

చేతనమూర్తిని మదిలో

ఖ్యాతిగ నెన్నంగ దగును ఘనమతి వేమా !

పాప మనుసముద్రమును బ్రహ్మధ్యానమును చేయజని
తరింపలేవు

ఆ పాపజాతినరుఁడు పరసతిఁ గోరుట

చేస జిహ్వారుచికిఁ జిక్కునట్లు

తీవునంటి యీఁగ తెగువతో నీల్గదా?, వి....

పాపజాతిపురుషుఁడు పరశ్రీలకై ప్రయత్నించి తీసి
తాకి ఈఁగచచ్చునట్లు చచ్చును

ఆ వాలప్రియముచేతఁ బడఁగ నేడ్చెడిబిడ్డ

క్షుత్తుదప్పుల కిల శోకపడక

తల్లివనులు దీర్చి తనయుని ముద్దాడు, వి....1893

స్పష్టము

ఆ పాశబంధుజేత బంధువర్గము లెల్లఁ

జక్కఁజాతు రదయ జీవము చన

నొక్కడైన నేగఁ దునురుమాత్రమె కాని, వి.

వరునిచేతిలో సమస్తప్రపంచమును జిక్కియుండురే

కాని వేఱుకాదు

క. పిండంబై యుదరంబున

నుండును గొన్నాళ్లు పిదప నుర్యస్థలిపై

పిండంబై జనియించును

పిండం బౌప్యాణరక్ష పృథివిని వేమా । 1895

సృష్టిము

ఆ. భవము పూర్వకర్తఫలము ననుభవింపఁ

గలిగె ననుచు మదిని గట్టిపఱచి

కష్టసుఖము లేవి గలిగిన తలఁపకు, వి.... 1896

పూర్వకర్తఫలము ననుభవించుటకే తఃకీజన్మము కలిగె
నని గట్టి చేసికొని కష్టములకు లొంగక యుండుము

ఆ. భవము సాగరంబు భార్యరయశామకరము

చేపజలగలగును శిశువు లెల్ల

భవహారుఁ దలఁపక పాఱి మందగ లేడు, వి....

సంసార మనుసాగరమునకు భార్యయే మొసలి, శిశు
వులుఁ జేపలు జలగల వంటివారలు ఈశ్వరునిధ్యానమే దరిఁ
జేర్చునావ

ఆ. మంటికుండవంటి మాయ శరీరంబు

చచ్చు నెన్నడైనఁ జాపదాత్మ

ఘటము లెన్నియైన గగనం బ దేకమే, వి....

ఆ. రాజసంబు గోరి రాజ్యభారమునందు
 నోర్పు లేనియాతఁ డుభయతఁ జెడు
 నీటిపై న గుండు నిలుచునా మునుగక, వి....

రాజసభావముచేత రాజ్యభారమును వహింపలేని రాజు
 ఉభయలోకములయందును భ్రష్టుడై చెడిపోవును

ఆ రాశిబసవని గని రింగుగా మ్రొక్కుచు
 రూఢిబసవని గాల రుద్దుచుండు
 బసవభక్తు లెల్ల పాపులు తలపోయ, వి.... 1917

రథితోఁ జేసినబసవనికి మ్రొక్కుచు నిజమగు బస
 వని కొట్టుకుందుదురు, కావున బసవభక్తు లెల్లరును ఎంత
 పాపాత్ములొ కదా!

ఆ రాత్రితమ దెచ్చి రాజసంబుగ నుంచి
 పూజ నేయునరుఁడు బుద్ధిమాలి
 భావవందు నరుఁడు భావింప నేఱఁడు, వి....

మనుఁడు సాధారణముగా తెలివితేమిచేత రాతిబొ
 మ్మను తెచ్చి రాజసభావముతోఁ బూజఁ జేయటకు పూను
 కొనును గదా!

ఆ. రాతిలింగమునకు రాజులు మొదలుగా

దింపరుకదా !

ఆ. రామభక్తుల మని రాతిబొమ్మకు మ్రొక్కి
భజన సేయ నేల భక్తిలేక

భక్తినిల్ప నతఁడు భజనము సేయునా? ఏ 1920

రామభక్తి గలనారలమని రాతిబొమ్మకు మ్రొక్కమం
దురు; కాని భక్తిమాత్ర ముండదు భక్తినిలుపనివారు భజన
సేయఁగలుగుదురా ?

ఆ. రూపులేని పనిత చూడ్కివత్తివత్తి
నీటులేనివాఁడు పోటుబంటు

తెలుపవచ్చు నెట్లు దేవరబంటుల, వి .. 1921

అందము లేనిస్త్రీ పతివ్రతయును నీటుకీనివాఁడు
పోటుమానిసియుఁగా నుందురు అహా ఇట్టిముఠలోకము
నెట్లు తెలుపఁదగును?

ఆ. రూపువంక పేరు రూఢిగా నిలుచును

పేరువంక క్రియలు పెనఁగుచుండు

నాశ మాను తుదకు నామరూపక్రియ, వి....

స్వప్తము

ఆ. రూపువివర మొకట రూఢిగా దాఁగె

తలఁచునప్పు డెల్ల మెలఁగు మదిని

అట్లు మెలపి కోరు ముగియును....1923

రూపును వివరమును వికృతము నొందించి తలంపుల
వందు కలిపి ఈశ్వరుని ధ్యానింపుము.

ఆ. లవణ మెంత దానిలాభంబు గన నెంత

కొద్ది దనుచు నెన్నఁగూడునయ్య

భోగ మేటికి నుపయోగంబె లెక్కగు, వి....1924

చిన్నవిస్తువులను సైతము లక్ష్యము చేయకుండ నుండ
రాదు ఉప్పెంత దానిభోగమెంత? కావున, నుపయోగము
కొలది గౌరవింపవలెను

ఆ. లోభమోహములను ప్రాభవములు దప్పు

దలచినపను లెల్ల తప్పి చనును

తానొకటి దలచిన దైవ మొండగుచుండు, వి.

లోభమోహము లుండుటచేత ప్రభుత్వములు తలచిన
కార్యములు మున్నగునవి యన్నియును చేడిపొవును

ఆ లోభివానికల్లి లోలత నాసించి

బడుగు వాడు తిరుగఁ బరిణమించు

తగరు వెంట నక్క దగిలినచందము, వి....1926

దాత లోభియై యున్న నో నటివానిని ఎవ్వరును అడుగుటకు రాకయుండురు

ఆ లోభివాని జంఘ లోకంబులోపల

మందు వేటునలడు మతమె గలదు

పై క మడుగ నతఁడు భగ్గురుమని చచ్చు, వి....

లోభిని చంపుటకు (అనఁగా ఎంచుటకు) తగినయోష ధము డబ్బునడుగుటకంటె మించిన దేదియును లేదు

ఆ వనము బిలములందు నరయోగి తా నుండు

పనియె యిందుననక పాటుపడును

తనివిదీర మదిని దలకొని చూచును, వి....1929

అడవులందును బిలములందు నుండి విసువక సర్వదా వీశ్వరుని తుమనస్సుననే ధ్యానించి కనుచుండును

ఆ. వరలు రత్నసమితిలె గూర్చు ధాన్యంబుఁ

జక్క దంచి వండి మిక్కుటముగ

సుష్మభోజనములఁ జూరగా నిడువాఁడు, వి....

రత్నములలాగున నున్న ధాన్యమును దంచివండి సుష్మగా నారగింపఁజేయువాఁడు త్రముఁడు

అ.

విశ్రాంతిలేనియూరును పెడువిధము గల భార్యను
వితరణము లేనిరాజును పరిత్యజింపవలయును

ఆ. విడువ ముడువ లేక కుడువకట్టగ లేక
వెఱవు లేక విద్యవిధము లేక
వెడలలేనివాని నడపీనుగనరొకో, వి.... 1942.

కట్టుటకు పెట్టుటకు మున్నగువానికై ద్రవ్యము వార్జిం
పలేనిమగవానిని నడపీనుగు యని పరిహసించుదు

ఆ. విత్తహీనమైన వేళలందును తల్లి
తనయు లాలు సుహృదు లనెడివార
లెల్ల శత్రులగుదు రెందైన నిజ మిది, వి....
ద్రవ్యములేనియప్పుడు తల్లికొడుకులు స్నేహితులు ము
న్నగువారైనను శత్రువులై పోయెదరు

ఆ. విత్తు మ్రగ్గనేని వృద్ధి కానేరదు
విత్తుమ్రగ్గుకున్న వృద్ధి యగును
విత్తువిశ్వమునకు వినరింప నేదియో, వి.... 1944-
సులభము

క. విధి లేక జరుగ దనుచును
మదిలో నేవస్తువైన మనసున గూడున్
బొదలుచు విడువగఁజాలని

యది

45

నఁ

గలిగె

ఆ. విన్నవానికన్నఁ గన్నవాడధికుండు
 కన్నవానికన్నఁ గలియువాడు
 ఉన్నతోన్నతఁడై యున్నవాడెవఁడు, వి....
 విన్నవానికంటెను కన్నవాడెను నకరటను కలి
 యువాడును గొప్పవాడై యుండును

ఆ. వినియు వినకయుండు కనియుఁ గానకయుండు
 తలఁచితఁపకుండు తాను యోగి
 మనుజవరులచేత మఱి పూజ గొనుచుండు, వి.

స్వప్నము

ఆ. విప్రు నెంగిలాకు వీధియొక్కలపాలు
 మాలపుల్లె యైన మానితంబు
 మంతు కెక్కునాకు మాలపుల్లె యటంపు, వి.
 సులభము.

ఆ. విశ్వమందు పరుని వివరంబుఁ గానక
 పరమహంస నెట్లు పట్టవచ్చు
 మానసమున నిష్ఠఁ బూనఁగవలెఁ గాని, వి....
 ప్రపంచములోనున్న పరుని వివరమును తెలిసికొననిది
 పరమహంసమును పట్టజాలరు. కావున నిష్ఠను పూనుకొన
 వలయును.

ప్రపంచస్వభావవృద్ధి.

అ

ఆ. విశ్వమందు బ్రహ్మ విస్తరించుట గాక,

వేత బ్రహ్మ మనుచు వెడుకనేల ?

తగిలి యుండఁగాదె తనలోన బ్రహ్మాంబు, వి....

ప్రపంచమునందు బ్రహ్మము విస్తరించుటే గాక వేత
బ్రహ్మము లేనే లేదు

ఆ. విశ్వము నడువంగ విశ్వేశ్వరుండుండ

బ్రాహ్మణులకు నేల పట్టుచులలు

వనములోని క్రోతి వనుమతి నడపుచా?, వి....

ప్రపంచమునందు నడుపుటకు ఈశ్వరుండుండఁగా
బ్రాహ్మణుండు తనతో నున్నదని పట్టుబట్టుట యజ్ఞానవిల
సితము.

ఆ.

...

శ్రు ఎట్టిచివరికైనను విటుండు మహానందమున
దాని సుపభోగించుచుండురు

ఆ. విశ్వసింప దగినవిశ్వంబు మరి లేదు

కుడువఁ గూడులేదు కోక లేదు

విశ్వమయుండె యైన విభు నేల తెలియరొ?, వి

తమకింతకన్న వేలు దిక్కులేదని తెలిసియును విశ్వ
మయుండగుచేపుని నరులు పూజింపకయే యందురు.

ఆ. విష్ణుభక్తులను వీధుతిపాలైరి

శివుని భక్తులెల్ల సిద్ధులైరి
భక్తులెల్ల జీవితాటిని దప్పిరి, వి....

1954

వైష్ణవులు శైవులుగను శైవులు సిద్ధులుగను మాటి వివిధ
విధములఁ జెడిపోయిరి

ఆ వీడవలయువానిఁ గూడిన నెగ్గగు
వీటివాడలందు వెలయువాఁడు
పాడుచేయుపనులు పరిపాటియే గదా, వి....

సహవాసము చెయఁదగనివారితో చెరిసనెంతవాఁడై
నను అపమానము నొందును

ఆ విడుచుదాని పొందు విడువఁ జాలనివాఁడు
చచ్చుదాఁకమోయు చాపగుడిసె
భాగవతుఁ

1956

పరిత

మ

మూర్ఖుఁ

ఆ. వెదికికొని లఁపి ఎదులల నెప్పుడు
తత్త్వవేత్త లేడు ధరణిలోన
గలిగె నే నతండు కానంగరాఁడయా, వి....

పరశ్వరుని వెదకి కన్నులతో చూచినవాఁడు, ఎవ్వఁ
డును లేడు ఉన్నను కానగాడు

ఆ. వెదకి వెదకి వెదకి వేసారి వేసారి
తిరిగి తిరిగి తిరిగి దిమ్మతిరిగి
బొమ్మలాటఁ జూచి పోబడి గంటిరా, వి....
స్పృహ

ఆ. వెన్నచేతఁ బట్టి వివరంబు తెలియక
 ఘృతముఁ గోరునట్టి యతనిభంగి
 తాను దైవమయ్య దైవంబుఁ దలఁచును, వి.
 వెన్న చేతిలో పట్టుకొని నేతికై తిరుగునట్లు తానె
 దైవమయ్యను దైవముకై తిరిగిన పరిహాసంపఁబడును

✓

...

సులభము

ఆ వెట్టివానికైన వేషధారికి నైనఁ
 రోగి కైనఁ బరమయోగి కైన
 స్త్రీలఁజూచినపుడు చిత్తము రంజిల్లు, వి....1961
 ఎట్టిచపు నీతిలో నున్నవారికైనను స్త్రీలను కనుఁగొని
 నంతమాత్రాన మనస్సు రంజిల్లును

ఆ. వెలఁదిసొంపుఁ జూచి విట్టవీగఁగ రాదు
 కలికి గుణము కాదె కారణంబు
 చవలచిత్తవృత్తి జూరెనే కుండదా ?, వి.... 1962
 స్త్రీలకు సొగసుకంటెను గుణమే ప్రధానమైనది.
 కావున సొంపుకై గర్వింపరాదు

ఆ వేదములను జదివి వెఱవేరు గాంచిరి
 యరిగితిరిగి నత్తు రందఱు కద
 బ్రహ్మ మేమొ దెలిసి బ్రదుకుట నిజమయా, వి.

వేదములను జదివి ఏమి వేరైన నొంది కావున బ్రహ్మ
మనఁగా నేను తెలిసికొని బ్రహ్మయొక్క తమము

ఆ వేదవిద్య లెట్ల వేశ్యల వంటివి
భ్రమల బెట్ల తేటపడఁగ నీవు
గుప్తవిద్య యొకట కులకాంత వంటిది, వి....

ఆ. వే

వ

సొంబునగులు నాయుగా నెంచుము, వి....

వేదములను శాస్త్రములనుచదివి వాదములాడువాఁడు
వృథఁడు కావున నట్లుచేయక సర్వసాక్షి యగువానిని
ధ్యానింపుము

క. వేదాంతుల మని కొందఱు

వాదములకు నడుముగట్టి వత్తుగు వారల్

సాధులుగారని చెప్పఁగ

భేదగుణం బొకటి గుఱుతు పెద్దది వేమా !

కొందఱు వేదాంతులమని వాదింప వత్తురు; కాని
వారిని భేదగుణముచేత బోల్చికొనఁగా వచ్చును

ఆ. వేషధారి నెపుడు విశ్వసింపఁగరాదు

వేషదోషములొక విధమె యగును

రచ్చకెక్కె గదర రావణవేషంబు, వి.... 1967

వేషములను వేసికొని యుండువాని నెల్లప్పుడును విశ్వ

సింపరాదు రావణుడు వేషము వేసికొన్నందులకే గదా అంతటియపకీర్తికి పాలయ్యెను.

ఆ వేష మొనరఁ గట్టి వెట్టి హృద్రత్వంబు
తనకు లేదనుకొను ధరణిద్విజుఁడు
అరిది గిట్టువేళ నడఁగునా ద్విజతయు, వి ...
స్పష్టము

ఆ వ్యాధినెఱుఁగలేని వైశ్య మదేలరా ?
కొదవఁ దెలియలేని కోర్కూ లేల ?
మనసు తెలియలేని మర్త్యు లేటికి, వి .. 1969
వ్యాధి చెలియనివైద్యమును కొనువ చెలియని కోర్కూ
లును మనసు నెఱుఁగలేని మర్త్యజ్ఞుయును విప్రీయోజనకర
ములు

ఆ. వ్రతము లాచరింప వట్టికష్టమే గాని
బ్రతుకుమీఁద నాశపడుట లేదు
వ్రతముచేత గురుని వెదుకంగలేరయ్యా, వి....
వ్రతము లుపవాసములు కష్టప్రదములు మాత్రమే
యగును, గాని కార్యసాఫల్యము నొందింపఁజాలవు

ఆ. వ్రతము లెన్నియైన వట్టిచిక్కులె కాని
యాత్మ చిక్కు గాన నలవికాదు
ఆత్మచిక్కు బావునతఁడె పో ఘనయోగి, వి....

ఎన్నివ్రతములయినను చిక్కులే గాని ఆత్మచిక్కుశివి
యొక్కటియును లేదు. అట్టిదానిని కనుఁగొనినవాఁడే ఘనుఁ
డగు యోగి యగును.

ఆ. శాంతమె జనులను జయము నొందించును
 శాంతిమున నె గురుసి జేరవచ్చు
 శాంతభానిమహిమఁ జెప్పంగ లేమయా, వి....
 శాంతిము జయము నిచ్చును గురువులను ప్రసన్నులఁ
 జేయును అహః దానిగుణములను సాంతిముగాఁ గరింపెతిరము
 కాదు గదా!

ఆ. శిలను బ్రతిమఁజేసి చీకట్లోఁ బెట్టి
 మొక్కవలవ దిక్కు మూఘలార
 ఉల్లమందు బ్రహ్మ ముండుటఁ దెలియుఁడీ, వి
 ఓమూర్ఖులార! ఇటుపైని రాళ్లను బొమ్మలను చెసి
 మొక్కక హృదయములో నున్న బ్రహ్మము నెఱుం
 గుడు

ఆ శిలలఁ జూచినరులు శివుఁడని భావించు
 శిలలు శిలలె కాని శివుఁడు కాఁడు
 తనదులోనిశివుని తానేల తెలియఁజో, వి....
 రాళ్లను జూచి నరుఁడు శివుఁడని భావించునే కాని
 తనహృదయములో నున్నశివుని కాన లేడుకదా!

ఆ. శివుఁడు బ్రహ్మ మనుచు స్మృతు లెల్లఁ బలికినఁ
 బరుల నేలఁగొల్పు బ్రాహ్మణుండు
 హరునిభక్తు లెల్ల నరయఁగా నరుదెకా, వి....
 స్మృతు అన్నియును శివుఁడే బ్రహ్మ మని పలుకుచు
 న్నను బ్రాహ్మణుండు పరులనెందులకు నేవింపవలయును

ఆ శిష్యవర్గమునకు శివుఁ జూపనేరక

కాని మతములోనఁ గలుపునట్టి

గుగుని నరసి చూడ గ్రుడ్డెద్దుచేసురా, వి....

శిష్యులకుః శివునిఁ జూపింపలేని గురువు నాశ్రయిం
చుట గ్రుడ్డెద్దు చేనిలో పడినట్లు బుండును

క. శీలము గలనుందరి తన

యీలై నను స్వర్గమేల నై హికసుఖమే

శీలము గల దది చూడఁగఁ

గాలునిపటుదూత యగును గదరా వేమా !

శీలవతి యైన భార్య గలవాని కిలయే స్వర్గ మగును
అదిలేనివానికి ఈయిలయే నరకమగును

ఆ శూద్రతనము పోయె శూద్రుడ గానని

ద్విజుఁ డనుకొను బెల్లి తెలివిలేమి

ఇత్తడెసగు పసిడి కీడనవచ్చునా?, వి.... 1978

శూద్రశ్శ్రమము పోయినది బ్రాహ్మణుడ నైతి నను
కొన్నంతమాత్రాన కాఁజాలఁడు ఇత్తడి ఎత్తుకత్తెనను పసిడికి
ఈడగునా?

ఆ శూద్రయువతికొడుకు శుద్ధాంతిరంగుడై

వేదవేద్య మైనవాడు తెలిసి

బ్రహ్మవదవి గన్నఁ బ్రాహ్మణుడే కదా !, వి....

స్పృష్టము

ఆ శూద్రులనుచు భువిని శూద్రుల బోనాఁడు

మాలకన్న దుడుకు మహిని లేడు
 నరకమునకు నేఁగు నష్టమైన వెనుక, వి....1980
 స్పష్టము

ఆ. సకలజాతిపురుష సాంకర్యమునకును
 సతుల నిచ్చి తాము సమృద్ధిం త్రె
 ఉంకునె కన లేని యోగులు బాపలా, వి....
 స్పష్టము

క. సకలము నాకలికొఱకే
 నికరంబుగఁ బెట్టె మనకు నీచపుగుణముల్
 సకలంబందు వసించెడి
 యకలంకుఁడె యేమి వింతొ యరయర వేమా!
 సమస్తమును అహరార్థమే యీశుఁడు సృజించెను.
 ఎంతటివింత !

ఆ. సకలరూప మాత్మసాక్షిలో నెంచుట
 నికరమైనబయలు నిర్ణయంబు
 వికల మింతలేక వెలుఁగును తత్త్వంబు, వి....
 సమస్తజగత్స్వరూపమును ఆత్మలో నెంచుచు చిత్స్వ
 రూపమును వైకల్యము నొందక గాంచుటయే తత్త్వమగును.

అ. సకలవిద్య లెఱిగి చచ్చి బ్రదుకువిద్య
 యొకటినేర మనుచు నుర్విజనులు
 కటకటఁబడుదురె కడహానిఁ దెలియరు, వి....
 అన్నివిద్యలను తెలిసికొని చచ్చినవాని బ్రతికిండువిద్య

నెఱుంగలేకపోతిమి గదా! యని మనజులు చివఱకు చింత నొందెదరు

ఆ. సకలశాస్త్రములను జదివియు వ్రాసియుఁ
దెలియఁగలరు చావుఁ దెలియలేరు
చావుఁ దెలియలేని చదువు లవేలరా ?, వి....

సమస్త శాస్త్రములను చదువుకొన్నిను తమచావును
తాము తెలిసికొనఁజాలరు చావు దెలియలేనియాచదువులు
వ్యర్థములు.

ఆ సకలశాస్త్రములను సంపుటంబులు వ్రాసి
చదువ నేర్చియైనఁ జావెఱుంగరు
చావెఱుంగనిచదువు చదువంగ నేలనో?, వి....
సులభము

ఆ. సతత మాత్మరూపు సాధించి శోధించి
యుతముగాను బుద్ధి నూని నొక్కి
గతిని గోరి ముక్తి గనుటయే లాభంబు, వి....

సదా యత్త ధ్యానముననే మదినుంచి మెలగిన ముక్తి
చేకురును అదియే తారక మగును.

ఆ. సంతబసివిపొందు చలివందిలిజలంబు
త్రోవ నమ్మతోడు తొత్తునంటు
రచ్చసభల నిద్ర రాజులు మెత్తురా, వి.... 1988

సంతబసివిపొందును చలివేంద్రసిల్లును మున్నగువానిని
రసికులు మెచ్చుకొనరు

ఆ. సత్యమనఁగ వేఱ జగమున గనలేదు
 నిత్య మగుచు నాత్మ నెగడియుండు
 నిత్యవస్తు వెఱుంగ నీవెపో బ్రహ్మంబు, వి....
 నిత్యుఁ డగునీశ్వరుని సర్వదా ఆత్మయందు ధ్యానించు
 టయే సత్య మనఁదగును

ఆ సత్యవంతులయెడ సరసమాడఁగరాదు
 పేదవారితోడఁ బెనఁగరాదు
 కలిమిగలుగువారి గలియనేరాదయ్యా, వి....
 సత్యవంతులతో సరసము లాడరాదు పేదవారితో
 తెనఁగరాదు కలిమి గలుగువారితోఁ గలియరాదు

ఆ. సతికి బతికి నైన సంపదే సంపద
 పుత్రసంపదయును భువిని మేలు
 సరగ ముదిసి బ్రదుకు సంపదే సంపద, వి ...
 స్పష్టము

ఆ. సతి యొనర్చుచెడుగు పతి కవశ్యము వచ్చు
 పతియొనర్చు మంచి సతికి సగము
 పతి యొనర్చుచెడుగు సతి కేలరాదురా?, వి....
 సతి చేయుపాపము పతికి ఎచ్చును; గాని పతిపాపము
 సతికి రాదు

ఆ, సతులమాయనమ్మి సౌఖ్యంబు గలదని
 మతివిహీనులైరి మచుజులెల్ల
 గతులు సతులవలనఁ గానంగలేరయ్యా, వి....

శ్రీలమాయను నమ్మి సౌఖ్యము గలదని మనుజులు
మూర్ఖులై చెడిపోయిరి

ఆ సంద్రమునకుఁ జూడ సరి యేదియును లేదు
అట్టిజలధినీర మనువు గాదు
అనువుగానినీరె యది యేమి చేయును, వి....
సులభము

ఆ. సదసునందు వేశ్య సై గలు కనుపింప
ముదితమీఁగ నాశ ముడిసడంగ
మదిని భ్రమయకెపుడు మార్కొనిచూడరా,వి.
స్వప్నము

ఆ. సతియుఁ జూచి చూచి సౌఖ్యంబుఁ గోరును
గతిని గానలేడు కిర్తజీవి
గతులు సతులవలన గానంగ లేరయూ, వి....
సులభము

ఆ సాటిచెప్పనగు నె సాధుసజ్జనునకు
గొప్పచదువుఁ జదివి యొప్పు ననుచు
వాదులాడునతని వదలుట లేరరా, వి ... 1997
సులభము

ఆ. సాటి చేయవచ్చుఁ జదివి వాదములాడు
చదువరులను జెట్టి సముదయమును
పోరి పోరి గెల్చునోరునోపనివాఁడు, వి.... 1998
కాస్త్రువులను జదివినవారిని జెట్టిలను సమానులని

పోల్చుచున్న ఉభయులును పోరెడివారును గెల్చువారలే
కదా !

ఆ. సాటి యెవరు లేరు సాంబమూర్తికిఁ బోల్చు
దీటులేని గొప్పదేవుఁడతఁడె

ధాటి కలుగు నతని ధ్యానించువానికి, వి ...

ఈశ్వరుని పోల్చి చూపుట కెవ్వరును అతనిసాటివారు
లేరు కావున నతనిని అన్వయిత్తముతో ధ్యానించి ముక్తుఁడ
వగుము

ఆ. సాధనంబు లేక సమకూడ దేదియు

బోధలేని విద్య పొందదెపుడు

పాదుకొల్పి మదిని భావించి చూడరా, వి....

అభ్యాసము లేక యేదియైనను నలవడగా నేఱదు.
కావున దేవుని మదిలో పాదుకొల్పి నిరంతరమును ధ్యానించి
కనుగొనుచుండుము

ఆ. సాధుజనులచెలిమి చాలింపఁగారాదు

ప్రకృతి విడక యున్వఁ బరము లేదు

పిందె గోసి చూడ బీజంబు గలుగునా, వి....

సాధువులతో చెలిమిని వీడనడరాదు అట్లు వీడిన
కొంచెమైన నుపయోగము లేకపోవును

ఆ. సాధుజనులఁ బట్టి సంతాప మొందింప

కులవినాశమందు క్రూరజనుఁడు

సాధుజనులపూజ సాయుజ్య మిచ్చురా, వి....

సజ్జుల సంతాపింపఁ జేసిన కలము నశించును వారిని
పూజించినచో నీశ్వరసాయుజ్యము లభించును.

ఆ సారము గలయుక్తి సమముగా మది నిల్చి
నిత్యమైనయుక్తి నెల వెటింగి
భక్తియుక్తి మీటి బయలుబడి యుండుము, వి.
యుక్తితో నిత్యుడగు నా యీశ్వరుని నెలవును మన
స్సులో నెలకొలిపి భక్తితో బయలు నంది మెలంగుము

ఆ సిద్ధులైనవారిచిత్తము రంజిల్లు
నొడలిమెఱుఁగు లెక్క కిడదు గాన
పనసపండు ఘనత పై నేమి కలదురా, వి....
సిద్ధులైనవారి చిత్తము సంతసించి యుండును గనుక
పుష్టమై యుండును

ఆ. సుగుణవంతురాలు సునతీయై యుండిన
బుద్ధిమంతు లగుచుఁ బుత్రు లొప్ప
స్వర్గమేటి కయ్య సంసారి కింకను, వి.... 2005
భార్య సుగుణవతియై యున్నవానికి వేఱుస్వర్గలోక
మక్కఱ లేకయే సంసారమే స్వర్గ మగును.

ఆ సుతులుసతులుమాయ సుఖదుఃఖములు మాయ
సంస్కృతియును మాయ జాలి మాయ
మాయ బ్రతుకున కచె మాయ గల్పించెరా,వి.

కొడుకులు భార్యలు సుఖదుఃఖములు మున్నగునవి
యన్నియును నిశ్చరములే ఆహా! ఈయనిశ్చరమగు బ్రదుకున
కెన్ని యనిశ్చరములను నిర్మించినవాఁడు.

ఆ. నురలు మాను లెవుడు సరవి నర్థింతురు

ధర్మమార్గ మొకటి తారకముగ

అట్లు కానివార లనురులై చచ్చిరి, వి.... 2007

దేవతలు ఎల్లప్పుడును ధర్మమార్గముననే చరింతురు
అధర్మముఁ దప్పినవారలు అసురులై జనించి చచ్చిరి కదా !
కాన ధర్మమే యనుసరణీయము

ఆ. నూత్న మరయ నీకు సుఖతత్త్వభావంబు

పుట్టుచావు లేనిపురపుదారి

మానసంబు నంటి మఱివక చూడరా, వి....

నూత్నముగా నిరయగా నీకు సుఖతత్త్వభావము చావు
పుట్టుకలు లేనియోగము కావున మనస్సులో దాని ననుసం
ధించి మఱిచిపోక చూచుండుము

ఆ అడుగకర్థ మిచ్చునతఁడు బ్రహ్మజ్ఞాని

అడుగ సర్వమిచ్చు నతఁడు త్యాగి

అడుగ నీయలేని యంతఁడు పెనులోభి, వి....

అడుగకియే ధనమిచ్చువాఁడు జ్ఞాని అడిగిన నిచ్చు
వాఁడు త్యాగి అడిగినను నీయనివాడు లోభి

క. అడుగఁ దగువారి నడుగుట

యిడినయెడం గొసరికుంట యాలే ననఁగాఁ

గడుసై వేడకయుండుట

యడిగెడివారలకు నీతి యగురా వేమా ! 2010

అడుగఁదగినవారి నడిగి వారు ఈయలేనన్నచో నూరక
యండవలయును

ఆ, అటుదుగా నడిగినయతఁ డర్థి గాఁబోఁడు

తటుచుగా నొసఁగక దాత గాఁడు

దాత కర్థి కింత తారతమ్యము నుమా, వి....

ఎప్పుడో అడిగినంతమాత్రాన అర్థిగాఁడు ఎప్పుడును
ఇచ్చినగాని దాతకాఁడు దాతకు అర్థికి నంతటిభేద మున్నది.

ఆ. అల్పుఁడై నవాని కధికభాగ్యము గల్గ

దొడ్డివారి తిట్టి తొలఁగఁద్రోలు

అల్పజాతివారు అధికుల నెఱుఁగునా?, వి....2012

అల్పుఁడు ఎక్కువసంపదసొంచెనేని గర్వించి గొప్ప
వారి తిట్టుటకు ప్రయత్నించును

ఆ ఇచ్చినొచ్చుటేల నిల భాగభోగ్యముల్

వచ్చిపోవుచుండు వాంఛదీఱ

చచ్చినట్లు నరుండు శత్రుఁడై సాధించు, వి....

సంపదలు పర్యాయాగమకములు అంచులకై ఎక్కు
వగా కష్టపడఁ బనిలేదు

క. ఇచ్చెడివారలసంపద

హెచ్చెడినే గాని లేమి యెట్లు కలుగురా?

నిచ్చెలమనీటిఁ జల్లిన

విచ్చలవిడి నూరుచుండు వినరా వేమా ! 2014

ఇచ్చెడివారిసంపద హెచ్చునే గాని తగ్గుదు. చెలమ
యట్లు చల్లకొలఁదిని ఊరుచు నే యుండును గదా !

క. ఇచ్చువానియొద్ద నియనివాఁడుండిన

చచ్చుఁ గాని యీవి సాగనీడు
 కల్పతరువుక్రింద గ్రచ్చచెట్టున్నట్టు, వి....2015
 దాతయొద్ద లోభి యున్నచో కల్పవృక్షముక్రింద
 నున్న గ్రచ్చచెట్టువలె ఈయవలదని వారించుచుండును
 ఆ. ఇంచుకంత బోన మీశ్వరార్పణ మన్న
 పుణ్యలోకములకుఁబోవు నగుఁడు
 అన్నదానముకన్న నధికదానము లేదు, వి....
 కొంచె మన్నమును ఈశ్వరార్పణమనిన ఎన్నియో పుణ్య
 లోకములు లభించును

క. డంబములు పలుకువాని ని
 జంబుగదా నమ్మనట్టి జనుఁ డెరయగ జ్ఞా
 నం బినుమంతయు లేని మృ
 గం బని యెంచుటకు - స్తులేదుర వేమా! 2017
 దాంభీకుని జ్ఞానములేనిపశువుఁను గా పరిగణించి నమ్మక
 యుండవలయును

ఆ. తండ్రిసొమ్ముదైన దాయాదిసొమ్మైన
 పరులసొమ్ము లైనఁ బ్రాప్తధనము
 దయను దీనులకును దానము నిచ్చును, వి....
 సొమ్ము ఎవ్వరిదైనను తనచేతఁ బడినవెంటనే బీదలకు
 దానము చేయఁ బ్రయత్నించును

ఆ. తనదుదాన మరయఁ దనబిడ్డ సమమగుఁ
 దండ్రిదాన మెల్ల తనకు లోడు

ఆ. ౧౨

దనదుతల్లి గర్భమున నె పుట్టె
తన్ను మఱచి యింక దగనివి చేయునా?, వి....

తాను పూర్వముచేసికొని కర్మలవలన తల్లిగర్భమున
జన్మించియును ఇంకమీఁద నిట్టితగనిపనులను చెయునా?

ఆ తనకు బ్రాప్తి లేమి దాత లీయకయున్న
దోషబుద్ధిచేత దూఱుటెల్ల
ముక్కునంక జూచి ముకరము దూఱుట, వి.
సులభము

ఆ. తనకు భాగ్యమున్న దక్కున లేకున్న
కలుగుభాగ్యమెల్ల గల్గి యుచు
నమ్మక మిడునగుం డిలయోగి యగునుగా, వి.
స్పష్టము

ఆ. తనదుబాగు గోరి ధర్మంబు జెప్పిర
దిట్టుచండు నధము డెట్ట యెదుట
గడ్డివేయ బోట్లగొడ్డు కొమ్మాడించు, వి ...
దుప్రభుడు తనకు మంచి చెప్పినవారినినైతము పోట్ల
గొడ్డు గడ్డివేయవానివలె తరిమి పాడువబోవును

ఆ.

ఆ తల్లిగర్భమందఁ దాఁబుట్టినప్పుడు
 నెఱుఁతలింగము నెఱుఁతరయునుయ్య
 నడిసఁ లింగమున నెఱుఁతరయునుయ్య, వి.
 తాను పుట్టిపప్పుడు లింగమున నెఱుఁతరయును లెక యుండి
 మధ్యకాలమున లింగములఁ గట్టుట నవ్వలచెటుగదా !

ఆ తల్లిదండ్రు లాత్మసఖులు నన్నలు దమ్ము
 లెలమి బంధుభృత్యు లెల్ల జనులు
 గలిగి వర్థిలంగ ఘనతతో నుండుము, వి....
 తల్లిదండ్రులు మున్నగునాత్మీయజను లెల్లరును కలసి
 మెలసి సుఖులై యండఁగా వర్థిలుము

ఆ తాత గన్నతల్లి తండ్రిని గనుతల్లి
 తన్ను గన్నతల్లి తల్లితల్లి
 తల్లిశూద్రురాలు తా నెల్లు బాపఁడు, వి....
 తాత తల్లి మున్నగువారందఱును శూద్రులైయుండఁ
 గా తాను మాత్ర మొక్క డెట్లు బ్రాహ్మణుఁ డగును

ఆ. తాను గుడువనీక తగవేది యాపులఁ
 జేరనీయఁడెటి చెనటి పశువు

తా ననుభవింపక యాత్తులకుఁ బెట్టక చేర్చిపెట్టెడి
వాఁడు చేలదగ్గర కట్టిపెట్టిన దృష్టిబొమ్మతో తుల్యుఁడు

ఆ తాను తను వటంచు తప్పుచుఁ బలికిన

మోహవారిలోన మునుఁగకున్నె

కాన తా ననునది గానంగలేడయా, వి....

తాను (అత్త) తనువని భ్రాంతి నొందినచో నిఁకనేల
ముగ్ధుఁడు గాక యుండును కాన తానను దానిని గానగల్గుట
కష్టము

ఆ తాము గడనసేయు ధనమెల్ల దమదని

నమ్మి యుందు వెట్టినరులు భువిని

తా మొరుల కొసంగఁ దమకును నది కల్లు, వి.

తాము సంపాదించి ధన మంతయును తమదే యని
నమ్మెదరే గాని వెట్టిజనులు తమకొక్క లిచ్చుదాని గనియైన
దెలిసికొనలేరు

ఆ తాము కన్నవారు తనుగన్నవారును

చచ్చుపెల్ల తమకు సాక్ష్యమె కద

బ్రదుకులు దెలసిన బ్రహ్మకల్పంబులా, వి....

తమసుతులు మున్నగువారిందఱును చనిపోవుట తమ
బ్రదుకులు అకాశ్వతములనుట కుదాహరణములే కదా !

ఆ తామొరులకుఁ బెట్టఁ దమకును గలుగును

నడుగ నిడినదాము నడుగఁగలరు

ఇందు నీనివాని కెందును గలుగదు, వి.... 2032

సులభము

ఆ. తీర్థయాత్ర కనుచుఁ దిరుగఁబోయినవాఁడు
 పామరుండు గాక భక్తుఁడగునె
 తీర్థయాత్రచేత దివ్యఁడుకాఁడయా, వి.... 2033
 తీర్థయాత్రలకని తిరుగఁబోయినవాఁడు పామరుఁడు
 గాక భక్తుఁడగునా?

ఆ. తీర్ప నార్పలేని తీర్పరితనమును
 కూర్ప విప్పలేని నేర్పుపనులు
 పెట్టిపోయలేని బీరముల్ వ్యర్థముల్, వి....
 సులభము

ఆ. దాతగానివాని తఱుచుగా వేడిన
 వాఁడు దాత యగునె వసుధనెందు
 నవురు దర్భయగునె యబ్ధిని ముంచిన, వి....
 దాతగానివాని నెన్నివిధముల వేడినను దాత గాఁజూ
 లఁడు నవురుగడ్డి సముద్రములో ముంచింతనే దర్భలు కాదు
 గదా ' అట్లులనే

ఆ. దాచినధనముకు తానును కొడుకులు
 వాంఛపడుటె కాని వట్టిభ్రమలు
 భాగ్యహీనున కిల ఫలము లభించునా, వి....
 దాచికొనినధనము తమదే యని యనుకొనుటయే కాని
 భాగ్యహీనునకు ఫలము లభింపదు

ఆ. దాతలేనికొంప దయ్యాలపెనువాఁడ
 నీతిలేనిమాట రాతివ్రేటు

ప్రీతిలేనిలంజె ఘాతకి నిక్కము, వి.... 2037

దాతలేని యిల్లును నీతిలేనిమాటయును ధయమును కలి
గించునవియే యై యుండును

ఆ. దానములను జేయ ధరఁజేతులొడక
బహుధనంబుగూర్చి పాతిపెట్టి
తుదనుదండుగ నిడి మొదలుతో పోవును, వి.

దానములను చెయుటకు మన సొప్పక ధనమును పాతి
పెట్టి నశింపజేయును

ఆ. దానధర్మములను దాఁజేసి పుట్టమిఁ
గర్మగతిని యముఁడు కష్టపఱచు
కర్మధర్మములను గడవీడ బ్రహ్మము, వి ...

దానములను ధర్మములను చేయనికారణమున దరిద్రులై
పుట్టి కష్టములను పొందుచుందురు

ఆ. దానమడుగువాఁడు ధరలోన నధముండు
దాన మడుగనతఁడు దైవసముఁడు
దానమీనివాఁడు ధన్యుఁడుగాఁడయ్యా, వి....

దానమడుగువాఁడు అధముఁడును అడుగనివాఁడు ఉత్త
ముఁడు నని యందురు

ఆ. దానములను జేసి దరిఁజేరునొకవంక
మనను నొకటి నమ్మ మాయఁ దగులు
జ్ఞాన మెవుడు నమ్మఁ గడతేర్పు కడగండ్ల, వి....

దానములను జేసి దరిజేరవలయునని మనస్సును నమ్మిన
మఱల మాయకే ఎక్కమై పోవును

ఆ దానములను జేసి ధరఁ గీర్తినొందంగ
బహుధనముల నొసఁగి భక్తి లేక
తుదకు నరుఁడు చెడును కద గిడిగండ్లురా, వి.
స్వప్నము

ఆ. దానములను నన్నదానమే దొడ్డది
గానములను సామగాన మెచ్చు
ధ్యానములను శివుని ధ్యానమే శ్రేష్ఠంబు, వి.
దానములలో నెల్ల నన్నదానమే గొప్పది ధ్యానము
లలో శివుని ధ్యానమే యుత్తమ మైనది

ఆ. దూలములను బోలు దురవస్థలను రోసి
డాసి యాస లన్ని కోసి వేసి
వాసనను తెలిసి వాడెపో బ్రహ్మంబు, వి....
నూలాకారములగు దురవస్థలను గుర్రాశలను తెగవీడి
వాసనను తెలిసికొనినచో బ్రహ్మము నొందును

ఆ. దేవపూజ నేయ దిగ్భాగముగల్గు
తత్వ మెఱుగు నేని దైవసముఁడె
యేమిలేనినరున కేగతి లేదురా, వి ... 2045
సులభము

ఆ. దేవశములలోను తీర్థంబులందును
మూల మెఱుంగ కున్న ముక్తి లేదు

అత్త నేఱుగనతని కది యెట్లు దొరకురా?, వి.
సులభము

ఆ ధనము చాల గూర్చి తనుదానధర్మముల్
బనరుపకయె యిచ్చు తనయులకును
తేనె గూర్చి యిగఁ తెరువరులకు నీదె?, వి.

అబ్బఁడు ధనమును విస్తారముగా కూడఁ బెట్టి దాన
ధర్మములను చేయకయె వృద్ధియు చేయును

ఆ ధనములేక యున్న ధైర్యంబు చిక్కదు
ధైర్య మొదవదేని ధన మొనరదు
ధనము ధైర్య మరయఁదగు భూమిపతులకు, వి
ధనము లేనిచో ధైర్యమును ధైర్యము లేనిచో ధనమును
దొరకదు కావున రాజులు ధనధైర్యముల నార్జింపవలయును

ఆ. ధనము లేకు యనెడిదావానలం బది
తన్నుఁజెఱుచు మీఱి దావు చెఱుచు
ధనములేమి నుదిని దలఁచినపాపము, వి....

దారిద్ర్యము కార్చిచ్చువలె బాధించును విచారించి
నచో ధనము లేకపోవుటయే యొకగొప్పపాపము

ఆ. ధనము గూడఁబెట్టి ధర్మంబు సేయక
యూరకుండు పాపు లూహ లేక
ధనము వెంటరాదు ధర్మంబు సేయుఁడీ, వి....

ధనమును కూడఁబెట్టి పాపాత్తు లూరకుండురు; కాని
మీరట్లు చేయక ధర్మమును చేయుఁడు

ఆ ధర్మకంటకుండు ధనముచే గర్వించి

నకలసంపదలను సరగఁ గనియు

కడకు తాను మేలు గానక చెడిపోవు, వి....

ధర్మకంటకుండు ధనమత్తుడై గర్వమున తన మేలు తాను
తెలిసికొనలేకయే నెడిపోవును

ఆ. ధర్మమున్న వినకు తనువు నమ్మిన నటల్

యమునికారు వచ్చి యడలఁ జేసి

చొచ్చి కట్టఁ దమరు బోఁ బాట గలరొకో, వి.

ధర్మమనిన లబ్ధులు చెవిని బెట్టక యచుదూతలు వచ్చి
తమ్మును బాధించునపుడు విచారపడుదురు

క. ధనలక్ష్మిని నేవించిన

ధనమార్జింపంగ వచ్చు ధర్మముగానే

ధనహీనులకు నొసంగెడు

ధనమే మూలంబు ముక్తి మహిమకు వేమా !

సులభము

ఆ. ధర్మబుద్ధిచేత దైవంబు తెలిసినఁ

గాలుఁడేమి నేయగలఁడు ప్రజల

ధర్మమంటి వెంట దైవంబు నుండును, వి....

ధర్మబుద్ధిచేత దైవము నెఱింగినచో కాలుఁడు ప్రజల
నేమి చేయగలఁడు? ధర్మమునంటియే దైవము నుండును.

తే. ధర్మపరుడైన పరిపూర్ణ దాత గురుఁడు

దాన మొనరించునంతట దత్త మమరు

దాను దానగు మననంబు దాఁగఁగనగు

దాన సార్థక్య మపుడటు తనరువేమి. 2055

ధర్మపరుడై దాతయైనవానికి తత్త్వము తప్పక సిద్ధిం
చును తత్త్వము సిద్ధించినచో తప్పక ముక్తుడై యగును

ఆ ధర్మ మగు

నిర్మల

ధర్మ

సులభము

ఆ. ధాత్రి జనుల కెల్లఁ దగ నెఱింగించెద

నొనర హరు నెఱుంగు నుపమయొకటి

మనసు చెదరనీక మహిముని జూచుట, వి....

మనసును చలింపనీయక యుండుటయే యుత్తమమైన
యొక్క యని యెఱుంగుఁడు

ఆ. నమొనమొయనవచ్చు నారాయణనవచ్చు

మేలువారిఁ జూచి మెచ్చవచ్చు

కొంగుకొను నడుగ గొబ్బున నీలేరు, వి....

నమొనమొ యనవచ్చును. నారాయణా యనవచ్చును.
గొప్పవారిని చూచి మెచ్చకొనవచ్చును; గాని కొంగుకొను
నడిగినచో నీయఁజాలఁడు.

~~స్వస్థభావబద్ధత.~~

అ.

అడుదానియబద్ధము దృఢముగను మొగవానిది దుర్బ
అముగ నుండును

క. ఆలన గలసౌఖ్యములకు
నాలయ మగు నేని దాని నాలసవచ్చు
న్నాలాగునఁ గాకుండినఁ
గాలునియనుదూత యదియె కదరా వేమా !

సౌఖ్యమునకు ఆలయ మగునది ఆలుగాని తద్భిన్న
మైనది ఆలు అనుటకు మాఱుగా యమదూత యనఁదగును.

క. ఆలనఁగా నాత్మనుమీ
యాలనఁగా నస్తునుమ్మి యరయగ మదిలో
నాలమ్మ యనఁగ నెవ్వరొ
వాలాయము దీని దెలియవలయుచు వేమా !

ఆలనఁగా నాత్మయే కావున మదిలో ఆలు అనుదాని
గుఱించి చర్చించి నిజమును కనుగొనుము

ఆ ఆలిఁ దోలి వెంట నధముడై తావెంట
 నేల పోవుటెల్ల నెడతనము
 చెట్టు ముదుర నిచ్చి చిదిమినఁ బోవునా?, వి.
 భార్యను ముందు పంపి దానివెంటనే తానును పోయె
 డివాడు పరమమూర్ఖుడు

ఆ.

వి....

స్త్రీల స్వములకొర్యము ఎల్లకాలము నుండు నది
 కాదు

ఆ. ఇంతి తనదుపేరె యెల్లకాలంబును
 ప్రజలు దలంచునట్లు ప్రతిభు గాంచె
 నింతిక పతిభక్తి యెంతనచ్చును, వి.... 2064
 అడుది తనపేరె శాశ్వతముగా నిలుచునట్లు సంతాన
 రూపమున నెలకొలుచున్నది

ఆ. ఇహపరింబులందు నింతులపై నాస
 సహజస్మృతి దగిలి సమయచుండు
 నహిత మమరు భక్తి రాణింప దేలొకో, వి....
 విహికాముష్మికములందు స్త్రీవాంఛచేత ననేకులు చెడి
 పోయెదరు

ఆ. ఈత వచ్చినపుడు లో తనిపించునా
 ప్రాతదోషి కెపుడు భయము లేదు

క్రొత్తకొత్త కట్ట కుప్పించి దూకదా, వి....

ఈలవచ్చినవానిక భయము లేనట్టుల దోసములఁ జేయ

నలవాటుపడినవాని కెందును భయమే యొండగు

ఆ ఎట్టిజీచికై న నిని కాంత భ్రాంతయే

తెలియరయ్య యెప్పుడు తేటగాను

మనన

వి.

ఎ

ని

వారిపై :

ఆ ఎట్టిస్త్రీల గవిన నింతింత యెరరాదు

కాలనహ్ని లక్క గటిగినట్టు

ఇట్టి గాఢమోహ మెంతైన జేయురా, వి....

చక్కదన మున్నను లేకున్నను ఎటువంటివారైనను

స్త్రీలను కనినంతమాత్రాన మోహము కలుగును

ఆ ఒడలు చల్ల నైన నోరువు గణనతి

గుణము మేల్కొని బట్టి కోటిసేయుఁ

గ్రాత యెన్నము పాలు రో తనవచ్చునా, వి....

చల్లనియోగు గలస్త్రీ కోటిరూప్యము లైనను జేయు

సుత్తిమురాలు అట్టివారిని దూషింపరాదు

తే. ఓటుపరులకుఁ గల్గించునూహఁ జెంది

కుచ్చితులతోడఁ బనిపడఁ గూడకున్న

నప్పు డెట్లైన వారలయూ పత దన

గౌరవంబును మాపును గదర వేమ.

2070

పతినిమీఱ నగునె సతి మానవతి యేని, వి....

పతిని తీట్టకుండుటయును ఒరులకు దానమొసగి చెప్ప
కుంటయును భర్తను మీఱకుండుటయును మానవతియగు మగు
వకు లక్షణములు

అ. పతిని నిందఁ జేసి పాటించి యెంచని

సతుల కెల్లు ముక్తి సాధక మగు

ఎట్లు కల్లు నియతి నెంచఁగా శక్యమా, వి....

పతిని నిందించుచుండెడి సాపాత్తురాండ్రకు గతులు
ఎట్లును గలుగఁజాలవు

ఆ పతిని భావమందు పరమాత్మగా నెంచు

పడతి కమరుగతిని పరమటండ్రు

సతిని దూరునట్టి పడతికి దుర్గతి, వి.... 2104

పతిని మనస్సులలో దైనిముగా భావించు స్త్రీకి పరము
కలుగును అట్లుగానిదానికి దుర్గతి కలుగును

ఆ. పరపురుషునిమీఁదఁ బ్రాణంబు పెట్టుక

మగువ నేరుఁ జూచు మంచితనము

అట్టిభంగి యోగి యాత్మను భావించు, వి....

పరపురుషునిపైఁ బ్రాణములను పెట్టుకొని యాడుది
స్వభర్తకు ప్రియముఁ జేయఁజూచుచుండును

ఆ. పరసతిగమనంబు ప్రత్యక్షనటకంబు

అరయ నిందల కెల్ల నాలయంబు

పురుషుఁడు వినఁజంపు భూపతి నొప్పించు, వి.

పరస్త్రీగమనమువలన నరకముమాత్రమే గాక నింద
యును రాజదండనయును వాటిల్లును

ఆ. పిచ్చివానికైన పేదవానికి నైన
కుష్ఠరోగి కైన కుంటికైన

భామకానుపింపఁ బొమ్ముల పెట్టురా, వి.... 2107

పిచ్చివాడైనను పేదవాడైనను కుష్ఠరోగి యైనను
కుంటియైనను స్త్రీ కనిపించినంతమాత్రాన పరులొక్కనును.

ఆ. బోటి యొకతె బ్రహ్మ నోటిమీఁద నె తన్నె
కొన్న యొకతె విష్ణురొమ్మ తన్నె
సఖయ యొకతె శివుని సగముగాఁ జేసెను, వి

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు సైతము స్త్రీలకు దాసులై
నోటను తొమ్మనను హృదయమునను వారిని మోయుచు
న్నారు.

౪. బొల్లిమాటలాడు భోగముదానితో

దొల్లి డుల్లి నిల్లి గుల్లిజేసి

శెల్లిర మ్మటంచు వెడలించు నింటిని, వి.... 2109

బొల్లిమాటలాడు భోగముదానితో పొందుఁ జేసినచో
నిల్లింతయును దోచుకొని వెల్లిపొత్తుని వెడలనడచును

క. భాగ్యవంతురాలు పరులయాకలి దప్పి

తెలిసి పెట్టనేర్చు తీర్పనేర్చు

తనదు దుష్టభార్య తనయాకలి నె గాని

పరులయాకలెఱుఁగఁబడదు, వేమా! 2110

సులభము.

భర్త కభిమతముల నొనఁగూర్చుచు నతని కనుకూల
ముగా నున్నయువతి సద్గతి కలది యగును

అ. వశము గానియాలి నై రమే మనవచ్చు
యశముఁ జేటుచు గాని యనువుపడదు

కొనరు తెల్ల దానికోరికనే తీర్చు, వి.... 2120

స్వాధీనముగాని యాలు ప్రబలమైనశత్రువు యశోప
హరిణియునై యుండును అట్టిదానిని మఱల మఱల కొనరుట
దాని యిష్టమును దీర్చుటకే గాని వీనిమంచికి గా నేరదు

ఆ. వాఁడ సత్యమెల్ల వడిసముద్రములోన
బండి

న్య

21

ద

ఆ. ఎందు నున్నావో తెలుసుకో

జేరరాదటన్నఁ జేటుతెచ్చు

గడునురాలు తెలియ వడిసెఁబోలురా, వి....

అడుది గయ్యాళి ఎంతటివారితోనైనను వాదము
లాడి తిట్లును చెటు తెచ్చును

ఆ. వెడగువేత్త యనుచు వినగన రీనరుల్

వేయిమార్గములను వేలుపజుఁడె

అతఁడు సృష్టికర్త యంతకు గురు తెన్న, వి.

ఎన్నిచెప్పినను ఈనరులు మోహమున తెలియలేరు; గాని
దేవుఁడే అజుఁడు ఈసమస్తమును అతఁడే సృజించెనని
నమ్ముము

ఆ. వెతల్లు దీర్చువాడు వేదాంత వేద్యుండు
 రత్నాని నేర్చువాడు రత్నాని డగును
 సతని శతగువాడు సనారయోగిరా, వి....

~~ఆపదలతో గొట్టువాడే బ్రహ్మస్వరూపుడు~~

ఆ. వెదక వెదక దొరకు వేదాంత వేద్యుండు
 వెదకువాని దాను వెదకు చుండు
 వెదక నేర్చినట్టి వెరవల్లు గలరొకో, వి.... 2125
 వెదుకగా వెదుకగా వేద వేద్యుడగు నిశ్చరుడు
 దొరకును ఇట్టులు వెదుకగలవారే ప్రాయశః దుర్లభులు

✓ ఆ

...

జవ్వనికి మసలి మగడున్నచో నతనికి వశము గాక
 విటునిపలలలో బడును.

ఆ. ముటికికొంపలోని నిటికించి జీవుని
 కర్తృపాశములను గట్టి వేసె
 నిట్టికర్తృజీవి కెట్లగు మోక్షము, వి.... 2127

ఈజీవుని శరీరమును నిముటికికొంపలోనికిడించి యుం
 చిరి ఇట్టిజీవికి మోక్ష మెట్లు కల్గునో గదా!

ఆ. సముదయంబునందు సర్వ మొక్కటియైన
 వైర మొదల దేమి వార లేమి
 ఎచ్చుతగ్గులందు నేర్పడనే హాని, వి.... 2128

సమస్తమునందును ఏక మను బుద్ధితోఁ బరికించినచో
వీరైమును లేక యుండును

తే. సర్వకులధర్మమర్మముల్ సంతరించి
సకలయోగంబులను మించి సమస్తముగ
బట్టబయలుందుఁ జేకుటే బ్రహ్మ విద్య
గుట్టిది యటంచుఁ దెల్పుగా గురుఁడు వేమ
సమస్తకలధర్మములను నశింపజేసి యోగములను
మించి చిత్స్వరూపము నందగల్గుటయే పరమ గనుట

ఆ. సాధుసజ్జనులను సంతరించినవాఁడు
ప్రజలసంతోసంబు పఱచువాఁడు
కదిసి శాస్త్రపులును గరుణఁజూచినవాఁడు
పాదుకొన్న ముక్తిపగుఁడు వేమ
స్వప్రమ

ఆ. సారము గలయుక్తి సమముగా మదినిల్పి
నిత్య మైనయుక్తి నెఱ వెఱింగి
భక్తియుక్తిమీఱి బయలుంది పొందరా, వి....
సమ్యక్తిని మదిలో నెలకొల్పి నిత్యమగుముక్తి స్థాన
మును కనిసింది భక్తితో బయలునొందుటయే బ్రహ్మవిద్య
యనఁబడును

ఆ సాహసముననైన సత్యముచే నైన
మోహబుద్ధి విడిచి ముక్తి నెఱింగి
చేర్చి మదిని గురుని చేలరేఁగి యుండరా, వి....

ఏవిధమున నైనను ఈశ్వరుని మనస్సులో నిల్చి ధ్యానింపుము.

ఆ సిగ్గుటంచనబడు సిగ్గు దెచ్చో నుండు
నాక లెచ్చటనుండు నరయగాను
దాగియున్నయన్ని దాగినచో నుండు, వి....

సిగ్గు, అఱిమియున్నగునవి మనోజన్యములే కాని ఐస్తుతః
లేవని యెఱుంగుము

ఆ. సిగ్గుగల దలంద్రు సృష్టిలోపలివారు
వెట్టివేమ నగని వెఱగుపడిరి
తనకు గలుగు సిగ్గు దైన మెఱుంగడా, వి....
సులభము

ఆ సిగ్గుదాగునెడలఁ జీకటియెటఁ దాగు
నాఁక లేడ దాగు నాత్మలోన
దాగియున్ననిద్రదాగుట తెలియుఁడీ విశ్వ, వి.

సిగ్గు నొకవేళ దాచికొనఁగలిగినను అజ్ఞానమును మా
త్రము దాచికొన నేఱడు కావున నాత్మలో లీనమై యున్న
సమాధిని తెలిసి ముక్తు లగుఁడు

ఆ. సిగ్గువిడువకున్న శివసౌఖ్యమే లేదు
తగ్గిమొగ్గకున్న సిగ్గు విడదు
సిగ్గువిడుచువాఁడె చిర కాలజీవిరా, వి.... 2186
సృష్టము

ఆ శీలవ్రతముచేత శిష్యులశిష్యులై

తపసి కర్మములను దార వోసి

విశ్వకర్మకులము వీటిఁ బుచ్చిరి గదా, వి....2137

శీలము, శుశ్రూష తపస్సు మున్నగువానిని పరిత్య
జించి విశ్వకర్మలు (కంసాలులు) కులము నధోగతికి తెచ్చు
కొనిరి

ఆ. మున్న మున్న నేదొ సూక్తిని తెలిసిన

వన్నె గన్న యట్టి వారు గాక

యెన్నఁగలరె యొరు లిఁకెన్ని యోజించిన, వి.

సులభము

ఆ. సొమ్ముగన్నదనుక జ్యోతివెలు గనవలె

సొమ్ము గన్న వెనుక జ్యోతి యేల

దేవుడైన వెనుక దేహంబు చీకేల, వి....2139

సొమ్ము చిక్కఁడుదాక వెల్లు రుండవలసినట్టులనే
ఈశ్వరుఁడు చిక్కునందాక గురుసాయము కొవలసి యుం
డును

ఆ సొమ్ములున్నచోట్ల శోధింపఁగలుగును

సొమ్ము లేనిచోట శోధ యేల

అంజనంబులేక యాసొమ్ము తెలియదు, వి....

తత్త్వ మెచ్చట నున్నదో అచ్చట శోధింపవలయును.
అయ్యది గురువుల యనుగ్రహములేనిది లభింపదు.

ఆ. సోమయాజి ననుచు సొంపుగా వేషంబు

గట్టిమాంస మెల్లఁ గాల్చి తినును

దివ్యుడైన వానిన పధిక మేమి గల్గును, వి....
~~సోమలతలరసము సోలలకొలదిని~~
~~సాక్షి కృష్ణ మేమియు నుండగు~~

ఆ. సోమలతలరసము సోలలకొలదిని

ద్రావ రేల తామె మేలటందు
 క్రతుఫలంబు కంతగన మగుఁ గాఁబోలు, వి....
 సోమలతలరసము ఎందఁగినిను ప్రయోజము కొంచె

మైనను కానరాదు

ఆ స్వప్నమనఁగ మేనినావృత్తిం త్రైత్యమా గాదు
 స్వప్నమనఁగజేస సంకటంబు
 అల్పనరుడు తెలియు టనిలో నగుదయ్యా, వి.
 స్వప్నమనందలి నిజస్థితిని లోనఱసిన మనుజుఁడు
 ముక్తిని నొందగలఁడు

ఆ స్నానమొనరఁ జేసి సర్ధము మీయక
 నీళ్లమునుఁగనగున నేర్పులేక
 నీళ్లయందు కోడి నెలవుగా మునుఁగదా ? వి.
 స్నానముఁ జేసి ధర్మమును చేయక మునిగితిమన్నంతనఁ
 గొంచె మైనను ఫలము గలుగఁబోదు

ఆ. స్నానసంధ్యజపము దరియించు భుజయించు
 నిష్కలెన్నియైన నెఱిపుగాని
 ఒకని కీయఁడేమి నుకృతంబు కలుగునో, వి....
 స్నానము సంధ్య జపము మున్నగువాని నెన్నిటి నైనను

అసాధ్యుడగువానిని బంటుగా నుంచికొనినచో తనకే
వినాశము సిద్ధించును

ఆ. అప్పులేనివాడే యధికసంపన్నుడు

తప్పులేనివారు ధరను లేరు

గొప్పలేనిబుద్ధి కొంచెమై పోవుగా, వి.... 2155

లోకములో నప్పులేనివాడే యధికుడు తప్పులేని
వారు ఎవ్వరును లేరు

ఆ. అప్పుదీయ రోత హరిహరాదుల కైన

మొప్పికోడ మైత్ర మొనలె రోత

తప్పు పలుక రోత తాకట్టిడినరోత, వి ... 2156

అప్పుతీయట, అసన్నైత్ర, అసత్యభాషణము హరిహ
రాదులంతటివారి కైనను రోతను పుట్టించును

ఆ. అరయలజ్జఁ జూడ నందఱయందుండు

లజ్జలేనివాడు బాలితుండె

లజ్జ గల్గువానిలాభంబు లేమయ, వి.... 2157

లజ్జ అందఱకు నుండును నిర్లజ్జుడు లోకమునందు
ఎచ్చటను ఎప్పుడును లేడు

ఆ. అల్పుడైననాని కధికారి మిబ్బెనా

దొడ్డ కొంచె మనక తూల బలుకు

చెప్పుకొఱకు కుక్క చెఱకు నే మెఱుగురా, వి.

అల్పునకు ఆధికార మిచ్చినచో పంచిచెడ్డలను విచా
రింపఁబూనక పెద్దల తూలనాడఁ బూనును

ఆ. అల్లుని కగుమృతికి నాత్మ జింతించును
తనయుమృతికి తాను తల్లడిల్లు
పూర్వపురుషు మృతికి భూమికి మృతియగు, వి.
స్పష్టము

ఆ. ఇంగలంబుతోడ నిల నల్పుతోడను
పరునియాలి తోడ పతితుతోడ
సరసమాడు పెల్ల చావుకు మూలము; వి....
నిష్కతో నిచునితో పరశ్రీతో పాపాత్మునితో సరస
మాడుట యంతయును తన చావునకే మూలమని యెఱుంగ
వలయును

క. ఇచ్చకము భువి నవశ్యము
కుచ్చిత మీలోకనింద కోవిదునకు నీ
తచ్చననె హాని వచ్చును
మచ్చరమే తిన్న జెఱచు మహిలో వేమా !
ఇచ్చకమువలన నశేకములగుహాసులు వాటిల్లును కావున
కోవిగుఁ డగువాఁడు దానిని పరిత్యజింపవలయును

ఆ ఇహమునందు బాధ లెన్నైన బడవచ్చు
యమునిబాధ లేక యమరవలెను
పరునిబాధ లేక బ్రతుకుఁడు నరులార, వి....
ఇహలోకమునందు ఎంతటికష్టముల నైన ననుభవించ
వచ్చును; గాని పరలోకకష్టము అసహ్యములై యుండును.

ఆ. ఈగతల విషంబ దిముడదు నీలోన

తేలు తోకవిషము తెంపుఁ జూపు
పాముకోరవిషము పట్టి చంపును గదా, వి....

స్పృహ

ఆ ఈగ తేనె గుచికి నింపుగాఁ జచ్చును
ఓగుకాచురుచికి నొదిగించచ్చు
త్యాగి గానివాని ధర్మ మడిగినఁ జచ్చు, వి....
స్పృహ

ఆ ఉక్కుచూర్ణము దిన నుడుగును కష్టంబు
లుక్కుచూర్ణము దిన నుడుగు క్షయయు
నుక్కుచూర్ణము దిన నుడుగును కర్తముల్, వి.
ఉక్కుచూర్ణము తినుటవలన సమస్తకష్టములును కర్త
ములును తొలఁగి సుఖింపఁగలుగును

ఆ ఊపిరున్నయపుడె యుపదేశ మందుము
రూపుమాయు నెపుడో రూఢిగాను
బాపడైన నేమి బడబొగ్గిమ్రొంగునా, వి....
ప్రాణమున్నప్పుడే పరమునకై పాటుపడి కృతార్థుఁ

డవు కమ్ము

ఆ.

2167

ఋణమును పెంచినతండ్రి శత్రు వైనట్లులనే పరాను
రక్తయగు భార్యయును శత్రువే యగును.

ఆ. ఎంచి ~~యెంచి~~ పూజ లేన్ని సేసిన నేమి

భక్తిలేని పూజ ఫలములేదు

కన్నపూజ సేయఁ గారణమెఱుగుడీ, వి.... 2168

ఎన్నివిధములగు పూజలను చెసినను భక్తిలేనిదో నవి
యన్నియును నిష్ప్రయోజనములు.

ఆ ఎఱుక లేనిదొరల నెన్నాట్లు కొలిచిన

బ్రదుకులేదు వట్టిభ్రాంతికాని

గొడ్డుటావుపాలు గోకిన చేవునా, వి.... 2169

విజ్ఞానములేని ప్రభువులను ఎన్నిదినములు కొలిచినను
వ్యర్థమే యగును

క. ఏగుణములాపదలనెడు

నాగుణము లశంస వలయు నాసక్తుండై

ఏగుణములు మేలొనరుచు

నాగుణముల ననుసరించి యలగుము వేమా !

జేసినలన నాపదలు వాటిల్లినో అవి పరిత్యాజ్యములు.
మేలిచ్చునట్టివి మేలగింపఁదగు గుణములునై యుండును

ఆ

న న నాని

ఁ

ద

171

దంపతుల కైకమత్యమే మెలుఁప్పును అద్ద నుత్తరి
చుకొనుటయే వారి కార్తరక్షణమనఁదగును

ఆ. ఐకమత్య మొక్క టావశ్యకం బెట్టు

దానిబలిమి నెంతయైనఁగూడు

గడ్డివెంటిఁ బెట్టి కట్టరావనుంగు, వి.... 2172

ఐకమత్యము అత్యావశ్యక మైనది దాని మూలమున
వెంటితో నేనుఁగును కట్టినట్లు ఎంత దానిపైనఁ గట్టవచ్చును

ఆ ఐదువ్రేళ్ల బలిమి హస్తంబు పనిఁజేయు

నందొకటియు విడ బొందిక చెడు

స్వీయుఁ డొకడు విడిన చెడుఁగదా ఎని బల్కి,వి.

సులభము

ఆ ఐనవారలంచు నాప్పులించును

బందుగులను నమ్మ పాడిగాదు

తనకు నైనవాఁడు తా నొకఁడే యగు, వి....

అప్పులని అయినవారలని బందుగులని నమ్మకుము. ఎవ
నికి వాఁడొక్కడే అప్పుడగును

ఆ. బొరనుండే నీకు వారసుండగు గాక

వేశ్యయందుఁ బుట్టు వెధవకొడుకు

నీవుపోయినపుడు నీరైన వదలునా ! వి.... 2175

బొరనుఁడు వారసుఁగాని తొత్తుకొడుకు వాగుఁడు
గాఁడు

ఆ. కనరానిది పరశ్చత్వము

వినరానిది గురునినింద విని కనియును తా

ననరానిది పెద్దలమతి

మనగానిది మానహాని మహిలో వేమా ।

పగతత్త్వము చూచుట కశక్యమైనది అని యెఱుంగుము.

క. కఱకంఠునికోపమునలె

వరగౌతముశాపమట్టు వర్ణింపంగా

జిఱకప్తజీవులై తగు

నరులును మదినొచ్చితిట్టనాశమే వేమా ' 2177

ఈశునికోపమునలె గౌతముని శాపమువలెను కప్తజీవుల
యాత్మ సంతాపము కులమును నశింపఁ జేయును

ఆ కల్లనిజము రెండు కఱకంఠుఁ డెఱుంగును

నీరు పల్ల మెఱుంగు నిజముగాను

తనయునిజన్మంబు తల్లితా నెఱుంగును, వి....

సత్యాసత్యముల విశుడును మెట్టపల్లములను విరును
ఎఱుగును

ఆ. ఖగములందు చూడఁగా ముచ్చటగ నుండు

తెగలు గన్న నైన తేటపడదె

దేవు డినిసాగను దేబె నీకేలరా, వి.... 2179

సృష్టము

ఆ. ఖలులతోడిపొందు కలువంబు గలిగించు

మానదెంత మేటిమానికైన

వాసిఁచేరఁ దీయ వలవదు చెడుదువు, వి....

దృఢులతోడిసహవాసము ఎంతటివారికైనను కీడును
గలిగించును.

ఆ. చిక్కియున్న వేళ సింహంబు నైనను
బక్కకుక్క యైన బాధనేయు
బలిమి లేనివేళ పంతముల్ చెల్లవు, వి....2181

కాలవశమున సంతటిబలవంతులైనను అల్పులు బాధించెదరు

ఆ. చెప్పులోనిరాయి చెవిలోనిజోరీగ
కంటిలోనినలుసు కాలిముల్లు
ఇంటిలోనిపోరు ఇంతంతకాదయా, వి.... 2182

చెప్పులోనిరాయి చెవిలో దూరిన జోరీగ కంటిలో
బడిననలుసు కాలిలో విరిగినముల్లును చిన్నచైనను గొప్ప
కష్టమును గల్గించును

ఆ. చక్కదనములేల సంపద లేలను
విద్య లేల భూమి విడిచి యేల
పుత్రపదవికన్న బుట్టునె పదవుం ? వి....2183

పుత్రసంపదకంటెను పరలోకముల నియంతల సంపద
లితరము లేవియును లేవు

ఆ. చదివినతనికన్న చాకలియే మేలు
కులము వేల్పుకన్న కుక్క మేలు
నకలనురలకన్న జారభామిని మేలు, వి.... 2184

చదివినవానికంటె చాకలియును, కులదైవముకంటె
కుక్కయును సురలకంటె జారయును మేలు. (నితిలేనివారి
విషయమున నియ్యది)

ఆ జంశ్రమంశ్రమహిమ జాతవేదుఁ డెఱుంగు
మంశ్రవాదియెఱుంగు దంశ్రమహిమ
తింశ్రీణీకమహిమ తినువాడెఱుంగును, వి....

యంశ్రమంశ్రముల సార సాగ్నియను తింశ్రీణీకపు
(చింతపడు) వహిమ తినెడివా డు నెఱుంగుచురు

ఆ జీవిదొలఁగకుండ జీవనౌషధ మిచ్చి
జీవి నిలుపవలయు జీవనముగ
జీవితొలఁగునేని జీవస్తువు లేల, వి.... 2186

ప్రాణము పోకుండ మంచియౌషధమునిచ్చి ముస్తుండు
ప్రాణమును కాపాడవలయును

ఆ. జన్మములను మఱియు జన్మియల ననేక
ముల నొనర్చి యున్న ఫలముగాన
రాక యుండునీతి లేకున్నమాత్రాన, వి.... 2187

ఎన్నివిధములగు యజ్ఞాదులను శేషియున్నను నీతి లేకు
న్నచో నన్నియు నిష్ఫలములు

ఆ. ధుషము నీరువెడల జచ్చుటే సిద్ధము
నీటనుండె నేని నిక్కిపడును
అండతొలఁగు నెడల నందఱపనియట్లే, వి.....,

చెఱపనీటినుండి తొలఁగ నేని చచ్చునట్లులే అండదప్పిన
అండఱును కప్పములపా లగుదురు

ఆ. డీకొనంగఁ దగదు డెంద మెఱుంగక
యడగవచ్చి కొంత యనినవాని

నెప్పునంత వినియు మెప్పుగాఁ బలుకుమీ, వి
సులభము

ఆ తగవుతీర్చువేళ ధర్మంబు దప్పిన
మానవుండు ముక్తి మానియుండు
ధర్మమునె పలికిన దైవంబు తోడగు, వి....
తగవును తీర్చునపుడు ధర్మమును దప్పిన మనుజునకు
ముక్తి దొరకను

ఆ. తగినకులజుడైన తనయెత్తుధన మైన
లెక్కగొనక చెప్పు నిక్కమెపుడు
పరమసాధ్యుచూడ నొరుల నంటదు నుమా ! వి.
సాధ్యయైనచో ప్రలోభములకు లొంగక నిజమునే
యెఱింగించును

ఆ. తండ్రిమాటలు విని తల్లిని దెగటార్చి
పరశురాముఁ డేమి ఫలము గనెను
నిలుచ నీడ లేక కులగిరిఁ జేరఁడా ? వి.... 2192
తల్లికి ద్రోహము చెయరాదు చేసిన పరశురాముఁడు
నిలువనీడ లేక పోయెను గదా !

ఆ తనయుఁ డెవ్వఁడేని తనతండ్రికంటెను
పేరు తెచ్చునట్టి పెద్దయైన
జనకు హీనతఁ జేయ నాహసించినచోటు
మూఁడు నిహపరముల మొనసి వేమ. 2198
స్పష్టము

- ఆ. తన్నుగన్నయట్టి తల్లిసంటిది నుమ్ము
అన్యకాంత న్యాయమరసిచూడ
కన్నదానిజనులు కానంగ లేరయ్యా, వి.... 2194
పరశ్రీ తనకు మాతృసమాన ఇట్టిదానిని అందఱు
నెఱింగియే యున్నను ప్రవర్తనలలో గానలేరు
- ఆ తప్పుపలుకు పలికి తాటోటు జేసిన
కూడియున్న లక్ష్మీ కుంగిపోవు
నోటికుండ నీళ్లు నొనరఁగా నిల్చునా, వి....2195
అసత్యము లాడెడువానియింట నోటికుండలో నిళ్లు
నిలువనట్లు లక్ష్మీ నిలువదు
- ఆ. తరుణి పుణ్యవతిగ వరుని పట్టియె యగు
పాపిని యగు మగని ప్రావువలన
భర్తవర్తనంబె పడతులయం దుండు, వి....2196
స్వప్తము
- ఆ. తల్లిదండ్రుమీఁద గయలేనిపుత్రుండు
పుట్ట నేమి వాఁడు గిట్టనేమి
పుట్టలోనఁ జెదలు పుట్టదా గిట్టదా, వి....2197
మాతాపితృభక్తి లేనికుమారుఁడు పుట్టలోనిచెదలువలె
వ్యర్థపుపుట్టుక గలవాఁడగును
- ఆ. తల్లిదండ్రులందు దారిద్ర్యయుతులందు
నమ్మిన నీరుపేద నరులయందు
ప్రభులయందుఁ జూడ భయభక్తులుంచుము, వి.
సులభము

ఆ. తామసించి చేయఁదగ దెట్టికార్యంబు

వేగిరింప నదియు విషమ మగును

పచ్చికాయ దెచ్చి పడవేయ ఫలమానె ? వి....

ఏపనినైనను త్వరపడి చేయరాదు పండనికి సుగాయను

కోసి మ్రాగువెట్టినమాత్రాన పండగునా ? కాదు గదా !

అట్లే

ఆ. దళముకొని యొకప్పు దారిద్ర్య మేర్పడ

హీనకార్యములుసహించి చేయ

బరువు మాయునింతె ఫలమింత చిక్కదు, వి.

దారిద్ర్యమునకు లొంగి కానిపనులఁ జేయరాదు. చెసి

నచో తత్కాలమున సుఖముగ నే యుండును; గాని తక్కిన

యపుడు ఫలము గలుగదు

ఆ. దానధర్మములును దయయు సత్యము నీతి

వినయధైర్యశౌర్యవితరణములు

రాజుపాలిటి కివి రాజయోగంబులు, వి... 2201

దానము ధర్మము మున్నగునవి యన్నియును రాజులను

రాజిల్లఁజేయు నుత్తమగుణములు

ఆ. దున్నపోతునకుచు తోడిరాగంబేల

కన్నగానికేలకంటినిదుర

వెన్నముద్దకేల సన్ననిసెగ కావు, వి.... 2202

దున్నపోతుకు తోడిరాగమును దొంగకు నిద్రయును

వెన్నకు సన్ననిసెగయును గిట్టక యుండును.

ఆ దొంగతనము అంకు దొరసియుండు జగతి
రంకులాడి కింత శక్తిపుట్టు
దొంగకెన్నతేవెలుంగొప్పుకానట్టు, వి.... 2203
సులభము.

ఆ దొంగమాటలాడ దొరకున మోక్షము
చేతగాని పనుల జేయకాదు
గురువుపద్దు గాదు గుణహైన్యమది యగు, వి.
దొంగమాటలను పలికిన గో మోక్షము లేదు గనుక
నైచ్యములకు పాల్పడకుము

ఆ దొమ్మతెగులుచేత దూలినగేదెకు
వాతవేయఁ బ్రదికి వచ్చెనేని
ప్రాతయెనుముపాల తోతననచ్చునా, వి....
దొమ్మ తగిలిన గేదె వాత వేసినఁ బ్రదుకునేని గ్రా
హ్యమే గాని పరిత్యాజ్యము గాదు

ఆ. ద్విజకులంబునందు తేజరిల్లుచుఁ బుట్టి
తాఁ దరించి యొరుల దాటఁ జేయ
లేనియీత ఁన్న లేకున్న నొక్కటే, వి....2206

బ్రాహ్మణవంశమునంగు పుట్టి పక్షులను తరింపఁజేయ
లేనివాఁ డున్నను పోయినను నొక్కటే యగును

ఆ. ద్విజవరుండు చెడ్డ దిక్కు లేకయె భూమి
మనుజులెల్లఁ జెడుదు రనుట కేమి
కాలగతులు మాఱఁ గలియ ధర్మము మీఱ, వి.
సులభము

ఆ ద్విజుల భేదపెట్టి తిట్టఁదొడఁగువాడు
మృతినీ బొంది తాను వెతలఁ బడఁగ
గాలుదరినిజేగుఁ గడఁజేఱలేడయా, వి.... 2208

బ్రాహ్మణుల నిందింపఁబూనెడివాఁడు యమునిబారి
నుండి తప్పించుకొని దఱిఁ జేరలేడు

ఆ దొమ్మకాటవాని దోర్బా మెల్లను
పొట్టకూటికొఱకె పుట్టినదగు
నదియె యోగి కమరి నానంద మొందడా, వి.

దొమ్మరివాని యభ్యాసము పొట్టకూటికి మాత్రమే
యగును పరమున కుపయోగింపదు

ఆ. దొమ్మ మాయుకొఱకు నమ్మవారికి వేఱు
లిప్తులంద్రి దేమి దొమ్మ తెవులా?
అమ్మవారివేర నందఱు దినుటకా, వి.... 2210

దొమ్మ పోవుట కని అమ్మవారలకు వేటలిప్తుని పలుకు
దురు, గాని దానినట్లీయరాదు

ఆ. దోసకారినైన దూసరికాఁడైన
పతితుఁడైన వేదబాహ్యుఁడైన
వట్టిలేనివేదవాని కీదగు నీవి, వి.... 2211

ప్రతిగ్రహీత ఎట్టివాఁడైనను బీదవాఁడుగా నున్న
దానము నియమింపును

ఆ ద్రోహి యైనవాఁడు సాహసంబున నెట్టి
స్నేహితునకు నైనఁ జెలుపుఁ జేయ

నూహ గలిగియుండునో కనఁజాలక, వి....2212

ద్రోహి ఎల్లప్పుడును ద్రోహచింతతోనే యుండును
గాన నతనిని జాగ్రత్తగా చూడవలయును

ఆ ధనములేక యన్న ధైర్యంబు చిక్కదు
ధైర్య మొదవెనేని ధన మొదవును
ధనము ధైర్య మరయఁ దగుభూమిపతులకు, వి.
సృష్టము

క. నందనుఁడు పెరిగి పెద్దల
కందఱకు విధేయుఁ డైన నానందమగున్
పొందిక చెడినత్పురుషుల
నిందను బడఁ జింత కలుగు నిక్కము వేమా !
కొమారుఁడు గుణియైనచో సంతసమును దుర్గుణియై
నచో చింతయును కలుగును

క. నలుగురుగలచోటను దా
దల చూపుచు మెలఁగుచుండి ధన్యత గనఁగాఁ
దలఁచెడియాతఁడు నిచ్చలు
గలమాటలె పలుకుచుండఁగాఁ దగు వేమా !
నలుగురిలో మెలఁగవలయునని కోరెడి ప్రతివాఁడును
ఇచ్చకములనే పలుకుచుండివలయును

ఆ. నాగుబాము గన్న నంబిబ్రాహ్మణు గన్న
చెవులపిల్లి గన్న చేటువచ్చు
గరుడుని గనుఁగొన్న గలుగుచు కోరికల్, వి....
సులభము.

ఆ. నిక్కమైన మంచినీల మొక్కటి చాలు

తభుకు బెభుకు రాలు తట్టెడేల

చదువ పద్య మరయ చాలదా యొక్కటి,వి....

నిక్కమగు నీలమొక్కటియే చాలినట్లు పిచ్చిపద్య
ములు వేలకొలదియుండుటకంటె మంచిది యొక్కటియే
యత్తనముగా నుండును

ఆ నిజము లాడువాని నిందించు జగమెల్ల

నిజముఁ బల్కరాదు నీచులకడ

నిజమహాత్ముఁ గూడ నిజ మాడవలయురా,వి....

నిజమును మహాత్ములనొద్ద పలుకవలయునే కాని నీచుల
యొద్ద పలుకరాదు.

ఆ. నీతిజ్యోతి లేక నిర్మలం బగు నేది

ఎట్లు కలుగుఁ బరమ దెంత దైన

ధనము గల్గియున్న దైవంబు గలుగదు, వి....

నీతియును జ్యోతియును లేక పరముగలుగనట్టులనే
ధనమున్నను దైవముకలుగఁజాలదు

ఆ. నీతి దెలియఁ జెప్ప నిజముగ వేమన

పాతకముల నెల్ల బాఱఁబట్టి

లోతులత్తవ మరసి లోకులకును జెప్పె, వి....

స్వప్నము

క. పగ యుడుగఁ గోప ముడుఁగును

పగతెగ కోపంబు లడఁగు బరఁగును కొర్కూల్

తెగఁ గూర్క భేద ముసుగును

త్రిగుణము లుడుగంగ ముక్తి స్థిరమగు వేమా!
నీలధమ

ఆ. పట్టి విడువరాదు పదిలక్షలకు నైనఁ

బెట్టి చెప్పరాదు పేద కైనఁ

వెట్టిగొలువరాదు విభుఁ డెట్టి ఘనుడైన, వి....

తా నెంతటివాఁడోను పట్టుకొనివిడుచుటయును పెట్టి
చెప్పటయును మంచిది కాదు

తే. పలుతరంబుగ తనయాత్మభావ మంది

నిటలదుర్గముపై నున్ననియతి మీటి

ఘటము మఱచినవాఁడు పో ఘనుఁడు నుమ్మి

కుటిలకర్ముల కిదియెట్టు కూడు నేను

స్వప్రమ

ఆ. పడుచు నిచ్చి నతని బత్తె మిచ్చినవాని

కడుపు చల్లఁ జేసి ఘనశి నిడుచు

నడువ నేర నతఁడు నాతియిచ్చే గదా' వి....

కన్యకనిచ్చువానిని అన్నయిపెట్టినవానిని ఎల్లప్పుడును
గౌరవించుచునే యుండవలయును

ఆ. పతకమందు నొప్పు బలురత్నముల పెంపు

బంగరందు గూర్చి బగువు గనును

గాని యితరలోహ మైన హీనముకాదె, వి....

పతకములోనిరత్నములు సొంపుగా నున్నట్లుట సజ్జన
మధ్యమనందలి నరుఁడు ప్రకాశించును

ఆ పత్తనమ్ములఁ గలదు ప్రాధాంగనలు వారు
పల్లెలందు నిలిచి బ్రదుకఁ గలదే
నుఖులు పరిమదారి శోభించఁ జాలరు, వి....

సులభము

ఆ పంద నధిపుఁ జేసి బంధురాని కంపిన
వాఁడు పాఱు మూఁచలెను దెలియు
పాఱునట్టిబంటు ఎఱకే గాఁ డెన్నఁడు, వి.... 2227

పందను అధికునిఁ జేసి ముద్దమునకు పంపినచో పరు
గెత్తిపోవునే గాని యెఱ్ఱొనఁజాలఁడు

ఆ పంది పిల్లలీను పద్మనైదు నొకటిని
కుంజరంబ దీనుకొదను నొకటి
నుత్తిమపురుషుఁ డటు లొక్కఁడు చాలఁడా, వి.

ఉత్తమగుణములను గలుగుకొమరు నొక్కని గను
టయే బహుసంతానముఁ గనుటకన్న నుత్తమము.

ఆ. పదుగురాఁడు మాట పాటియై ధరఁ జెల్లు
ఒక్కఁ డాడుమాట యొక్క దెందు
ఊరకుండ వానికూ రెల్ల నోపదు, వి.... 2229

పదిగురిమాట చెల్లినే కాని యొక్కనిమాట చెల్లదు.

~~పాపములు మున్నగు మధురములను తిరిగి~~
 స్త్రీలమాటలు మిగుల మధురములుగా నుండును

ఆ పప్పులేనికూడు పరుల కసహ్యమై
 యప్పులేనివాడై యధికబలుఁడు
 ముప్పులేనివాఁడు మొదటినుజ్జానిగా, వి....223
 పప్పు లేనియన్నమును ముప్పు గలుగుమొప్పెయిన
 ప్రశంసులు గారు

ఆ. పరంగ రాజకులులు పాతినధన మెల్ల
 భటులపాలొ కవుల పాలొ తలఁప
 నొసర హీనజనుని ధనము దాయాదుల
 పాలొ జారకాంతపాలొ వేమ 223;
 రాజులు పూర్వినధనము భటుల కవులు మున్నగువా
 పాలును తినధనము దాయాదులపాలను పడును

ఆ పరులదత్త మొప్పి పాలన చేసిన
 నిలస్వదత్తమునకు నినుమడియగు
 నననిపరులదత్త ముపహరింపఁగ రాదు, వి....
 పరునిచ్చినదానిని పాలించినచో తా నిచ్చినదానికంటె
 కట్టింపుఫలము నిచ్చును

ఆ. పరు

వల్ల

౯

...

వియల మెలుక - పు - - - - -

ఆ. పరులవిత్తమందు భ్రాంతిమానినయట్టి
పుగుఘః డవనిలోనఁ బుణ్యమూర్తి
పరులవిత్త మరయ పాపసంచిత మగు, వి....
పరద్రవ్యమనందు ఇచ్చ మానినవాడే విచారించి

నచో పుణ్యమూర్తి యగును

ఆ ఘ్నివాని కేల పరసమృద్ధి దలంపఁ
బలుకు పరుసవానిబలిమితప్పు
బలమువాని కేటి సాత్వికధర్మము, వి.... 2286
స్వప్తము

ఆ పలుతెఱఁగులుగాను బగి యుండుచోటుల
చిటుకు మనఁగ ప్రియముఁ జెప్పవలయు
కాల్పఁదగినకట్టై కడకనో మ్రొంగదా, వి....
అనేకవిధముల శత్రుత్వ మున్నను ప్రియమునుమా
త్రము త్వరగా నెఱింగింపవలయును

ఆ పాడి గాదు జగతి పంచాంగములు సెప్పి
కొంచెమైన బుద్ధి నొంచ లేక
బ్రహ్మ మెఱుంగ కిట్లు పౌరోహిత్యము జేయ, వి.
బ్రహ్మము న పాసింపక బ్రాహ్మణు లీవిధమున పంచాం
గమును చెప్పుట పౌరోహిత్యము చేయుటయును మంచిది
కాదు

ఆ. పాపరాశిఁ బుట్టి పాపంబు దెలియక
పాపబుద్ధిచేత బరఁగియుండు
53

భక్తి గలిగియున్న పాపంబు లేదయా, వి....

పాపములొబ్బుట్టి పాపములొ బెరిగి యున్నవాడు

భక్తి గలిగియున్నచో పూజ్యుడగును

ఆ. పాలనీటికలిమి పరమాంస మెఱుంగును

నీటిపాక్రమము నెమలి కేల

అజ్ఞుడై నహినుఁ డలశివు నెఱుంగునా, వి....

పాలలోను నీటిలోనిభేదమును హంసమెఱిగినట్లే

శివాశివతారతమ్యమును పరమహంస యెఱుంగును

త. పాలపక్షి శకునఫల మిచ్చు నందురు

పాలపక్షి కేమి ఫలము తెలియు

తనదుమేలు కీళ్లు తనతోడ నుండఁగ, వి.... 2241

స్పృహ

ఆ అన్న మధిక మైన సరయ మృత్యువు నిజం

బన్న మంట కున్న నాత్మ నొచ్చు

చంపఁ బెంపఁ బువ్వ చాలదా వేయేల, వి....

సులభము

ఆ. అన్నమిడుటకన్న సధికదానంబుల

నెన్ని చేయనేమి యెన్నబోగు

అన్న మెన్న జీవనాధార మగునయా, వి....

జీవనాధార మగుటచేత అన్నదానముకంటెను మించిన

దాన మింకొకటి యుత్తమ మైనది లేదు.

ఆ. ఆరుగురుని జంపి హరిమీఁద ధ్యానంబు

నిలిపి నిశ్చయముగ నెగడి యాత్ర
గతి నెఱుంగుచుండు ఘనుడగుయోగిరా, వి.

అరిషడ్వర్గములను జంపి ఈశ్వరునిపై మనస్సును నిలిపి
ముక్తుడై పగుటకై యత్నింపుము.

ఆ. ఇన్ని ఫలములందు నేఫలం బెక్కువ
అన్న ఫలముకంటె నధికమేది
కన్నది గననిది కాన్పించునాచూపు, వి.... 2245
సులభము

ఆ. ఊకయందుఁ బుట్టి యున్నది యన్నంబు
మ్రాకునందు ఫలము మానితమగు
సోకుగాలిపట్టి శోధించుచుందురా, వి.... 2246
స్పష్టము

ఆ. దానములను నన్నదానమే దొడ్డిది
గానములను నామగానమెచ్చు
ధ్యానములను శివుని ధ్యానమే శ్రేష్ఠంబు, వి.

దానములలో నన్నదానమును గానములలో నామగాన
మును ధ్యానములలో శివధ్యానమును ఉత్తమములు

క. భయమంతయు దేహమునకే
భయ ముడిగిన నిశ్చయంబు పరమాత్మునిదే
లయమంతయు జీవికి గద
జయమగునని లోకమందు చాటుర వేమా ।

దేహమునకే భయక్రోధాదులు గాని దేహికి లేవని
యెఱుంగుము

ఆ. భారతమునఁ బలుకు పలుధర్మములయందు
సత్యనిష్ఠమేటిసత్యమే కద
వనుధ దానఁ కలుగువన్నియ మిన్నయా, వి.

భారతములోని ధర్మము లన్నిటిలో సత్యస్థియే యుత్త
మధర్మ మనఁ బడెన, గాన దాని నవలంబింపుము

ఆ. భావ మరసి తన్ను భార్య సేవించిన
నింటి కైన నగును నీశ్వరుండు
అదియు లేక బ్రదుకు టథమము భువిలోన, వి.

తనమనస్సుకు కనిపెట్ట భార్య యనుకూలయై తన్ను
సేవించినచో ఈశ్వరుండు తనకు సదా సన్నిహితుఁ డైయే
యందును

ఆ. భాషలాడ కున్న పరులు మెచ్చరు గాన
భాషలాడవలయు పగువుఁ జూచి
భాష పరువు తెఱిఁగు పరమాత్ముఁ డెఱుఁగురా, వి.

మాటలాడనిచో వ్యవహారము జరుగదు కావున ఎంతటి
మాని యయ్యాను వ్యవహారమునకై భాషించుచునే యుండ
వలయును

ఆ. భూపతికృప నన్ని భూమి చెఱిచువాఁడు
ప్రజలయునురుదాఁకి పడును పిదప
నెగుర వేయు బంతి యెందాక నిలుచురా, వి.

రాజుల ముగ్ధహమును నమ్మియుండువాఁ డెప్పు
డోయొకప్పుడు అవనతిని తప్పక పొందును

ఆ భూమి నాది యనిన భూమి పక్కున నవున్
దానహీనుఁ జూచి ధనము నవున్
కదనభీతుఁ జూచి కాలుఁడు నవును, వి....

సప్తమ

ఆ భూమి పేగునల్ల పుణ్యస్థములాయె
వెలయ రాళ్లనల్ల వేల్పులాయె
నీళ్ల పేగునల్ల నిఖిల తీర్థము లాయె, వి.... 2254

సప్తమ

ఆ. భూమిమీఁద పుణ్యపురుషులు లేకున్న
జగము లేని వెలుగు పగలు రాత్రి
అంత బయలు కాదె యాడకాడకుఁ జూడ, వి

సప్తమ

క. మగునకాలమందు మగునకష్టించిన
నుతుల కాలమందు నుఖముఁ జెందు
కలిమిలేము లెంత గల వెంతవారికి
బలిమిపుత్ర బలిమె బలిమి వేమా! 2256

శ్రీ సమయమునందు కష్టపడినో పిమ్మట సుఖింపఁ
గలుగును

ఆ మగనిమీఁద భక్తి మానకుండినకాంత
మూఁడులోకములను ముక్తి గనును

మగువలందఱకును మగలె దేవతలయా, వి....

మగనివైని భక్తి గలిగినస్త్రీ మల్లోకములను చూఱ
కొనఁజాలును కావున స్త్రీలకందఱకును భర్తలే దైవములు

ఆ. మద్యమాంసరుచిని మాదిగదై వాల

యెంగిలి దినువారి దెట్టికులము

భక్తిని హరు గొల్చి భవ్యులు కండయా, వి....
సులభము

ఆ మనను దెలిసి యొకనిమాటకు బ్రతి చెప్ప

సంతసించునతఁడు చాల మెచ్చు

మనను తెలియకుండ గునియుచు నను నేదొ, వి.

మనసు కనిపెట్టి పలికినవో నెంతటివారైనను సంత
సింతురు

ఆ మనుట లెల్ల కల్లమన సెల్ల దొంగ యిం

కేటిప్రాణ మింక నేటిబ్రదుకు

మాటసత్య మైన మరి శతాయుష్యంబు, వి....

మనట లన్నియును కల్లులు మన స్సొకదొంగ, ఇట్టి
ఫిటిలో శతాయుష్యులు ఎట్లు కలుగును?

ఆ. మైలకోకతోడ మాసినతలత 'డ

నొడలిముఱికితోడ నుండెనేని

అధికులజునైన నట్టిట్లు పిలువరు, వి.... 2261

సులభము

ఆ. మాటఁ జెప్ప వినని మనుజుఁడు మూర్ఖుఁడు

మాట విన్న నరుడు మాన్యుఁ డగును
మాటవినగఁ జెప్ప మానుట కూడదు, వి ...
సులభము

క. మాయిల్లని మాపొల మని
కాయము తనసొమ్మటంచు గామాతురుడై
మాయని పదవిని గోరక
దాయాదులపాలు చేయ దగదుర వేమా 2263

సర్వమును తాను తనది యుచుమమత్వము నుంచికొని
యశ్వరమగు పదవిని బొందక యుండకూడదు

ఆ మాల మాలగాఁడు మహిమిఁద నేప్రొద్దు
మాట తిరుగువాఁడె మాలగాక
వాని మాల యన్న వాఁడెపో పెనుమాల, వి.
నిజమును విచారించినచో మాలవానికంటెను మాట
లెఱిగెడివాఁడే ఎక్కుడు మాల యగును.

ఆ మాలవాఁడయినను మఱి యాత్మమిఁదను
మననునిలిపెనేని మాలగాఁడు
మనను నిలుపకున్న చుహిమిఁద మాలఁడౌ, వి.
మాలవాఁడైనప్పటికిని అత్త ధ్యానముగలిగినచో వాఁడు
మాల కాశేరఁడు

ఆ. మాలవానిఁ జూచి యేల నిందింపంగ
పాటిలేనిమాట పలుకుటె గద
వానిలోనఁ బలుకువానికులంబేది, వి.... 2266

పాటిలేనిమాటలఁ బల్కుచు మాల యని యేలయనె
దరు? వాఁడు మాలయైనచో వానిలోనివాఁ డెప్పుడో తెలిసి
కొనుఁడు

ఆ ముండమోపి కేల ముత్యాలసాపట
వన్నె లెల్ల పుణ్యనతికిఁగాక
కుక్కయేపి కేల కుచ్చులపల్లంబు, వి.... 2267
ముండమోపికి ముత్తెపు సాపటమును కుక్క కు కుచ్చుల
పల్లకియును నిష్ప్రయోజనకరములు

ఆ మేలిపండుఁ జూడ మేలిమై యుండును
పొట్ట విచ్చిచూడ పురుగు లుండు
బెరుకువాని మదిని బింక మీలాగురా, వి....
బెరుకువానిమనసు మేలిపండులోనిభాగమువలె పరి
శుద్ధమై యుండును

ఆ. మొండివాని కేల ముంజేతికడియాలు
తొఱ్ఱవాని కేల కఱ్ఱపండ్లు
గాడిదెలకు నేల గడ్డముల్ మీసముల్, వి....
స్పష్టము

ఆ రజ్జు లాడరాదు రణభూమిలోపల
బుజ్జగింపరాదు బొంకువాని
నొజ్జతోడ వాడు లొనరంగ మానరా, వి....
స్పష్టము.

✓. లక్ష్మి యేలినట్టిలంకాధిపతిపురి

పిల్లగ్రోతి పాజు కొల్లఁ బెట్టె

కలసివచ్చువేళ ఘను లాదు రల్పులు, వి.... 2271

లక్ష్మీకి నిలను మనఁబడినలంకేశునంతటివానినగరు కూడ

గ్రోతులు కొల్లఁబెట్టి నవి ఏమికాలము!

ఆ. ఎనుధ నొడ్డకే, వైద్యశాస్త్రంబులు

గుడ్డివాని కే, గునుగుపరగు

బుడ్డవాని కే, పోకుప్పిగంతులు, వి.... 2272

ఒడ్డవానికి వైద్యమును గుడ్డివానికి గునుగుపరగు

లును బుడ్డవానికి పిప్పిగంతులు నేల ?

ఆ. వావివర్తనలును వగుసలు మర్యాద

దప్పి నడచెనేని తగులుకీడు

వదల దప్పుడు తాకునం దుది తప్పదు, వి....

వావివర్తనలును ఎరుసయును మర్యాదయును తప్పి

నడచెడివాడు ఎప్పుడో యొకప్పుడు కీడును పొందనే
పొందును

ఆ. విద్య గలిగి యుండి వినయము లేకున్న

నైదువలకు మేలిమైనమణుల

సొమ్ము లుండి కంఠనూత్రము లేనట్లు, వి....

విద్య యున్నను వినయము లేకపోయినచో సొమ్ము

లుండియు మంగళనూత్రము లేనట్లు వ్యర్థ మగును

క. విద్యలలోపల నీతియు

వాద్యంబులలోన వీణ వరరసికులకు

హృద్యంబై విలసిల్లును

విద్యలలో బ్రహ్మవిద్య విద్యర వేమా! 2275

విద్యలలో నీతియును బ్రహ్మవిద్యయును వాద్యములలో
వీణయును హృద్యపై విలసిల్లుచుండును

ఆ. విశ్వనాథునందు విప్రులయందును

వినయముందు వేర విధులయందు

భక్తిలేనివాఁడు పాపాత్ము డిలలోన, వి.... 2276

దైవమునందు బ్రాహ్మణులందును వినయమునందు భక్తి
లేనివాఁడు పాపాత్ముఁ డగును

ఆ. వెలదిచక్కదనము వెఱిన్దైన ఈడును

విభునికరుణ లేమి విగతి నుండు

నీదు కరుణ లేమి నేర్పులుకొరగావు, వి....

స్త్రీకి చక్కఁదన మెంత యున్నను పెనిమిటికరుణ
లేక ప్రకాశింపనట్టలనే నీదయ లేక ఎట్టి నేర్పులును కొఱ
గావు

ఆ జల్లిమాట లనుచు జగమునఁ దిరిగెడు

కల్లగురుఁడు గట్టు కర్తలెల్ల

పల్లుఁబురుగు నేరి బాధింపుచుండదా, వి....

సులభము

ఆ. జవ్వనంబునందు జవరాండ్రతో పొందు

గోరకుండువా డి కేడ లేడు

కాని చాని గోరకయె యున్నఘుచుఁడురా, వి....

మున్నగు చిన్నచిన్నజంతువుల దినువారిని మాలలని పిలువ
వలయును

ఆ కాననంబుఁ జేరి కడుశ్రమ కొందిన
నానలుండు రాజ్యమందె మరల
కష్టమునకు నోర్వఁగల్గును సుఖమునవి ...2285
అడవులఁ బడి యిడుమలఁ బడినను నలుఁడు చివఱకు
రాజ్యము నొంచెను కావున కష్టముల నోర్చుకొనిన సుఖ
ములు కలుగును

ఆ. కామి యయ్యుఁగాక ఘనుఁడు ఘనుం డగు
కామి కృష్ణుఁడరఁచు ఘనుఁడుగాఁడొ
కామిగాని ఘనుఁడు గణపతికాఁడొకో, వి ...
కామియైనను కాకున్నను ఘనుఁడు ఘనుడే యగును
కృష్ణుఁడు కామియయ్యును గణపతి కాకయును ఘనులు కా
లేదా?

ఆ కాలకంఠు నెదిరి ఘనముగాఁ బోరిన
నర్జునునకు వశము కర్జమైన
పాశుపతము గలిగె పగతుల దునుమాడ, వి ...
కాలకంఠు నెదిర్చి పోరినయర్జునునకు పాశుపతము
అభించెను కావున పోరుటకైనను గొప్పవానితోడనే యత్నింప
వలయును

ఆ. కావిబట్టఁ గట్టి ఘనయోగివలె నుండి
వెలయ రాత్రిగాఁగ విడిచిపెట్టి

తొడరి తిరుగువాఁడు దొరకోలు సన్నాసి, వి....

కావిబట్టలు గట్టికొని యుండి రాత్రికాఁగానే విడిచి
తిరుగుచుండెడివాఁడు దొర్భాగ్యపుసన్నాసి యగును.

ఆ కావుకావు మంచు కగుణకై యేడ్చెడి

శిశువు చేరఁ దీసి చిత్త మలర

వాల నిచ్చునట్టి నడతి పుణ్యాత్మరా, వి.... 2289

కానకాక్షుని నడుమ నున్నచో చేతఁదీసి పాలిచ్చిన

నె

ల

చచ్చి వెనుక ముక్తి సాధింపఁగలరొకో, వి....

కాశిగంగయని నిల్లను మోసిమోసి చచ్చినపిమ్మట
ముక్తిని సాధింపఁగలరో లేరో, కావున ముందుగ నే ముక్తికై
యత్నింపవలయును

ఆ కాశియాత్రఁ జేసి గాసినొందఁగ నేల

రోయుగుణవికారరూప మడచు

మోసపోక యెఱుకమూలంబుగనుచుండు, వి.

కాశియాత్రకు పోయి గాసిపడుటకంటెను మాయ
నడంచి యెఱుక నంగుట యుత్తమము

ఆ కుండ పగిలె నేని క్రొత్తది గొనవచ్చు

భూతలంబునందు పొందుగాను

కూలఁబడిననరుఁడు కుదురుట యరుదయా, వి.

కుండ ప్రగిలిన గోత్రది క్షానవచ్చును; గాని నరుడు
 కూలిన గురువుకుడు యగును

ఆ కులములోన నొకడు గుణహీనుఁ డుండిన

కులముచెడును వాని గుణమువలన

వెలయ చెఱకునందు వెచ్చు పుట్టినరీతి, వి....

కులములో నెవ్వఁడో యొకఁడు గుణహీనుఁ డున్నంత
 మాత్రాన వానికులము చెడిపోవును

ప్రపంచమంతయును మఱుగులతో నిండియున్నది.
 ఆమఱు గెల్లను దైవముతో నిండియున్నది

ఆ. గంగ స్నానమాడి ఘృతులైన వారెల్ల

భంగపడిరి పెక్కు బాధ లంది

గంగనీటికన్న గయతీర్థముల కన్న

నెన్న వేము తీర్థ మెచ్చు వేమ 2295

గంగాస్నానమునుజేసి కష్టపడి బాధలందిరి, కాని గంగ
 నీటికన్న వేమునీళ్ల కష్టములఁ బో ద్రోలును

ఆ. గురునిసేవఁ జేసి గురితోడ భుజియింప

వలె నటంచు నరులు వాంఛదీఱఁ

బలుకుచుండు గాని భావంబు గానరు, వి....

గురుని సేవించి లక్ష్యముతో నతనిపంక్తిని భోజనము

చేయవలయునందుచే కాని యందలి యంతరార్థమును కనలేరు

ఆ గొడ్డుటావుఁ బిదుకఁ గుండఁ జేకొని పోవ
పండులూడఁ దన్ను బాల నియదు
లోభివాని నడుగ లాభంబు వేదయా, వి ...

గొడ్డుటావు బిదుకిన సాలులేక పైఁగా పండ్లుడదన్ని
నట్టులనే లోభి నడిగినను ప్రయోజనము లేకపోవును

ఆ గొట్టెలు పదివేలు కూడి యుండినచోట
తల్లి నెఱిఁగి వచ్చుదానికొదను
పరమయోగి నెఱిఁగి భక్తుండు వచ్చును, వి....

పదివేలు గొట్టెలన్నిను తమతల్లి నెఱిఁగి గొట్టెపిల్ల
వచ్చునట్టులనే పరమయోగియొద్దకు భక్తుండు వచ్చును

ఆ. గోచివిడుచుయోగిఁ గోతగ నాడించి
వెట్టివానిఁజేసి వెతలఁ జిక్క
జేయు నయ్య లేమి చేసెదరో చూడు, వి ...
విరాగులను క్రొత్తిం బోలె నాడించి యెన్నెన్నిబా
ధల పెట్టెదరో పరికింపుము

ఆ. చంద్రునంతవాఁడె శాపంబుచేతను
కళలహీనమొందఁ గలిగెఁ గదర
పుడమిజనుల కెల్ల బుద్ధు లట్టులు పుట్టు, వి....
సులభము

ఆ. చిన్ననాఁటినుండి చేసినకర్మంబు

పిన్న పెద్దలకును బెరిగి వచ్చు
మంటి మింటి నడుమ మది నిల్చి చూడరా, వి.

బాల్యమునుండి చెసినకర్త మెంతవారికి అయినను అను
భవమునకు రాకమానదు

ఆ చీము గారువంట చెదలుపట్టెడియింట

బురుగుముట్టుగుంట బుసులకంటఁ

బిడ్డచీకుచంట బిగి యుండ నేర్చునా, వి....

చీము పంటిలోను చెద లింటిలోను పురుగులగుంట
లోను పుసులకంటిలోను చీకుచంటిలోను బిగువుండఁజాలదు

ఆ. చదువుఁ జదువ కున్న సౌఖ్యంబులును లేవు

చదువుఁ జదివెనేని సరసుఁ డగును

చదువు మర్చి మెఱిఁగి చదువఁగఁజూడుము, వి.

చదువకున్న సౌఖ్యములులేవు చదివినచో సరసుఁడగును.

కావున మర్తముఁ గనటకై చదివికొనుము

ఆ. ఛత్రమున్నఁ దగిన ఛాయ యేర్పడియుండు

శాస్త్రమెఱుఁగఁదగినజ్ఞాన మొదవు

నబ్బయున్నవాని కండయున్నట్టులే, వి.... 2304

గొడుగు ఉన్నచో నీడయుండి లేకున్న లేనియట్టులే

శాస్త్రముండినచో జ్ఞాన ముండును

ఆ. తావు తెలిసినతఁడు తావీలు వెంబడి

ఏవిధముననైన నిరవు సేరు

భావమెఱుఁగకున్న పర మెఱుంగుట యెట్లు?, వి.

స్థానము నెఱింగియున్నచో ఎట్లైనను ఇల్లు చేరగలుగునట్లే భావ ముండినచో పరేశ్వరు నెట్లయినను పొందగలడు.

ఆ. తల్లిగర్భమందు తాఁబుట్టినప్పుడు
అరుతలింగమేది యటయు మయ్య
నడుమ లింగమూన నగుఁబాటు గాదొకొ, వి.
సులభము

ఆ. తావు తప్పకుండ తనమనంబున నిల్చి
తావుఁ జేరునట్లు తంత్రపటిచి
తాను దావుఁ జేర తావు దా నేకమా, వి....
సులభము

ఆ. తోఁక గల్గువాని దొడరిగొంతులు గోసి
మేఁకజీవములను మెడలు విటిచి
కడమవాని నెల్ల గాల్చుక తిందురు, వి....
సులభము

ఆ దున్నపోతుమడక దురుతుగా సాగదు
ఎద్దు దీనికంటె నేమి మెచ్చు
ముద్దగాలి మగఁడు ముదుసలి మెచ్చునా, వి.
యావనమున నున్నవాఁడు ముదుసలిని మెచ్చుకొననట్లే
ఎద్దుమడక గున్నపోతు మడకను మెచ్చుకొనదు.

ఆ ధనమనంబుచేత దైవంబు నెఱుంగక
కుటిలభావ మొందు క్రూరజనుఁడు

మదము మించినంత మన్నింపలేరయ్యా, వి....

ధనమదమువలన కుటిలుడై మత్తుడై యపకృతి జేయఁ
జొచ్చును.

ఆ నియమమునను వేత్త నేమంబు నొనగూర్చి
షోడశోపచారసూక్తు లిలను

జేసి శివుని నెప్పుడు నేపించుచుండును, వి....

వేదవేత్త నియమముతో షోడశపూజల నెప్పుడు నీశుని
పూజించి సంతృప్తుని జేయుచుండును

ఆ నోటిపుప్పి కెల్ల నొప్పి లేకుంటకు

నాకుపోకనున్న వశాషధముగఁ

బెట్టుకుండెనేని బెనురోత వేయురా, వి....

నోటిపుప్పికి నొప్పిపోవుటకై ముగ్గు వేయనిచో
రోతపుట్టించును

ఆ. నొసలు భక్తుడయ్యె నోరులోఁజేలయ్యె

మనను భూతమువలె మలయఁగాను

శివుని గనియె నన్న సిగ్గెల్లు పుట్టదు, వి.... 2313

నుదురు ధక్తునివలె నమ్రముగను నోరు తోడేలువలె
నుండి గుప్తపనులజేయుచు శివునిగంటినన్నవారికి సిగ్గేలరాదో
గదా!

ఆ నేర్పు గలుగువారు నెఱతనముగలారు

విద్యచేత విఱివీగువారు

పసిడిగలుగువారి బానిసకొడుకులు, వి.... 2314

నేర్పు గలవారు విద్య గలవారు ఎల్లరును విత్తము గల
వానిదాసులు

ఆ పంకజాక్షిఁ గన్న బంగరుపాడగన్న
దివ్య బట్టుచుండు తెలిసిలేమి
మనుజులకును తత్త్వసుహిమ మెట్లబ్బుచు, వి.
అడుదానిని అర్థమును గాని చూచిన నెంతటివారికిని
మోహము కలుగును

ఆ పట్టునస్త్రములను పరగ భూషణములను
కుదున లీలట లెల్ల గొదున పద్దు
లనుభవింపకూడ దత్త డెట్టి వాడైన, వి....
పట్టునస్త్రములను భూషణములను కుదుననుంచికొనట
యును ఉంచుటయును కానిపనులు

ఆ పరగ రాతిగుండు పగలగొట్టఁగ నచ్చు
కొండలన్ని పిండిఁ గొట్టనచ్చు
కరినచిత్తుమనను కరిగింపఁగారాదు, వి.... 2317
రాతిగుండునైనను శ్రమపడి పగులఁగొట్టనచ్చును, గాని
కరినాత్తునిమనస్సును కరిగింపలేము

ఆ పరగ లేమిచేత బంధువు ల్పగ్గవారు
పరగ లేమిచేత పరము తప్పు
పరగ లేమిచేతఁ బరపతియును తిప్పు, వి....
దారిద్య్రమువలన బంధువులు మున్నగువా రెల్లరును
తొలఁగిపోవుదురు

ఆ. పరుల కుపకరించి పరుసొమ్ముపరునకుఁ
 బరఁగ నిచ్చెనేని పరము కలుగు
 బరముకన్న నేమి పావన మాసొమ్ము, వి....

ఇతరుల కుపకరించి వారిసొమ్ము వారికిచ్చివేసినఁ బరము
 కలుగును విచారించినచో పరముకంటెను ఆసొమ్ము అంత
 ఎక్కువ పవిత్రమైనది కాదు

ఆ. పరుల మోసపుచ్చి ధర ధన మార్జించి
 కడుపు నిందికొనుట కానిపద్దు
 ఋణము నేయుమనుజుఁ డెక్కువ కెక్కునా, వి.

ఇతరులను మోసము చేసి ధనము వార్జించుటయును
 ఋణము తీయుటయును తగనికార్యములు

ఆ. పరులు చదువఁ జూచి నిరసనబుద్ధితో
 వట్టిమాటలాడ న్యధుఁ డగును
 అట్టివానిబ్రదుకు లరయఁగా నేటికి ? వి....2321

ఇతరులు చదివికొనిరని ఏమిండువారుపరమమూర్ఖులు.
 అట్టివారున్నను పోయినను ఒకటియే యగును

ఆ. పూసపోగుఁ బైట్టి పురుషునిబుజ మెక్కి
 కన్నులార్చి వారకాంతఃజేరి
 తనకు లొంగువానిఁ దడయక పంపురా, వి....

వేళ్ళ సొమ్ము నిచ్చువానితలపైననే యెక్కి చంపుటకు
 యత్నించును

ఆ. పెట్టినంతఫలము పెక్కండ్ర కుసహతి

సేయకున్న తాను చేసినట్టి

పెండ్లి యగును జూడ పెద్దఫలంబుగా, వి....

ఇతరుల కీయకున్నను ఇచ్చువారిపడఁగొట్టకుండిన నిచ్చి
నంతఫలము వచ్చును

ఆ. పెట్టెడిపతియింటఁ బెట్టనిలోభున్నఁ

దిట్టితిట్టితిగుగ గొట్టుచుండు

పండినచేనిలో పల్లేగుఁ బోలును, వి.... 2324

దాతయింటిలోఁ పండినచేనిలో పల్లేరుకాయ యు
న్నట్టు లోభి చేరి యాయకుండ చేయుచుండును

ఆ. బాపఁ డెముకకూడు భక్షింపసాగెను

బోవు పేరటంబు బొచ్చుముండ

కులమునూనముడుగఁగోర్కులుమెండయ్యె, వి.

ఏమి పాపకాలమో గాని బ్రాహ్మణుఁడు మాంసభక్ష
ణమును విధవి పౌమంగల్యమును నెరపుచున్నవారలు !

ఆ. బాపలన్న దొడ్డపరువునఁ జాతురు

కానిపనులు సేయ హీనులండు

కులములెక్కయేమి గుణముప్రధానంబు, వి....

బ్రాహ్మణులనిన గౌరవించెదరు, కాని అనుచితములను
చేసినచో వారినికూడ హీను లందురు

ఆ. భిడియ మింత లేక పెద్దను నేనంచు

పొంకములను బలుకు సంకరునకు

హెచ్చు కల్ల దిచటఁ జచ్చినరాదాడ, వి....

సిగ్గు ఇసుసుంతయైనను లేక నేను పెద్దనని ఎన్ని బింక
ములు పల్కినను హెచ్చు ఇచ్చటనురాగు అచ్చటను రాదు

ఆ. బ్రహ్మను తలఁగొట్టి పారవై చినయప్పు

డడ్డపడఁగ నోపరైరి నురలు

శివునికగుణ లేమిఁ జెడిపోక పోదురా, వి....

బ్రహ్మను శిరశ్చేదము చెసినప్పు డీశుని అడ్డుకొనినవా
రెవ్వరైనఁగలరా? కావున శివునికగుణ నార్జింపుము

ఆ. భూమిలోనఁ బుణ్యపురుషులు లేకున్న

జగము లేల నిల్చు బొగులుగాక

అంతఁ దఱచు దొరకనాడదు నమ్ముము, వి....

లోకములోఁ బుణ్యాత్ములు బొత్తిగా లేనేలేకపోయి
నచో లోకములు నశించును.

ఆ మత్తజిత్తులు తమమర్కంబు తెలియక

చిత్తచలనమంది చెడిరి భువిని

బత్తిలేనివాఁడు పరమాత్ము నెఱుఁగునా, వి....

సులభము

ఆ మది గలిగినపూజ మదనారి మెచ్చును

మనసు నిల్పినంత మహితుఁ డగును

మనసు లేనిపూజ మట్టినమానము, వి.... 2381

సులభము

ఆ. మధురసంబు గోరి మయ్యేకంబులు చేరి

చొచ్చి విడువలేక చిక్కినట్లు
మునిగి విడువలేడు మోహంపురాళిని, వి....

మధువుపై గలయాశచేత తేనెటీగ బడి చచ్చునట్లే
నరులు మోహమును విడువలేక కూలిపోయెదరు

ఆ మనసున దయలేని మాలకొడుకునొద్ద
జేరియున్న ప్రజకు జేటు నిజము
పెద్దతనము లెంచ బెంకెలచందము, వి....

దయావిరహితునియొద్ద జేరిన తప్పక కీడు మాడును.

ఆ. మనసు నిల్చలేని మాయావిరక్తులు
మనసుపడుదు రేల మగువకొరకు
ఇంతవ్యర్థ జన్మ మింక నెందులకయ్యా, వి....

మనసు నిలుపజాలక మాయవైరాగ్యము గలవారై
జన్మములను వ్యర్థము సేతురు

ఆ మర్క మెఱుంగ లేక మతములు గల్పించి
యుర్వీ దుఃఖు లగుదు రొకరికొకరు
గాదె యింటకుక్క కళనశపడరీతి, వి.... 2885

రహస్యము నెఱుంగజాలక మతములను కల్పించికొని
యొకరికరికి గాక చిక్కునడుదురు

ఆ మరణ మన్న వెఱచి మది గలుగఁగ నేల
నిరుడు ముంద రేడు నిన్నమొన్న
తనువు విడిచినతఁడు తనకన్న తక్కువా ? వి....

మరణమనిన భయపడెదరు కాని ఇదివరలో మృతు
లైనవారు తనకంటె దక్కువగారని యెన్నవలయును

ఆ. మాటలాడఁ గలుగు మర్తము లెఱిగిన
పిన్న పెద్దతనము లెన్నవలదు
పిన్నచేతిదివ్వె పెద్దగా వెలుఁగదా? వి.... 2337
సులభము

ఆ మాటలాడవచ్చు మనసు నిల్పగ లేడు
తెలుపవచ్చు దన్ను దెలియ లేడు
సురియఁబట్టవచ్చు శూరుఁడు గా లేడు, వి
సులభము

ఆ. మాట విననియాలు మగనికి బందాలు
దానిఁ జేరఁ బ్రాణమానహాని
అట్టియాలి విడిచి యడవి నుండుట మేలు, వి.

అనుకూలవతి కానియాలు మనుజునకు సంకల కావున
అట్టిదానిని విడిచి యడవిలో నొంటిగా నుండుటయే యుత్త
మము

ఆ. మాలకన్నియలకు మంచిరూపంబున్న
ముట్టెనే యలత్రిశంకుపట్టినాఁడు
కానివనులు సేయ ఘను లానపడుదురా, వి....

మాలకన్నె లెంతటిరూపరులైనను హరిశ్చంద్రుఁడు
చేపట్టెనా? అట్లే ఘనులు కానిపనులఁ జేయరు

ఆ. మాలవానిఁ జూచి యేల నిందింతురు

తూలుమాటపలుక దొమ్మ యేమొ

ఆకుఁ జూచి పలుకు నతనికులం బేది, వి....2342

మాల యని నిందింతురే కాని అంగుండి చరించువాని
కుల మేదో కానఁజాలరు

ఆ మాలవాని నేల మహిమిఁడ నిందింప

నొడల రక్తమాంస మొకటై కాదె

వానిలోన మెలఁగు వానికులం బేది, వి....2342

మనలెనే మాలకును రక్తమాంసము లొక్కటిగానే
యుండె గదా ! ఇక మాల నేల నిందింపవలయును?

ఆ. మాసినతలతోడ మలినవస్త్రముతోడ

నొడలిజిడ్డుతోడ నుండె నేని

అగ్రజన్మ నైన నట్టె పొమ్మందురు, వి.... 2341

సులభము

ఓ

ఆ ముచ్చటయ్యా ఆ క్షణమున నేను నాని
మొక్కబోడు నిజము చక్కనాదిగ

కుక్కయిల్లు నొచ్చి కుంగలు వెదుకదా, వి....

దొంగయాత్రకు దొంగిలింపబోవునే గాని పుణ్య
మార్బిందుటకు బోవడు

ఆ. మృగగుగమ్ముమాడ మీద నల్లగ నుండు
పరిధచిల్లు దానిపరిమళంబు

గుగువు లెనవారి గుణము లేరీశిగా, వి....

చూచుటకు కన్నారికూడ నల్లగానే యున్నను దానివా
సన లోకాతిశయమై యున్నది ఇట్లే గురువులను

ఆ. గాజయోగ మూని తేజమందుట ముక్తి
తేజమందకున్న దేబే లరయ

మర్కరిహితగురుని మహిః జేరనలెనయా, వి....
సులభము

ఆ విశ్వోక్తమహిమ వివరము చిత్రము
విశ్వోక్తమహిమ శాశ్వతంబు
విశ్వోక్త లేమి విశ్వంబు నిలుచునా, వి... 2351
స్పష్టము

ఆ వేషభావ లింగం గాఢాయనస్త్రమల్
బోడినెత్తు లొప్పు బొరయుచుండు
తలలు బోడినెత్తు లొప్పు బొరయుచుండు, వి
వేషభావలతోను కాఢాయనస్త్రములతోను బోడితలల
తోను తిరిగెదను, కాని తలపులు మాయనంతవఱకు వేషములు
వ్యర్థములు

ఆ వ్యాధి కలిగెనేని వైద్యునిచెంతను
మందుఁ దిన్న గాని మాన దెందు
చెంతదీప మిడక చీకటి పాయనా, వి... 2353
దీపము పెట్టక చీకటిపోనట్టులనే మందు తినక రోగ
ము కుదురదు

ఆ సకలవిద్యలందు సంపన్నులై యున్న
యట్టివారు పరిచయమునఁ జౌక
పెరిటిచెట్టు మందుఁ బరికింప మెత్తురా, వి....
సమస్తవిద్యాసంపన్నులై న పరిచయ మెక్కుడైనచో
చాకఁబడుదురు.

ఆ. సకలశాస్త్రములను సంపుటములు వ్రాసి
చదువ నేర్చి యుండి చావెఱుగరు

చావెటుగనిచదువుఁ జదువంగ నేటికి?, వి....

సులభము.

ఆ. సతులగవయుటయును సుతులఁ బకసెన మను

వెతలపడుట యెట్టి వెఱ్ఱితనమొ

నేల నున్నరాయి నెత్తి కెత్తినయట్లు, వి....2356

ఆడువారితో కలసి సౌఖ్య మనుభవిత మని నరులు
తమంత తామె త్రవ్వ బరువును తల కెత్తుకొంగుగుగదా !

ఆ భూమిలోనఁ బుణ్యపురుషులు లేకున్న

జగము లేల నిల్చు బొగులు గాక

అంత బయలుగాదె యాడకాడకు రాత్రి, వి....

భూమిలో పుణ్యాత్ములింకనుపలువురున్నార; లేనిచో
ప్రదలై పోకపోయెనా :

ఆ హాని కలుగఁ బోదు హరి మది నెంచెడు

వాని కబ్బు పరము వసుధయందు

పూని నిష్ఠమొటి పొదలక యుండుము

హరిని సర్వదా ధ్యానించువాని కెప్పటికిని హాని కలు
గదు పైని పరము లభించును కావున నిష్ఠతో దేవుని ధ్యా
నించుచు నిశ్చలుఁడవై యుండుము

* కూటవేదాంతపద్ధతి.

ఆ. అవని నొక్కబిడ్డ యటముఁ బుట్టినతండ్రి
 నట్టె యేలె జగము లగణితముగ
 తల్లి లేక పెరిగి ధాత్రి నెట్లేలెరా, వి.... 2359
 మాయ యనుబిడ్డ లోకేశుని లోకములను అవరించి
 కొని యెలెను కాని యియ్యది కారణము లేక యెట్లు
 పుట్టెను?

- నీ. (1) అవనిలో నొకకప్ప యెదుపాములఁబట్టి
 విడిఁబడ మ్రింగిన విధ మదేమి ?
 (2) యొసర నొక్కట రెండు ఘనకపుల్ చెలరేగి
 యొంటిపిల్లల నీను నోజ యేమి ?
 (3) కలియుగంబున నక్క గర్భవాసమునందు
 కామధేనువు పుట్టుకట్టడేమి ?

* కూటములనఁగా ప్రశ్నపూర్వకముగా విషయమును
 ప్రతిపాదించు శ్లోకములు ఇయ్యవి యొకవిధములగు సమస్యల
 వలె నుండును వీనికి తాత్పర్యమును పెంచి వ్రాయుటకంటె
 ప్రశ్నములకు మాత్రము నుత్తరములను వలసినచోటుల వివరణ
 మును వ్రాయుట మంచిదని అట్లు చేయఁబడినది

(4) అవికారవృక్షంబు నరటిఫలంబులు
పుట్టినయట్టి యాపాలుపదేమి ?

తే (5) అరయ నేర్చిన సర్వజ్ఞులైనవారు
చెప్ప నేర్చినవా రొండు చెప్పనేల ?
శివుని గాంతురు భువిలోఁ బ్రసిద్ధముగను
నీకుఁ దెలియని దేముండు నిజము వేమ.

(1) మాయ పాంచభౌతికశరీరమును గ్రసించుట.
(2) మనస్సు చంచలము గనుక కపిసామ్యము మనస్సు త్రిగుణ
ముల బడియుండుట (3)నక్క జిత్తులమారి కనుక మనస్సునకు
పోల్పదగును. మనస్సునందు శ్రద్ధపుట్టుట (4)ప్రకృతిత్రిగు
ణములను పుట్టించుట (5) తెలిసినవాగు దీనిఁ దెలియ చెప్పఁడు

ఇసుమునఁ జేసిన మైనపుకడ్డి
ముంటిమొనను నత్తొవుల దొడ్డి
కూర్పుండి మేపిన కుంఠనగడ్డి
విప్పి చెప్పరా వేమా రెడ్డి

2361

ఇయ్యది మృద్రచితిహగు దేహము సంసారమునకు
మూలము దీనిని జాగ్రత్తగా పట్టుకొని వచ్చిన బ్రహ్మసాక్షా
త్కారమునకు కారణ మగును

ఆ. ఎడ్లు రెండు తిన్న నిహమున స్తంభించు
నెడ్లుమూఁడు తిన్న నిహము విడచు
ఎడ్లు తెలియునునుజు డేర్పడ యోగిరా, వి....

పంచకోశములను వృషభములతో పోల్చుట క్రమమున
పంచకోశములను పొందగలవాఁడు యోగియగును

- సీ. (1) కమలభవాండంబు కర్పటం బదియెంత
దానిలోపలి జగత్త్రయ నుదెంత ?
(2) దానినాల్గవపాలు ధాగూని యది యెంత
దీనినేడవపాలు దీని యెంత ?
(3) యందు తొమ్మిదవదియగు తుని ను యదెంత
యూతునియల భావ లమితమయ్యె
(4) నట్టిభావతోడ ననువు మీఱఁగఁ గడఁ
బొలుపాటుచున్నట్టి భూములెన్ని ?
తే (5) యట్టిభూము లేలేడు వార లమితస్పృహలు
ఘనలు పెక్కండు కలరని కడకు నెఱిగి
యొకరిదయ చాలఁగా నమ్మియుండు మనుజు
విభవ మేమనఁగావచ్చు వెట్టి వేను. 2263

(1) బ్రహ్మాండము (2) మల్లోకములు (3) ద్వీప
ములు (4) నవఖండములు.

ఆ. కాయమీఁద మ్రారు ఘనముగా నుండును
మ్రానుమీఁద తీగ ముయునుండు
తీగ మీఁద వ్రేళ్లు త్రిపురతాండవమాన, వి.

మనస్సునకు విజ్ఞానమును విజ్ఞానమునకు ప్రకృతియును
కారణములై ఆప్రకృతియందు పరబ్రహ్మము లీనమై తాండవ
మాడుచుండును

సీ. కోరికవలరాజు కుడిచి వేసినపులై
 పన్నాభుడు మోయుప్రాత దట్టి
 వేషకతో జనుల్ విప్పి చూచినభరిణె
 గారముల కెల్ల గచ్చచిప్ప
 అజుడు దినము దప్పి కారగించెడు గిన్నె
 గాజులు పట్టిన గాజుకుప్పె
 చుక్కకప్పెరళివు సొగను కిరీటంబు
 మహిమ నింద్రునిసొక్కు మందు బుట్టి
 ఆ పాడఁ జదువ నేర్చి పరికించి చూచిన
 నాడనేర్పుఁ దాను నాడనేర్పు
 నింతకంటె జెట్ట యింక నేమికావలె, వి....
 స్త్రీలు

ఆ కృష్ణపర్యమందు కృత్తిక లైదుండు
 కృత్తులైదుపట్టి కృష్ణ మ్రొంగె
 వలయు కృష్ణ లైదు వేమన మ్రొంగెరా, వి....
 అంధకారిమయమగు గుహలో నైదుతత్త్వము లుం
 డును అవినంటిని మాయ మ్రొంగెను దానిని వేమన మ్రొం
 గెను అనఁగా నశింపఁజేసె ననుట
 మత్తకోకిల గాలిరాకలుబోకలుండెడికాలమే బ్రతు
 కాయెరా, లీలతోఁ బరమాత్మ నెంచఁగ లేని
 మాయలఁ గంటిరా, చాలనమ్మియు నాత్మకీలును.

సాధనంబున గానరా, మేలుగా నిక నీవు నీ
యెడ మేళగింపర వేమనా!

2867

సులభము

నీ గురుబోధ దెలియని కుటిలశాస్త్రంబులు

పరికింపగా నేమి ఫలము గలదు

ఆత్మైక్య మెఱుంగక యఖిలయోగంబుల

సాధింపగా నేమి సాధ్య మగును

తన్మయత్వంబును తా నెఱుంగనివాని

సేవ జేసిన నేమి సిద్ధికలుగు

తుదిచే నెఱుంగక చదువులు పెక్కులు

చదివినఫలమేమి సత్యముగను

తే అనుచు సద్గురుబోధగా ననవరతము

వేయినోరులఁ జెప్పిన మాయ జగము

వానిచే జేయఁజూతురు వా స్థవంబు

మదినిఁ దెలియంగ లే రీశు మహిమవేమి.

గురుబోధలేని శాస్త్రములును ఆత్మైక్యములేనియోగము

లును తన్మయత్వములేని శుశ్రూషమును వినాశము నెఱుంగని

చదువులును వ్యర్థములు

క చరణంబులు పదితోకలు

పరంగ న్నూడుతలలు బయలను తిరుగు

న్వరభూమి తల్లడిల్లఁగ

నిరవొంపఁగ దీనిదెలియు మిలలో వేమా!

విచారణీయము

ఆ చిగురుచెట్టువీఁదఁ జింతపువ్వులు పూచి
నిమ్మపండు పండు నిమిషమునను
జ్జాలు చెడక మునుపె దానిని తినవలె, వి....

మనసు అనునది చిగురుచెట్టు అందలిపువ్వులు చింతలు
తత్పరిణామ మొకనిమేషమున నగును దానిని వెంటనే యశు
భవింప యత్నింపవలయును

క. చిన్నది యెల్లప్రాయంబునఁ
గన్నది పతిలేక సుతుని గడు చిత్రముగా
నెన్నడు రతిలవ మెఱుంగదు
చన్నీయక పెనిచె నొర జగమున వేమా ! 2371

మాయ యశుచిన్నది లేతప్రాయములోనే సంసార
మను సుతుని గన్నది ఈమాయకు పరశ్వగునితో నెప్పు
డును సాంగత్యమే లేగు అయినను కొడుకుఁ గనుట
చిత్రము

ఆ. చెట్టునందుఁ బుట్టి చెలరేగు కాయలు
తనరుకాంతితోడఁ దగిలి పండ్లు
పండ్లుతినెడివారు వర్ణము తెలియుఁడు, వి....

సంసార మనువృక్షమున ఫలించినఫలముల ననుభ
వించువారు ముందు వానివర్ణము మున్నగువానిని పరికింప
వలయును

సీ. తమతలంపులలోనఁ దత్త్వశిఖామణి
దలచినవా రెల్లఁ దత్త్వవిదులు

ఘనమైన నిబిడాంధకారంబునకు జ్యోతి
 ననువునఁ జూచిన యతఁడె యోగి
 శివునిలో జీవుని జీవునిలో శివు
 నొసరఁదెలియువాఁడు యోగదృక్కు
 సాంఖ్యయోగంబున సర్వంబు శివుఁడని
 నిశ్చయించినవాఁడు నిర్మలుండు
 ఆ. ఇట్టిజాడఁ గాన నందఱైనను నేమి
 పుట్టుకాలశివుని బట్టఁ గలరె
 పొట్ట జీవు బాసిపోయి తా నుబ్బునా, వి....

తనమనస్సులో నిశ్చరుని తలఁచినవాఁడే తత్వజేత
 యగును గాడాంధకారములో పరంజ్యోతిఁ గన్నవాఁడే
 యోగి శివజీవుల కన్యోన్యసంధానము చెసినవాఁడే యోగ
 దృక్కు సాంఖ్యమును సర్వమును శివమయమని ఎఱుంగు
 వాఁడు నిర్మలుఁడు అనఁదగును

చ. తరుణిని బెండ్లియాడి తగ తమ్ములు నన్నలు
 బావయం చన, స్వరుసలఁజిక్కి సొక్కి మఱి
 వాంఛలచేతనె తేనెటీగయై, సరివిమునింగి నా
 తనికి సత్పథ మబ్బునె నిన్నుగాన కీ, ధరణిని
 ముక్తి లేదు యింక దాఁపక చెప్పుము వెట్టి
 వేమనా !

2874

మనుజుఁడు స్త్రీని పెండ్లిచేసికొని మోహమునఁ జిక్కి
 అన్నలు తమ్ములు బావయని ఇట్లు సొక్కుచుండును ఇట్టివానికి
 ముక్తి దుర్లభము

నుత్తకోకిల. తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములు తాత బం
దుగులేలరా, మఱల జన్మము లేనిసద్గురుమర్త
భావము నొందరా, పుల్ల యైనను రాదు వెంట
ను భూవిదాటి యటేగుచో, కల్లభ్రాంతిని
వీడి వేమన కార్యస్థితి గాంచుమా 2375

సులభము

ఉ. తాతి జనించె కన్యకకు తండ్రులు తామును
కుండగోళకుల్, మాత పరానుకూలినియె మ
క్కువ ద్రాపది భర్త లేవురు, స్త్రీతులు సెప్ప
బాండవులనీతులు నిట్టి నటంచు నెన్నుచు నూభ
తలమందు నెంతయును బూమెలఁ జేసిరి వెట్టి
వేమనా! 2376

మూర్ఖులు భారతమును విని యందలి నీతులను గానక
పాండవుల తాతి కన్యకకు పుట్టె నని యిట్టి ఎన్నియు ఎంచి
వ్యర్థముఁ జేసిరి

నీ. దినకరచంద్రులు చనుక్రోవలను గట్టి
పాన్పుతోడ నిరులు పాదు పెట్టి
మూఁడుమూలల యింటి మ్రోతలు పోకార్చి
పరఁగుముంగిలిమీఁద బదిలవడిచి
కడుసన్నమగు గుర్తు నడయను నడివీధి
శోధించి మాత్రను మీఁదఁ బెట్టి
అణు ననుజ్యోతియై యానందరూపమై
దివ్య తేజంబుపై దృష్టినిల్చి

తే. తలఁప నేది లేక భేదంబు తలఁగనీక
 జోలలందును నర్థియై జోలలాడు
 చున్న యోగీంద్రుఁ డని చెప్ప నుచితమగును
 వేమ ననియెడి యోగిని వెలయ భువిని 2377

సూర్యచంద్ర నాడులను కట్టి హృదయముహరమును
 బాగ్రత్తగా మూసియుంచి అందు గురూపదేశము అనుకుడుట
 నుంచి లక్ష్యమునుంచి అణుస్వరూపమును దివ్య తేజమును గని
 సర్వదా ధ్యానించు నుత్తమయోగినిగా వేమన్నను తెలిసికొన
 వలయును

సీ ధరణిలోఁ జదువెల్ల పరమాత్మలో సాత్త్
 నైక్యము చేతుని యజుని సౌడ్డు
 పంచభూతఘటితప్రకృతిని దలపోసి
 ఇగుకెఱుంగని వాని నెత్తి సౌడ్డు
 పంచవింశతితత్వపద్ధతి నెఱుంగక
 వేదాంతి ననుదాని మీఁదసౌడ్డు
 అంతరంగములోని యానుకూల్యము లేక
 యోగి నేననువాని కొక్క సౌడ్డు

తే. తాను దానైన తత్త్వంబు తిగులు గలిగి
 వెలిసి లోనను నొకటను తెలివి తెలిసి
 బ్రహ్మ వేదంబు గన లేనిపామరునకు
 వెనుక నొకసౌడ్డు గల దిఁక వినుము వేమ 2378

విద్యయనుదాని నెల్లను పరాత్మానుసంధానమున నుత్త
 యోగింపని యజునకును, పంచభూతవివేచన లేనివానికిని, పంచ

వింశతితత్త్వము నెఱుంగకయే వేదాంతిననుకొనువానికిని అంత
రంగశుద్ధి లేక నేనే యోగి ననువానికిని, తాను తానను
తిత్త్వము నెఱుంగలేనివానికిని దొంగగునుఁ బొసగించుచు
న్నాడను అనగా నిట్టివారు నింగులు

క నందనసంపత్సరమునఁ

బొందుగ గార్తికమునందు పున్నమనాడీ

వింధ్యాద్రి సేతువులకును

సందున నొకవీరుఁ డేలుఁజాటర వేమా ! 2379

హర్షమయమగు మనస్సునఁ బూర్ణచంద్రునిఁబోలు
పరాత్త యావిర్భవింపఁగా నప్పు డీశరీరమున నిర్వికారుడై
చెప్పనలవిగాని తేజ మొక్కటి వెలుంగుచుండును

క. నలుగురు దొంగలఁ బట్టుక

తలఁగొట్టగవలయు నొకనిఁ దగ మన్నింప

నవలెరా మువ్వరిఁ దీర్చుము

యిలలోపల నెఱుక ఫలమె యిది యగువేమా!

కామక్రోధలోభమోహములను దొంగలను నలుగురిని
పట్టుకొని అందొక్కని (అనఁగా కామమును) మన్నించి తత్కా-
ర్యముల నుపయోగించుటయే యెఱుక గలందులకు ఫలము.

క. నలుగురు దొంగలఁ బట్టుక

తల త్రుంపక యున్నయట్టి తామసి కేలా

కలుగును జ్ఞానము? ధర ని

శ్చలపాలన మాత్మసుఖము సత్వము వేమా !

సులభము

ఆ. నాల్గునాలుగింట ననువుగాఁ దగుఁగాని
 నాలవయిలు వాని నయ మెఱుంగరు
 అట్టివ ని నరయు నాతఁడే శివయోగి, వి....
 పదియాఱుక శలను మెలఁగి యుండునీశ్వరుని ఎఱుంగు
 వాఁడే శివయోగి యనఁదగును

ఆ. నిన్నుపండు పుట్టె నిజమైనరసముండె
 హేమమునకు నేడ్చు చేల ప్రజలు
 సత్తుపొత్తుఁ జేసి సాధింప లేరొకో, వి.... 2883
 స్పృహ

ఆ. నీరుకార మాయె కారంబు నీరాయె
 గారమైన నీరె కారమాయె
 కారమందు నీరు కడు రమ్యముగ నుండు, వి....
 సులభము

ఆ. నీరుకార మాను నీరౌను కారంబు
 వానివద్ద నిద్రఁ బోవవచ్చు
 నీటిలోన నుండు నిఖిల బ్రహ్మాండముల్, వి....
 సులభము

మత్తకోకిల పరమగురువరుమంత్రసిద్ధిని పట్టి నీలో
 నుంచరా, యురములో గుఱి బయలు దాఁకెడి
 నూని నొక్కినతోడనే, కరతలామలకంబు బ్ర
 హ్మము గ్రాలుచుండును బ్రజ్ఞలో, దిరిము వేమ
 న చేరుపదవిని తెంపుగా మది నుంచరా.

గురూపదేశమును వీడక సతతమున ధ్యానించుచు కర
తలామలకమువలె నున్న బ్రహ్మమును గాంచి కృతార్థుడ
వగుము

సీ. (1) మహిలోన నొక యుగ మటికేక లిడుచును
మంచంబు మ్రింగిన మహిమ యేమి ?

(2) మానుషవంతుడై మహిమిందఁ బాలుండు
మ్రాను నమలినట్టి మఱి పదేమి

(3) తొడరి దోమలు గిరి నొడసిపట్టుక తాము
పరఁగ గతించిన బల మదేమి

(4) పంచవన్నె చిక్కలు పరఁగ నైదును గూడి
పర్వతంబుదిన్న బల మదేమి

తే. (5) గొఱ్ఱ దొడ్డిని బడి చెట్టు చిదుమఁజూడ
విరులు పూచినయట్టి విధ మదేమి
అరయ నేర్చిన చెప్పుడు అఖిలజనులు
వివరముగఁ బల్కినట్లైన వినర వేమ. 2988

(1) అహంకృతి (2) గురూపదేశముగు జ్ఞానము (3)
విషయములు (4) పంచభూతములు (5) మనస్సును తజ్జనిత
ములగు నభిలాషలును

ఉ. మేదిని లేనివాదములు మిక్కుట మైనబలంబు
లేదు లే, నాదుగ గాలి లేనియెడ నవ్యము మేఘ
ముగప్పు దట్లె న, ద్బోధయులేక సద్గుని పుత్రు
డవౌదెనిదానదృశ్యమా, వాదుల బోకయుండు
మిఁక వచ్చునదెల్ల నెఱుంగు వేమనా ! 2988

వాదములు పెక్కులున్నను ఉపయోగము లేదు గురుని
సద్బోధ లేక అత్త సాక్షాత్కారము గానేరదు.

సీ. మొదలు మీఁదికిఁ గాను దుద మొదలుగ నున్న

వృక్షంబు మొలచినవంత యేమి
మహి మింటిమీఁదను మదగజం బొక్కటి

వివరించుచున్నట్టి వివల మేమి
చిదిమి పెట్టిన బంటువిధమున నేనుంగు

జీమలు మ్రొంగిన చిత్ర మేమి
పులిచింత మీఁదను దలమీఁద నొకచింత

మ్రానుగట్టిన యట్టి మరుగ దేమి
తే. చింతవృక్షముమీఁద జేనుంతిపూవులు

చెలఁగి పూచినయట్టి చిత్ర మేమి

అరయ నేర్చిన సర్వజ్ఞులైనవారు

వివరముగ బల్కినట్లైన వివర వేయి ! 2399

(ఉద్ధృతముల మధ్యాఖి అనుదానిభావము) బ్రహ్మ
ము, మాయ, అజ్ఞానము వికల్పభావములు, కోరికలు

సీ. మొదలు మూలాధార మొనస విఘ్నేశ్వరుం

డచొచ్చట దేవాళి యలరుచుండు

అందుమీఁదటను రెండంగుళంబు మేలి

స్వాధిష్ఠ్యచక్రంబు వరలు బ్రహ్మ

దీనికి నెన్నిది దేహంగుళములందు

మణిపూరచక్రంబు మలయును హరి

అంత దశాంగుల మనల ననాహత

మొప్పు రుద్రుం డట నొనరియుండు
తే. పదియు రెండంగులకుఁబై విశుద్ధ
నుండు జీవుఁడు పొందుగా నలరుచుండు
వెలకుఁ ఒరమాత్తుఁ డగ్నియై వెలుఁగుచుండు
నిట్టి జాడలు తెలియుట యెఱుక వేను 2390

హృదయపీరియంగు తొలుత మూలాధారచక్రమును,
అట్లుపై స్వాగ్రాసచక్రము దానిపైన మణిపూగచక్రమును,
అద్దానిపైన ఈశుఁడు విశుద్ధస్వరూపమున వెలుంగుచుండును
క వంచనఁ జేసెడియెఱుకను

మించినపరతత్వ మనురు మేలిమిగా నా

సించును గన్గొని యుండిన

సంచారము లేనిబయలు సరగున వేమా 2391

హాసముఁ జేయుమాయను చాటు గలిగినచో పర
తత్త్వము సాక్షాత్కరించును

తే లోకములయందు వెలియైన లోతుఁ జూడఁ
బూని వర్తించి పరిపూర్తిఁ బొందువాఁడు
ఉన్నవాఁడౌను ముక్తుఁడై యున్నవాఁడు
పరమసంసృప్తనిలయుఁడై పరఁగు వేమ ! 2392

లోకాతీతుఁడై పూర్ణుఁడై యున్నవాఁడే ముక్తిని గనిన
వాడగును.

సీ. వాతపైత్య శ్లేష్మరీతు లొక్కటి గాఁగ

శాత్రవమిత్రులు సమము గాఁగ

సరవిత్తో నన్నమాషధము లొక్కటి గాఁగ
 స్వర్ణలోహంబులు సమముగాఁగ
 జాతిభేదంబులు సరణి నొక్కటి గాఁగ
 కర్తధర్మంబు లొక్కటియు గాఁగ
 ఘననుఖిదుఃఖంబు లెనయ నొక్కటిగాఁగ
 కన దివాగాత్రులొక్కటియుఁగాఁగ
 ఆ తెలిసి యాత్మలోన దేదీప్యమానమా
 తేజమందు శివుని తేటపఱచి
 మనను శివుని జేర్చి మగ్నత నుండరా, వి....
 వాతపితృములు శత్రుమిత్రులు అన్నము ఔషధములు
 స్వర్ణలోహములు మున్నగువానిని సమబుద్ధితో చూచి నిరీ
 హుఁడై యుండుము

—

జీవన్ముక్తిపద్యము.

ఆ. జీవలింగపూజ జతపడువారికి

శిలలలింగములకు చింతయేల ?

చక్కెర దినునోరు చవిగొనునే చేదు, వి....

జీవలింగములను పూజించువారు చక్కెర దినువాడు
చేదు గోరనట్లులే శిలల పూజింప గోరరు

ఆ. జీవసంజ్ఞ గలుగు జీవత తత్త్వమును

జీవవరుని గురుని జెంపజేసి

తనువు నిలుపువాడు తత్త్వజ్ఞుడగుయోగి, వి.

జీవసంజ్ఞ గలుగుజీవతత్త్వమే బ్రహ్మము అద్వానిని
నిలుపువాడే తత్త్వజ్ఞుడు

ఆ. జ్ఞాని యనెడివాడు ఘన తేజమందును

పూని సుఖముజెంది పుట్టబోడు -

తాను తానె గాను తనలోనె వెలుగును, వి ...

జ్ఞానియైనవాడు తేజమును పూని సుఖింపగా నేర్చిన
వాడే వెలుగగలుగును

ఆ. జ్ఞానియైనవాని మానక పూజించు

మనుజుడెప్పు పరమునను మునంబు

సుఖము నందు చుండు నూరులు వర్ణింప, వి....

జ్ఞాని యైనవానిని విసుగక పూజించువాడే పరుని గనినవాడగును

ఆ తత్త్వము తిరమైన తావుల వెదకుచు
తాను తత్త్వ మగుట దలచి యోగి
తలఁపు లన్ని యడుగ తత్త్వము తానగు,వి.

తత్త్వము స్థిరముగా నున్నతావులను వెదకి తానును
తత్త్వ మగుట నెఱిగి కోరికలడంచువాడె ముక్తు డగును.

తే తత్త్వములలోనఁ బరమాత్మ తత్త్వ మెఱిగి
నిత్యనిర్ముక్తపరిపూర్ణనిలయమంది
సరి పరబ్రహ్మమయమని సంచరించు
నతఁడె పో పరశివుఁ డన నగును వేమ 2399

తత్త్వము లన్నింటిలోను పరతత్త్వమునే యెఱింగి
పూర్ణుడై యుండుటే బ్రహ్మసయము

ఆ. తిత్త్వ మెఱుంగువాఁడు దైవంబు నెఱుంగును
సర్వనారములను జూచజేయు

కదళి మ్రింగునట్లే గరళంబు మ్రింగును, వి....

తత్త్వవేత్తలు దైవమును ఎఱుంగఁజాలుదురు. సమస్త
సంసారమును రూపు పోఁగొట్టఁజాలుదురు

ఆ. తనదుదేహమందు తత్త్వార్థ మెన్నుచు
మందబుద్ధికాక మహితుఁడగుచు
లోనిగుట్టు చెలిసి లోకములో నుండు, వి....

తనశరీరములో నున్న తత్త్వమునే ఎన్నుచు మాంద్యము
లేక యుండువాఁడు మహితుఁ డగును

ఆ. తనదునాత్మయందు దైవంబు వెలయఁగ
తీర్థయాత్రల కని తిరుగుచుండు
గంధపుత్తునకల గాడ్డెమోసినయట్లు, వి....2102
తనయాత్మలోనే ఈశ్వరుఁ డుండఁగా తీర్థయాత్రల
కని తిరిగెడివారు కృతార్థులు కాఁబాలరు

ఆ. తనువు నస్థిర మని ధనము నస్థిర మని
తెలుప నేర్చి తాను దెలియ నేర్చి
పాత్రుఁడైన యోగి ఎరిమాత్తుఁడే నుమా, వి.
ధనతనువు లస్థిరము లని యెరులనుఁ జెప్పి తాను నేర్చి
తిరుగువాఁడే నిక్కమగు యోగి యని నమ్ముము

ఆ తన్ను తాఁ దెలిసిన దైవంబు మఱిలేదు
తానె దైవ మంచు తత్త్వయోగి
తలఁచుచుండు నెపుడు ధరలోన నరయుము, వి.
తన్ను తా దెలిసికొనిన సంతకంబెను దైవమిఁకలేగు
అట్లు తలఁచుచుండినచో ముక్తుఁడు కాఁగలుగును

ఆ. తన్ను వెదకి చూడ దానె యా జీవుండు
తత్త్వ మరయ నగును తానె యాత్మ
మన్ను మిన్ను లేదు మాయయు లేదయా, వి....
తనను పరికించి చూచినచో తానే జీవుఁడు తానే
తత్త్వము తానే యాత్మయై ప్రకాశించును

ఆ. తన్ను తా నెఱుంగఁడు తా నెవ్వరికి నేర్పు
ప్రాలుమాలితరుగు పశువుకొడుకు
కాసులకొఱకని కర్తృంబు గూర్చును, వి.... 2406

తన్ను తాను తెలిసికొనఁ జాలఁడు గాని ఇతఁ నితరు
లకు తత్త్విమును చెప్పెద నని మూర్ఖుఁడు పోవును

ఆ. తనువులోని యాత్మ తత్త్వ మెఱుంగక
వేతె కలదటంచు వెదుకనేల ?
భానుఁ డుండ దివ్య బట్టినచందము, వి ... 2407
స్పష్టము

ఆ. తన్నెఱుంగువాఁడు తాను తానై యుండు
తన్నెఱుంగనివాఁడు తాను తానె
తనదులోనివాఁడు తానె తా నవునయా, వి....
స్పష్టము

ఆ. తలపులోనఁ గలుగు దా దైవ మేప్రొద్దు
తలఁచి చూడ నదియు తత్త్వ మగును
తలపులోనితలపు దలఁచుచు నుండుము, వి....
దైవములోనే యుండును గనుక సదా తలఁపులోని
తలపులోనుండి కనుఁగొనుము.

ఆ. తల్లి పార్వతి యగు దండ్రీయా శంభుఁడు
ప్రమథగణము లఖిలబంధువితతి
తనకు పుట్టినిల్లు తనరి కై లాసము, వి.... 2410

తనకు తల్లిదండ్రులు బంధువులు మున్నగువారెల్లరును
పార్వతీపరమేశ్వరులును ప్రమథగణములు నని నమ్ముము

ఆ. తాను తానె యనెడి తత్త్వంబు లోపల
నన్వయంబు తెలియఁ దెబ్బతోడు
తాను తానె యైన తల్లిడిం బేరారా, వి....2411
తాను తాగు ననుతత్త్వము నెఱిగింపఁడే జీవన్తు
త్తఁ డగును

ఆ. తాను నింద్రియముల దనరఁజ ముంచిన
తత్త్వమరసి చూడ తానె యగును
రాజయోగి యిట్లు దేజరిల్లఁగవలె, వి ... 2412
తా నింద్రియముల జయించెనేని తత్త్వము తన కల
పడును. రాజయోగి యీరీతి నుండవలయును.

క. తా నొకటి దెలియు నన్నది
తాను మెయి న్లేక యెల్లతావులు తానై
తా నెఱిగి పరిణమించిన
మానవుఁ డిల ముక్తుఁడనఁడె మాన్యుఁడు వేమా!
సులభము

ఆ తామసంపుపనులు తగి వెందులకు నైన
తామసంబు నుడుగఁ దగు నుజనుఁడు
తామసంబు గల్గి ధర నధముం డగు, వి....

కోపపుపనులు ఎందులకైనను పనికిరావు గాన కోప
మును త్యజింపవలయును

ఆ తారు మారుగాక తత్త్వదర్శన మూని
మేరుశిఖర మెక్కి మెలఁగువాఁడు
కేరీ యెఱుకలోనఁ గీటణగించును, వి.... 2415

తొట్టు పడక తత్త్వమును దర్శించి యెఱుక నంతరం
గమునంగు దర్శించి ముక్తుడఁ వెగుము

ఆ తిరిగి తిరిగి యింక దిగుగంగఁ దిరుగంగ
తిరుగు గలదె యెంత తెలివియున్న
తిరుగనట్టిత్రోవఁ దిరుగు మెల్లప్పుడు, వి.... 2416
ఎన్నిమాఱులు తిరిగినను ఫలము లేదు గావున నపున
రాప్పొత్తముగల త్రోవను తిరుగుము

ఆ తేకు వమర బుద్ధి తెల్లముగా నిల్చి
తాక నది ప్రణవపుధ్యాయ మగును
సోకి మించువాఁడె సురలోక మొందును, వి....
బుద్ధిని నిల్చి ప్రణవమును జపించుచుండినచో బ్రహ్మము
సాక్షాత్కరించును

ఆ దినము మూఁడుమార్లు తిని నిదురించుచు
సాగసుచనులవారి సాంపుతోడ
చేరుచుండి కడకు చెడి చావఁబోకుఁడు, వి....
దినమును మూడుమార్లు తిని విషయలోలుడవై వ్యర్థుఁ
డవై చనిపోవకుము

తే నిక్కమగు జ్ఞాననిష్ఠలో నేర్పుమీఱ
సాక్కి సోలియు బ్రమయక నూత్న మంది

చిక్కువడగుండువాడె పో చిన్మయుండు
దక్కువగ వానిఁ గనలేరు ధరను వేమ.

సులభము

ఆ. నివురు గప్పినట్లు నిశ్చలభక్తితో
దగిలి యుండ ముక్తి తానె వచ్చు
జగతి నొప్పు జెప్పు జాణలు లేరయా, వి....

సులభము

ఆ. నిజగురూపదేశనిశ్చయాత్మకవిద్య
రక్షకం బటండ్రు రాజవీధి
మధ్యదేశమునను మార్కొని చూడరా, వి....
నిజమగుగురూపదేశమే రక్షకమగు నాత్మవిద్య యని
తలంచి ధ్యానింపుము

ఆ. నిజము కల్ల రెండు నీలకంఠుడెఱుంగు
నిజము లాడకున్న నీతిదప్పు
నిజము లాడునతఁడు నీరూపె యనవచ్చు వి....
స్పష్టము

ఆ. నిజము కళల మీఱి నిత్యుండు కావలె
పలుకులోనిపలుకు పదిలపఱచి
వేడుకలర ముక్తి వెన్నంటి చూడరా, వి....
స్పష్టము

ఆ. నిజము దెలిసియున్న సుజనుఁ డానిజమునె
పలుకవలయుగాని పరులకొఱకు

దావఁగూడ దింక నోప దన్యమువల్క, వి....

నిజముఁ దెలిసిన సుజనుఁడు సాధ్యమైనంతవఱకును
నిజమును పల్కుటకే యత్నింపవలయును

ఆ. నిజము వరుస నెఱిఁగి నిర్గుణత్వం బంద
పలుకులోని శబ్ద మలరఁ దెలియఁ
బలుకకుండువాఁడె పరమాత్మ యగునురా, వి....
సులభము

ఆ నిద్రలోనినిద్ర నిజముగాఁ దెలిసిన
భద్ర మగుచు మిగులు బ్రహ్మవిద్య
నిద్ర తెలియువాఁడు నిర్మలయోగిరా, వి ...
నిద్రలోనినిద్రను (అనఁగా సమాధిని) తెలిసికొనెడి
వాఁడే నిర్మలయోగి యగును

ఆ ని కుతినృత్తి మీఱి నిటలదుర్గముఁ జేరి
భయము లేక యుండు బ్రహ్మవేత్త
జయము గల్గ ముక్తిఁ జవిజూచుచుండును, వి.
సులభము

ఆ. నిర్మలాత్మవిద్య నిత్యసత్యజ్ఞాన
నిరతుఁడై నవాఁడు నేర్పు మీఱ
ననుభవింపఁగోర నలసటఁ బొందురా, వి....

నిర్మల మగునాత్మవిద్యను సత్యనిరతుఁడై ననుభవిం
పఁగోరినచో అలసటను పొందనే పొందఁడు

సంకీర్త పద్ధతి.

ఆ. ఊరు కొండవీడు నునికి పశ్చిమవీధి
 మూగచింతపల్లె మొదటి యిల్లు
 ఎడ్డెరెడ్డికుల మదేమని తెల్పుదు, వి.... 2429

ఊరు కొండవీడు ఉనికి పడమటివీధి కులము ఎడ్డెరెడ్డి
 కులము ఏమని చెప్పె గలను

ఆ. ఊరుకొండవీడు ఉనికి పశ్చిమవీధి
 మూగచింతపల్లె మొదటియిల్లు
 అరిసి చూడ బయలు నడె యగు ముక్తియు,వి.

కొండవీటిపశ్చిమవీధిలోని మొదటియిల్లే చిత్తస్వరూప
 మగు ముక్తి కిలుపు

తే ఎంతకాలమో వ్యర్థమై యంత వీలు
 చక్కగా జక్క వెంటనే జలక మాడి
 పాత్రపుష్పము లిడికొనిపట్టినాడ
 గుహముఖముసొచ్చి కనుగొంటి గురుని వేమ

ఎంతకాలమో వ్యర్థ మయ్యె నని చింతిల్లి చివఱకు వీలు
 చక్కగానే స్నానము జేసి పువ్వులు తీసికొని యోగిని దర్శిం
 పఁబోయితిని

ఆ ఒరులకొఱకు భూమి నొదిగించువారలు

ననని పతికి వశ్యులై నవాగు

పాలచంటికులపుకాపుల నెఱుఁగుము, వి....

కాపులు సాధువులు ఇతరులకు భూమిని సాగుజేసి
రాజులకు విధేయులై యుండెడివారు

తే చింత వలదయ గురుచర్య మంతనమున

సంకితము నీదునామంబు సమరఁజేసి

నాదుభక్తిని మీయందు పాదుకొల్పి

చెప్పఁ బూనెన పద్యముల్ చిత్త మలర 2433

గురూ! విచారింపకుఁడు మీపేరును పద్యములలో
నెలకొలిపి భక్తితో పద్యములను చెనెదను

ఆ. చెవిని నిల్లుగట్టి చెప్పెను వేమన

బట్టబయలనుండు బ్రహ్మమనుచు

బుద్ధి గలిగి యందుఁ బొంది నుఖింపుఁడీ, వి....

వేమన చెవి నిల్లుగట్టుకొని (అంతటి శ్రద్ధతో) బట్టబయ
లనే బ్రహ్మ మన్నదని చెప్పెను కావున నుఖింపుఁడు.

ఆ జ్ఞానవంతుఁ జూచి జ్ఞానుల మనుకొని

వెట్టియండు ప్రకృతి విడువ లేక

వెట్టి కవనిఁ బ్రకృతి వెదకినఁ గల్గునా, వి.... 2435

జ్ఞానవంతునిఁజూచి వెట్టివెట్టి యని యందురే కాని
వెట్టికిఁ బ్రకృతి వెదకినను దొరకదు

ఆ. టక్కరులను గూడి యెక్కసక్కెము లాడ

నిక్కమైన గురుని నియమము చెడు
ఉల్లితోటఁ బెరుగు మల్లెమొక్కలరీతి, వి....

హాసగాండ్రతో చెరినదో ఉల్లితోటలో నున్నమల్లె
మొక్కకునలె మాహాత్మ్యము నశించి పోవును

ఆ తెక్కె మెత్తి చెప్పు మొక్కఁడే దేవుఁడు
నిక్కముగను లోననిలిచియుండు
చక్కజూచువాని సంతోషమునఁ దేల్పు, వి....

ధ్వజమెత్తి ప్రపంచములో దేవుఁ డొక్కడే యని
గట్టిగా లోకులకుఁ జెప్పి సంతృప్తులఁ జేయుము

తే. పరమగురుఁ డభిరామయపాదములకుఁ
జేతులను నాచి మ్రొక్కితి శిరముఁ జేర్చి
తప్పు వినియును త్నమియించె నొప్పు నౌర
దలఁపడే నందఁ దనపాటు ఫలము వేమ.

పరమగురుఁ డగునభిరామయ్యపాదములకు మ్రొక్కి
మన్నింప వేడితిని ఆయన నాతప్పును వినియును త్నమియిం
చెను

క ప్రతిదినమును నుదయస్థున
మితకాలము లెక్కఁగొనక మీటి పనికి రాఁ
గతమేమి యనుచి రామయ

వ్రత మరయగ గంటి వాసిని వేమా ! 2439

దినమును సరియైనవేళ కేల రావని నిర్భంధించుటచేతనే
ఇట్టిమహాత్మదనిని పొందఁగలిగితిని

ఆ. నిక్కమైన మంచినీలమొక్కటి చాలు

తఱుకు బఱుకు రాలు తట్టెఁ డేల ?

చదువఁజదువఁ బద్య మరయ నొక్కటి చాలు, వి.

నిజమైన నీలమొక్కటియే మేలు తఱుకురాలు తట్టె
డైనను స్రయోజనము లేదు కనుక అట్లే జడువుటకు ఇంపైన
యొక్కపద్యము చాలును

ఆ ముక్తిమార్గమునకు మూలమై తగునట్టి

గ్రంథ మంత జనులు గడఁగి చదువ

విన్నవారి కెల్ల విభవముల్ కలవయా, వి....

ముక్తికి మూల మగునీ గ్రంథమును సాంగముగా చదివి
విన్నవారికి ఎల్లవిభవములును లభించును

క వేమన చెప్పిన కల్పం

బే మానవుఁ డైనఁ గాని యెదనూహింపక

దామస మేటికి కల్లును

వేమనయే సిద్ధుఁడరయ విధ మిది వేమా !.

వేమన చెప్పినట్టిదీనిని ఎవ్వఁడు చదివినను అగ్రహము
జనింపక శాంతి చేకుఱును సిద్ధుఁడు కాఁగలుగును

క. వేమన చెప్పినమాటలు

సామంబున సకలవేదసారంబుగదా

సమ మిది పంచాక్షరితో

నీమహిమలు తెలిసియుంట యింపగు వేమా !.

వేమన చెప్పినమాటలన్నియును వేదసారములు; గనుక
సర్వదా పంచాక్షరివలె జపింపఁదగును

ఆ. వేమ ననఁగ యోగి వెలసె లోకములోనఁ
బూజ లిడుడు పుణ్యపుగుఱులార
పూజ లిడినయంత ధుక్తిముక్తుల నిచ్చు, వి....

వేమన యను నొక యోగి లోకములో వెలసెను; కావున
నతనిఁ బూజించి కృతార్థు లగుటను యత్నింపుఁడు

ఆ వేము నీట్లు చెప్పె వేలపద్యంబులు
తప్ప లెన్ని యున్న నొప్పియుండు
తత్తరపడకందు జిత్తము నిల్పుము, వి .. 2457

వేమన యీతీటుగా వేలకొలఁది పద్యములను చెప్పి
యన్నాఁడు అందు ఎన్నియైన తప్పలు దొరికవచ్చును గాని
అమాత్రమున త్వరపడక యందలి యర్థమును చక్కగా మన
నముఁ జేయుము

క వేమనపద్యము లెల్లను
సామముతోఁ జదివినట్టి సజ్జను లెల్లన్
సోమనతలగలయాతని
నామ్యము నొందెదరు సర్వవిధముల వేమా !.

వేమన చెప్పినపద్యముల నన్నిటిని సామముతో జదివి
నట్టిసజ్జనులు శివసాయుజ్యమును పొందగలుగుదురు

వేమనపద్యములు సంపూర్ణము.